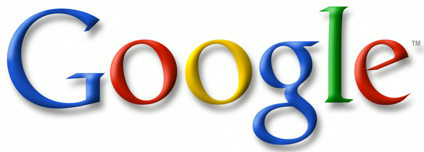

SEAL OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA
LET THERE BE LIGHT
1868

CATALOGUS

CODICUM MANUSCRIPTORUM

BIBLIOTHECAE REGIAE

Meerman

VOL. I

LIBRI THEOLOGICI

HAGAE COMITUM
1922

CATALOGUS

CODICUM MANUSCRIPTORUM

BIBLIOTHECAE REGIAE

VOL. I:

LIBRI THEOLOGICI.

HAGAE COMITUM
1922

PROOEMIUM.

Codices manuscripti Bibliothecae Regiae Haganae antiquitus enumerati erant in indice quem Catalogum primitivum appellamus. Iam diu tamen factum est, ut index ille primitivus retractaretur et codicum tituli denuo ordinarentur. Hoc modo ortus est Catalogus vetus qui adhuc exstat descriptiones brevissimas codicum continens. Qui codices autem Bibliothecae accesserunt sive numero collectionis ex qua originem ducebant et numero significabantur sive littera aliqua et numero. Postea vero codices denuo ordinati omnes iam una duabusve litteris et numero indicabantur. Qui numeri antiqui quoque nunc aboliti sunt, cum codices manuscriptos (sicut libros typis expressos) semper numero scriniorum designare soleamus.

Viri celeberrimi qui Bibliothecae praeerant iam ante multos annos intellexerunt indicem brevem codicum nullo modo sufficere. Anno 1877 igitur vir d. J. Bolhuis van Zeeburgh codicum manuscriptorum custos factus est, ut iustam descriptionem elaboraret. Cui cum anno 1880 supremum diem obiit, successit vir o. J. Tideman qui descriptionem ad finem perduxit.

Haec descriptio tamen omnes codices Bibliothecae, quotquot anno 1895 aderant, continens numquam impressa est. Codicum contra qui inde ab anno 1895 Bibliothecae accesserunt descriptio typis divulgata est in libellis qui quotannis edebantur sic inscripti: „Verslag der Koninklijke Bibliotheek".

Catalogus cuius partem primam libros theologicos continentem nunc edimus, duce viro d. W. G. C. Byvanck Bibliothecae tunc temporis praefecto, compositus est a Bibliothecae subpraefectis quibus aliis post alios cura codicum manuscriptorum erat commissa, H. Brugmans, T. J. de Boer, N. van Wijk, A. W. Byvanck. Qui opus exsequentes descriptionibus antiquis usi sunt, hoc modo tamen, ut descriptiones nunc contraherent, nunc magnopere amplificarent. Praecipue libri qui maiorem curam excitant, ut libri devotionis, libri mystici, opera Fratrum Communium, Passiones, uberius descripti sunt, necnon libri precum

nonnulli libris devotionis simillimi. Codicum ceterorum contra descriptio est brevissima.

Etiam codices alios, praesertim horaria Neerlandica, fusius describere in animo quidem erat, et eiusmodi descriptio iam fere perfecta erat a viro d. N. van Wijk qui maximam partem quoque huius catalogi conscripsit. Fieri tamen non poterat, ut omnium codicum descriptio tam ampla in lucem ederetur. Catalogus enim paucorum numerorum ita componi potest, ut unicuique sufficiat, sed maioris collectionis catalogum omni ex parte completum typis exprimere, praesertim in praesentia, non licet.

Huc accedit, quod codicum liturgicorum descriptio accurata laicis magnas difficultates praebeat, neque descriptio multorum codicum, quamquam brevis, recte a nobis elaborata esset, nisi viri earum rerum periti opem suam gratissimam nobis praebuissent quorum hoc loco tantum P. fr. Bonaventura Kruitwagen O. F. M. et Dom Paulus Séjourné O. S. B. nominari possunt. Descriptiones uberiores tamen codicum qui inde ab anno 1895 Bibliothecae accesserunt, editae in libellis qui supra nominantur, aliqua ex parte saltem desiderio obsequuntur. Qui codices quarta fere pars sunt omnium qui in hoc volumine enumerantur.

Indices volumini accedunt neque tam numerosi neque tam ampli quam voluissemus. Adsunt indices quorum auxilio numeri diversi codicum inveniri possunt: numeri scriniorum, numeri antiqui, numeri Catalogi veteris, numeri Catalogi primitivi, praeterea index codicum theologicorum qui inde ab anno 1895 usque ad annum 1920 Bibliothecae accesserunt, index collectionum insigniorum ex quibus codices Bibliothecae originem ducunt, indices breviores auctorum, nominum, locorum, rerum, postremo index codicum pictorum.

CONSPECTUS LIBRI.

I. SCRIPTURA SACRA.

II. LITURGIA.

III. THEOLOGIA SACRA.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

N. 43. Adde: A. W. Byvanck en Dom Paul Séjourné O. S. B., Bulletin van den Ned. Oudheidk. Bond 2de S. XIII (1920), blz. 10-71.
N. 48. Adde: V. de Stuers, De Maasgouw 1898, blz, 45-46.
N. 59. Adde: Verz. Maastricht 444.
N. 65*a*. Pro *No. 525* lege: No. 543.
N. 68. Pro *No. 433* lege: No. 441.
N. 76. Adde: Paulus Sejourné, Ordinarius S. Martini Trajectensis, (1919), blz. 1-18.
N. 112. Adde: Diodor Hennigs O. F. M., Franziskanische Studien VI (1919), blz. 14, n. 8.
N. 113. Adde: Verslag 1906, n. 1.
N. 134. Adde: P. Séjourné, Ordinarius, blz. 21.
N. 163. Adde: P. Séjourné, Ordinarius, blz. 21.
N. 168. Adde: P. Séjourné, Ordinarius, blz. 21.
N. 174. Adde: Verslag 1897, n. 19, en 1901, n. 2.
N. 177. Adde: P. Séjourné, Ordinarius, blz. 21.
N. 206. Pro Coll. Lupus *36* lege: 34.
N. 238. Pro *1898* lege: 1896.
N. 245. Pro Coll. Lupus *10* lege: 103.
N. 272. Pro *No. 7* lege: No. 6.
p. 65. Pro *316* lege: 316*a*.
N. 398. Adde: P. Séjourné, Ordinarius, blz. 22.
N. 421. Adde: Verslag 1895, blz. 8, n. 2.
N. 466. Adde: P. Séjourné, Ordinarius, blz. 27.
N. 468. Pro Anno Domini *MCCCCLXXIIII* lege: MCCCCLXXXIIII.
N. 521. Pro *Comadus* lege: Conradus.
N. 545. Adde: P. Séjourné, Ordinarius, blz. 27.
N. 546. Adde: V. de Stuers, De Maasgouw 1898, blz. 45-46.
N. 548. Adde: P. Séjourné, Ordinarius, blz. 27.
N. 561. Pro *humilibis* lege: humilibus.
Pro *16de eeuw* lege: 19de eeuw?

N. 563. Pro *accisus est* lege: occisus est.
p. 151. Pro *379* et *379-380* lege: 579 et 579-580.
p. 157. Pro *6.* Devote litteratuur lege: 7.
p. 171. Pro *611-163* lege: 611-613.
N. 650. Adde: Dit handschrift is verloren gegaan bij den brand der Universiteitsbibliotheek te Leuven, evenals N. 665.
N. 731. Adde: Dit handschrift heeft behoord aan het Klooster O. L. V.-berg te IJsselstein; verg. G. J. Hoogewerff, Het Boek 1922, blz. 221.
N. 745. Adde: W. Levison, Neues Archiv XXXVIII (1913), blz. 524.
N. 747. Adde: P. Séjourné, Ordinarius, blz. 27.
N. 946. Pro *3 miniaturen* lege: 5 miniaturen.
p. 311. Adde: 76 G 26 = 295.
p. 314. Adde: 128 D 28 = 97.
p. 315. Pro 133 E 27 = *278* lege: 378.

I.

SCRIPTURA SACRA.

1. BIBLIA.

BIBLIA LATINA.

76 E 22 **Biblia** (Vulgata), prologi Hieronymi et interpretationes nominum hebraicorum.

Perk. 453 bl. 261 × 172. Einde 13de eeuw. Geschreven in Frankrijk. Met 83 gehistorieerde en veel versierde beginletters in Franschen stijl. Veel aant. op den rand en de schutbladen. 1

Coll. Lupus. 8.

76 F 23 **Biblia** (Vulgata), prologi et interpretationes.

Perk. 326 bl. 238 × 155. Einde 13de eeuw. Geschreven in Frankrijk. Met 118 gehistorieerde en veel versierde beginletters in Franschen stijl. 2

Oranje Nassau-Boekerij, Fr. H. 1. (O. N.-Boekerij blz. 16, No. 85).

133 D 25 **Biblia** (Vulgata), prologi.

Perk. 366 bl. 183 × 138. Einde 13de eeuw. Geschreven in Frankrijk. Met 48 gehistorieerde en veel versierde beginletters in Franschen stijl. Defect exemplaar, veel beginletters zijn uitgesneden. 3

Coll. Acquoy (Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 9 v., No. 1).

(1-3)

76 **Biblia** (Vulgata), prologi et interpretationes (met een lijst van
G 2 vreemde woorden en namen en korten inhoud).

Perk. 462 bl. 198 × 140. pl.m. 1300. Geschreven in Frankrijk. Met 82 gehistorieerde en veel versierde beginletters in Franschen stijl. 4

Ecclesia beati Pauli (Toul?). — Collège de Clermont CCCXCIII. — Coll. Visser 52.

132 **Biblia** (Vulgata), prologi et interpretationes.
F 21 Perk. 656 bl. 133 × 83. pl.m. 1300. Geschreven in Frankrijk. Met 88 gehistorieerde en veel versierde beginletters in Franschen stijl. 5

Aangekocht October 1823.

129 **Biblia** (Vulgata), prologi et interpretationes (met index voor zon-
E 20 en feestdagen).

Perk. 425 bl. 233 × 156. pl.m.1300. Geschreven in Frankrijk. Met gekleurde beginletters. 6

Johannes Damecourt, kanunnik van Tours. — Dominicanerklooster te Verdun. — Collège de Clermont CCCXCII. — Coll. Visser 51.

76 **Biblia** (Vulgata), prologi et interpretationes (met index voor zon-
I 3 en feestdagen, mnemotechnische verzen en de lasten der steden).

Perk. 486 bl. 171 × 121. pl.m. 1300. Geschreven in Frankrijk. Met gekleurde beginletters. In band van de 15de eeuw. 7

Balthasar Tanellus van Sens (1567). — Collège de Clermont. CCCXCV. — Coll. Visser 53.

76 **Biblia** (Vulgata), prologi et interpretationes.
I 2 Perk. 365 bl. 188 × 130. Begin 14de eeuw. Geschreven in Frankrijk. Met veel versierde en gekleurde en 2 gehistorieerde beginletters. 8

Bernhardus de Puteo (1598).

78 **Biblia** (Vulgata), prologi. Vol. I.
A 29 Perk. 426 bl. 485 × 343. Begin 15de eeuw. Geschreven in Nederland. Met gekleurde beginletters in Nederlandschen stijl. In ouden kerkband. 9

Kapittel van St. Servaes. — Coll. Maastricht 349.

70 **Biblia** (Vulgata), prologi. Vol. II.
E 18 Pap. 313 bl. 291 × 210. Midden 15de eeuw. Geschreven in Noord-Nederland. Met gekleurde beginletters en penversiering in Noord-Nederlandschen stijl. In ouden band. 10

Coll. Weesp 3.

NEDERLANDSCHE BIJBELS.

76 E 16 **Jacob van Maerlant.** Rijmbijbel. 11-14
129 A 11 Vgl. Catalogus van Handschriften: Letterkunde. J. van Maerlant.
75 E 20
129 A 12

78 **Tweede Historie-Bijbel.** (Bijbel van 1360).
D 38 Perk. 2 dln. 290 en 297 bl. 399 × 295. pl.m. 1435. Met 158 en 174 voltooide miniaturen, 115 en 47 miniaturen in aanleg (penteekening), 22 en 37 gehistorieerde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl. 15

Vgl. Jubinal, Lettres à M. le comte de Salvandy, blz. 8, No. 11; C. H. Ebbinge Wubben, Over middelnedl. vertalingen van het O. T., 's-Gravenhage 1903, blz. 22, No. 14 en de daar aangehaalde literatuur. Voor de miniaturen vgl.: W. Vogelsang, Holländische Miniaturen des späteren Mittelalters (Stud. z. deutschen Kunstgesch. 18), Strassburg 1899, blz. 45 en passim.

133 **Tweede Historie-Bijbel.** Dl. II.
D 31 Pap. 233 bl. 190 × 133. 1440. Met gekleurde beginletters in Nederlandschen stijl. 16

Oudst bekende eigenaar A. de Jager. — Col. Acquoy (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 12, No. 7).

Vgl. Ebbinge Wubben t. a. p. blz. 34, No. 22.

129 **Tweede Historie-Bijbel.**
C 3 Perk. 3 dln. 201, 168 en 206 bl. 256 × 182. pl.m. 1450. Met gekleurde beginletters in Nederlandschen stijl. 17

Klooster van St. Margriet te Haarlem. — Collectie Visser 173.

Vgl. I. Lelong, Boekzaal der nederduytsche bijbels, Amsterdam1732, blz. 235-249; Ebbinge Wubben t. a. p. blz. 35, No. 25.

126 **Tweede Historie-Bijbel.** Dl. II.
C 2 Perk. 304 bl. 385 × 285. pl.m. 1450. Met bladversiering in Z. Nederl. stijl, randversiering in navolging van Franschen of Z.-Nederlandschen stijl, 3 miniaturen en 3 gehistorieerde beginletters (jonger werk). 18

Aangekocht in 1820.

Vgl. Ebbinge Wubben t. a. p. blz. 19, No. 12 en de daar aangehaalde literatuur.

78 **Tweede Historie-Bijbel.** Dl. I.
D 39 Pap. 389 bl. 368 × 265. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in Noord-Nederland. Met 32 voltooide miniaturen en 1 min. in aanleg (penteekening), navolging van Zuidelijk werk. 19

Coll. Visser 172.

Vgl. Ebbinge Wubben t. a. p. blz. 14, No. 6 en de daar vermelde literatuur; voor de miniaturen: Vogelsang t. a. p. blz. 62 vv. en passim; Winckler, Jahrb. d. Kunsthist. Samml. d. allerh. Kaiserh. in Wien XXXII (1915) blz. 326.

75 **Tweede Historie-Bijbel.** Dl. II.
E 7 Pap. 295 bl. 294 ╳ 210. Einde 15de eeuw. Met gekleurde beginletters in Nederlandschen stijl. 20

Oudst bekende eigenaars Clignett, N. Carbasius. — Coll. Bogaers.

Vgl. C. G. N. de Vooys, Theol. Tijdschr. XXXVII blz. 115 en 127; Ebbinge Wubben t. a. p. blz. 28, No. 17.

ANGELSAKSISCHE BIJBELS.

133 **Bijbelfragmenten.**
D 22 Perk. 9 strooken. pl.m. 125 ╳ 25. 11de eeuw. Geschr. in Engeland. 21

FRANSCHE BIJBELS.

71 **Bible Historiale** complétée. Bible moyenne vol. I (met 2 redacties
A 23 van Job., zonder Ezra en Nehemia).

Perk. 287 bl. 433 ╳ 320. 1e helft 14de eeuw. Geschreven in Frankrijk. Met 51 miniaturen, 7 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. Het 1e blad ontbreekt. 22

Oudst bekende eigenaar: Philips van Cleef, wiens handteekening bl. 287verso voorkomt. — Oranje-Nassau-Boekerij F. H. 8 (O. N.-Boekerij blz. 12, No. 18).

78 **Bible Historiale** complétée. Bible moyenne. (Op de Psalmen
D 43 volgen Cantica en Normandische litanie).

Perk. 444 bl. 391 ╳ 272. 2de helft 14de eeuw. (pl.m. 1380). Geschreven in Frankrijk. Met 28 miniaturen (voor een deel later bijgewerkt), gekleurde en versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 23

Oudst bekende eigenares: Maria Ignatia de Lorraine Delbeuf, 1665. — Clermont DCCLXVII. — In 1814 aangeboden aan Koning Willem I.

76 **Bible de la Toison d'or** (moralisée).
E 7 Perk. 261 bl. 291 ╳ 207. pl.m. 1440. Geschreven in Frankrijk. Met 45 miniaturen, gekleurde en versierde beginletters en randversiering in Fransch-Bourgondischen stijl. 24

Oudst bekende eigenaar: le grand bâtard de Bourgogne, wiens wapen ook op het eerste blad is aangebracht.

Vgl. Jubinal, Lettres à de Salvandy, blz. 7; A. Boinet, Bibl. de l'Ecole des Chartes LXVII, blz. 255 vv.; Comte A. de Laborde, La Bible moralisée conservée à Oxford, Paris et Londres, Reproduction intégrale du ms. du XIIIe siècle, uitg. der Soc. franç. de réproduction de mss. à peintures, Notice provisoire (Paris 1911), blz. 7.

2. LIBRI VETERIS TESTAMENTI.

PSALTERIA.

76 **Psalterium,** kalendarium, cantica, litania.
F 13 Perk. 175 bl. 232 × 169. pl.m. 1200. Geschreven in Normandië. Met 12 groote en 36 kleine miniaturen in den kalender, 15 groote miniaturen van het leven van Christus, 10 groote gekleurde beginletters bij de hoofdpsalmen, waarvan 9 gehistorieerd, en veel kleinere gekleurde beginletters, waaronder groteske. In Engelsch-Normandischen stijl. 25

Oudst bekende eigenaar: Gerardus de Dainvilla, bisschop van Thérouanne, 1369. — Vlg. over dezen Gerardus de Dainville: Gallia Christiana III, 2de druk (1876) kol. 46v. en 339. Een andere psalter, die aan hem behoord heeft, is nu in het bezit van den heer Pierpont Morgan (zie L. Delisle, Journal des savants, 1907, blz. 418). — Coll. Gérard A 1.

Vgl. [W. G. C. Byvanck] Bouw- en Sierkunst 1898, blz. 6. — Derde Jaarverslag van de Violier, pl. IV.

76 **Psalterium,** cantica, commentarius (interlineair en aan weerszijden
E 11 in den rand).
Perk. 201 bl. 286 × 185. 1e helft 13de eeuw. Geschreven in Frankrijk. Met 4 gehistorieerde en 6 groote versierde beginletters en veel kleinere versierde en gekleurde beginletters, in Franschen stijl. 26

Coll. Lupus 1.

75 **Psalterium,** cantica, litania, preces, vigiliae.
H 40 Perk. 179 bl. 150 × 102. 1e helft 14de eeuw. Geschreven in Noord-Frankrijk of de Zuidelijke Nederlanden. Met 10 gehistorieerde beginletters bij de hoofdpsalmen en veel versierde beginletters in Franschen stijl. In 16de-eeuwschen band. 27

Oudst bekende eigenaar: Clemens Bylharbly, plm. 1600.

128 **Psalterium,** kalendarium, cantica, litania, preces.
G 29 Perk. 224 bl. 96 × 72. 1e helft 14de eeuw. Geschreven in Noord-Frankrijk of de Zuidelijke Nederlanden. Met 1 groote miniatuur vóór psalm 80, 10 kleine miniaturen in den kalender, 9 gehistorieerde beginletters bij de hoofdpsalmen en veel versierde beginletters in Franschen stijl. 28

Aangekocht 1898 te Weenen (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 10 v., No. 1).

130 **Psalterium,** cantica, litania, preces.
E 13 Perk. 228 bl. 131 × 93. 14de eeuw. Geschreven in Noord-Frankrijk of de Zuidelijke Nederlanden. Met 3 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 29

Coll. Lupus 40.

133 **Psalterium,** cantica, litania, preces.
H 15 Perk. 158 bl. 82 × 58. 2de helft 14de eeuw. Geschreven in Noord-Frankrijk of de Zuidelijke Nederlanden. Met versierde beginletters in Franschen stijl. 30

Voorin een ex-libris (kruis met monogram van C. L. K. en omschrift: Vita sine litteris mors est). Aangekocht in 1905 (Auctie-cat. Burgersdijk en Niermans 15-23 Februari 1905, No. 113. — Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 11, No. 1).

76 **Psalterium,** kalendarium, cantica, litania, vigiliae.
F 28 Perk. 247 bl. 209 × 153. 1e helft 15de eeuw. Geschreven in Noord-Frankrijk. Met 7 gehistorieerde beginletters bij de hoofdpsalmen en randversiering in Franschen stijl. De 1e psalm ontbreekt. 31

Dit HS. werd in 1507 aan het Dominikaner-klooster te Lille geschonken door den prior Johannes de Frelin. — Coll. Lupus 9.

131 **Psalterium,** kalendarium, cantica, litania (met de Passie volgens
F 18 de 4 Evangeliën voor de Passieweek).

Perk. 208 bl. 226 × 163. pl.m. 1450. Met 1 miniatuur aan het begin van den psalter, 7 gehistorieerde beginletters bij de hoofdpsalmen, veel versierde beginletters en randversiering in Italiaanschen en Spaanschen (?) stijl. Psalm 52 en het begin van 53 ontbreken. 32

Aangekocht in 1900 (vgl. Verslag Kon. Bibl. 1900, blz. 10, No. 1).

75 **Psalterium,** cantica, litania (met Nederduitsche vertaling, gevolgd
A 3 door een Nederduitsch verhaal van de Passie).

Pap. 295 bl. 320 × 216. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in Duitschland. Met versierde beginletters bij de hoofdpsalmen. In een band van de 16de eeuw. 33

Afkomstig uit de Dillenburgsche Bibliotheek.

Vgl. Borchling, Mittelniederdeutsche Handschriften in Norddeutschland und den Niederlanden, 1898, blz. 249 v.

73 **Psalterium** (met Nederlandsche vertaling, gevolgd door een
H 26 alphabetisch register).

Pap. 215 bl. 206 × 137. pl.m. 1500. Geschreven in de Nederlanden. In ouden band. 34

Oudst bekende eigenares: Agnes Mueleners.

Vgl. Van Druten, Geschiedenis der Nederlandsche Bijbelvertaling 10. 29-34. — C. G. N. de Vooys, Theol. tijdschr. XXXVII, 118. 123 v. — C. H. Ebbinge Wubben, Over middelnedl. vertalingen van het O. T. 169 v. 182 v.

133 A. **Psalterium** et orationes Ludolphi de Saxonia (met Neder-
C 1 landsche vertaling), commentarius Ludolphi de S. (gedeeltelijk marginaal, voorafgegaan door een Nederlandsche vertaling van Ludolphus' prologus). — Fol. 4r-270r.

B. **Cantica biblica, Te Deum, Quicumque vult** (Lat. en Ned.) — Fol. 271r-286r.

C. **Collectae et Capitula ex Breviario** (voor het geheele jaar), Litania, Cursus B. M. V., Vigiliae et Commendationes animarum. (Lat. en Ndl.) — Fol. 286v-362r.

Pap. en 1 bl. perk. 364 bl. 283 × 193. pl.m. 1500. Geschreven door zuster Lijsbeth Molijn. Met eenige eenvoudig versierde beginletters in Nederl. stijl (pent.) Later bijgevoegd fol. 1 met een „Declaration des indulgences que lon gaigne a la mesure de la grandeur ou hauteur de nre seigneur Jesu C." 35

Coll. Acquoy (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 18 v., No. 22).

NEDERLANDSCHE PSALTERS.

133 **Psalter** met cantica, voorafgegaan door prologen en opgaven
H 20 voor het gebruik der psalmen op verschillende data van het kerkelijk jaar, gevolgd door een litanie met preces, verklaring der Hebreeuwsche letters enz.

Pap. en 2 bl. perkament. pl.m. 1500. Geschreven in Oost-Noord-Nederland. Met eenige versierde beginletters en eenige randversiering. 36

Aangekocht 1905 (Verslag K. B. 1905, blz. 11, No. 2).

75 **Het nieuw werck der psalmen** des koninghlicken Profete Davids,
G 26 volgende de nieuwe oversettinghe des Bibels, op de wysen ende even gelyck getal der sangh-verssen van die der Gereformeerde Kercken in Nederlandt; met de lofsanghen ende gebeden aldaer gebruyckt door Cornelis Boey, Advocaet-Fiscael ende Procureur-Generael over Holland, Zeeland en Vriesland.

Pap. 189 bl. 232 × 176. Autograaf. Midden 17de eeuw. De 1e druk der psalmen van Boey verscheen 1648, de 2de 1659: de laatste komt het meest met dit HS. overeen. Voorin: „Op de tweede uijtgift der Psalmen door den Heere C. Boey" van Huygens (maar niet eigenhandig), gedr. in Worp's uitgave van Huygens, VI, blz. 245; achteraan van dezelfde hand: D'Artijck'len des Christelicken geloofs op de wijse van die van Jan Wtenhove. 37

Coll. Bogaers.

129 C 1 **Proverbia, Ecclesiastes, Cantica Canticorum, Liber Sapientiae, Ecclesiasticus.**
Pap. 168 bl. 284 × 200. 17de eeuw. 38
Coll. Lupus 112.

76 I 9 **Cantica Canticorum,** commentarius (in den rand en interlineaire aanteekeningen).
Perk. 11 bl. 200 × 153. 12de eeuw. 39
Coll. Lupus 17.

73 E 4 **Ecclesiasticus et Liber Sapientiae,** commentarius (in den rand en interlineair).
Perk. 116 bl. 231 × 165. 13de eeuw. 40
Coll. Lupus 50.

73 E 5 **Lamentationes Jeremiae.** Glosae Gileberti Autisiodorensis (met aanteekeningen).
Perk. 177 bl. 295 × 195. 13de eeuw. 41
Coll. Lupus 37.

---

3. NOVUM TESTAMENTUM.

75 **Nieuw Testament,** Nederlandsch, voor den dienst bestemd, gevolgd
E 8 door pericopen uit het Oude Testament.

Perk. 195 bl. 302 ⨯ 210. 1399. Geschreven door Werner Mynne ten huize van Hugo van Netelhorst. Met eenige versierde beginletters in Nederlandschen stijl. 42

Heeft behoord aan I. Lelong, later aan Enschedé. (Cat. No. 223). — Coll. Bogaers.

Vgl. Lelong, Boekzaal der Nederduytsche Bijbels 292; Van Druten, Gesch. der Nederl. Bijbelvert. I, 176. 185. 203v. 206v. 209. 214v. 222v.; De Vooijs, Theologisch Tijdschrift 37, 116.

---

76 **Evangeliarium** (der abdij van Egmond), prologi, capitula evan-
F 1 geliorum.

Perk. 220 bl. 234 ⨯ 202. 9de eeuw. Geschreven in Noord-Frankrijk (vgl. Delisle, L'évangéliaire de Saint-Vaast d'Arras, Paris 1888, pag. 12v.) — Met enkele versierde letters en later ingevoegde boogversiering der canones, 8 miniaturen (de evangelisten en hun symbolen) en versierde bladen aan het begin van de evangeliën, in Noord-Franschen Karolingischen stijl der 10de eeuw. In de 2de helft van de 10de eeuw is er bij gevoegd een voorstelling van de schenking aan de abdij van Egmond door Dirk II, Graaf van Holland en zijn vrouw Hildegard. Op de schutbladen aantt. over de inkomsten van het klooster. In de 17de eeuw was dit HS. te Keulen in het Collegium Hohe Hügel, later te Utrecht. Van de Bisschoppelijke Klerezij werd het in 1830 aangekocht en door Koning Willem I aan de Koninklijke Bibliotheek geschonken. 43

Vgl behalve het geciteerde geschrift van Delisle: Van Wijn, Huiszittend Leven II, I, blz. 329, met afb. J. H. Hofman, Pr., Dietsche Warande, N. R. II, 171-179. Jubinal, Lettre à Salvandy, blz. 9. Vosmaer, Kunstkronyk IX, blz. 65 en Over kunst, Leiden 1882, blz. 55. Schnatter, Synchron. Gesch. d. bildenden Künste, II, blz. 55. Kraus, Gesch. d. chrl. Kunst, blz. 25. Ten Brink, Gesch. d. Ned. Letterk. blz. 24 (met afb.). 3de Jaarversl. van de Violier, pl. I. S. Beissel, Geschichte der Evangelienbücher in der ersten Hälfte des Mittelalters (Ergänzungsheft zu den „Stimmen aus Maria-Laach." 92 u. 93), Freiburg i. B. 1906, blz. 154 en 197.

76 **Evangeliarium.**
E 17 Perk. 131 bl. 314 × 212. pl.m. 1100. Geschreven in het Fransch-Duitsche grensgebied. Met 4 miniaturen van de evangelisten en hun symbolen, versierde en gekleurde beginletters en boogversiering van de canones, in laat-Karolingischen stijl. 44

Coll. Gérard A 2.

75 **Evangeliarium,** Nederlandsch.
E 64 Perk. 99 bl. 266 × 183. 1e helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met eenige versierde beginletters in Nederlandschen stijl. Aan het eind familie-aantt. 45

Oudst bekende eigenaar I. Lelong (Cat. MSS. p. 2, No. 6). — Aangek. 1849 op auctie-Fred. Muller.

Vgl. Lelong t. a. p. 272 v., Van Druten t. a. p. 178. 212 v.v., De Vooijs t. a. p. 116.

132 **Evangeliarium,** Nederlandsch.
G 2 Pap. 146 bl. 215 × 142. 1472. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters in Nederlandschen stijl. 46

Aangekocht op auctie G. P. A. Stuyck in 1891.

Vlg. Van Druten t. a. p. 178. 188. 219 v. 223.

---

133 A. **De passie naar de evangeliën.** — Fol. 1-27.
D 28 B. **De Openbaring en de Handelingen.** — Fol. 28-142.
C. **Hieronymus. Brief aan Principia.** — Fol. 143-145.
D. **Over de vriendschap,** naar Cicero, Seneca e. a. — Fol. 146-170.
E. **Albertanus van Brescia.** Die kunst van swygen ende van spreken alst tyt is. — Fol. 171-200.

Pap. 200 bl. 141 × 98. Begin 16de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl. 47

Aangek. in 1897 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 11, No. 4).

133 **De Brieven van Paulus,** met glossen, Nederlandsch.
D 29 Pap. en perk. 165 bl. 215 × 147. 1467. Geschreven in de Nederlanden, vermoedelijk in Limburg. 48

Behoorde oudtijds aan de Franciskaner monniken te Maastricht. — Aangekocht 1897 (Verslag K. B. 1897, blz. 12, No. 5).

---

4. EXEGESIS SCRIPTURAE SACRAE.

70 **Vocabula** Sacrae Scripturae ordine alphabetico posita et explicata.
G 14 Pap. 102 bl. 204 × 142. 15de eeuw. 49

71 **Annotationes** in Scripturam Sacram.
I 47 Perk. 9 bl. 205 × 162. 13de eeuw. Hier en daar is ruimte voor gekleurde beginletters open gelaten. 50
Coll. Lupus 9.

76 A. **Epitome** librorum Biblicorum nonnullorum. — Fol. 1-10.
I 15 B. **Annotationes** in Scripturam Sacram. — Fol. 11-17.
Perk. 17. bl. 200 × 155. 13de eeuw. Met verschillende handen geschreven. Hier en daar is ruimte voor gekleurde beginletters opengelaten. Met eenige later toegevoegde aantt.
Coll. Lupus 12. 51

70 **Commentarius** in varia loca Veteris Testamenti (fragmenten).
H 20 Perk. 34 bl. 233 × 165. pl.m. 1300. Aan het begin van de verschillende capita is ruimte opengelaten voor gekleurde beginletters. 52
Coll. Lupus 23.

128 **Commentariorum fragmenta.**
C 8 A. Proverbia Salomonis (eerste blad met toewijdings-miniatuur). — Fol. 1.
B. Regum IV 20, 9 (met miniatuur). — Fol. 2.
C. Exodus 25-39 (met miniaturen). — Fol. 3-10.
D. Numeri 3-4 (met miniatuur). — Fol. 11.
E. Regum III 6 et 7 (met miniaturen). — Fol. 12-18.
F. Regum IV 20 et 21 (met miniatuur). — Fol. 19.
G. Psalmi 25, 26, 52, 27, 38 (met miniaturen). — Fol. 20-22.
H. Regum IV 25. — Fol. 23.
I. Prologus libri Macchabaeorum (met miniatuur). — Fol. 24.
Perk. 24 bl. 364 × 250. 2de helft 15de eeuw. Met verschillende handen geschreven. Met 27 miniaturen, eenige versierde beginletters en op één blad randversiering, alles in Noord-Franschen stijl. 53
Coll. Lupus 42.

76 **Commentarius** in Psalmos et Cantica.
I 4 Perk. 59 bl. 230 × 155. 13de eeuw. 54
Coll. Lupus 18.

70 **Ludolphus de Saxonia.** Commentarius in Psalterium.
E 24 Pap. 154 bl. 285 × 210. Einde 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en eenige versierde beginletters in Noord-Nederlandschen stijl (penteekening). Psalm 149 en 150 ontbreken. 55
Coll. Weesp.

76 **Origenes.** Expositio super Cantica Canticorum, translata a Rufino.
F 8 Perk. 97 bl. 269 × 145. 12de eeuw. Met 1 gehistorieerde beginletter en 1 letter in aanleg uit later tijd. 56

Coll. Lupus 72.

76 **Philippus Bonae Spei.** Commentarius in Cantica Canticorum.
F 9 Perk. 146 bl. 308 × 192. Einde 12de eeuw. Met gekleurde, gehistorieerde en versierde beginletters (dierensymboliek). 57

Coll. Lupus 88.

76 **Commentarius** in Cantica Canticorum.
I 5 Perk. 24 bl. 232 × 160. 13de eeuw. 58

Coll. Lupus 19.

73 **Richardus a S. Victore.** Eyn tractaet op Cantica Canticorum.
H 27 Pap. 227 bl. 210 × 147. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met eenige gekleurde beginletters in Nederlandschen stijl. Het slot ontbreekt.

Heeft behoord aan het klooster van S. Agnes te Maaseijck (Vgl. A. J. Flament. Catal. Stadsbibl. v. Maastricht, I, blz. XIV, No. 13). 59

Vgl. C. G. N. de Vooijs, Theologisch Tijdschrift XXXVII, 129 noot; C. H. Ebbinge Wubben, Over middelndl. vertt. v. h. O. T. 215 vv.

76 **Richardus a S. Victore.** Een tractaet op Cantica Cantycorum (hetz.
I 7 geschr. als No. 59); en andere tractaten over het Hooglied.

Perk. en Pap. 205 bl. 215 × 146. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met eenige gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl.

Heeft behoord aan het klooster S. Katharinen-dael te Hasselt (België). 60

Aangekocht 1828 (Cat. P. den Hengst en Zoon, Bibl. J. Koning, blz. 106, No. 37).

Vlg. Moll, Kerkhist. Arch. IV, 236; Ebbinge Wubben t. a. p. 216-218. 222 v.

76 **Richardus a. S. Victore.** Die Bedudinge op Cantica Canticorum
I 8 (hetz. geschr. als Nr. 59).

Pap. 196 bl. 197 × 139. Begin 16de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. 61

Coll. Visser 199.

Vgl. Moll t. a. p. 236; Ebbinge Wubben t. a. p. blz. 217.

133 **Alanus ab Insulis.** Tractaet op Cantica Canticorum totten love
F 13 der glorioser maghet Maria.

Perk. en pap. 81 bl. 148 × 108. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 1 versierde beginletter in Nederlandschen stijl.

Heeft behoord aan het klooster St. Katharinen-dael te Hasselt (België). 62

Aangekocht 1897 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 37, No. 57).

76 **Commentaer** op het Hooglied (Cap. I-III, 6), Nederlandsch.
I 6 Perk. 71 bl. 222 × 156. 1e helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden (Oostelijk). 63

Auctie-Catal. Varon en Gaillard, bibl. Van Westphalen, Meyerus, Cliflets, Butkens Leroy enz., 1764, II, blz. 172, No. 1831.

Vgl. Lelong, Boekzaal 257, Moll t. a. p. 236, Ebbinge Wubben t. a. p. 219 vv.

76 **Commentaer** op het Hooglied (Cap. I-III, 10). Nederlandsch.
I 10 Pap. 139 bl. 210 × 145. 1467. Geschreven in de Nederlanden. 64

Coll. Visser 197. — Heeft behoord aan Wm. Sewel.

Vgl. Lelong, Moll en Ebbinge Wubben t. a. pl.

75 Dat ander deel van der exposicien op Cantica Canticorum (Cap.
G 64 IV en V).

Perk. 112 bl. 199 × 133. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. 65

Heeft behoord aan het nonnenklooster van de Zijl te Haarlem.

Aangek. 1872 op auctie-Nijhoff (Cat. Delprat, No. 522).

Vgl. Ebbinge Wubben t. a. p. 222.

133 A. **Commentaar** (Nederlandsch) op het Hooglied. (Cap III
H 21 11-V 16). — Fol. 1-163.

B-I. Zie No. 525 onder Sermones.

Papier 302 bl. 210 × 143. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in Noord-Nederland. Met eenvoudige versierde beginletters en eenige randversiering in Nederlandschen stijl (penteekening). 65*a*

Aangekocht 1905 (Verslag K. B. 1905, blz. 16, No. 19).

75 **Commentaar** op Jezus Sirach, Nederduitsch.
A 2 Pap. 268 bl. 278 × 211. 15de eeuw. Geschreven in Noord-Duitschland. Eerste blad defect.

Heeft behoord aan het Maria Magdalenaklooster te Hildesheim. — Uit de Dillenburgsche bibliotheek. („In disem boeke het Anna von Stockem gheleret.") 66

Vgl. C. Borchling. Mittelniederd. HSS. in Nord-Deutschland und den Niederlanden, blz. 245, en de daar vermelde literatuur.

73 A. **Expositiones** super locos evangeliorum. — Fol. 1-46.
E 20 B. **Commentarius** in 12 profetas parvos. — Fol. 47-191.

Perk. 191 bl. 244 × 172. 13de eeuw. 67

Coll. Lupus 59.

71 A, B, C, D. Zie No. 433.
E 41 E. **Commentarius** in Canonis altaris textum. — Fol. 15-25r.

F. **Commantarius** in Apocalypsim. — Fol. 25v-77.

Perk. 77 bl. 280 × 167. 12de eeuw. 68

Coll. Gérard A 10. — Behoorde (volgens aant. van Gérard) vroeger aan het klooster van S. Hubert en daarna aan baron de Crassier.

73 **Dissertationes** in quatuor evangelia. (NB. Uitsluitend verhande-
E 31 delingen naar aanleiding van eenige plaatsen uit Mattheus).
104 bl. 283 × 200. 1619. Geschreven te Parijs. 69
Behoorde tot 1763 aan het college van de Jezuieten te Parijs. — Aangekocht 1824 uit de bibl. van Meerman. (Zie Cat. 1824, IV, blz. 65, No. 424).

72 **G. Cuper.** Historische en oudheidkundige aanteekeningen op
C 33 verschillende bijbelplaatsen. (Gedeeltelijk Latijn).
214 bl. grootendeels 322 × 210. Autograaf, pl.m. 1700. Achterin minuut van een Nederl. brief van Cuper. 70
Coll. Cuper.

72 **G. Cuper.** Notae in Acta B. Apostolorum.
G 13 210 bl. 202 × 160. Einde 17de eeuw. Dictaat met eigenhandige aantt. van Cuper. 71
Coll. Cuper.

71 **Petrus Lombardus.** Commentarius in epistolas Pauli et commen-
A 22 tarius Petri de Tarentasia (de geïnterpoleerde commentaar; vgl. H. Denifle. Luther und Luthertum. Ergänzungsband I Quellenbelege. Mainz, 1905, blz. 144-152).
Perk. 3 en 333 bl. 380 × 248. De tekst der epistelen en de commentaar van Petrus Lombardus zijn geschreven 13de eeuw, de commentaar van Petrus de Tarentasia is begin 15de eeuw hier omheen geschreven; tegelijkertijd zijn ingevoegd de *tabula epistolarum in ecclesia legi solitarum*, de prologen, de *Expositio prologi Petri Lombardi* en de *Tabula glose Petri de Tarentasia*. Met 15 gehistorieerde en vele versierde en gekleurde beginletters in 13de-eeuwschen stijl. Het register is geëindigd in 1412. 72
Maart 1909 bij ruiling overgenomen van de Utrechtsche Universiteitsbibliotheek. Zie: Catalogus-Tiele 1887, blz. 87, No. 268. (Verslag K. B. 1909, blz. XIX, No. 1).

74 **Joh. Ruardi.** Dictata ad Epistolam Pauli alteram ad Corinthios.
K 2 17 bl. 209 × 163. 1803. Dictaat naar Ruardi's college. Geschr. te Groningen. 73
Uit de bibl. van J. de Wal, aangekocht 1877.

128 **W. Bilderdijk.** Verhandelingen over Daniël en de Openbaring
D 19 van Johannes.
21 bl., grootendeels 320 × 209. Begin 19de eeuw. Grootendeels autograaf. 74
Aangekocht 1898. (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 31 v., No. 43).

130 **R. M. van Goens.** Extracten uit en opmerkingen over Jung
D 11 Stilling's „Erklärung der Offenbahrung Johannis". Met een afschrift van de redevoering van J. L. Blessig „Ueber Unglauben, Aberglauben und Glauben", 19 Febr. 1786 te Straatsburg uitgesproken.
59 bl. van verschillende grootte. 1802. Autograaf. 75

II.

LITURGIA.

1. INTRODUCTIO.

71 **Ordinarius** ecclesie beate Marie Traiectensis Leodiensis dyocesis.
A 13 kalendarium.

Perk. 139 bl. 313 × 232. 15de eeuw. Geschreven te Maastricht. Later is er een *Martyrologium receptionis canonicorum* bijgeschreven (1522-1619). 76

Coll. Maastricht 364.

2. MISSALIA.

78 **Missale** Romanum ad usum ordinis Praemonstratensis.
D 40 Perk. 176 bl. 347 × 248. 1323. Geschreven in Noord-Frankrijk. Aan het slot inscriptie: „Frater Johannes de Marchello abbas ecclesie Sancti Johannis Ambianensis ordinis premonstratensis fecit scribere istum librum per manum Garneri de Morolio anno domini millesimo trecentesimo vicesimo tercio. Et Petrus dictus de Raimboucourt illuminavit istum librum in anno predicto". Met 2 groote miniaturen (de gewone voorstellingen in het missaal) en 1 kleine (voorstellende de toewijding van het boek), 20 gehistorieerde en veel versierde en gekleurde beginletters, randversiering met grotesken en met eenige voorstellingen uit H. Schrift en Heiligenlegende benevens de overhandiging van het boek, alles in Noord-Franschen stijl. 77

Coll. Lupus 14.

Vgl. Jubinal, Lettres 9 v., Delisle, Mélanges de paléographie 216 v., Woltmann & Woermann, Geschichte der Malerei I 351, Riehl, Geschichte des Sittenbildes 23, Joh. de Jong, Het Hollandsche landschap 9, P. H. van Moerkerken Jr., De satire in de Nederlandsche kunst der Middeleeuwen 208, Derde Jaarverslag van De Violier, pl. V.

76 **Missale itinerantium** et ordo baptizandi.
I 16 Perk. 111 bl. 187 × 136. 13de-14de eeuw. Geschreven in Noordwest-Frankrijk. Met 1 miniatuur in aanleg, uit het begin der 16de eeuw.

Heeft vroeger behoord aan Mabezin.(?) 78

Coll. Lupus 61.

128 **Missale**, Kalendarium Ultrajectense.
D 29 Perk. 241 bl. 316 × 230. pl.m. 1400. Geschreven in de Nederlanden. Met 1 miniatuur van de kruisiging in laat-14de-eeuwschen Duitschen stijl (ingevoegd), 1 gehistorieerde beginletter in nagebootsten Franschen stijl, 1 rijk-versierde beginletter (overgewerkt in de 16de eeuw), versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening) en muzieknoten. 79

Coll. Phillipps. — Aangekocht 1898 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 15, No. 9).

76 **Missale,** Kalendarium Trajectense Leodiensis diocesis.
D 44 Perk. 298 bl. 354 × 260. 1e helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 1 miniatuur van de Kruisiging, rijk versierde en gekleurde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl en muzieknoten.

Heeft behoord aan het Kapittel van S. Servaes te Maastricht.
Coll. Maastricht 360. 80

76 **Missale.**
E 2 Perk. 207 bl. 299 × 212. 1e helft 15de eeuw. Met 1 miniatuur van de Kruisiging met randversiering en met versierde en gekleurde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening) en muzieknoten. 81
Coll. Visser 253.

128 **Missale,** kalendarium.
D 30 Perk. 114 bl. 250 × 177. pl.m. 1450. Geschreven in Frankrijk. Met 2 miniaturen (Christus en Kruisiging), 18 gehistorieerde en veel versierde en gekleurde beginletters en randversiering in Franschen stijl en met muzieknoten.

Heeft behoord (pl.m. 1470) aan Thomas van Savoye, wiens wapen op veel bladen is ingevoegd. 82
Aangekocht 1898 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 15, No. 10).

131 **Missale** fratrum sacri ordinis gloriosissimae Virginis Mariae de
G 10 Monte Carmeli, kalendarium.

Perk. 173 bl. 122 × 154. 1510. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde en gekleurde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl (penteekening). Een miniatuur, de Kruisiging voorstellende, is wellicht uitgesneden. Met een jonger toevoegsel van pl.m. 1600.

Geschreven voor het Carmelietenklooster te Mechelen. Voorin de naam van Frater Johannes Ghersmoeterus a Zeimps, Carmeliet te Mechelen. 83
Aangekocht 1901 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1901, blz. 17, No. 1).

---

3. LECTIONARIA ET EVANGELIARIA.

76 **Lectionarium** Cisterciense.
J 17 Perk. 62 bl. 221 × 155. pl.m. 1450. Geschreven te Antwerpen. Met versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening in rood en blauw) en muzieknoten.
Heeft behoord aan het S. Salvatorklooster te Antwerpen (Cisterc.). 84
Coll. Visser 196.

73 **Lectionarium,** Nederlandsch (fragment, een deel van den vastentijd).
G 44 Pap. 11 bl. 216 × 144. pl.m. 1500. Geschreven in de Nederlanden. 85
Coll. Weesp 49.
Vgl. C. H. Ebbinge Wubben, Over mnl. vertalingen van het O. T., 's-Gravenhage 1903, blz. 250.

73 **Lectionarium,** Nederlandsch (kleine fragmenten van den tijd en van
G 45 de heiligen, voor het geheele jaar) met volledige inhoudstafel, benevens één blad van een Nederl. N. T. met glossen.
Pap. 10 bl. 213 × 146. pl.m. 1500. Geschreven in de Nederlanden. 86
Coll. Weesp 50.
Vgl. C. H. Ebbinge Wubben t. a. p. 250.

70 **Lectionarium** et **Evangeliarium,** et Benedictio cerei paschalis et
E 1 Iuramentum prepositi.
Perk. 75 bl. 271 × 190. 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden, waarschijnlijk te Maastricht. Met muzieknoten.
Heeft behoord aan de S. Mariakerk te Maastricht. 87
Coll. Maastricht 373.

---

70 **Lessen** en **evangeliën** van den tijd en de heiligen, Nederlandsch.
E 12 Pap. 167 bl. 299 × 220. 1450. Geschreven in Limburg. Met eenige versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening), het eerste blad versierd.
Afkomstig van S. Agnesklooster te Maeseyck (vgl. G. Flament, Catal. der Stadsbibl. te Maastricht, I, blz. XIV, No. 6).
Coll. Maastricht 393. 88

---

70 **Evangeliarium** (fragmenta).
E 17 Perk. 70 bl. meest 259 × 201. 10de eeuw. Geschreven (in de Nederlanden? Maastricht?) voor een Michaelskerk. Blz. 65-70 zijn: eeden van schout en schepen aan de poort van de kerk, kanunniken en officialen van de S. Mariakerk te Maastricht (15-18de e.), gedeeltelijk in het Nederlandsch. 89

Coll. Maastricht 408.

76 **Evangeliarium** (fragmenta diversa).
F 3 Perk. 55 bl. 274 × 195. pl.m. 1100-1500. Geschreven door verschill. personen (van fol. 41*b* af jongere hand. — Fol. 6-13 zijn in de 15de eeuw en later bijgevoegd). Met versierde beginletters en muzieknoten. 90

Aangekocht 1830 op auctie-J. W. van Leeuwen (blz. 8, No. 24). — Heeft (16de eeuw) behoord aan Christianus Fr(e)d(e)r(i)ci.

Vgl. Jubinal, Lettres à de Salvandy, blz. 10 v.

70 **Evangeliarium.**
E 2 Perk. 116 bl. 270 × 198. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden (Luik of Maastricht). Met muziek. Het slot ontbreekt.. 91

Heeft behoord aan een Augustijnenklooster (vgl. fol. 115r).

Coll. Maastricht 372.

129 **Evangelia** in usum div. fest.
C 2 Perk. 32 bl. 318 × 220. Geschreven te Orleans, door den priester De la Porte, voor Marinus Lenormant. 1676. Met veel vergulde letters en bladversiering. 92

---

75 **Evangeliarium,** Nederlandsch, voor den dienst bestemd.
G 1 Perk. 240 bl. 187 × 125. 1408. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters in Nederlandschen stijl. 93

Oudst bekende bezitster: Aliit heer Hughen dochter op tgrote beghiinhof te Haerlem. — In de 18de eeuw in 't bezit van C. van Alkemade en P. van der Schelling. — Coll. Bogaers.

Vgl. Van Druten t. a. p. 176, 214 v., De Vooijs t. a. p. 116.

78 **Evangeliarium,** Nederlandsch, voor den dienst bestemd.
E 69 Perk. 177 bl. 244 × 168. 1e helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters in Nederlandschen stijl. 94

Vgl. Van Druten t. a. p. 178, 220 vv.

76 **Evangeliarium,** Nederlandsch, voor den dienst bestemd.
J 12 Perk. 191 bl. 215 × 151. 1e helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters in Nederlandschen stijl. 95

Heeft behoord aan het St. Caeciliaklooster te Amsterdam. — In de 18de eeuw o.a. aan I. Lelong (Cat. MSS. p. 18, No. 6). — Aangekocht 1883 (Cat. J. Koning 140).

75 E 9 **Evangeliarium,** Nederlandsch, voor den dienst bestemd.
Perk. 127 bl. 277 × 207. 1472. Geschreven door Broeder Ghijsbert Beynop, in het klooster Vredendael bij Utrecht. Met versierde beginletters in Nederlandschen stijl. 96

Behoorde het eerst aan de familie Beynop, in de 18de eeuw aan I. Lelong, B. Huydecoper en J. A. Clignett. — Coll. Bogaers.

Vgl. Lelong t. a. p. 278v., Van Druten t. a. p. 154, 178, 185, 190, 217vv., 222v., De Vooijs t. a. p. 116.

128 D 28 **Evangeliarium,** Nederlandsch, voor den dienst bestemd.
Perk. 155 bl. 231 × 171. 1476. Geschreven in de Nederlanden, waarschijnlijk in het St. Ursulaklooster te Delft. Met 4 afbeeldingen van de symbolen van de evangelisten, versierde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl. 97

Aangekocht 1898 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 12, No. 5).

Vgl. Lelong t. a. p. blz. 279v.

131 H 41 **Evangeliën en Apocalypse,** Nederlandsch, beide met aanwijzingen voor den dienst en met glossen, gevolgd door pericopen uit de Brieven en het O. T., naar de volgorde van den Tijd en de Heiligen.
Perk. 267 bl. 136 × 100. 1485. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). 98

Aangekocht 1909 (Verslag K. B. 1910, blz. XXIII, No. 1).

132 G 1 **De Brieven, Handelingen en Openbaring,** voor den dienst bestemd, met glossen, gevolgd door lectiones uit het O. T., naar den Tijd en de Heiligen geordend, Nederlandsch.
Perk. 225 bl. 225 × 159. 1391. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters in Nederlandschen stijl. 99

Aangekocht 1891 op auctie-G. P. A. Struyck. — Heeft behoord aan het klooster der XI duizend maagden te Utrecht.

Vgl. Lelong t. a. p. 285, Van Druten t. a. p. 176. 181, 200v., 206, 208v., De Vooijs t. a. p. 116.

75 E 10 **De Handelingen, Openbaring, Brieven van Jacobus, Petrus, Johannes en Judas,** gevolgd door lectiones uit het O. T., naar den Tijd en de Heiligen geordend, Nederlandsch.
Perk. 122 bl. 233 × 158. 1439. Geschreven door Broeder Gherijt van Weesp, op den St Agnietenberg te Zwolle. Met versierde beginletters in Nederlandschen stijl. 100

Heeft behoord aan het Maria-klooster te Weesp. — In 1674 aan S. L. Munckedam. — Coll. Bogaers.

Vgl. Van Druten t. a. p. 177, 181, 185, 204v., 206v., 209v.

70 E 19 **De Brieven van Paulus,** voor den dienst bestemd, met glossen, Nederlandsch. 101
Pap. 75 bl. 281×202. 1444. Geschreven in de Nederlanden.

Coll. Weesp 4.

Vgl. Van Druten t. a. p. 177, 201.

133 **Preloog op de Brieven van Paulus en de 1e brief aan Timotheus,**
D 30 Nederlandsch.

Pap. 12 bl. 206 × 165. pl.m. 1850 naar het voorafgaande HS. gecopieerd door F. H. G. van Iterson. 102

Coll. Acquoy (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 12, No. 6).

75 **De Brieven, Handelingen en Openbaring,** voor den dienst bestemd,
G 67 met glossen, gevolgd door lectiones uit het O. T., naar den Tijd en de Heiligen geordend, Nederlandsch.

Perk. 249 bl. 241 × 168. 1447. Geschreven door Zuster Mari Jacob Willemssoens dochter van Dordrecht. Met versierde beginletters in Nederlandschen stijl. Voorin liggen taalkundige aantt. van J. A. Clignett (17 bl. van verschillende grootte). 103

Behoorde oudtijds aan het nonnenklooster Zijl te Haarlem. — In de 18de eeuw aan J. A. Clignett. — Aangekocht op auctie-Van Voorst, 1860 (Vgl. Cat. 1859, p. 20, No. 149).

Vgl. Lelong t. a. p, 285v., Van Druten t. a. p. 177, 181, 201, 204v., 207, 209v., De Vooijs t. a. p. 116, Ebbinge Wubben, Over mndl. vertalingen van het O. T. 250.

76 **De Brieven van Jacobus, Petrus, Johannes en Judas en de Handelingen,**
J 13 voor den dienst bestemd, met inl. en glossen, Nederlandsch.

Perk. 87 bl. 198 × 138. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters in Nederlandschen stijl. 104

Vgl. Van Druten t. a. p. 179, 181, 205, 207.

133 **De Brieven, Handelingen en Openbaring,** voor den dienst bestemd,
C 17 met glossen, Nederlandsch.

Perk. 207 bl. 234 × 172. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters in Nederlandschen stijl. Het slot ontbreekt. 105

Vroegere bezitters: Van Voorst en Prof. Doedes. — Aangekocht in 1898 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 13, No. 7).

133 **De Brieven, Handelingen en Openbaring,** voor den dienst bestemd,
C 16 met glossen, gevolgd door lectiones uit het O. T., naar den Tijd en de Heiligen geordend, Nederlandsch.

Perk. 210 bl. 266 × 192. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters in Nederlandschen stijl. Aan het einde een paar later bijgevoegde bladen (pap. en perk.). Voorin ligt een cahier, bevattende een glossarium op dit HS., van J. J. Nieuwenhuyzen. 106

Heeft behoord aan het St. Caecilia-klooster te Hoorn. Latere eigenaars zijn: J. J. Nieuwenhuyzen en Prof. Doedes.

Vgl. Ebbinge Wubben t. a. p. 250.

75 A. **De Brieven en Handelingen**, voor den dienst bestemd, met
E 77 glossen, Nederlandsch. — Fol. 1-135v.

B. **Lessen** uit de apocalyps voor 'Kermisse', met glossen, uit Hooglied II 'onser vrouwendach visentacie', uit Jeremia 'voor den XXV sonnendach'. — Fol. 135v.-136v.

C. **Leven van St. Bernardus**, Nederlandsch. — Fol. 137-143.

D. **Sermoen** van den hoechtyt des heiligen maghet Maria, door een engel aan S. Brigitta meegedeeld. — Fol. 143-165v.

E. **Drie Marialegenden.** — Fol. 165v.-172.

Pap. 172 bl. 275 × 200. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters in Nederlandschen stijl. 107

Coll. Visser 174.

Vgl. Van Druten t. a. p. 179, 181, 201v., 205, De Vooijs, Middelnederlandsche legenden en exempelen. 's-Gravenhage 1900, blz. 82v., 89.

133 **Plenarium**, Nederlandsch.
B 19 Register op bl. 1-398. — Fol. a-k.

Geschiedenis van Maria en Christus, naar de evangeliën en andere bronnen, met aanwijzingen voor den dienst en verschillende uitweidingen, gevolgd door de „Destructie van Jherusalem". — Fol. 1v.-246v.

Profetisch-apocalyptische stukken. — Fol. 246v.-254v.

Sermoenen (1e Zondag advent — 4de Zondag na Dertiendag). — Fol. 254v.-285v.

Lectiones en evangeliën voor het geheele jaar (van den tijd 286r.-379r., van de heiligen 379r.-398r.) — Fol. 286-398.

Collaties over de geloofspunten, sacramenten enz. — Fol. 398-433.

444 bl. 252 × 187. De drie gedeelten van dit HS. (fol. 1-254v., 254v.-398r., 398r.-433r.) zijn resp. voltooid in 1503, 1508, 1514. Geschreven door Jacob de Groot Willemsz., barbier te Dordrecht Met eenige gekleurde beginletters (rood). — Fol. k v. eenige familieaanteekeningen. 108

Coll. Acquoy (Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 18, No. 21).

Vgl. J. G. R. Acquoy, Hand. en Meded. v. d. Maatsch. der ndl. Ltk. 1891-92, blz. 29v. — J. A. F. Kronenburg, Maria's Heerlijkheid in Nederland V (1908), blz. 102v.

4. BREVIARIA.

76 **Breviarium** per totum annum ad usum ordinis Praedicatorum.
J 18 Perk. 541 bl. 205 × 135. Begin 14de eeuw. Geschreven in Noord-Frankrijk. Met 12 kleine miniaturen in den kalender, 25 gehistorieerde beginletters in den tekst, veel versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. Met muzieknoten. 109

Coll. Lupus 4.

76 **Breviarium,** pars hiemalis et veris, ad usum Parisiensem.
J 20 Perk. 491 bl. 191 × 130. pl.m. 1400. Geschreven in Frankrijk. Met versierde beginletters in Franschen stijl en muzieknoten. Veel aanteekeningen van een latere hand. 110

Oudst bekende eigenaar: Nicolas le Noir jardinier à Conpesmil. — Clermont CDXIX. — Coll. Visser 55.

129 **Breviarium,** pars veris et aestivalis (voor de abdij van St. Aubert
E 18 bij Kamerijk).
Perk. 460 bl. 234 × 160. 1434. Geschreven voor Joh. van Valenciennes, abt van het klooster van St. Aubert door Simon Duchatel, „klerk" van de diocese van Amiens. Met versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 111

Coll. Lupus 108.
Vgl. Jubinal, Lettre à Salvandy, blz. 11.

129 **Breviarium,** pars aestivalis et auctumni (voor de abdij van
E 19 St. Aubert bij Kamerijk).
Perk. 427 bl. 242 × 160. 1435. Geschreven als No. 111 door denzelfde. Met versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 112

Coll. Lupus 109.
Vgl. Jubinal, Lettre à Salvandy, blz. 11.

131 **Breviarium,** pars hiemalis.
G 47 Perk. 192 bl. 109 × 75. pl.m. 1450. Geschreven in Noord-Nederland. Met gekleurde beginletters in Noord-Nederlandschen stijl. 113

Overgedragen uit het Rijksarchief te Groningen 1906.

71 **Breviarium** per totum annum (partim Diurnale).
J 65 Perk. 185 bl. 100 × 63. pl.m. 1450. Geschreven in Noord-Nederland. Met gekleurde beginletters in Noord-Nederlandschen stijl. 114

76 **Breviarium,** pars veris, aestivalis, auctumni.
G 6 Perk. 389 bl. 210 × 147. pl.m. 1500. Geschreven in de Nederlanden. Met 5 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Franschen of Zuid-Nederlandschen stijl. Eenige bladzijden zijn later, pl.m. 1500, bijgewerkt (fol. 269r., 278*a*v., 328r., 332r., 333v.). 115

133 **Breviarium** per totum annum.
H 25 Perk. 397 bl. 212 × 154. pl.m. 1450. Geschreven in of bij Deventer. Met versierde en gekleurde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl. Met eenige jonge toevoegsels. 116

Aangekocht 1910 (Verslag K. B. 1910, blz. XXIII, No. 2).

75 **Breviarium** per totum annum.
H 47 Perk. 312 bl. 132 × 91. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden (de kalender is Utrechtsch). Met gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). 117

Afkomstig uit een klooster, waarvan Gregorius en Hieronymus de patronen waren. — Aangekocht op auctie-Schetsberg te Leeuwarden in 1848.

71 **Breviarium** per totum annum.
J 66 Perk. 386 bl. 104 × 75. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in of nabij Doornik. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Franschen of Zuid-Nederlandschen stijl. 118

Coll. Lupus 105.

129 **Breviarium** per totum annum.
E 21 Perk. 406 bl. 214 × 150. 1507. Geschreven door Cecilia Hermans te Mechelen. Met gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). 119

Vgl. Jubinal, Lettre à Salvandy, blz. 11, Bradley, Dictionary of Miniaturists II, 96v.

73 **Breviarium,** pars veris, aestivalis et auctumni.
G 35 Perk. en pap. 328 bl. 145 × 101. pl.m. 1500. Geschreven in Noord-Nederland. Met gekleurde beginletters, waarvan eenigen met versiering in Noord-Nederlandschen stijl. In den oorspronkelijken band. 120

Coll. Weesp 40.

---

78 **Brevier** voor het geheele jaar, Nederlandsch.
J 47 Perk. 415 bl. 181 × 123. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (penteekening). 121

Heeft behoord aan het klooster van St. Ursula en later aan dat van St. Agatha te Delft.

76 **Proprium de tempore** (Dom. san. pasche — sabb. infra oct. pent.),
G 75 commune Sanctorum, officium dedicationis (met Italiaanschen (?) kalender).

Perk. en pap. (de kalender geheel perk.). 224 bl. 142 × 100. pl.m. 1500. Geschreven in Frankrijk (?), de kalender wellicht in Italië (?). 122

Heeft behoord aan de Alestini Sancte Marie de Columbario dioces. Viennensis.

129 **Proprium de tempore** voor het geheele jaar, Nederlandsch.
F 5 Pap. 177 bl. 135 × 95. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en eenige versierde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl (penteekening). Het slot ontbreekt. 123

75 **Commune sanctorum,** officium de S. Cruce et de Beata Maria,
G 60 Vig. def., Litania (Cisterc. ?).

Pap. 56 bl. 144 × 105. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden (Luik of Maastricht ?). 124

74 **Getijden** voor verschillende feestdagen enz., Nederlandsch.
G 6 Perk. 221 bl. 157 × 108. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Van Franciscaansche afkomst. Met gekleurde en versierde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl (penteekening). 125

Heeft behoord aan Alyt Leynendochter, — aan Mari ians dochter. Aangekocht 1910 (Verslag K. B. 1910, blz. XXV, No. 5).

---

5. PSALTERIA PER HEBDOMADAM.

71 G 51 **Psalterium per hebdomadam,** litania, vigiliae mortuorum, commendatio animarum.

Perk. 352 bl. 134 × 100. 1e helft 15de eeuw. Geschreven in de Zuidelijke Nederlanden. Met Nederlandsche aanwijzingen voor den dienst. Met versierde en gekleurde beginletters en randversiering in Zuid-Nederlandschen stijl. 126

Coll. Gérard A 1 bis.

76 E 3 **Psalterium per hebdomadam,** kalendarium, litania, vigiliae, hymni.

Perk. 193 bl. 297 × 205. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en op eenige bladen randversiering, met de pen getrokken in rood, in Nederlandschen stijl, en met muzieknoten. 127

Heeft behoord aan het St. Katharinaklooster te Hoorn. — Coll. Visser 252.

76 E 8 **Psalterium per hebdomadam** ad usum Autunensem, litania, commune sanctorum, suffragia, benedictiones, officium B. M.V.

Perk. 98 bl. 301 × 210. pl.m. 1450. Geschreven in Noord-Frankrijk. Met miniaturen, gehistorieerde beginletters en randversiering in Noord-Franschen stijl. Later bijgewerkt: o.a. is hier en daar randversiering toegevoegd, verder het wapen van N. Rolin (passim), misschien het portret van dezen, fol. 89v. 128

Coll. Lupus 15.

74 G 10 **Psalterium per hebdomadam,** kalendarium Ultrajectense, litania, vigiliae, hymni, commune sanctorum, suffragia, officia.

Perk. 309 bl. 115 × 80. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met 10 groote initialen in goud en kleuren en meerdere kleinere versierde beginletters (penteekening) in Nederlandschen stijl. Eenige jongere toevoegingen. 129

Behoorde 1596 aan Assuerus a Zweten. — In de 19de eeuw aan Prof. J. I. Doedes. — Aangekocht 1910 (Verslag K. B. 1910, blz. XXV, No. 6).

74 G 7 **Psalterium per hebdomadam** ad usum cisterciensem, kalendarium ordinis S. Benedicti, cantica.

Perk. 152 bl. 173 × 112. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. De kalender is van een andere hand dan het overige hs. Met eenige beginletters en randen in goud en

kleuren, en meerdere eenvoudig versierde beginletters (penteekening) in Nederlandschen stijl. Met muzieknoten. Eenige bladen zijn uitgesneden. 130

Behoorde in de 2de helft der 15de eeuw aan een lid van het geslacht Vurmester, waarschijnlijk in het klooster Aduard, die verschillende sterfdata in den kalender heeft bijgeschreven. — In de 19de eeuw aan Prof, J. I. Doedes. — Aangekocht 1910 (Verslag K. B. 1910, blz. XXIV, No. 4).

71
A 7 **Psalterium per hebdomadam,** litania, hymni, ad usum ord. fr. minorum.

Perk. 166 bl. 311 × 224. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met eenige versierde en gekleurde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening), en muzieknoten. 131

Heeft blijkbaar behoord aan een Franciscanerklooster, waarvan de patroon Antonius van Padua was. — Coll. Maastricht 361.

71
A 6 **Psalterium per hebdomadam,** hymni, pars antiphonarii.

Perk. 191 bl. 358 × 265. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden voor een Franciscaansch klooster. In 1704 gerestaureerd voor de fratres minores recollecti te Tongeren. Met eenige versierde beginletters in Nederlandschen stijl en muzieknoten. 132

Coll. Maastricht 354.

74
G 24 **Psalterium per hebdomadam,** kalendarium, cantica.

Perk. 184 bl. 129 × 87. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in Noord-Nederland. Met versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). In oorspronkelijken stempelband. 133

Aangekocht 1916 (Verslag Kon. Bibl. 1916, blz, XXV, No. 1).

71
A 21 **Officium per hebdomadam** sec. usum Birgittinensem, Officium Commune de B. Maria Virgine, Missae communes et propriae de B. M. V., Sequentiae de B. M.V., Missa in benedictione abbatissae.

Perk. 335 bl. 360 × 280. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden voor een klooster, waarvan S. Katharina en S. Birgitta patronessen waren. Met rijk gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening) en muzieknoten. 133*a*

78
A 32 **Psalterium per hebdomadam,** hymnarium (ord. fr. minorum).

Perk. 154 bl. 482 × 360. Einde 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 4 gehistorieerde en veel versierde beginletters, grootendeels in laten Nederlandschen stijl (16de-17de eeuw). 134

Coll. Maastricht 362.

131 **Psalmi ad Vesperas** et Officium Completorii, (gevolgd door
D 49 gezangen bij de inkleeding, professie en besluiting van een non. Latijn met Nederlandsche aanwijzingen voor den dienst).

Perk. 36 bl. 348 × 240. Einde 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening) en muzieknoten. Het begin ontbreekt. 135

Aangekocht 1900 (Verslag Kon. Bibl. 1900, blz. 11, No. 3).

71 **Psalterium per hebdomadam** ad usum Cisterciensem, kalendarium,
J 68 Commemorationes per anni circulum.

Perk. 160 bl. 132 × 98. pl.m. 1500. Geschreven in Noord-Frankrijk in de abdij Flines. Met 1 versierde en veel gekleurde beginletters. 136

Coll. Lupus 102.

---

133 **Psalter,** (van psalm 109 af geordend naar de uren), met horae
D 26 diurnae, prologen vooraf en een proloog voor iederen psalm, gevolgd door cantica, litanie en gebeden. Nederlandsch.

Perk. 219 bl. 158 × 113. 1427. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). 137

Coll. Acquoy (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 11, No. 2).

Vgl. Ebbinge Wubben, Over middelndl. vertalingen van het O. T. 159v., 169v., 175.

76 **Psalter,** (van psalm 109 af geordend naar de uren), met horae
F 19 diurnae, prologen vooraf en een proloog voor iederen psalm, met kalender en gevolgd door cantica en Paaschofficie. Nederlandsch. 138

Perk. 203 bl. 143 × 103. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en eenige randversiering in Nederlandschen stijl, en met 1 gravure (fol. 203v.).

Oudst bekende eigenares: suster yde hinrichs. — Aangekocht 1821 uit de bibliotheek van Hultman.

Vgl. Van Druten, Gesch. der ndl. bijbelvert. 48, 50, Ebbinge Wubben t. a. p. 161 noot, 175.

133 **Psalterium per hebdomadam** met prologen, gevolgd door cantica,
G 26 litanie, gebeden en vigiliën. Nederlandsch.

Perk. 141 bl. 150 × 108. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde en gekleurde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl (penteekening). 139

Aangekocht 1898 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 11, No. 2). — Vroeger in het bezit van Prof. Doedes.

Vgl. Ebbinge Wubben t. a. p. 175.

133 **Psalter,** (van psalm 109 af geordend naar de uren), met horae
G 28 diurnae, prologen vooraf en een proloog voor iederen psalm, voorafgegaan door een kalender en gevolgd door cantica en litanie. Nederlandsch.

Perk. 240 bl. 156 × 108. pl.m. 1450. Geschreven in Noord-Nederland. Met gekleurde en versierde beginletters (penteekening) in Nederlandschen stijl. 140

Anno 1660 in het bezit van Martinus Huygens. — Aangekocht 1898 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 11, No. 3).

Vgl. Ebbinge Wubben t. a. p. 175.

131 **Psalter** met horae diurnae, prologen vooraf en een proloog vóór
G 6 iederen psalm, voorafgegaan door een kalender en getijden van het H. Sacrament en gevolgd door litanie, „dat ambocht van den goeden vrije dach", 12 „punten" door den Vader aan den Zoon voor zijn menschwording medegedeeld. (Inc.: Doe die hemelsche vader te rade waert dat hi den menschen verlosen wolde) en eenige uitspraken van kerkleeraars. Nederlandsch.

Perk. 210 bl. 155 × 107. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden, oostelijk. Met 1 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A). 141

Behoorde in de 15de eeuw aan Anne Florys. — In de 19de eeuw aan Mr. J. C. Bijsterbos. — Aangekocht 1898 (Verslag K. B. 1899, blz. 14, No. 5).

133 **Psalter** met horae diurnae, cantica, litanie, lof en hymnen.
D 12 Nederlandsch.

Perk. 117 bl. 162 × 121. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). Aan het slot ontbreekt een stuk. 142

Vroeger in het bezit van prof. H. W. Tydeman. — Aangekocht 1896 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 13, No. 12).

Vgl. Ebbinge Wubben t. a. p. 175.

73 **Psalterium per hebdomadam** met kalender, proloog, cantica, litanie
F 28 en commune sanctorum. Nederlandsch.

Perk. 326 bl. 162 × 114. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). 143

Oudst bekende eigenares: Suster Bely Jans van Rijswijc. — Coll. Maastricht 463.

Vgl. Ebbinge Wubben t. a. p. 175.

133 **Psalter** met horae diurnae, voorafgegaan door chronologische
D 27 tafels over de jaren 1400-1500 en een kalender, en gevolgd door cantica, litanie, commune sanctorum enz. Nederlandsch.

Pap. 262 bl. 184 × 130. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). 144

Coll. Acquoy (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 11, No. 3).
Vgl. Ebbinge Wubben t. a. p. 175.

133
G 29
Psalter met horae diurnae, voorafgegaan door een kalender en chronologische tafels en gevolgd door cantica, litanie, getijden van de H. Maagd, antifonen en collecten van den tijd en de heiligen, enz. Nederlandsch.

Perk. en pap. 290 bl. 193 × 134. 1481. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). 145

Oudst bekende eigenaar: P. v. d. Schelling (18de eeuw). — Aangekocht in 1898 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 12, No. 4).
Vgl. Ebbinge Wubben t. a. p. 175.

87
J 48
Psalter met horae diurnae, voorafgegaan door een kalender en gevolgd door cantica, litanie, commune sanctorum en getijden voor belangrijke feesten. Nederlandsch.

Perk. 222 bl. 155 × 110. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden door meister Willam Willamszoon voor Heilwighe van Blochoven. Met eenige gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl. 146

Heeft behoord aan het S. Agnietenklooster te Rotterdam.
Vgl. Ebbinge Wubben t. a. p. 175.

73
G 4
Psalterium per hebdomadam met proloog, litanie, gebeden, vigiliën, getijden van de H. Maagd, Officium van den Goeden Vrijdag, 100 artikelen enz. Nederlandsch.

Pap. 214 bl. 149 × 105. pl.m. 1500. Geschreven in Noord-Nederland. 147

Coll. Weesp 6.
Vgl. Van Druten, Geschiedenis der Nederlandsche bijbelvertaling I, 47v., Ebbinge Wubben t. a. p. 175.

73
G 3
Psalterium per hebdomadam met proloog vooraf, een proloog voor elken psalm, cantica, getijden „van onser vrouwen liden", enz. Nederlandsch.

Pap. 200 bl. 216 × 137. pl.m. 1500. Geschreven in Noord-Nederland. 148

Oudst bekende bezitsters: Maria Claesd., Anna dochter Barents. — Coll. Weesp 5.
Vgl. Ebbinge Wubben t. a. p. 175.

---

6. LECTIONES, CAPITULA, COLLECTAE.

70 E 6 **Lectiones** e Breviario a tempore adventus usque ad octavam Pentecostes.

Pap. 287 bl. 279 × 198. 1589. Geschreven door een Maastrichtschen Kruisbroeder. 149

Heeft behoord aan het Kruisbroedersklooster te Maastricht. Coll. Maastricht 886.

133 E 9 **Collectarius** (handboek voor den Hebdomadarius van het Westfaalsche Benedictijnerklooster Abdinghoff, o.a. bevattende de capitula en collectae uit het Brevier voor het geheele jaar), kalendarium.

Perk. 103 bl. 212 × 157. pl.m. 1400. De jaartallen 1546 en 1554 op fol. 6r. zijn later voor anderen in de plaats gezet. Met bijzondere interpunctie. Met versierde en gekleurde beginletters in Nederrijnsch-Nederduitschen stijl (penteekening). 150

Heeft behoord aan het klooster Abdinghoff, later aan het Jezuitencollege te Paderborn. — Coll. Acquoy (Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 19, No. 23).

133 C 1 **Collectae** et Capitula ex Breviario (Vgl. No. 35).

---

7. HYMNARIA.

71 **Hymnarium.**
J 70 Perk. 188 bl. 146 × 113. pl.m. 1500. Geschreven in Nederland of aan den Duitschen Nederrijn. Met muzieknoten. 151

Afkomstig van een Benedictijnsch klooster.

78 **Hymnarium.**
J 43 Pap. 255 bl. 198 × 138. pl.m. 1500. Geschreven in de Nederlanden. Met muzieknoten. 152

Waarschijnlijk uit een Benedictijnsch klooster.

78 **Hymnarium,** psalmi, antiphonae etc ad vigilias (met het officium
J 45 bij de inkleeding en professie van nonnen).

Pap. 123 bl. 209 × 148. pl.m. 1500. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl en muzieknoten. 153

Afkomstig van een Augustijner vrouwenklooster.

78 Vgl. No. 134.
A 32

---

8. NOCTURNALIA ET DIURNALIA.

76 **Nocturnale** a tempore Adventus usque ad Pascha, sec. usum
J 19 eccl. S. Gudulae Bruxellis.
Pap. 322 bl. 202 × 135. pl.m. 1500. Geschreven in Zuid-Nederland. Met eenige versierde en gekleurde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). 154
Coll. Lupus 93.

75 **Nocturnale** a tempore Adventus usque ad Pascha.
H 44 Perk. en pap. 142 bl. 141 × 105. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden (diocese van Utrecht). Begin, slot en een stuk uit het midden ontbreken. 155
Aangekocht op auctie-Schetsberg te Leeuwarden in 1848.

76 **Nocturnale** a tempore Pascha usque ad Adventum.
J 10 Perk. en pap. 301 bl. 143 × 108. 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden (diocese van Utrecht), in een klooster, waar het hoofd van den H. Helyudius (Hebridius), neef van S. Ursula, werd bewaard. Met eenvoudig versierde beginletters in Nederlandschen stijl. Eenige stukken ontbreken. 156
Heeft behoord aan Soror Beatrix van den m.nhinis [?] — Geschonken door Jhr. H. Th. Hora Siccama, 1910 (Verslag K.B. 1910, blz. XXIV, No. 3).

---

74 **Diurnale** (Cisterciense) a tempore Adventus usque ad Pascha.
G 31 Perk. 350 bl. 59 × 43. Einde 13de eeuw (vóór 1297). Geschreven in Noord-Frankrijk. Met 2 miniaturen (voorstellende de H. Maagd met kind, waarnaast een knielende man, en Johannes den Dooper met lam), en versierde en gekleurde beginletters in Franschen stijl. 157
Coll. Lupus 11.

74 **Diurnale** (Carthusiense) per totum annum. 158
G 33 Perk. 286 bl. 78 × 56. 15de eeuw. Geschreven in Frankrijk met een Zuidelijke hand. Met 1 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Zuid-Franschen stijl.

74 **Diurnale** ordinis Predicatorum. Kalendarium.
G 25 Perk. 322 bl. 126 × 88. 15de eeuw. Geschreven in Noord-Nederland. Met versierde beginletters en randversiering in goud en kleuren en penteekening in Noord-Nederlandschen stijl. 159
Aangekocht 1916. (Verslag Kon. Bibl. 1917, No. 1).

(154-159)

71 **Diurnale** per totum annum.
J 67 Perk. 241 bl. 118 × 94. 1448. Geschreven in het klooster Stein bij Gouda. Met gekleurde en eenige versierde beginletters en hier en daar randversiering in Nederlandschen stijl (penteekening). 160
Aangekocht 1880 op auctie-J. W. van Leeuwen.

133 **Diurnale** per totum annum.
E 6 Perk. 210 bl. 155 × 110. pl.m. 1450. Geschreven in Noord-Nederland. Met gekleurde en versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (penteekening). 161
Coll. Acquoy (Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 18, No. 20).

9. GRADUALIA.

78 **Graduale** per totum annum. Prosae.
A 33 Perk. 250 bl. 545 × 365. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met rijk versierde en gekleurde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl (o.a. penteekening) en muzieknoten. 162

Heeft behoord aan de Premonstratenser abdij Bern bij Heeswijk. — Aangekocht in 1887 (Catalogue d'une précieuse bibliothèque provenant d'une ancienne abbaye, J. W. van Leeuwen, Leiden 1886, blz. 7, No. 26).

De later bijgeschreven Prosa de S. Norberto op fol. 191 is mede naar dit HS. uitgegeven door Clemens Blume, Sequentiae ineditae. Liturgische Prosen des M. A. IV [Analecta Hymnica M. A. XXXIV], Leipzig 1900, blz. 246v.

71 **Graduale** per totum annum. Prosae.
A 4 Perk. 189 bl. 357 × 252. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 2 groote en eenige kleine gehistorieerde beginletters in kleuren en met 15 gehist. beginletters, waarvan alleen de schets in penteekening aanwezig is, met versierde en gekleurde beginletters (penteekening) en randversiering, alles in Nederlandschen stijl. Met muzieknoten. 163

Heeft behoord aan het Beggaerdenklooster te Maastricht. — Coll. Maastricht 355.

71 **Graduale** per totum annum.
A 3 Perk. 251 bl. 344 × 235. 1530. Geschreven door Willem van Opoeteren in het Dominikanenklooster te Maastricht voor de Albanuskerk te Vlijtingen. Met gekleurde en versierde beginletters en eenige randversiering in Nederlandschen stijl (penteekening) en muzieknoten. Voorin, aan de binnenzijde van den band, eenige aanteekeningen betreffende de geschiedenis van de kerk te Vlijtingen. 164

Heeft behoord aan de Albanuskerk te Vlijtingen. — Coll. Maastricht 357.

---

10. ANTIPHONARIA.

128 **Antiphonarium** per totum annum (Proprium de tempore).
C 7 Perk. 285 bl. 401 × 283. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening) en muzieknoten. Het 1e blad ontbreekt. 165

Aangekocht in 1887 op de auctie van de Premonstratenser abdij Bern bij Heeswijk, bij J. W. van Leeuwen te Leiden (Cat. blz. 8, No. 9).

130 **Antiphonarium** a tempore Pascha usque ad Adventum.
C 22 Perk. 232 bl. 372 × 268. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met rijk gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening) en muzieknoten. Eenige stukken ontbreken. In een jongere periode zijn vele veranderingen in den tekst aangebracht. 166

Maart 1909 bij ruiling overgenomen van de Utrechtsche Universiteitsbibliotheek (Cat. Tiele, 1887, blz. 140, No. 412). — Jaarverslag Kon. Bibl. 1909, blz. XXv., No. 2.

73 **Antiphonarium** a tempore Pascha usque ad Adventum.
E 8 Perk. 233 bl. 290 × 210. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening) en muzieknoten.

Fol. 1r. in 17de-eeuwsche hand: Wijten Hamme. 167

78 **Antiphonarium** fratrum minorum a tempore Adventus usque ad
A 30 Pascha. (Proprium de tempore et proprium de sanctis. Hymni aliquot).

Perk. 238 blz. 436 × 323. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en versierde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl en muzieknoten. Het slot van het Proprium de sanctis ontbreekt. 168

Coll. Maastricht 363.

71 **Antiphonarium** a tempore Pascha usque ad Adventum.
A 5 Perk. 215 bl. 391 × 287. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde en rijk gekleurde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl en muzieknoten. Met een later toegevoegd, op papier geschreven register. 169

Coll. Maastricht 358. — Heeft behoord aan het Regularissenklooster van S. Agnes te Maeseijck (niet bij Flament, Cat. der Stadsbibliotheek te Maastricht, I, bl. XIV vlgg.).

130 **Antiphonarium** a tempore Adventus usque ad Pascha.
C 15 Perk. 77 bl. 392 × 295. 2de helft 15de eeuw. Later gerestaureerd. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening) en muzieknoten. 170

Waarschijnlijk uit een Augustijnerklooster afkomstig.

128 **Antiphonarium** per totum annum.
C 6 Pap. 201 bl. 398 × 250. pl.m. 1500. Geschreven in de Nederlanden. Met eenige gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl en muzieknoten. 171

Aangekocht in 1887 op de auctie van de Premonstratenser abdij Bern bij Heeswijk, bij J. W. van Leeuwen te Leiden (Cat. blz. 1, No. 2).

130 **Antiphonarium** a tempore Adventus usque ad Pascha. (Proprium
G 18 de Sanctis et Proprium de tempore, fragmentum).

Perk. en pap. 107 bl. 267 × 199. Begin 16de eeuw. Geschreven door Boems Godefridus voor een nonnenklooster van S. Antonius Confessor in de Nederlanden. Met één groote en eenige kleine versierde en gekleurde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening) en muzieknoten. In de 17de eeuw zijn nog stukken bijgeschreven. 172

Aangekocht 1900 bij den boekhandelaar Th. van Leeuwen (Verslag Kon. Bibl. 1900, blz. 11, No. 2).

78 **Antiphonarium** (fragmenta), hymnarium, kalendarium, Hore
J 46 B. M. V., psalmi aliquot. 173

Perk., de kal. pap. 207 bl. 172 × 120. Einde 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden voor een Benedict.-klooster. Met muzieknoten. Samengebonden met een gedrukten psalter.

Afkomstig uit een Nederl. Benedict.-klooster. — Aangekocht 1880 op auctie-J. W. van Leeuwen.

78 **Antiphonaria** (losse bladen).
A 34 Perk. Met gehistorieerde beginletters en randversiering.

a. 520 × 370. 14de eeuw. Italiaansch.
b. 590 × 430. pl.m. 1480. Italiaansch.
c. 580 × 404. 15de eeuw (einde). Italiaansch.
d. 545 × 387. 16de eeuw (1e kwartaal). Italiaansch.
e. 570 × 400. 16de eeuw (1e kwartaal). Italiaansch.
f. 500 × 340. 14de eeuw (begin). Fransch.
g. 630 × 475. 16de eeuw (1e kwartaal). Fransch.
h. 512 × 340. 15de eeuw (2de helft). Nederlandsch.
i. 495 × 333. pl.m. 1520. Nederlandsch. 174

---

11. CANTUALE, PROCESSIONALE ETC.

78 **Cantuale,** Psalmi ad vesperas, Compl.-off., Vigilia defunctorum,
E 18 offic. et missa in festo S. Catharinae, Invencio corp. S. C., missa pro defunctis.

Perk. 119 bl. 315 × 245. 1450. Geschreven te Parijs. Met 3 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. Met muzieknoten. 175

Heeft behoord (is geschreven voor) de confrerie van het S. Katharina-hospitaal te Parijs. — Coll. Lupus 43.

73 **Officium** sepeliendi corpus defuncti presbiteri, canonici; vel
E 9 clerici, Missa pro defunctis.

Papier. 29 bl. 273 × 201. 1605. Geschreven door Petrus Mannius van Amersfoort voor Arnoldus Ess, kanunnik van S. Jan te Utrecht. Met muzieknoten. 176

Coll. Visser 254.

129 **Processionale.** Codex liturgicus, continens aliquot evangelia e
E 3 missali, Benedictiones (candelarum etc.), exorcismi, (stukken uit het rituaal van processies, communio, unctio infirm. en exequiae).

Perk. 47 bl. 240 × 171. Einde 15de eeuw. Geschreven in of bij Harderwijk. 177

Heeft behoord aan het S. Agnes-klooster van reguliere kanunnikessen. — 1884 aan de Kon. Bibliotheek geschonken door het Gemeentebestuur van Harderwijk.

78 **Processionale,** Vigilie mortuorum.
J 44 Perk. 156 bl. 154 × 98. Geschreven tusschen 1526 en 1539, waarschijnlijk in de Nederlanden, voor een Augustijner-vrouwenklooster. Met 2 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in laat-Ned.-Bourg. stijl, en muzieknoten. 178

Heeft behoord aan een August. vrouwenklooster, later (17de eeuw) aan de Dominicanen te 's-Gravenhage. — Coll. Visser 115.

---

12. HORARIA.

76 **Psalterium et Horarium** ad usum Leodiensem (met gebeden in het
G 17 Waalsch).

Perk. 231 bl. 180 × 125. Einde 13de eeuw. Geschreven in het Luiksche. Met 2 miniaturen, 22 gehistorieerde beginletters, 44 afbeeldingen van Heiligen in den rand en andere randversiering. In Franschen stijl. 179

Coll. Lupus 6.

76 **Horarium** ad usum Romanum (met Franschen kalender en
G 3 gebeden).

Perk. 330 bl. 210 × 145. Laatste kwartaal 14de eeuw. Geschreven in Frankrijk. Met 5 miniaturen, 8 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering, in Franschen stijl. Veel bladen, waarop miniaturen voorkwamen, zijn uitgescheurd. 180

Coll. Lupus 18.

75 **Horarium** ad usum Atrebatensem (?) (met Franschen, Picardischen
H 43 kalender en gebeden).

Perk. 125 bl. 141 × 104. Bestaat uit 2 stukken, waarvan het oudste in het einde van de 14de eeuw is geschreven. Geschreven in Noord-Frankrijk. Met 1 op een ledig blad later aangebrachte miniatuur, 1 gehistorieerde beginletter in het oudste deel, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 181

Behoorde in de 16de eeuw aan: Jenne Lengrant vesve de feu Jehan Magremon.

133 **Horarium** ad usum Romanum (met Franschen kalender).
D 14 Perk. 111 bl. 202 × 152. pl.m. 1400. Geschreven in Noord-Frankrijk. Met 8 miniaturen, 9 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering, in Fransch-Nederlandschen stijl. Op fol. 108-109 een Picardisch gedicht, gevolgd door Latijnsche gebeden, gedeeltelijk in vers (fol. 109-111), uit het einde van de 15de eeuw. 182

Aangekocht 1896 (Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 13, No. 14).

76 **Horarium** ad usum Parisiensem (met Franschen kalender en
F 21 gebeden).

Perk. 172 bl. 138 × 104. pl.m. 1400. Geschreven in Noord-

West-Frankrijk. Met 21 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 183

Op den 16de-eeuwschen band de naam van den eigenaar: Jehan des Terres. — Coll. Lupus 28.

73 **Horarium** ad usum Romanum (met Franschen kalender).
F 25 Perk. 169 bl. 211 × 150. Begin 15de eeuw. Geschreven in Noord-West-Frankrijk. Met 12 miniaturen, versierde en gekleurde beginletters en randversiering in Fransch-Nederlandschen stijl. 184

Coll. Lupus 31.

74 **Horarium** ad usum Parisiensem (met Franschen kalender).
F 1 Perk. 182 bl. 211 × 157. Begin 15de eeuw. Geschreven in Frankrijk (Parijs). Met 12 miniaturen, veel versierde beginletters en rijke randversiering in Franschen stijl. 185

Op den band (17de eeuw) het devies van de Carmes déchaussés. — Heeft behoord aan Ant. Moriau, proc. et adv. regis et urbis. — Jaarverslag K. B. 1909, blz. XXI, No. 3.

130 **Horarium,** fragmenta (van de Drieëenheid, S. Katherina, Johannes
E 17 den Dooper, Johannes den Evangelist, Maria Magdalena, S. Barbara en de Passie).

Perk. 39 bl. 144 × 104. 1e helft 15de eeuw. Geschreven in Frankrijk. Met 7 miniaturen (overgeschilderd), versierde en gekleurde beginletters en randversiering in Franschen stijl. De zwarte lijsten om de pagina's met miniaturen en evenzoo de versiering van alle pagina's zonder miniaturen zijn later (17de eeuw) aangebracht. 186

Coll. Lupus 39.

75 **Horarium** ad usum Romanum.
G 7 Perk. 107 bl. 173 × 124. 1e derde van de 15de eeuw. Geschreven in Frankrijk. Met 13 miniaturen, later overgeschilderd, in Nederlandschen stijl, gekleurde en versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 187

Coll. Lupus 24.

76 **Horarium** ad usum Romanum (met Franschen kalender).
F 11 Perk. 145 bl. 222 × 157. 1e helft 15de eeuw. Geschreven in Noord-Frankrijk. Met 10 miniaturen, 12 gehistorieerde en veel versierde en gekleurde beginletters in Franschen stijl. 188

Coll. Lupus 17.

133 **Horarium** ad usum Romanum (fragmenten, verkeerd gebonden).
D 15 Perk. 177 bl. 104 × 69. 1e helft 15de eeuw. Met 4

miniaturen, 4 gehistorieerde en veel versierde beginletters. Het schrift en de versiering zijn Italiaansch, de miniaturen (later ingevoegd) zijn Fransch (?). 189
Aangekocht 1896 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 14, No. 15).

78 **Horarium** ad usum Senonensem (met Franschen kalender).
F 18 Perk. 122 bl. 174 × 128. 1e helft 15de eeuw. Geschreven in of nabij Sens of Troyes. Met 6 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. Band in den stijl van Grolier. 190
Behoorde in de 16de eeuw aan: Francoyse Daudenet. — Coll. Lupus 37.

76 **Horarium** ad usum Romanum.
G 14 Perk. 161 bl. 189 × 145. 1e helft 15de eeuw. Geschreven in Midden-Frankrijk. Met 12 groote miniaturen, 13 kleine miniaturen in den tekst en 24 in den kalender, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. In de randversiering van fol. 19r. onder en aan weerszijden van de miniaturen de stamboom van Jesse, in den rand om 2 andere miniaturen 4 voorstellingen in de hoeken. 191
Behoorde in de 18de eeuw aan J. J. Royer.

78 **Horarium** ad usum Parisiensem (met Franschen kalender en
F 22 gebeden).
Perk. 153 bl. 204 × 143. 1e helft 15de eeuw. Geschreven in Noord-Frankrijk. Met 13 miniaturen (later bijgewerkt), versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 192
Clermont CDXXXII.

76 **Horarium** ad usum Bisontinum (met Franschen kalender en
F 12 gebeden).
Perk. 147 bl. 200 × 144. 1e helft 15de eeuw. Geschreven in of nabij Besançon. Met 12 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 193
Coll. Lupus 32.

78 **Horarium** ad usum Romanum.
G 11 Perk. 307 bl. 188 × 125. 1e helft 15de eeuw. Geschreven in Noord-Frankrijk. Met 5 groote miniaturen en 1 kleine, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 194
Coll. Lupus 33.

78 **Horarium** ad usum Romanum (met Franschen kalender en
G 5 gebeden.
Perk. 199 bl. 220 × 162. pl.m. 1450. Geschreven in Noord-Frankrijk. Met 18 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 195
Coll. Lupus 29.

78 **Horarium** ad usum Rothomagensem (met Franschen kalender).
G 27 Perk. 131 bl. 174 × 140. pl.m. 1450. Geschreven in Noord-West-Frankrijk. Met 12 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 196

Coll. Lupus 35.

78 **Horarium** ad usum Rothomagensem (met Franschen kalender
G 20 en gebeden).

Perk. 139 bl. 173 × 123. pl.m. 1450. Geschreven in Normandië. Met 9 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 197

Coll. Lupus 38.

78 **Horarium** (met Franschen kalender).
F 27 Perk. 160 bl. 206 × 146. pl.m. 1450. Geschreven in Noord-Frankrijk. Met 16 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Noord-Franschen stijl. 198

Behoorde in het midden van de 15de eeuw aan : Josse de Parmentier, geh. met Angnes de Lespine, te Lille. — Coll. Lupus 19.

78 **Horarium** ad usum Romanum (met Franschen kalender; de
F 15 vigiliën naar de wijze van Thérouanne).

Perk. 108 bl. 224 × 156. pl.m. 1450. Geschreven in of nabij Thérouanne. Met 12 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Noord-Franschen stijl. Op het laatste blad familieaanteekeningen van de familie de Senlis, 1575-1580. 199

Coll. Lupus 30.

78 **Horarium** ad usum Romanum.
G 21 Perk. 173 bl. 171 × 128. pl.m. 1450. Geschreven in Henegouwen. Met 13 groote miniaturen (1 vóór den kalender, 12 in den tekst), 12 kleine miniaturen in den kalender, 32 gehistorieerde beginletters in de Memoriae van de Heiligen, en randversiering in Franschen stijl. 200

Coll. Lupus 5.

128 **Horarium** ad usum Romanum.
G 30 Perk. 120 bl. 106 × 77. pl.m. 1450. Geschreven in Noord-Frankrijk. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Franschen stijl. 201

Aangekocht 1898 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 16, No. 11).

71 **Horarium** ad usum Romanum.
J 74 Perk. 93 bl. 124 × 95. pl.m. 1450. Geschreven in de Zuidelijke Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Zuid-Nederlandschen stijl. 202

Coll. Visser 130.

130 **Horarium** ad usum Romanum.
E 2 Perk. 81 bl. 167 × 121. pl.m. 1450. Geschreven in Noord-Frankrijk. Met versierde beginletters en randversiering. De 6 miniaturen en de versiering van de bladzijden hiertegenover zijn uit de 16de eeuw. 203

Heeft behoord aan: Theuenete Barbemone.

78 **Horarium** ad usum Parisiensem (met Franschen kalender, gebeden
J 46 en kerkelijke, mystieke en ethische tractaten, gedeeltelijk in vers).

Perk. 506 bl. 196 × 145. pl.m. 1450. Geschreven in Noord-Frankrijk. Met versierde beginletters in Franschen stijl. 204

Coll. Lupus 48.

76 **Horarium** ad usum Senonensem (met Franschen kalender).
G 8 Perk. 162 bl. 194 × 142. pl.m. 1450. Geschreven in of nabij Sens of Troyes. Met 11 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Noord-Franschen stijl. 205

Clermont CDXXIV. — Coll. Visser 127.

78 **Horarium** ad usum Parisiensem (met Franschen kalender). 206
G 18 Perk. 137 bl. 186 × 135. pl.m. 1450. Geschreven in of nabij Soissons. Met 13 miniaturen (later ingevoegd), 5 gehistorieerde en veel versierde beginletters in Franschen stijl.

Coll. Lupus 36.

74 **Horarium** ad usum Parisiensem (met Franschen kalender en
G 37 gebeden).

Perk. 2 dln. 88 en 99 bl. (incompleet, er ontbreekt nog de inhoud van 1 dl.). 116 × 85. pl.m. 1455. Geschreven te Parijs. Met 1 miniatuur vooraan, voorstellende de H. Maagd met kind, het werk van Jean Fouquet [1]), verder 36 groote en 4 kleine miniaturen in den tekst en 24 kleine miniaturen in den kalender, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl.

De wapens onder den hertogkroon op de eerste pagina wijzen op het geslacht de Vaubecourt van Lotharingen als de bezitters van het HS. De wapens echter, die het eerst bij het maken van het HS. zijn aangebracht, zijn allen overgeschilderd, zoodat de persoon, voor wien het gemaakt is,

1) Terwijl na anderen het vermoeden is geopperd door P. Durrieu, Deux miniatures inédites de Jean Fouquet (Mém. de la Soc. nat. des Antiquaires de France LXI), dat deze miniatuur van J. Fouquet zou wezen, blijkt uit een vergelijking met de H. Maagd op de voorstelling van de aanbidding van de Koningen uit het getijdenboek van Et. Chevalier te Chantilly (vgl. F. A. Gruyer, Les quarante Fouquet, pl. VIII), dat werkelijk alleen Fouquet de maker van de miniatuur kan zijn.

daaruit niet meer te herkennen is: de letters T en R, die op verschillende plaatsen (dl. I, fol. 9r., 27v., 66v., dl. II, 4v., 23r., 27r.) voorkomen, verbonden door een knoop, duiden misschien dien persoon (of personen?) aan. Men heeft in dit HS. een getijdenboek van Charles Connétable de Bourbon willen zien, wiens portret fol. 1r. van het eerste deel zou voorkomen.

Het wapen en de letters P P onder een kroon, die op den band zijn aangebracht, bewijzen, dat het HS. aan Philippe de Béthune († 1649) heeft behoord (Vgl. Léop. Delisle, Le cabinet des manuscripts de la bibliothèque impériale I 226v. Journal des Savants, 1907, blz. 419, J. Guigard, Nouvel armorial du bibliophile II 56v. — Het 1e deel van dit HS. heeft behoord aan S. Hulsius (vgl. Cat. 1730, I, blz. 329, No. 5199), daarna aan Graaf van Wassenaer Obdam (Cat. 1750, blz. 63, No. 801), en in 1750 kwam het aan Willem IV, in 1816 werd het uit het Museum in het Mauritshuis overgebracht naar de Kon. Bibl. — Het 2de deel wordt beschreven in den Cat. Ambroise Firmin-Didot, juin 1882, blz. 23, No. 12 (in de geïllustreerde uitgave bovendien 2 reproducties van miniaturen), aangekocht bij Baer te Frankfort in 1890 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1890, blz. VII en 8 vv.). 207

Vgl. behalve de reeds geciteerde literatuur: L. Delisle t. a. p. III, 363, Lafenestre, Jehan Fouquet (Paris 1905), blz. 67 en 76.

76 **Horarium** ad usum Parisiensem et preces (met Franschen kalender
F 2 en gebeden).

Perk. 346 bl. 268 × 188. pl.m. 1455. Geschreven in de Zuidelijke Nederlanden door tenminste 2 verschillende personen. Met 153 grisaille-miniaturen in den tekst en 12 in den kalender door eenige miniatuurschilders (waaronder Johannes le Tavernier) van de Vlaamsche school. Dit HS. werd geschreven voor Philips den Goeden, wiens portret fol. 20r., 41v., 43v., 44v., 45v., 48v., 282r., 299r. voorkomt, terwijl wij zijn devies Aultre naray in den rand van de miniatuur op fol. 48v., 116r., 299r. vinden, op de beide eerstgenoemde plaatsen tusschen de briquets van het Gulden Vlies. Deze vindt men zonder spreuk fol. 270v. 208

Coll. Gérard A 3.

Vgl. Jubinal, Lettre à Salvandy, blz. 6, Laborde, Les ducs de Bourgogne II, 218, Michiels, Histoire de la peinture flamande III, 381, Hasse, Kunststudien IV, 1 vv.

74 **Horarium** ad usum Romanum (met Franschen kalender).
G 28 Perk. 98 bl. 144 × 100. pl.m. 1470. Geschreven in Midden-Frankrijk. Met 2 groote miniaturen (navolgingen van 2 min. van J. Fouquet, in het Getijdenboek van Et. Chevalier, te

Chantilly, vgl. F. A. Gruyer, Les quarante Fouquet, pl. XI en XIV) en 13 kleinere miniaturen in den tekst, 24 kleine miniaturen in den kalender, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 209

Coll. Lupus 49.

Vgl. P. Durrieu, Deux miniatures inédites de Jean Fouquet (Mém. de la Soc. nat. des Antiquaires de France LXI), Lafenestre, Jehan Fouquet 76.

74 G 29 **Horarium** ad usum eccl. Parisiensem (met Franschen kalender).
Perk. 149 bl. 119 × 88. pl.m. 1475. Geschreven te Parijs. Met 11 groote en 10 kleine miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 210

Coll. Lupus 51.

133 E 12 **Horarium** ad usum Romanum.
Perk. 138 bl. 161 × 115. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in Frankrijk. Met 12 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Midden-Franschen stijl. De heiligen wijzen op de orde van Cluny. 211

Behoorde in 1568 aan H. Ruelle. — Aangekocht in 1897 (Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 20, No. 26).

76 G 22 **Horarium** ad usum Romanum.
Perk. 114 bl. 175 × 125. pl.m. 1475. Geschreven in de Zuidelijke Nederlanden of in Noord-Frankrijk. Met 18 groote en 16 kleine miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Z.-Nederl. stijl. Met Nederlandsche aantt., waarvan eenigen in den kalender, uit de 16de en 17de eeuw. 212

74 G 5 **Horarium** ad usum Leodiensem.
Perk. 126 bl. 142 × 117. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in België of Noord-Frankrijk. Fol. 111-126, grootendeels met Nederlandschen tekst, zijn later bijgeschreven. Met 1 gehistorieerde en veel versierde beginletters in Noord-Franschen stijl. Stempelband van Jehan Norvis (pl. m. 1530). 213

Verslag Kon. Bibl. 1909, blz. XXII, No. 4.

133 D 17 **Horarium** ad usum Romanum (met Franschen kalender en gebeden).
Perk. 104 blz. 171 × 118. pl.m. 1475. Geschreven in Normandië. Met 12 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl 214

Aangekocht 1896 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 14v., No. 17).

76 G 19 **Horarium** ad usum Parisiensem (met Franschen kalender en gebeden).
Perk. 172 bl. 181 × 116. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in Midden-Frankrijk. Met 11 groote en 16 kleine miniaturen in den tekst en 24 kleine miniaturen in den kalender, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 215

Coll. Lupus 36.

131 **Horarium** ad usum Romanum.
H 8 Perk. 172 bl. 132 × 90. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in Frankrijk. Met 6 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. Het begin van de Getijden van de H. Maagd en van de Passie is uitgescheurd. 216

Op fol. 98r. het wapen van Boudewijn, bastaardzoon van Philips van Bourgondië. In de 18de eeuw behoorde het HS. aan C. G. Velvar en aan eenige leden van de familie Chaillot.

Aangekocht in 1901 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1900, blz. 18, No. 6).

131 **Horarium** ad usum Romanum.
H 18 Perk. 170 bl. 148 × 109. Einde 15de eeuw (na 1478). Geschreven in Midden-Frankrijk. Met 12 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl (enkelen daarvan zijn overgeschilderd, eenigen herinneren aan de school van Fouquet?). 217

Aangekocht in 1901 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1901, blz. 18, No. 8).

74 **Horarium** ad usum Romanum.
G 22 Perk. 210 bl. 111 × 71. pl.m. 1490. Geschreven in Midden-Frankrijk. Met 14 groote en 28 kleine miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 218

Aangekocht in 1913 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1915, blz. XXIX).

131 **Horarium** ad usum Romanum.
H 9 Perk. 139 bl. 130 × 84. Einde 15de eeuw. Geschreven in Midden-Frankrijk. Met 10 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 219

Aangekocht in 1900 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1900, blz. 18v., No. 7).

128 **Horarium** ad usum Romanum.
G 31 Perk. 195 bl. 88 × 58. Einde 15de eeuw. Geschreven in Bourgondië met een Zuidelijke hand. Met 14 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. Bovendien is één miniatuur voorin geplakt op de binnenzijde van den band. 220

In 1570 in het bezit van Girard Gentil te Dôle, in 1774 te Salins.
Aangekocht in 1898 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 16, No. 12).

76 **Horarium** ad usum Tornacensem (met Franschen kalender).
G 4 Perk. 139 bl. 196 × 141. pl.m. 1500. Geschreven in Noord-Frankrijk. Met 12 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Noord-Franschen stijl. 221

Coll. Lupus 20.

78 **Horarium** ad usum Romanum (met Franschen kalender).
F 14 Perk. 215 bl. 222 × 150. pl.m. 1500. Geschreven in Midden-Frankrijk. Met 49 groote en 19 kleine miniaturen

in den tekst, 12 kleine miniaturen in den kalender (wellicht van Jean Pichore), versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. Op eenige bladzijden wapens der geslachten Tournon-Amboise. 222

Coll. Lupus 46.
Vgl. Delisle, Mélanges de Paléographie et de Bibliographie, 287; A. de Laborde, Les manuscrits à peintures de la Cité de Dieu III, 475.

78 **Horarium** ad usum Romanum (met Franschen kalender).
F 17 Perk. 114 bl. 152 × 94. pl.m. 1500. Geschreven in Midden-Frankrijk. Met 6 groote en 31 kleine miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Midden-Franschen stijl. 223

Coll. Lupus 50.

76 **Horarium** ad usum Romanum (met Franschen kalender en
F 20 gebeden).

Perk. 181 bl. 145 × 110. pl.m. 1500. Geschreven in of nabij Kamerijk. Met 30 kleine miniaturen, 13 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Franschen stijl. Op eenige pagina's een wapen: 3 tobben en ster (goud) op blauw schild. 224

In 1884 aangekocht van Mr. C. C. J. Wijckerheld Bisdom.

74 **Horarium** ad usum Romanum.
G 32 Perk. 128 bl. 99 × 75. pl.m. 1500. Geschreven in Noord-Frankrijk of de Zuidelijke Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Franschen stijl. 225

Coll. Romswinkel. — N.B. Volgens aantt. op fol. 129 behoorde dit HS. in 1403 en 1404 resp. aan Adrianus Tolpardus en Bartoldus d'Assendelf.

78 **Horarium** ad usum Romanum (met Franschen kalender).
F 18 Perk. 133 bl. 154 × 112. Begin 16de eeuw. Geschreven in Noord-Frankrijk of de Zuidelijke Nederlanden. Met 13 groote en 6 kleine miniaturen (grisaille), versierde beginletters en randversiering in Noord-Franschen of Zuid-Nederlandschen stijl. 226

Coll. Lupus 26.

133 **Horarium** ad usum Romanum (met Fransch in den kalender).
E 14 Perk. 188 bl. 156 × 108. Begin 16de eeuw. Geschreven in Noord-Frankrijk of de Zuidelijke Nederlanden. Met 17 miniaturen, 8 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering (grisaille) in Noord-Franschen stijl. 227

Aangekocht in 1897 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 20v., No. 28).

133 **Horarium** (van de zeven dagen van de week en sommige
E 13 feestdagen).

Perk. en pap. 144 bl. 160 × 115. Begin 16de eeuw.

Geschreven in de Zuidelijke Nederlanden. Met 1 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Zuid-Nederlandschen stijl. Fol. 118-143, pap., gedeeltelijk in het Nederlandsch, zijn er later bijgevoegd. 228

Aangekocht in 1897 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 20, No. 27).

130 **Horarium** ad usum Romanum.
E 1 Perk. 119 bl. 163 × 118. 1530. Geschreven in de Zuidelijke Nederlanden. Met later (in de 17de eeuw) aangebrachte randversiering. Eenige bladzijden, met een latere hand geschreven, zijn in het Nederlandsch. In den oorspronkelijken band. 229

Coll. Lupus 56.

71 **Horarium** ad usum Romanum.
J 72 Perk. 142 bl. 153 × 96. 1540. Geschreven in Frankrijk. Met gekleurde beginletters en andere versiering in Franschen stijl. Voorin wapen: blauwe en zilveren fasces, met devies er onder: Plus. quo. ne. pense. 230

74 **Horarium** ad usum Biturigensem.
G 38 Perk. 152 bl. 158 × 95. pl.m. 1540 (na 1537). Geschreven in Midden-Frankrijk. Met 13 miniaturen en versierde beginletters in Franschen stijl.

Dit HS. bevat de wapens van de geslachten Lalemant en Petit, met hartschild van het geslacht Kaucoins. Het is vervaardigd voor Jean Lalemant le jeune te Bourges. In 1750 ging het HS. uit de bibliotheek van den Graaf van Wassenaer Obdam (Cat. 1750, blz. 63, No. 802) over in het bezit van Willem IV. In 1816 werd het uit het Museum in het Mauritshuis overgebracht naar de Kon. Bibl. 231

Vgl. Jubinal, Lettre à Salvandy, blz. 16. L. Delisle, Mélanges de Paléographie et de Bibliographie, blz. 234 v.v., vooral P. Gauchery, Le livre d'heures de Jehan Lallemant le jeune, seigneur de Marmagne (in vol. XXXIII der Mémoires de la Societé des Antiquaires du Centre. Bourges 1911).

74 **Horarium** ad usum Romanum (met Franschen kalender en
G 39 gebeden).

Perk. 104 bl. 102 × 70. pl.m. 1560. Geschreven met een Italiaansche hand, vermoedelijk in Frankrijk. Met 8 miniaturen, versierde beginletters en andere bladversiering in Italiaanschen stijl.

Gemaakt voor Karel IX, met anagram van Karel IX en zijn gemalin. Op den band het naamcijfer van Catharina de Medicis en Hendrik II. — Cat. Wassenaer Obdam (1750), blz. 63, No. 800, — 24 Aug. 1750 door J. Royer aan Willem IV gegeven. — 1816 overgebracht uit het Museum in het Mauritshuis naar de Kon. Bibl. 232

Vgl. Delisle t. a. p. blz. 287.

---

76 **Horarium** ad usum Romanum.
F 6 Perk. 161 bl. 214 × 164. 15de eeuw. Geschreven in Noord-Italië (Milaan). Met 2 bladzijden, versierd met voorstellingen uit het leven van de H. Maagd, veel gehistorieerde en versierde beginletters en randversiering. In het Invitatorium, de Hymnus en de 3 Psalmen van het Officium ad matutinas begint ieder vers met een gehistorieerde letter. In Italiaanschen en Spaanschen stijl. Zoogenaamd „Het Getijdenboek van Isabella van Castilië".

Op fol. 159v. een kerkelijke goedkeuring van deze getijden, geschreven te Madrid in 1574. In 1750 ging het HS. uit de bibl. van den Graaf van Wassenaer Obdam (vgl. Cat. 1750, p. 59, No. 780) over in het bezit van Willem IV. 233

Vgl. Jubinal, Lettre à Salvandy, p. 14.

---

131 **Horarium** ad usum Sarisberiensem (Salisbury).
G 41 Perk. 108 bl. 169 × 116. pl.m. 1450. Geschreven in Noord-Frankrijk of Engeland. Met 8 miniaturen, 9 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Franschen of Zuid-Nederlandschen stijl. 234

Behoorde pl.m. 1575 aan Margueritte Vallee, geh. met Michel Godeboutt, en bleef aan de familie Godeboutt minstens tot 1789.

Aangekocht in 1905 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 11v., No. 3).

133 **Horarium** ad usum Sarisberiensem (Salisbury).
D 16 Perk. 148 bl. 176 × 129. pl.m. 1450. Geschreven in Engeland naar een Noord-Fransch model, of in Noord-Frankrijk voor Engeland. Met 14 miniaturen, 1 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Franschen stijl. 235

Heeft behoord aan Georg Farmor (1572) en aan Mary Sancher, geh. met Barnaby Bryen (1617).

Aangekocht in 1896 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 14, No. 16).

76 **Horarium** ad usum Sarisberiensem (Salisbury).
F 7 Perk. 195 bl. 230 × 164. pl.m. 1460. Geschreven in Engeland. Met 32 miniaturen, 21 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Zuid-Nederlandschen stijl. Zoogenaamd „Het Getijdenboek van Katharina van Arragon". De censuur van Hendrik VIII heeft de namen van pausen en van Thomas à Becket doorgeschrapt. 236

In 1835 werd dit HS. door Koning Willem I aan de Kon. Bibl. geschonken. In 1823 behoorde het aan de „Irish Benedictin Dames" te Yperen.

Vgl. Jubinal, Lettre à Salvandy, 15, Smit in Het Gildenboek II, 13v., Pit, Les origines de l'art hollandais, 37v.

---

133 **Horarium** ad usum Romanum.
E 11 Perk. 201 bl. 130 ╳ 90. pl.m. 1450. Geschreven in Italië. Met gehistorieerde en veel versierde beginletters in Italiaanschen stijl. 237

Aangekocht in 1897 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 20, No. 25).

133 **Horarium** ad usum Romanum (met een Italiaansch gebed).
D 18 Perk. 256 bl. 70 ╳ 52. pl.m. 1500. Geschreven in Italië, denkelijk voor een Nederlander. Met 14 miniaturen, 2 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Zuid-Nederlandschen stijl. 238

In 1724 door A. Hesilrige te Rome gekocht.
Aangekocht in 1898 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 15, No. 18).

128 **Horarium** ad usum Romanum. 239
G 32 Perk. 178 bl. 83 ╳ 62. pl.m. 1500. Geschreven in Italië, denkelijk voor een Nederlander. Met 12 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Zuid-Nederlandschen stijl.

Aangekocht in 1898 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 17v., No. 13).

---

131 **Horarium** ad usum Ultraiectensem.
G 8 Perk. 152 bl. 176 ╳ 117. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden (vermoedelijk voor iemand uit Delft). Met 11 miniaturen, 4 grootere en 7 kleinere gehistorieerde beginletters, veel versierde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl (onder Franschen invloed). 240

Behoorde in 1660 aan: Adrianus Frederici filius I. M. D., te Alkmaar.
Aangekocht in 1900 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1900, blz. 12v., No. 5).

74 **Horarium** ad usum Ultraiectensem.
G 35 Perk. 170 bl. 116 ╳ 88. 2de helft 15de eeuw. Met 18 miniaturen in aanleg (zonder kleuren), versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl. 241

Behoorde in het eind van de 15de en het begin van de 16de eeuw aan de geslachten van Matenes en van Duvenvoirde. — Coll. Visser 131.

133 **Horarium** ordinis Praedicatorum.
E 15 Perk. 274 bl. 117 ╳ 79. 1458. Geschreven in de Nederlanden. Met 8 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl. Bevat Nederl. aanteekeningen over den kalender en Nederl. gebeden. 242

Behoorde in de 16de eeuw aan: Soror Agatha Francisci van Leyden.
Aangekocht in 1897 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 22, No. 29).

131 **Horarium** ad usum Ultraiectensem.
H 3 Perk. 223 bl. 110 ╳ 71. 2de helft 15de eeuw (na 1471). Geschreven in de Nederlanden. Met randversiering in Noord-Nederlandschen stijl. Het begin van de Getijden van Maria ontbreekt. 243

Aangekocht in 1899 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1899, blz. 14, No. 8).

74 **Horarium** ad usum Tornacensem. (De Getijden der H. M.
G 9 stemmen overeen met No. 198, afkomstig uit Picardië. — Met eenige Nederlandsche gebeden).

Perk. 95 bl. 183 × 129. Einde 15de eeuw. Geschreven in Vlaanderen. Met 11 groote en 12 kleine miniaturen, veel beginletters in goud en kleuren en randversiering in laat-15de eeuwschen stijl. In den oorspronkelijken stempelband van Joh. Guilebert. 244

Verslag Kon. Bibl. 1909, blz. XXIII-XXV, No. 5.

71 **Horarium** ad usum Romanum.
J 73 Perk. 205 bl. 128 × 88. Einde 15de eeuw. Geschreven in de Zuidelijke Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Zuid-Nederlandschen stijl. Behalve eenige Nederl. opschriften boven de Getijden bevat dit HS. één Nederl. gebed, met een jongere hand geschreven. Volgens een aant. op den band gebonden door Ludovicus Blok. 245

Volgens een aant. voorin zou dit HS. behoord hebben aan Erasmus en J. Lipsius (?). — Coll. Lupus 10.

128 **Horarium** ad usum Remensem (met Nederlandschen kalender).
G 34 Perk. 123 bl. 156 × 108. Begin 16de eeuw. Geschreven in de Zuidelijke Nederlanden. Met 7 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Zuid-Nederlandschen stijl. 246

Aangekocht in 1898 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 19, No. 15).

128 **Horarium** (zonder Getijden van Maria).
G 33 Perk. 106 bl. 97 × 65. Begin 16de eeuw. Geschreven in de Zuidelijke Nederlanden. Met 6 groote en 25 kleine miniaturen, 1 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Zuid-Nederlandschen stijl. Voorin en achterin later bijgevoegde Nederlandsche gebeden. 247

Behoorde in de 17de eeuw aan Hendrijck Palinx.
Aangekocht in 1898 (Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 18v., No. 14).

74 **Horarium** ad usum Praedicatorum.
G 36 Perk. 148 bl. 133 × 95. Eerste jaren der 16de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 4 groote en 4 kleine miniaturen, 1 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl (hier en daar overgewerkt). Eenige aantt. zijn later bijgevoegd. 248

Dit HS. behoorde in 1510 aan een lid van het geslacht van Bylandt, welks wapen op eenige bladzijden voorkomt. — Latere bezitters: Philippus Warnerus, Alexander van der Hauneycken. — Coll. Lupus 13.

133 **Horarium** ad usum eccl. Traiectensis (?) Leodiensis dioceseos
D 11 (met Nederlandsche gebeden).
Perk. 142 bl. 139 × 92. pl.m. 1525. Geschreven in de

omgeving van Maastricht (door Franc. Verheyden ?). Met 7 miniaturen in den tekst, 12 kleinere miniaturen in den kalender, 12 voorstellingen van de teekenen van den dierenriem, eveneens in den kalender, versierde beginletters en randversiering in Zuid-Nederlandschen stijl. Voorin Nederlandsche aantt. over de geschiedenis van het bisdom Maastricht. 249

Behoorde in 1668 aan: W. van Buel, schepen van Maastricht. Aangekocht in 1896 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 12v., No. 11).

74 H 40 **Horae** S. Crucis et S. Spiritus, Psalmi poen., litania (voorafgegaan door een Nederlandschen kalender en gevolgd door een groot aantal Nederlandsche gebeden).

Perk. 166 bl. 178 × 123. pl.m. 1525. Geschreven in de Zuidelijke Nederlanden. Met 12 groote en 7 kleine miniaturen, 18 gehistorieerde beginletters en randversiering in Zuid-Nederlandschen stijl. In den oorspronkelijken band. 250

Behoorde in de 16de eeuw aan: Suster Ida van Herck, later aan: Scynken tot Diest, Cornelis van Steyuordt wettighe dochter, — aan Chatharina van den Goeden Huyse, — aan Anna van den goeden huyse beghynken tot Diest oft haer suster Helena, 1605, — aan Elisabet van Gheel, 1740. — Coll. Gérard A 4.

13. LIVRE D'HEURES.

130 **Heures** selon l'usage de Rome.
E 21 Perk. en pap. 82 bl. 151 × 96. Geschreven in Frankrijk, 1656. 251

Coll. Lupus 120.

14. NEDERLANDSCHE GETIJDENBOEKEN.

72 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
J 6 Perk. 272 bl. 128 × 84. 1437. Geschreven te Amsterdam. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (penteekening). 252

Eerste bezitster: Lucie Jan van Ghelres dochter. — Aangekocht op auctie-J. Koning (Vgl. Cat. 1828, blz. 118, No. 116).

74 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
H 42 Perk. 237 bl. 176 × 120. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (penteekening). In de 16de eeuw is er een miniatuur ingevoegd. 253

Coll. Visser 116.

130 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
E 4 Perk. 214 bl. 162 × 116. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (penteekening). Later zijn er 6 miniaturen, in verschillenden stijl, met randversiering, ingevoegd (de meesten pl.m. 1600). 254

Heeft behoord aan Adriaen Philips d., aan Agnes en Anna van Galen.

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
E 21 Perk. 203 bl. 120 × 85. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden (Oostelijk). Met versierde beginletters in Noord-Nederlandschen stijl (penteekening).

Dit HS. stemt overeen met het Munstersche HS. (Paulin. Bibl. 411) van de Getijden van Geert Groote (Vgl. Moll, Geert Groote's Dietsche vertalingen, in de Verh. der Kon. Ak. van Wet., Afd. Letterk., XIII deel, 1880, blz. 1-115). Het bevat ook denzelfden proloog van den vertaler over zijn manier van vertalen (t. a. p. 34 vv., 53). De glossen zijn minder uitvoerig. 255

Aangekocht in 1897 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 25, No. 35).

74 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender). 256
H 28 Perk. 148 bl. 143 × 105. Midden 15de eeuw. Geschreven vermoedelijk in Holland. Met versierde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl (hoofdzakelijk penteekening).

Aangekocht in 1911 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1911, blz. XXI, No. 1).

75 **Getijdenboek** (afwijkend van den gewonen vorm, vertaling van
H 48 de Latijnsche Horae secundum usum Trajectinae ecclesiae, — met Utrechtschen kalender).

Perk. 199 bl. 113 × 76. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en eenige versierde beginletters in Noord-Nederlandschen stijl (penteekening). 257

Aangekocht in 1848 op auctie-Schetsberg te Leeuwarden.

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
D 6 Perk. 207 bl. 130 × 90. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en enkele versierde beginletters in Noord-Nederlandschen stijl (penteekening). 1 blad met verschillende versiering is later ingevoegd. 258

Aangekocht in 1896 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 11, No. 6).

71 **Getijdenboek.**
J 76 Perk. 253 bl. 138 × 102. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en eenige versierde beginletters in Noord-Nederlandschen stijl (penteekening). 259

Aangekocht 1833 te Amsterdam.

72 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
J 6 Perk. 148 bl. 136 × 95. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (penteekening). In den kalender zijn familie-aantt. van de jaren 1505 en 1506 bijgeschreven. 260

Aangekocht 1833 te Amsterdam.

131 **Getijdenboek** (met Luikschen kalender).
H 40 Perk. 144 bl. 103 × 75. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden (wellicht te Maastricht). Met versierde en gekleurde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). Eenige bladen ontbreken. 261

Heeft behoord aan P. W. D. Goosbergh en den tandarts Scholten te Maastricht (25 Mei 1892).

Aangekocht in 1909 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1901, blz. XXVIII, No. 10).

74 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
H 41 Perk. 183 bl. 162 × 113. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (penteekening, overgang tot uitvoerige pent.). 262

Heeft aan Franciscanen behoord, die in den kalender eenige heiligen hebben bijgeschreven, later aan Jangen Geritsdochter Lijndreier (1591) en aan het Oudehof te Alkmaar. — Coll. Visser 111.

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
E 20 Perk. 186 bl. 159 × 115. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (penteekening, zwaar versierde beginletters). 263

Heeft behoord aan Acht Jansdochter, begijn te Sloterdijk. — Coll. Acquoy (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 25, No. 34).

130 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
E 18 Perk. 129 bl. 156 × 112. pl.m. 1500. Geschreven in de Nederlanden. Met 4 miniaturen (later ingevoegd), versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (penteekening, jonger type). 264

78 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 12 Perk. 139 bl. 193 × 140. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (uitvoerige penteekening, met goud opgehoogd). 265

Coll. Lupus 21.

78 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
J 7 Perk. 149 bl. 169 × 120. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met een geschilderde voorstelling van de wonden van Christus, 1 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (uitvoerige penteekening). 266

Aangekocht 1881 op auctie-Nijhoft (Cat. No. 2155).

71 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 52 Perk. 130 bl. 168 × 123. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (uitvoerige penteekening). 267

Coll. Gérard A 5.

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
D 2 Perk. 153 bl. 168 × 120. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (uitvoerige penteekening). 268

Behoorde in de 16de eeuw aan Evert Jansoen, in de 19de eeuw aan Edmund Waterton.

Aangekocht in 1896 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 9, No. 2).

72 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
J 7 Perk. 167 bl. 142 × 104. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (uitvoerige penteekening). 269

Oudst bekende bezitster Josinne Jorisdr. — Aangekocht 1833 te Amsterdam, in het Huis met de hoofden.

74 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
F 2 Perk. 227 bl. 145 × 104. 1481. Geschreven door: Gheryt ians zone, broeder, wonende te regulieren te heyloe, voor Nyese peters dochter van keueren, wonende te susteren bynnen naerden in sinte marie conuent. Met veel gekleurde en versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (penteekening). In den oorspronkelijken stempelband. 270

Behoorde in 1624 aan: Margareta ijans dochter woenende ten huysen van aert lourense van bijlevelt.

Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1909, blz. XXVI, No. 7.

73 **Getijdenboek** (met verschillende gebeden, gevolgd door fragmenten
G 36 uit Suso's Boec der ewigher wijsheit en: Een goede oefeninge der missen).

Pap. 190 bl. 144 × 105. pl.m. 1500. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde beginletters in Noord-Nederlandschen stijl (penteekening). 271

Coll. Weesp 41. — Vgl. C. H. Ebbinge Wubben, Over middelnederl. vertt. van het O. T. 175, K. O. Meinsma, Middeleeuwsche bibliotheken 314.

131 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 7 Perk. 158 bl. 178 × 123. 1457. Geschreven in de Nederlanden. Met 8 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (fijne, maar uitvoerige penteekening). 272

Aangekocht in 1899 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1899, blz. 14, No. 7).

133 **Getijdenboek.**
E 19 Perk. 157 bl. 186 × 133. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 8 kleine miniaturen in den rand, versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (penteekening, met goud opgehoogd; volledige randversiering). In het begin van de 16de eeuw zijn er 5 miniaturen in verschillenden stijl bijgevoegd, sommigen met randversiering. Een voorstelling van David met de harp (penteekening) dateert eveneens uit de 16de eeuw. 273

Vgl. evenwel: Vogelsang, Holländische Miniaturen, blz. 21.

Aangekocht in 1897 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 24, No. 33).

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender). 274
G 27 Perk. 168 bl. 130 × 97. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering. Eenige bladen met versierde letters zijn uitgesneden.

Heeft in de 16de eeuw behoord aan: J. de Rydder, in Nederlangbroek op Gronnensteyn, in de 19de eeuw aan W. Jonkbloet.

Aangekocht in 1898 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 19v., No. 16).

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
H 18 Perk. 154 bl. 192 × 140. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in

Noord-Nederlandschen stijl (deels penteekening, deels geschilderde bloemversiering, stijl B). Achterin eenige familie-aanteekeningen. 275

Aangekocht in 1905 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 12, No. 4).

76 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender). 276

G 23 Perk. 203 bl. 164 × 118. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 6 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A van Vogelsang; vgl. W. Vogelsang, Holländische Miniaturen des späteren Mittelalters, Strassburg 1899, blz. 20 vv., 69 vv.).

Behoorde in de 16de eeuw aan Cornelis Musius, daarna aan zijn nicht Maria Jans.

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).

E 17 Perk. 251 bl. 154 × 114. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 3 miniaturen (de schildering daarvan dateert geheel of gedeeltelijk uit later tijd), 54 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A, als boven). 277

Heeft behoord aan Maria Lodick van Reymerswale (1623) en aan de familie Meetkercke, wier wapen voor in het boek is aangebracht.

Aangekocht in 1897 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 23, No. 31).

74 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).

G 34 Perk. 269 bl. 106 × 80. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 1 miniatuur, 1 gehistorieerde en veel versierde beginletters in Noord-Nederlandschen stijl (type A, als boven). 278

Heeft behoord aan Dyerver Arnt van Honen (?), later aan Lijeffgen van Westrenen.

Aangekocht in 1895 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1895, blz. 8, No. 1).

133 **Getijdenboek.** 279

E 18 Perk. 171 bl. 128 × 92. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 4 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A, als boven). Verschillende bladen met miniaturen zijn uitgesneden.

Aangekocht in 1897 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 22v., No. 30).

131 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender). 280

H 25 Perk. 192 bl. 138 × 104. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 10 miniaturen (later ingevoegd uit verschillende andere HSS.), versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A, als boven).

Aangekocht in 1901 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1901, blz. 19, No. 4).

71 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 54 Perk. 188 bl. 139 × 102. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 5 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A, als boven). Voorin eenige pap. bladen; op eenigen daarvan een gedeelte van II Petrus 3, en Nederlandsche verzen, onderteekend: Finis coronat opus. 1655. 281

Coll. Gérard A 7.

133 **Getijdenboek.**
H 7 Perk. 117 bl. 131 × 93. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en eenige randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A, als boven). Achterin enkele aantt. uit de 16de eeuw. 282

Aangekocht in 1905 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 14, No. 10).

129 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 1 Perk. 174 bl. 147 × 105. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A, als boven). 283

Heeft behoord aan het Maria klooster te Weesp, aan Rijckgen Gerrits (1507 ?), in de 18de eeuw aan J. P. Zomer.
Aangekocht in 1898 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 20, No. 17).

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
E 23 Perk. 213 bl. 129 × 90. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en een weinig randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A, als boven). Het begin van de verschillende gedeelten met miniaturen of gehistorieerde beginletters is uitgesneden. De vertaling is waarschijnlijk die van Geert Groote (vgl. de inliggende aant. van Acquoy). 284

Coll. Acquoy (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 26, No. 37).

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
E 18 Perk. 115 bl. 179 × 130. pl.m. 1475. Geschreven in de Nederlanden. Met 5 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A, als boven. Vgl. Vogelsang, t. a. p. blz. 74v.). 285

Aangekocht in 1897 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 24, No. 32).

131 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 3 Perk. 209 bl. 157 × 106. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 10 miniaturen, 3 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A, als boven). Het schrift verschilt van dat van de vorige HSS. 286

Aangekocht in 1899 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1899. blz. 11v., No. 2).

74 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 8 Perk. 200 bl. 178 × 128. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met 4 miniaturen, versierde beginletters in goud en kleuren en randversiering in Nederlandschen stijl (hoofdzakelijk type A). 287

Heeft behoord aan Prof. J. J. Doedes. — Aangekocht in 1910 (Verslag Kon. Bibl. 1910, blz. XXVI, No. 8).

Vermeld door W. H. J. Weale. Bookbindings and rubbings of bindings in the National Art Library, South-Kensington. II, Catalogue. London, 1894, blz. 193, No. 411.

71 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 55 Perk. 138 bl. 148 × 109. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 1 miniatuur (later ingevoegd), versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (hoofdzakelijk type A, als boven). Het schrift verschilt van dat van de vorige HSS., en staat onder Italiaanschen invloed. 288

Coll. Gérard A 8.

130 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
E 20 Perk. 192 bl. 140 × 98. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden (Oostelijk). Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl. 289

131 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
H 23 Perk. 171 bl. 137 × 96. 1466. Geschreven door suster Aernt van Hokelum, waarschijnlijk in een Noord-Nederlandsch Antonius-klooster. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A, overgang tot loofwerk en bloemen). 290

Heeft behoord aan Ch. R. de Ruffières.

Aangekocht in 1899 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1899, blz. 14, No. 7).

131 **Getijdenboek** (met Luikschen kalender). 291
H 11 Perk. 123 bl. 127 × 88. pl.m. 1475. Geschreven in de Nederlanden. Met 2 gehistorieerde en veel gekleurde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A, overgang tot loofwerk en bloemen). Het eerste blad ontbreekt.

Aangekocht in 1900 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1900, blz. 14v., No. 9).

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
E 22 Perk. 190 bl. 177 × 124. pl.m. 1475 en later. Geschreven in de Nederlanden, waarschijnlijk Oostelijk. Met 1 kleine en 6 groote miniaturen (gedeeltelijk jonger werk), versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A, overgang tot loofwerk en bloemen). 1 gehistorieerde beginletter van pl.m. 1300 is achterin aan de binnenzijde van den band geplakt. 292

Aangekocht in 1897 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 26, No. 36).

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
H 31 Perk. 179 bl. 142 × 100. pl.m. 1475. Geschreven in de Nederlanden. Met 6 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A, overgang tot loofwerk en bloemen). 293

Aangekocht in 1905 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 12, No. 5).

76 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 25 Perk. 197 bl. 158 × 112. pl.m. 1475. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A, overgang tot zwaar versierde bladzijden). 294

Coll. Lupus 10.

76 **Getijdenboek** (met Maastrichtschen kalender).
G 26 Perk. 404 bl. 147 × 100. pl.m. 1475. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A, overgang tot loofwerk en bloemen en tot zwaardere versiering onder Franschen invloed). 295

131 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
H 10 Perk. 240 bl. 125 × 98. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A, overgang tot gestyleerde slingers). 296

Aangekocht in 1900 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1900, blz. 14, No. 8).

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
D 1 Perk. 161 bl. 172 × 127. pl.m. 1475. Geschreven in de Nederlanden. Met 1 miniatuur (later ingevoegd), versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type A, overgang tot zwaardere versiering, met vogels, enz.). Een blad met Latijnschen tekst en versiering in Franschen stijl is later ingevoegd. 297

Aangekocht in 1896 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 9, No. 1).

74 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 30 Perk. 165 bl. 129 × 88. 1489. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl (type B, loofwerk, bloemen en grotesken). Later zijn aangebracht: een blad met miniatuur en de wapens van de geslachten Van Swieten, Van Montfoort, Oom van Wijngaerden en Van Boechorst, benevens genealogische en familie-aanteekeningen van 1568-1619. 298

Behoorde in het einde van de 16de en het begin van de 17de eeuw aan eenige leden van het geslacht Van Schoten. — Coll. Romswinckel.

76 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 28 Perk. 145 bl. 151 X 110. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 6 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (overgang van stijl A tot B, vgl. bij No. 300). 299

Tot 1861 in het bezit van het geslacht Sirtema van Grovestins. Aangekocht 1894 op auctie-Van Stockum.

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
D 3 Perk. 170 bl. 165 X 120. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type B, gestyleerde randversiering van stengels, bladen, kelken enz.; vgl. Vogelsang, t. a. p. blz. 25-28). 300

Gemaakt voor Diewer Alberts wijf. — Was in 1858 in de Openbare Bibliotheek te Arnhem (Vgl. Cat. 1858, blz. 243).
Aangekocht in 1896 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 9v., No. 3).

131 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 5 Perk. 194 bl. 151 X 110. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 4 miniaturen, 7 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type B, rijker versiering). 301

Aangekocht in 1899 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1899, blz. 13, No. 4).

131 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 4 Perk. 262 bl. 172 X 132. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden (Zuidelijk). Met 7 miniaturen, 28 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl (rijk versierde overgang van type B op C., vgl. Vogelsang, t. a. p. blz. 29v.). 302

Aangekocht in 1899 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1899, blz. 12, No. 3).

74 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
H 8 Perk. 123 bl. 131 X 99. Midden 15de eeuw. Geschreven in Holland, blijkbaar in een klooster van reguliere kanonikessen. Met 2 gehistorieerde en rijk versierde beginletters in goud en kleuren op dezelfde blz., dito randversiering (overgang van type B naar C) en veel eenvoudige versierde beginletters. 303

Aangekocht in 1910 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1910, blz. XXVI, No. 7).

132 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 38 Perk. 152 bl. 185 X 125. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 5 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl (type B, zware versiering van lofwerk, bloemen, grotesken; een gedeelte is in geheel anderen stijl: penteekening). 304

Het HS. heeft behoord aan Dieuwer Goes en aan Yosina van Sydenburch.
Aangekocht in 1907 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1907, blz. 13, No. 2).

130 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
E 5 Perk. 144 bl. 179 × 120. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 1 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type B, overgang tot C, vgl. Vogelsang, t. a. p. blz. 29v.). In de 15de of 16de eeuw zijn er 6 miniaturen ingevoegd. Het grootste deel van de litanie en het begin van de vigiliën ontbreken. 305

Vgl. A. Pit, Les origines de l'art hollandais, blz. 39, Vogelsang, t. a. p. blz. 89.

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
H 30 Perk. 199 bl. 181 × 132. pl.m. 1477. Geschreven in de Nederlanden. Met 6 miniaturen, 6 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (overgang van type B tot C). 306

Aangekocht in 1905 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 12v., No. 7).

76 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 16 Perk. 204 bl. 200 × 138. Einde 15de eeuw. Met 7 miniaturen, 5 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering, waarin 14 kleine miniaturen, in Nederlandschen stijl (hoofdzakelijk type C). 307

Vgl. Pit, t. a. p. blz. 36v., Vogelsang, t. a. p. blz. 30 en 90v.

76 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 9 Perk. 183 bl. 195 × 135. pl.m. 1500. Geschreven in de Nederlanden. Met 17 groote en 10 kleine miniaturen in den tekst en 12 kleine miniaturen in den kalender, 45 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl (type C, overgang tot den 16de-eeuwschen realistischen stijl). 308

Coll. Visser 124. — Vgl. Pit, t. a. p. blz. 39, Vogelsang, t. a. p. blz. 30 en 90.

129 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 2 Perk. 166 bl. 165 × 113. Begin 16de eeuw (na 1503). Geschreven in de Nederlanden. Met 2 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl (16de-eeuwsche voortzetting van type C). Eenige miniaturen zijn uitgescheurd. 309

Heeft behoord aan Oeyde van Rossem, schoonzuster van Maarten van Rossem en aan haar zoon Steffen van Rossem heer tot Poederoyenn unnd Nijvelt.

Aangekocht in 1898 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 20, No. 18).

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
H 17 Perk. 169 bl. 196 × 136. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversie-

ring in Noord-Nederlandschen stijl (gedeeltelijk type B, gedeeltelijk D). 310

Behoorde in de 18de eeuw aan J. Royer.
Aangekocht in 1905 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 12, No. 6).

132 **Getijdenboek.**
G 37 Perk. 111 bl. 166 × 113. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 1 groote en 4 kleine miniaturen, 2 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type D, vierde type wat het genre van versiering aangaat, gelijkende op Vogelsang's typen B en C, maar de kleuren onderscheiden zich door eigenaardige, zachte tinten). Eenige bladen en veel miniaturen zijn uitgesneden. 311

Aangekocht in 1907 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1907, blz. 12, No. 1).

78 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 13 Perk. 123 bl. 165 × 114. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 6 miniaturen, 6 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type D). Fol. 99-123 met 2 miniaturen, dateeren uit later tijd. 312

Vgl. Pit, t. a. p. blz. 37.

76 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 10 Perk. 135 bl. 193 × 131. Tweede helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 6 miniaturen, 3 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type D). 313

Vgl. Pit, t. a. p. blz. 38. — Derde jaarverslag van de Violier, pl. IX.

74 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 3 Perk. 112 bl. 175 × 122. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 6 miniaturen, versierde beginletters in goud en kleuren en dito randversiering in Nederlandschen stijl (type C, eenigszins herinnerend aan type D). 314

Aangekocht in 1910 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1910, blz. XXVII, No. 9).

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
E 24 Perk. 90 bl. 180 × 128. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type D). 315

Coll. Acquoy (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 26v., No. 38).

74 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 4 Perk. 109 bl. 178 × 127. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (type D, treffende overeenstemming met HS. 133 E 24). In den oorspronkelijken band. 316

Aangekocht in 1909 (Vgl, Verslag Kon. Bibl. 1909, blz. XXVI, No. 6).

131 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 1 Perk. 210 bl. 162 × 115. 1489. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (voortzetting van type B en C, met opvallende kleuren). 316

Aangekocht in 1899 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1899, blz. 15, No. 9).

130 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
E 19 Perk. 79 bl. 154 × 109. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 1 miniatuur, versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl (voortzetting van type B en C). 317

Heeft behoord aan Quierin Claesz.

129 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
F 4 Perk. 94 bl. 173 × 117. Einde 15de eeuw. Met 4 miniaturen (later ingevoegd), 4 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering, waarin 5 kleine miniaturen, in Noord-Nederlandschen stijl (voortzetting van type B en C). 318

Behoorde 1568 aan Mary Lambersdoch. wonde opt Baginhoff tot Amsterdam; in de 18de eeuw aan de families Keleman en Van Stavelen. Aangekocht 1894 op auctie-Van Stockum.

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
H 16 Perk. 123 bl. 166 × 116. 1450-1500. Geschreven in de Nederlanden. Met 3 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl. Dit HS. bestaat uit 2 gedeelten: het eene (fol. 1-48, 101-133) met versiering (type D), het andere (fol. 49-99) met zware randversiering (type C) met grotesken en penteekening. 319

Aangekocht in 1905 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 18, No. 8).

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
D 5 Perk. 113 bl. 181 × 122. 1450-1500. Geschreven in de Nederlanden. Met 5 miniaturen, 4 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering (type C, zware versiering met grotesken). De miniaturen zijn later ingevoegd, waarschijnlijk ter vervanging van uitgesneden bladen, evenzoo de eerste bladen van alle onderdeelen met de zware versiering, die met een andere hand geschreven zijn. 320

Aangekocht in 1896 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 10, No. 5).

133 **Getijdenboek** (met Munsterschen kalender).
D 7 Perk. 287 bl. 128 × 88. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Saksische streken van Nederland of in Westfalen. Met 7 miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Oost-Nederlandschen stijl. 321

Aangekocht in 1896 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 11, No. 7).

133 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
D 8 Perk. 193 bl. 134 × 95. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in het Oosten van de Nederlanden. Met versierde beginletters (penteekening, eenigszins afwijkende van den gewonen Nederl. stijl). Eenige bladen zijn uitgesneden. 322
Aangekocht in 1896 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 11, No. 8).

75 **Getijdenboek** (met Luikschen kalender).
G 2 Perk. 296 bl. 138 × 98. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in of nabij Tongeren. Met 2 later ingevoegde miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl (deels penteekening, deels geschilderd). Later is er nog een gekleurde houtsnede ingeplakt. 323
Coll. Bogaers.

71 **Getijdenboek.**
H 61 Pap. 235 bl. 171 × 114. 1634. Van een Jezuiet. Met 39 kopergravures van Iaspar Isac, C. de Mallery, S. Bolswert, Th. Galle, Ioan. Cnobbaert, 2 exemplaren van een gravure zonder signatuur. 324

---

15. LIBRI PRECUM.

76 **Gebeden** bij de besnijdenis, Hebreeuwsch.
H 8 Perk. 17 bl. 139 × 102. pl.m. 1700. Met 4 penteekeningen, versierde letters en randversiering. 325

Aangekocht 1878.

---

130 **Liber precum** (met Fransche opschriften; bevat o.a. een Psalterium
E 14 sanctissimae ac perpetuae Virginis Mariae).

Perk. 122 bl. 143 × 100. pl.m. 1450. Met 1 miniatuur, versierde beginletters en randversiering in Franschen stijl. 326

Heeft behoord aan J. J. Royer (Constanter).

75 **Preces** ante communionem dicendae.
G 57 Pap. 14 bl. 136 × 95. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). 327

131 **Liber precum** (met Nederlandschen kalender, 10 geboden, 7 dood-
H 6 zonden enz. in het Nederlandsch, ook bevattende de Passie naar Johannes, de 7 boetpsalmen met litanie. Met Fransche opschriften).

Perk. 146 bl. 83 × 56. pl.m. 1520 en later. Gedeeltelijk geschreven door Marie Breton. Met versierde en gekleurde beginletters en randversiering, Zuid-Nederlandsch. 328

Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1899, blz. 16, No. 12. — Coll. Philips 3588.

74 **Liber precum** (ook een Fransch gebed bevattend, hier en daar
G 2 met Fransche opschriften).

Perk. 142 bl. 126 × 91. pl.m. 1530. Geschreven in Noord-Frankrijk, waarschijnlijk in of nabij Doornik. Met beginletters in goud en kleuren. Op eenige pagina's in den rand linten met spreuken en gebedregels — eenige malen: Ne dicesseris a me —, elders bloemen, dieren, menschen. 329

Fol. 2r. is in het Nederlandsch de sterfdatum van Jacop Faigiaert aangeteekend (12 April 1573). — Behoorde 1887 aan Willem Hekking.
Aangekocht 1910 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1910, blz. XXVIII, No. 11).

71 **Septem psalmi poenitentiales** cum septem orationibus devotis
J 69 applicatis ad septem peccata mortalia; sequuntur preces psalmi, orationes devotae.
Perk. 109 bl. 158 × 113. Geschreven door den monnik Ioannes Cantharopolitanus te Egmond. 1543. Met 1 miniatuur en randversiering. Noord-Nederlandsch. 330

130 **Liber precum,** kalendarium (o.a. bevattend sequentiën uit de
E 22 evangeliën, boetpsalmen, litanie en vigiliën).
Perk. 111 bl. 120 × 73. Geschreven door Robertus Quercentius te Luik voor Johannes van Houthem, wiens wapen er in geschilderd is. 1556-1557. Met 9 miniaturen, versierde en gekleurde beginletters en wapen in Ital. (?) stijl. 331
Cat. P. den Hengst en Zn, Amsterdam (Bibl. J. Koning) 1828, blz. 112, No. 100. — Heeft behoord aan H. J. v. Halteren.

71 **Liber precum.**
J 75 150 bl. 107 × 58. 17de eeuw. Met 19 gravures van C. de Mallery door Z. en Is. Galle. 332
Coll. Lupus 121.

---

130 **Nouveau Receuil** de Méditations et Prières pour se préparer à
E 16 la Sainte Cène, par P. Du Moulin, avec les Pseaumes, qui se chantent le jour de la Ste Communion.
82 bl. 129 × 97. Geschreven 1726-1727 door Jean Gilly, de St. Hipolite en Languedoc. 333

130 **Leo Papa.** Enchiridion contenant plusieurs oraisons de St.
E 29 Augustin, S. Cyprien et autres, ensemble les sept Pseaulmes. Auxquels est adjoûté l'oraison figure grandeur et hauteur de Jesus Christ. Copié de celui de Rome. Imprimé a Lyon 1601. [Gecorrigeerd naar den orig. druk, Rome 1525].
177 bl. 121 × 85. 1723. Lat. en Fr. (o.a. 7 boetpsalmen met litanie). Geschreven te Parijs. 334
Cat. Crevenna. 8°. I (1779), blz. 85, No. 362.

78 **Prières** (voor Portugeesche Israëlieten).
G 74 37 bl. 161 × 103. 18de eeuw. 335
Aangekocht Nov. 1826 op auctie-Taxeira (bij Beekhuijzen te Den Haag).

---

71 **Gebedenboek.**
H 56 Perk. 168 bl. 146 × 103. Kort na 1391 (vgl. fol. 10), althans gedeeltelijk. Met versierde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl (penteekening). Fol. 1-106 is geschreven door Gheertruid Claesd. Vermolen. 336

75 **Gebedenboek** (Franciscaansch, vgl. fol. 136) uit een klooster,
G 9 waarvan Andreas de patroon was (vgl. fol. 93).

Pap. 285 bl. 141 × 102. 15de eeuw. Met gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). 337
Coll. Bogaers.

133 **Gebedenboek.**
F 20 A. Een seer suuerlic ende deuoet ghebet tot die moeder maria. [Inc.:] O milde vrouwe alre soetste ioncfrouwe ende conincghinne des hemels Ende een hoep ende troest. — Fol. 1r.

B. Ghebet. [Inc.:] [O] myn siel in uwer mesten banghicheit so pijnt v te vlyen. — Fol. 5v.

C. Een deuoet ghebet tot maria. [Inc.:] O gloriose voertbrencster des ouersten conincs wtuercoren voer dat beghinsel des werelts. — Fol. 18v.

D. [H. Mande]. Hier begint een minnentlike claege der minnender ziele tot eenre geminde om verlost te werden van hoerre duusternisse ende gebreken. [Inc.:] Och minnentlike suete here wanneer sel mi gheschien dat ic ontcommert van allen hinder [= Hendrik Mande. Claghe af enighe sprake]. — Fol. 22v.

E. Hier beghint een oefenisse onder die misse. [Inc.:] In die naem des vaders ende des soens ende des heylighen gheest. Heilighe vader in vereninghe des alre hefter minnen. — Fol. 34r.

F. Hier bidt voer v ghestoruen vrienden. [Inc.:] O alre soetste here ihu xpe die ons arme menschen alsoe wonderlike seer geminnet hebste. — Fol. 40r.

G. Dan spreect god. [Inc.:] O mijn bruut geloeuet ende du hebste mi ghegheten. — Fol. 41r.

H. Daernae leest dit navolgende ghebet. [Inc.:] O here ic en bin niet weerdich dattu onder mijn dack gaen selste. — Fol. 41r.

J. Alstu gaeste totten priester om te communicieren gebet. [Inc.:] Hoirt bruut xpi dinen brudegom ih'm die soetelic noeyende . . . Dan spreect die bruut . . . Dan spreect god. — Fol. 43r.

K. Van den heilighen sacrament. [Inc.:] O heilige warscap daer xps ontfangen wort die hoichnisse [met versikel en collect]. — Fol. 44v.

L. [Inc.:] O mijn suster mijn bruut ic in di en du in mi. [Gesprek van den Minnaar en de Bruid]. — Fol. 45r.

M. Een suuerlic gebet tot mariam. [Inc.:] O glosiose keyserynne der engelen O reyne. — Fol. 47r.

N. Hier begint een gebet aen ons lieue vrou. O intemerata

sinte bernaerts gr. [Inc.:] O onbeulecte ende ewelike gebenedide maget diemen niemant. — Fol. 52r.

O. Tot dit ghebet is alsoe menich dach oflaets als dair menich wonden waren aen ons liefs heren lichaem. Pater noster. [Inc.:] Ic bidde di alre minlicste here ih'u xpe om der groter minnen wille mit welken gi dat menschelike geslacht. [Met collect]. -- Fol. 56r.

P. Van dijnn heilighe enghel. [Inc.:] O heilighe enghel mijns goeds dien ic beuolen bin te bewaeren. [Met versikel en collect]. — Fol. 58r.

Q. Van sinte iohannes baptiste. [Inc.:] Die is een ghemeene voerloper ende een lantaerne lichtende die den here den wech bereyde. [Met versikel en collect]. — Fol. 59r.

R. Vant sinte peter apostel. [Inc.:] Petrus die apostel sach hem ih'm ghemoten hi aenbeden ende sprac. [Met versikel en collect]. — Fol. 59v.

S. Van sinte pauwels ghebet. [Inc.:] O pauwels apostel ons heren ih'u xpi du biste een vat. [Met versikel en collect]. — Fol. 60r.

T. Van sinte iohan ewangeliste. [Inc.:] O spieghel der ioncfrouweliker scamelheit. [Met versikel en collect]. — Fol 61r.

U. Van een apostel ghebet. [Inc.:] Siet ic sende v als scapen int middel der woluen. [Met versikel en collect]. — Fol. 61v.

V. Van sinte steuen apostel martelaer. [Inc. 62v.:] Stephanus een knecht gods dien die ioden steenden sach. [Met versikel en collect]. — Fol. 62r.

W. Van sinte laureijs martelaer. [Inc.] Ic sal di belien mijn coninc want ghi mi verlosset hebt. [Met versikel en collect]. — Fol. 63r.

X. Van een martelaer. [Inc.:] Salich is die man die gheuonden is sonder vlecke. [Met versikel en collect]. — Fol. 63v.

Y. Van sinte cristofel martelaer. [Inc.:] O heilighe cristofel een waerde martelaer ons heren ih'u xpi van wien dat god ghedraghen woude sijn. [Met versikel en collect]. — Fol. 64r.

Z. Hier beghinnen die hondert articulen der passien ons heren. Des sonnendaechs of te metten tijt die eerste artikel. [Inc.:] Ay ewighe wijsheit gods. [Dolchs red. IV b]. — Fol. 65r.

AA. Hier beghint sinte Augustijns oefenisse onder die misse seer deuoet. [Inc.:] O alre gheminste vader siet aen dinen alre liefsten soen also wrede pine voer mi lidende. — Fol. 107r.

BB. Hier beghint een deuote passie ons here. [Inc.:] Te

metten tijt inder nacht als du opstaetste soe gedenc hoe ih's wt ghinc mit sinen iongheren. — Fol. 113r.

CC. Hier beghinnen die XV pater nr. [Inc.:] O here ih'u xpe nr ewighe soeticheit der gheenre die [145r.] die di minnen inwendighe blijscap des herten. [Met collect]. — Fol. 144v.

DD. [Noch bij het voorafg. hoorend]. Ant. [Inc.:] God en heeft sinen [157v.] enighe zoen. [Met versikel en coll., dan, 158r. een 2de] Collect. [Inc.:] Here ih'u xpe des leuenden gods zoen totter eren ende waerdicheit. — Fol. 157r.

EE. [Wellicht bij het voorafgaande] Ghebet [Inc.:] O alre soetste ioncfrouwe maria Ic v deerne al ist dat ics onwaerdich bin sette ... [F 159v.] ... Item XM iaer oflaets is tot dit voirs ghebet. — Fol. 159r.

FF. Tot die wijf wonden. [Inc.:] Lof ende eere si der ghebenedider wonde dijnre rechterhant alre soetste. — Fol. 163r.

GG. Dit ghebet plach machteldus te lesen als si ten heylighen sacrament ghinc. Ghebet. [Inc.:] O minlike gront alre goetheit heilighe heer almachtighe vader ewighe god die waerdich is aan te beden. — Fol. 162v.

HH. Hier beghint die commendaci. [Inc.:] Vaert voert kersten siele wt deser werelt... [F 182r.] Collect [Inc. 182v.:] Here ontfarme di onser xpe ontferme di onser [daarna 2 gebeden, niet er bij aansluitend]. — Fol. 172r.

JJ. Een vermaninghe den sijeken mensche. [Inc.:] Men vint bescreuen in sinte ancelimus boeken die een biscop van cantelenberch was dat men enen kersten mensche die in sijn versceyden leit. — Fol. 198v.

Perk. 200 bl. 116 × 85. Cahiers van 8 bl. Geschreven in Holland, midden 15de eeuw. Met roode beginletters, enz., blauwe beginletters, versierde en gekleurde beginletters (rood, blauw, groen en een weinig geel; pent.) in Nederlandschen stijl.

In een bruin lederen stempelband van de 16de eeuw (gerestaureerde rug). Resten van 2 klampen. Fol. 200v.: Item int iaar ons heeren MV hondert en XLI den XX dach in iulius storf katrijn doedes (?) dochter. — Op 't voorschutblad in 16-17eeuwsche hand: Dit boeck hoort toe lijsbet Jansdochter. 337*a*

Coll. Acquoy (Verslag K. B. 1897, blz. 40v., No. 64).

Vgl. W. Dolch, Die Vertr. oberländischer Mystikerwerke im Niederländischen I (Weida i. Th. 1909) blz. 75v. (over f. 65v. vv.), 29 (over f. 162v. vv.). F. 22v.-34r. is naar andere hss. uitgeg. door W. Moll, Kalender voor de Prot. in Nederland 1860, blz. 116-122; vgl. G. Visser, Hendrik Mande, Haag 1899, blz. 47v.

76 **Gebedenboek** (met Utrechtschen kalender).
G 24 Perk. 101 bl. 159 × 113. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden, waarschijnlijk in Limburg. Met rijk gekleurde en versierde beginletters en randversiering. 338
Coll. Lupus 27.

133 **Gebedenboek,** beginnend met de Getijden van O. L. V. Lijden.
D 4 Perk. 160 bl. 173 × 118. pl.m. 1450 (vóór 1462). Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters en eenige randversiering in Nederlandschen stijl. 339
Behoorde 1462-1474 aan de familie van Jan Martensz., die 1462 stierf. Aangekocht in 1896 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 10, No. 4).

78 **Gebedenboek,** beginnende met getijden vanden liden ons heren.
G 15 Perk. 159 bl. 192 × 134. pl.m. 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met 1 gehistorieerde beginletter, versierde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl (penteekening). 340
Behoorde 1591 aan Maritgen van Craenhals. — Coll. Visser 121.

131 **Gebeden** en devote overdenkingen.
H 28 Pap. met 2 bladen perk. 148 bl. 143 × 102. 15de eeuw (f. 148v. familie-aantt. van 1479). 341
Aangekocht in 1906 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1906, blz. 11, No. 2).

133 **Gebedenboek** (in hoofdzaak bevattende de VII boetpsalmen met
E 28 litanie en de 100 artikelen).
Perk. 53 bl. 133 × 95. 2de helft 15de eeuw. Met versierde en gekleurde beginletters in Nederl. stijl (pent.). 342
Heeft behoord aan Dr. A. M. Ledeboer.
Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 29, No. 42.

71 **Gebedenboek.** Die suffragien van den heilighen ende die binnen
J 71 die iaer comen. [Sequentiën met antiphonen enz. voor het geheele jaar; de tempore en de sanctis dooreen].
Perk. en pap. 285 bl. 138 × 103. 2de helft 15de eeuw. 343
Coll. Visser 135.

133 **Gebedenboek** met de 7 boetpsalmen met glossen en litanie.
E 29 Perk., met jonger toevoegsel op papier. 149 bl. 135 × 98. 2de helft 15de en 16de eeuw (2de helft). Met versierde beginletters. 344
Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 29, No. 43.

133 **Gebedenboek.** — Ene prysinghe des alrehillichsten levens Ons
D 33 Heren Ihesu Christi ende synre passien.
Perk. en pap. 350 bl. 146 × 100. 15de eeuw (2de helft). Met versierde beginletters. 345
Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 13, No. 9.

71 **Gebedenboek.** — Leven van Jezus met kalender, gebeden,
H 58 paraphrasen en moralisatiën.

Pap. 386 bl. 102 × 68. 15de eeuw (2de helft). 346

Coll. Lupus 106.

133 **Gebedenboek.**
F 1 A. Dat roemsche oflaet dat die paus Eugenius quartus ghegeuen heeft den capittel van Wynsym. — Fol. 1-5.

B. Kalengier van den roemschen oflaet. — Fol. 5-51.

C. Hoe vele een karin inhouden. — Fol. 51v.-52r.

D. Gebed met inleiding. — Fol. 52r.-56v.

E. Die heilige stede, diewelke men siet ende versuect int Heilige Lant. — Fol. 57r.-96r. [Aan het slot een gebed].

F. Hoe hem een geestelic pelgrim houden sel. — Fol. 97r.-101v.

G. Ombocht van den olysel. [Met litanie en gebeden]. — Fol. 101v.-116v.

H. Nederl. gebeden. — Fol. 116v.-182. [Sluit zich aan bij het voorafgaande; grootendeels gebeden bij een stervende].

Pap. 182 bl. 140 × 103. 2de helft 15de eeuw. 347

Door Adriaen Anthonis gegeven aan Mari Ghierts van Ostterhout. — Behoorde later aan Meerman (Bibl. Meerm. 1824, IV, blz. 177, No. 1072), Schultens, v. d. Hoop, Delprat (Cat. 1872, blz. 71, No. 1291), Acquoy (Verslag K. B. 1897, blz. 21, No. 45).

Vgl. voor A: Acquoy, Windesheim II. blz, 77 noot; een deel van B (f. 44r. vv.) is afgedrukt bij Van Vloten, Nederl. prozastukken 66v.; voor C: zie aldaar, blz. 68; voor E: Moll, Kerkgeschiedenis II, 4, blz. 35 noot 1.

133 **Gebedenboek.**
F 7 Perk. 191 bl. 111 × 78. 2de helft 15de eeuw. Door verschillende personen geschreven. Met eenige roode, versierde beginletters in Nederlandschen stijl. 348

Coll. Acquoy (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 34v., No. 51).

133 **Gebedenboek,** gedeeltelijk uit het Duitsch vertaald. Bevat o.a.
E 26 een gedeelte van Suzo's Buch der ew. Weisheit, uit het Duitsch vertaald, en 3 Mariasouters.

Perk. en pap. 410 bl. 95 × 68. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl. 349

Behoorde in de 17de eeuw aan Anthonius Faber (of Faber?).
Coll. Acquoy (Verslag K. B. 1897, blz. 27v., No. 40).

133 **Gebedenboek.**
H 1 Perk. en pap. 285 bl. 117 × 87. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening), 1 gekleurde houtsnede; hier en daar zijn kleine gravures op den rand geplakt. 350

Afkomstig uit een nonnenklooster. — Verslag 1905, blz. 13, No. 9.

74 **Gebedenboek.**
G 1 Perk. 170 bl. 182 × 128. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 2 gehistorieerde beginletters, eenige versierde beginletters (pent.), f. 10r. bonte randversiering in goud en kleuren, elders eenvoudige randversiering (pent.) in Nederlandschen stijl. 351

Geschreven voor een nonnenklooster van Maria Magdalena. — Behoorde 1781 aan den heer Ploos van Amstel, in de 19de eeuw aan prof. J. J. Doedes. — Verslag K. B. 1910, bl. XXIX, No. 12.

74 **Gebeden** (opgerold blad).
G 20 Perk. 700 × 140. 2de helft 15de eeuw. Met een gekleurde en versierde beginletter en boven aan de blz. een hart in een doornenkroon, in kleuren. 352

Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1909, blz. XXVIII, No. 8.

133 **Gebeden** voor het geheele jaar.
F 8 Pap. 341 bl. 145 × 103. pl.m. 1500 (voltooid 1528?). 353

Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 35v., No. 52.

133 **Gebedenboek.**
H 11 A. Die hondert artikelen der Passien Cristi. — Fol. 1-35.

B. Een ynnich ghebet dat S. Bernardus ghemaket heuet [met andere gebeden op de Passie]. — Fol. 35-61.

C. Sante Ambrosius ghebet van den H. Sacrament [met andere gebeden]. — Fol. 61v-76.

D. Gebeden tot O. L. V., met verschillende andere gebeden. — Fol. 76-152.

E. Dat afgront (Gebed tot Jezus). — Fol. 153-160.

F. Van vierehande coyen. Sermoen. — Fol. 161-186.

Perk. 186 bl. 115 × 80. 2de helft 15de eeuw. 354

Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 16, No. 18.

131 **Gebedenboek.**
H 4 Perk. 210 bl. 145 × 105. Einde 15de eeuw. Met versierde beginletters en randversiering. Geschreven in het O. van de Nederlanden. 355

Heeft behoord aan Joanna ten Brugghen, aan Albertus Keerbecke, aan Mr. J. C. Bijsterbos. — Verslag K. B. 1899, blz. 15, No. 10.

131 **Gebedenboek** (met Utrechtschen kalender).
H 5 Perk. 147 bl. 138 × 95. Na 1471. Met versierde en gekleurde beginletters en randversiering in laat-Nederlandschen stijl. 356

Afkomstig van een Birgittinnenklooster? — Verslag Kon. Bibl. 1899, blz. 15, No. 11.

133 **Gebodenboek.**
F 8 Perk. 176 bl. 122 × 88. pl.m. 1480. Met 2 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl. Geschreven te Albergen voor een Zwolsch vrouwenklooster, waar het bewaard werd door zuster Buerbanch. — Behoorde later aan Yanke Heermens. 357

Coll. Acquoy. — Verslag K. B. 1897, blz 84, No. 60.

Vgl. Vogelsang, Holl. Miniaturen. Strassb. 1899, blz. 27v., 69 noot 1, 92, 94, 101v.

73 **Gebedenboek.** — Pater Noster, Ave Maria, Credo, formulier voor
G 27 het biechten van zonden en stuk van een sermoen voor den eersten Zondag van Advent.

Perk. 8 bl. 210 × 148. Einde 15de eeuw. 358

Coll. Weesp 32.

133 **Gebedenboek** (met kalender).
D 10 Perk. 184 bl. 138 × 100. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden, waarschijnlijk (blijkens de taal) in Limburg. Met 8 miniaturen, versierde en gekleurde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl. Eenige gebeden zijn later bijgeschreven. 359

Heeft blijkens ex-libris behoord aan L. F. Baron de Gottignies, wiens wapen f. 112v. is aangebracht.

Aangekocht in 1896 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 11v., No. 10).

74 **Gebedenboek.**
J 57 A. Hier beghint een ynnich deuoet boecskijn vanden leuen ende oefeninge des dienres des ewiger wijsheit. — Fol. 1r.-33v. [Vert van fragmenten uit Suso's leven].

B. Een deuote bereydinge teghen die hoechtijt van kersmis. [Inc.:] Inden aduent teghen die ghebuerte ons heren soe sullen wy een huys bereyden. [Handleiding voor het vieren van verschillende kerkelijke feesten gedurende het geheele jaar]. — Fol. 34r.-199r.

C. Hier beghint die passie ons heren ihesu xpiste naden vier ewangelisten. [Inc.:] Ten lesten sach hi van verre comen sijn weder saken. — Fol. 200r-236v.

D. Nederl. gebeden. — Fol. 236v.-269v.

Pap. 259 bl. 134 × 95. Einde 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Geschreven voor een vrouwenklooster volgens den regel van Augustinus. 360

Behoorde in de 19de eeuw aan prof. J. Baert de la Faille te Groningen, daarna aan prof. J. I. Doedes te Utrecht.

Aangekocht in 1910 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1910, blz. XXIVv., No. 18).

71 H 59 **Gebedenboek.** — Hoe die mensche hem zal bereyden om dat heilige sacrament gheestelic te ontfanghen (gevolgd door allerhande gebeden).

Pap. 71 bl. 116 × 88. Einde 15de eeuw. 361

Cat. Crevenna 8°. I (Amsterdam 1789), blz. 85, No. 367. — Coll. Romswinckel.

73 G 39 **Gebedenboek.**

Pap. 193 bl. 135 × 98. Einde 15de eeuw. 362

Coll. Weesp 44. — Vgl. C. G. N. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 335.

73 F 22 **Gebedenboek.**

Pap. 198 bl. 140 × 102. Einde 15de eeuw. 363

Coll. Weesp. — Heeft behoord aan Petrus Zwaning, priester in het oude conuent te Weesp.

71 H 57 **Gebedenboek.**

A. Die vier passien ons Heren Ihesu Cristi. — Fol. 1-44.

B. Den dienst van Onser Vrouwen Lichtmis, enz. — Fol. 45-86.

C. Onser Vrouwen lof met verschillende gebeden. — Fol. 87-135.

D. Onser Liever Vrouwen souter. — Fol. 136-143.

E. Die anderde crens vander passien ons Heren. — Fol. 143-150.

F. Die derde crens vander verrysenis ons Heren. — Fol. 150-158.

G. Sinte Peters kerc inganc en andere gebeden. — Fol. 159-189.

Pap. 189 bl. 139 × 97. pl.m. 1500. Met versierde beginletters en randversiering. 364

73 G 38 **Gebedenboek.**

Pap. 138 bl. 140 × 105. Einde 15de eeuw (1e helft 16de eeuw). 365

Coll. Weesp 43. — Heeft behoord aan Alijt Jansd. in het S. Jansklooster aldaar.

131 H 12 **Gebedenboek.**

Perk. 188 bl. 118 × 90. pl.m. 1500. Met versierde beginletters en randversiering in laat-Nederlandschen stijl. 1569 is er nog een gebed bijgeschreven, ondert. R. M. T. 366

Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1900, blz. 15, No. 10.

131 H 2 **Gebedenboek.**

Pap. 147 bl. 95 × 65. pl.m. 1500. Geschreven in een nonnenklooster in het Oosten van de Nederlanden. Samengebonden met eenige gedrukte gebeden. 367

Behoorde in de 17de eeuw aan I. Brandt.

70 **Gebedenboek** (met Latijnschen kalender).
H 37 Pap. 90 bl. 177 × 125. pl.m. 1500. Geschreven in de Nederlanden. 368

133 **Gebeden** tot de H. Maagd.
F 10 Perk. 54 bl. 140 × 101. pl.m. 1500. Met versierde beginletters en randversiering in Nederlandschen stijl. 369

Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 36, No. 54.

74 **Gebedenboek** (met Osnabrückschen kalender).
J 56 Perk. 225 bl. 137 × 95. pl.m. 1500. Geschreven in Oost-Drenthe of het aangrenzende deel van Duitschland. 370

Heeft behoord aan observanten van de Minderbroederorde, later aan Peter Lorens.

Aangekocht in 1910 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1910, blz. XXX, No. 14).

73 **Gebedenboek.**
G 37 Pap. 193 bl. 140 × 100. pl.m. 1500. 371

Coll. Weesp 42. — Heeft behoord aan Lysbet Hyllybi...st(?)dochter in 't klooster te Muiden (Franc.-tertiar.).

Vgl. C. H. Ebbinge Wubben, Over mnl. vertal. van het O. T. 's-Grav., 1901, blz. 195, 202.

129 **Handboekje** van devotie.
G 31 Pap. 247 bl. 135 × 99. Begin 16de eeuw. 372

Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1908, blz. 18, No. 2).

131 **Gebedenboek** (met Brabantschen kalender).
H 13 Perk. 140 bl. 92 × 66. pl.m. 1500. Met versierde beginletters (grootendeels penteek.) en eenige randversiering in Nederlandschen stijl. 373

Behoorde aan Katheijne van Waelhens, 1533 gehuwd met Phil. le Cocq, te Mechelen. — Verslag K. B. 1900, blz. 16, No. 11.

71 **Gebedenboek** (met kalender), voorafgegaan door Latijnsche boet-
S 53 psalmen en litanie.

Perk. 114 bl. 156 × 110. Begin 16de eeuw. Met 2 groote en 17 kleine miniaturen, 4 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering, Zuid-Nederlandsch (Mechelen). Een gekleurde gravure is later ingevoegd. 374

Coll. Gérard A 6. — Heeft behoord aan de familie Staes, Cuerens en Kieldonck.

133 **Gebedenboek.**
F 9 A. Vanden love ende prise der reinicheyt der gheenre die Gode gheoffert sijn. — Fol. 1-18.

B. Ex libro meditacionum beati Augustini. Nederl. — Fol. 19-41.

C. Nederl. vertaling van Johannes XVIII en XIX. — Fol. 42-59.

D. Nederlandsch gebedenboek. — Fol. 60-181.
Perk. (A en B) en pap. 181 bl. 103 × 71. 2de helft 15de eeuw (A en B) en 1e helft 16de eeuw (C en D). 375
Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 86, No. 58.

73 H 34 **Gebeden** en devote literatuur (o.a. Egidius' Gulden Woorden en regel van St. Franciscus).
Pap. 202 bl. 133 × 95. pl.m. 1500 en later. Door verschillende personen geschreven. Oost-Nederlandsch. Met eenige eenvoudige versierde beginletters (roode en blauwe penteekening). Vóór fol. 113 ontbreekt een stuk. In perkamenten omslag. 376
Coll. Maastricht 458.
Vgl. K. O. Meinsma, MEsche Bibliotheken; B. Kruitwagen, De Katholiek 128 (1905), 185.

73 G 33 **Gebedenboek.**
A. [Inc.:] Hi (?) vermaende sy oec betrouwe te wesen. — Fol. 1r.
B. Dit is dat beghinsel. [Inc.:] Ende alse onse heer ghinc vten eynde van tyre. — Fol. 2r.
C. [Inc.:] Een gheestelic mensche sal ziins selfs man (?) waer nemen van binnen ende zwighen ende horen. — Fol. 4v.
D. [Inc.:] Gheloeft ende gheeert sy die naem ons heren ihu xpi. — Fol. 7v.
E. Nu bestaet vander biecht dochter het gheviel dat si quam tot haren biecht vader. — Fol. 8v.
F. Nota. Dit siin die becoringhe daer die duuel zonderlinghe herten mede becoert. — Fol. 21v.
G. Nu is ons gheseit van deser maecht die den wech toten hemel wel bekent was. — Fol. 24r.
H. Een ander exempel vint men van eenre goeder maecht die machtelt hiet ende was zeer vriendelic met onsen lieuen heer. [Bevat een stuk uit Machtelts revelacien, vgl. Hs. 75 G. 10, Fol. 28]. — Fol. 27v.
J. [Leven van S. Euphrosyna. — Inc.:] Inden lande van alexandrien was een man ghenoemt pafnucius. — Fol. 29v.
K. [Inc.:] Here god vader aelmach[tich] scepper hemelrijcs ende aerterijcs ende alles dies inden hemel besloten is, du wortste beroert met vaderliker ontfermicheit. — Fol. 45v.
L. [Inc.:] God die vader moet mi ghebenedien die alle dinc van niet ghescepen heeft. — Fol. 46r.
M. [Inc.:] Dat bescriift ons lucas in siinre ewanghelien het zullen teyken ghescien inder zonnen inder manen ende inden sterren. [Symbolische verklaring van zon, maan en sterren. Uit: profectus rel. ?]. — Fol. 46r.

N. [Inc.:] Het was een goet man ende hiet steuen also als ons bescriuet heraclides. Ende hi was XL iaer een goed moenc. — Fol. 54r.

O. [Inc.:] Een out broeder seide toten abt vestryone. Waer bi heeftu. — Fol. 54r.

P. Van Jeronimus beghinsel. [Inc.:] Jeronimus wart gheboren van pannonien. [Leven en leeringen van Hieronymus]. — Fol. 55v.

Q. Het was een moenc ende hi hiet inder ermitagien ende hi hiet helias. Ende hi was der wiven ontfermende. — Fol. 77v.

R. Het siin V punten die seer scadilic siin onder gheesteliken menschen. Dat een is eyghen myn eyghen wille. — Fol. 78r.

S. Hier yeghen siin V punten van groter volcomenheit daer den mensche. — Fol. 78r.

T. [Inc.:] Soe wanneer dat god gheesteliken inden mensche comet ende als hem die mensche. — Fol. 79r.

U. [Inc.:] Willich armoede willich liden willich vertyen ende godes under middel ghehoersam te siin. — Fol. 83v.

V. [Inc.:] Twaelf scaden comen vander sonden die eerste scade is die mensche wort bevlect. — Fol. 84v.

W. [Inc.:] Aldus soe sel die mensche hem seluen hebben ende beryspen oerdelen. — Fol. 85r.

X. [Inc.:] Het siin X pinen inden hellen. Die eerste pine die is onghematen hetten. — Fol. 86r.

Y. [Inc.:] Hierom ist quaet der warelt te dienen ende in zonden te leuen. — Fol. 88v.

Z. [Inc.:] Doe onse heer Ihesus xps wanderde op aerteryke doe quam tot enen tyden een jonghelinc ende viel voer hem neder. [Met de X geboden]. — Fol. 90v.

AA. [Fragment van het boek van IV oefeningen. Inc.:] Die ziel Och ic veruan mi zo seer dat ics niet lidenen mach meer maer sech mi. [Het slot ontbreekt.] — Fol. 94v.

Pap. 132 bl. 208 × 147. pl.m. 1500. Geschreven in Holland. Achterin: Dit boeck hoert den ouden susteren te wesop. Vooraan, aan de binnenzijde van den omslag: Dit boec hoert toe den susteren te weseph ewangelisten. 377

Coll. Weesp 38.

Vgl. C. G. N. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen 15, 154.

133 **Gebedenboek** (met Latijnsche tusschen- en bijvoegsels).

E 27 Perk. 37 bl. 139 × 95. 16de eeuw (begin en later). Met een versierde beginletter. 378

Behoorde in de 17de eeuw aan Suster Catharina Booems in het S. Maria Magdalenaklooster te Antwerpen, in de 19de eeuw aan E. C. Knappert.

Coll. Acquoy (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 28v., No. 41).

133 F 4 **Gebedenboek.** — De geschiedenis van de passie, met tusschengevoegde gebeden, en op zichzelf staande gebeden aan begin en slot.

Pap. 217 bl. 133 × 101. 1e helft 16de eeuw. Geschreven in het Oosten van de Nederlanden. 379

Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 33, No. 48.

133 F 3 **Gebedenboek** (met Latijnschen kalender). Bevat o.a. Mariapsalter van S. Bernardus.

Perk. en pap. 222 bl. 140 × 98. pl.m. 1525. Met 3 miniaturen, 2 gehistorieerde en vele versierde beginletters en randversiering. Een gekleurde gravure is later ingevoegd. 380

Heeft o.a. behoord aan G. N. P. Hesselaer. — Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 33, No. 47.

71 H 51 **Gebedenboek.**

A. Hier beghynt een inwendige oeffeninge woe wi god ende ons seluen moegen leren kennen Ende altoes in gode wycken. [Inc.:] Item Wi gelouen datter sijn drie personen inder godheit Dat is die vader die soen ende die hei. geest Ende dese drye sijn een onuerscheyden waerachtich god. [Gevolgd door verscheidene andere „oefeningen" enz.; f. 122v:] Nu hebben wi menychuoldelick gehoert woe dat dat rijcke gods inder zieler is Ende dat een yegelick. — Fol. 1r.

B. Dit salmen bvsonder des smorgens doen alsmen ontsprynget wtten slaep. [Inc.:] Soe sal een ynnige ziele neernstich sijn dat god sij oer yerste gedacht ende bekennen daer wt ontsprynget. — Fol. 125v.

C. Dit sijn die X i j raden des heiligen euangelijs [Inc.:] Die yerste is Willige armoede die gelegen is in versakinge. — Gevolgd door: die V i j gauen des heiligen geestes, V i j manieren van anxte. — Tot desen drien dingen sijn volcomen menschen verbonden, enz. enz. — Fol. 134r.

D. Een hoefken der deuocien. [Inc.:] Want nae eendrachtige lerynge der heiliger vaderen soe en is niet dat den menschen Alsoe haestelick reyniget van schult ende pinen. — Gevolgd door gebeden en devote overdenkingen. — Fol. 142r.

Pap. 273 bl. 138 × 98. pl.m. 1500. Oost-Nederlandsch. Met roode beginletters enz. en meerdere eenvoudig versierde en gekleurde beginletters (pent. blauw en rood, bruin en blauw, rood en bruin). In den oorspr. houten met roodbruin leer overtrokken stempelband. Resten van 2 klampen. 381

Aangekocht op auctie-J. W. v. Leeuwen.

131 **Gebedenboek.**
E 30 A. Hoemen deuoetelicke ende saelicke mysse zal hoeren. [Inc.:] Int begijn der missen O alre suetste here ihu xpi Ic bidde v alsoe als ghi wt uwer groter oetmoedicheit niet veronweerdicht en hebt. — Fol. 1r.

B. Dit sijn seuen oeffeningen op elken dach vander weken. [Inc.:] Des maendaechs Alle die gene die een heilich leuen ende enen saligen doot begeeren te steruen Die sullen hoer consiencie. — Fol. 23r.

C. Een suete meditasi van onsen vader Augustinus. [Inc.:] O Jhesus onse verlossinge Onse mynne onse begerte God van gode scepper alder dyngen Weest bi my. — Fol. 38v.

D. [Gebed. Inc.:] O heer ihesu guedertieren ihesu die du hebste gewerdicht te steruen om onser sunden wille Ende verresen om onse rechtuerdige verweckt my. — Fol. 45v.

E. Hoe men god mynen sal wt geheelder herten. [Inc.:] Ghi sult lief hebben uwen here uwen god wt al uwen herten denckende of seggende aldus O mijn here mijn god dat ghij soe ongemeten goet sijt. — Fol. 54v.

F. Dit is een deuoete oeffeningen van der passien ons heeren ih'u xpe op die soeuen getijten Te metten. [Inc.] Dit yerste pr offer ick v lieue here ter eren der vaderliker mijnnen ende liefden. — Fol. 58r.

G. Dit sijn deuote vren vander passien ons heren naeden vier ewangelisten Om een yegelic dienaer xpi hem daer deuotelick te oeffenen tot elcker vren des dachs [Inc.:] Des auons te soeuen vren suldij dencken des oetmoedygen dienstes die ghi. — Fol. 82v.

H. Dit sijn hondert verssen vanden sueten naem ihesus daer mede eeren men mach die dropelen bloets ons heren. [Inc.:] O alre ontfermhertichste ih's ontfermet v myns arme sonders O Genadige ih'us ontfanct. — [Na 50 verzen een nieuw gedeelte. Inc. 93r.:] O almachtige god scepper alre dinnen guedertieren verloeser des menscheliken gesleches O here ihu xpe almechtige. — Fol. 89v.

J. [Inc.:] Gheloeft geeert ende gebenedijt soe moetstu sijn O stammet der onbegripelicker mynnen. — Fol. 99r.

K. Een deuote oeffeninge vanden berch vanden caluarien te medyteeren. [Inc.:] O heer ihu xpe Alder saeftmoedichste lemken mijn werde scepper ende ontfermhertige verlosser Op dat ick ynnichlicken dijns gedencken mach. — Fol. 105r.

L. Een oeffeninge. [Inc.:] Och alder liefste mensche wilt dij toch des dachs ten mynsten een vre keeren totten gecruysten ihm. — Fol. 120r.

(382)

M. Laet achter dat gij doch... En becummert dijnen tijt... Hebbet dijn begerten totten... De voerscreven drie punten leerden een iongelinc sijnre vrindynnen ende sij wart daer mede bekeert. Och ewelick is soe lanck. — Fol. 120v.

N. [Gebed-serie tot God en meerdere heiligen. Inc.:] O heilige god O stercke god O onsteruelicke god. Die daer syt eenen vierigen brant der cheraphinnen. — Fol. 121r.

O. [Inc.:] O coninghinne maria moder xpi en sonderlinge suuer maget boven alle meechden. — Fol. 128r.

P. Dit is een goet onderwijs van conciencien gescreuen van eenen geleerden doctoer. [Inc.:] Een deuoet doctoer scrijft aldus tot sijnder geminder geestelicker dochter. Soe wat een goede rechtuerdige conciencie der tugen Dat sal. — Fol. 128v.

Q. Hier nae volcht nae hoe ende wat een mensche biechten sal. [Inc.:] Als gy v wilt biechten of beraeden van enigen dijngen aengaende uwer conciencien. — Fol. 134v.

R. [Inc.:] Meerct hoe gi v ontgaen hebt in uwen god uwen sceper in ondancbaerheit. — Fol. 139r.

S. Dit sijn die X geboeden. [Inc.:] Dad yerste gebot gij en sult geen dinck liefhebben bouen god. — Fol. 141v.

T. Dit sijn die soeuen dootsonden met horen dochteren. [Inc.:] In den yersten hoeuerdicheit. Tornicheit. Nijdicheit. Traecheid. Gericheit. — Fol. 142r.

U. [Over Maria en Jesus. Inc.:] Maria is vanden propheeten voersien amen. — Fol. 145v.

V. [Gebed. Inc.:] O werde moeder ende reyne maget maria ic vermaen v. — Fol. 147v.

W. [Latijnsch gebed. Inc.:] Domine ihu xpe agoniam et orationem tuam sanctissimam quam orasti. — Fol. 148r.

X. [Latijnsch gebed. Inc.:] Domine ihesu xpe pro nobis mori dignatus. — Fol. 148v.

Y. [Latijnsch gebed. Inc.:] Domine ihu xpe qui per os prophete tu dixisti in caritate perpetua. — Fol. 149r.

Z. Dit is hoemen steruen sal ende die vruchtbaerste leer die op al die werelt syn mach. [Inc.:] In den yersten sal die mensche dick syn geloef sprecken in duytschen. — Fol. 149r.

AA. Latijnsch Credo, gevolgd door 38 aanroepingen aan Jesus. — Fol. 154r.

BB. Een cransken van den yngelkens. [Inc.:] O hoghe onbegripelijke heilighe drieuuldicheit. ghelooft. gheert. ende ghebenedyt. soe moetti sijn: dat ghi wt. — Fol. 157r.

CC. O maria ghi sijt suuer ende onbeulect die welke es ghemact verlichtende des hemels porte. — Fol. 177r.

DD. Salue regina. [Inc.:] Sijt ghegroet maria moeder der ontfermerticheit ghij sijt ons. — Fol. 178r.

EE. Regina celi. [Inc.:] Coninginne des hemels verblijt v want die ghene. — Fol. 178v.

FF. Ora pro. [Inc.:] Bidt voer ons heilighe maria. — Fol. 178v.

GG. Des auont te VI vren een cortte gedenckenisse tot allen vren ... [Inc.:] Ic dancke dij lieue here te VI vren dat ghi di voeten. — Fol. 181r.

HH. Eermen die penetencie leest gebet. [Inc.:] O lieue here mijn schout is groet. — Fol. 189r.

JJ. Als een sijn penetencie gelesen heeft soe segget dit gebedeken. [Inc.:] O lieue here Ic werpe die groetheit mynre sonden In die. — Fol. 189v.

KK. [Inc.:] Die dingen die een mensche in hem seluen oft in eenen ander niet gebeteren en can. — Fol. 190r.

LL. Dit sijn die drye doot stoten ons heren. [Inc.:] Ick bid v lief heer doer die brekinge dijnre gebenedijder ogen aenden cruys dat ghi inder tijt als mijn ogen. — Fol. 210r.

MM. Die drye suchten. [Inc.:] Ic danck v lieue heer van dat suchten dat ghi suchten. — Fol. 210v.

NN. Hier begint den geesteliken A B C. [Inc.:] Alle tijt begeert met Ihesum enich te wesen Ende mitter werelt. — Fol. 212r.

OO. [Jongere bladvulling. Inc.:] Die keyser van roemen sijnde aen onsen heijlighen vader den paus om raet teghen die sieckte der pestelencien. — Fol. 217r.

PP. Den gheestelijcken minnen brief Jhesus christus coninc seijndt tot sijnder bruijt der minnender sielen. [Inc.:] Ihesus christus coninck des hemels ende der eerden sinde ick mijnder bruet der minnender sielen vrindelijcke groete. — Fol. 220r.

QQ. [Gedicht van 24 regels. Inc.:] Weest willecom ghij gebenedide dach Ick wart verblijt doen ick v sach. — Fol. 235r.

Pap. 235 bl. 134 × 98. Geschreven in de Nederlanden, met verschillende handen uit de 1ste helft van de 16de eeuw. Fol. 235v. onder het gedicht het jaartal 1546. Met roode beginletters enz. In een gelijktijdigen houten met zwartbruin leer overtrokken stempelband (sterk beschadigd). Resten van 2 klampen.

Fol. 218r.: onsen dirck wit is gebooren 1512 in passen dageen onsen Jacobus wit is gebooren 1513 in meij dageen (dezelfde mededeeling, slordig en deels doorgeschrapt, op fol. 176v.). — Op een der losse bladen aan het eind van het hs. met een 16de eeuwsche hand: Ceste liure apartint a sour cathlina zeghers ce vous troues ceste liure Je vous prie

que vous lessez sur la plasse la v vous aues troues. pour lamour de dieu. — Desen boeck hoort toe suster cathlina zeghers Eest dat ghij desen boeck vint Ic bidde v laetten op de plaetse daer gie vint om gods wille. — Hieronder met de zelfde hand: Tot bijnderen (Cisterc. vrouwenklooster bij Helmond), daaronder met een andere iets jongere hand: Jacob verbeeck. 382

Aangekocht 6 Aug. 1887 van den heer J. Grandjean te Nijmegen.
Vgl. over fol. 142r. vv. D. C. Tinbergen, Des Coninc Summe, blz. 153.

133 **Gebedenboek.** — Leven van Jezus in gebeden.
E 2 Perk. 70 bl. 97 × 70. pl.m. 1530. Met 33 miniaturen. Vlaamsch. 383

Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 13v., No. 11.

130 **Gebedenboek.**
E 3 A. Lat. sequentiën uit de vier evangeliën. — Fol. 1-4.

B. Passio domini nostri Iesu Christi secundum Johannem. — Fol. 5-10.

C. Officium de conceptione b. Marie virginis. — Fol. 11-32.

Perk. 32 bl. 226 × 157. Begin 16de eeuw. Met 1 miniatuur, versierde beginletters en randversiering (modern). 384

Coll. Lupus 45.

71 **Gebedenboek.**
H 54 A. Dit is een suuerlick nye iaer ende heeft ons gegeuen ons eerweerdige pater meyster alexander van oesterum Int iaer van LI ende is een seer geestelike leringe. [Inc. 1a:] Wy hebben een cleyn boecken ontfangen tot onsen nyen iaer het welc seer suuerlic is Ende alle mynschen seer wel dient ionck middelbaer ende out. — Fol. 1v.

B. Dit hebben wy genomen wt ons eerweerdigen paters meyster alexanders prekinge ende het is die scoel der doechden Dit is die les der scholiers des heiligen geests Ten eersten dat sy god sellen leren kennen. — Fol. 4v.

C. Nu willen wy onsen lieuen meyster den heiligen geest des auonts enen penninck offeren. — Fol. 6r.

D. Hier begynt enen geesteliken bongaert. [Inc.:] Laet ons maken enen geesteliken suuerliken bongaert in onser harten ende laet ons gaen. — Fol. 7r.

E. Dese deuote contemplaci op dat h. pr nr ende aue maria heeft gemaect die eerweerdige bichtvader des cloesters s. marien croen Meyster alexander van oestrum ... [Inc. 10r.:] Onse vader Och hoe bermhertelick. — Fol. 9v.

F. Een suuerlike deuote contemplacie vanden heiligen leuen liden ende verrisenis ons heren ihu xpi op die regels

getyden vergadert doert inspreken des heiligen geests van een arme sundersche wies naem gescreuen moet wesen inden boec des ewigen leuens. — Te metten tyt so seldi suetelick contemplieren Inden eersten Hoe dat maria die boetscap ontfinck van den engel gabriel. — Fol. 27v.

G. Een suuerlike oefeninge tot die negen choren der engelen inden eersten des manendachs. [Inc. 39v.:] Inder eersten als des manendachs so seldi verheuen staen. — Fol. 39r.

H. Watmen oefenen sel tot enen nyen leuen te comen. [Inc. 42r.:] Tot enen nyen leuen ende tot eenre regule die ghi begeert. — Fol. 41v.

J. Hoe een geestelic mynsch tot enen inwendigen leuen comen sel. [Inc.:] Vanden wtwendigen mynsche seldi ingaen om te besacken den inwendigen mynsche. — Fol. 43r.

K. Ende dit capittel wt augustynus hant boeck. [Inc.:] O myn siel al waert dy noet alle dage toermenten te liden. — Fol. 45r.

L. [Inc.:] O myn siel keert dy weder totter hemelscher stat. — Fol. 48r.

M. Om te weten hoe hem een geestelic mynsche oefenen sel Item inden eersten so sel v meditaci wesen aen te merken vier dingen. — Fol. 51r.

N. [H]oert dochter ende verstaet die leer uwes vaders ende uwes brudegoms ... dat ic v openbaren moet souen gulden straten ... [53r.] Die eerste straet des souen. [Inc.:] Die eerste straet is die straet des weldigen ryckdoms. — Fol. 52v.

O. Hoe orberlic dat die tranen syn die gestort warden wt leet wesen der sunden. Die tranen syn so costelic. — Fol. 55v.

P. [Inc.:] Wanneer yemant screyt wt rechten leetwesen. — Fol. 56r.

Q. Onse lieue here siet een hart dat vol is heiliger gedachten dat is voer mynen ogen. — Fol. 56r.

R. Hier begynt een suuerlike oefeninge hoe hem een mynsche bereyden sel tegen die ontfanckenis des weerden heiligen sacraments. [Inc. 57r.] Als die dach coemt daer ghi den here in ontfangen selt. — Fol. 56v.

S. Totter harten ons liefs heren ihu xpe. [Inc.:] Ic gruet v O alre heilichste hart myns gemynde conincks datwelck is dat sancta santorum. — Fol. 84r.

T. Hoe wy ons hebben sellen als wy ten heiligen sacrament geweest hebben. [Inc.:] Als ghi ten heiligen sacrament geweest hebt so seldi v ummer van hueden. — Fol. 84v.

U. Hoe wij onse lieue here dancber sellen wesen voer

syn wil. [Inc.:] O ouerste goedertierenheit ende ongemeten weerdicheit wat duerbaer lof. — Fol. 90v.

V. [Inc.:] O heer ihu xpe also als broet ende wyn verwandelt is in dyn. — Fol. 93r.

W. Inder myssen tot dat licham ende bloet xpi. [Inc.:] O heilige licham ende duerber bloet xpi verborgen inden heiligen sacrament. — Fol. 93v.

X. Een opofferinge. [Inc.:] O heer ihu xpe Ic offer dy myn siel ende myn licham. — Fol. 94r.

Y. So wie dese oraci alle dage leest die verdient CM iaer aflaet ende XC caremen ... [Inc.:] In die tegenwoerdicheit dyns heiligen lichams ende dyns duerbaren bloets. — Fol. 94v.

Z. Alstu in druck of in liden biste gebet. [Inc.:] O lieue heer Ic bid v oetmoedelic siet aen myn armoede ende mynen druck. — Fol. 96v.

AA. Een mynlike begeringe des harten tot god. [Inc.:] O mynlike ouer suete ihu myn hart begeert di altemael. — Fol. 98r.

BB. Alsmen in druck ende liden is. [Inc. 99v.:] O myn ontfermhertige goede ihu in v is alre myn betrouwen. — Fol. 99r.

CC. Alsmen in druck of in liden is so selmen dit lesen. [Inc.:] Weest gegroet O oerspronck des leuens die inder galgen des cruus hangende. — Fol. 100v.

DD. Alsmen in druck of in lide is so seldi dit lesen mit ynnicheit. [Inc.:] O hemelsche vader dat ic v nv gebeden heb daer en twyfelt my niet aen. — Fol. 102r.

EE. Alsmen in druck of liden is. [Inc.:] O hemelsche vader mit begeerten alre heiligen ende alre gelouiger korsten mynschen. — Fol. 103v.

FF. Dit is wat onse lieue heer geleden heeft in pylatus huus. [Volgt onbeschreven bl. 105]. — Fol. 104v.

GG. Des morgens als ghi op staet so spreekt tot dynre sielen. [Inc.:] Nv wel op siele myn ende singt v lief een liedekyn in lof ende blyscappen. — Fol. 106r.

HH. Leest dit dagelix ynnichlick O cruce gods weest mit my. — Fol. 107r.

JJ. Tot onser lieuer vrouwen om een selige vre des doots. [Inc.:] O alre sekerste troest hem allen die aen gelouen ende hopen Myn vrou ende myn bescermster. — Fol. 108r.

KK. Tot dit aue maria is VI M VI C ende LXVI iaer aflaets also dick alst een mynsche leest. [Inc. 110r.:] Weest gegruet maria vol gracien ende droefenissen. — Fol. 110v.

LL. So wie maria hier dagelix mede eert die sel sy openbaren ende kundigen hem den dach ende vre syns doots.

[Inc. 111v.:] Ic bid dy heilige vrou suete maria gods moeder vol genaden ende goedertierenheit des ouersten conincks dochter alre glorioeste meecht. — Fol. 111r.

MM. Hier begynt een suuerlike oefeninge vander passye ons heren daer hem een geestelic mynsche in oefenen sel doer die weke geordeniert op die souen getijden van den dage... Ten eersten des sonnendachs nader nonen. [Inc.:] O mynsche merckt hoe die alre suetste ihesus van iudas synen eygen discipel vercoft wort. — Fol. 115r.

NN. So wie dese nagescreuen bedinge leest mit deuocien IX dagen voir s. Jan baptisten geboerten dach... pr nr. [Inc. 130r.:] O heilige s. Johannes baptista myn lief patroen Ic begeer dyn hulpe ende ic openbaer dy myn bedroefde hart. — Fol. 129v.

OO. Hier begint den souen psalm mitter glosen Mitten iersten so leest dit gebet [139r.:] O gloriose heilige drieuoudicheit een gewaer ewich god wilt wesen in myn hulpe. psal. [Inc.:] Heer in dynre uerbolgentheit en straft my niet. — Fol. 138v.

PP. Leest dit op v penetencie. [Soc.:] O lieue mynlike here dese cleyn penetencie die ic nv gelesen heb die offer ick v ende bid v. — Fol. 158r.

QQ. Hier begynt een suuerlic gebet totter harten maria. [Inc.:] O hartelike wtuercoren meecht maria moeder der ontfermherticheit Ick spreck wt begeerliker harten. — Fol. 159r.

RR. Dat gulden Aue maria. [Inc.:] Weest gegruet O maria vol gracien die here is mitti O scoen maria ic bid dy. — Fol. 162r.

SS. Een beuelinge tot onser vrou. [Inc.:] O alre suetste maria moeder ons heren Ende myn alre liefste wtuercoren moeder. Ik beueel v myn alle die dagen. — Fol. 163v.

TT. O maria vol alre bermherticheit ende genaden wilt mynre gedencken ende coemt my te hulpen in alle mynre noet ende sonderlinge in die vre mynre doet amen. — Fol. 164v.

VV. So wie dit gebet alle dage leest onser lieuer vrouwen ter eren die heeft hoer also veel gedanckt ende geloeft of hy gelesen had vier c pr ende aue ma. [Inc.:] Ic gruet v maria een lelien stam der maechdeliker reynicheit ende der cuysheit. — Fol. 165r.

WW. Wie dit gebet ynnichlic leest met een aue maria is deelachtich c myssen. [Inc.:] O gloriose meecht ende moeder gods maria. Vat vol alre gracien ende genaden. — Fol. 166r.

XX. Dit syn die drie scoten des doots daer ons lieuen here syn h. hart mede doer scoten wart. [Inc.:] O lieue here ihu xpe Ic bid die doer die ierste dootschoet. — Fol. 166v.

YY. Item so wie onse l. vrou dese drie verscrickinge alle dagen vermaent ... [Inc.:] O alre bermherticheste moeder gods Ic gruet v doer die grote verscrickinge. — Fol. 168v.

ZZ. O maria ontfanckt myn gebet om die mynne ende lieft die daer is tusschen v. — Fol. 171r.

AAA. Hier begynnen twee suuerlike exempelen welck dragen op een inwendich leuen. [Inc.:] Het waren twee priesters van der prediker oerden die sochten een moelenarinne. — Fol. 171v.

BBB. Van dat vrouken van XXII iaren een exempel. [Inc.:] Een meyster in der godheit die quam in een stat daer quam een ionckvrouken van XXII iaren. — Fol. 177v.

CCC. Onse lieue heer seit siet ende weest neerstich dat ghi in die doot ende in die vre. — Fol. 184v.

DDD. Van den boem des leuens. [Inc.:] Inden ewigen leuen staet enen boom ende hoert die ioffrouwen. — Fol. 185r.

EEE. Dit syn die XL suuerlike cellekens daer v gedachten mit vreden in wonen sellen deze XL dagen. [Inc.:] Dat eerste celleken is myn enicheit die ic daer maecten. — Fol. 186r.

FFF. Hoe duerbaer ende hoe costelick dat is die vre der morgen bedinge. [Inc.:] Inden eersten is sy den gulden penninck daermen mede coept. — Fol. 193v.

GGG. Dit is wt ons pater meyster alexanders prekinge. [Inc.:] Die propheet dauidt seit ic wil horen wat god die here tot my spreckt. (Varia). — Fol. 194v.

HHH. Een leerre seit hij rydet seer suetelic die gracie gods draecht. — Fol. 202r.

JJJ. Ist saeck dat ghi wilt bewaren v reynicheit mannen die ghi siet heilichlick leuen. — Fol. 203v.

KKK. Sunte bernaert seit alle gerechticheit die lauwe is. — Fol. 203v.

LLL. Ons pater seyde eens in syn collacien Daerom warden die drie doechden als geloef hope ende lieft. — Fol. 204r.

MMM. Die drie crachten der sielen in syn god niet behagelic ten sy dat sy verciert syn. — Fol. 204r.

NNN. Die xps doechden ende syn h. leuen ende voetstappen navolcht. — Fol. 204r.

OOO. Waerachtige heilicheit is gelegen in der sielen als in een suuer consiencie. — Wanneer wy ons so stichtelic dragen in onser confercacien. — Fol. 204v.

PPP. Crisostimus seit datter syn vyf saken waer om een mynsche niet verbonden en wart om synen euen mynsche te straffen. — Fol. 204v.

QQQ. Sunte iheronimus seit yemant te straffen daer een mynsche weet. — Crisostimus seit wy sellen onsen naesten berispen in tyden als wy — Sant augustyn seyde doe hy s. pauwels des simpelen leuen gelesen had. — Fol. 205v.

RRR. Die selue seit beter is oetmoedige belynige in quade werken dan houeerdige glorieringe in goeden werken. — Die engelen dienen ons om drie saken. Ten eersten om god. — Fol. 206r.

SSS. Xps heeft ons bewesen die voetstappen der mynnen. — Fol. 206v.

TTT. Xps heeft ons voer gegaen die voetstappen der lydsamheit. — Doe xps dat oerdel ontfinck heeft hy onse sunden. — Willen wy xps uoetstappen na volgen so moeten wy. — Fol. 207r.

UUU. Willen wy verhoert warden in ons gebet. — Dit ewangely heeft in IX leringe Die eerst is bermherticheit. — Fol. 207v.

VVV. Aelbertus magister seit dat een deuote bedinge. — S. bernaert seit Int ouerdencke der passien xpristi syn vier vruchten gelegen. — Fol. 208v.

WWW. Noch S. benaerdus wie gedachtich is der passyen xpi met deuocien die ontfanckt. — Fol. 209r.

XXX. So wie dat liden ons heren wil vruchtberlick ouerdencken ... drie punten ... [Inc.:] Dat eerste punt is medelidicheit dat een mynsche. — Fol. 209v.

YYY. Een suuerlike opofferinge tot onser lieuer vrouwen tot allen gebeden. [Inc.:] O maria myn lieue moeder Ic arme sundige mynsche offer dy dese bedinge. — Fol. 210v.

ZZZ. So wie dese bedinge leest vyf werf op enen dach ter eren der h. vijf wonden ... (212r.) Item die psalmen selmen staende lesen ende dat pr nr mit dat gebedeken knyelende [Inc.:] psalm Hebt tot god al eertrijck ... pr nr O heer ihu xpe van nazareth vol goedertierenheit ghi die daer op clommes. — Fol. 211v.

AAAA. [Later bijgeschr.:] O mynlike heer ic die daer niet en byn dan as ende stof bid dy. — Fol. 213r.

BBBB. Item men lesen XX pr nr gaende om dat kerchof ... Hier begynen die VII pr nr diemen omt kerchof leest (215r.) Dat eerste pr nr offer ick v lieue here ter eren uwes heiligen leuens. — Fol. 214v.

CCCC. Hier begynen drie pr van die verrisenis. [Inc.:]

Dat eerste pr noster offer ick v lieue heer ter eren der crachten ende der glorien. — Fol. 217v.

Pap. 219 bl. 147 × 101. Geschreven in (centraal?) Noord-Nederland, waarschijnlijk in het klooster Marien croen, waar Alexander v. Oesterom biechtvader is geweest (verg. fol. 9v.). 1ste helft 16de eeuw. Met versierde beginletters. — In een bruin lederen stempelband, waarop het jaartal 1547 voorkomt, met verdwenen sluithaken. 385

Aangekocht 1830 op auctie-J. W. van Leeuwen.

Vgl. De Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 335 en 340. — W. Dolch, Die Verbreitung oberländischer Mystikerwerke in Ndl., blz. 18.

71 **Gebedenboek.**

H 60 A. Hier beghijnnet dat weerdighe ende gloriose auontmaele ons liefs heren ihesu xpristi als sinte Johannes bescrijft. [Inc.:] Onse lieue here Ihesus sprack tot sijnen Jongheren en weet ghi niet dat nae drie daghen paesschen sal sijn. — Fol. 1r.

B. Dit sijn vijf merckelijcke puntkens van der passien ons heren. [Inc.:] Die yerste roese is wit ende beteekent die suete menschelijcheit. — Fol. 12r.

C. Hier volghen sommighe deuote ende merckelijcke puntkens ghenomen wt ons liefs heren collacien buexken opt cortste wtghenomen. [Inc.:] Aensiet ende merct·O mijn alre liefste bruyt oft enich lijden ende scheemten den mijnen ghelijct. — Fol. 17r.

D. Vanden VI daghen voer paesschen. [Inc.:] Als die ioden opter palmdach. — Fol. 20r.

E. Een deuoete (42r.) oeffeninge vander passien op marien rouwe. [Inc.:] Doen die suete moeder gods maria haeren alren suetsten sone verdoemt sach metter alre versmaetste doot. — Bevat o.a. fol. 56r.: Oracio. [Inc.:] O suete maria dijn moederlijcke druefheit ende anxten dijn goedertieren suchten. — Fol. 58r.: Oracio. [Inc.:] O suete maria ick bid v doer den rijcken overuloedighen schat. — Fol. 69r. Oracio. [Inc.:] O suete maria ontfermt v alle goedertieren moeder ouer ons dies vwes mynlijcken rouwen ghedincken. — Fol. 41v.

F. Een aendachtighen pr nr. [Inc.:] Vader ons ontfermt v ouer ons ende maecke ons weerdich v kinder te wesen. — Fol. 69v.

G. Vander begrauinghe ons heren ihu xpi. [Inc.:] Doen onse lieue here Ihus xpus vanden cruce ghedaen was Doe nam maria magdaleena. — Fol. 70v.

H. Hier beghijnt die weerdighe passie ons lieuen heren ihu xpi welcken machmen oeffenen op die seuen ghetijden met aendacht ende medelijden. [Inc.:] Doen onse lieue here

hadde veruult den tijt sijnre predicacien. — Fol. 72v.

H. Hier beghijnnen sommighe gulden woerden die brueder Egidius sprack ons heilighen vaders sinte Franciscus brueder. [Inc.:] Die ghenade gods ende die doechden sijn recht als een leeder. — Fol. 113r.

J. Hoe dat hem nyemant van eens anders exempelen verergheren en sal. [Inc.:] Een knecht gods en moet gheen dinck mishaghen. — Fol. 138v.

K. Hoe datmen bekennen mach daer die geest gods in is. [Inc.:] Aldus mach men den knecht gods bekennen. — Van lijdtsamheit in teghenheiden. [Inc.:] Die knecht gods en mach niet weten hoe vele lijdsamheden. — Fol. 139r.

L. Van ermoede. [Inc.] Salich sijn die erme van gheeste. — Van den vrede. [Inc.:] Salich sijn die vredsamighe. — Van der reynicheit des herten. [Inc.:] Salich sijn die reyne van herten. — Fol. 139v.

M. Van den oetmoedighen knechten gods. [Inc.:] Salich is die knecht die hem van dien goede. — Van medelijden des euen menschen crancheit. [Inc.:] Dat is een salich mensche die sijns euen menschen crancheit. — Van den oetmoedighen knechten gods. [Inc.:] Salich is die knecht gods die hem seluen. — Fol. 140r.

N. Vanden goeden ende vanden ydelen religiosen. [Inc.:] Salich is religiose die ghene blijscap noch vroelijcheit en heeft dan. — Van dat leuen des menschen tot gode te ... [Inc.:] Allen dat leuen des menschen dat gode behaghen sal dat is gheleghen in der mynnen gods. — Fol. 140v.

Pap. en 5 bl. perk. 145 bl. 131 × 95. 4 cahiers van 10 bl., 1 van 4 bl., de overigen van 8 bl. Na fol. 10 is een blad met tekst uitgesneden. Einde 15de eeuw (pl.m. 1500). Geschreven in Brabant of daaromtrent. Van Franciscaansche afkomst. Met roode beginletters (pent.). In 18de-eeuwschen band. 386

Aangekocht 1828 op auctie-J. Koning (Cat. P. den Hengst, blz. 110, No. 78).

Vgl. Bon. Kruitwagen, De Katholiek 128 (1905), 185.

133 **Gebeden,** hymnen, bijbelteksten enz., (met kalender).
F 2 Pap. 180 bl. 120 × 78. 1527. Gent. 387

Eerste bezitters: de kinderen van Jacob van den Spurt te Gent.

Coll. Acquoy (Verslag K. B. 1897, blz. 31, No. 46).

133 **Gebedenboek.**
H 12 A. Dat heilige mynlike Avontmael Ons Heren. — Fol 5-18.

B. Die Passie Ons Heren na der vier Ewang. — Fol. 19-36.

C. Gebet van S. Augustinus. — Fol. 36v.-41.

D. Seuen bedroefenisse O. L. V. en seuen blijscapen. — Fol. 43-51 en 51-54.

E. Verschillende gebeden. — Fol. 55-229.

F. Suuerlicke grueten in die hoechtijt van midwijnter, en andere gebeden. — Fol. 230-344.

Pap. 344 bl. 139 × 97. 16de eeuw (midden). Op bl. 41: Item dit heeft gescreuen suster Stijntge Claes ende is geeyndet op Sancte Mattheeus auont anno Domini 1545. 388

Bezitters: Styntken Claesdochter, Neeltgen van der Borch, P. van der Schelling.

Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 17, No. 20.

129 **Handboekje** van devotie en gebeden (met kalender).
G 32 Pap. 252 bl. 141 × 101. I. 15de eeuw, met latere bijvoegsels; II. 1545. 389

Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1908, blz. 12, No. 1.

133 **Gebedenboek**. — Mariapsalter.
F 11 Perk. 89 bl. 96 × 63. 1564. Geschreven in de Nederlanden door Bruer Cornelis brune. 390

Aangekocht in 1897 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 37, No. 55).

Vgl. C. H. Ebbinge Wubben, Over mnl. vertalingen van het O. T., 200v.

75 **Gebeden** en stichtelijke overdenkingen, Protestantsch.
H 49 Pap. 157 bl. 100 × 76. pl.m. 1600. De taal wijst op Duitschen invloed. 391

Aangekocht in 1848 op auctie-Schetsberg te Leeuwarden.

---

133 **Gebedenboek,** Nederrijnsch (met Keulschen kalender).
E 25 Perk. 142 bl. 121 × 90. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in een Middelfrankisch-Nederrijnsche streek. Met gekleurde en versierde beginletters in Nederl.-Nederrijnschen stijl (pent.). Het laatste deel is later bijgeschreven. 392

Heeft behoord aan Johan Matseis. — Verslag K. B. 1897, blz. 27, No. 39.

Vgl. C. Borchling, Mnd. HSS. in N.D. und den Niederl., 1898, blz. 264.

133 **Gebedenboek,** Nederrijnsch (met Keulschen kalender).
D 9 Perk. 215 bl. 131 × 94. pl.m. 1500. Geschreven aan den Nederrijn. Met versierde en gekleurde beginletters en randversiering in Nederl.-Nederrijnschen stijl. Later bijgeschreven: boetpsalmen en litanie (Duitsch), waarschijnlijk in 1635, toen er ook een titel bij werd geschreven. Het HS. behoorde toen aan Margareta Groenwaldtsz en haar dochters. Toen werden ook waarschijnlijk 6 gekleurde kopergravures ingevoegd. 393

Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 11, No. 9.

Vgl. C. Borchling, Mittelniederdeutsche Handschriften in Norddeutschland und den Niederlanden, 1898, blz. 250 vv.

133 **Gebeden,** Nederduitsch of Oost-Nederl. (streek van Kleef?), voor
D 13 het geheele kerkelijke jaar, met eenige missen en officia voor processies.

Perk. en pap. 171 bl. 198 × 140. 1524. Met versierde en gekleurde beginletters en randversiering in Nederlandsch-Nederduitschen stijl (penteekening). 394

Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 13, No. 13.

---

133 **Gebotbuch.**
H 19 Perk. 155 bl. 120 × 83. 2de helft 15de eeuw. Voorin is een oudere miniatuur geplakt (13de eeuw?). 395

Aangekocht in 1905 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 14, No. 11).

130 **Gebetbuch.** — Christ. erbaulicher Kern-Schatz zum Gebeth Gott
E 23 ergebener Seelen..., aus vielen geistreichen Gebeth-Büchern zusammen gezogen und ... aus geschrieben, Anno 1739, in des Hertzogen Busch. Von Johann Christian Bendorff, Sergeant.

174 bl. 157 × 99. Gecalligrafeerd. Met randversiering (penteekening). 396

16. KALENDARIA.

130 **Kalendarium.**
E 9 A. Martyrologyum de singulis mensibus. — Fol. 1-7.
B. Kalendarium (1001-1063). — Fol. 7v.-8.
C. Quomodo angelus Dei epistolam a Domino ad sanctum Pacomium missam de quartadecima luna pasche detulerit. — Fol. 8v.
Perk. 8 bl. 185 × 133. 11de eeuw (begin). 397
Coll. Lupus 85.

75 **A. Kalendarium** (Utrechtsch). — Fol. 1-10.
H 39 Perk. 1374. Met copie op pap. 17de en 19de eeuw. — Fol. 11-24.
B. Litania. — Fol. 25-28.
Perk. 10de-11e eeuw. Met copie op pap. 19de eeuw. — Fol. 29-32.
Perk. en pap. 155 × 108. 398

75 **Kalender** (Utrechtsch).
G 3 Perk. 10 bl. 139 × 100. 15de eeuw (2de helft). 399
Coll. Bogaers.

130 **Kalender** (Utrechtsch).
E 26 Perk. In rolvorm. 1311 × 49. 15de eeuw (midden). Met gekleurde afbeeldingen van heiligen en hun emblemen. 400
Coll. Visser. — Vgl. Is. Lelong, Historische Beschrijvinge van de Reformatie der stadt Amsterdam, Amst. 1729, blz. 255v., met facs. tusschen blz. 256 en 257; Kalender en gezondheidsregelen ... uitg. op last der Kon. Vlaamsche Acad. ... door P. Alberdingk Thijm, Gent 1893, blz. 13v., met facs. tegenover blz. 3.

---

73 **Fragmenten** van kalenders, psalters, martyrologiën enz., Latijnsch
B 24 en Nederlandsch. 401
Perk. 45 bl. van verschillende grootte. 12de-15de eeuw.
Gedeeltelijk overgenomen van het rijksarchief. Een deel heeft als schutbladen van HSS. gediend.

III

THEOLOGIA SACRA

1. PATRES ECCLESIAE

73 E 29 **Origenes**. Controversia adversus Megethium, Marcum, Drosenium, Valentem, Marinum, haereticos. Graece.

23 bl. 307 × 198. 17de eeuw. 402

Clermont LXXXVI. — Coll. Visser 46.
Vgl. H. Omont. Centralblatt f. Bibliothekwesen IV, blz. 200.

78 J 61 **Gregorius Nyssenus**. De conditione hominis (Latijnsche vertaling van Dionysius Exiguus. Met opdracht van den schrijver en van den vertaler aan Eugippus).

Perk. 65 bl. 223 × 143. 12de eeuw. Met gekleurde beginletters. 403

Coll. Lupus 43.
Naar andere HSS. uitgegeven in de volledige Latijnsche vertaling, Keulen, 1537; (de opdracht van schrijver en vertaler door: Mabillon. Veteres Annales (1723), blz. 59-62).

75 H 45 **S. Cyprianus**. Opera.

A. Diui Caecilii Cipriani ad Quirinum. Liber tertius caput primum. [Inc.:] De bono operis et misericordie Esaie 58 Exclama, ajt, in fortitudine [= P. L. 4, 723 (753) of 728 (757)]. — Fol. 2r.-40r.

B. Liber primus beati Cipriani aduersus Judeos. Caput primum. [Inc.:] Judeos in offensum dei grauiter deliquisse [= P. L. 4, 677 (703)]. — Fol. 42r.-50v.

C. Liber secundus beati Cipriani aduersus iudeos. Caput primum. [Inc.:] Christum primigenitum esse [= P. L. 4, 695 (723)]. — (Fol. 67v. Als bladvulling: Lat. gedicht [Inc.]: Mors tua mors Christi. — Gregorius. Viscosa sunt carnis desideria enz., — Veel te Jagen, ende nyet

te vaen. Veel te horen ende nyet te verstaen. Veel te syen ende nyet te mercken Dat synnen die verloren wercken). — Fol. 50v.-67v.

D. Tractatus devoti (grootendeels bestaande uit citaten uit den bijbel, en uit de Christelijke en klassieke literatuur, Latijn en Nederl.) — Fol. 1r.-v., 40v.-41v., 68r.-177v.

Pap. 177 bl. 137 × 98. Begin 16de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. D is waarschijnlijk door een ander geschreven dan A, B en C. Fol. 122v. aan het eind van een afdeeling: Co. Ex. Li. Godscalco Rosemundo Endoviensi etc. etc. Met roode beginletters. 404

Aangekocht 1848 te Leeuwarden op auctie-Schetsberg (Cat. No. 89).

130 A. Disquisitio de symbolo fidei. — Fol. 1v.-3v.
E 6 B. Credo, secundum XII Apostolos. — Fol. 3v.-4.

C. Expositio fidei Nicenae vel sinodicae disciplinae. — Fol. 4v.

D. **Gregorius Neocesariae**, ep. et mart. Fides. — Fol. 4v.-5.

E. **Augustinus.** Fides credulitatis. — Fol. 5-5v.

F. **Faustinus**, presb. Confessio vere fidei. — Fol. 5v.-6.

G. **Hieronimus**, presb. Explanatio fidei ad papam Damasum directa [Epist. beati Hieronymi (Norimberge, 1495), fol. VI; waarschijnlijk = P. L. XLV, 1716-1718]. — Fol. 6-7.

Perk. 7 bl. 214 × 142. 9de-10de eeuw. Fragment van grooter HS. Met gekleurde beginletters en twee versierde paginas in goud, zilver en kleuren. 405

Coll. Lupus 29.

76 **S. Hieronymus.** Opera.
E 15 A. Inhoudsopgave. — Fol. Ir.

B. Lijst der in C, D en E vermelde „viri illustres". — Fol. IIr.-IVr.

C. Incipit prologus Eusebii hieronimi libri uirorum Illustrium. [Inc. IVv.:] Hortaris dexter, ut tranquillum sequens. [Expl. 1r.:] suamque potius imperitiam recognoscant. — Explicit prologus. Incipit liber illustrium uirorum. [Inc.:] Simon petrus filius iohannis prouintiae galileae. [Expl. 23r.:] quae necdum expleta sunt. — Eusebi ihieronimi explicit liber uirorum illustrium [P. L. 23, 631]. — Fol. 1-23.

D. [23r. Onmiddellijk aan het voorafgaande aansluitend]. Hucusque hieronimus de illustribus uiris librum edidit. Dehinc que sequuntur gennadius super addidit. [Inc.:] Iacobus cognomento sapiens nimoabicae nobilis persarum modo ciuitatis episcopus. [Expl. 37v.:] dicitur ex tempore declamare (de laatst-behandelde is Iohannes Antiochie parochie ex grammatico presbiter). Explicit liber II [P. L. 172, 211. Volgens Vattasso: Honorius Augustoduneus]. — Fol. 23-37v.

E. Catalogus illustrium uirorum, digestus a domino Sigeberto Gemblacensi monacho. Capitulum primum. [Inc.:] Marcellus marci prefecti urbis rome filius. [Bijgewerkt tot Philippus bone spei abbas († 1182, volgens Gallia Christiana III (1726) 200, na 1187 volgens Fabricius) Expl. 55r.:] qui panem suum comedere cum ocio refutauit [P. L. 160, 547]. — Fol. 37v.-55.

F. Incipit prefatio beati hieronimi in libro nominum. [Inc.:] Philo vir dissertissimus iudeorum. [Expl.:] hic ut xpistianus impleret. [56v.:] Explicit prologus. Incipit liber nominum. [Inc.:] Non statim ubicunque ex A littera. [Expl. 96r.:] Sathanas: aduersarius siue preuaricator. Explicit liber nominum hebreorum sancti iheronimi presbiteri. [P. L. 23, 815]. — Fol. 56-96.

Perk. 297 X 170. pl.m. 1200. Met versierde en gekleurde beginletters. Een afbeelding in het Derde Jaarverslag van de Violier, pl. II.

Fol. 95v.: De scriptorio Sanctae Mariae de Bonae Spei [in Henegouwen, Premonstrat., gesticht vóór 1126], later bijgeschreven in plaats van een regel, die uitgesneden is. 406

Coll. Lupus 89.

72 **S. Hieronymus.** Opera.

J 18 A. Sermo beati jeronimi presbiteri. In natali sancti iohannis apostoli et ewangeliste. [Inc.:] Sic eum uolo manere donec ueniam. Quomodo uis manere [12r.:] ... a corruptione carnis fuerat alienus. [Alinea:] Commendationes itaque beati iohannis uel priuilegia. [Expl. 23:] ipso prestante qui regnat in secula seculorum. amen. [Inc.:] Amice ascende superius. fratres karisimi nos in honore. [33r.:] ... viuit et regnat in secula seculorum. amen. [Alinea:] Nota quod iohannes in euuangelio suo. [33v.:] ... quasi dicat uerum dico corde scil. et ore. [Al.:] Notandum quod dominus honorauit beatum iohannem. [Expl. 35r.:] Pre ceteris honoratus in celis. — Fol. 1-35.

B. Sermo petri damiani de sancto iohanne euangelista. Incipit sermo. Hodie dilectissimi nobis leticie gaudia geminantur. [Expl. 77r.:] deus per omnia secula seculorum. Amen. [P. L. 144, 857]. — Fol. 39-78.

Perk. 78 bl. 136 X 99. B. pl.m. 1300, A. 14de eeuw. Met 1 gehistorieerde beginletter op fol. 39r.

„Memoire que che liure est de l'eglise n^re^ dame de spinlieu. Che sont les privilege Sainct Jhan l'euangeliste, et quant a la table on list latin il se doiuent lire à ses deux festes a leure de la refection". 407

Coll. Lupus 54-55.

78 **S. Hieronymus.** Epistolae. [P. L. 22, 375 (= 13, 371); 22, 375,
D 48 22, 361; Septuaginta: Et missum est (Basel'sche ed. 1553, III, 121); P. L. 30, 148 (152); 22, 1192; 22, 579 (99, 641; 171, 295; 182, 167); 30, 288 (297; 157, 719); 22, 527; 22, 347; 22, 589; 22, 653; 22, 639; 22, 568; 22, 743; 22, 744; Planctus seu lamentum origenis translatum a beato iheronimo presbitero. [Inc.:] In afflictione et dolore animi incipio loqui (fol. 46v.-48v.); P. L. 22, 698; 22, 606; 22, 355; 22, 358; 22, 379; 22, 676; 22, 359; 22, 1059; 30, 176 (182); 22, 673; 22, 1166; 22, 1099; 25, 625 (654; P. G. 13, 335); 22, 492; 22, 669; 30, 278 (287); 22, 512; 22, 517 (P. G. 43, 379); 23, 193; 22, 602; 22, 906; 23, 353; 23, 371; 22, 326; 22, 664; 22, 682; 22, 336; 22, 689; 22, 651; 30, 145 (150); 22, 1195; 22, 337; 22, 341; 22, 1072; 22, 343; 22, 338; 22, 342; 22, 345; 22, 331; 22, 966; 22, 335; 30, 182 (188); 22, 752; 22, 960; 22, 812; 22, 690; 22, 332].

Perk. 150 bl. 345 × 215. 12de eeuw. Met versierde en gekleurde beginletters. 408

Coll. Lupus 2.
Derde Jaarverslag van De Violier, pl. III.

130 **S. Hieronymus.** Opera.
E 7 A. Beatus Hieronimus de virginitate servanda. [Inc.:] Quantam in coelestibus beatitudinem. [P. L. 18, 77 (Pseudo-Athanasius), 20, 227 (Sulpicius Severus), 30 165 (168) (Hieronymus), 103, 671 (S. Benedictus)]. — Fol. 1-10.

B. Ad eustochium filiam sanctae Paulae. [Inc.:] Audi filia et vide et inclina aurem. [P. L. 22, 394]. — Fol. 10-29v.

C. Ad demetriadem virginem de continentia uirginali seruanda. [Inc.:] Inter omnes materias quas ab adolescentia. [P. L. 22, 1107]. — Fol. 29v.-41v.

D. Ad demetriadem sub nomine hieronimi de virginitate et vita perfecta. [Inc.:] Si summo ingenio parique fretus. [P. L. 30, 15 (16) (Hieronymus), 33, 1099 (Augustinus)]. — Fol. 41v.-65.

E. Hieronimus ad furiam de viduali continentia seruanda. [Inc.:] Obsecras litteris et suppliciter deprecaris. [P. L. 22, 550]. — Fol. 65-72.

F. Hieronimus ad geruntiam de monogamia. [Inc.:] In uetere via nouam semitam. [P. L. 22, 1046]. — Fol. 72-81.

G. Valerii ad Rufinum ne ducat uxorem dissuasoria. [Inc.:] Loqui prohibeor et tacere non possum. [P. L. 30, 254 (262)]. — Fol. 81-86v.

H. Hieronimus de vita captivi monachi. [Inc.:] Qui navali praelio dimicaturi sunt. [P. L. 23, 55]. — Fol. 86v.-90.

Perk. 90 bl. 194 X 116. 15de eeuw. Geschreven met een Ital. hand. Met 1 gehistorieerde en meerdere gekleurde en versierde beginletters. Randversiering op fol. 1r. Aldaar ook het later aangebrachte devies: „In manibus tuis sortes mee" (devies van Marie, duchesse de Montpensier). 409

Cat. Crevenna I (1779), blz. 104, No. 463.

130 E 15 A. **Hieronymus.** In libro Genesy questiones. [Inc.:] In principio creauit. — Fol. 1-19v.

B. **Isidorus.** Liber expositionum in Genesi. [Inc.:] Uerentes multiplitia. — Fol. 19v.-24v.

C. Versus. — Fol. 25r., 45.

D. In libro questionum S. Augustini. [Inc.:] Factum est uespere. — Fol. 25v.-27.

E. Item de eadem questione S. Ysidori in expositione libri Geneseos. [Inc.:] Factum est uespere. — Fol. 27-28.

F. **Isidorus.** Tractatus in exposicione Genesis. [Inc.:] Quod archa sexies. — Fol. 28v.-30.

G. Item in Exodo. [Inc.:] Dat igitur deus. — Fol. 30-34v.

H. **Hieronymus.** In libro questionum. [Inc.:] Cum iudicium dei iustum est. — Fol. 34v.-37v.

J. Item in Genesin. [Inc.:] Ait dominus ad eam. — Fol. 37v.-40.

K. Qualiter dominus noster ihesus christus ex David stirpe genitus secundum carnem esse mostrabitur eusebii in libro primo storiae eclesiastice. [Inc.:] Fueruntque david.—Fol. 40-44.

L. **Hieronymus.** Exposicio quatuor Evangeliorum. [Inc.:] Primis querendum est. — Fol. 45v.-126.

M. **Theodosius.** De locis sanctis. [Inc.:] Ciuitas Hierusalem. — Fol. 126v.-134v.

N. **Beda.** Liber questionum in Regum. — Prefatio [Inc.:] Dilectissimo fratri notelmo. [Lijst der capitula de libro regum (137-139); inc. 139v.:] Quod ait propheta ad heli loquens. — Fol. 134v.-173v.

Perk. 173 bl. 160 X 94. 8e eeuw, 2de helft. Met versierde en gekleurde beginletters in vóór-Karolingischen stijl. — C. De versus in andere hand. — Vgl. Gildemeister. Itinera Hierosolymitana (Bonn, 1882), blz. 5; Delisle. Mélanges de paléographie, blz. 195v. — C. De verzen op fol. 25r. zijn (niet geheel juist) uitgegeven door: W. Moll. Kerkhistorisch Archief II (1859), blz. 249-252. M. is uitgegeven in: Itinera Hierosolymitana, ed. T. Tobler et A. Molinier I, blz. 360 vv.; en ed. Gildemeister. N. is gedrukt in de uitg. van Beda van 1533, blz. 92v.-100v. 410

Coll. Lupus 56. — Heeft behoord aan de abdij van St. Bertin te S. Omer.

131 A. **S. Bernardus.** Hoe een mensche sine consciencie onder-
E 29 sueken ende bewairen sel. [Inc.:] Dit huus dair wi nu in woenen dreiget aen allen siden dattet wil vallen. [Expl.:] dan mit aertsche dingen veel becommert te wesen. Amen. Deo gracias. Hier eyndet sinte barnardus boesthen van der consciencie ende vanden warachtigen biechten. — Fol. 1r.-47v.

B. **S. Hieronimus.** Epistel tot demetriadem die maghet hoe dat behoert een maghet te wanderen. [Inc.:] Die 1. sorchuoudicheit ende die 1. vlijt eenre maget sel wesen. [Expl.:] bi welken vercreghen wort die glorie der ewicheit. Amen. — Fol. 49r.-77r.

C. **S. Hieronimus.** Epistel tot zuzannam die geuallen was in oncuusscheden. [Inc.:] Ic mene dat die sonde lichter is daer een mensche sijn misdaet willichlike belyet. [Expl.:] ende di eweliken aen te hanghen here mijn god. — Fol. 77v.-87v.

Perk. 87 bl. 178 × 120. 15de eeuw (1457?). Waarschijnlijk in Holland geschreven. Met eenige gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). 411

Heeft behoord aan het S. Margriet-klooster te Amsterdam. Aangekocht 1887 op auctie-J. W. van Leeuwen te Leiden. (Cat. d'une précieuse Bibliothèque provenant d'une ancienne abbaye, blz. 3, No. 7).

78 A. **Eusebius** de morte Hieronymi ad Damasum et Theo-
J 60 dosium. [P. L. 22, 239]. — Fol. 1r.-37r.

B. **Augustinus** ad Cyrillum de magnificentiis beati Hieronymi. [P. L. 22, 281; 33, 1120]. — Fol. 37r.-42v.

C. **Cyrillus** ad Augustinum de miraculis Hieronymi. [P. L. 22, 289]. — Fol. 42v.-67v.

D. Versus Latini. — Fol. 72v.

Pap. 72 bl. 212 × 145. Einde 15de eeuw. 412

Coll. Visser 2. — Vgl. Cat. cod. hagiogr. bibl. reg. hagensis (Exc. ex Anal. Boll. VI), blz. 44.

75 A. **S. Eusebius.** Epistel tot damasium bisscop portuensen
E 18 ende tot theodosium senatoer van romen vander doot des gloriiosen confessoers ende leerrers sancti iheronimi. — Fol. 1r.-36r.

B. **S. Augustinus.** Epistel die hi seynde sancte čhirillus die die ander bisscop van iherusalem was van groetheit des heiligen iheronimi. — Fol. 36r.-42v.

C. **S. Cyrillus.** Hier beghinnet die epistel die sunte chirillus bisscop toe iherusalem sende sintte augustino den hoghen leerre vanden groten ende wonderlicken miraculen sunte iheronimi. — Fol. 42v -72r.

D. Een mirakel ende markelic exempel van enen monic

die onse lieue vrouwe innichlic plach te dienen. [Inc.:] Men leest dattet een monick was van sunte bernarts oerden. — Fol. 72r.-v.

E. Dit sijn die namen van sinte franciscus gesellen. — Fol. 73r.-118v.

Perk. 118 bl. 245 × 167. 1443-45. Geschreven in het Oosten der Nederlanden door zuster Gueda of Guete te Zedem (Zeddam ?). Met versierde en gekleurde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). 413

Cat. Enschedé, Amsterdam-Den Haag, [Dec.] 1867, blz. 96, No. 791. — Coll. Bogaers.

Vgl. C. G. N. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 187, 285. P. f. Bon. Kruitwagen o. f. m., De Katholiek 128 (1905), blz. 174 noot 2, 175, 183.

71
G 56
A. **S. Eusebius.** Epistole tot damasium bisscop portuensem ende tot theodosium senatoer van romen vanden dode des gloriosen confessoer sunte iheronimy. — Fol. 1r.-44r.

B. **S. Augustinus.** Epistole cyrillo die die ander bisscop van iherusalem was. — Fol. 44r.-51v.

C. **S. Cyrillus.** Epistole tot Augustinus vanden myrakelen sunte iheronimus. — Fol. 51v.-81r.

Perk. 81 bl. 198 × 134. Midden 15de eeuw. Met een gekleurde en versierde beginletter (penteekening). 414

Coll. Gérard A 11.

73
H 7
A. **S. Eusebius.** Epistel tot damasie bisscop te portuensi ende tot theodosium senatoer van romen vander doet des gloriosen Iheronimi des heiligen leerres. — Fol. 1r.-77r.

B. **S. Cyrillus.** Epistel tot sinte augustijne. [Inc.:] Nader tijt dat die gloriose iheronimus ghestoruen was, stont op een onghelouighe secte. [Expl., als de in de vorige nummers vermelde redactie:] O wel lieue augustine ghedencke mijnre in dijnre bedingen. — Fol. 77r.-144v.

C. Noch een ander mirakel hoe die gloriose iheronimus enen iongelinc weder bracht vander dwalingen totter salicheit. [Inc.:] Nycholaus eertsche bisscop des eylants van creten, scrijft van enen iongelinc. — Fol. 144v.-148r.

Pap. 148 bl. 217 × 145. pl.m. 1500. Met één gekleurde en versierde beginletter (penteekening). 415

Coll. Maastricht 419. — Uit het S. Agnes-klooster te Maeseyck. (Flament I, XIV, No. 11).

70
H 55
S. Augustinus. De conflictu virtutum atque viciorum liber sic incipit. [Inc.:] Apostolica vox clamat per orbem atque in procinctu fidei positis ne securitate. [Expl.:] a spirituali opere retrahens inanes efficiat. Finis est istius libri de conflictu et

viciorum atque virtutum quem composuit beatus doctus [-or] augustinus. [P. L. 40, 1091 Augustinus; 83, 1131 Isidorus Hisp.; waarschijnlijk ook 17, 1057, 1149 Ambrosius; 143, 559 Leo IX. Te oordeelen naar Augustini operum tomus VI, Antw. 1701, kol. 699-708, ontbreekt het slot].

Pap. 6 bl. 210 × 143. 2de helft 15de eeuw. 416

78 A. **S. Augustinus** episcopus. Liber de opere monachorum.
J 62 [Inc. Prol.:] Ut de opere monachorum. [Inc. 1v.:] Iussioni tue. [P. L. 40, 549]. — Fol. 1-38.

B. De camera christi hoc est cor rectum et bonum. [Inc.:] Fundamentum ipsius camere est fides. [Alleen het begin]. — Fol. 38v.

C. De missa. [Het begin ontbreekt. — Expl. fol. 126r.:] Missa fidelium sit post confectionem et participationem eorundem sacramentorum. Amen. — Fol. 39-16.

D. Sermo de S. Quintino m. [Inc.:] Illuxit dies annua qua uita mundi. [Alleen het begin]. — Fol. 126v.

Perk. 126 bl. 169 × 135. 10de-11de eeuw. 417

Col. Lupus 30-31.

72 A. De XII abusiuis seculi. [Inc.:] Duodecim abusiua sunt
J 13 seculi, hoc sapiens sine operibus. [Reg. 10 inc.:] Primus abusionis gradus est: sapiens sine bonis operibus. [Expl. 11v.:] ne sine nobis xpistus esse incipiat in futuro. Explicit. [P. L. 4, 869 (947) (S. Cyprianus), 10, 1079 (S. Hilarius ep. Pictaviensis). Vgl. over dit tractaat A. Harnack, Geschichte der altchristlichen Litteratur bis Eusebius, I (1893), 691, 720]. — Fol. 1-11v.

B. [Inc.:] Mensuram temporis in agenda penitentia. [Expl.:] uindictam et censuram canonum estimare. — Fol. 11v.

C. **Augustinus** de diversis causis. [Lijst der hoofdstukken fol. 11v.-13r. Inc.:] Omne uerum a ueritate uerum est. [Expl. 48v., midden in het hoofdstuk De muliere samaritana] domine da mihi hanc aquam ut neque sitiam neque. [P. L. 40, 11]. — Fol. 13v.-48v.

D. [Slotfragment. Inc.:] relinquat. Atque in monasterio. [Expl.:] secundum legem quae in eodem loco tenetur multandum est. — Fol. 49r.

E. Augustinus de vera religione ad Macedonium. [Inc.:] Negotiosissimum in re publica uirum. [P. L. 33, 653]. — Fol. 49r.-56r.

F. [Inc.:] Quid culpatur in bello an quia moriuntur. [Expl.:] gerenda bella suscipiant. — Fol. 56r.-56v.

G. [Inc.:] Auctor mei generis mihi pater est. [Expl., 6 regels verder:] ego illi trinepos aut trineptis. — Fol. 56v.

Perk. 56 bl. 160 × 110. 12de eeuw. Gedeelten van 2 oor-

spronkelijk niet bijeenbehoorende HSS. (1: fol. 1-48, 2: fol. 49-56). Met eenvoudig versierde beginletters. 418
Coll. Lupus 79-81.

71
A 1
A. **S. Augustinus.** De civitate dei libri XXII. (Met voorafgaande lijst der hoofdstukken). [P.L. 41, 13]. — Fol. 1r.-208r.

B. **S. Augustinus.** Liber de cura pro mortuis gerenda. [P. L. 40, 591]. — Fol. 208r.-212v.

C. [Inc.:] Huius diei obseruantiam a ritibus gentilium. [Expl.:] angelum domini cum petro sequeretur. [Over den oorsprong van het feest Petri ad vincula]. — Fol. 212v.-213r.

D. [Inc.:] Apud epirum aurigabat currum domini donatus. [Expl. 15 regels verder:] in senatu celi consulant. [Over S. Donatus Eurocensis. De woorden van Ado Viennensis, geciteerd Acta Sanctorum, April, III, 766 E, komen bijna in denzelfden vorm hier voor]. — Fol. 213r.

Perk. 213 bl. 381 × 278. 2de helft 14de eeuw. Met 2 gehistorieerde en meerdere versierde beginletters. 419
Heeft behoord aan de kerk te Tongeren. — Coll. Maastricht 352.

78
J 59
A. **Dionisius.** Epistola ad Egipcium monachum de trinitate. [Inc.:] Multum benedico dominum. [P. L. 65, 360 = B. Fulgentii ad Donatum liber unus de fide orthodoxa et diversis erroribus haereticorum. Opera B. Fulgentii et Maxentii servi dei. Hagenau anno 1520, blz. XCI v.v.]. — Fol. 1-8.

B. **Augustinus.** Liber de fide ad Petrum. [Inc.:] Epistolam fili Petre tue caritatis accepi. [P. L. 40, 752; 65, 671; S. Aurelii Augustini operum tomus VI, Antwerpiae 1751, 499vv.; aldaar 498 aan Fulgentius toegeschreven]. — Fol. 8-30.

C. **Isidorus** Hispalensis. Credimus unum esse deum patrem. [P. L. 83, 129 of 42, 1213 (Augustinus); 58, 979 (varii); 161, 1045 (S. Ivo Carnot. episc.)?] — Fol. 30v.-37r.

Perk. 37 bl. 220 × 143. 11de eeuw. 420
Coll. Lupus 44.

129
F 8
A. Hier beghint die enyghe sprake ende verenynghe die de gloriose hillighe uader sante augustinus hadde mit gode. [Met een slot-hoofdstuk, inc.:] O mine siele wilstu van gode ghemint wesen soe uernye syn beelde in di seluen. — Fol. 1-161v.

B. Een seer deuoet oeffinghe ende leringhe vander ewigher vijsheit. [Inc.:] Dit is een capittel wter ewigher wijsheit alsoe als die diener mitter ewigher wijsheit sprac van dien verduldighen liden. Die diener sprac here du hebste my dicke ghesecht van den ewighen leuen welc is die naeste wech. [Expl.:] liden te leren want dat dat beste is mede toe di te comen. — Fol. 162r.-174v.

C. Thomas secht: Vier dinghen sijn die een ghiestelic ondersate ouer hem hebben sal als .... Thomas secht: Vier dinghen hoert enen ionghen menschen toe als te .... — Fol. 175r.

Perk. 176 bl. 103 × 71. Midden 15de eeuw. Tusschen A en B is een lacune (fol. 161v. onderaan: Hyr beghint onser lieuer sueten vrouwen souen salm die hoer seer angheneme is. Fol. 162r. bovenaan: ryke scatte dijns mynliken uerdiensten Amen). Met eenige eenvoudig versierde en gekleurde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening).

Fol. 161v. de naam: Suster iohan wessel. — Heeft later behoord aan yuffer Ursele Harmens. 421

A is tot in het 19de hoofdstuk naar een ander, incompleet, HS. uitgegeven door H. E. Moltzer, Bibl. v. Mndl. Ltk., 44 (Groningen, 1891), blz. 41-70.

73 A. Hier beghint S. Augustinus reghel mit die gloes.
G 8 [Nederlandsche vertaling van den Commentaar van Hugo van S. Victor]. — Fol. 1r.-52v.

B. Item die bedudinghe S. Iohan Guldemonts op dat sermoen dat onse heer dede inden berch dat Sinte Matheus bescrijft. [Inc.:] Salich sijn die arme van gheeste. Arm van gheeste is, die oetmoedich is van herten. [Naar aanleiding van Mattheus 5-9. Met aanwijzingen voor den dienst]. — Fol. 53-120.

A. Zie onder Orderegels.

B. Pap. 67 bl. 220 × 145. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. 422

Coll. Weesp 8. — Heeft behoord aan het Oude Convent te Weesp. Den Latijnschen tekst vindt men bijna geheel in: Johannes Chrysostomus super Matheum (Keulen, 1487, Kon. Bibl. K K II 94 fol.), fol. XXXVIr.-LXXIIIr.

72 **Aurélie Augustin.** De la cité de Dieu. (Fransche vertaling van
A 22 Raoul de Presles. Boek 1-10). 423

Perk. 340 bl. 423 × 330. pl.m. 1400. Geschreven in Frankrijk. Met 1 groote en 10 kleine miniaturen, versierde en gekleurde beginletters en randversiering in Franschen stijl.

Heeft behoord aan Philips van Cleef (zijn wapen en devies op fol. 6r., zijn handteekening fol. 338v.). — Oranje-Nassau-boekerij (de O.-N.-boekerij blz. 12, No. 19, F. H. 25).

Vgl. De Laborde, Les MSS. à peintures de la Cité de Dieu de S. Augustin. Paris 1909. I, 39, 93, 176v., 194, 208, 271-274, III (planches), XV.

74 **Johannes Cassianus.** De institutis cenobiorum et de octo princi-
G 19 palium vitiorum remediis libri XII. (Met praefatio en opgaaf der hoofdstukken aan het begin van ieder boek).

Perk. 83 bl. 273 × 187. pl.m. 1450. Geschreven in de

Nederlanden. Met versierde en gekleurde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). 424

Heeft behoord aan I. I. Zur-Mühlen. — Kwam 1822 in het bezit van L. Reinke SS. Theol. C. te Münster.

Aangekocht 1910 (Verslag Kon. Bibl. 1910, blz. XXXI, No. 15).

73 A. **Facundus** Hermianensis. Pro defensione trium capitu-
D 2 lorum Concilii Chalcedonensis libri XII ad Justinianum Imperatorem. [P. L. 67, 528]. (Met praefatio en eenige aantt., grootendeels over Facundus Hermianensis, vooraf). — Fol. 1-187v.

B. **B. Facundus.** Contra Mucianum Scholasticum. [P. L. 67, 853]. — Fol. 189-195.

C. **Justinianus.** Oratio missa ad Mennam adversus impium Origenem nefariasque eius sententias. [Blijkens het init. = P. L. 69, 178 (Vigilius)]. — Fol. 197-207.

D. **S. Basilius.** Epistolae ad Eusebium Samosatensem in Latinum versae a R. P. D. Sextilio Episcopo. [13 brn. Incc.: Benignus Deus, qui afflictionibus, — Vix nobis contigit, ut nancisceremur, — Noui innumeros labores tuos, — Sic uidi litteras charitatis tuae, — In quibus malis nos uersari, — Conueniens mihi est hoc, — Omnino paratus proficisci Nicopolim, — Non ut plures inferamus tristitias, — Cum iam diu scripserim ad tuam pietatem, — Accepi iam duas epistolas a perfecta, — Post epistolam nobis allatam, — Ego et per vicarium, — Ego studium, ut in pacem — Verder: Basilius Modesto Hyparcho. 6 brn. Incc.: Etsi multi sint, qui litteras, — Etsi audax sit tanto uiro, — Aliter quidem (Equidem aliter) non ausus fuissem, — Quanti nos honoris et libertatis, — Memini magni honoris tui, — Ipsum scribere ad talem, — id. Antipatro duci. 2 brn. Incc.: Quam bona est philosophia, — Bis blassica mors, — id. Hyperechio. 1 br. Inc.: Et saluto tuam honestatem, — id. Phalerio. 1 br. Inc.: Omnino delectatus sum, — id. Antipatro. 3 brn. Incc.: Nunc mihi uidetur, — Quomodo putas? grauiter, — Quoniam restiterunt mihi peccata, — id. Paulino Presbytero. 1 br. Inc.: Quantum dolemus, — id. Euseboni Episcopo. 2 brn. Incc.: Non dum nos fames attigit, — Non habeo conqueri. — Basilius Juliano. 1 br. Inc.: Parua tibi sunt praesentis status. — Inlianus Basilio. 1 br. Inc.: Mihi a natura insitam]. — In fine: Ex Codic. Vatican. Sfortian. et Syrlet. — Fol. 210-220.

E. **Meropius Paulinus** et Therasia, Sancto et Amando sanctis fratribus in Domino Christo salutem. [P. L. 61, 367]. — Fol. 221r.-225v.

F. [Sermo. Inc.:] Rursus Herodias furit. — Fol. 227r.-229v.

G. De Fermento cuius mentio est apud Innoc. 1 ep. 1 c. 5.

Ad Antonium Augustinum Episcopum Herdensem. [Inc.:] Fermentum de quo legimus scriptum in Miltiadis et Syricii uita. [Expl.:] nostram esse intelligimus. — Fol. 231r.-232r.

H. De Communione Laïca et peregrina consideratio. [Inc.:] Cum inter legendum occurrisset. — Fol. 232r.-v.

J. Domino, Regum Piissimo, Carolo Magno, Petrus Oldradus indignus Mediolanensium Archiepiscopus perennem in Christo Coronam. [Inc.:] Opus, quod celsitudo vestra dum in urbe. [Expl.:] Datum in urbe Mediolani anno ... ƆCCXCVI. — Fol. 234r.-237v.

K. **Gregorius** episcopus ... Joanni Abbati Monasterii sanctae Mariae virginis ... in loco qui dicitur Banza suisque successoribus. [P. L. 148, 520 of 661, 666, 668, 676, 685, 698, 704, 715, 717, 721]. — Fol. 239r.-240v.

L. [Inc.:] In nomine domini Amen. Nouerint uniuersi ... Urbanus epus ... Bernardo basilice duodecim aplorum de francisco ... ac Rainaldo ... salutem ... Cum magnificus princeps Joannes Imperator ... anno 1369 ... sumptum de registris Papelibis. — Fol. 240v.-244r.

M. **Leo** II papa. Epistolae quattuor: „ex vetusto codice Gotthico conciliorum manu scripto, qui fuit ecclesiae Lucensis, et nunc est in Monasterio sancti Laurentii Regii descriptae". [P. L. 96, 413, 415, 416, 418]. — Fol. 246r.-250v.

N. Benedictus Presbyter Petro Notario Regionario. [P. L. 96, 423]. — Fol. 251r.

O. **Dionysius Exiguus.** Domino venerabili mihi Juliano presbytero tituli Stae Anastasiae. [P. L. 67, 231]. — Fol. 252r.-v.

253 bl. van verschillende grootte. 17de eeuw. 425

Afkomstig uit het college der Jesuieten te Parijs.

73 E 30 **Paulus Orosius** presbyter. Liber apologeticus contra Pelagium de arbitrii libertate. [P. L. 31, 1173].

28 bl. 295 × 200. 17de eeuw. 426

Coll. Visser.

73 E 16 **Gregorius** Papa. Moralium super librum Job libri 23-35. [P. L. 76, 249]. — (Gevolgd door een Tabula super XXX libros moralium).

Perk. 210 bl. 295 × 215. 1428. Met versierde en gekleurde beginletters. 427

Heeft behoord aan het klooster O. L. Vrouwenberg (Monasterium montis dominae nostrae) te IJselstein. — Oranje-Nassau-boekerij. (De O. N.-boekerij, blz. 19, No. 53, F. H. 17).

78 D 45 **Gregorius** Papa. Expositio sancti Ihezechihelis prophete. II libri homeliarum. [P. L. 76, 785].

Perk. 125 bl. 361 × 238. 12de eeuw. Met gekleurde en

versierde beginletters. Met een citaat uit S. Bernardus over deze Homeliae. 428

Coll. Lupus 57.

71 E 40 **Gregorius** Papa. Liber pastoralis. [Cura pastoralis. P. L. 77, 13]. Perk. 77 bl. 280 × 165. 12de eeuw. Met één versierde beginletter. Voorin een hymne met muzieknoten. 429

Heeft behoord aan het klooster van S. Hubert in de Ardennen, later aan Baron de Crassier. — Coll. Gérard A 9.

73 E 19 A. Dit is die prologus of die voersprake op sent gregorius omelien. (Preeken van den tijd en de heiligen). — Fol. 1r.-164r.

B. Toe eeren ons lieuen heren ihesu xpisti soe beghint hier een wonderlike legende die brueder alfoncius vander prediker oirden van den ioedschen inden latijn gesat heeft ... (fol. 173v.:) Dit voirscreuen is die hystorie sente anthonii vanden stricken die hem die boese geest geern bereit hadde om hem te bedriegen. Item dat hier na volget salmen ierst lesen. [Inc.:] Die heilige man alfoncius een ynnich cappellaen apenbaert. — Fol. 164v.-173v.

C. Van sunte onufrius ende pafuncius. [Inc.:] Een guet man phafuncius scriuet die legende ende leuen sunte onufrius des heligen heremiten ende scriuet aldus. Ic brueder pafuncius ginc wt egipten in die woestijn. — Fol. 173v.-176v.

D. Want voel gueder lude groet betrouwen hebben op hulpe der tien dusent mertelers ... soe is dit hoer passie ... mit corten woerden ouer gesat in duitscher talen. [Inc.:] Inder tijt doe Adrianus ende Anthonius regierden. — Fol. 176v.-180r.

E. Hier beghynt die legende van Johannes damassenis. [Inc.:] Een groet eerber mechtich man van edelen magen. — Fol. 180r.-184r.

F. Van sunte kuneren legende der heiliger ioncfrouwen. [Inc.:] Doe men screef driehondert iair ende XXXVII. — Fol. 184r.-186v.

G. Translacio kunere. [Inc.:] Die heilige biscop sunte willibrordus was die ierste. — Fol. 186v.-187v.

H. Hier begint dat prologus van sunte pauwels epistelen welck hi screef tot die van romen. [Inc.:] Paulus die apostel ons heren ihesu xpisti heeft gescreuen viertien epistelen. [Brieven van Paulus met aanwijzingen voor den dienst en „taffel van den epistelen"]. — Fol. 189r.-265r.

J. Hier begint dat leuen sce willems des doerluchtigen prijnsen ende hertogen van aquitenien ... [Inc.:] Coninck karle die grote wan lodewich den iersten. (Van fol. 285v. af exempelen). — Fol. 266r.-291r.

K. Hier begijn gilbertus des monnics leuen... [Inc.:] In enen kloester was een monnic geheiten gilbertus. — Fol. 291r.-293r.

L. Hier begint meyster iordanus de predicker. [Inc.:] Inder predicker oerden woenden een man van heiligen leuen. — Fol. 293r.-v.

M. Van Sce lebuwijns legende. [Inc.:] Sce lebuwijn wt engelant gebaren oueruarende die zee. — Fol. 293v.-295r.

N. Hier begijnt die epistele des eersammigen vaders brueder hubertus des vijften meysters vander predicker orden ... van dien drien daer dat geestelike leuen op staet ende van anderen doechden... [Inc.:] Brueder hubert een snoede meister ende knecht. — Fol. 296r.-318v.

O. Item hie na volgen schoen ende merkelike exempelen vander achterspraken. [Inc.:] Hier van lestmen in libro dattot enre tijt saten sommige mannen inde tauernen. — Fol. 318v.-319v., 321r.-330v., 320r.

P. In den latyn is dit boec ghenoemt stimulus amoris. [Kort fragment]. — Fol. 320v.

Q. Hier begijnt een bulle van onser lieuer vrouwen visentacio ende heuet gemaect bonifacius. [Inc.:] Bonifacius pauwes... die guedertierenheit des ouersten sceppers heuet aangesien. — Fol. 331r.-333r.

R. Een sermoen van onser lieuer vrouwen visentacio. [Inc.:] Het is nu tijt der visentieringen maria Want eergisteren. — Fol. 333r.-341r.

S. Hier beghijnt die vier omelien op dat ewangelium Missus est gabriel... [Met inl.. inc.:] Sce bernart die abt van clarendael wart in sijnre ioncheit. — Fol. 341r.-364v.

Pap. 364 bl. 276 × 200. 1483. Geschreven in het oosten van de Nederlanden (waarschijnlijk Noord-Limburg of het Kleefsche), gedeeltelijk (H.) door Jan Boedborch. 430

Coll. Visser.

Vgl. N. C. Kist, Kerkhist. archief II (1859), blz. 20vv., waar F en G uitgegeven zijn; H. van Druten, Gesch. der Nederl. Bijbelvert., I, blz. 76; C. G. N. de Vooys, Theol. Tijdschrift 37, blz. 116; dez., Mnl. legenden en exempelen, blz. 18. 34; C. H. Ebbinge Wubben, Over mnl. vert. van het O. T., blz. 229 noot; W. A. v. d. Vet, Het Bienboec, blz. 85, noot 3. 72.

75 **Liberatus,** archidiacon Carthaginis. Breuiarium aduersus hereticos.
B 24 [Inc.:] Errare hereticos haec maxime causa fuit. [P. L. 13, 655].

Perk. 7 bl. 325 × 260. 10de eeuw. Het slot ontbreekt. 431

Heeft behoord aan de Jesuïeten te Parijs. (Cat. Clermont, 1764, blz. 165, No. 492). — Aangekocht op auctie-Van Wijn in 1884 (Cat. blz. 1, No. 2).

2. DOCTORES MEDIAEVALES.

70 H 1 **S. Prudentius,** Trecensis ep. De praedestinatione contra Joannem Scotum. [Inc.:] Reuerendissimo patri Gueniloni Prudentius aeternam in Domino salutem. Accensus prout decet. [Tract. inc.:] Blasphemias tuas Joannes atque impudentias. [P. L. 115, 1009].

Pap. 161 bl. 236 × 170. 17de eeuw. 432

Coll. Clermont DVIII. — Coll. Visser 17.

70 H 26 A. **Hugo de Folieto** (gesubstitueerd voor Hugo de Sancto Victore). Liber in claustrum materiale et claustrum animae. [Inc.:] Rogasti nos frater amantissime quatinus aliqua remedia. [Fol. 2r.] Incipit liber hugonis de folieto. [Inc.:] Incipientibus edificare querendus est locus fundamenti. [P. L. 176, 1017]. — Fol. 1-28.

B. **Hugo de Sancto Victore.** Tractatus de modo orandi. [Inc.:] Quo studio et quo affectu a nobis orandus sit deus. [P. L. 176, 977]. — Fol. 28-35.

C. **Hugo de Sancto Victore.** Tractatus de oratione. [Inc.:] Domino et patri Tho[me?] hugo. Munusculum hoc dilectionis mee. [P. L. 176, 977]. — Fol. 35v.-38.

D. **Johannes Gerson.** Tractatus de passionibus anime. [Inc.:] Passionum feruorem effectum et originem cognoscere. [= Joannes Gerson. Opera omnia III. Antw. 1706, col. 128 vv.]. — Fol. 39—62v.

E. **Johannes Gerson.** Tractatus de modo viuendi omnium fidelium. [Inc.:] Regula ad nobiles prima. regula spectat ad nobiles potentes et scabinos [= J. Gerson. Opera II. Antw. 1706, col. 538 vv.]. — Fol. 62v.-66.

F. **Hugo de Sancto Victore.** Compendium de meditacione. [Inc.:] Meditacio est frequens cogitacio. [P. L. 176, 993]. — Fol. 66v.-70.

G. **Hugo de Sancto Victore.** Epistola ad eum qui in sancta professione opera digna se non habere conqueritur. [Inc.:] Insipientem doctus interrogas. — Fol. 70-71v.

H. [Inc.:] Pertinet ad officium racionis diligenter attendere. [Blijkens een aant. in het HS. vervolg van het fol. 66-70 voorkomende compendium]. — Fol. 72.

Pap. 72 bl. 212 × 150. Cahiers van 12 bl. Blijkens een

gelijktijd'ge inhoudsopgave vóór in het HS. bevatte het oorspr. nog: Tractatus magistri Johannis gerson de mendicitate spirituali, beg. op fol. 73. — 2de helft 15de eeuw. Geschreven in Duitschland. Met 1 versierde beginletter (penteekening, rood en groen) op fol. 1r., meerdere roode beginletters enz. In een bruine kalfslederen band. 433

Voorin het HS.: Iste liber est monasterii sancti johannis baptiste in Rebdorff canonicorum regularium ordinis sancti augustini Eystetensis dyocesis. — Coll. Lupus 100.

72 A. **S. Bernardus** abbas. Liber de diligendo deo. [Inc.:]
J 15 Viro illustri domino. A. ecclesie Romane diacono cardinali et cancellalario. B. abbas dictus de claraualle domino uiuere et in domino mori. Orationes a me et non questiones poscere solebatis. [P. L. 182, 974]. — Fol. 1-36.

B. Stemma virtutum [figuur in blauw, rood, groen en bruin, voorstellende de onderlinge verhouding van de deugden enz.]. — Fol. 36v.

C. Sermo in laude dei genitricis et uirginis Marie. [Inc.:] Paradisi porta per euam cunctis clausa est: et per mariam uirginem iterum patefacta est. Multiplicia nobis uenerunt mala per euam. — Fol. 37-39v.

D. Sermo in natiuitate domini. [Inc.:] Apprehendent septem mulieres uirum unum. Quamuis mystica intelligentia hec referat ad xpm. — Fol. 39v.-40v.

E. Item sermo in eadem sollempnitate. [Inc.:] Dum medium silentium tenerent omnia. Primum silentium ignorantia languoris. [P. L. 177, 315. Hugo de S. Victore]. — Fol. 40v.-42.

F. [Inc.:] Postquam completi sunt dies octo. circumcisus est puer. In sex diebus sex opera misericordie intellige. — Fol. 42-43.

G. [Inc.] Paulus dicit omnes nos unum sumus in xpo ihesu. Jocunda multum et gratiosa uerba. dulcis alacritas grandis fiducia. — Fol. 43-52.

H. Nomenclator dictionum biblicarum aliarumque. [Inc.:] Prologus: id est prolocutio. — Fol. 52-71.

J. Quaestiones theologicae. [Inc.:] Quaestio utilis. Quaeritur autem fames et sitis. — Fol. 71v.-84.

Perk. 84 bl. 156 × 115. Cahiers van 8 bl. behalve fol. 49-51; fol. 84 is een los blad. Het HS. bestaat uit twee oorspronkelijk gescheiden deelen, het 1ste (fol. 1-51) van de 12de en 13de, het 2de (fol. 52-84) van de 12de eeuw, beiden met roode beginletters; in het tweede deel ook eenige letters in rood en blauw. In een middeleeuwschen band, met wit leder overtrokken; overblijfselen van een klamp. 434

Coll. Lupus 75-77.

70 **S. Bernardus.**
E 7 A. Sermones super cantica canticorum. [86 sermones over Cantica, ingedeeld in 3 boeken, elk boek voorafgegaan door een inhoudsopgave. — P. L. 183, 785 vv.]. — Fol. 1-233.

B. Sermo vicesimus septimus. [N.B. Het voorafgaande 3de boek bevat 26 sermones, evenzoo de inhoudsopgave. — Inc.:] Panem angelorum manducauit homo. Panem patet ad vos domini ac reverendi sacerdotes. [Niet bij Migne teruggevonden]. — Fol. 234-240.

C. Exposicio super Magnificat. [Inc.:] Magnificat anima mea dominum Magnificat uoce magnificat opere magnificat affectu. [P. L. 184, 1121vv.]. — Fol. 241-244.

Pap. 244 bl. 282 × 210. Cahiers van 12 bl. (het eerste bestaat uit een onbeschreven bl. en fol. 1-11), 1 van 13 bl. (228-240, hierna een bl. weggesneden), 1 van 4 bl. (fol. 241-244, daarna 4 bl. weggesneden). 2 col. op elke blz. 15de eeuw. Met roode beginletters enz. In een gelijktijdigen houten, met bruin leder overtrokken stempelband (kleine eenvoudige stempels: drieblad, vierblad enz.). Resten van 2 klampen. 435

Coll. Maastricht 385.

132 **S. Bernardus.**
G 46 A. Incipit speculum beati bernardi Abbatis. [Inc.:] Siquis emendatioris vite desiderio tactus. [P. L. 184, 1175vv., als: Arnulfi monachi de boeriis speculum monachorum, en blijkens meedeeling aldaar ten onrechte aan S. Bernardus toegeschreven]. — Fol. 1-4.

B. [Inc.:] Petis a me frater carissime et fili, quod nunquam et nusquam a suo prouisore audiui (aliquem) petisse. [P. L. 184, 1167vv.]. — Fol. 4-8v.

C. [Inc.:] Arbitror me fratres mei me magna signa religionis uobis relinquere [niet bij Migne gevonden]. — Fol. 8v.

Pap. 8 bl. (1 cahier). 145 × 106. 15de eeuw. Breekt af midden in een tractaat. Voor gekleurde initialen is ruimte opengelaten. 436

Hoorde tot 1908 bij No. 72 J 22 (X 165, Th. 209), toen hiervan gescheiden en ingebonden.

70 A. **S. Bernardus** clareuallensis cenobii abbas. Epistola ad
H 7 Innocentium papam. [Inc.:] Amantissimo patri et domino Innocentio summo pontifici frater B. clareuallensis uocatus abbas. modicum idem quod est. Oportet ad vestrum referri apostolatum. [Expl. 9v.:] Collegi aliqua tamen et transmisi. [P. L. 182, 1053. — Fol. 9v.-10r. Inc.:] Ad capitula tantummodo illa respondimus. [Expl.:] partim in libro cuius titulus est scito te ipsum reperta sunt. — [Fol. 10r. Inc.: Inno-

centius episcopus seruus seruorum dei uenerabilibus fratribus H[enrico] Senonensi, S[ansoni] Remensi archiepiscoporum [l.-is] eorumque suffraganeis et carissimo in xpisto filio B. clareuallensis abbati salutem et apostolicam benedictionem. Testante apostolo sicut unus dominus ita una fides esse dinoscitur in qua tanquam inmobili fundamento. [Expl. 10v.:] excommunicationis vinculo innodandos esse. Datum laterani XVII kal. augusti. [P. L. 179, 515 = 182, 360; 199, 1119 ?]. — Fol. 1-10v.

B. Sermo. [Inc. 10v.:] Omnes nos astare oportet ante tribunal xpisti ut recipiat. [Expl. 14v.:] et regnat in unitate spiritus sancti deus per omnia secula seculorum. Amen. — Fol. 10v.-14.

C. **Bernardus** abbas dictus de clara ualle. Viro illustri domino A. ecclesie romane diacono cardinali et cancellario domino uiuere et in domino mori. [Inc.:] Orationes a me et non questiones poscere solebatis. [Expl. 25r.:] nullus profecto esse poterit miserationis affectus. [P. L. 182, 973]. — Fol. 15-25.

D. **Paulinus**. Liber ad quendam amicum suum. [Inc. 26v.:] O mi frater si cupias scire quamvis ego nesciam. [Expl. 33v.:] et cuncta nobis bona que et probo ... [Het slot ontbreekt]. — Fol. 26v.-33v.

E. [Het begin ontbreekt].-ganos geruntur cotidie.[Expl. 41v.:] iuuante deo nostro ihesu xpisto qui ... [Het slot ontbreekt]. [P. L. 40, 1047; 99, 197]. — Fol. 34-41v.

F. Ecce in scriptura hac intellegi potes reuerentissime albine quomodo predictus beda presbiter ... [Inc.:] Dilectissimo in xpisto lectori cuthuiuno guthbertus diaconus in deo aeterno salutem. Munusculum quod misisti multum libenter accepi. [Expl. 45r.:] ineruditio mee lingue facit, attamen cogito deo adiuuante ex tempore plenius de eo scribere que oculis uidi et auribus audiui. Explicit epistola gutberti de obitu uenerabilis bede presbiteri. [L. d'Achery et J. Mabillon, Acta Sanctorum Ordinis S. Benedicti, III, 537-539; ook P. L. 90, 35? Het daarvoor opgegeven initium: Venerabilis et Deo dilectus presbyter Beda natus est, komt bij Mabillon, blz. 535, voor]. — Fol. 42-45.

G. **Beda** presbiter. Epistola exhortatoria ad gerbertum eboracensis episcopum. [Inc.:] Dilectissimo ac reuerentissimo antistiti Gerberto Beda famulus xpisti salutem. Memini te hesterno dixisse anno. [Expl. 58r.:] conseruet incolumem dilectissime in xpisto antistes. Explicit epistola venerabilis bedae presbiteri scripta nonis novembris indictione tertia. [P. L. 94, 657]. — Fol. 45-58.

H. **Alchuin** Epistola. Domino pio et preclaro olfanno regi humilis leuita alchuinus salutem. Beate memorie gregorius papa predicator noster idcirco statuit. [Expl. 59r.:] sicut mihi uiri romanorum peritissimi tradiderunt. — Fol. 58-59.

J. [Inc.:] Admoneo fratres in conspectu dei timori uestro timorem meum. [Expl. 60v.:] sed ab eo in regnum celeste inducaris. Explicit. [P. L. 67, 1082, blijkens Vatasso: S. Caesarius Arelatensis]. — Fol. 59-60v.

K. Incipit sermo Sancti iohannis constantinopolitanensis. Rogat dauid ut multum ab iniquitate sua lauetur. Quid ergo. [Expl. 62v.:] Et dum hec facis, dominus dat remedium anime tue. — Fol. 60v.-62v.

L. Cum omnes apostoli ex hoc mundo transissent. [Expl. 65r.:] pascha nobis iussum est celebrare. — Fol. 62v.-65.

Perk. 65 bl. 205 × 135. 10de-11de eeuw. Bestaat uit stukken van verschillende herkomst, deels onvolledig, die bijeengebonden zijn: I. Fol. 1-14, II. Fol. 15-25, III. Fol. 26-33, IV. Fol. 34-41, V. Fol, 42-65. Met eenige eenvoudig versierde beginletters. 437

Coll. Lupus 32-35.

70 H 5 A. **S. Bernardus.** Dat prologus op den psalm Die woent inder hemelen [ps. 92 (91) Qui habitat in adjutorio Altisimi, in protectione Dei caeli commorabitur. Inc.:] Bruerders ic aen sie uwen arbeit. [Op de prologen volgen 17 sermoenen]. — Fol. 1-87v.

B. **S. Bernardus.** Des sonnendaghes omtrynt die kalende van nouember sermoen op ysaias visionen. [Inc.:] Ic sach den here sitten op een hogen stoel ende verheuen. [5 sermoenen]. — Fol. 88-104.

C. **S. Athanasius.** Sunte Anthonius leuen. [Inc.:] Sunte Anthonius was van edelen ende van geestelicke ouders. — Fol. 105-151v.

D. Die drie dach vaerden. [Inc.:] En dael niet neder in egypten mer rust int lant dat ic v wisen sel. — Fol. 151-168.

E. [Inc.:] Want ons moeder die heilighe kerke hoechlic viert ende begaet Die feeste ende hoechtijt vander ghebuerten ons heren ihu xpi [vooral over S. Johannes en het begin van zijn evangelie]. — Fol. 168-190.

Pap. 192 bl. 204 × 162. Cahiers van 8 bl. en 1 van 3 bl. 2 kolommen op elke blz. Einde 15de eeuw. Waarschijnlijk uit het centrum van Noord-Nederland. Met roode beginletters enz. en eenige gekleurde en versierde beginletters in rood en blauw. In een gelijkt. houten met bruin leer overtrokken stempelband, met 1 klamp en resten van een tweeden. 438

Coll. Visser 207. — Vgl. Tinbergen, Des Coninx Summe, blz. 86-88.

73 **S. Bernardus.**
H 3 A. Eyn tractaet vanden wijngaert. [Inc.:] O goedertieren ihesu ghewarighe wijnstoc ende hout des leuens. — Fol. 1-161.

B. Van VII calumpnen der wijsheit. [Inc.:] Sapiencia edificauit sibi domum excidit calumpnas septem. Die wijsheit heeft haer seluen een huys ghesticht. si heeft wt ghesneden VII columpnen. hore ende merke vliteliken. — Fol. 162-184v.

Pap. 184 bl. 217 X 145. Cahiers van 12 bl. (het bl. vóór f. 1 inbegrepen; na f. 128 een blad zonder tekst weggesneden) en 1 van 7 bl. (f. 155-161).

Fol. 184v.: Gheeyndt int iaer ons heren doemen screif dusent vierhondert ende vijf en veertich op sancte fabiaen ende sebastiaens auont. (Daaronder cursief:) Bydt voer die scrijueresse om gods wille. — Op het blad vóór fol. 1, recto-zijde: Dyt bueck behoert toe den susteren by maeseyck. Inden besloten (gedeeltelijk weggeteerd, hierna is niets meer te lezen). Aan den verso-kant een vierkant, in de hoeken I N R I, in het midden: I N R I-ihs-maria (zwart met rood).

Met roode beginletters enz. In een gelijkt. houten met bruin leer overtrokken band (aan voor- en achterzijde rechthoek met diagonalen). 2 klampen. 439

Coll. Maastricht 415. — In den catalogus van het S. Agnesklooster (bij Flament, Cat. Stadsbibl. Maastricht I, XIV vlg.) No. 15.

72 A. **Dyonisius.** Epistola ad tymotheum de transitu pauli
J 12 apostoli. [Inc.:] Saluto te diuum discipulum [= Pitra, Analecta sacra IV, 261]. — Fol. 1-10.

B. De sacramento altaris. [Inc.:] Preparauit deus electuarium preciosum. — Fol. 10v.-34.

C. **Bernardus.** De ciuitate dei. [Inc.:] Iherusalem ciuitas regis magni qui ex adipe [niet bij Vattasso, dus blijkbaar niet het begin van een tractaat van S. Bernardus]. — Fol. 34-37.

D. [Inc.:] Bernardus uult benignus dux deuoti militis uultum et oculos. [Daarna uitspraken van anderen]. — Fol. 37-48.

E. **Rabanus Maurus.** Liber de hiis quae faciunt ad fidem et deuotionem circa misterium dominice passionis. [Inc.:] Librum istum Rabanus Maurus cum esset triginta annorum tempore ludouici Imperatoris filii karoli magni per manum magistri albini Cancellarii pape gregorio presentauit. — Fol. 49-64.

F. **Beatus Anselmus** Canticarum archiepiscopus. Verba de gloria paradysi sumpta in prosologyon. [Inc.:] Excita te nunc anima mea et erige [niet bij Vattasso]. — Fol. 64-68.

G. **Beatus Augustinus.** Verba incitantia corda hominum ad luctum de passione ihu xpi. [Inc.:] Quis dabit capiti meo

aquam et oculis meis ymbrem lacrimarum ut flere possim [niet bij Vattasso]. — [Expl.:] Ego qui hoc scripsi obsecro te quicumque hoc legeris ut memor sis mei in lacrimis tuis. — Fol. 68-86.

H. Nota quod dominus noster ihesus xpe in sua passione omnis horas diei sanctificauit. [Inc.:] In matutinis captus est et tentus. — Fol. 86r.-86v.

J. [Inc.:] Dulcis ihesu memoria dans uera cordi gaudia. — Fol. 86v.-89v.

K. Oratio de beata uirgine et bona ad dicendum post horas. [Inc.:] Interueniat quesumus domine pro nobis ihesu xpe nunc et in hora mortis gloriosa uirgo Maria. — Fol. 90.

L. Oratio de beato iohanne ewanglista. [Inc.:] Beati iohannis apostoli tui et euuangeliste quaesumus domine ihesu xpe. — Fol. 90.

K. Verba evangelistarum et prophetarum. [Inc.:] Petrus. Credo in deum patrem omnipotentem creatorem celi et terre. — Fol. 90v.-91v.

Perk. 91 bl. 135 × 96. 12de-13de eeuw. Met roode opschriften. In een bruin lederen band. Voorin eenige aanteekeningen van den bibliothecaris Flament. 440

Coll. Lupus 70.

71 A. Commentarius in Pater noster. [Inc.:] Pater noster.
E 41 Septem sunt petitiones sicut septem dona spiritus. [Migne P. L. 184, 811; te oordeelen naar Vattasso van S. Bernardus, abbas Claraevallensis]. — Fol. 1-4.

B. Tractatus (fragment). [Inc.:] Nonest negandum defunctorum animas pietate suorum uiuentium releuari. — Fol. 4-4v.

C. **Hildebertus Cinomantiensis** episc. Versus de officio misse. [Inc.:] Scribere disposui. [Over uitgaven van dit gedicht vgl. Histoire littéraire de la France. XI, Nouvelle éd., Paris 1841, blz. 366 vv.; over de laatste 32 regels: Tollimur e medio enz. Ch. Frierville, Notices et extraits des manuscrits de la Bibl. Nat. et autres bibliothèques, XXXI, 1, Paris 1884, blz. 116, ook Carlo Pascal, Poesia latina medievale. Saggi e note critiche, Catania 1907, blz. 12 noot]. — Fol. 4v.-14.

D. De angelis et hominibus. [Inc.:] Duas creaturas fecit omnipotens deus. — Fol. 14-14v.

E. Commentarius in Canonis altaris textum. [Inc.:] Quia dignum et iustum est nos agere tibi gratias. — Fol. 15r.-25r.

F. Exposicio Apocalipsis. [Inc.:] Iohannes ob evangelii predicationem tentus a domiciano. — Fol. 25v.-77r.

Perk. 77 bl. 280 × 167. 12de eeuw (plm. 1200 ?). 441

Heeft behoord aan het klooster van S. Hubert, daarna aan Baron de Crassie te Luik (aant. in Cat.-Gerard). — Coll. Gérard A 10.

70 H 17 A. **Innocentius III.** Tractatus super canonem misse. — Fol. 1-44.
B. **Augustinus.** De eucharistia. (Fragment). — Fol. 44.
Perk. 44 bl. 206 × 140. 13de eeuw. 442
Coll. Romswinckel. — Vgl. Fabricius, Bibl. Lat. med. et inf. aet. IV, blz. 97.

70 G 21 **Thomas de Aquino.** Liber de modo confitendi. [Inc.:] Quoniam fundamentum et janua virtutum omnisque gracie ac spiritualis consolationis principium est.
Pap. 20 bl. 204 × 143. Einde 15de eeuw. Met roode beginletters. Zonder band of omslag. 443
Het eerst gedrukt te Keulen in 1471.

76 J 11 A. **Ecclesiasticus** Jhesus Syracs zoen. [Inc.:] Alle wijsheit is van gode den heer ende si heuet mit hem gheweest altoes. — Fol. 1-63.
B. Van onser lieuer vrouwen XVIII punten. — Fol. 63-64.
C. **S. Thomas van Aquinen.** Boeck van der ewigher salicheit. [Inc.:] Salich syn si o heer die in dinen huse wonen. — Fol. 65-108.
D. **S. Thomas van Aquinen.** Boeckskyn van den godliken manieren. [Inc.:] Weest uolcomen als v hemelsche vader uolcomen is. — Fol. 110-127v.
E. **S. Hugo van Victoer.** Een epistel tot enen die peter hiet ende is van den mynnen. [Inc.:] Een knecht xpi petro Ic hugo te smaken ende te sien dat dye heer suet is uoer een gruet. Mijn alre liefste broeder weet dat als doe ic denckende was. — Fol. 127v.-139.
F. **Joh. Gerson.** De dolore. [Fragment van een Nederlandsche vertaling. Inc.:] Die alre bermhertichste god die vader in der ewicheit weet wel ende kent onse grote crancheit. — Fol. 140-141.
Perk. en pap. 143 bl. 213 × 145. 15de eeuw, 2de helft. Met versierde beginletters. 444
Fol. 141v.: Dit boec hoert toe sinte maria magdalenen susteren te amstelredam biden beruoeten broeders staende.
Aangekocht 1880, auctie J. W. van Leeuwen.

76 E 20 **S. Thomas d'Aquin.** Le liure de l'informacion des princes translaté de latin en françoys (par Jean Golein).
Perk. 182 bl. 332 × 220. 1453. Met 5 miniaturen, randversiering en versierde beginletters in Franschen stijl.
Aan het slot: lequel liure fist escripre a paris Noble homme Jehan Arnoulphin l'an mil CCCC cinquante trois le IIIIe jour de feurier. 445

Uit de bibl. van Philips van Kleef, vgl. Finot, Inventaire des arch. ant. à 1790. Nord, Arch. civ. série B. Chambre des comptes de Lille VIII (Lille, 1895), blz. 483. — Oranje-Nassau-boekerij, blz. 18, No. 26.

72 J 14 A. **Augustinus**. De spiritu et de anima liber. — Fol. 1-32.
B. **Fr. Boneventura**. Itinerarium mentis in Deum. — Fol. 33-58.
C. Testamentum Novum, metrice compositum cum moralitate. — Fol. 59-90.
D. Duodecim filiorum Jacob a patre benedictio. — Fol. 90-93.
E. Varia. — Fol. 93-96.
F. **Stephanus Brulifer**. Ad deuote tremendum et eucharistie sacramentum percipiendum breuis et utilis declaratio. — Fol. 97-139.
G. **B. Bonaventura**. Liber de triplici via. — Fol. 140-157.
H. **S. Bonaventura**. Breuiloquium. — Fol. 161-280.
Pap. 280 bl. 135 X 64. 15de eeuw (einde). 446
Coll. Romswinckel.

133 G 2 **David ab Augusta** (ten onrechte toegeschreven aan Bonaventura). De triplici religiosorum statu. (Gevolgd door een verhandeling en een gebed, Italiaansch).
Pap. 123 bl. 132 X 98. 15de eeuw. Geschreven in Italië door 4 verschillende personen. 447
Aangekocht 1896 (Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 47, No. 78).
Gedrukt in: S. Bonaventura. Opera omnia (ed. A. C. Peltier) XII (1868), blz. 292-312 en 328-442, onder de titels: De institutione novitiorum, en: De profectu religiosorum.

72 J 22 **David ab Augusta**. Speculum noviciorum. (= De institucione novitiorum. — Met latere bijvoegsels, o.a. gebeden).
Pap. 29 bl. 15de eeuw. 448
Gedrukt in: S. Bonaventura, Opera omnia XII, blz. 292-304 en S. Bernardus, Operum tomus V (fol., 1647), blz. 303-307.

74 F 13 **David ab Augusta**. Profectus religiosorum. (= De exterioris et interioris hominis compositione, liber II en III).
Pap. 105 bl. 215 X 145. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. — Voorin een lijst van de hoofdstukken. Fol. 1 is in rood een wapenschild aangebracht. — Met eenige aanteekeningen van P. Bondam. 449
Heeft behoord aan P. Bondam (Cat. 1800, blz. 288, No. 18).
Aangekocht 1910 (Verslag Kon. Bibl. 1910, blz. XXXI, No. 16).

70 H 25 A. **David ab Augusta**. Formula spiritualis profectus. — Fol. 1-54.
B. **David ab Augusta**. Profectus religiosorum (toegeschreven aan Bonaventura). — Fol. 55-160.

C. **S. Ysidorus**. Tractatus de norma viuendi. — Fol. 160v.-166.
Perk. en pap. 168 bl. 210 × 158. 15de eeuw, 1ste helft.
Op het laatste blad: Hunc librum scripsit frater Johannes Adorff presbiter professus in Rebdorff. 450
Coll. Lupus 110.

75 H 15 **David van Augsburg**. Profectus religiosorum. [Nederl. vertaling. Inc.:] Eens gheesteliken menschen leuen staet in zeuenderhande voortganghe ghedeylt ende ondersceyden.
Perk. 119 blz. 194 × 143. 1401.
Aan het slot: Dit boec was volscreuen in 't iaer ons heren doe men screef MCCCC ende een. — Fol. 119v. met een jongere hand: Item dit boeck sel hebben den hoef nae mein jan dochter doet — en: Item dit boeck hoert toe dat beghyn hof binnen amsterdam, diet heeft en laets niet ledich leggen ende brenctet die meesterissen weder. 551
Vgl. Moll, Joh. Brugmann I, blz. 39, No. 3; Meinsma, Middeleeuwsche bibliotheken, blz. 204; Dolch, Die Verbreitung oberl. Mystikerwerke I, blz. 19v.

133 F 15 **David van Augsburg**. Profectus religiosorum (Nederl. vertaling).
Pap. 134 bl. 205 × 140. 15de eeuw, 2de helft. Met randversiering en versierde beginletters. In den oorspronkelijken band.
Fol. IIv.: Dit boeck hoert tot sinte maria magdalena te leyden buten die reynsburgher poert. — Fol. 129v. in latere hand: Dit boeck hoirt toe anna alleberts dochter faly beghyn te leyden. — Fol. 129 in nog later hand: Dit boeck hoert toe gheertruyt foeyend faelyde beghinehof tot leyden.
Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 37v., No. 59. 452

70 H 28 **David van Augsburg**. Profectus religiosorum (Nederl. vertaling).
Pap. 183 bl. 204 × 142. 15de eeuw, 2de helft.
Fol. IIIv.: Ytem dit boec hoert toe den magdalenen ten salighen dale binnen harlem ende heeft ghegheven meyn moer woenende tantwerpen. 453
Coll. Visser 209.

133 F 14 **David van Augsburg**. Profectus religiosorum (Nederl. vertaling).
Perk. en pap. 234 bl. 212 × 145. 15de eeuw, 2de helft. Het begin en het slot ontbreken. Katernen van 12 bl. In den oorspronkelijken band. 454
Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 37, No. 58.
Vgl. W. Dolch, t. a. p., blz. 20.

78 D 41 **Guilielmus Durandus**. Le racional des deuins offices de leglise (Fransche vertaling van Jehan Golein). 7 van de 8 boeken.
Perk. 318 bl. 401 × 290. plm. 1380. Geschreven in

Frankrijk. Met 10 miniaturen, 1 gehistorieerde en veel versierde beginletters in Franschen stijl.

Oranje-Nassau-Boekerij F. H. 36 (De O.-N.-Boekerij, blz. 15v, No. 37).

Een afbeelding van een miniatuur in het „Derde Jaarverslag van De Violier", pl. VII.

70 H 19 Ordo quomodo debet penetentiarius procedere interrogando in confessione (het slot ontbreekt).

Perk. 12 bl. 220 X 160. 13de eeuw. 456

Coll. Lupus 26.

70 H 14 **Guilielmus Parisiensis.** Dialogus de VII sacramentis.

Pap. 92 bl. 211 X 145. pl.m. 1500. 457

Behoorde in 1580 aan een klooster van de 3de orde van S. Franciscus te Antwerpen. — Aangekocht 1828. Cat. P. den Hengst-Koning, blz. 107, No. 45.

Vgl. J. Quetif et J. Echard, Scriptores ordinis Praedicatorum I, blz. 518; II, blz. 819; Fabricius, Bibl. Lat. Med. et Inf. Aet. III, blz. 409.

75 G 48 **Guilielmus Parisiensis.** Dialogus de VII Sacramentis.

Pap. 99 bl. 209 X 145. pl.m. 1500. Geschreven in de Nederlanden. Met één versierde beginletter in Nederlandschen stijl. 458

70 H 15 A. De Sacramentis. [Inc.:] (l)egitur in exodo capitulo XXVo quod deus praecepit moysi ut faceret tabernaculum ad similitudinem eius quod ostensum [het slot ontbreekt]. — Fol. 1-13.

B. Series variarum rerum triplici ordine dispositarum. — Fol. 14-17.

Perk. 17 bl. 229 X 162. 13de-14de eeuw. Fragmenten van verschillende handschriften. 459

Coll. Lupus 25.

70 H 16 Tractatus de missa. [Het begin ontbreekt. Inc.:] opera pietatis. In uino quod ascendit et accendit rectitudo intentionis quae ad terrena non inclinatur sed ad celestia erigitur. Haec tria accedentibus ad altare ita necessaria sunt ut sine his cum salute nemo possit accedere.

Perk. 4 bl. 199 X 150. 13de-14de eeuw. 460

Coll. Lupus 11.

70 G 19 A. De Missa. [Inc.:] Ad missam celebrandam sex sunt attendenda. Primum est rationis discretio. — Fol. 1-7.

B. **Fr. Hermannus de Scildis** ord. fr. m. Speculum sacerdotum. [Inc. fol. 8:] Materia baptesimi debet esse aqua pura uel de fluuio uel de fonte. — Fol. 7-20.

Pap. 20 bl. 204 X 142. Einde 15de eeuw. Fragment van een handschrift. 461

74 **Johannes van Freiburg.** Summa confessorum (Duitsche vertaling
A 49 door den Dominicaner Bruder Bechtolt).

Pap. 242 bl. 292 × 212. 1470.

Aan het slot: Dit buch ist angehaben zu schryben in behoiff der Edelen woilgeborener Jonffrauwen Marien von Loyn Graffyne zu Nassauw, zo Vyanden und zo Dietze.... In den jaren unseres herrn dusent vierhundert und siebentzigh. 462

Oranje-Nassau-Boekerij, blz. 9, No. 8.

70 A. Quaestio de missis satisfactoriis. [Inc.:] Queritur
H 6 circa quendam casum cuius est forma talis: filia cuiusdam layci nuper defuncta e vita disposuit sibi redimi quingentas missas satisfactorias. — Fol. 1-7.

B. **Henricus Magister.** XXIIII proposiciones de eucharistia ex libro magistri Johannis Gerson de venerabili sacramento. Fol. 7-29.

C. **Johannes Gerson.** Tractatus de sollicitudine ecclesiasticorum. — 30-47.

Pap. 47 bl. 210 × 144. 1460.

Aan het slot: Explicit tractatus.... finitus per fratrem Jacobum de Egmonda anno domini MCCCCLX. 463

Coll. Visser 4.

133 **Johannes Gerson.** 464
F 16 A. Tractatus de oracione. — Fol. 1-19.

B. Tractatus de spiritualibus floribus. — Fol. 19v.-50.

C. Dialogus apologeticus pro castitate sacra. — Fol. 51-64.

Pap. 64 bl. 211 × 142. pl.m. 1500. Met roode beginletters.

Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 38, No. 60.

76 A. **Johannes Brugman.** Epistola ad patrem ac fratres domus
H 54 Domini Florencii (Meester Florishuis te Deventer), 1470. — Fol. 1-6.

B. **Joh. Brugman.** Collatio facta in domo Domini Florencii Dauentrie, 1460. — Fol. 7-10.

C. **Joh. Brugman.** Epistola ad fratres Buscoducenses. — Fol. 11.

D. Stella clericorum. — Fol. 11v.-12.

E. Oratio pro impetranda scientia ad Dominum Jhesum. — Fol. 12v.

F. **Johannes Gerson.** Tractatus de correpcione. — Fol. 13-20.

G. **Alanus de Rupe.** Triginta puncta et prerogativa religionis. — Fol. 21-50.

H. **Johannes de Capistrano.** Sermones 2. — Fol. 76-88.

J. Constituciones Consilii Maguntini. — Fol. 77-88.

Pap. 88 bl. 204 × 138. 1483. Samengebonden met incunabelen. 465

Uitg.: A. door Moll, Brugman I, blz. 198; B. in Arch. v. Ned. Kerkgesch. I, blz. 208; J. in Concilia Germaniae IV, blz. 174. — Voor F. vgl. Moll, Brugman I, blz. 98, 171, 202; II, blz. 249; en Acquoy, Windesheim III, blz. 276.

73 A. **Franciscus Petrarca.** De secreto conflictu curarum mearum
G 5 libri III. [Inc.:] Attonito meo quidem et sepissime cogitante. — [Breekt fol. 21v. af, in het begin van Liber III, in den Brusselschen druk van 1554, blz. 331]. — Fol. 1-21v.

B. Varia de penitentia et confessione partim versibus conscripta (met voorwoord van den verzamelaar). — [Inc.:] Quoniam secundum canonicas sanctiones omnis utriusque sexus fidelis. — [Fol. 32v., waarschijnlijk door een ander geschreven:] Laudetur Sancta Trinitas etc. — Fol. 23-32.

C. Dit is dat lof der salmen. [Inc.:] Soe wie dat waer berou heeft. — [De stukken, die in den Nederlandschen psalter aan de Psalmen plegen vooraf te gaan, gevolgd door de korte inleidingen op de afzonderlijke Psalmen en Cantica]. — Fol. 33-43.

D. Tractatus de corpore humano. [Het begin is onleesbaar]. — Fol. 44-45.

E. Contra Judaeos. [Inc.:] Quattuor sunt scelera Judaeorum. [Met aanteekeningen]. — Fol. 46.

F. Tractatus de ludu scacorum. [Inc.:] Causa invencionis ludi scacorum fuit. — Fol. 47.

G. **Augustinus.** De essencia divinitatis. [Inc.:] Omnipotens Deus, Pater et Filius et Spiritus Sanctus [= P. L. 42, 1199]. — Fol. 49-53.

Pap. 53 bl. 205/215 × 140/150. 15de eeuw en pl.m. 1500. Met eenige versierde beginletters. 466

Coll. Weesp 7 en 9.

Vgl. C. H. Ebbinge Wubben, Over Mnl. vertalingen van het O. T. (Den Haag, 1903), blz. 169.

71 A. **Rampelogus de Janua.** Liber figurarum. [Inc.:] Castigo
G 57 corpus meum et in servitutem redigo, prima ad Cor. 9. Non est animal adeo indomitum. — Fol. 1-114.

B. Constitutiones noue Clementinae. [Inc.:] Clemens episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis magistris doctoribus et scolaribus universis Parisiis Aurelianis commorantibus salutem et apostolicam benedictionem. — Fol. 116-157.

Oorspronkelijk twee handschriften, het eerste pap., het tweede perk. 114 en 42 blz. 192 × 133. 15de eeuw. 467

Coll. Gérard A 12.

73 A. **Herivicus** Teutonicus de ordine predicatorum. Tractatus
G 9 de dilectione. [Inc.:] Magister quidam est mandatum maximum in lege. Ait ihs: Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. — Fol. 1-75.

B. **Petrus de Alliaco,** Cameracensis episcopus. Speculum consideracionis. [Inc.:] Quisquis es qui a mundi sollicitudine. — Fol. 77v.-107.

C. De quattuor gradibus spiritualibus ex dictis Beati Bernardi. [Inc.:] Quatuor sunt spirituales gradus anime. — Fol. 107-110v.

D. Quidam amatorius tractatus. [Inc.:] Frater minimus Folgnando suo dilecto in xpo salutem. — Fol. 110v.-118.

E. **Beatus Augustinus.** Meditaciones. [Inc :] Domine deus meus da cordi meo te desiderante. — Fol. 119-126.

F. **Dyonisius Leewis** Carthusiensis. De vita sacerdotum. [Inc.:] Maledicus homo qui facit opus dei negligenter. — Fol. 127-176.

Perk. 177 bl. 162 × 114. 1482-1484. Geschreven te Weesp.

Fol. 75v.: Finitus per Petrum Zwaninc in antiquo conuentu sororum de Weesp. Anno MCCCCLXXXII in profesto Pancracii. — Aan het slot: Finitus est hic liber per Petrum Zwaninc presbytrum antiqui conventus sororum in Weesp pro cuius libraria scripsit, eundem petens pro labore fructum animarum et pro se exorari. Anno Domini MCCCCLXXIIII in profesto Philippi et Jacobi apostolorum hora quasi nona ante meridiem. — Op het schutblad aan het slot: Te Weesp int oude conuent der susteren. 468

Coll. Weesp 13.

133 **Gennadius** (Georgius Scholarius). Dialogus de via salutis
H 8 hominum. (In het Latijn vertaald door Georgius Hieronimus Spartanus).

Perk. 38 bl. 156 × 112. ± 1475. Uit de Bibl. van Bisschop David van Bourgondië, later in het klooster van den Agnietenberg bij Zwolle. 469

Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 14, No. 12.

71 Tractatus de sacramentis, baptismo, missa, ecclesiae ritu, vir-
J 43 tutibus cardinalibus. (Het begin ontbreekt).

Perk. 8 bl. pl.m. 200 × 150. pl.m. 1400. 470

Coll. Lupus 15.

73 Manuale benedictionum, continet exorcismos salis aquae, bene-
H 28 dictiones s. crucis candelarum palmarum stolae imaginum, consecrationes patherae calicis baptisterii etc.

Pap. 89 bl. 193 × 128. pl m. 1500.

Fol. 9v.: Hec prescripta ex privilegiis Carthusensium ab Innocentio octavo anno 1490 pontificatus sui anno sexto prioribus capituli nostri Windeshemensis pro tempore existentibus sunt inter cetera gratiose concessa. 471

Coll. Maastricht 446.

70 H 18 Confessionis forma, seu summa casuum conscientiae secundum praxim Graecorum. Graece.

Pap. 83 bl. 195 × 147. 16de eeuw. 472

Heeft behoord aan de bibliotheek der Jesuieten (te Constantinopel) — Coll. Clermont CLXX. — Coll. Visser 49.

Vgl. H. Omont, Catalogue des manuscr. grecs des bibl. publ. d. Pays Bas (Centralbl. f. Bibliothekwesen IV), blz. 200-201.

129 A 19 Copiën, achtendertig, van grootendeels theologische tractaten en brieven over theologische onderwerpen uit de Middeleeuwen en den Nieuweren Tijd. 473

259 bl. van verschillende groote. 16de, 17de en 18de eeuw.

Coll. Visser 135. — 7 van deze tractaten zijn afkomstig uit het College der Jesuieten van Clermont.

---

3. TRACTATUS THEOLOGICI.
(Anno 1500 posteriores).

78 D 7 **Verhandelingen**, aanteekeningen enz. over theologische onderwerpen en eenige stukken van historischen inhoud: o.a. dialogen van Joh. Colius, Antw. 1566, en uit ongeveer denzelfden tijd preeken van Michel Angelo Florio.

118 bl. van verschillende groote. 15de en 16de eeuw. Geschreven in het Latijn, Italiaansch, Spaansch, Fransch en Nederlandsch. 474

Coll. de Witte van Citters. (Vgl. Verslag v. d. aanwinsten der Kon. Bibl. 1879, blz. 138).

129 E 14 **M. Servet.** I. De Trinitatis erroribus libri XII. — Fol. 1-114.

II*a*. Dialogorum de Trinitate libri II. — Fol. 115-136.

II*b*. De iusticia regni Christi, ad iusticiam legis collata, et de charitate. — Fol. 137-165.

166 bl. 147 × 98. Copie (?). I is uitgegeven in 1531, II in 1532. 475

Coll. Lupus 115 en 116.

131 G 46 **Dyalogus** tusschen twee geleerde mannen deen ghenoemt Joiada ende dander Symon vanden erroren offt dwalynghen der wederdopers.

Pap. 261 bl. 142 × 102. Midden 16de eeuw. 476

Heeft behoord aan Mr. J. Nanninga Uitterdijk. — Aangekocht 1906 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1906, blz. 16, No. 7).

129 D 20 **Carolus Gallus.** Grüntlicke warhafftige und nottwendige Bericht uth gotlicker Schryft tegen die myssbrucken der Consistorien offte kerckenraden der reformirden Gemeinten in die geunierden Provintien der Nederlanden.

Pap. 22 bl. 312 × 200. 1586? 477

Aangekocht 1906 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1906, blz. 16, No. 8).

130 E 25 **F. Chrysostomus** a Capranica. De ineffabili ac gloriosissimo Dei nomine tetragrammaton contra persecutores et hostes Catholicae fidei.

Perk. 55 bl. 140 × 99. 1620. Geschreven in Italië. Met 36 met goud en kleuren bijgewerkte gravures en geteekende en gekleurde figuren. 478

In 1638 door den Luikschen priester Gerardus Dardenne te Rome gekocht. — Coll. Lupus 53.

72 A 16 **Strijdschriften** uit den 30-jarigen oorlog waaronder het belangrijkste is: Die Bohemische Bibel, beschreiben den 14/24 Januarij Ao. 1627 (fol. 2-15).
69 bl. 319 × 207. 1627. Geschreven door Nicolaes Wulffrath van Keulen. 479
Uit de Nassau-Dillenburgsche bibliotheek.

130 G 12 **Verhandelingen** (fragmenten):
A. Over de Godheid van Christus. — Fol. 1-31.
B. De tijdelijke dood der geloovigen. — Fol. 31-36.
36 bl. 240 × 185. 17de eeuw. Begin en slot ontbreken. 480

73 D 6 **Loci communes** seu summa Theologiae biblicae (voorafgegaan door een Idea theologiae biblicae compendiosa).
66 bl. 344 × 230. 2de helft 17de eeuw. Geschreven door een Coccejaan. Eerste deel van een grooter werk. 481

76 J 21 **Essais** de controverse exposés par une methode analytique pour faciliter l'étude de la controverse et la defense de l'orthodoxie.
A. Un crayon de l'antichristianisme du Pape et de sa doctrine. — Fol. 1-47.
B. L'impiété du socianisme démasquée et refutée.
111 bl. 238 × 182. 18de eeuw. 482

71 H 29 **Tractaten en preeken** (fragmenten), benevens eenige historische aanteekeningen over de jaren 1705-1713.
85 bl. van verschillende grootte. 18de eeuw. Met verschillende handen geschreven. 77 bl. Nederlandsch, 4 bl. Latijn, 4 bl. Duitsch. 483

128 G 1 **W. Deurhoff.** Het voorbeeld van Verdraagzaamheid onder de Goddelijke Bezoekingen, vertoond in de Uitlegging en Verklaaring van het Boek Jobs.
Exemplaar van de gedrukte uitgave in 2 deelen, Amsterdam, bij Christiaan Peterssen, 1741. Het slot van het 2de deel, een „Na-Reeden" en Indices zijn bijgeschreven.
238 bl. 239 × 182. 1755 (en volgende jaren?). Geschreven door J. Monnikhoff, die de „Na-Reeden" ook heeft opgesteld.
1898 overgenomen uit de verzameling gedrukte boeken. 484

128 G 8 **W. Deurhoff.** Aanmerkingen, tot Oplossing der Beschuldiginge van de Professoren der Theol. Facultijt tot Lijden teegens de Uijtlegginge en Verklaaringe van 't Boek Jobs.
24 bl. 203 × 157. pl.m. 1741. Geschreven (ook opgesteld?) door J. Monnikhoff. 485
1898 overgenomen uit de verzameling gedrukte boeken.

128 **D. van Heijst.** Deductie en Aanmerkingen op de Beschuldigingen
G 9 over de Uijtleggingen en Verklaaringen van 't Boek Jobs door Willem Deurhoff.

11 bl. 203 × 157. Opgesteld in 1741. Geschreven door J. Monnikhoff. 486

1898 overgenomen uit de verzameling gedrukte boeken.

128 **W. Deurhoff.** Uijtlegginge en Verklaaringe over den twee en
G 5 dertighsten Psalm, mitsgaders over Psalm 144, vers 4, en Jesaia 38, vers 15 en 16.

274 bl. 196 × 155. 1745. Geschreven door J. Monnikhoff. Met een gegraveerd portret van Deurhoff en een „Voor-Reeden" en een gedichtje van Monnikhoff. 487

1898 overgenomen uit de verzameling gedrukte boeken.

128 **W. Deurhoff.**
G 13 A. Verklaaringen van Luc. 3, 8-17, en Matth. 3, 13-17.
B. Verklaaringen van Joann. 1, 1-4.
C. Verklaaringen van Joann. 1, 4-10.
D. Verklaaringen van Joann. 1, 11-18.

4 dln. 211 × 166. Geschreven door Pieter van Doorn (1700 ?). Met een Voor-Berigt, opgesteld en geschreven door J. Monnikhoff, 1 Aug. 1772. 488

1898 overgenomen uit de verzameling gedrukte boeken.

131 **W. Deurhoff.**
D 51 A. De zeeven Gelijkenissen van Onze Heere en Zaligmaker Jesus Christus, voorgesteld in 't 13de Hoofd-deel van het Evangelium des Hijlige Apostel en Evangelist Mattheus.

B. Opening en verklaaring der XIV, XV en XVIde Hoofd-deelen van het Evangelium des Hijligen Apostel en Evangelist Joannes.

540 bl. 309 × 210. Geschreven door J. Monnikhoff, geheel of gedeeltelijk in 1776, die bij elk van de beide deelen een „Voor-reeden" en twee indices heeft gevoegd. Met 2 gegraveerde portretten van W. Deurhoff en drie gedichten, van N. N., J. Monnikhoff en Aard Nieuwenhuys, 1776. 489

Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1900, blz. 17, No. 14.

128 **W. Deurhoff.** Verklaaringe der zeeven Gelijkenissen, door Jesus
G 15 Christus voorgesteld, in 't Evangelium van Matheus, het 13de Hoofd-deel, 37 leerreedenen.

37 cahiers. 437 bl. 209 × 164. Geschreven door 5 verschillende personen, o.a. door Deurhoff's zwager Cornelis van Loon (vermoedelijk in 1707 en 1708). J. Monnikhoff schreef er de titels en de teksten bij. 490

1898 overgenomen uit de verzameling gedrukte boeken.

128 G 6 **W. Deurhoff.** Brieven, beneevens Verklaaringen over Mattheus, Hoofd-deel XIII, vers 24 tot 30 en 37 tot 43, mitsgaders over I Joannes II, 18.

330 bl. 196 × 155. Geschreven door J. Monnikhoff, die er een „Voor-Reeden" heeft bijgevoegd, gedateerd 3 Febr. 1748. De correspondentie van Deurhoff loopt van 30 Sept. 1694 tot 20 December 1703. Bovendien 1 eigenhandige brief van P. Haringcarspel, waarschijnlijk aan Monnikhoff, van 10 Juni 1737. De preeken naar aanleiding van Mattheus 13 stemmen overeen met die van het vorige nummer. Samen gebonden met de gedrukte uitgave van „Klaare en beknopte Verhandeling van de Natuur en Werkinge der Menschelijke Zielen, Engelen en Duyvelen, vervat in gewisselde Brieven tusschen de Heeren Willem van Blyenbergh en Willem Deurhoff." II. Druk Amsterdam, bij Johannes Duym, 1718, — en van het „Vervolg" op deze verhandeling „in gewisselde Brieven tusschen de Heer Henricus Brinck, Predikant tot Utrecht, en Willem Deurhoff." Amsterdam, bij Jan ten Hoorn, 1693. 491

1898 overgenomen uit de verzameling gedrukte boeken.

128 G 7 **W. Deurhoff.** Uitlegging en Verklaaringe over Joannes I, vers 1, 2 en 3.

36 bl. 210 × 163. 1772. Geschreven door J. Monnikhoff, die er een „Voor-Reeden" heeft bijgevoegd, gedateerd 22 Juli 1772. 492

1898 overgenomen uit de verzameling gedrukte boeken.

128 G 14 **W. Deurhoff.** Verklaaringe over de 14de, 15de en 16de Hoofddeelen des Evangelium van Joannes.

222 bl. 14 cahiers 210 × 163. 4 cahiers 257 × 177. Geschreven door Cornelis van Loon, Pieter van Doorn en een onbekende, 1714-1717. Het „Voor-Berigt", gedateerd 5 Maart 1756, de titels en de teksten zijn van de hand van J. Monnikhoff. 493

1898 overgenomen uit de verzameling gedrukte boeken.

128 G 12 **W. Deurhoff.** Verklaaringe over het 1ste Vers van het 14de Hoofd-deel des Evang. Joannes.

6 bl. 210 × 165. Geschreven in 1714? (Het jaar, waarin deze preek uitgesproken is). De titel is geschreven door J. Monnikhoff. Gelijk aan het eerste cahier van het vorige nummer. 494

1898 overgenomen uit de verzameling gedrukte boeken.

128 G 4 **W. Deurhoff.** Verklaaringen van het zeeventiende Hoofddeel des Evangeliums van den H. Evangelist en Apostel Joannes.

413 bl. 246 × 180. Geschreven door J. Monnikhoff, die ook een „Voor-Reden" er bij heeft gevoegd, benevens een gedichtje „Op het Afbeeldzel van Willem Deurhoff." 495

1898 overgenomen uit de verzameling gedrukte boeken.

128 G 3 **W. Deurhoff.** De goede Zaaken van Stephanus, den Diaken en eerste Bloedgetuijge der Gemijnte Jesu Christi, beschreven in de Handelinge der Apostelen. Hoofddeel 6 Vers 8 tot Hoofddeel 8, Vers 2.

431 bl. 233 × 182. Geschreven door J. Monnikhoff, die er ook een „Voor-Reeden", gedateerd 11 Maart 1762, en Indices heeft bijgevoegd. Voorin 2 titelprenten met „Verklaaring" in verzen, en een gegraveerd portret van Deurhoff met twee gedichtjes. 496

1898 overgenomen uit de verzameling gedrukte boeken.

128 G 10 **W. Deurhoff.** Verklaaringe over Handel. 17, Vs. 16, 17, 18.

3 cahiers 41 bl. 211 × 166. Geschreven door J. Monnikhoff.

1898 overgenomen uit de verzameling gedrukte boeken. 497

128 G 2 **W. Deurhoff.** Laatste Uuren ter Uitlegging en Verklaaring van den Eersten algemeene Zendbrief van den H. Apostel en Evangelist Joannes, behelsende deszelfs Ie en IIe Hoofddeel tot Vers 18.

401 bl. 238 × 183. Geschreven in 1772 door J. Monnikhoff, die er een „Voor-Reeden", gedateerd 20 Oct. 1771, en Indices heeft bijgevoegd. Met 2 gegraveerde portretten van Deurhoff, bij het 2de 3 gedichtjes, resp. van H. Graauwhart, J. van den Velde en J. Monnikhoff, alle drie geschreven door Monnikhoff. 498

1898 overgenomen uit de verzameling gedrukte boeken.

128 G 11 A. Gedicht van Willem B.: „Ter afstervinge van den Heer Willem Deurhoff, overleden tot Amsterdam, den 10 Octob. 1717".

B. Bericht omtrent een polemiek door Deurhoff 1681-1683 gevoerd met Ds. Bartholomeus van Cuijlenburgh.

C. Lijst van Deurhoffs werken, en van leerredenen van Corns van Loon.

D. Fragment van een levensbeschrijving van W. Deurhoff.

9 bl. van verschillend formaat. Geschreven door J. Monnikhoff. 499

1989 overgenomen uit de verzameling gedrukte boeken.

73 E 28 **Vragen** getrokken uyt de Idea brevissima Theologiae Christianae van den Heere Professor van Alphen. 500

96 bl. 260 × 205. 18de eeuw. — Hier. Sz. Van Alphen's Brevissima Idea Theologiae Christianae, verschenen in 1728.

130 D 10 **R. M. van Goens.** Aanteekeningen en opstellen van theologischen aard.

A. Lutherana, ?.3.1798 (Latijn, Duitsch en Fransch). — Fol. 1-31.

B. Dysnoeta evangelica or a Collection of Gospel Passages, the sense of which I have not yet been able to ascertain or fully to satisfy myself concerning the intent or meaning of them. Begun at Dresden 23.6.1798. — Fol. 32-103.

C. Aufzeichnungen über die „Gesellschaft zur Beforderung der reinen Lehre". Basel, 5 Juni 1793-Oct. 1802. — Fol. 107-142.

D. Plan eines Christlichen Kalenders. December 1800. — Fol. 145-162.

E. Diskurs zwisschen zween Gelehrten und einer arme Dienstmagd gehalten 1801. An Herrn Prof. Sailer. 1803. — Fol. 164-172.

F. Opstellen, geplaatst in Ewalds Christliche Monatschrift, 1803-1805, en andere opstellen (Duitsch en Fransch). — Fol. 173-356.

G. Varia over theologie, kerk en moraal (Duitsch en Fransch). 1790-1798. — Fol. 357-402.

403 bl. van verschillende grootte. Grootendeels autogr. van R. M. van Goens. 501

Coll. van Goens. (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1874, blz. 19vv.).

132 F 23 **W. K. F. van der Beek.** Beknopte verklaring van Israël, Besnede Jood en Gedoopte Heiden. 502

60 bl. 205 × 168. 1883. Opgedragen aan Koning Willem III.

Uit de nalatenschap van Willem III aan de Kon. Bibl. geschonken in 1891.

78 H 45 A. Kratkoe skazanie .. o Bozje ... o Bozhiem Promyslje .. o Zakonje Bozhiem ..... [Korte uiteenzetting aangaande God .... aangaande de Voorzienigheid Gods ... aangaande de Wet Gods ...]. — Fol. 1-60v.

B. Katichizm Istoritsjeskij ot Klawdija Flewra b Parizhje izdannoj .. perewedennyj Kamtsjatskim Archimandritom Iosafatom Chotoentsewskim b Sanktpeterboerchje 1751 goda b Julje mjesjatsje. [Historische Katechismus.... door Claude Fleury ... te Parijs uitgegeven ... vertaald door den Archimandriet van Kamtsjatka, Iosaphat Chotoentsewskij te S. Petersburg Juli 1751]. — Fol. 63r.-135v.

135 bl. 153 × 93. Midden 18de eeuw. Met een gravure op fol. 62v. 503

---

4. SERMONES.

73 **Gregorius Cerameus.** Homiliae 53. Graece.
E 21 213 bl. 288 × 200. 17de eeuw. De eerste homiliae ontbreken, ook in den index. 504

Clermont CLXIV. — Coll. Visser 48.
Vgl. H. Omont, Centralblatt für Bibliothekwesen IV (1887), blz. 200.

---

73 **Lectionarium.** [Homilien, grootendeels aansluitend bij de Evan-
D 4 gelien en bij teksten van het Proprium de Sanctis en het Commune Sanctorum, van Ambrosius, Augustinus, Gregorius, Leo, Maximus, Beda, Hieronymus, Hilarius, Johannes ep., Pascharius, Philippus abbas, Fulgentius, Albinus; — gevolgd door een kalender voor de jaren 1038-1551, met Belgische heiligen].

Perk. 138 bl. 369 × 250. 11de-12de eeuw. Met roode beginletters. 505

Coll. Lupus 88.

70 **Sermones.**
H 6 A. Diliges dominum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex tota mente tua etcetera. Fratres mei karissimi. In evangelio cum legeretur audistis. — Fol. 1.

B. Fratres sacerdotes domini cooperatores nostri ordinis estis [= Migne. P. L. 96, 1375; 115, 675: Leonis papae (IV) homilia, secundum Martenii editionem. — Waar de gedrukte tekst ophoudt, gaat het HS. verder: Sicut sacrificium offerre non debet nisi episcopus aut sacerdos. — Dezelfde tekst, Inc.: Fratres et sacerdotes: Migne. P. L. 5, 163: Eutychiani papae exhortatio ad presbyteros ex antiquo codice Vaticano. — Deze exhortatio eindigt op dezelfde plaats als die van Migne 96, 1375; 115, 675: alleen is er nog een korte slotzin aan toegevoegd]. — Fol. 2 en 3.

Perk. 3 bl. 211 × 160. 12de eeuw. 506

Coll. Lupus 22.

70 A. **Iuo Carnotensis.** Sermones: De sacramentis neophitorum
H 2 habitus in sinodo, De excellentia sacrorum ordinum et uita ordinandorum, De presbiteris, De significatione indumentorum sacerdotalium, De sacramentis dedicationis, Quid significet de-

scriptio alphabeti, Quid signetur in uaria unctione altaris, De conuenientia ueteris ac noui Sacerdocij, De sacramento misse, Quare deus natus et passus sit, De aduentu domini. — Fol. 1-51v.

B. **Hildebertus Cinnemanuensis.** Liber de affectibus anime. Fol. 51v.-58.

Perk. 58 bl. 221 × 143. 12de eeuw Met versierde beginletters. 507

Coll. Lupus 41.

Voor A zie: Fabricius, Bibl. Lat. Med. et Inf. aet. IV, blz. 605; voor B: Fabricius III, blz. 759-764.

70 H 10 **Sermones** XXXIII, quorum primus est: In Dominica VIII post pentecosten, ultimus: Ad episcopos et clericos.

Perk. 48 bl. pl.m. 230 × 160. 13de eeuw. Met eenvoudige gekleurde beginletters. 508

Coll. Lupus 20.

70 H 13 **Lectiones** quattuor: De oratione domenica, De sacramento eucharistiae. [Inc.:] In omnem terram exiuit sonus eorum, In die epyphanie. 509

Perk. 2 bl. uit een handschrift. 232 × 162. 13de eeuw (?).

Coll. Lupus 27.

72 J 18 **Sermones** de festis per totum annum.

Perk. 402 bl. 135 × 90. pl.m. 1300. Met eenvoudige versierde en gekleurde beginletters. 510

Coll. Lupus 69.

72 J 17 **Sermones** de festis (voor den tijd van Petrus ad vincula, 1 Aug., tot Martinus, 12 Nov.).

Perk. 193 bl. 152 × 113. 1ste helft 14de eeuw.

Op het schutblad aan het begin van het deel: twee Fransche gedichten met muziek, pl.m. 1300. 511

Coll. Lupus 68.

71 J 63 A. **Hugo de Billonio.** Super lamentationes Jheremie. — Fol. 1-74.

B. **Sermones** XII. — Fol. 75-111.

C. Quomodo sapientia vincit maliciam. — Fol. 111v.-112.

D. De aduentu duplici et pennis deargentatis. — Fol. 112v.-114.

E. Expositio uulgaris prouerbii: campus habet oculos et nemus aures. — Fol. 114v.-127.

Perk. 127 bl. 156 × 113. pl.m. 1300. 512

Coll. Lupus 87.

Voor A verg.: J. Quetif et J. Echard, Scriptores ord. Pred. I, blz. 450 en J. A. Fabricius, Bibl. Lat. med. et inf. aet. III, blz. 846.

71 A. **Instructio** pie uiuendi et superna meditandi. [Inc.:]
G 58 Audi filia et uide et inclina aurem tuam. — Fol. 1-36.
B. **Vitae** S. S. Arsenii, Alexis, Eufrosine, Marine, Marie de Oegnies. — Fol. 37-48.
C. **Sermones,** et alii et: Sermo Odonis Cantuarie monachi in honore sancte crucis in die nostre redemptionis. [Inc.:] Ita uos hodie fratres erga crucem Christi. — Fol. 49-97.
D. **Varia,** et alia et: Ex epistola quadam magistri Gherardi Groet. — Fol. 98-100.
Perk. 100 bl. 150 × 110. 14de en 15de eeuw. Fragmenten van verschillende handschriften. 513
Coll. Gérard A 18.

71 **Sermones.** 514
J 45 Perk. 36 bl. 196 × 154. 14de eeuw. Het begin ontbreekt.
Coll. Lupus 10.

73 **Jordanus de Quedlinburg.** Sermones de tempore.
G 13 I. Pars hyemalis, ab dominica secunda adventus usque ad
en 14 diem palmarum. [Inc.:] Erant signa in sole et luna et stellis, Luc. 21.
II. Pars estiualis, a pascha usque ad dominicam 24 post pentecosten. [Inc.:] Maria magdalena et maria iacobi.
Perk. en pap. 2 dln. I: 160 bl. 214 × 148, II: 229 bl. 213 × 145. 1412.
Aan het begin van beide deelen: Dit boec hoert toe die susteren te Weseph ewangelisten. — Aan het slot van deel I: Expliciunt sermones... finiti anno Domini 1412 in profesto Dyonisii martyris et sociorum eius. 515
Coll. Weesp 18 en 19.

73 **Wilhelmus Peraldus,** ep. Lugdunensis. Sermones de epistolis, de
G 42 tempore ab octava epiphaniae usque dominicam XXIII post pentecosten.
Pap. 141 bl. 216 × 146. Midden 15de eeuw. Het handschrift is niet volledig: er volgde op de sermones een Tractatus de confessione.
Aan het slot: eccl. de Weesp. 516
Coll. Weesp 47.
Voor Guilielmus Peraldus vgl.: J. Quetif et J. Echard, Scriptores ordinis Predicatorum I, blz. 181.

73 A. **Sermones** de tempore per totum anni circulum ab
G 11 adventu usque ad dominicam 25 post octavam pentecostes. [Inc.:] Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, Math. 16, et beatus Bernardus in quodam sermone ita dicit: Prima hora accepit. — Fol. 1-146.

B. **Sermones** de tempore a quinta feria post dominicam 2 in quinquagesima usque ad octavam Paschae. [Inc.:] Filia populi mei. — Fol. 147-277.

Pap. 277 bl. 207 × 142. De twee deelen zijn in de 15de eeuw geschreven met verschillende handen, het tweede in 1444. — In ouden band.

Aan het slot: Gherardus de bueren canonicus ecclesiae sancti saluatoris trajectensis est prossessor huius libri, en: Lego ecclesie de Weesp ad liberariam. 517

Coll. Weesp 16.

73 B 12 **Sermones** de tempore (per totum annum) ab adventu usque ad dominicam 25 post Pentecosten. [Inc.:] Ecce rex tuus venit. In his verbis propheta Zacharias consolatur sanctos patres.

Pap. 110 bl. 223 × 149. 15de eeuw.

Aan het begin: Dit boec hoert toe den susteren te Weseph ewangeliste. 518

Coll. Weesp 17.

75 A 34 A. **Sermones** super ave Maria. [Inc.:] Ave Maria. hoc nomen Mariae non angelus sed deuotio interposuit, scilicet de hoc nomine beatus Lucas ewangelista. — Fol. 1-24.

B. **Petrus Damianus.** Epistolare (fragment). — Fol. 25-27.

Fragmenten van twee handschriften: A. perk., B. pap. 27 bl. 290 × 210. 15de eeuw. 519

131 D 8 **Index** (en inhoudsopgaaf van een bundel Latijnsche sermoenen).

Pap. 13 bl. 272 × 197. Midden 15de eeuw. Het begin ontbreekt. 520

70 E 22 **Soccus** (Comadus de Brundelsheim). Sermones de tempore, pars hyemalis, ab adventu Domini usque ad Pascha, numero 127. [Sermo primus inc.:] Exurge in adjutorium meum.

Pap. 232 bl. 294 × 213. 1467.

Aan het slot: Explicit prima pars... finita anno Domini MCCCCLXVII in profesto sancti Victoris per manus Laurentii Alberti Muden tunc tempore commorans. 521

Coll. Weesp.

Over Soccus vgl.: Fabricius, Bibl. Lat. Med. et Inf. aet. VI s.v. en Campbell, Annales de la typographie, blz. 436, No. 1538.

70 E 23 **Soccus.** Sermones de tempore a festo pascha usque ad dominicam 24 post pentecosten. [Sermo primus inc.:] Si surrexistis cum Cristo.

Pap. 219 bl. 294 × 213. 2de helft 15de eeuw.

Het tweede deel van het vorige handschrift, geschreven met een andere, maar gelijktijdige hand. 522

Coll. Weesp.

73 J 42 A. **Isocrates.** Parenesis ad demonicum per eruditissimum virum Rodolphum agricolam e greco sermone in latinum educta. — Praecedit epistola Agricolae ad fratrem Johannem. — Fol. 1-8.

B. **Leo papa.** De passione domini sermo. — Fol. 8v.-11.

C. De quadam femina syracusana, De Cambyse rege, De Seleuco locrensi, De socrate philosopho. — Fol. 11-12.

D. **Carolus Farnandus.** Hymnus de natali domini. — Fol. 12v.-16.

E. **Robertus gaguinus.** Christophoro gaguino fratri de tribus viis humane carmen saphicum adonium. — Fol. 17-18.

Pap. 18 bl. 209 × 143. pl.m. 1500. Met glossen. 523

Coll. Visser 179.

75 E 78 **Robertus de Liclo.** Sermones III: De festo annuntiationis virginis marie, De predestinato numero damnatorum, De cathenis.

Pap. 20 bl. 288 × 205. 16de eeuw.

Aan het begin: Conuentus eremitarum D. Augustini in Hasselt Anno 1601, en: Istud volumen ... contulit conuentui suo Hasselensi frater Gerardus Tielmanni sacre pagine humilis professor. 524

---

129 C 4 **S. Grégoire.** Les omelies sur aucunes euuangiles qui se dient en l'an.

Perk. 300 bl. 301 × 220. Einde 15de eeuw. Met een miniatuur, randversiering en versierde beginletters.

Met het wapen van Adolph van Bourgondië en de handteekening van Philips van Cleef. 525

Vgl. De Oranje-Nassau-Boekerij, blz. 14, No. 31.

75 H 67 **Prêches** (Protestantsch, sommigen met Latijnsche vertaling).

58 bl. 300 × 205. 17de eeuw. 526

70 J 25 **Sermon** sur Exode 17, 8-15. [Inc.:] Si Dieu permet quelquefois.

23 bl. 236 × 165. 1788. Op het herstel van Willem V. 527

---

73 G 15 **Sermoenen** en lessen voor het geheele jaar.

Perk. 272 bl. 211 × 152. 1401. Het begin is defect.

Aan het slot: Dit boec ward volscreuen int jaer ons Heren MCCCCI op sinte Berberen auont. — Dit boec hoert toe Goedscalc de Vois. 528

Coll. Weesp 20.

70 A. Index. — Fol. 1-2.
E 5 B. Sermoenen, 48 (in Limburgsch dialect). — Fol. 3-232v.
C. Paaschspel (in Nederrijnsch dialect). — Fol. 233v.-247.
Perk. 247 bl. 262 × 183. 14de eeuw. Met versierde beginletters. In den oorspronkelijken band. 529

Coll. Maastricht 377 (Maagdendries No. 11. — Maagdendries was een nonnenklooster, zoo genoemd naar den Apostel Andreas).
A. is uitgegeven door J. H. Kern, Bibl. voor Mnl. Letterkunde, afl. 45; B. door J. Zacher, Zeitschr. f. deutsches Altertum II, blz. 302 volg. en door H. E. Moltzer, Mnl. dram. poëzie (Bibl. voor Mnl. Letterkunde afl. 16). Vgl. Borchling, Mittelniederd. Hss. in Norddeutschland und den Niederlanden, blz. 251; W. Dolch, Die Verbreitung oberländischer Mystikerwerke in Ndl. I, blz. 29-33, 37.

70 A. **Sermoenen** en omelien van S.S. Bernardus, Fulgentius,
H 4 Beda, Eusebius, Gregorius, Augustinus, Maximus. — Fol. 1-224.
B. **S. Bernardus.** Seventien sermoenen op den 91. psalm qui habitat. — Fol. 225-283.
Pap. 287 bl. 207 × 140. 2de helft 15de eeuw.
Aan het begin: S'catherine van der bare. 530

Coll. Visser 208.

75 **Homiliën** en sermoenen van Chrysostomus, Augustinus, Gregorius,
E 13 Beda e. a. Winterstuk.
A. [Inc.:] Opten eersten sonnendach in der aduent ons heren ommelia des heilighen bisscops sinte ian guldemont op dat ewangelium van dien daghe. Ic mene dat eyschet hem dat wi vraghen. — Fol. 1-113v.
B. Hier beghynnen die ommelien ende sermonen van den heilighen. Inden eersten die ommelie des eersamighen priesters beda. Op sinte andries auont. [Inc.:] Die hoecheit der heiligher scriften is so groet.
Pap. 149 bl. 293 × 213. 1466.
Aan het slot: Dit boec wort gheeynt ynt iaer ons heren dusent vierhondert ende ses en tsestich op sinte anthonij des martelaers dach, en: Dit boec hoert toe sinte maria magdalenen susteren staende by den beruoeten broeders te amstelredam. 531

Coll. Bogaers. — Cat. Enschedé, No. 496.

75 **Homiliën** en Sermoenen van Augustinus, Chrysostomus, Gregorius,
E 12 Beda e. a. Zomerstuk. [Inc.:] Hier beghinnen die ommelien van den somertijt, in den eersten up den helighen paeschauent, matheus ewan. Des auonts vpten sabaoth die daer lichtet vpten eersten dach van der weken, doe quam maria magdalena.
Pap. 191 bl. 292 × 200. 1467.
Aan het slot: Desen bouc was vulscreuen Int jaer ons

heren doe men screef MCCCC ende LXVII up den VIIIsten dach van der maent April. Desen bouc behoert toe den cloester van S. margrieten in bedleem te deynse. 532

Coll. Bogaers. — Cat. Lelong, Ms. in fol., No. 11; Cat. Enschedé, No. 497.

128 D 9 **Sermoenen** voor het geheele jaar.

Fol. 284v.: Sermoen van der godliker gracien, aan het slot aldus beschreven: Dit leste sermoen van Gods gracie heeft ghepredict meyster Gosen doctor in theologie, broder van den Kermeliten t' Utrecht ende na bisscop etc. Ende heeftet om beden wil enighe personen ghescreuen anno seuen en tsestich dair dit wt is ghescreuen.

Pap. 293 bl. 293 × 213. 1469. Inliggend een teekening op perkament, voorstellende de Kruisiging, 16de eeuw, kopie naar een gravure (?).

Fol. 284v.: Conscripta et finita ewangelia anno Domini M° CCCC° LXIX°. Johannis decollacio.

Aan het slot: Dit boeck hoert toe Dirck Borre van Ameronghen. 533

Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 22, No. 23.

75 E 11 **Sermoenen.**

A. Die ewangelien van den sonnendagen als van al den jaer mitter glossen ende mitten tekst. [Inc.:] Quum appropinquasset ihesus Jherosolima. Math. XXI. Dit ewangelium leest men twe waruan int iaer. Eerst opten psalmdach Ander weruen op den eersten sonnendach van den aduent. — Fol. 1-216.

B. Die epistolen ende die ewangelyen van den werkendagen aengaenden op ten ascelen woensdag. [Inc.:] Dit sprict onse here god ende onse here bekeert v tot my van alle uwen herten. — Fol. 218-257.

Perk. en pap. 257 bl. 263 × 193. Einde 15de eeuw. Met versierde beginletters. 534

Coll. Bogaers.

75 G 5 **Johannes Cassianus.** Collatien der vaderen.

Perk. 112 bl. 222 × 155. 1463. Met versierde beginletters.

Aan het slot: Dit booc wort geeynt int iaer ons heren doe men screef dusent vier hondert ende LXIII op sinte romaen biscops dach, en: Dit booc hoort in dat besloten conuent sinte vrsulen te delf int oest eynde. 535

Coll. Bogaers. — Cat. Enschedé, No. 505.

Vgl. C. G. N. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 14; Meinsma, Middeleeuwsche bibliotheken, blz. 316. — W. Moll, Kerkhist. Archief IV, blz. 256 en De boekerij van het St. Barbaraklooster te Delft, blz. 37.

75 **Johannes Cassianus.** Collatien.
G 6 Perk. 203 bl. 210 × 144. 2de helft 15de eeuw. 536
Coll. Bogaers.

73 **Johannes Cassianus.** Collatien.
H 4 Pap. 203 bl. 217 × 146. 2de helft 15de eeuw.
Aan het slot: Dyt boeck hoert toe den regularissen int besloten cloester by Maeseyck. 537
Coll. Maastricht 417. — Cat. der boeken van het klooster St. Agnes te Maeseyck, No. 57. (Flament, Cat. der stadsbibliotheek te Maastricht I, blz. XIV).

70 **S. Gregorius.** Homiliën. [Inc.:] Op S. Andries dach S. Matheus
E 20 ewangeli. In dier tijt wanderde Jhus neffens die zee van Galilea.
Perk. en pap. 158 bl. 280 × 207. 1417.
Op fol. 50v.: Gheeynt int iaer ons Heren MCCCCXVII mit vasten op S. Benedictus avont, en aan het slot: Gheeynt op S. Bartholeneus auont. 538
Coll. Weesp 10.
Vgl. voor dit en de twee volgende HSS.: C. G. N. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 18; C. H. Ebbinge Wubben, Over mnl. vertalingen v. h. O. T., blz. 229 noot.

73 **S. Gregorius.** Omiliën. [Inc.:] Onse Heer ende onse verlosere
H 6 die ons begheert bereyt te venden.
Pap. 272 bl. 213 × 145. 1431.
Aan het begin: Dyt buec behoert den susteren toe by Eyck in den besloet. — Aan het slot: Gheeynt int jaer ons Heren dusent vierhondert inde XXXI in den maent dien men noempt Junius XIII daghe. 539
Coll. Maastricht 418. — Cat. der boeken en HSS. van het klooster St. Agnes te Maeseyck, No. 44. (Flament, Cat. der stadsbibliotheek te Maastricht I, blz. XIV).

73 **S. Gregorius.** Homiliën. [Inc.:] Op den anderen Sonnendach
E 17 van der aduente. Lucas ewangelium. In dier tijt seide Jhesus sinen iongheren.
Perk. 134 bl. 233 × 164. Midden 15de eeuw.
Aan het slot: Dit boec hoert den susteren van sinte margarieten conuent binnen Aemstelredam. 540
Aangekocht 1830 op auctie-J. W. van Leeuwen.

133 **Sermoenen,** gedeeltelijk van S. Bernardus.
F 29 Pap. 121 bl. 209 × 140. 2de helft 15de eeuw. Met gekleurde beginletters. Katernen van 12 bl.
Aan het slot: Dit boec hoert toe den regularissen tot sinte mariam ter goude op die goude. Latere bezitters: C. van Alkemade, P. van der Schelling, J. A. van Kinschot. 541
Aangekocht 1897 (Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 45, No. 73).

73 A. **Sermoen** van der gheboerten ons Heren Jhesus Christus.
H 31 [Inc.:] Lieue brueder dese woerde bescrijft ons die heylige euangelist sunte Matheus in synen XXV capittel. — Fol. 1-48.

B. **Sermoen** over de Drie Koningen. [Inc.:] Apertis thezauris suis obtulerunt ei munera... Sy daden op hoeren scat ende offerden hom gauen. — Fol. 49-88.

C. **S. Bernardus.** Sermoen van der geboerten ons Heren. [Inc.:] Een stemme der blijtscappen heeft gheluydt in onsen lande. — Fol. 88v.-99.

D. Medidatien over de Passie ons Heren. — Fol. 100-171.

Pap. 171 bl. 149 × 105. 2de helft 15de eeuw.

Aan het slot: Dit boeck hoert toe den regularissen int besloten cloester bynnen Maaseyck. 542

Coll. Maastricht 450. — Uit het klooster van St. Agnes te Maaseyck, No. 55 (Vgl. Flament, Cat. der Stadsbibliotheek te Maastricht I, blz. XIV).

133 A. Zie No. 65*a* onder **Exegesis.**
H 21 G. **S. Bernaerdus.** 4 Ommelien op dat evangelium van Onser Vrouwen boetscap ende ierst dat prologus. — Fol. 255-295.

B-E en H-J. Zie onder **Devote litteratuur.**

Pap. 41 bl. 210 × 143. 2de helft 15de eeuw. Met eenvoudig versierde beginletters. 543

Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 11, No. 19.

70 **Meyster Jordanus** (van Quedlinburg). Sermoenen. Zomerstuk I.
H 11 Pap. 225 bl. 205 × 145. Midden 15de eeuw.

Aan het slot: Dit boeck hoert toe den susteren van sante elisabeth bynnen huessen. 544

Aangekocht 1830 op auctie-J. W. van Leeuwen.
Vgl. Moll, Brugman I, blz. 161 noot.

75 **Jordanus van Quedlinburg.** Sermoenen. Zomerstuk II: 49 Ser-
G 7 moenen van den 7den tot den 25sten Zondag na Paschen. [Inc.:] Op den seuenden sonnendach dat yerste sermoen. Hoe menich broet heb di.

Perk. 182 bl. 212 × 146. 1468.

Aan het slot: Hier eyndet dat leste boec ... ghescreuen int iaer ons heren dusent vierhondert ende LXVIII. 545

Coll. Bogaers.

133 A. **Jordanus van Quedlinburg.** Sermoenen. Dat ander somer
F 28 stuck. — Fol. 1-185.

B. **Hendrik Suso.** Autobiographie: dat leuen ende een deel vander oeffeninghe eens deuoeten brueders vander predicker oerden. Die gheheiten wart een dienre der ewigher wijsheit

(hoofdstuk 1-31, 33, 34. 37 gedeeltelijk, 38, 40 ged., 43 ged., 44, 46 ged., 47 ged. van de uitgaven van Diepenbroek, Regensburg 1817).

Pap. 247 bl. 210 X 138. 2de helft 15de eeuw. Katernen van 10 bladen. In den oorspronkelijken band. Aan het slot ontbreekt waarschijnlijk een katern.

Aan het begin: Dit boeck hoert toe den susteren van venray te iherusalem. 546

Aangekocht 1897 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 45, No. 72).

Vgl. Meinsma, Middeleeuwsche bibliotheken, blz. 314; W. Dolch, Die Verbreitung oberl. Mystikerwerke in Ndl. I, blz. 68.

70
H 12 **Joerdanis** (van Quedlinburg). Dat derde somerstuc der sermonen.

Pap. 145 bl. 213 X 144. 2de helft 15de eeuw.

Aan het slot: Dit boec hoert tamersfoort tot santa barbaren cloester ende heeft ghegheuen tot enen testamen stine van Kelre bid voer haer. 547

Coll. Visser 204.

133
F 31 **Johannes Brugman.** Een seer suuerlick sermoen van drierhande tafelen die sullen wij nv claerliken beduden op dat woert du heues een taefel bereeit.

Pap. 23 bl. 111 X 89. Einde 15de eeuw. In Oostelijk Nederlandsch dialect. 548

Aangekocht 1897 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 45, No. 75).

Uitg. door Lelong, Reformatie der stadt Amsterdam, blz. 361; en daarnaar in: Levensbeschrijving van gel. en ber. mannen III, blz. 236; en door Moll, Brugmann I, blz. 222. — Vgl. Acquoy, Hand. en Med. der Maatsch. d. Ned. Letterk. 1887, blz. 68.

133
H 13 **Sermoenen** voor het geheele jaar (Advent — 23 Zondag na Drievuldigheidsdag, dan „opten hoegen Kermysse dach"; Andreas, 30 Nov. — Alle Engelen, 29 Sept.; niet verder afgemaakt).

381 bl. 190 X 152. Midden 16de eeuw. Met versierde en 10 gehistorieerde beginletters en eenige randversiering in Nederl. stijl (penteekening). Een miniatuur op perk. (16de eeuw) is opgeplakt tegenover fol. 1. Voorin 2 brieven van C. G. N. de Vooys (Gouda 13 Juli en 29 Aug. 1901) aan B. J. L. de Geer van Jutphaas, de toenmalige bezitter. 549

Aangekocht 1905 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 15, No. 13).

Door Verdam. Mnl. Wdb. geciteerd als HS. Serm. G.

133
H 22 **Gheestelycke sermoenen** en eenige devote tractaten (Katholiek).

347 bl. 150 X 98. 1ste helft 17de eeuw. 550

Aangekocht 1905 (Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 15, No. 14).

133 **Sermoenen.**
H 2 A. Hier volghen sommighe colasien gepreeckt in de tien daghen van ons beminde mede susters Suster Maria van Blocklant en Suster Maria de Larve van onsen Eerweerdigen Pater Theodoris de Jonge int jaer 1619 (6 preeken over het Ave Maria). — Fol. 1-28v.

B. Een schoon sermoon van het contemplatief leuen oft contemplacie. — Fol. 28v.-46.

46 bl. 152 × 94. 1619. Samengebonden met: I. De innighe alleensprake des Eerw. Broeders Gerlacus Peterssen, Regulier tot Windesim, overghestelt in Duyts door Nicasium van Heese, ghecorrigeert door Heer Jan van Gorcum. 's Hertogenbosch, by Anthonie Scheffer, 1613; — en II. Een cort tractaet, daer inne verclaert wordt, hoe noodsaeckelijcken sy de vrede der zielen, ende hoemen dien vercrijghen can, door Jan de Bonilla. 's Hertogenbosch, by Antoni Scheffer, 1613. 551

Aangekocht 1905 (Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 15, No. 15).

128 **Leerredenen,** gehouden te Zwolle en elders, 1712 en 1714. (Lat.
F 1 en Nederl.

286 bl. 163 × 105. 1712-1714. 552

Legaat Robidé van der Aa, 1887.

133 **Sermoenen,** Katholiek.
F 30 282 bl. 158 × 102. 18de eeuw (1ste helft). 553

Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 45, No. 74.

128 **J. Bolwerck.** Lijkrede op M. Heydenrijck. 1724. Excerpt. (Met
G 20 2 Lat. lijkgedichten).

14 bl. 215 × 171. Kopie 1885. 554

Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 23, No. 24.

74 19 **Leerredenen** van P. Gibbon, Nederlandsch.
G 13 2 dln. 156 en 152 bl. 200 × 125. Autograaf. Einde 18de
en 14 eeuw. — Opgedragen aan „den WelEd. Gebooren Heere en Vrouwe der Steede Vreeland, Daniel Hooft Gtsz. en Agnes Maria Hooft, gebore Geelvink". 555

Aangekocht 1910 (Verslag Kon. Bibl. 1910, blz. XXXII, No. 17).

76 **J. H. Onderdewijngaart** (Canzius). Leerredenen en toespraken als
G 1 predikant te Delft bij het door hem opgerichte Genootschap „Christo sacrum" van de stichting in 1797 tot 20 Aug. 1827. 3 bundels. 556

1916 overgenomen uit de verzameling gedrukte boeken.

78 **J. A. van Waenen** (pred. te Woerden). Hervormingspreek op
G 89 het derde eeuwfeest. Met bijlagen en opdracht aan Koning Willem I.
194 bl. 242 × 200. Autograaf. 1817. 557

129 **W. Scholten.** Leerrede naar 2 Sam. 8 vs. 15*b* op 's Konings
E 5 jaarfeest, 12 December.
23 bl. 206 × 134. Autograaf. 1847. 558

75 **Schets van een preek** op 's Konings verjaardag, 19 Febr.
H 21 9 bl. 229 × 158. 19de eeuw (midden). 559

5. DEVOTIONIS LIBRI.

72 J 23 Incipit liber qui dicitur **corrector animarum** et prefacio operis subsequentis. [Inc.:] Ex universis sanctorum patrum opusculis, uel institutis, largiente domino nostro ihesu xpristo quatuor in huius uoluminis corpusculo excerpti continentur libelli.

Perk. 82 bl. 190 × 121. Cahiers van 8 bladen. Een cahier ontbreekt (tusschen fol. 32 en 33), een ander is door het wegnemen van eenige bladen met tekst tot 2 bl. gereduceerd (fol. 49/50), bovendien ontbreekt het geheele 4de boek. — 12de eeuw. Door 2 personen geschreven. Met roode beginletters.

In een houten, met lichtgrijs leder overtrokken stempelband van de 15de eeuw. Sporen van een klamp.

Als schutbladen en aan de binnenzijde van den band fragmenten van een liturgisch HS. van de 11/12de eeuw. 560

Vroegere bezitters: P. de Noua Juda [....?] (fol. 1r.); H. de Vries (fol. 1v.). — Aangekocht 13 Jan. 1818 op auctie-D. Scheurleer te Den Haag (Cat. blz. 58, No. 679).

70 H 3 A. **Summa** que vocatur verbum adbreviatum, quam composuit **Magister Petrus**, vir pietate plenus, parisiensis ecclesie dictus precentor. Cui sit vita bona et exitus bonus. [Het begin ontbreekt]. — Fol. 1-6v.

B. **De Superbia.** [Inc.:] Superbis uero resistit dominus humilibis autem dat gratiam. — Fol. 7.

C. **Officium pro captiuis**, uel qualibet necessitate opus fuerit siue etiam peregrinis. [Inc.:] Notum uobis sit omnibus quid proximus alicuius indigentis facere debeat. — Fol. 7r.-v.

D. Fransch gedichtje, over de Romeinsche cijfers en de getallen met voorbeelden, een lijst van telwoorden enz.

Perk. 7 bl. 231 × 159. 13de eeuw. In een bruin leeren band (16de eeuw?). 561

Coll. Lupus 28.

72 J 19 A. **Concordantie** in bibliotheca de uiciis et uirtutibus. [Inc.:] Contra querentes et detinentes superflua [gevolgd door theologische stukken van verschillenden aard, grootendeels betrekking hebbend op liturgische teksten, o.a. sermoenen]. — Fol. 1-255.

B. **Herbertus autisiodoronsis.** Summa de septem sacramentis. [Inc.:] Legitur Io. XIX°. quod unus militum lancea latus xpristi aperuit. — Fol. 256-302.

Perk. 302 bl. pl.m. 170 × 112. 12de-13de eeuw.

A bestaat uit cahiers van verschillend aantal bladen, B uit cahiers van 8 bladen. A en B waren oorspronkelijk twee verschillende boeken. A bestaat uit stukken, die misschien oorspronkelijk niet bijeen hoorden, maar al vroeg waren de verschillende deelen vereenigd blijkens de inhoudsopgave uit de 13de eeuw op het oudtijds tegen den band geplakte eerste schutblad: In hoc volumine continentur isti libri: concordancie in biblia, de viciis et virtutibus distinctiones sermones et ali. herbertus de septem sacramentis.

In een waarschijnlijk gelijktijdigen houten met grijs leer overtrokken stempelband. 562

Fol. 202v.: Anno domini 1148 VII kal. maij, uel potius kal. augus fonta (sic) est domus de Camb—. — Coll. Lupus 62-67.

71 **Tractatus de virtutibus et vitiis** (Fragment). [Inc.:] Inhonor vero
J 44 privatio (?) ejus. Magnanimitas vero sumitur a magno et animo. Fol. 3 twee andere fragmenten. [Inc.:] Mulier que habuit duos filios, — [Inc.:] Videte quoniam caute ambuletis. Fol. 6v. fragment. [Inc.:] Dignus est agnus qui accisus est aperire librum.

Perk. 6 bl. 202 × 158. pl.m. 1300. In een bruin leeren band. 563

Coll. Lupus 16.

73 A. **Precos.** [Het begin ontbreekt]. — Fol. 1.
G 23 B. **Stella clericorum.** [Inc.:] Quasi stella matutina in medio nebule. [Expl.:] Explicit tractatulus cuius stella clericorum exstat titulus Per rodolphi iacobi manus anno 1442 in septimana precedente iohannis festum Orate pro ipso peccatore unum Aue maria. [Het slot is korter dan in den druk van het eind der 15de eeuw]. — Fol. 2-9v.

C. **Exposicio super orationem dominicam.** [Inc. prol.:] Pater thomas de aquino. [Inc. expos. fol. 10:] Hec est oracio dominica precellens omnes alias oraciones. [Expl.:] Et sic est finis exposicionis cuiusdam compendiose super oracionem dominicam finita nec non completa per rodolphi iacobi manus anno domini 1442 in profesto katherine. — Fol. 9v.-12v.

D. [**Expositio super decalogum.** Inc.:] Audi israhel precepta domini et ea in corde tuo quasi in libro scribe. [Expl.:] Expliciunt dca. decem preceptorum dei deo gracias. — Fol. 13.-64.

Pap. 64 bl. 214 × 145. A, B en C vormen samen een cahier, D bestaat uit 4 cahiers van 12 en een van 5 bl. (waaronder een onbeschreven blad). Oorspronkelijk was het waarschijnlijk van het voorafgaande gescheiden. 1ste helft 15de eeuw. B en C in 1442 door Rodolphus Iacobi geschre-

ven. Samengebonden in een 15de-eeuwschen houten, met bruin leer overtrokken band met een oorspronkelijk afzonderlijk gefolieerd werk (zie Lat. taalkunde). Met 2, gedeeltelijk verdwenen, koperen klampen. 564

Coll. Weesp 28.

73 H 23 A. **Jacobus reuerendus magister.** Computus. [Inc. comm.:] Ad cuncti potentis dei ac marie laudem Ad nouellorum clericorum aliqualem profectum. [Textus inc.:] Cyclus solaris annos tenet octo viginti. [Met tabellen en graphische voorstellingen. Fol. 30r. een figuur met aanwijzing der beweeglijke feesten, met verklaring]. — Fol. 1r.-29v.

B. **Johannes de Garlandia.** Liber de misteriis ecclesie et de mistica exposicione illorum. [Met commentaar. Inc. comm.:] Circa inicium presentis libri primum nouendum est. [Textus inc.:] Anglia quo fulget quo gaudent presule claro Lundonie. [Vgl. Histoire littéraire de France, XXI, 370-372]. — Fol. 31-64v.

C. **Exposiciones** lectionum vigiliarum. [Inc.:] Parce michi domine etc. Ad evidenciam exposicionis harum lectionum quae in ecclesia communiter legi solent pro defunctis nouendum. — Fol. 65-75v.

D. **Gesta de passione xpristi** quae scripsit Nychodemus et quae inuenit Theodosius imperator reposita in pretorio pylati presidis. [Met inleiding, beginnend:] Sciendum est quod xps in mortem traditus est a Juda per auariciam [grootendeels bestaande uit een relaas de pena et origine pylati]. — Fol. 77-91v.

Pap. 92 bl. 208 $\times$ 144. A bestaat uit 2 cahiers van 12 en 1 van 6 bl.; B uit 1 van 12, 1 van 9 (oorspr. 12, 3 zijn weggesneden), 1 van 14 bl.; C uit 1 cahier van 12 bl.; D uit 1 cahier van 5 bl. Geschreven met verschillende handen in de 15de eeuw.

A is vervaardigd in Kampen (fol. 7v.: in diocesi traiectensi ubi presens opusculum est compilatum. s. in opido campensi) in 1436 (ib.: de presenti anno compilacionis huius opusculi scilicet qui scribitur anno domini 1436; fol. 12: in presenti anno domini 1436). — C is blijkens onderschrift geschreven per manus Jacobi caerridders. — In een 15de-eeuwschen houten, met bruin leer overtrokken stempelband, met sporen van klampen. 565

Fol. 30v. in een hand van pl.m. 1510: Si quis vult sire ad quem pertinet iste libellus in hasselt est natus arnoldus hist est ipse vocatus. — Fol. 1 in een hand van de 17de eeuw. Ad usum ff. Capuc. hasselens. — Fol. 61v. in den rand Joen (?) Loesberch, Willem Claesberch aleas tuten (?), 1604. — Fol. 76 een quitantie met de namen Rener cudders en Willem Stas aleas cloespoert. 1608. — Coll. Maastricht 489.

72 A. **Liber scintillarum.** Dominus in euum. [Inc.:] Maiorem
J 24 caritatem nemo habet quam animam suam ponat quis. [Voorafgegaan door index der capitula (Hierboven fol. 1r. in rood: Homines mansuetissime uiuerent si tollerentur hec duo uerba meum tuum. Hierboven nog een regel in zwart, die is uitgekrast) en proloog (inc.:) Lector quisquis es hunc libellum flagito te scriptor. = P. L. 88, 597vv]. — Fol. 1-63v.

B. **De doctrina confitendi.** [Inc.:] Quoniam circa confessiones animarum pericula sunt. [= Florilegium Casinense IV, 191vv.] — Fol. 63v.-72v.

Perk. 72 bl. 136 × 105. Cahiers grootendeels van 8 bl. (afw. 24-30, 55-60, verderop onzeker, of 61-72 dan wel 63-70 een cahier). 14de eeuw. A in 2 kolommen, B op het begin na in 1 kolom. Met roode en blauwe eenvoudig versierde beginletters. Aanteekeningen aan den voet van meerdere pagina's. In een 18de-eeuwschen leeren band. 566

Op het voorschutblad: Iste liber est monasterii celestinorum sancte crucis prope offemontem. — Catalogus-Crevenna in 8o. I (1789), blz. 169, No. 774. — Coll. Romswinckel.

72 **[Gerardus de Vliederhoven].** Cordiale [de IV novissimis]. Memorare
J 20 nouissima tua et in eternum non peccabis.

Perk. 98 bl. 156 × 110. Cahiers van 8 bl. 15de eeuw (1ste helft). Geschreven in de Nederlanden. Met eenige gekleurde en versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). In een gelijktijdigen houten, met bruin leer overtrokken band met resten van een klamp. 567

Aangekocht 1830 op auctie-J. W. van Leeuwen. — Vgl. C. M. Vos, De leer der vier uitersten, Amsterdam 1866, blz. 198.

133 **[Gerardus de Vliederhoven].** Liber IVor Nouissimorum. Memorare
F 12 nouissima tua et in eternum non peccabis.

Perk. 54 bl. 207 × 152. 2e helft 15de eeuw. Geschreven in Italië. Cahiers van 10 bl. Met 1 groote beginletter in goud en kleuren in Italiaanschen stijl en meerdere kleinere versierde en gekleurde beginletters (penteekening). In een gelijktijdigen houten, met bruin leer overtrokken band (met gerestaureerden rug) met sporen van 2 klampen. 568

Op het voorschutblad een (niet onderteekende) aanteekening van P. A. Orlandi met verwijzing naar zijn boek: Origine e progressi della stampa osia dell' arte impressoria 1722, blz. 373. — Aan de binnenzijde van den achterband: Dn Illario.

Aangekocht 1897 (Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 37, No. 56).

70 A. [**Sermones** de tempore voor het geheele jaar. Inc.:]
E 25 Erunt signa in sole et luna et stellis. — Fol. 1-130v.

B. [**Stella clericorum.** Inc.:] Quasi stella matutina in medio nebule. [Het slot als 73 G 23]. — Fol. 131-138v.

C. [**Gerardus a Vliederhoven.** Cordiale de IV nouissimis. Inc.:] Memorare nouissima tua et in eternum non peccabis. Fol. 139-173.

D. [**Sermones** de tempore. Advent-Quadragesima. Het vervolg ontbreekt. Inc.:] In illo Cum appropinquasset iherosolimis et venisset. — Fol. 174-220v.

Pap. 220 bl. pl.m. 290 X 210. Cahiers van 12 bl. (doch: 121-130, 167-173, 210-220). 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden.

In een gelijktijdigen houten met donkerbruin leer overtrokken stempelband. Het leder en 2 klampen zijn grootendeels verdwenen. 569

Fol. 1r. Liber sororum sancte katerine in muden. — Coll. Weesp.

73 G 20 **Nicolaus de Hanappis.** Liber exemplorum sacre scripture compositus a fratre n. de h. ordinis predicatorum patriarcha iherosolimitano. [Inc.:] Creacio rerum fuit ita mirabilis quod eius noticia non nisi per reuelacionem venire potuit ad hominem.

Pap. en 4 bl. perk. 159 bl. 215 X 147. Cahiers van 12 bl. 15de eeuw (1e helft). Met roode beginletters. In den oorspronkelijken houten, met bruin leer overtrokken band. 570

Voorin 2 bl. perk. met alphabetisch register en de mededeeling (in een 15de-eeuwsche hand): Te weesp int oude conuent der susteren hoert dit boec. — Coll. Weesp 25.

Vermeld bij K. O. Meinsma, Middeleeuwsche Bibliotheken, Zutphen 1903, blz. 313.

75 H 16 **Gherardus Leodiensis.** Tractatus fratris gherardi ordinis predicatorum de statu siue dispositione cordis sub septemplici diuisione secundum septem spiritus sancti dona. vtilis ammonitio tam doctori quam auditori verbi dei. [Inc.:] Preparate corda vestra domino. Verba sunt samuelis in libro regum. Loquitur dominus predicatoribus per ysaiam dicens. [Aan het slot een „tabula" der hoofdstukken].

Pap. 88 bl. 214 X 145. Cahiers van 8 bl. 15de eeuw (midden). Met roode beginletters. In een band der 18de eeuw. 571

Aangekocht 27 Aug. 1857 op auctie-De Visser te Den Haag.

73 G 43 **Tractatus** de bono et malo (pars 1, sectio 20-pars 3, s. 8). [Pars 2 inc.:] Postquam visum est de malo tenente racionem culpe. — Fol. 7v. — [Pars 3 inc.:] Dicto de malo culpe quod est fugiendum et de malo quod est timendum. — Fol. 10.

Pap. 12 bl. 212 × 145. 1 cahier. 15de eeuw. Met roode beginletters. In een jongeren band. 572
Coll. Weesp 48.

70 A. **Alphabetum** diuini amoris de eleuacione mentis in
H 9 deum venerabilis magistri **Johannis Gerson** Cancellarii parisiensis. [Inc.:] Ad honorem omnipotentis dei aliquos modos et vias. [Ten onr. aan Gerson toegeschreven. Gedr. Joannis Gersonii opera omnia III, Antw. 1706, blz. 770 v.v.]. — Fol. 1-25v.

B. **Bernardus** abbas. Speculum de honestate vite. [Inc.:] Petis a me fili et frater. quod nunquam et nusquam. [= P. L. 184, 1167]. — Fol. 26-28.

C. Octo puncta mediant[ibus?] quibus peruenitur ad perfectionem vite spiritualis eiusdem. [Inc.:] Hec octo si bene excolueris. [= P. L. 184, 1181]. — Fol. 28v.-32.

D. **Summa** edita a sancto **thoma de aquino** de articulis fidei et ecclesie sacramentis. [Inc.:] Postulat a me vestra dilectio ut de articulis fidei. — Fol. 35-47v.

[In fine:] Venerabilis dominus nycolaus de cusa .... eisdem statutis interseruit articulum qui sequitur. Item laudamus et legimandamus ... libellum sancti thome de aquino de articulis fidei et sacramentis ecclesie. [Expl.:] studeatur diligenter. — Fol. 47v.-48.

E. **Beatus Augustinus episcopus.** Prologus siue retractatio de agone xpristiano. [Inc.:] Fratribus in eloquio latino ineruditis ... Incipit liber: Corona victorie non promittitur nisi certantibus. [= P. L. 40, 289]. — Fol. 48v.-63.

F. **Beatus Augustinus.** Sermo de verbis euangelicis ubi dictum est. Non potest filius a se facere quitquam nisi quod viderit patrem facientem. [Inc.:] Archana et secreta regni dei prius querunt credentes. [= P. L. 38, 698]. — Fol. 63v.-68v.

G. **Beatus Augustinus.** Exposicio uerborum euangeliste. Sicut pater suscitat mortuos sic et filius et cetera. [Inc.:] Audistis fratres karissimi in lectione euangelica dominum dicentem. [= P. L. 39, 1925]. — Fol. 69-70.

H. **Beatus Augustinus.** Omelie et primo de eo quod psalmista ait. Quis est homo qui vult vitam et cupit videre dies bonos. [P. L. 38, 121. — De verdere homeliën = P. L. 39, 1697; 39, 2250; 39, 2287; 39, 2248; ? (inc.: Beatus qui post aurum non abiit ... In scripturis diuinis legimus fratres carissimi quod beatus sit); 38, 909 of 39, 1964]. — Fol. 70-88.

J. Casus de emptione reddituum sub gracia redemptionis.

[Inc.:] In quibusdam partibus mos est ab antiquo facere in forma sequenti. — Fol. 89-94.

K. Nota quosdam casus et articulos de focaristis quos uenerabilis magister **Gherardus** dictus **Groot** pie memorie collegit. — Fol. 94v.-98.

L. [Inc.:] Johannes in summa confessionum libro primo tytulo septimo Rubricella de officiis clericorum. [Over de horae canonicae]. — Fol. 98v.-99.

M. [Inc.:] Sanctus Augustinus, pontifex gloriosus vniversorum doctor excellentissimus. [Over deugden en ondeugden van geestelijken]. — Fol. 99-100.

Pap. 100 bl. 213 X 145. Bl. 35-84 bestaat uit 5 katernen van 10 bl. met overblijfselen van oude folieering. Fol. 85-102 (101 en 102 zijn niet beschreven) zijn 3 katernen van 8 bl., waarvan het eerste tot 4 en het laatste tot 6 is gereduceerd. Een onbeschreven blad en fol. 1-34 zijn 3 katernen van 12 bl., waarvan het laatste tot 11 bl. is gereduceerd. — 15de eeuw, waarschijnlijk geschreven in de Nederlanden. Met roode beginletters. In de 18de eeuw ingenaaid. 573

Coll. Visser 5.

75 A. Magistralis exposicio Simboli Apostolorum. [Inc.:]
E 75 Cum sine precursu actus fidei vel saltem habitus eius non sit possibile opus meritorium. — Fol. 1-13.

B. [Inc.:] Occasione huius quod dicit apostolus 2. ad chorinthios 3o. non sumus sufficientes cogitare etc. queruntur de cogitatione 22 questiones: Prima utrum anima in luce creata uel in terra. — Fol. 14-23v.

Pap. 23 bl. 284 X 205. 2de helft 15de eeuw. Oorspronkelijk 2 hss. Het eerste bestaat uit een cahier van 10 bl. en eenige afzonderlijke bladen, het tweede uit een cahier van 8 bl. en eenige afzonderlijke bladen. Met roode beginletters. In jongeren band. 574

129 A. Speculum mortalium sub collocucione ihesu et heremite
G 10 Capitulum primum. [Inc.:] Quidam sanctorum patrum ait O rex celestis qui vniuersa que celi ambitu continentur. — Fol. 1-59. — Fol. 59r.-v. een Tabula in 17de-eeuwsche hand.

B. Speculum solitariorum sub collocucione patris et discipuli Capittulum primum. [Inc.:] Quidam sanctus pater quadam vice obuiauit discipulo alterius sancti patris et ait ad illum. — Fol. 60-130.

C. Ad laudem gloriam et honorem dei et ad vtilitatem legencium Ego dericus bormans custos pro tempore ecclesie in baexen scripsi hunc librum pro fratribus regularibus

monasterii vallis sancte elizabeth in comitatu hoirnensi anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto Quo anno multa mirabilia magis autem miserabilia contigerunt. [Volgt een kroniek van Luik en omstreken over het jaar 1466]. — Fol. 130v.-133.

Perk. 133 bl. Cahiers van 8 bl. Geschreven door Dericus Bormans te Baexen 1466. Met gekleurde beginletters (rood en blauw) in Nederlandschen stijl (penteekening). 575

Op het voorschutblad met een hand uit de 15de eeuw: Liber Monasterii vallis sancte Elizabeth Ordinis Canonicorum Regularium in Comitatu hoernensi leodiensis dyocesis. — Op den verso-kant in 17de-eeuwsche hand: Sum Canonicorum Regularium vallis Sancte Elisabeth In Comitatu Hornano.

Aangekocht 1899 (Verlag Kon. Bibl. 1899, blz. 16, No. 18).

75 **Ars moriendi.** [Inc.:] Stude sapientie fili mi et letifica cor meum
E 74 vt possis respondere exprobranti sermonem prouerbiorum vicesimo septimo. Et quamuis sint Salomonis ad litteram ad filium suum.

Pap. 66 bl. 277 X 205. 1 cahier van 10, 4 van 12 en 1 van 8 bl. — Fol. 66v.: Explicit ars moriendi finita anno 1488. In profesto Mathei apostoli et ewangeliste. — Met roode beginletters. In jongen band. Voorin een inhoudslijst, dit hs. en 7 andere nummers bevattend. 576

73 **De seruanda uiduitate:** Ad Lucretiam Minam nobilem Patauam
E 22 ...: Libellus ex dictis sanctorum patrum hincinde collectis: quem Antonius Gazius Patauus: Artium ac medicinae professorum minimus aggregauit ...: foeliciter. Incipit. — Capitulum primum. Rationes confutat: quibus alique uidue facile sibi persuadent rursus esse nubendum ... — Invocato altissimi praesidio ad id mox deueniendum esse censeo.

Pap. en 1 bl. perk. 23 bl. 264 X 165. 1 cahier van 10 bladen (door het uitsnijden van een blad met tekst tot 9 gereduceerd), 2 van 8 (waarvan het laatste door het uitsnijden van 2 bl. tot 6 is gereduceerd). — Fol. 23v.: Currente anno Domini 1498 Ego Antonius Patauus ... Die XXIII Martii: praesens opusculum absolui. Pro quo sit Nomen Domini benedictum. — Met versierde eñ gekleurde beginletters in Italiaanschen stijl. Ingenaaid. 577

Cat.-Crevenna in 8o. I (Amsterdam 1789), blz. 192v., No. 886.
Coll. Romswinckel.

70 A. Orationarium in vita domini nostri ihesu xpristi a
H 35 fratre **petro pequst** compilatum. [Prol. inc.:] Sepe rogatus sum ut quomodo simplex religiosus debeat potissime. [Inc. orationarium:] Igitur attendens quod lectio diuina meditacio

et oracio faciunt mentem deo iugiter inherere. — Fol. 1-150.

B. Orationarium de suffragiis sanctorum et primo tituli capitulorum ponuntur. [Inc. orationarium:] Post predicta cogitabis quod ad regnum celorum. — Fol. 150-172.

Pap. 172 bl. 212 × 145. 20 cahiers van 8 bl., 1 van 10 en fol. 170-172. pl.m. 1500. 578

Op de blz. tegenover fol. 1r.: Et pertinet celestinis sancte crucis prope offem[ontem]. — Cat. Crevenna in 8o. IV (Amsterdam 1789), blz. 42v., No. 5898.

71
E 44 A. [Ex **Hildogardis** operibus **Gebononis** prioris everbacensis excerpta. Incipit speculum futurorum temporum]. Ex libro diuinorum operum capitulo nono secunde partis. Cum peccata hec ... Honorabilibus viris in xpristo semper diligendis magistro Remundo. [= Pitra, Analecta Sacra VIII (typis sacri Montis Casinensis 1882), 483-488]. — Fol. 1-69v.

B. Incipit liber **Cirilli.** Frater Gibertus, anglicus magnus ille theologus ... Epistula super oraculo cirilli. Domini tocius diuine sapiencie ... Incipit prologus cirilli super oraculum. Lgitur cum pro veneranda celebritate ... Primum capitulum. Tempore annorum xpristi mille ducentorum quinquaginta et quatuor. [Oraculum B. Cyrilli eremitae montis Carmeli cum expositione Abbatis Joachimi]. — Fol. 70-103.

C. Incipit sibila erithea babilonis prophetissa. Excerta libro qui dicitur Basilographus ... de caldeo sermone in grecum doxa peritissima transtulit ... Eugenius regis sicilie admiratus de greco transtulit in latinum. Incipit prophetia sibille erithee missa per eam ad grecos. Requiritis me o illustrissima turba danaum. [Fol. 111-115: Sibilla tiburtina. Sibille generaliter omnes dicuntur femine prophetantes]. — Fol. 103v.-116.

d. Versus reperti in quodam lapide in Anglia. [Inc.:] Anno domini millesimo CCC° septuagesimo bis quinque frater. — Fol. 116.

e. De profeciis merlini. [Inc.:] Duo subsequentur ceptrum. [Met commentaar van Johannes de Rupecisa]. — Fol. 116r.-v.

F. De angelico pastore et eius bonitate et virtute et operibus sanctis qui apparibit [lees: -ebit] ... [Inc.:] Viso et prenotato per quos et qualiter. [Met vervolgen:] Prophetia karoli, — De pastore successore angelici pastoris et eius virtuosis operibus, — De secundo pastore post angelicum pastorem et eius virtuosis operibus, — De tercio pastore post angelicum pastorem et eius operiobus virtuosis. — Fol. 117-121.

g. Ex prophecia sidrac de papis. [Inc.:] Obscuratum est aurum mutatus est color optimus rubigo te consumet. — Fol. 121-122.

H. Quanto tempore scisma et tribulationes durabunt in ecclesia dei et quo tempore finientur et de multis nouitatibus que fient inter tempora et finem tribulacionum et aliquid de federico imperatore et Karolo rege francie. [Inc.:] De scriptis et notatis factis operibus ac tribulationibus ueri et pseudo pontificis. — Fol. 122-139v.

J. Hec que sequntur extracta sunt de libris **s. hildegardis** prophetisse ... Ista dabuntur indicia ante scisma illud sub quo episcopi et clerici de locis propriis expellentur. Diuisio ecclesie. Dum peccata hec in populis se inuicem coniunxerunt. — Fol. 140-142v.

K. Hec que sequntur extracta sunt de prophetia Ioachini abbatis de oneribus prophetarum. Onus egipti: quanta sub egipti filia s. francia. — Fol. 143-144.

L. Inuectiua ezechielis contra pseudo pastores. [Inc.:] Ezechiel propheta, domini vniuersalis pseudo pastoribus. — Fol. 144-147.

Pap. 142 bl. 278 × 205. Cahiers van 8 bl. pl.m. 1500. In een leeren band van de 18de eeuw. Met roode beginletters. Sommige afdeelingen hebben marginale en interliniaire aanteekeningen. Voorin 5 bln, geschreven pl.m. 1700, bevattende: een inhoudsopgave, Iudicium de compilatione hujus operis, Judicia Eruditorum super authoribus et Prophetiis hoc volumine comprehensis. 379

Coll. Gérard A 36.

74 **Liber exorcismorum.**

F 25 A. Quedam notanda circa exorcismum et que requirantur ad exorcistam. [Inc.:] Notandum quod exorcista secundum ysidorum. — Fol. 1r.-8r.

B. De incubis et succubis. [Inc.:] Queritur utrum credi possit libere. — Fol. 8r.-9v.

C. De strepitu et exercitibus nocturnis. [Inc.:] Queritur quid sentiendum est de nocturnis. — Fol. 9v.-12r.

D. De maleficis et eorum maleficijs. [Inc.:] Queritur primo: quot sunt species superstitionum. — Fol. 12r.-24r.

E. Incipit tractatus de discretione spirituum Ioannis gersonis. [Inc.:] Probate spiritus si ex deo sunt. — Fol. 24v.-32v.

F. Modus succurrendi his, qui a demonio vexantur. [Inc.:] Item die precedenti si habuerit lucida intervalla. — Fol. 41r.-90r.

G. Instructio exorciste volentis expellere demones a de-

moniacis vel maleficiatis. [Inc.:] Nota quod exorcista volens expellere. [Met 7 exorcismi, waarvan de laatste heet:] Exorcismus optimus qui legitur rome in sancto petro ante columnam. — Fol. 91r.-115r.

H. Hic incipit modus coniurandi malignos spiritus in corporibus hominum existentes prout rome in ecclesia sancti petri habetur. [Inc.:] Versus. Adiutorium nostrum in nomine donimi. Resp. Qui fecit celum et terram. — Fol. 115v.-129r.

J. Sequitur coniuratio dyaboli ut se in forma visibili ostendat .... Generales exorcismi. [Inc.:] Precipio tibi. — [Met:] Benedictiones faciende super obsessos post coniurationem. — Fol. 129r.-132r.

K. Incipit coniuratio valde bona contra incubos. [Inc.:] In primis inducatur persona illusa. — Fol. 132v.-138v.

L. Incipit modus coniurandi spiritus apparentes hominibus excerptus ex tractatu .... Jacobi de Clusa ordinis Carthusiensis .... [Inc.:] Apparent autem animi defunctorum. — Fol. 139r.-149v.

M. [Bezweringen tegen vlekken in de oogen, tegen vallende ziekte, om gestolen goed terug te krijgen, tegen storm, onweer, bliksem, hagel. Latijn]. — Fol. 150r.-167r.

N. Experientia vera an vacce vel homines sint maleficati. [Inc.:] Accipe vas mundum. — Fol. 167v.-169v.

O. Modus conficiendi aquam benedictam .... [Inc.:] Sacerdos itaque volens hanc aquam conficere et sanctificare. [Gevolgd door kleinere stukken van denzelfden aard]. — Fol. 169r.-186r.

P. Incipit modus exorcizandi maleficiatum. [Inc.:] In primis exorcizandus faciat puram confessionem. — Fol. 186v.-197r.

Q. [Kleinere exorcismi voor behekste dieren, voorwerpen enz. Latijn]. — Fol. 197v.-213v.

R. Sequitur modus benedicendi et consecrandi aurum, thus, et myrram in die epiphanie sub missa post euangelium vel offertorium. [Inc.:] In primis hec tria munera per manus sacerdotis offerantur. — Fol. 214r.-219v.

S. [Uitspraken van Gerson, S. Augustinus, den Psalmist, S. Thomas, S. Chrysostomus. Latijn]. — Fol. 219v.-220v.

T. Benedictio agni paschalis. [Inc.:]. Versus. Adiutorium nostrum in nomine domini. — Benedictiones. — Fol. 221r.-239v.

U. Probato demoniacorum vel obsessorum Hic incipit modus probandi energumenos utrum vere sint obsessi vel non. — Fol. 240r.-258r.

V. Missa legenda super obsessos ad eliminationem demonis. [Inc.:] Introitus misse. Deus in adiutorium. — Fol. 258r.-259r.

Pap. 259 bl. 213 × 164. 31 cahiers van 8 bl., 2 van 4 bl. (fol. 217-220 en 237-240) en 1 van 6 bl. (fol. 257-259 en 3 onbeschreven bladen). 16de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. In bordpapieren met bruin leder overtrokken stempelband van de 16de eeuw. Voorin: Liber Canonicorum Regularium in Eemsteyn prope Dordracum. Inliggend een index naar de onderwerpen. 580

Maart 1909 bij ruiling overgenomen van de Universiteitsbibliotheek te Utrecht (Cat. Tiele, 1887, blz. 112v., No. 344; zie de daar geciteerde literatuur). — Verslag Kon. Bibl. 1909, blz. XXVIII-XXX, No. 9.

71 **[Bertrand de Ferrea-Limounay.** Visiones. Inc.:] Ecelesiae [sic]
H 71 Romanae Sponse Domini nostri Jesus christi: Pax vobis sit ... Liber generationis de hoc quod sequitur Michael non habens filios, manens in Vrbe sancti Maclouii in Britannia.

Pap. 78 bl. 140 × 88. Cahiers van 8 bl. — Autograaf, 1635-'38 (op het blad vóór fol. 1: Rex et Regina Franciae habeant Prolem: quod videbitur: I H S: Credens in dei Postestatem Amicus lector armabit se fide et si non credit non stabit firmus MDCXXXV, — fol. 78: Factum et perfectum a me Bertrando Ferrea Limounay Sancti Macloui die prima octobris millesimo sexcentesimo trigesimo octauo. — In een gelijktijdigen perkamenten band. 581

Fol. 1r.: Collegij Paris. Soc. Jesu. — Paraphé au desir de l'arrest du 5 juillet 1763. Mesnil. — Niet in den cat. van Clermont. — Coll. Visser 4.

6. LIVRES DE DÉVOTION

133 **Sidrac et Lucidaire.**
A 2 A. Cy commence la table du liure Intitule de sidrac. — Fol. 1-15v.

B. Cy commence le prologue du liuvre que le Roy bochus fist escripre. Et lui mist nom sidrac de toutes sciences. [Inc. :] La pourueance nostre seigneur le pere tout puissant a este du commencement du monde. — Fol. 17v.-188.

C. Cy commence la table du liure qui est appelle lucidaire. — Fol. 190-191.

D. Le prologue de lucidaire sensuit. [Inc. :] Quant a parler de noblesse espirituel. — Fol. 192-210v.

Perk. 211 bl. 404 × 292. Cahiers van 8 bl., 1 van 6 bl. (fol. 8-14). Begin 15de eeuw. Fol. 211r.: Cy fine lucidaire — lequel liure de sidrac et lucidaire est escript de la main guillebert de mets libraire de mons. le duc Jehan de bourgoingne [† 1419]. — Met 2 miniaturen en veel versierde en gekleurde beginletters en randversiering in Franschen stijl (Parijs). — In een bruin lederen band met goud, met het wapen van stadhouder Willem IV. Met 2 koperen klampen. 582

Uit de bibl. van de Bourg. hertogen (zie George Doutrepont, Inventaire de la „librairie" de Philippe le Bon (1420) [Commission royale d'histoire], Bruxelles 1906, blz. 111 vlg., No. 169 en de daar vermelde catalogi — daarna in het bezit van Philips van Kleef (zie Finot, Inventaire sommaire des archives départementales antérieures à 1790. Nord. Archives civiles. Série B. Chambre des Comptes de Lille VIII. Lille 1895, blz. 433v.). — Oranje-Nassau boekerij (Dohna 273, Huygens 250, No. 205, F. H. 218, No. 68; De Oranje-Nassau boekerij, blz. 16, No. 41). — 1815 door de administratie der Bibl. royale te Parijs aan Nederland afgestaan en overgebracht naar de Kon. Bibl.

Vgl. nog over dit hs. Paris et ses historiens aux XIVe et XVe siècles. Documents et écrits originaux recueillis et commentés par Le Roux de Linay et L. M. Tisserand. Paris 1867 [Hist. gén. de Paris], blz. 127v. — Bradley Dictionary of miniaturist II, blz. 314.

78 A. Ceu sont les chappitres contenues en cest liure qui fust
E 51 faicte pour les femmes mariees et a marier. — Fol. 1r.-v.

B. [Inc. :] En lan mil trois cens soixante et onze. En vng iardin estoye soubz un umbre. — Fol. 2-75.

C. Au nom de ihesuscrist. Cest ci vne bonne doctrine pour briefment et plainement enseigner les simples gens a bien viure et a bien confesser et est compilee de ce qui sensuit [lijst der hoofdstukken; dan :] Ce qui est en ce

liure doiuent enseigner les pbres a leurs parroissiens. — Fol. 76-89v.

d. [Jongere toevoegsels :] Une autre exemple est de deux dames qui estoint. — O bon Jesus vous estes mon dieu. — Fol. 90v.

Perk. 90 bl. 271 X 195. Cahiers grootendeels van 8 bl. (tusschen bl. 23 en 24 is een bl. met tekst uitgesneden; 32-37 bestaat uit 2 cahiers van 4 bl., waarvan 2 weggesneden, maar de tekst loopt door; 70-75 is een cahier van 6 bl., 84-90 van 7 bl.). — Midden 15de eeuw. Geschreven in Frankrijk. Met versierde beginletters in goud en kleuren en eenige randversiering in Franschen stijl. Fol. 2r. en 76r. is ruimte voor een miniatuur opengelaten. In een 18de eeuwschen marocco-band. 583

Fol. 89v.: Se liure est a Katherine de coetiuy. [Zie over haar: Chantilly. Le Cabinet des Livres-Manuscrits I, Paris 1900, blz. XI-XIX]. — Fol. 1r. de naam A. Mutel en een andere niet te ontcijferen naam. — Cat Crevenna in 8o. II (A'dam 1789), blz. 95, No. 1859.

76 **La Miroir de l'ame pecheresse.** Translation du Miroir de lame
E 9 que fit Jadis en latin vng chartreux. Et puis a este nouuellement escript et translate de latin en francois et Acheue par Jo. mielot ne de Picardie a Brouxelles lan mil CCCCL vng. Cy commence la table des rubrices ... Cy commence le prologue de ce miroir de lame pecheresse. Vanitas vanitatum et omnia vanitas, dixit ecclesiastes. Le sage Roy salomon escrit ceste auctorite.

Perk. 91 bl. 294 X 204. Cahiers van 8 bl. (behalve voorschutblad en fol. 1-4; fol. 45-49; fol. 90, 91 en achterschutblad. — Met een miniatuur (pent.), 7 groote versierde letters (pent.) en meerdere kleinere versierde letters in goud en kleuren en eenige dito randversiering (Noordfr.-bourg. stijl). In een gelijktijdigen houten, met bruin leer overtrokken stempelband. Sporen van 2 klampen. 584

Uit de Bibl. van Philips den Goede? — Coll. Lupus 107.

Voor andere hss. van dezen tekst zie: J. Lutz et P. Perdrizet. Speculum humanae salvationis. Texte critique, traduction inédite de Jean Mielot (1448). Tome I, 2. partie (Mulhouse 1909), blz. 109.

133 **La forteresse de la foy** Contenant en soy chincq liures ... [Fol.
A 6 14r.] Le prologue du translateur. A tous vrays catholicques fideles et loyaulx crestiens de tous estas ... Cy commence le prologue de lacteur de ce present volume. Turris fortitudinis a facie inimici. Ces parolles sont escriptes en la psalme LXe de dauid. [Aan het slot een „conclusion du translateur"].

Perk. 439 bl. 486 X 362. Cahiers van 8 bl. (uitgezonderd :

102-111, 143-148, 165-173, 253-258, 368-373, 414-419, 420-423, 432-437). 2de helft 15de eeuw. Geschreven in Frankrijk. De 5 beginbladen der 5 boeken, waarschijnlijk met miniaturen, zijn uitgesneden. Het hs. bevat nog 1 miniatuur (fol. 108v.) en veel versierde beginletters in goud en kleuren. In een bruin lederen band met het wapen van stadhouder Willem IV in goud. Met 2 koperen klampen. 585

Uit de Oranje-Nassau boekerij (Huygens 2, No. 87, F. H. 214, No. 81, De O.-N. boekerij, blz. 16, No. 42). — Eenige malen komt het stempel der Parijsche Bibliothèque Nationale voor.

72
J 25 **Deuotes méditations** sur les sept paroles de nostre sauueur Jesuschrist recuillees de plusieurs docteurs catholicques premierement en latin: depuis traduictes en françois: par Frere Ferri Mourin celestin de saincte croix soubs offemont. [Inc. fol. 2:] Frere Ferri Mourin... au bon lecteur... Comme ainsi soit que tout nostre salut despende et procede. [Inc. fol. 5:] Meditation sur la premiere parole ... Chapitre 1. Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Mon pere pardones leur, car ils ne scauent ce quils font. Lame deuote et fidele a son espoux Jesuschrist. — Fol. 180-185 bevatten een Table des chapitres.

185 bl. 151 × 120. Fol. 5-180, den tekst der „Méditations" bevattend, bestaan uit cahiers van 8 bl. en zijn door den schrijver gefolieerd. Waarschijnlijk autograaf. De proloog gedateerd 1582. Deze proloog bevat een opdracht aux Religieuses de Sainte Claire en Cambray. In een 18de eeuwschen bruinen kalfslederen band. 586

Cat. Crevenna in 8o. I (Amsterdam 1789), blz. 185, No. 849. Coll. Romswinckel.

70 A. **De la cognoissance de Dieu.** — Fol. 1-8.
H 27 B. **De la cognoissance de l'homme.** — 1. De la misere de l'homme non reconcilié a Dieu par Christ. — 2. Sur l'Estat du Chrestien reconcilié a Dieu en Jhesus Christ. — Fol. 8-20.

Pap. 20 bl. 217 × 167. In een perkamenten omslag. Inliggend een gedicht: Elegie a sa maitresse. [Inc.:] Puisqu' ainsi le voulez, doux maintien de ma vie (1 blz.), — en een brief aan „Madame ma tres chere et tres honorée Mama", met opdracht van het tractaat (1 blz.). A la Haje ce 1r de l'année 1635. Brief en tractaat zijn blijkens een bijgevoegde aanteekening van le Collonel Cailuart du Païs d'Oultremeuse. Op het voorschutblad is in de 2de helft der 18de eeuw door J. Th. Royer geschreven: Ce MS. m'est venu de mon parent Mr. Le Leu de Wilhem, Conseiller de la cour de Brabant a la Haije. J. Th. Royer Constanter. 587

6. DEVOTE LITTERATUUR

71 A. **S. s. Domini Jesu Christi verba** ex quatuor evangelistis
J 64 congregata ab H F X V-G-O J(r ?) [Inc. :] Ex Mattaeo Cap. 3 Sine modo sic decet nos implere iustitiam. — Fol. 1-151.

B. **J. M. J. Exercitia Congregationis Oratorii** Domini Jesu Christi. [Inc. :] Surgendum quando et quomodo. Surgendum hora quarta matutina. [Hierbij:] Officium domini Jesu. [Inc. :] Matutinum—pater ave—Domine labia — Letaniae Infantiae domini nostri Jesu Christi. [Inc. :] Kyrie eleison. — Fol. 153-176v.

C. **Een korte en eenvoudighe Oeffeninghe.** [Inc. :] Opstaende tekent v met het teken des h. Cruys en spreeckt. — Fol. 177v.-185v.

D. **Corte en oenvoudige oeffeninge** voor die geene de welcke haar in den geestelijcken staat begeven. [Inc. :] Daar is niet soo aangenaam aan den mensch als dat hij met den anderen. — Fol. 186-193v.

Pap. 193 bl. 157 × 98. Cahiers van 16 bl. (uitgezonderd: 145-152, 185-193). 1673. — Fol. 151r.: Finis — Anno Domini 1673. — Geschreven in de Nederlanden. In een gelijktijdigen bruin lederen band. 588

---

73 **Stichtelijke tractaten,** gebeden, gedichten enz. Nederlandsch.
G 29 [Een gedetailleerde inhoudsopgave bij F. H. G. van Iterson, Stemmen uit den voortijd. Leiden 1857, blz. 182-185].

Perk. en pap. 117 bl. 138 × 104. Cahiers: fol. 1-13, 14-21, 22-27, 28-36, 37-48, 49-60, 61-72, 73-85, 86-99, 100-107, 108-117. Hier en daar resten van een oude folieering, er op wijzend, dat het hs. vroeger een andere gedaante had. Pl.m. 1400 en 15de eeuw. Met roode beginletters enz. In een perkamenten omslag. Fol. 13v.: Dit boec hoert die susteren van sunt ians ewangelisten huse. — Op het voorschutblad de namen: Sijmon Bruijnen van Paddenburch (2 maal), Gelis Derks (?) van den Bosch, Gerrit Claess Looijer. 589

Coll. Weesp 34. — Eenige stukken zijn naar dit hs. (fol. 46v., 62-63, 75v.-76v., 73-74v., 87-88v., 114-115), uitgegeven door F. H. G. v. Iterson, Arch. voor kerkgesch. XVIII (1847), 181-187; het gedicht fol. 62r.-63r. door W. Moll, Johannes Brugman II (1854), blz. 182-184. Vgl. ook De Vooys, Mnl. legenden en exempelen 335v., Verdam, Tijdschr. 18, 64, W. Dolch, Die Verbreitung oberländischer Mystikerwerke im Niederländischen I, 10, 14, 18, 29, 39, 50.

75 G 11 **Die coninx summe.** [Inc. prol.:] Sonderlinghe lieue ende seer gheminde neue ende broeder in ihesu cristo. Want ic broeder **ian van rode** conuaers der cartuser oerde tot seelem [tractaat 1-4 van Des Coninx Summe. Vert. van 1408].

Perk. 114 bl. 205 × 142. Cahiers van 8 bl., 1 van 6 bl. (fol. 25-30) en 1 van 4 bl. (fol. 111-114). Fol. 114: Hier eyndet des coninx summe ... Dit boec wort gheeyndet int iaer ons heren dusent vierhondert ende XXXVII op sunte Benedictus dach. — Met roode en blauwe beginletters, waarvan eenigen met versiering (penteekening), en een met goud (fol.1r.) Perkamenten band. 590

Cat. Mr. B. A. C. de Sonje Van Wijngaarden (Den Haag, v. Stockum 1845), blz. 19, No. 11. -- Cat. M. A. D. Schinkel (D. H., V. St., 1864), blz. 7, No. 48. — Coll. Bogaers.

Dit hs. heeft J. C. Tinbergen aan zijn uitgave van Des Coninx Summe ten grondslag gelegd, vgl. zijn Inleiding blz. 4, 89, 197, 210-214; reeds vroeger had J. van Vloten, Nederl. proza v. d. 13de tot de 18de eeuw I, blz. 150vv., eenige stukken naar dit hs. gepubliceerd.

73 H 20 **Die roesenghaert Jhesu ende marie** et cetera. [Inc.:] Een busselkijn van myrren is my mijn ghemynde. — [Fol. 6v.:] Ene oeffeninghe der deuoeter sielen des maendaechs vander incornacien ons heren ihesu xpriste des ewighen gods soens inden buyc der onbeulecder maget marien. [Inc.:] Here ihesu xpriste myne verloesinghe, myne ontfarmherticheit.

Pap. 138 bl. 216 × 140. Cahiers van 12 bl., behalve fol. 1-11, 84-94 (2 × 11 bl., door het uitsnijden van 2 × 1 bl.), 131-138 (8 bl.). Geschreven onder invloed v. Limburgschen tongval: fol. 5r. noemt de auteur zich „broeder ... carthuser". Fol. 138: Gheeyndet int iaer ons heren doemen schreef MCCCC ende XLV des anderen daghes na synte peters ende sante pouwels dach. Met roode beginletters enz. In een gelijktijdigen houten, met bruin leder overtrokken band. Met twee koperen klampen. Op den band het oude bibliotheeknr.: 16. 591

Cat. v. d. boeken en hss. v. h. klooster S. Agnes te Maeseyk (Flament, Cat. der Stadsbibliotheek van Maastricht I, blz. XIVv.), No. 71. — Coll. Maastricht 438.

Vgl. W. Moll, Kerkhist. Archief IV (1866), 243; voorin het hs. ook een aanteekening van Moll.

133 H 10 A. [Passie Ons Heren met verklaringen en moralisaties, met proloog, inc.:] Extendit manum suam et arripuit gladium suum vt immolaret filium suum Gen XXII. Die here recte op die hant ende trecte dat swaert op dat hi offerde den soen. Vanden liden ons heren spreket augustinus Cristus nam an hem al onse ghebreke ... [3v.] Dese martelie holt die heilighe scrift alsoe an. Cristus doe hi was XXXiij iaer olt doe ghinc

hi van galilea to iherusalem. [Expl. 92v.:] ende beseghelden den steen ende beualen den hoeders dat graf wel to bewaren ende te hoeden Amen. — Fol. 1.

B. [Droefenis der H. M. Inc.:] Doe onse lieue here verscheiden was anden cruce doe saten die weerde moeder ons heren en Johannes en magdalena en onser vrouwen twe susteren an die ene sijde des cruces. — Fol. 93.

C. Vanden lijden hoe groet dattet is. [Inc. 108r.:] Sancte Gregorius secht voerspoet deser werlt ende weelden deser tijt dat te hebben sonder liden. — Fol. 107v.

d. [Gebed:] Maria is een vat vol dogeden en des hiligen ghiestes. — Fol. 113v.

e. In alle onser droefnis en bangicheiden comet ons toe hulpe alre goddienstichste maget maria. — Fol. 114.

f. Collecte Verlene ons here god dinen dienres des bidde wij dij dat wij verbliden. — Fol. 114.

g. Van Sunte An. Gre. Sebast. en Adriaen. [Inc.:] O hilige vader sancte Anthonius. O hilige confessoer sancte Gregorius. — Fol. 114.

h. Van Sunte Joest gebet. [Inc.:] O hilige vader sancte Joest die negen menschen heuest verloest ende getroest ... Lees iij pr nr en iii aue maria opdat mijn begeerte vmmer geschie. — Fol. 115.

j. Voer die Pestilencie. [Inc.:] Here Ihesu xpe des leuendigen godes sone ene blome ende ene vrucht. — Fol. 115v.

k. Voer die pestilencie alle daghe toe lesen in die eer des hiligen martelaers sunte sebastiaen ... En dit heuet gemaket die Pauwes Clemens en hie heuet gegeuen. — Fol. 116.

l. Die benedictie des vaders. — Fol. 116.

m. Gebet. [Inc.:] O hilighe marteler sunte sebastiaen groet is dijn geloue. — Fol. 117v.

n. O almechtige ewige god die ouermids die verdienste des hiligen martelers sunt sebastiaen. — Fol. 118.

O. Pater noster. Vader onse Bistu onse vader. Ja du nae dijns selues lere. — Fol. 118v.

P. Een deuoet ghebet. [Inc.:] O lieue here Ihesus alweldige god die vander reyner maget maria. — Fol. 124v.

Perk. 125 bl. 117 × 83. Cahiers van 8 bl. Geschreven in de Nederlanden (Oostelijk). Midden 15de eeuw. Met roode beginletters. Gebonden in den oorspronkelijken houten met bruin leder overtrokken band met overblijfsels van sluithaken. 592

Op het voorplat, in een hand der 17de eeuw: J. Brandt Arde Amore. Aangekocht 1905 (Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 16, No. 17).

73 **[Gerardus van Vliederhoven.** Cordiale de IV novissimis in Nederl.
G 28 vert. Inc.:] Memorare nouissima tua et in eternum non peccabis. Ecclesiastes VII. Dit leert ons die wise man ende dudet dus in onser tale. Ghedenc.

Perk 85 bl. pl.m. 162 X 116. Cahiers van 8 bl. en 1 los blad (fol. 41) en 1 cahier van 6 bl. (fol. 82-85, een uitgesneden blad en een blad zonder tekst). Midden 15de eeuw. Met roode beginletters enz. In een perkamenten omslag. Op het voorschutblad: Dit sin die vier vtersten. — Dit boec hoert toe den ouden susteren toe weesp, in sunte iohans ewangelisten huus. — Fol. 86v.: Dit boeck hoert den ouden susteren toe weesp ouer die grobbe. In sinte Johans cloester ewangeliste ende apostel Die weelke de verholentheit gods in padmos heeft ghesien ende bescriuen. 593

Coll. Weesp 88. — Vermeld door C. M. Vos, De leer der vier Uitersten. Amsterdam 1866, blz. 198v.

73 A. Aendenct der armen aendenct gode ... Hier beghint
G 26 **die lere op den a b c** wel na ... -eren welck leren ic ... gods vergadert heb ende ghetoghen ... [Inc.:] Augustinus dat hemelrijc is. — Fol. 1-39.

B. **Van der armoede.** [Inc.:] Sunte bernaert seyt seys [lees: sie(n)] wy aen dat leuen xpristi So en is dat anders niet dan armoede. — Fol. 40-46.

C. [Inc.:] Sinte bernaert seyt O wy hoe langhe sal ic den creatueren dienen. [Uitspraken van kerkvaders enz., ditmaal niet alphabetisch gerangschikt]. — Fol. 46v.-68.

D. ... een alte corten manier om te uermanen man of wijf sonderlinghe die ter doot wert reyden ... [Inc.:] Al ist dat sake dat die wair vrienden eens sieken menschen seer sorchuoudich sijn. — Fol. 69-74.

E. Over **het zwijgen** en van sonde te laten. [Inc.:] Een meister seyt dattet veel beter is wel connen swighen. — Fol. 74v.-75.

Pap. 75 bl. Het uiterste en middelste dubbele blad van ieder cahier perk. 150 X 107. Cahiers van 12 bl. en 1 van 15 bl. (fol. 25-39). Midden 15de eeuw. Met roode beginletters enz. Resten van een perkamenten omslag. 594

Fol. 1r.: Dit boec... susteren te... — Coll. Weesp 81.

Vgl. F. H. G. v. Iterson, Stemmen uit den voortijd, 1860, waar het tweede deel van E geheel is afgedrukt.

73 Hier beghint een deuoet boecsken dwelke es gheheeten **dat**
H 29 **prijoel der heyligher maecht sinte agneten.** Prologhe. Niemant en can ghetughen den smaec des edelen wijns die nuchter es. — [Fol. 4v.:] Hier eyndet die prologhe. Hier beghint

die tafele vanden navolghenden wercke. [7r.] Hier beghint dat prijeel der heyligher maecht sinte agneeten Waer die bruyt xpristi ghesocht wert. Ende dat onderscheet tusschen die dochteren van israel ende die wijfs van egipten. Dierste capitel. [7v.] Als die lylie onder die dorne. so es mijn vriendinne onder die dochteren.

Pap. 161 bl. 140 X 100. Cahiers van 12 bl. Midden 15de eeuw. Met roode en eenige gekleurde en versierde beginletters (penteekening). In een gelijktijdigen houten, met bruin leder overtrokken band. Met resten van een klamp. 595

Uit het klooster v. S. Agnes te Maaseyck (Cat. bij Flament, Cat. v. d. stadsbibl. te Maastricht I, bl. XIVv., No. 57). — Coll. Maastricht 451.

Vgl. De Vooys, Mnl. legenden en exempelen, bl. 58, 108; Maria-legenden, 2, XLVII, 126-128.

70 Dit boec ys een **fundament vandar kirstenro galouen** ende het is
H 29 vergadert wt compendium theologie Ende wt summa viciorum ende virtutum ende wt pawes Innocencius sermoenen ende anders wt voel sermonen die die heilge leerres ouermits ingeuen des heilgen geestes hebben gedicht ende bescreuen. [Deze titel fol. 21v. — Inc. fol. 1r.:] Hier beghinnen die vijf synne ende syn deze, syen, hoeren, ruken, smaken, tasten.

Perk. 106 bl. 185 X 130. Cahiers van 12 bl. Tusschen fol. 79 en 80 is een blad met tekst uitgesneden. Midden 15de eeuw. Geschreven in een oostelijk Mnl. dialect. Met roode en blauwe beginletters, waarvan een (fol. 1r.) versierd (penteekening). In een jongen bordpapieren band. 596

Aangekocht 1828 op auctie-J. Koning, Amsterdam, P. den Hengst & Zn. (Cat. blz. 105, No. 29).

Vgl. D. C. Tinbergen, Des Coninx Summe, blz. 104-107, 180v., over het tractaat zelf nog 155, 184-188.

73 [**Spiegel der maechden.** Proloog en boek I-VI].
G 16 Hier beghijnit dat prologus van den spiegel der maechden pelgrim. [Inc.:] Want elc minsche van sijnre natuerlyker ewen wegen getogen wort.

Pap. 129 bl. 217 X 145. Cahiers van 8 bl. en 2 van 10 bl. (fol. 32-51). Midden 15de eeuw. Met roode beginletters en één versierde beginletter in rood en blauw (penteekening). In een gelijktijdigen houten, met bruin leder overtrokken band. Met een koperen klamp. 597

Coll. Weesp 21.

Vermeld bij De Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 58.

73 [**Spieghel der maechden.** Proloog, boek IV slot. Boek V-XII].
G 17 Hier beghint dat prologus. [Fol. 2r. inc.:] wt dien spieghel comt gheestelic uerstant licht der ewigher wijsheit. [Aan het

slot, fol. 134r.] S. iheronimus Daer een maghet is, daer is een tabernakel goods. Houeerdighe maechdelicheit en is ghien maechdelicheit mer het is een bordeel des duuels Aue maria uoer den scriuer.

Pap. 134 bl. 216 × 146. Cahiers van 12 bl. (fol. 121-134 een cahier van 14 bl.). Blijkens een oude folieering ontbreken 59 bl. tusschen fol. 1 en 2, bovendien ontbreekt tusschen fol. 84 en 85 een blad met tekst. Midden 15de eeuw. Met roode beginletters enz. In een modernen omslag. 598

Coll. Weesp 22.

Vermeld bij De Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 58.

75
G 8 Dit boec machmen wel noemen **een prekel der minnen** inden gheminden here ihesum onsen ontfermhertighen ghesontmaker. Dit boec wort ghedeilt in drien partien. Dat eerste deel dat is uander eersamigher passien ons heren ihesu xpristi. Dat ander deel van desen boeke is vanden bereiden die den mensche brenghet totten scouwende leuen. Dat derde deel van desen boeke is vander ruste der contemplacien. Dit sijn die Capittele [fol. 1r-2r.; dan fol. 2v.:] Hier beghint teerste deel des boecs. dat eerste capittel is hoe datmen ouerdencken sel die passie ihesu. Lopet ouer al ghi lude ende uerwondert w uander minnen godes op w luden. — [Fol. 118r.:] Inden latijn is dit boec ghenoemt stimulus amoris ex libris boneuenture et aliis libris collectus, ende is in duutsce ghenoemt prekel der minnen ende vten latijn ouergheset van woerde te woerde als hi naest conde diet ouersette behouden heelheit ende waerheit der scrifturen ende den sin te gripen van desen boec. — Sit nomen domini et pie matris eius marie benedictum in secula. Amen.

Perk. 118 bl. 168 × 122. Cahiers van 8 bl. en 1 van 6 bl. (113-118). Midden 15de eeuw. Met roode en blauwe beginletters en eenige versierde letters in Nederlandschen stijl (penteekening). Band der 18de eeuw. 599

Voorin met een hand der 15de of 16de eeuw: Dit boek hoert tue neel conick op stienscuer. — Coll. Bogaers.

Vgl. De Vooys, Tschr. v. Ndl. taal- en letterkunde 22, blz. 10, noot.

70
H 31 A. Dit boec mach men wel noemen **een prekel der minnen** inden gheminden ... Dit sijn die capittelen ... [Fol. 2r.:] Een mensche sel gaerne ouerdencken die passie ons heren [2v.] ihesu cristi. Dat eerste capittel. Lopet ouer al ghi lude ende verwondert w vander minnen goods ouer w luden. — [Fol. 125v.:] Sit nomen domini et pie matris eius marie benedictum in secula. Amen. [Geen notitie betreffende den vertaler]. — Fol. 1-125v.

B. Dit sijn **ses collacien der vaderen.** [Inc.:] Hier volghen VI collacien als hier voortijts die oude vaderen plaghen te collacien als si te gader quamen te spreken van gheesteliken ende van hemelschen dinghen. Die eerste collacie is vanden hoechtiden van paesschen. — Fol. 125v.-165r.

C. In aansluiting hieraan nog vier kleine tractaten, **leringe der waerheit.** — Fol. 166r.-168v.

Perk. 168 bl. 201 × 145. Cahiers van 8 bl. en één van 10 bl. (fol. 81-90). Midden of 2de helft 15de eeuw. Hollandsch. Met gekleurde en eenige versierde beginletters in Nederl. stijl (penteekening). In den oorspronkelijken band (Weale No. 292). Met overblijfsels van klampen.

Fol. 168v. de gelijktijdige of iets jongere aanteekening: Item dit boec hoert te haerlem tot die beghinen in sinte lussiien convent huus ende heeft ghegheuen ghertrut dirck dochter bid woer hoer siel om gods willen. 600

Aangekocht 1830 op auctie-J. W. van Leeuwen.
Vgl. De Vooys, Tschr. v. Nederl. taal en letterkunde 22, blz. 10, noot.

133
H 8
A. Hier beghint **die passia ons lieuens heren ihesu xpi** mitter glosen na der scrift der lerers hier in ghetogen. [Inc.:] Extendit manum et arripuit gladium vt immolaret filium Gen. ca° XVIII°. Hy reykede wt die hant ende toech dat swaert dat hi offerde den soen Augustinus[:] Christus nam an hem al onse gebrec als hongher dorst vorst hetten. [Expl. 34v.:] Dair mede vijndestu die appel des leuendighen houts. In den spieghel der godheit des gonne ons die vader ende die sone ende die heilighe gheest. Amen. deo gras. — Fol. 1r.

B. **Sinte augustijns reghel.** [Inc.:] Dit sijn die punten die gi houden selt die in enen cloester sijt. Ten eersten want ghi vergadert sijt ouer een dat ghi eendrachtich woent. — Fol. 35r.

C. Hier volghet **dat commont op sinte augustijns regel.** [Inc. 41r.:] Dese naghescreuen gebode sijn ghehieten reghel om dat ons ouermits hem bewijst wort ene forme rechtes leuens. — Fol. 40v.

D. Hier beghint **die regule** hoemen gode leuen sel des leraers **sinte iheronimus** die hi screef tot eustochium der heiligher maecht die hi te bethlehem mit veel ander maechden in enen cloester onder dese manire van leuen besloten hadde. Prologus. [Inc.:] Die guedertiren innighe begheerte ende minne der gheheilichder magheden. — [90r.] Hier eyndet dat prologus [—] Hoemen die minne ende caritate houden sel. ca. 1. Wat manier gode te leuen en wat reghel die

susteren inden besloten cloesteren eerst an sullen nemen. — Fol. 89r.

E. Hier beghint dat ghetal van **sinte benedictus reghel.** Hier na uolghende [Lijst der capitula] — [128v.] Explicit tabula Incipit regula. [129r.] Prologus van s. benedictus oerde. [Inc.:] O soene luuster totten boden dijns meisters. — [131r.] Van vierrehande manire van moniken. Dat 1. cap. [Inc.:] Vierrehande manire van moniken sijn. Die eerste hieten cenobiten. — Fol. 127v.

Perk. 159 bl. 208 × 148. Cahiers van 8 bl., 1 van 10 (fol. 17-26), 1 van 6 (fol. 83-88). 2 kolommen op elke blz. Fol. 159r.: Gheeyndet int iair ons heren M.CCCC.LVII omtrent sinte willibrordus dach. — Hollandsch. Op het 3de voorschutblad in gelijktijdige of iets jongere hand: amstelredam. — Op het 1e voorschutblad v. in 17de-eeuwsche hand: Cornelis Van Everdingen. Met roode beginletters enz., blauwe beginletters en versierde dito (penteekening; blauw, rood, groen, paars, olijfgroen). In een gelijktijdigen houten, met bruin leder overtrokken band (Weale 295). Resten van 2 klampen. 601

Aangekocht 1905 (Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 16, No. 16).

B. Wijkt af van De Flou en zijn bijlagen. — C. Naar andere hss. uitgegeven door K. de Flou, Die Bedudinghe naden sinne van S. Aug. regule. [K. Vla. Acad.]. Gent 1901.

133 **Dirc van Delft. Tafel van den kerstenre ghelouen.**

F 18 Dit is die prologhe inden boeck. [Inc.:] Anxte onses heeren seit salomon Is een beghinsel der wijsheyt. — [Fol. 2v.-4v. overzicht der capittelen]. — [Fol. 6r.:] Van gode uander godheit ende uander triniteyt. primum Capitulum. Die prophete micheas seit wt den monde godes: O mensche ic sal di op segghen wat goet is. [Dirc van Delf, Tafel van den Kerstenre Ghelouen, Winterstuk, cap. 1-40].

Perk. 282 bl. 149 × 103. Fol. 6-282 en een hierop volgend onbeschreven blad zijn door een gelijktijdige hand genummerd: I-CCLXXVIII; het zijn 34 cahiers van 8 bl. en 1 cahier (het laatste) van 6 bl. pl.m. 1450. (Fol. 4v. de onjuiste dateering: Desen boec was ghemaect ende ghescreuen Int jaer ons heeren, doe men screef MCCC ende seuene. Op den XXIIten dach in Julio). Waarschijnlijk in Holland. Met 1 gehistorieerde beginletter (Drieëenheid) en meerdere versierde beginletters en randversiering in goud en kleuren (Fransche stijl). Fol. 1r. in den initiaal een wapen, in den rand tweemaal een ander wapen, dit laatste ook fol. 12v. in den initiaal.

Voorin een gravure, voorstellende het Christuskind, door

Israël von Mecken (vgl. Bartsch, Le Peintre graveur VI, blz. 254, No. 140). — In een bruin lederen band (16de of 17de eeuw). Verguld op snee. 602

Aangekocht 1897 (Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 39, No. 62).

Vgl. over dit HS. D. C. Tinbergen, Des Coninx Summe, blz. 119v.; over het geschrift zelf blz. 108; De Vooys, Tschr. v. Nederl. taal- en letterkunde 22, blz. 1.

73
E 26
A. **[Dirc van Delft. Tafel van den kerstenre gheleuen].** Anxt des heren seit salomon. — [Fol. 1r.-2r. overzicht der capitula]. — [2r.:] Dat eerste capittel is van gode ende vander godheit ende triniteit ende vanden naem gods. [Inc.:] Die propheet Micheas seit vten monde gods. O mensch ick sel di op seggen. — Fol. 1-106.

B. **[Thomas van Cantimpré. Boek der Byen].** Hier beghint die tafel van dat eerste boeck der byen. — [Fol. 108r.:] Hier beghint dat eerste boeck der byen vanden prelaten. Dat xpristus die ouerste prelaet is der heiligher kercken. Wien alle prelaten sculdich sijn gehoirsam te sijn. Alle gelouige menschen hebben inder euicheit der heiligher kercken een hooft dat is xpristus. — Fol. 107-260v.

Pap. 260 bl. 292 ╳ 213. Cahiers van 12 bl. en een van 13 bl. (oorspronkelijk 14, één blad zonder tekst is uitgesneden; fol. 97-109). A en B zijn door den schrijver afzonderlijk gepagineerd. 2 kolommen op de blz.

Fol. 106v.: Dit boeck is gescreuen int Jaer MCCCC ende LXIX op s. anthoniis dach. — Fol. 260v.: Iste liber apum scriptus et finitus est per manus allardi reyneri oriundi de akersloet. Anno domini M° CCCC° LXIX° mensis Junii die XX°. — Daaronder dezelfde mededeeling in het Nederl. Met roode beginletters enz., blauwe en eenige versierde beginletters in kleuren in Nederl. stijl (penteekening). In een gelijktijdigen houten, met bruin leder overtrokken band. Resten van 2 klampen.

Fol. 260v. in gelijktijdige hand: Dit boec toebehoert agnies steuens dochter ende rikelant steuens dochter beghinen des groten beghijnhoues bynnen haerlem. Ende hoer beyder wtterste wille is dit sinte aechten conuent des houes voerscreuen sel hebben dit tegenwoerdich boeck in een testament nae hoerre beyder doot ende begheren dat die beghinen des conuents voerscreuen voer hen bidden om die mynne gods. — Int iaer ons heren MCCCC ende LXXVII op sinte gallen dach starf agnies steuens dochter voerscreuven wes ziel moet rusten in vrede. — Int iaer ons heren MCCCC ende LXXXV opten seuenden dach in april starf rikelant steuens dochter voerscreuen wes ziel moet rusten in vrede Amen

ende was dae opten goeden vridach. — Hieronder: Dit boeck hoort toe maritgen van craenhals gecoft int iaer ons heeren 1612. 603

Coll. J. Visser 251.

Vgl de bij het vorig Nr geciteerde plaatsen en: C. G. N. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, 33; W. A. van der Vet, Het Biënboec van Thomas van Cantimpré en zijn exempelen passim, vooral 409v.

70 **[Dirc van Delft. Tafel van den kerstenre ghelovon].**
H 30 [Fol. 1.:] Dit is die tafel ende die capittelen inden eersten boeck des winter stuckes datter hiet die tytel vanden kersten gheloue. — [Fol. 2:] Hier beghint dat prologhe op dat winterstuc vanden tafel of spiegel vanden kersten geloue. dat broeder dirc van delf meester inder godheit. ende regent inder vniuersiteit erffoerde ende van colen screef tot hertoch aelbrecht int iaer ons heren M iiij C ende vier. [2v.] Die anxte des heren seyt salomon. [Fol. 2v.:] Dat eerste capittel is vander heiligher drieuoudicheit. Die propheet micheas seyt wtten monde gods.

Pap. 179 bl. 203 × 132. Cahiers van 8 bl. Op elke blz. 2 kolommen. — Fol. 179: Dit boec is gheeyndet int iaer ons heren MCCCC ende LXX op alre sielen dach. Ende het is ghescreuen op heilighen daghen. — Bidt voor die gheen diet heuet ghescreuen dat hoer god wil geuen sijn ewighe leuen. — Met roode beginletters enz. en eenige eenvoudige versierde en gekleurde beginletters in Ndl. stijl (penteekening). In 18de-eeuwschen bruin lederen band met goud. Verguld op snee.

Fol. 179 in 15de-eeuwsche hand: Dit boeck hoert toe den besloten susteren sinte margrieten buten leyden op Rodenburch. 604

Vgl. de bij Nr 602 geciteerde literatuur en K. O. Meinsma, ME.sche bibliotheken, 168v.

73 **[Dirc van Delft. Tafel van den kerstenen gheloven].**
E 27 A. Dit boock is intituliert die tafel vanden kersten gheloue. Is gedicht ende gemaect totter eren ende myn. Ende sonderlinge des hoge gheboren vorst hartoch Alberts bider genaden gods hertoch in Beyeren . . . Van enen oetmoedigen prediker ghehieten broeder dirc van delf meister inder heiligher scrift ende regent inder vniuersitaten van arfordia ende van Colonia. Jnt Jair ons heren dusent vierhondert ende vier. Hier beghint dat somerstuck vander tafel des kersten ghelouen. [Volgt overzicht der hoofdstukken, dan fol. 3r.:] Hier beghint dat somerstuck vander tafel der heilighen kersten gheloofs der menschen. Aeruen vlieghen hoech teghen den sueten somer. [Tweede kolom:] Hier

beghint dat eerste Capittel vander ghenaden riker tijt der ontfermherticheit, dat god onse heer Ihesus xpristus den gecruusten doot woude liden om der menschen salicheit ende profijt. Die miduasten hout ende viert enen sonnendach. — Fol. 1-193v.

b. Vanden VII sacken. Op een tijt quam gaen een goet man van bethleem ende hem moete een beter man dat was Ihesus. — Fol. 193v.-194.

c. Van Karlomanno een Coninc van uan vrancrijck die een monic was. Inden iair ons heren VII^c ende XLVI toich karlomannus die edele coninc tot Rome. — Fol. 194-195.

Perk. 195 bl. 310 × 220. Fol. 3-195 zijn door den schrijver genummerd I-CXCIII en bestaan uit cahiers van 8 bl. 2 kolommen op iedere blz.

Fol. 193v.: Nu ist ghesloten dat boeck vanden kersten gheloue. In alle sinen Capittulen. des hebbe god lof ende eer nv ende ymmermeer. Amen. — Explicit liber bonus tractatus de diuersis materijs scriptus et completus Per manus allardi filii reyneri oriundi de akersloet quondam custodis in velsen Anno domini M° CCCC° LXXX° mense marcii die II° hora qi sexta. — Orate pro scriptore. — Deo gracias.

Met roode beginletters enz., gekleurde en versierde hoofdletters in Nederlandschen stijl (penteekening). In een gelijktijdigen houten, met bruin leder overtrokken band (sterk beschadigd). Met 2 koperen klampen.

Fol. 195r. door den schrijver van het hs. geschreven: Dit boock ooth ende hoort toe Sinte Katherinen Conuent den besloten Susteren op ten voircroft binnen der stede van hairlem. — Deo gratias. Orate pro scriptore. 605

Coll. Visser 250.

Vgl. voor literatuur bij Nr 602 en zie verder C. G. N. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 302, 326, 333, 345. — B is uitgegeven naar dit hs. door Van Vloten, Prosastukken, blz. 219vv., en een stuk van A, blz. 107vv.

133 E 30 A. [**De 7 boetpsalmen in G. Groote's vertaling,** met commentaar. Het 1e blad ontbreekt. — Fol. 1 inc.:] sontheit die verkreghen is. Daer om en is niet te rekenen die here wreet te wesen in dien datter ghesproken wort mer du here ho langhe Die here is. — Fol. 1-78v.

B. [**Varia devota.** Inc.:] Die abbet sysoys plach somighen mit betrouwen te segghen gheloue my dat ic in XXX iaren gode om die sonden niet ghebeden en hebbe. [Bevat o. a. een stuk over **seuen ghiestolike brode,** waarin een exempel voorkomt. — Fol. 87r.-v.; inc.:] Men leset een exempel dat een broeder was in enen cloester die van ghehoersamheit daer buten alle den dach ghearbeit hadde. — Fol. 78v.-100.

Pap. en perk. 100 bl. 145 × 107. Fol. 1-38 bestaat uit 4 cahiers van 10 bl., waarvan telkens het middelste dubbelblad perk., de andere bl. pap., van cahier I is het buitenste dubbelblad verdwenen. Vanaf fol. 39 cahiers van 8 bl., pap. Midden 15de eeuw. Geschreven in een Oostnoordnederl. dialect. Met roode beginletters enz. In een gelijktijdigen houten, met bruin leder overtrokken band (rug en achterblad gerestaureerd). Sporen van 2 klampen. Inliggend aantt. van prof. J. G. R. Acquoy. 606

Coll. Acquoy (door prof. Acquoy April 1888 gekocht bij Ludwig Rosenthal te München).
Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 80, No. 44.

70
H 32
[**Dat Scaecspel.** Inc.:] Aspice formas et delectare in artifice qui fecit eas. Siet aen die ghescepen vormen Ende neemt ghenuecht wt den meyster diese ghemaect ende ghescepen heeft.

Perk. 65 bl. 220 × 152. Aan het slot: Int jaer ons heren dusent vierhondert ende drie op zinte louwerens auont. — In bruin leeren band. 607

Cat. Fréd.-Henri, blz. 233, No. 9; Oranje-Nassau boekerij, blz. 10, No. 12. — A. v. d. Linde, Gesch. und Litteratur des Schachspiels (Berlin, 1874) I Beilagen, blz. 188; De Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 156, 350; Van der Vet, Het Bienboec, blz. 232, noot; Meinsma, MEsche bibl., blz. 201; G. H. van Schaick Avelingh. Dat Scaecspel (Leiden, 1912), blz. XXXIX.

70
H 33
A. [**Bedudinghe op dat scaecspel**]. Hier beghint die prologus of die vòirsprake van der bedudinghe op dat scaecspel. [Inc.:] Aspice formas. — Fol. 1-126.

B. [**Kroniek van den Heraut, fragment**]. Inden name ons heren ihu cristi so heb ic beyeren begonnen wten latine in corten prosen in duysschen. In den eersten wt moyses boeken. — Fol. 126-147.

Perk. en pap. 147 bl. 217 × 142. 2de helft 15de eeuw. Met eenige versierde beginletters. In den oorspronkelijken perkamenten omslag. 608

De Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 351; G. H. van Schaick Avelingh, Dat Scaecspel, blz. XLI; S. Muller Fzn, Bijdr. Vad. Gesch. 3de R. II, blz. 28.

73
H 32
A. **Van den anxt ende vandor mynnen gods.** Die prophete dauid secht in den psalme afneyge van den quade ende doe dat goede. — Fol. 1-36v.

B. [**De edele duecht der verduldichait**]. Al onse geysteliic voerganc ende onse fundament geystelix leuens es. [Tractaat in 12 kapittels]. — Fol. 37-91v. — Fol. 91v.: Hier eyndet dat boexkiin vander edelre duecht der verduldicheit dat bouen gaet alle cyerheit Ende coestelicheit der werelt.

C. [Inc.:] Die mensche die eyns niiwen leuens oft werckes wille bestaen, die sal gaen tot sinen gode. — Fol. 93-96.

D. [Over **het dorre, het groene en het gulden gebed**. Inc.:] Twee menschen ghingen beyde inden tempel eyn pharizeus Ende eyn oppenbaer sunder. — Fol. 96-150v.

Pap. 150 bl. 141 × 105. Cahiers van 8 bl., 1 van 4 bl. (fol. 89-92) en 1 van 6 bl. (fol. 117-122; blijkbaar ontbreekt een dubbelblad). Midden 15de eeuw. Fol. 91v.: Dit boexken waert volscreuen doen men schrijf dusent CCCC Ende LI. eynenviiftich des satersdachs na onser vrouwen vysentacien. In een gelijktijdigen houten, met bruingrijs leder overtrokken band. Sporen van 2 klampen. Met roode beginletters enz. 609

Coll. Maastricht 455 (Cat. Maeseyck bij Flament, Cat. v. d. Stadsbibl. te Maastricht I, blz. XIVvv., No. 67).

71 Die tien geboden, seven doodsonden, seven sacramenten enz.

H 62 a. Dit siin die tien geboden op hair corsten. Mynne ende oefen enen god Ende zweer niet bi hem in spot. [Ged. van 10 regels, met epiloog:] Mensche dit siin die tien gebode Die di gegeuen siin van gode Ende mit niet min en mogestu comen te hemelrike Dan te houden die tien geboden ganselike. — Fol. 1.

B. Hier beghinnen die tien ghebode ons heren Dit siin die tien gebode die moyses ontfinc van gode opten berch van synay mit horen verclaringen ende bedudingen naden woirden der heiliger leraers sinte Augustinus sinte Thomas van aquinen Raymundus Innocencius ende hostiensis ende ander leraers. — Fol. 2-16.

C. Hier beghinnen die seuen doot sonden. Naden tien geboden so volgen die seuen hoeft sonden Die daerom hoeft sonden hieten om dat als dat hoeft is. — [Tusschen de 4de en 5de hoofdzonde, fol. 23r.:] Vanden seuen gauen des heiligen geestes. [Inc.:] Die seuen gauen des heiligen gheests sijn vrese, guedertierenheit. — [Tusschen de 5de en 6de, fol. 24r.:] Vanden seuen wercken der ontfermherticheit. [Inc.:] Die wercken der ontfermherticheit siin seuen die lichaemlic siin ende seuen die geestelic siin. Die lichaemlic siin die siin dese. — Fol. 16-25v.

D. Dit is vanden seuen sacramenten der heiliger kercken. Dit siin die seuen sacramenten Dair dat eerste dair off is dat doepsel. — Fol. 25v.-30.

e. Van die achte salicheden. Salich siin die arme van gheest Want dat rike der hemelen is hair. — Fol. 30r.-v.

f. Van steruen. Petrus damiani seit in eenre epistolen die hi screeff totter graefinnen Het is ouer te peynsen hoe bitterlic. — Fol. 30v.-32.

g. Een guet exempel merct wel. Cesarius seit in een boke vander vrese goods Dat een ridder was die niet gelouen en woude datter een helle was. — Fol. 32-33v.

h. Merct snel ende leert v kinder wel. Dauid die propheet seit inden souter Vermaledijt siin si here die hem off neygen. [Met een exempel; daarna fol. 34r.:] Inden oirdel goods so sullen die onsedige kindere opstaen. — Fol. 33v.-34.

J. Een guede dagelixe oefeninghe in die weke. [Inc.:] Alle die werelt is in een quade geset dat is in een vuyr... Ten eersten des sonnendages seltu dencken an dinen scepper dat hi is ongemeten. — Fol. 35-41.

Perk. 41 bl. 154 × 104. Cahiers van 8 bl., het eerste en vierde cahier bevatten 9 bl. 2de helft 15de eeuw. Hollandsch. Met roode en blauwe versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). In een hoornen band (17de eeuw).

Voorin 2 bl. perk. met inschrift: Woud elc mensch wel mercken Sijns selfs doen ende wercken Hi en soude des bin ic vroet Beclappen wat een ander doet. — Alle dat guet dat nv is mijn Dat is eens anders ende sel sijn Dair en staet niet meer tot minen gebode Dan ic verteer ende geef om gode (15de eeuw). 610

Heeft behoord aan Is. Lelong. — Voorin: No. 27. Compar. ex Bibliotheca Willemseniana 1781 (Cat. Leiden, Luchtmans, blz. 175, No. 1798). — Aangekocht op auctie-J. Koning (Amsterdam, Den Hengst en Zn., 1828) Cat., blz. 111, No. 79.

a. is naar dit HS. uitgegeven door Lelong, Boekzaal, blz. 305 en door Tinbergen, Des Coninx Summe, blz. 124; B. naar een ander HS. door G. H. van Borssum Waalkes, Vrije Fries 1890, blz. 309. — Vgl over dit HS. J. Daniels S.J., Tijdschr. v. Nederl. taal- en letterkunde XXII, blz. 45; Tinbergen t. a. p., blz. 129, 151v.

73
G 30

A. **Dat boec dor minnen.** [Deze titel fol. 48v.; er boven: ihesus van nazereen maech mi van allen sunden reen; er onder: O bone ihesu suscipe me enz.]. [Inc.:] Ay zute ihesus al zunder mate Lutter honich al zunder rate. [Ged. v. 19 verzen; dan:] Sinte paulus dye spreket aldus. In dat groete huis des riken mans zijn zomighe vate der eren. — Fol. 1-47r. [Ook het slot en eenige andere stukken zijn op rijm. — Fol. 47v.-48r. een korte index].

B. [**Dat boec van den IX velsen.** Inc.:] Deus propicius esto michi peccatori. — Alle menschen die nemen deser warnender leren waer. — Fol. 49-79v. [Korte redactie, later in het Duitsch door Rulman Merswin bewerkt. — Een stuk midden uit en het slot ontbreekt].

Perk. 79 bl. 145 × 102. A en B zijn oorspronkelijk 2 hss. van verschillenden oorsprong geweest. A 2e helft 14de eeuw. Bestaat uit cahiers van 12 bl. B pl.m. 1400. Bestaat uit 3

cahiers van 8 bl. (het middelste tot 7 gereduceerd) en 1 van 8 bl., oorspr. 12 bl. Beide met roode beginletters enz. 611

Coll. Weesp 35.

Vgl. W. Moll, De Boekerij van het St. Barbaraklooster te Delft [Kon. Akad. v. W.], Amsterdam 1857, blz. 84; G. H. van Borssum Waalkes, Dat boeck van den oorspronck, De Vrije Fries, IIIe reeks, 15e deel, Leeuwarden 1887, blz. 119vv. passim (Uitgave, mede naar dit hs., vooral naar een Leeuwardensch hs.); Phil. Strauch, Z. f. d. Phil. 34, Halle 1902, blz. 239; W. Dolch, t. a. p. blz. 84.

75 **Thomas van Cantimpré. Boek der Byen.**

E 14 [Fol. 1 :] Hier beghinnen die capittelen des boecs. — [Fol. 3 :] Hier begint dat boec dat geheten is een gemeen goet vander natueren der byen. Dat prologus. [Inc. :] Een oetmoedich brueder wes name geen noet en is te noemen op dese tijt ouer scriuet den eerweerdigen vader in xpristo brueder Hubert die een meyster is vander prediker oirde.

Pap. 219 bl. 287 × 201. Cahiers van 8 bl., het laatste van 6 (slechts 3 beschreven).

Fol. 219r.: Dit boec is gescreuen Int iaer ons heren M.CCCC. ende LViij. ende wert geeyndet op der XI^M maechden auont. — Waarschijnlijk in of bij Utrecht geschreven. Met roode beginletters enz. en 3 versierde beginletters (blauw, rood, paars; penteekening). In een hoornen band (18de eeuw). 612

Fol. 219r.: J. Kaldekerck heeft dit boeck gecocht die 16 Maii anno domini 1641. — Auctie-Enschedé, Dec. 1867 (Cat. blz. 490). — Coll. A. Bogaers (handteekening op het schutblad tegenover fol. 1r.).

Vgl. W. A. v. d, Vet, Het Bienboec van Thomas van Cantimpré en zijn exempelen, Den Haag 1902, passim, een uitvoerige beschrijving van het hs. blz. 408v. (ook over watermerken). — Vgl. ook C. G. N. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, 33, noot 2.

76 **Thomas van Cantimpré. Boek der Byen.**

J 63 A. Hier beghinnen die capittelen des boecs. — [Fol. 4]. Hier beghint dat boec dat gheheten is een ghemeen guet vander naturen der bijen inden eersten dat prologus. [Inc. :] Een oetmoedich broeder wes naem gheen noet en is te noemen. [Bienboec, tot boek II, hfdst. 29]. — Fol. 1-195v.

B. Nv dencke ic te spreken mitter hulpen gods van desen drien duechden ons tot eenre leringhe eens gueden leuens Totten eersten vander wairdicheit der duecht. — Fol. 197-203v.

Pap. 203 bl. (bl. 4-196 zijn door den schrijver genummerd I-CXCIII). 202 × 133. 1 cahier van 3 bl., 1 van 9 bl. (fol. 1-3 resp. 4-12), verder om en om van 6 en 10 bl. Holl.

Fol. 3v.: Dit boeck wert ghescreuen ende gheeyndet Int Jaer ons heren M.CCCC.LXIX. opten viertienden dach in meye. Benedictus deus in donis suis.

Met roode beginletters enz., blauwe beginletters en eenige

versierde beginletters (rood, blauw, groen, geel paars; penteekening). In een 18de-eeuwschen bruin leeren band, op den rug met goud. Gekleurde snede. [Op den rug de onjuiste titel: De Moralien van Vader Gregor 1 — doordat de binder dit hs. als een eerste deel bij 78 J 64-66, Nr 615 beschouwde].

Voorin op een blad perk. de aant. (gelijktijdig met het hs.): Dit boec hoert tot sinte margrieten conuent binnen haerlem der besloten susteren van sinte franciscus oerde. 613

Vgl. W. A. v. d. Vet, t. a. p. passim, vooral 410v. — C. G. N. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, 38, noot 2.

129 **Thomas van Cantimpré. Boek der Byen.**

C 23 A. Hier beghinnen die capittelen vanden naeuolghenden boeke. [Fol. 3r. Bienboec. Inc. prol.:] Eeen [sic] oetmodich brueder wes name gheen noet en is te nomen op dese tijt. — Fol. 1-137v.

b. [Fol. 137v. — Expl. Bienboec]. Een schoen exempel. [Inc. 138r.:] Het was een soldaen ende hadde al te schonen dochterken. — Fol. 137v.-138.

C. **[Otto van Passau.]** Dit is die tafel vanden naeuolghenden **boeck dos guldenen throens** of der XXiiij olden ende hoemen elken vijnden mach ende uan hore leringhe die sie leren om te comen totten ewighen leuen. [Fol. 140v.] Sante iohannes ewangelista sach in den boeke der godliker openbaringhe inden hemel sitten. — Fol. 139-264.

265 bl. 278 × 190. Fol. 1 en 2 vormen met 2 schutbladen een cahier van 4 bl. perk. De verdere cahiers bestaan uit 4 bl. perk. (het buitenste en binnenste dubbelblad) en verder papier: 3 cahiers van 8 bl. (fol. 3-26), 24 cahiers van 10 bl. (fol. 27-251; N.B. 30a; eenige cahiers bevatten minder bladen door het uitsnijden van bladen met tekst: 1 na bl. 26, 3 na 61, 1 na 171, 1 na 198, 1 na 214), 1 van 6 bl. (fol. 259-264; vóór 259 is een blad met tekst uitgesneden). Vanaf blad 142 een oude folieering (I-CXXVIII), gelijktijdig met het hs. Oost-Nederlandsch.

Fol. 264v.: Byder gracien godes ghescreuen ende gheeyndet op sante bernaerdus Int iaer ons heren M.C.C.C.C. ende LXXXVI Deo gracias. Mogelijk is het Bienboec vroeger geschreven. [Vgl. de beginletters].

Met roode en blauwe beginletters enz. en eenige versierde beginletters (penteekening; in het Bienboec rood, blauw, groen; in den G. T. talrijker, maar eenvoudiger, rood en blauw, rood en paars, rood en zwart). In een gelijktijdigen houten, met bruin leder overtrokken band (gerestaureerde rug). De twee klampen zijn verdwenen. 614

Op het eerste schutblad: Gechochft tot amsterdam van een boeckvercooper op die nieue brug a. d. 1682. -- Heeft behoord aan Mr. J. van Dam van Noordeloos (Cat. Rotterdam 1878, blz. 18, No. 814), die zijn initialen en eenige aanteekeningen voor en achter in het HS. heeft geschreven. — Aangekocht 1906 (Verslag Kon. Bibl. 1906, blz. 12, No. 4) op auctie-Fr. Muller, Amsterdam 4 April 1906 (Cat. No. 16).

Vgl. W. Dolch, Die Verbreitung Oberländischer Mystikerwerke in Ndl. I, blz. 88-90.

78 **[Gregorius I, Boek der Moraliën].**
J 64-66 A. Hier beghint dat XVij: boec der moralien gregorij ouermits der contemplacien genomen wt iob: dat iiij deel. [Inc.:] Alsoe menichwerf als wi mit enen nyeuwen boeke inder historien des heilighen mans aengaen te ontbinden. [Moralien boek 17-35]. — Deel 1, fol. 1-dl. 3, fol. 211.

B. Hier beghinnet die prologus des boekes der propheten ysaye Amos z. [Inc.:] Niemant en sel vermoeden wanneer dat hy den propheten bevindet ghescreuen mit vaersen. — [Fol. 213r.] Hier begint dat boec ysaye des propheeten. [Inc.:] Dat visioen ysaye amos zoen dat hi ghesien heeft op iuda ende iheruzalem. — Dl. 3, fol. 212-257.

Pap. 3 dln. 265, 248, 257 bl. 202 × 133. Grootendeels cahiers van 12 bl. (uitgezonderd: dl. 1, bl. 265; de eerste cahiers van dl. 2 bezwaarlijk vast te stellen, vanaf 37 regelmatig, maar: 73-82, 120-130; dl. 3 voorblad en blad 1-10, 203-211, 212-224). Met oude folieering (eenige fouten in dl. 2). Hollandsch. 1e helft 15de eeuw.

Op het voorblad van dl. 3 een lijst van den inhoud van dat deel. Met roode beginletters enz., aan het begin van elk boek een versierde beginletter (rood, blauw, groen; penteekening). In een 18de-eeuwschen leeren band, op den rug met goud. Gekleurde snede. Op den rug de titel: De Moralien van vader Gregor 2 resp. 3, 4 (zie bij No. 78 J 63).

Voor in dl. 1 een blad perk., waarop (gelijktijdig met het hs.): Dit boec hoert tot dat besloten conuent van sinte margrieten binnen haerlem. 615

133 **[Der suster ebteike en dat spiegel der susteren].**
F 23 A. Item wo nutte dat et is in ener gueder versamenynge gehorsem oft vnderdanich to wesen. [Inc.:] Also alse twierleie voghele zin de ene de alleyne vleghen. — Fol. 1-29.

B. Hier begynnet der suster abteike dar manich heilsam cruet in is. [Inc.:] Susteren alle sementlike gemynden in xpristo. De almechtige got willende deelachtich maken. — Fol. 30-126.

C. Dijt is dat speigel der susteren. [Inc.:] In xpristo ihesu van dogeden in dogeden vortto gaen ende dat gude begin to

enen salighen eynde to vullenbrengen vor de grote. — Fol. 127-206.

Pap. 206 bl. 142 × 105. Cahiers: bl. 1-16, 17-29 (hierna 3 bl. zonder tekst uitgesneden), 30-38 (vóór 30 een bl. zonder tekst uitgesneden), 39-48, 49-58, 59-68, 69-78, 79-88, 89-98, 99-106, 107-116, 117-126, 127-137 (vóór 127 een blad zonder tekst uitgesneden), 138-149, 150-161, 162-171, 172-181, 181*a*-192, 193-202, 203-205. Oost-Nederlandsch.

Fol. 126v.: Dit bock waert geeyndet in iaer do men scref LXiiii [1464] op sce Ambrosius dach biddet vor den scriuen [sic]. — Het 3de stuk en het 1ste stuk zijn door anderen geschreven, maar in dezelfde streek en ongeveer gelijktijdig.

Met roode beginletters enz. In een gelijktijdigen houten, met bruin leder overtrokken band (rug gerestaureerd). Inliggend eenige aanteekeningen van prof. J. G. R. Acquoy. 616

Coll. Acquoy (Jaarverslag Kon. Bibl. 1897, blz. 42v., No. 67).

Vgl. J. G. R. Acquoy, Handelingen en Meded. van de Maatsch. der Nederl. Letterkunde te Leiden over het jaar 1891-1892 (Leiden 1892), blz. 81v., 44v. — W. de Vreese, De hss. van Jan van Ruusbroec's werken [Kon. Vl. Acad. voor taal- en letterkunde] I (Gent 1900), blz. 292 noot.

75 **[Die scole der hemelscher oufeninghen on dat boecxkin der roosen, enz.].**

H 42 A. Dit heedt die scole der hemelscher oufeninghen ende es ghetrocken vter heligher scriftueren. [Inc.:] Wilstu gaen ter scolen der hemelscher oufeninghen soe sultu leue na. — Fol. 1-10.

B. Hier beghint die prologe vander **gheestelIker scool kinderen a b c.** Ende dit es deerste capittel van den eersten tractaet die een ghemeene verclaringhe es op den voorseiden a b c deerste capittel. [Inc.:] Sij sullen alle wesen leerlinghe gods die woorde treckende vten prophete sprac onse here ihesus inden ewangelie. — Fol. 11-101.

C. Dit es S' bernaerts tractaet vanden Xij graden der oetmoedicheit. [Inc.:] Deerste [graet. In rood boven den regel geschreven] es dat hij hem wachte alle vren van sonden. — Fol. 101v.-102v.

D. Hier beghint een deuoete boecxkin gheheeten een **houekin der roosen** in dat dal der tranen Ende eerst van te souckene goet gheselscap Ende quaet te scuwene. [Inc.:] Metten helighen suldi helich worden Ende biden verkeerden suldi verkeert werden. — Fol. 103-180.

E. [Inc.:] Want wij van ons seluen niet machtich en zijn onse hoochste salicheit die wij alder meest begheeren te vercrighene sonder die gracie gods. Daer omme gheminde in gode sal v dese oufeninghe vander godliker gracien sonderlinghe bewijsen drierander leeringhe. — Fol. 181-215.

F. Ihesus xpristus maren zoen Verleene den leuenden wel te doene. [Ged. van 8 regels, daarna :] Dit es die **gheestolike melodie tusschen Jhesum xpristum ende de minnende** [217v.] **ziele** gheset op noetkins van weerlike liedekijns om dat men die werlike worden sal moghen uergheeten. — [Fol. 223v.]. Tsondaghes. [Inc. :] Der weerels minne es al uerloren : Ey want men gheen ghetrau en vint. — Fol. 217-255.

G. Aldus maect men **der maechden hoet.** Ghi sult uoren nemen die coninghinne der maeghden met alsoe vele maechden als ghij minne ende deuotie hebt. Item ten eersten den omme vijnc dats der maechden te deum lau. [Inc. :] Die schoone maechden xpristi louen wij. — Fol. 257-278.

H. Dit segghen die vijf wijse maechden. De eerste In mijnre ioghet hebbic my ghesaet. — [Fol. 279r.] Dit segghen die V. dwase maechden. Die eerste. Op een ghenouchte ende tijtlijc ghewin. [Gedicht]. — Fol. 278-280.

J. Jhesus ihesus es zoe soet Dat ic uan ihesus spreken moet [82 disticha]. — Fol. 281-286.

K. [Inc. :] Ic beuele my heden in die onsculdighe doot ons liefs heren ihesu xpristi dien ic vercoren hebbe te minen brudegoem. — Fol. 286v.-287.

Pap. en 1 bl. perk. 287 bl. 105 × 72. Cahiers van 8 bl. [behalve fol. 1-10, 11-18 (2 onbeschreven bl. uitgesneden), 99-102 (2 onbeschreven bl. uitgesneden), 175-180, 213-216, 281-287 (1 onbeschreven bl. uitgesneden)]. — Vlaamsch. 2de helft 15de eeuw (fol. 286r. onderaan : Int jaer ons heren MCCCC end LXXIII, — fol. 287v. onderaan : 1482 sporkel 22 da). Met versierde beginletters. In den oorspronkelijken band van bruin leder.

Fol. 1r. : Suster mertijnken van coroelles geft dit bock bidt vor mij in god ist al datmen begeren sal den coor van bagijnhof tanwerpen (pl.m. 1500). 617

Aangekocht in 1857 van Martinus Nijhoff.

73 **[Dat boeck van der vader insettinge].**

H 24 Religiosis ac deuotis deo dicatis uirginibus monasterij dicti uallis uirginum prope hamboerch sub regula beati benedicti regulariter domino famulantibus frater Johannes de hamboerch monachus carthusiensis ordinis et prior indignus monasterij prope statijn. In vna pace dulciter vincere.

Hier begint dat boeck vander vader insettinge. [Inc. :] Alre liefte susteren in gode stedes begheer ic uwes toenyemens in allen doechden. — [Fol. 102v. :] Bidt voer die schrijuers 1. aue maria. [Daarna :] Van eynen ionghen monnich van sinte bertijns die den name van onser vrouwen

palch sonderlingen te eren. [Inc.:] Eeyn monnich was te sinte moers die Joschem hiet die plaech altoes. — [Fol. 103v.:] Eyn exempel van eenen sonder die sich bekeerde want hi hadde sonderlinghen minne tot onser vrouwen also dat hi hoer erstelic plach te bidden dat si hem wten sontliken leuen helpen wolde in een geestlic stede ende daer nae sprac hi alle daghe een rosen krenskijn. [Inc.:] Wantmen grote ghenade verweruen mach vander weerdigher moeder ende maghet. — [Fol. 106r.:] Ende ghi selt weten alle die dit deghelix spreken willen ter eeren gods ende maria Datsi dierst die enghelsche gruete te latijnen of te duytschen solen spreken.

Pap. 107 bl. 215 × 146. Cahiers van 12 bl., 1 van 8 bl. (96-103), 1 van 4 bl. (104-107). Zuid-Limburgsch. 2de helft 15de eeuw. Door denzelfden geschreven als 73 H 22.

Met roode beginletters enz. In een gelijktijdigen band (eenige lagen perkament, met bruin leer overtrokken), sporen van een klamp. Aan de voorzijde twee paneelen, elk met twee rijen van drie dieren; tusschen deze rijen: Fr. Hubert. ordis. minor. me. fecit. — Op het blad vóór fol. 1: Dit buec heeft ghebonden brueder Jacobus van gruytroey [met andere hand bijgeschreven: van den Eertweech?] arm Carthuser by luyck. Ende Cristiaen sijn brueder heeft dit leder betaelt. Biddet om gods wille voer hon.

Op het blad vóór fol. 1: Dit bueck behoert den susteren by eyck inden besloet sante agneten cloester (vgl. Flament t. a. p. I, XIVv., No. 86). 618

Coll. Maastricht 440.
Vgl. Meinsma, MEsche bibliotheken, 184, noot 1; 816.

133 **Cantica en andere tractaten.**

H 21 A. Hier beghint een schoen suuerlike materie op cantica. — Fol. 1r.-163r. (Zie No. 66 onder **Exegese van den Bijbel**).

B. [Devote bespiegelingen, inc.:] Die wegen van syon wenen. — Fol. 163r.-164r.

C. Dits wt hadewich. — Fol. 164r.-167r.

d. Onse here ihesus xpistus beclaechde hem sesterhande dingen van sinen sunderlingen vrienden. — Fol. 167v.

E. Dits der mynnen regel wat die myn radet horen vrienden te houden ende te doen. — Fol. 168r.-183v.

F. Hier beghint die alre suetste materie van der engelscher groeten ghedaen totter maget maria.—Fol.183r.-224r. [7 hoofdstukken]. — Tot hier toe hebben wi ghehoert van der grueten die die engel gabriel bracht totter maget maria Ende die woerden die hier na volgen sijn gesproken vander vrouwen elysabeth dat achtende capittel. — Fol. 224r.-255r.

G. Hier beghinnen die ommelien van sunte bernaerdus. — Fol. 255r.-295r. (Zie No. 543 onder **Sermones**).

h. [Uitspraken van wijsgeeren, inc.:] Aristoteles vraechden plato sinen meester waer bi dat men enen wisen mensch bekennen mocht. — Fol. 295v.

J. Hier begint een schoen leeringhe van der gelatentheit. — Fol. 296r.-302v.

Pap. 302 bl. 210 X 143. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden (Noord-Nederl.). Met eenvoudig versierde beginletters. 619

Aangekocht 1905 (Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 11, No. 19).

C. is naar dit HS. uitgegeven door J. van Mierlo, Hadewych. Proza [Leuvensche tekstuitgaven IV. Leuven, 1908], blz. 341-346. Over dit HS. aldaar blz. 389.

73 **Tractaet tusschen Redene ende Synlecheit.**

F 24 A. Prologus. [Inc.:] Want wij O alder liefste gheset inden stridenden velde cloesterliken leuens. [Fol. 1v.:] Hier beghint enen tractaet ghemaect tusschen Redene ende synlecheit Aengaende menigherande gheuoelen dat lijdelijck ende twifelijck valt int nederste deel des menschen. [Inc.:] Sensus. [Fol. 2r.:] Notam fac mihi viam in qua ambulaui Aldus sprect die sinlecheit totter reden Maect my bekint den wech daer ic in wandele. — Fol. 1-81.

B. Hier begint den anderen traectaet tusschen den brudegoem ende die bruyt Dat is tusschen xpristum ihesum ende die mynnende ziele ... Ecce sponsus venit exite obuiam ei sponsa. [Inc.:] Mijn ziele benedie di O here ende alle dat binnen my is dinen h. name. — Fol. 81v.-92.

C. Onderscheit op die seuen doot sunden Superbia. [Inc.:] Al eest dat die vij. dootsunden altijt sunden ende mesdaden sijn nochtan en sijnt niet altijt dootsunden. — Fol. 93-101v.

d. [Inc.:] Het is te weten dat xij. aenwijsinge sijn des cloesters. — Fol. 101v.

e. Van becoringhe der geesteliker menschen. [Inc.:] Dyt sijn die becoringhen daer die viant sunderlinge. — Fol. 103.

f. Vander becoringhen ende hoese die mensche wederstaen sal. [Inc.:] Als die mensche becoert wort ende aengheuochten. — Fol. 104v.

g. Hoe nutte dat leringe is. [Inc.:] Inder h. scriften salmen die waerheit sueken. — Fol. 105v.

h. Goede leringhe. [Inc.:] Segt mij waer sijn si nv ende alle die heren ende meesterien. — Fol. 106.

j. Hier nae volghet vander spraken menighe leer. [Inc.:] Der leren des menschen volcht te rechte die sprake. — Fol. 106v.

(619-620)

k. Vander duecht des swighens. [Inc.:] Swighen is ons noet onder alle ander duechden. — Fol. 108.

l. Hier nae volghen xvi schaden die daer comen van quaden spreken. [Inc. 109r.:] Die ierste schade is dat di mensche sijn waerheit niet daer in behouden en mach. — Fol. 108v.

m. Hier volcht onderscheit vanden loughenen. [Inc.:] Lieghen dats daer een tseghen ghetuijch sijns herten sprict. — Fol. 109v.

n. Exempel. [Inc.:] Een mensche was die XL. jaer sweech. — Fol. 110v.

o. Vander biechten goede leere: Dicke suldy biechten ende eenvuldelijc den priester. — Fol. 111.

p. Vander biechten. [Inc.:] Als die tijt der biechten coemt soe sal dat ghedachte ondersueken. — Fol. 111v.

q. Raet tegen quade schaemte. [Inc.:] Die schaemte beneemt menighen mensche volcomelijc te biechten. — Fol. 112v.

r. Penitencie. [Inc.:] Men sal weten dat dri deele sijn der penitencien. — Fol. 114v.

s. Leere. [Inc.:] Mensche als du dich met sunden gheuoelt omtreynt. — Fol. 115v.

T. Vander ontfermherticheit gods goede leeringhe. [Inc.:] Die soen sprict ende seit Ic bidde ende begheer dat ghi my leert vander ontfermherticheit gods. — Fol. 116-135.

U. Vander vresen gods. [Inc.:] Die ierste doecht ende daermen met tot allen anderen doechden [tractaat over de deugden]. — Fol. 135-157v.

v. Goede leere. [Inc.:] Du sult dijn wtwindighe seden van buyten regeren. — Fol. 158.

w. Ex collaci. [Inc. fol. 159:] Men leest inden anderen boec ruth Dattet was een rijc man. — Fol. 158.

x. Goede leringe. [Inc.:] Al heuet die mensche van gode redelijc verstaen ontfaen. — Fol. 160v.

y. Hoe ydel het es vele te weten zonder beleuen. [Inc.:] Alle menschen begheren natuerlijc const ende willen weten. — Fol. 161v.

Z. Hier beghinnen vermaninghen treckende tot innicheiden seer onbaerlijc eerste capittel. [Inc.:] Dat rijc gods is binnen v sprict die here. — Fol. 162v.-173.

AA. Dat luttel mijnneren sijn des crucen Ihesu. [Inc.:] Ihesus heeft voel mynres syns hemelsche rycs Men luttel dreghers. — Fol. 172-176v.

BB. Noch vanden heilighen sacrament schoen leere. [Inc.:] Twee menschen ghingen op om dat si bidden souden inden tempel. — Fol. 176v.-181.

CC. Weest salich es dick ten h sacrament te gaen oft selden genomen wt gaernaet. [Inc.:] Soen op dattu vraghes en machmen alle menschen niet een forme. — Fol. 181-185.

dd. Vanden h sacramente goede lere. [Inc.:] Als S bernaert ten h sacramente soude gaen. — Fol. 185.

ee. Vanden seluen. [Inc.:] Dri punten oft III dinghen sijn daer om dat vele menschen laten. — Fol. 186.

ff. Vanden ghebede. [Inc.:] Hoert hoe crachtich dat is dat gebet des geesteliken menschen. — Fol. 188.

gg. Vanden vreeseliker verender doot. [Inc.:] Overdenct dicwil dat ghi corts sult moeten steruen. — Fol. 189v.

HH. Vanden pictueren oft beelden die heidensche mesters vonden om dat ruyde volck te verstanden te bringen ende sijn zeer proper om hoeren. [Inc.:] Dye heidensche meesters phylosophen die van seden ende van doechden wouden leren. — Fol. 191v.-197.

JJ. Een suuerlijc bijspeel. [Inc.:] Theodochyus scrift van Alexanders leuen dat hi zeer tot luxurien geneycht was. — Fol. 197v.-199.

KK. Vanden coninck salomon ende vander coninghinnen van saba van haren parabilen ende prouerbien bispraken ende lere die te gedincken staen. [Inc.:] Coninck salomon was die ioncste soen dauids. — Fol. 199-202v.

LL. Vanden eertschen paradise. [Inc.:] Dat paradijs der welden dat god plante als damascenus seit. — Fol. 202v.-204.

MM. Vanden lande der beloeften. [Inc.:] Dat heilighe lant van beloften leit tusschen dat lant van egipten ende arabien. — Fol. 204-206.

nn. Vanden seluen. [Inc.:] Daer sijn vele edelre metale wuere als gout siluer ende andere groue metale. — Fol. 206.

OO. Vanden VII ouderdom der weerelt. [Inc.:] Die werelt es inden beghinne der tyt van gode begonnen. — Fol. 206v.-208.

Pap. 208 bl. 143 × 106. Cahiers van 10 bl., 1 van 12 bl. (81-92) en 1 van 7 bl. (203-208 en 1 onbeschr. bl.). Limburgsch. 2de helft 15de eeuw. Met roode en eenvoudig versierde beginletters (penteekening). In ouden perkamenten omslag, genummerd 65.

Op het schutblad: Dit boeck hoert toe suster Helena van schoern. 620

Coll. Maastricht 460. — Uit het klooster van Maeseyck (zie Flament t. a. p. I, XIVv., No. 61).

75 **Revelaciën en visioenen van H. Mechtelt.**

610 A. Hier beghinnen sommighe stichtighe woerde ghenomen vten boke der reuelacien der heiligher maghet mechtelt die

van sinte bernarts oerde was. [Inc.:] Die eersamighe persoen mechtelt die reynicheit die si van dat si seuen iaer out was gode gheloeft had. [Fol. 86r.] Hier beghintet vijfte boec der gheesteliker ghenaden machteldis der nonnen in welken men scriuet vanden zielen die van haer ghesien sijn. [Inc.:] Dese maghet mechtelt was een mensche van wtnemendigher goddiensticheit. — Fol. 1-95v.

B. Hier gaen wt die visionen machteldis der maghet die een nonne was in sinte bernaerdus oerde ende dit boec heet dat boec der gheesteliker ghenaden God is ghelouet. [Inc. tract. S. Bernardi de conflictu Babyloniae et Jerusalimae:] Tusschen babilonien ende Jherusalem en is nummermeer vrede. — Fol. 95v.-99.

C. [Inc.:] God is dat ewighe leuen Ende willen wi hem altemael hebben. soe moeten wi ons seluen altemael laten. — Fol. 99-104.

d. [Inc.:] Dit ist te spreken alle vleyssche lieue bruders als die moeder des zoens goets. — Fol. 104-106.

e. [Inc.:] Die gloriose maghet maria die huden ten hemel gheuaren is. — Fol. 106-107.

Pap. 107 bl. 208 × 143. Cahiers van 8 bl., waarvan het laatste door het uitsnijden van 1 bl. zonder tekst tot 7 gereduceerd is (fol. 97-103) en 1 cahier van 4 bl. (fol. 104-107).

2de helft 15de eeuw. A, B en C zijn door 3 verschillende personen geschreven (2 col. op de blz.), D en E door een 4den (regels languit). Centraal-noordnederl. (althans A). Met roode beginletters enz. In een bruin leeren band van de 18de eeuw. 621

Coll. Bogaers. — Vgl. W. Dolch t. a. p. blz. 25v.

128 **H. Mechtelt. Reuelacien.**

G 34 Hier beghinnen sommighe stichtighe woerde ghenomen vten boeke der reuelacien der heiligher maghet mechtelt die van sunte bernaerts oerde was Eerst wat van haren leuen. [Inc.:] Die eersamighe persoen mechtelt die reynicbeyt die si van dat si seuen jaer out was [zonder het „vijfte boek" van HS. 75 G 10].

Pap. 93 bl. 218 × 146. Cahiers: fol. 1-10, 11-22, 23-36, verder van 12 bl. 2de helft 15de eeuw. Centraal-noordnederl. Met roode beginletters enz. In een gelijktijdigen houten, met bruin leder overtrokken band. Resten van 2 klampen.

Fol. 93v. met gelijktijdige hand: Dit boec hoert toe alijt dirc poijtten dochter. — Dit is doorgestreept en er is onder geschreven: Dyt boeck hoert den scelsusteren de dyt vynt de geuet hem weder um um goedes wyllyn etc. Byddet voer

den scryuer. — Op het achterschutblad, met een hand van pl.m. 1600: O leue here hoert myn karmen Ludoelf van grasstruppe. — Op het voorschutblad, met een 17de-eeuwsche hand: Jan errissen hort dat boeck toe dat vijnt die geuet hem weder om een appel of om een peder. 622

Aangekocht 10 April 1908 op auctie-F. Muller (Cat. No. 2041). — Verslag Kon. Bibl. 1908, blz. 14v., No. 4.

Vgl. W. Dolch t. a. p. blz. 25v.

73 H 22 [**Henric Goethals. Der meechden bueck.** Inc.:] Salich sijn sy dye reyne van herten sijn want sy soelen gode sien. In wilghen gherichten daer reyne herten alle salicheit geleghen is Ind daer omme op dat die duyrbaer margariete des reynen meechtliken leuens onder die eerde der minscheliker onbekentheit niet verborghen in blijve: Mer te voertschijnen come ende int liecht ghebracht woerde: Op dat alle reyne herten meer ende meer daer in ghereynicht moghen weerden. So is dit bueck datter meechden bueck gheheiten is. Omme eyn maecht dies begheerde: Wten iiij leraers bueken der heiligher kirken Ambrosius Jheronimus Augustinus Gregorijus: Met arbeyde ghetoeghen ende vergadert.

Pap. 76 bl. 215 × 146. Cahiers van 12 bl. en 1 van 6, door het uitsnijden van 1 bl. tot 5 gereduceerd (fol. 72-76). Zuid-Limburgsch. 2de helft 15de eeuw. Door denzelfden geschreven als 73 H 24. Met roode beginletters enz. In een gelijktijdigen band (eenige lagen perk., met bruin leer overtrokken). Sporen van een klamp. Aan de voorzijde het oude bibl.-nr 44. Op het eerste, niet gefolieerde bl.: Dit buec heeft ghebonden brueder Jacobus van gruytroey arm Carthuser by luyck. Bidt om god voer hom Ende cristiaen sijn brueder heeft dat leder betaelt. 623

Fol. 76v.: Dit boeck hoert toe den regulaerissen int besloten cloester bi maeseyck (vgl. Flament t. a. p. I, XIVv., No. 40). — Coll. Maastricht 487.

Vgl. W. Moll, Kerkhist. Archief IV (Amsterdam 1866), blz. 266. — K. O. Meinsma, MEsche bibliotheken, 184, noot 1.

132 F 17 **Boek der troestinge enz.**

A. Hier begint dat prologus vanden navolgenden booc datmen hiet. dat booc der troestinge wter heiliger scriftueren. [Inc.:] Want als sinte pouwels seit Alle die scriften die gescreuen sijn. die sijn gescreuen tot onser leer. [Aan het eind van den proloog een inhoudsoverzicht der eerste 8 boeken, dan (fol. 2v. b):] Inden eersten op dat ghi v niet en ontvredet van enigen dingen. — Fol. 1-108v.

B. Dit is die prologus of die voerspraeck vanden boec der reynicheit. [Inc.:] Salich sijn si die reyn van herten sijn

want si selle gode. [= Der meechden bueck, 73 H 22]. — Fol. 111-174.

c. Dit selstu lesen alstu becoert wordeste: Ic wil sekerlic mi ymmer hoeden van sonden ende quaet te doen. — Fol. 174v.

D. Dit is van enen geesteliken conuent. [Inc.:] Een vreetsaem herte dat is een cloester ende daer in so is god selue abt. — Fol. 175v-179.

e. Een goede merkinge. [Inc.:] Soe wie hem seluen wil leren kennen waen hi gecomen is. — Fol. 179.

F. Dit sijn XXX manieren van verdomenisse van sonderlingen pinen Ende ten eersten XV pinen inder sielen Ende daer volgen na XV pinen inden lichaem: Nota: Dit is die eerste pine der verdoemder nader sielen Als Crisostimus seit dat is datsi weten datsi beroeft sijn der ewiger salicheit des ewigen rijcs. — Fol. 180-182.

G. Hier nauolget hoe onse lieue here god menigerhande notruftige dingen te geliken is. [Inc.:] Mijn heer mijn god is een lantaren inder duysternissen. — Fol. 182-185.

Pap. 185 bl. 216 × 146. 3 cahiers van 8 bl. (fol. 1-24), 8 cahiers van 10 bl. (fol. 25-104), 1 cahier van 6 bl. (fol. 105-110), 7 cahiers van 10 bl. (fol. 111-180), 1 cahier van 6 bl. (fol. 181-185 en 1 onbeschreven bl.). 2 col. op de blz. Delft. Midden 15de eeuw. Met roode en blauwe eenvoudig versierde beginletters enz. (penteekening). In een gelijktijdigen houten, met bruin leer overtrokken band met voor en achter telkens 5 koperen knoppen, resten van 2 klampen. 624

Op het blad tegenover fol. 1 in gelijktijdige hand: Dit booc hoort in dat besloten conuent sinte ursulen te delf wonende int oest eynde. Het jaartal 1452, dat daarna volgt is blijkbaar later bijgeschreven, maar het kan juist zijn).

Coll. Sir Thomas Philips No. 3947 (voorin het stempel der Bibliotheek van Middle-Hill).

Vgl. W. Dolch t. a. p. blz. 38.

73 **Devoot boek.**

F 25 Hoe ene minsche omme tranen bidden sal wt ghedenckenysse sijnre sonden. of der geestliker doet daer·sijne ziel in ghestoruen is. [Inc.:] Genade van bescheydenen tranen te hebben is totten rechten gebede een groet hulpe. [N.B. Op de voorzijde van den band: Dat ander stuck].

Pap. 90 bl. 140 × 104. Cahiers van 12 bl. en 1 van 8, tot 7 gereduceerd (fol. 85-90 en 1 onbeschreven blad). Zuid-Limburgsch. 2de helft 15de eeuw. Geschreven met een derg. hand als 73 H 22. Met roode beginletters enz. In een gelijktijdigen grijs lederen band. Sporen van 2 klampen. 625

Fol. 90v.: Dit boock hoert toe den regularissen int besloeten cloester by maeseyck (Flament I, blz. XIVvv., No. ?). — Coll. Maastricht 462.

73 **Stichtighe leringhe enz.**
G 31 Hier beghint een deuoet boecskijn van stichtigher leringhe Ende van goeden exempelen. [Inc. :] Soe wie mit X° wil regnieren die sel wandelen.

Pap. 126 bl. 142 × 107. Cahiers van 8 bl., het laatste tot 6 gereduceerd (122-126 en 1 onbeschreven blad). Einde 15de eeuw. Hollandsch. Met roode beginletters enz. In een gelijktijdigen houten met bruin leer overtrokken band. Resten van 2 klampen. 626

Op het blad vóór fol. 1 : Dit boec hoert toe die susteren van sunt ians ewangelisten huse te weespe. — Coll. Weesp 36.

Vgl. C. G. N. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, bl. 29v., 61v., 83, 90, 93, 95, 103, 170. — Mnl. Marialegenden, II, XXXVI, 93-104 (afdruk der Marialegenden, die fol. 76r.-88r. van dit HS. voorkomen).

131 **Dienst der missen.**
H 29 Hier beghint een deuoet nuttelic boexken vander officien ofte dienst der missen gheordineert bi enen gheesteliken ende deuoten persoen tot sonderlinghe profijt alre goeder menschen ... Als ghi ter kerken gaen wilt om misse te horen of om enighe andere dienst gods te horen of oec predicacie.

Pap. 61 bl. 142 × 102. Cahiers van 8 bl. (het laatste, fol. 57-61 is door uitsnijden van 3 bl. tot 5 gereduceerd). Hollandsch. Fol. 61v.: Doemen dusent vierhondert telde Ende daer toe seuen ende tachtich spelde Doe wort dit boecxkijn ghescreuen Ende in sinte Claren cloester ghegheuen Te horen bij onser lieuer vrouwen kerck Diet screef was een sympel clerck Syuert Allerts zoen was sinen naem enz. [Gedicht van 12 regels]. Met roode beginletters enz., waarvan eenige eenvoudig versierd (penteekening). In een bruin lederen band van de 18de eeuw, met goud op den rug. 627

Fol. 61v. met gelijktijdige hand: Dit boec hoert toe sinte claren susteren te hoern op dat noert Amen. — Cat. Is. Lelong (Amsterdam, Aug. 1744), MSS. blz. 82, oct. etc. No. 35. — Cat. Hoog van Traar, Nov. 1863 (Cat. 133). — Aangekocht op auctie-Fr. Muller, Amsterdam, 4 April 1906 (Cat. No. 31). — Verslag Kon. Bibl. 1906, blz. 11, No. 3.

75 **Paradijsverhaal,** leven van Maria en Jezus, met gebeden en devote
H 46 overdenkingen, ingedeeld voor de lectuur op de 7 feestdagen. [Inc. :] Des manendaghes na den eten Hoe god hemel ende aerde sciep. Genesi. Inden beghinne.

Pap. 191 bl. 133 × 97. Cahiers van 8 bl., behalve: fol. 24-34 (onregelm. samengesteld), 43-51, 60-65, 69-74, 75-83 en 188-191 en 2 bl. (2 uitgesneden). pl.m. 1500. Hollandsch. Door verschillenden geschreven. Met roode beginletters enz. Op het blad na fol. 191 een rood cirkelsegment, waaronder in blauw: Jhesus bitter smart dracht altyt in v hert Aue

maria. In een 17de- of 18de-eeuwschen hoornen band. Op het eerste blad eenige aantt. betr. dit HS. door den vroegeren bezitter G. J. Sluiter. 628

Aangekocht 1848 op auctie-Schetsberg te Leeuwarden (Cat. No 88).

131 **Egidius. Gulden woorden. — Dienst der missen.**
H 19 A. Hier beghinnen sommighe gulden woerden ende seer stichtich die egidius die minre broeder maecte dat sinte franciscus geselle was. [Inc.:] Die ghenade gods ende die doechden sijn recht als een ladder. — Fol. 1-44.

B. Dit nauolghende ghebet heuet ghemaket sinte augustijn ... Ghebet. [:] O heer god almachtich vader die daer biste drieuoudich ende een ende die daer is in allen dinghen. — Fol. 44v.-51v.

c. Baernaerdus seit O mijn siel in uwer meester bangicheit so pijnt v. — Fol. 52.

d. Item na sinte thomas van aquijn Alle die vruchten die die lasterlike doot xpristi der werelt in brochte. — Fol. 52v.

e. Onse lieue heer spreect [:] van minnen sie ic op die crancheit. — Fol. 53.

f. Item die croen moet harde scerpelic. — Stant op o ynnighe siel. — Fol. 53.

g. Een minlike nodinghe totter pas[fol. 54r.]sien xpi. [Inc.:] O mijn alre liefste suster ic node di totten berch van caluarien. — Fol. 53v.

h. Onse lieue heer seit [:] een ghehoersaem mensche sel hem also scicken. — Fol. 55v.

j. Onse lieue here seit [:] tribulacie te liden dat sijn mijn boden. — Fol. 56v.

K. Hier beghint een goede deuote oefeninghe van der missen. [Inc.:] Hier beghint een deuoot nuttelic boexkijn vander officien of dienst der missen gheordiniert bi enen gheesteliken ende deuoten persoen [= 131 H 29]. — Fol. 57-159.

Pap. 159 bl. 103 × 70. Cahiers van 8 bl. Hollandsch. pl.m. 1500. Met roode en blauwe beginletters enz. In een misschien gelijktijdigen houten met lichtbruin leer overtrokken band. 629

Fol. 159v.: Dit boec hoert toe Katrijn gherryts (in den naam is gecorrigeerd) dochter wonende te leyden tot sinte barbaren te bethanien int slot.

Aangekocht 1901 (Verslag Kon. Bibl. 1901, blz. 21, No. 7).

Vgl. Bon. Kruitwagen, De Katholiek 128 (1905), blz. 185.

133 A. **[Markward v. Lindau].** Hier beghinnen die X gheboden
F 5 Ende wye die werdige moeder gots ende die liefste vriende gods ghehouden hebben Soe die meester ende die Jongher

te saemen daer van spreken. [Inc.:] Die Jongher Die Jongher spriet tot den meester Ick beghere dattu my die X ghebode bedieden wilt. — Fol. 1-92.

B. Van den werdegen loue der reynre conynghinnen van hemelrijck. [Inc.:] Die dienre spriet O hoge rijckheit der ghotliker konst ende wysheit wie sijn dine gherichte so onbegrypeliken. — Fol. 92v.-97. [Vert. van hoofdstuk XVI van Suso's Büchlein der ewigen Weisheit, Bihlmeier, blz. 262-268].

Pap. 97 bl. 140 × 103. Cahiers van 12 bl. en 1 van 14 bl. (fol. 85-97 en 1 onbeschreven blad). Wellicht Brabantsch (naar den kant van Limburg toe). Midden 15de eeuw. Met roode beginletters enz. In een jongen (18de-eeuwschen?) band. — Inliggend eenige aantt. van J. G. R. Acquoy. 630

Coll. Acquoy (Jaarverslag Kon. Bibl. 1897, blz. 38, No. 49).

Vgl. D. C. Tinbergen, Des Coninx Summe, Inl. 125vv. en de daar aangehaalde litteratuur. — Dolch, Die Verbreitung Oberländischer Mystikerwerke in Ndl., blz. 70 en 88.

75 **Varia devota.**

G 4 a. Nederlandsche kalender van September tot December. — Fol. 1-4.

B. Dit is van een suster van groeninge. [Inc.:] Int iaer ons heeren MCCCC ende XLIX doen sterf een sustere in een vergaderinghe dije Lijsbeth hiet. — Fol. 5-10.

c. Nota: Al siedij verheffen den onbequamen [gedicht van acht regels]. — Fol. 10v.

D. Letania: Kijrie eleijson. Christe eleijson [Latijn]. — Fol. 11-14.

e. Te Deum [met vertaling in Nederl. verzen. Inc.:] V louen wij godt alghemeijn. — Fol. 15-17.

f. Sinte Bernaert seit Ick en weet gheen werckelijker medicijn. — Fol. 17v.

g. Nota: Liden is een goet dat niemant en can uolprisen noch volghelden. — Fol. 17v.

H. Passio Jesu Christi secundum Johannem. [Inc.:] Als Jesus dese woorden gheseijt hadde, soe is hij wtghegaen. — Fol. 18-26.

j. De sancte quirino. [Inc.:] Sancte quirine qui in celis letaris [met collect]. — Fol. 27.

k. Een ghebet des helich sondaechs van allen helighen inden hemel. [Inc.:] O alder helichste helighen inghelen des hemels des serubin ceraphijn. — Fol. 27v.-28.

L. Een soete spraecke ende beuelinghe tot onssen heijleghen ende eerwerdighen beminden vader Sinte Bernardus. [Inc.:] O alder heelichste vader bernardus huenich vloeijende doctuer. — Fol. 29-34.

m. Hier begint hoe dat wij ons profes alle daghe vernieuwen zullen ende ons beloeften Gode offeren. [Inc.:] Ten iersten o liue heere ick comme oetmoedelijck heden tot v ende bidde hu hertelijck. — Fol. 34-36.

n. Een schoen oratie van sinte dismas den goeden scaeker. [Inc.:] O heere sente dismas ic bidde hu dat ghij nemen wilt alle heelsche ende eertsche dieuen vast dat zij mij niet deeren en moeghen. — Fol. 36v.

o. Hier begint een schoen ghebet wie dit leest uerdint hondert daeghen aflaets ende V. [Inc.:] O lieue heer Iesu christe ic bidde hu ghedinct. — Fol. 37.

p. Noch een schoen oratie. [Inc.:] O almachtich godt dominatuer van alder werelt ic vermaene hu der schamelijcker noot. — Fol. 37v.

q. Hier naer volghen die drij pater noster mette bedinghen diemen leest als een mensche ledt in zijn huterste. [Inc.:] O heere Jesu xpe ic bidde hu in die heere vander groeten menichte bloedeghe druppelen. — Fol. 39.

R. Hier beginnen die hondert Aue Mari. [Inc.:] Het was een maeghet in een cloester ... [Inc.:] O soete Maria weerdighe maghet ick vermaene hu der groeter heeren. — Fol. 40-46.

s. Hier nijghet hu deu[o]telijck voer onser vrauwen belde met betrauwen ende deuotie ende noempt die zaeke ende ghij sult vertroest worden. — Item in desen zoeten tijt zuldij gaen te beddelem ende maria ende haer zoete kindeken groeten met desen X aue marien die hier naer voelghen etc. [Inc.:] Den eersten aue maria zalmen lesen ter heeren haer hoegher vueregher contemplatie. — Fol. 47-48.

t. Het was een ziele in groete pijne die oppenbaerde een goeden vrint ende begherde van hem dat hij lesen wilde vij pater nosters gaende opt kerckhoff oft in die kercke zij zaude verlost werden. [Inc. 49v.:] Dat eerste pater noster offer ick hu lieue heere Iesu xpe ter eeren van alle huwe heleghe leuen. — Fol. 49-51.

u. Het was een gheestelijck Nonne in groeten drucke... [Fol. 52v.:] Deerste ghebedt es. Ick groete hu eedel roose Angelica blomme. — Fol. 52-54.

v. Hier begint noch een schoen ghebedt van sint Anna. [Inc.:] O Anna hooghe vrauwe duer die blijscap die ghij gebruijct. — Fol. 54v.

w. Hier begint het hoijken vanden heijlighen zacrament maer men moet eerst lesen een pater nr ter eeren dat ons lieue heere hadde een booeseme vul compassie. [Inc.:] Compt werdich Sacrament heleghe troest ende leuen onser zielen. — Fol. 55-56.

X. Leest eenen pater noster onsen lieue heere in dancbaerheden dat hij heeft ontfaen een sin vul drucx om onssen wille. [Inc.:] Comt predicant der waerheden met uwen oetmoedeghe discipelen. [Hoort bij het vorige; nog 2 derg. stukken, dan fol. 61r.:] Leest eenen pater nr ter heeren der werdicheit vanden heleghen sacramente ende ons lieue heere in dancbaerheden dat hij nv bij ons es ende blijuen wilt totten hende van deser weerelt Amen. — Fol. 57-61v.

y. Item totten eersten pater nr heeft ons verleent die paus Siluester LXXXiij Jaer afflaets van doedelijcke sonden quijte. [Inc.:] O liue heere Iesu xpe ic bidde oetmoedelijc ter eeren vanden goedertierene lijdene [nog 2 derg. stukjes]. — Fol. 61v.-63.

z. Dit zijn V sonderlinghe pr nr die die Inghel gods leerde eenen clusenare ... [Fol. 63v.:] Dat eerste pr nr. O lieue heere Ihesu xpe Ick bidde hu ende vermaene hu om al die oetmoedeghe voetstappen. — Fol. 63-65.

aa. Hier begint den magnificat Eermen begint zoe moetmen lesen den Magnificat ende eenen pater noster ende eenen Aué ma[ria]. [Inc.:] Ic bidde hu oetmoedelijc zoete maghet Maria duer die groete ghenaede die hu godt ghedaen heeft. — Fol. 65-68.

BB. Hier beginnen die viertich cellekins. Mijn lieue bruijt Ic hebbe hu ghemaect viertich cellekins tot huwer rusten ... [Inc.:] Dat eerste celleken es mijn innicheit die ic daer moeste doen ic begaff. — Fol. 68-73.

CC. Hier wort verheuen den zoeten naem Ihesus. [Inc.:] Ghebenedijt moet zijn huwen heleghen naeme. — Fol. 73v.-76.

dd. Passio domini n I christi s Ma. [Inc.:] Ende het is ghesciedt als Ihs alle dese woorden voleijnt hadde. — Fol. 76v.-77.

ee. Absolution et confession generale qui se dict communement. [Inc.:] Je me confesse a dieu le pere. — Fol. 77v.

ff. Hier beghint een zoete cransken van den zoeten ionghen kindeken .... [Inc.:] Weest ghegroet ghebenedide clein kindeken hoeghe coninc. — Fol. 78-80.

Pap. 80 bl. 141 × 96. Cahiers: fol. 1-4, 5-10, 11-14, 15-17, 18-20, 21-24, 25-28, verder van 8 bl., het laatste onvolledig. Bestaat uit eenige oorspronkelijk gescheiden stukken, deels met folieering. Vlaamsch. 16de eeuw. Met roode beginletters enz. In hoornen band, met sporen van sluit-koorden. 631

Coll. Bogaers.

133 **Devote tractaten.**

E 3 A. Van den aflaet der regulieren Ende die stacien die ons verleent sijn wtten stoel van romen int iaer ons heren

XIIII hondert ende LXXXIX op onser lieuer sueter vrouwen lichtmisdach. [Inc. :] Die heilige vader ende paeus van romen Eugidius die vierde heeft gegheuen allen regulieren cloesteren onder den capittel van windesem. — Fol. 1-10.

B. Hoe die bermherticheit ende den vrede streden teghen die waerheyt. [Inc. :] O deuote siel denct hoe suetelyck dat den raet gehowden waert. — Fol. 11-16.

C. Hoe haer die siel versincken sal in die godlijcke dingen. [Inc. :] Godt scouwende ziel versienct dy diep met alle dynen crachten. — Fol. 17-32.

D. Hoe maria haer nichte elyzabeth visiteerde. [Inc. :] Als die gloriose maget maria van den heijlige geest was vruchtbaer geworden. — Fol. 32-37.

E. Hoe Joseph maria verlaten woude om dat sy bevrucht was. [Inc. :] Die heijlige ewangelijst matheus ende die ander leerres seggen. — Fol. 37-40.

F. Van die geboortenisse onser l. vrouwen. [Inc.] Als die negen maenden ten eynde gecomen waren. — Fol. 41-44.

G. Hoe ons l. vrou inden tempel gepresenteert werdt. [Inc. :] Als nu maria dit suet lieffelyck kyndeken drie jaren out was. — Fol. 44-57v.

H. Hier volcht de ootmoedighe Geboorte ons heeren ende van syne ootmoedicheit. [Inc. :] Doen die tyt van IX maenden gecomen was soo gebode de Keyser augustus. — Fol. 57v.-89.

J. En medidatie van het wterste ordel ende pyn der hellen. [Inc. :] In den eersten sullen wy ouerdencken die toecoempst des richters. — Fol. 90-95.

K. Vande Insettenge des eerwerdigen heyligen Sacraments. [Inc. :] Doe onsen heer ginck sitten ter taeffelen. — Fol. 96-133.

l. Een vertooninge des lydens christi. [Inc. :] Onse lieue heer vertoonden eenen lieuen vriendt. — Fol. 134.

M. Hier begint een seer deuote oeffeninghe vander werdiger Passien ende lyden ons liefs Heren Jesu Christi zeer profytelyck om te dagelycx daer in te mediteeren. [Inc. :] Augustinus die heylige vader scryft vander passien ons heren. Fol. 135-190.

N. Een suuerlick deuoet ghebet Dat onse lieue heer ihu xpu seluer enen deuoden mensche gheopenbaert heeft ... [Inc.]: O mynlicke suete goedertieren vader heer ihu xpi. — Fol. 191-194.

O. Dit is een alten sconen beuelinghe ... [Inc. :] Ic beuel my die mogentheit des vaders. — Fol. 194-196.

P. Soe wie dit ghebet leest met begertten en met ynnicheit syns herten die sal vercrighen een bede ja om wat saken dat

hi bidt ... [Inc.:] O heer hemelscne vader doer dat heilige gebet. — Fol. 196v.-200.

Q. Dit gebet heeft gemaect sce augustijnus ... O heer ihu xpi ic danck dy dat ick inden korsten geloue en enen korsten leuen ben. — Fol. 200v.-205.

R. Soe wie dit gebet alle sonnedach ynnichliken leest met berouwenisse van herten die sal god versien van alle dat hem noetdoerftich is ... [Inc.:] O heilige mertelaer Sce herassimus die opten sonnendach god geoffert wordste. [Met versikel en collect]. — Fol. 205v.-219.

S. Hier beginnen die pr nr die men leest voer die sielen omden kerckhof. [Inc.:] Dat eerst pr nr offer ick verheue heer ter eere uwes heiligen leuens. — Fol. 219-223.

T. Hier begint een gebet en is om synre weerdicheit gheheiten dat gulden gebet daermen een siel mede verlost binnen XXX dagen. [Inc.:] O ontfruchtsaem ende verschrickelyke god. — Fol. 223v.-224v.

U. Hier begint een suuerlick ghebet tot onser lieuer vrouwen ... [Inc.:] O god groet vʼmaria juffrouwe alder juffrouwen. — Fol. 225-228v.

V. Een mensche en mach uver meer comen in soe groten anxt aen ziele of aen lyf of aen goede of aen syn eer leest hy dese drie pr nr in desen nauolgenden gedenckenys XL dagen lanck ende hy god bidt niet twijuelende hy sal hulpe van god vercrygen ... [Inc.:] In der gedenckenisse des gruwelyken anxts die onser lief heer had voerden bitteren doot. — Fol. 229-230.

W. Ons lief heer openbaerden op een tyt Sce Gregorius. — Fol. 230v.-233v.

X. [Inc.:] Tytel ons heren in drie spraken die pylatus scref en deden setten bouen dat cruce. — Fol. 234-238.

Y. Dit gebet leeden een Engel eenre ioffrouwen. — Fol. 238-240.

Z. Hoe goet dat is dat is hem een mensche dickwil oeffent in die passe ons lieuen heren ihu xprus. [Inc.:] Gheen oeffeninge en is god behageliker. — Fol. 240-246.

AA. Hier beghint die h. cruysganc ons heeren. — Fol. 246-251.

Pap. 251 bl. 93 × 72. 16de eeuw, 1ste helft.

Heeft behoord in de 16de eeuw aan: Suster Marie Verschoren. 632

Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 14, No. 12.

73 **Tractaten en sermoenen.**

H 21 A. Hier begint eyn boeck van den anxt ende mynnen gods ende van verduldicheit dat ierste Capittel. [Inc.:] Die

prophete dauid seget inden psalme afneych van den quade ende doen dat guede. — Fol. 1-44.

B. Wie sich eyn mensche sal hebben om eyn nuy leuen an te gaan. [Inc. :] Die mensche die eyns nuywen leuens of wert wil bestaen die sal gaen tot sijnen god. — Fol. 44-46.

C. Hier nae volcht die hystorie ende dat leuen des eerwerdigen doctoers Johannis Tauleri die oech in hoer begrijpt seer voele goeder leeren ende predickinge. — Fol. 46-82.

D. Sermoenen. — Fol. 82-190v.

E. Dit is hoe dattet Pylatus ginck ende hoe dat Veronica te romen quaem mitten gebenediden aensicht christi etc. [Inc. :] Het was in dien tijden inden roemschen rijck eyn wijse ende gewoenten als selssen ende ongewoenlicke dingen geschieden. — Fol. 190v.-208v.

F. Hier begynnen die XV trappen die maria opgeclommen heeft gepredickt tot Embrick doer den eerwerdiger meyster Martijn morman priester gods doctoer inden geystelicken rechten salichlick g begynnende te loue maria der saliger maecht. [Inc. :] Het is huyden te dage hoechtijt dat dat werdige Joufferken Maria op gestegen is XV graden. — Fol. 208v.-271v.

G. Van Sce Bartholomeus geboerten. [Inc. :] Men leest dat int lant van syrien welck gelegen is by lant van beloeften eyn coninck was die eyn dochter hadde. — Fol. 271v.-275v.

H. Eyn suuerlick sermoen op die cleydinge der susteren ende der bruyten chri ihu. [Inc. :] Veni in ortum meum soror mea sponsa dese woerden bescrijft ons die ewige wijsheit inden boeck vander mynen. — Fol. 275v.-284v.

J. Dit sermoen heeft gescreuen eyn deuoet priester geheyten her Jan van eynden prochiaen vanden begynen hof bynnen der stat van herentals doer liefden ende begerten der geystelicker Joncfrouwen vanden premonstrenten orden inder seluer stat gelegen geheiten tot onser lieuer vrouwen Vitus conclusus Eyn sermoen vander heyliger professien der bruyten chri. — [Inc. :] Scito et vide quid feceris. Dese woerden neem ich voer my ter eeren ons heren ihu chri ende ter instructien. — Fol. 284v.-290v.

K. Dit is eyn scoen suuerlike leeringe vanden werdigen heiligen sacrement wes werdicheit geyn herte voldencken en can noch mont wtgesprecken noch hant te vollen gescrijuen en can. [Inc. :] Dat woert is vleysch geworden Ende god ende mensche is. — Fol. 291-321.

L. Hier achter begint die tafel van desen boeck. [Tafel fol. 322v.-323r.]. — Fol. 322-323.

Pap. 323 bl. 197 × 143. Cahiers van 8 bl., 1 cahier van

10 bl. (fol. 281-290). Limburgsch. Fol. 321v.: Dit boeck is begonnen op sinte laurens dach, doen men screef XVC ende XLV ende is geeynt op sce philippus ende iacobusdach int iaer XVC XLVII bidt om gods wil voer die scryuerse. Met roode beginletters en versierde letters (penteekening). In een gelijktijdigen met bruin leder overtrokken stempelband. 633

Coll. Maastricht 486 (Cat. klooster S. Agnes te Maaseyck bij Flament I, bl. XIVvv., No. 28).

Voor C: vgl. C. G. N. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, 331; voor E: De Vooys, Tijdschr. 20, 136, 149; voor C en D: W. Dolch, Die Verbreitung oberländ. Mystikerwerke in Ndl. 39, 80, 81. 86. — D is gecopieerd van den druk te Bazel van 1521; vgl. Die Predigten Taulers (uitg. door F. Vetter), Berlin 1910.

131 **H. Savonarola. Sermoenen en medidatiën.**

E 33 A. Vtlegginghe Ende h. Meditatien over Den psalm 51 van Hieronimus Savonarola de Ferrariis, dewijle hij in die gevanchenisse lach. [Inc.:] Ach ick onsalige die van alle hulpe verstooten ben. — Fol. 1-42.

B. Een Wtlegginge over den 80en psalm Op die maniere als een gebeth door Hieronimus Savaronola van Ferrarien ende Eerst op den Tijtele ... [Inc.:] Die Natuer die van Godt die here altijt. — Fol. 44-84.

C. Explicatie ofte heylige overpeijnsinge over die drie erste versen van den 30 psalm door Hieronimus Savaranola de Ferrariis, ende overmits hem die doot overviel soo heft hij den helen psalm niet connen volbrengen. [Inc.:] O heere die droeffheyt heeft mij beseth. — Fol. 86-120.

d. Hier volcht een gebeth ofte die woorden die hij in sijn wterste op sijn sterven leggend sprack. [Inc.:] O almachtige Godt Ick bekenne dat ghij sijt die waerachtige Godt. — Fol. 120v.-121.

e. Den psalm 130 gebets gewijs. [Inc.:] Och mijn lieve here Ick roepe tot u wt die diepte der droefenisse. — Fol. 121v.-122.

f. De 6e psalm Gebets gewijs. [Inc.:] O here here en straft mij niet in dijnen toorne. — Fol. 122v.

g. De psalm 102 gebets gewijs. [Inc.:] O here verhoort mijn gebeth. laet mijn roepen tot w coomen. — Fol. 123v.-124.

Pap. 124 bl. 164 × 102. Cahiers van 8 bl. 17de eeuw. In een perkamenten omslag, waarop geschreven is: Savonarola — ms v. Buchel. Inliggend een brief van prof. B. ter Haar aan Mr. J. A. Grothe, den toenmaligen bezitter van het HS., Utrecht, 16 Febr. 1867. 634

6 Juli 1888 aan de Kon. Bibl. geschonken door Mr. J. A. Grothe te Utrecht.

133 F 25 Bundel stichtelijke brieven, wellicht door een afwezigen geestelijke aan de geloovigen geschreven. Aan het slot een gebed en gedichten.

Perk. 110 bl. 151 × 95. Cahiers van 8 bl. 17de eeuw. In een gelijktijdigen bruin lederen band met goud. 635

Coll. Acquoy. — Aangekocht 1897 (Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 44, No. 69).

133 F 26 Bundel stichtelijke brieven, wellicht door een afwezigen geestelijke aan de geloovigen geschreven.

Perk. 97 bl. 150 × 98. Cahiers van 8 bl. 17de eeuw (fol. 98r. de jaartallen 1639 en 1640). In een gelijktijdigen hoornen band. 636

Coll. Acquoy. — Aangekocht 1897 (Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 44, No. 70).

---

133 F 24 **Martinus van St. Truijden. Den wtkeer der sielen.**

A. Maniere van de Daeghelijckxsche offerhande. [Inc.:] Ick offere v o heere mijn siele ende mijn lichaem met alle mijne gepeijsen. — Fol. 1-9.

B. Den begonsten hemel opder aerden Dat is de gesteltenisse des lichaems ende der sielen In den godts-dinst der geteijden: ... Door P. Martinus van Sint truijden C. R. [Inc. fol. 11r.:] Noteert vande geteijden: Opdragende de offerande des loffs ende godt wedergeuende onse geloften. [Met verklarende vertaling der vesperpsalmen]. — Fol. 10-51.

c. Die dit gebedt leest vercrijght vergiffenisse van alle versuijmenis die inden dinst godts is geschiet. [Inc.:] Die ouerheijlige ende onuerscheijden drijuuldicheijt. — Fol. 51v.-52.

d. Geestelijcken A b c gemaeckt door pater van bethaenien. [Inc.:] A. Als gij eenige kranckheijt in een ander merckt. — Fol. 52-55v.

E. Den wt keer der sielen daer de dochter van Sijon met den sone godts in verwandelt·Begrepen op de deelen der Missen Door Pater Martinus van St Truijden Regulier van Sinte Augustinus In Bethanien binnen Mechelen 1643. Tot Meerder Glorie Godts Ende tot gebruijck van S Barbara van Sint-Truijden Naturelijcke ende geestelijcke suster van den autheur is desen boeck geschreuen 1643. [Inc.:] De voor reden. Aengesien dat wij inden Intreck der sielen gehandelt hebben vande gesteltenisse die. — Fol. 58-233.

f. Vande conuersatie die betaemt tusschen godt ende de siele te wesen op den dach: ende meest korts naer de communie: op de wijse gij vernutte van verstande. [Inc.:] Soeten Minnaer Jesu christe Soeten bruijdegom ick ben beschaemt. — Fol. 223v.-225v.

G. De Acten der aendachticheijt om te beoeffenen in de gelesen Misse met meer sins ende korteren tijt — Een der Misse begint. [Inc. 226r.:] Aengesien O heere der hemelen ende uader uan Jesus chrs onsen salichmaecker. — Fol. 225v.-231.

h. Een Corte Deuote ende innige keeringe der zielen tot Godt voor de 9 kooren der H. H. Engelen. [Inc.:] Waer sijdij mijn siele? Waer mede sijdij besich? — Fol. 231-232v.

i. Eenen brieff van St Thomas aquinas tot eenen religieus inden welcken hij een manier aendient om te vercrijgen soo de menschelijcke als de goddelijcke wetenschap. [Inc.:] Om dat gij van mij begeert hebt te weten mijnen alder liefsten broeder in christo fr. Joannes. — Fol. 233-234.

K. Seuen crachtighe consideratien voor de seuen daegen vande weke . . . [Inc.:] De Eerste consideratie voor den Maendach O mensch, die van Godt geschapen sijt om hem op d'aerde eenen corten tijt te dienen. — Fol. 234-237v.

L. Hier volgen sommige oeffeningen van het gelooue, hope, liefde en berouw, Dancksegginge ende opofferinge sijns zelffs diemen dickwils behoort te oeffenen. [Inc.:] Oeffeninge des gelooffs O Alderheijlichste Drijuuldicheijt, ick gelooue datter maer eenen Godt en is. — Fol. 237v.-240.

Pap. 240 bl. 155 × 103. Cahiers van 8 bl. 17de eeuw, geheel of gedeeltelijk 1643. In den oorspronkelijken perkamenten band. Voorin: Desen boeck is tot gebruyck van de eerw. Relisieusen vant Clooster Thabor binnen Mechelen. Met 1 kopergravure (Hortus conclusus der H.M.): M. Snyders exc. en drie penteekeningen. 637

Coll. Acquoy. — Aangekocht 1897 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 48, No. 68).

133 **Openbaring.**

D 19 Copie van t geene N. K. opgetekent heeft dat hem geopenbaert sij. A°. 1658. [Inc.:] Dit sijn de Woorden de welcke Godt Almachtich door de crachtige werckinge sijnes heyligen geestes tot oprechte boete ende waerachtich berouw van dese verdorven Eeuwe in dese laetste minute ende ogenblick des Werelts aen mij heeft bekent gemaeckt. — Hoort dit ghij verhevene Cederen Libanons, ende neemt het ter ooren, ghij woedende baren, soo spreeckt de Heere. — Fol. 28v. en 29r.; „Korte Afbeeldinge" (van den inhoud van dit geschrift).

Pap. 29 bl. 157 × 87. Cahiers van 8 bl. — Fol. 28: desen Gecopieert door mij A. Vliedtinhuijs. Actum den xij Martij A°. 1666. Fol. 28v.-29r. zijn met een andere hand geschreven. In een gelijkt. perkamenten band. 638

Aangekocht 1896 (Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 16, No. 21).

74 **Johannes Lindau (?), (Wegwijzer) in dat gelopt land.**

A 50 A. Hie nach get wie die kint von ysrahel durch die wusten zugent in das gelopt lant vnd die X gebot sint dar inne beschlossen vnd dar nach wie das folck uber den Jordan kam furbasz in das gelopt lant vnd das zu eyn geistlichen syn hat der geistlich bruder Johannes lindaw ein barfussz vnd ein lerer der heyligen geschrifft. [Inc. :] Noli timere Jacob sed descende in egiptum .... Genss XLVI ca° Also stet geschreben in den ersten buch der alten ce das got sprach zu den heyligen patriarchen. — Fol. 1-102.

b. Disz ist der palmbaum desz schauwenden lebens nu merck die eygenschafft. [Inc. :] Wir lesen das er sy vnden eng vnd oben breit Also sol auch sin die schauwend sele. — Fol. 102-104.

c. Ies spricht vnser here Selig sint die die echtung lidend. — Fol. 104v.

d. So von (?) sint alle in lyden kecke. — Fol. 105.

e. Wit das lyden so grosz nutz an. — Fol. 105v.

f. Zwolff leszmeister wordent erhaben zu Paris. — Fol. 106.

g. Der mensch sol alletag syeben gedenck han. — Fol. 107v.

h. Die sele die got anesicht mit rechter anedacht. — Fol. 107v.

j. So got die sele anesicht so emphet sie auch sieben ding oder gnad. — Fol. 108.

k. Sechs ding sol der mensch han in syn gebette so wirt er erhoret. — Fol. 108.

l. Vier ding sol der mensch thun so er betrubt wirt. — Fol. 108.

m. Onsen here tut funff ding dem menschen der mit syner betrubde. — Fol. 108.

n. Funff ding sol der mensch han das er recht kusch werde. — Fol. 108v.

o. Ein heyliger apt fragt sin vndertan funff ding. — Fol. 108v.

p. Sant augustinus fraget dry wise pfaffen vnd sprach zum ersten. — Fol. 109.

q. Vier zeichen sol der mensch han ob er zu dem hiemelrich hore. — Fol. 109v.

r. Got ist ein stat der sele. — Fol. 110.

s. Das ist ein genugsam sach der ewigen wisse. — Fol. 110v.

t. Sant Ieronimus seit vns wie das er. — Foll. 111.

v. Almechtiger barherziger got gib ein nuwes leben. — Fol. 112v.

x. Welch mensch der gern wolt haben frummen vnd gewin. — Fol. 114v.

y. Item zwolff puncten sin die in dem menschen erwecken. — Fol. 115.

z. Item der appostel spricht vnd seit das man wirdelicken. — Fol. 115v.

Perk. en pap. 116 bl. 288 X 210. Cahiers van 12 bl. Fol. 116: Completum Spire Anno LVI [d. i. 1456] In die palmarum etc. In een gelijktijdigen houten met bruin leder overtrokken band. Sporen van twee klampen.

Achterin: Dit boeck huert Johan greue zo nassouw zo vyanden vnd marien von loen synre huysfrauwen. 639

Oranje-Nassau boekerij (Cat. blz. 9, No. 7; H 16, No. 1169; F H 230, No. 2). — Dillenburgsche bibliotheek.

Vgl. D. C. Tinbergen, Des Coninx Summe, blz. 126-128.

---

8. LIBRI MYSTICI.

70 A. [**Ludolphus de Saxonia. Vita Iesu Christi.** Inc.:] Mane
E 10 autem sabbati stabant simul ianuis clausis domina et alie socie sue. [II c. 68ss.] — Fol. 1.

B. Primus liber de horologio eterne sapiencie. [Inc.:] Sentite de deo in bonitate et in simplicitate cordis. [N.B. Beide boeken. Liber II inc. fol. 132r]. — Fol. 90.

C. [David ab Augusta, De exterioris et interioris hominis compositione. Liber 3us: De septem processibus religiosorum. [Inc.:] Profectus religiosi septem processibus distinguitur. — [Fol. 190r.:] Explicit liber septem procesuum religiosorum et spirituales fieri volentium. — [190v.:] Incipit liber secundus de reformatione mentis. [Inc.:] Collaciones meas quas pro exhortatione. — [Expl.203v.:] hostis id est temptacio roboratur. — Fol. 158.

D. De introitu religionis no. [Inc.:] Primo considerare debes [= liber 1, pars 1 van hetzelfde werk van David ab Augusta, aan het slot een „recapitulacio", fol. 209r. — N.B. Fol. 209r.:] Explicit speculum beati bernardi abbatis pro informacione Juuenum. — Fol. 204.

e. De ymagine amoris. [Inc.:] Narrat fulgencius in quodam libro de gestibus romanorum quod ciues romani hoc modo verum amorem depinxerunt. — Fol. 209v.

f. De tribus hostibus nostris. [Inc.:] Narrat ouidius de transformacionibus quod tres fuerunt syrenes in quadam insula. — Fol. 209v.

g. Quod homo debet propter deum (omne?) delectamentum abicere. [Inc.:] Legitur in annalibus iudeorum quod erat quedam regina. — Fol. 209v.

h. Depiccio diuiciarum. [Inc.:] Narrat fulgencius quod status diuiciarum depingebatur. — Fol. 210.

j. De auaricie malo. [Inc.:] Beatus bernardus vidit hominem super quendam puteum stantem. — Fol. 210.

k. De contemptu diviciarum. [Inc.:] Refert Jeronimus quod diogenes tam perfectus fuit in paupertate. — Fol. 210.

l. De signis in quibus se homo sciat moriturum. [Inc.:] Legitur in cronicis quod romani Julio cesari statuam in foro statuerunt. — Fol. 210v.

m. De superbiae detestatione. [Inc.:] Narrat valerius

X° libro de alexandro magno quod quamvis esset nobilis et potens. — Fol. 211.

n. De ingratitudine. [Inc.:] In fallaciis deorum legitur quod nephauces vicina. — Fol. 211.

o. Qui sponte peccat in legem legis perdit auxilium. [Inc.:] Antiquitus in ciuitate athenensi. — Fol. 211v.

p. Quare temptaciones sunt vtiles seruis dei. [Inc.:] Mira benignitas altissimi. — Fol. 111v.

q. Quanti sit periculi et quam contrarium vere saluti plura beneficia ecclesiastica retinere in consequentibus patet vnus doctor de ordine predicatorum qui edidit librum de apibus [Thomas Cantimprat.] sic inquit. [Inc.:] Volo ut quicunque hoc legerit sciat me anno domini M° CC° XXVIII° fuisse parisiis. — Fol. 212.

r. Miraculum pulchrum. [Inc.:] Clericus quidam qui in synodo episcoporum .... hec autem anno domini M° CC° XLVIII° fuerunt parisiis coram omni clero et populo solempniter recitata. — Fol. 212v.

s. Oculus in loco corporis eminenciori locatur pro toto corpore. — Fol. 213.

t. [Henr. Hemb. de Hassia. De VII horis canonicis. Inc.:] Sepcies in die laudem dixi tibi. In psalmo. Quamvis deus in omni tempore a nobis sit laudandus et benedicendus — Sepcies in, die laudem. Circa istam materiam vt in iure canonico reperitur. — Fol. 216v.

u. O domine deus sancte pater qui ita sciret legere.— Fol. 218v.

v. Non autem maria fuit in obsequio. — Fol. 219.

w. Exemplum quoddam de maria. Miles quidam diues ac nobilis. — Fol. 219.

Pap. 219 bl. 279 × 201. Cahiers van 12 bl. Geschreven in Gelderland (Rossum) althans gedeeltelijk. 14de-15de eeuw. Fol. 203v.: Explicit processus religiosorum. deo gracias. Anno domini M° CCC° XCVII° In sabbato ante dominicam in LXX finitus per ludolphum de beesde In rossem circa horam vesperarum. Met roode beginletters enz. In den oorspronkelijken met bruin leder overtrokken band. Overblijfselen van twee klampen. 640

Coll. Maastricht 889. — Aan de binnenzijde van den achterband: fratrum cruciferorum in traiecto.

Vgl. K. O. Meinsma, M.E.sche bibliotheken, 814; W. Dolch, Die Verbreitung oberl. Mystikerwerke im Ndl., 19v., 70.

75 **Prediger v. S. Georgen; Heinrich Seuse, Büchlein der ewiger Wiisheit.**

A 1 A. [S. Georgener preeken. Inc.:] Confortamini in domino etc. Diese wurt sprichet Sanctus paulus er sprichtet ir sullet [de nrs 36-62, 64-66, 68-75 van K. Rieder's uitgave, Deutsche

Texte des M. A. X, Berlin 1908; daarna fol. 171v.:] Der gude got der erluchtede eynen menschen vnd gab yme zu verstane, — [fol. 173r.:] Mensche als du vnsen herren empheest so empheest du vumff stucke, — [fol. 174r.:] Eyn geistlich mensche begerde zu wijszen von gode waz lones der gene sulle hauen, — [fol. 175r.:] Mensche frauwest du dich daz du in cristem gelouben steruen salt, — [fol. 175v.:] Diz ist eyn orden der begynen die got mynnent nicht mit pyne, — [fol. 176v.:] Maria muder vnd magit den hohesten prijs has du beiagit, — [fol. 176v.:] Vor deine heilgen oisterdage du vnser here ihus wiste, — [fol. 178v.:] Ich bin eyn war winstock vnd myn vader. [Niet voltooid; slechts 4 regels]. — Fol. 1.

B. [Heinrich Seuse, Büchlein der Ewiger Weisheit. Inc.:] Iz stunt eyn bruder zu eyner zijt nach metten vor eyme crucifixe. [Fol. 258:] Hy ist usz dasz buech von der ewiger wiisheit. — Fol. 181.]

Pap. 258 bl. 290 × 203. Cahiers van 12 bl. Rijnfrankisch. 15de eeuw (midden of 2de helft). Met opengelaten ruimte voor initialen. 2 kolommen. In den oorspronkelijken houten, met bruin leer overtrokken stempelband. Sporen van 2 klampen.

Op het voorschutblad: vander ewigher wysheyt z. Onduidelijke sporen van een dgl. titel ook op den voorband, duidelijk (in jongere hand) op den rug. Aan de binnenzijde van den achterband: Dyt boech huert zo johan greue zo nassouw zo vyanden vnd synre huysfrauwen marien van loen (hierboven: myner frau). 641

Oranje-Nassau-boekerij (H. bl. 16, No. 1179; F. H. 280, No. 5; Dillenburgsche bibl.; de O. N. boekerij, blz. 10, No. 9).

73 A. **H. Seuse, Büchlein der Ewigen weisheit.** [Inc.:] Es stunt
E 25 ein prediger zcu eyner zceyt nach eynen metten. — Fol. 1.

b. [Inc.:] Eyn gut mensche begert eynes lebens von got yn dem er gotes ynnerkeyt. — Fol. 67v.

c. [Inc.:] Eyn mensche gedacht zcu eyner zceyt das got eynen menschen an sich. — Fol. 68.

d. [Inc.:] Got der zceyget wy gar vor eynet vnd ver natturt dy zele mit got ist. — Fol. 68v.

e. [Inc.:] Eyn mensche begeret zcu wyssen wy man zcu der lybsten mynne. — Fol. 69.

f. [Inc.:] Eyn mensche betracht my peynlichen got seyne veynde. — Fol. 70.

g. [Inc.:] Got der zceyget eynem menschen tegelichen wy gar er zcu flossen. — Fol. 70.

h. Czu der metten zceyt. [Inc.:] Alle frewde dy wart betrubet Alle weyscheyt. [7 getijden]. — Fol. 71v.

j. Dys sint dy vir vnd xx graden vnd zcheichen der guten. [Inc.:] Dyonisyus spricht vnd das licht dez gelawben Got wil den menschen. — Fol. 72v.

k. Hoc est nescire sine cristo plurima scire [meerdere Lat. uitspraken als bladvulling]. — Fol. 74.

l. Montag ich mane dich ihu crist eyn starcker gewaldiger got. [Voor de 7 dagen van de week]. — Fol. 74v.

M. Dyse materie ist wy dy Juden Josephen vingen vnd yn beslossen yn eynen gemach. [Inc.:] Do das dy Juden schorten. [Hd. vert. van het evangelium van Nicodemi. — Fol. 95v.:] Hy enden sich dy epistola vun Ewangelia Nicodemi. — Fol. 75.

n. Notandum quociens et quae dns resurgens apparuit etc. [Inc.:] Nouendum quod ipse in die resurrectionis quinquies apparuit. [Lat. bladvulling]. — Fol. 95v.

o. [Inc.:] Synt das allen menschen der tot gewys ist So ist ouch wol billich. — Fol. 96.

P. Dys sint dy funff bekorunge dy der bose geyst Eynem menschen vor bringet an seynem leczten ende da vns got ynne beware vnd seyne lybe mutter maria Amen. [Inc.:] Vor alle den irsten ist czu wijszen das bij deme sterbin dyn phlegen vonff ding vorderliche bekorunge [met andere stukken op het sterven en de voorbereiding hiertoe betrekking hebbend]. — Fol. 97.

Q. [Inc.:] Letare filia syon quia ego uenio et habitabo in medio tui dicit dns Disze wort spricht vnser herre zcu der zeligen zelen. — Fol. 117v.: Hy hot dezer bicht spigel eyn ende enz. — Fol. 110.

r. Vor dy pestolencia Nym eyn drey muscaten vnd sneyde sy cleyne. [6 regels]. — Fol. 117v.

S. [Inc.:] Vele luthe wiszen vele vnd wiszen doch sich selben nicht. — Fol. 118.

t. Petrus: Credo in deum patrem omnipotentem creatorem celi et terre. — Fol. 137v.

Pap. 137 bl. 284 × 206. Einde 15de eeuw. — Fol. 1-74 (de bladvulling op fol. 74 buiten beschouwing gelaten) is met een andere hand en in een Zuidelijker dialect geschreven dan de rest. Met roode beginletters enz. In een perkamenten omslag. 642

Dillenburgsche bibl. — In 1830 overgenomen door de Kon. Bibl.

73 H 19 **Suso, Herologium eterne sapiencie.** [Ned. vertaling van Boek 1]. Hijr begint dat prologus vanden buec der ewiger wijsheit

dat horologium is ghenoemt. [Inc.:] Gheuoelt vanden heer in guetheiden.

Pap. 133 bl. 218 × 145. Cahiers van 12 bl., het laatste (fol. 121-133 en 1 onbeschr. blad) van 14 bl. Limburgsch. Fol. 133r.: Gheeyndet int Jaer ons heren M.CCCC.XXXV° op ons heren opuaertauont: deo gracias. Op de bladz. tegenover fol. 1r. een hart (rood), waarop: i n r j; aan iedere zijde twee doorboorde harten (rood met zwart); er boven: Jhs n r i; er onder: Maria. In den oorspronkelijken houten met bruin leer overtrokken band. Met 1 koperen klamp. Buitenop de oude bibl.-nrs 24 en 82. 643

Coll. Maastricht 488. — Fol. 188r. in een ongeveer gelijkt. hand: Dit boeck hoert toe den regularissen in besloten cloester by maeseyck. (Cat. bij Flament I, blz. XIVvv., No. 60).

Vgl. C. G. N. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, 825; K. O. Meinsma, M.E.sche bibliotheken, 814; W. Dolch, Die Verbreitung oberl. Mystikerwerke im Ndl., blz. 70-72.

73 **Tractaten.**

E 23 A. Inhoud. — Fol. 1.

B. De schole der hemmelschen ouynghe. — Fol. 3.

C. Augustinus. Samwitticheyt of van den soven sulen. — Fol. 5.

D. Augustinus. Van der leve Godes. — Fol. 6v.

E. Van der waren ruwe. — Fol. 7v.

F. Dyt synt heylsame lere. — Fol. 21v.

G. Dyt synt gude lere. — Fol. 22.

H. De acht unde wyse eynes jewelken gheystliken mynschen. — Fol. 24.

J. Van vullekomenheyd. — Fol. 25v.

K. Kort regement eynes geystliken leuendes. — Fol. 27.

L. De rosengharde des hillighen lidendes. — Fol. 28.

M. Van dem lidende unde van der upstandinge. — Fol. 37.

N. Wy lesen unde voruaren dat eyne harpe. — Fol. 42.

O. De speghel dines herten. — Fol. 43v.

P. H. Suso. Dat bock der ewighen wysheyd. — Fol. 108.

Q. Vier Sermoenen. — Fol. 126v.

R. Van dem mynschen de in dotliken sunden entfanget dat sacrament. — Fol. 147v.

S. Sermon van den hemmeluart. — Fol. 148v.

T. Van deme afflate. — Fol. 151.

U. Memorare nouissima tua. — Fol. 156v.

V. De openbaringhe des ghestes Gwydonis. — Fol. 173.

W. Pater noster met glossen. — Fol. 183v.

X. Van den bodeschop vnser leuen vrowen. — Fol. 190v.

Y. Sunte Pawel spreket. — Fol. 192.

Z. Unse leue here spreket. — Fol. 192v.

AA. Sunte Augustinus sprikt. — Fol. 193v.
BB. Unse leue here spreket. — Fol. 194.
CC. Salich is dat herte. — Fol. 195.
DD. De lere b. Ysidori wo sik de mynsche schal schicken to enen guden leuende. — Fol. 195.
EE. Van der leue. — Fol. 197.
Perk. 198 bl. 296 X 217. 15de eeuw (midden). Uitvoerig beschreven door: Borchling, Mittelniederdeutsche Handschriften I, blz. 254-263. 644

Vgl. D. C. Tinbergen, Des Coninx Summe, blz. 38, 153.

73 Des Coninx Summe e. a.

E 24 A. [Des Coninx Summe. Boek 1-4. Inc.:] Sunderlinghe lieue ende seer gheminde Neue ende brueder in cristo ihesu. want ic brueder Johan van breyroede. — Fol. 1r.

b. Dit syn die vii sacramenten der heiliger kercken. Dat yerste is die heilige doepe. dat ander is. [Breekt midden in een zin af. Expl.:] Want die helige doepe is die yerste tafele daer wy etc. [N.B. = fol. 56v.-58r.]. — Fol. 37v.

C. [Fundament van der Kerstenre Gheloven]. Hier beghinnen die vyf sinne ende syn dese. Sien. horen. Ruke. Smaken. tasten. Dit syn die die vii dootlyke sunden. [Aan het slot een gedichtje:] Vyf dingen syn alle goet enz. — Fol. 39.

D. Dese na volgende selige leer is geset van latyn in duyts Ende syn die woerden ons heren ende synre heiligen ende ons allen tot eenre leren ende selicheit onser zielen. [Inc.:] Conuertimini ad me in toto corde vestro. bekeert v tot mij van al uwer herten Dese woerden spreect Johel. — Fol. 75: Dits vutten boeck van ons heren leuene. [Inc.:] Soe wes mogestu dy verblyden. — Fol. 75v.: Dit is opistil [sic] sinte bernaerts die hy bescryft totten bruederen vanden berge gots. [Inc.:] Al warent grote ende gotlike miraculen die hy heeft gedaen. — Dit is een nutte leer Ende is wtten boeke der vier oefeningen. [Inc.:] Die lerer sprict. Die nederste dingen. — Fol. 68.

e. Dit sermoen predicte die leermeester van straesborch te capitelen te louen ten predikers. [Inc.:] Ic wil v seggen een waerheit pyns v die te houden. — Fol. 76v.

F. Hier begint dat boeck van den drie mylen. [Inc.:] En daelt niet neder in egypten. — Fol. 77.

G. Hier na volget die bedudenis des pater nosters in duytsche. [Inc.:] Onse vader die bist .... Nu moechdy mercken in desen woerden dat onse lieue here ihesus xpristus ierst heit spreken. — Fol. 84v.

h. Vander helscher pynen. [Inc.:] Het geviel op eenre

tyt dat die discipel der ewiger wysheit begonst te peinsen. [1e deel van het hoofdstuk De cruciatibus infernalibus van Suso's Horologium aet. sap., met een vervolg, dat meerdere uitspraken van kerkvaders enz. bevat. — Aan het slot:] Nota Gebet sonder ynnicheit. Is al uerloren arbeit. — Fol. 89.

j. Jhesus xpristus onse lieue behouder sprect Ic bin comen een vuer te seinden inder. — Fol. 90v.

K. Van vier inwendige oeffeninge der zielen. [Inc.:] Die apostel sinte pauwels scryft tot dien van epheseen Ic buege myn knyen. — Fol. 90v.

L. Die orloye vander eewiger wijsheyt. [Inc.:] Het was een Jongelinc gode bekent. [2 boeken. Aan het slot:] O goede alre scoenste lieue here Ihesu. [5 regels]. — Fol. 103.

M. Hier beghinnen alrehande leeringen van sermoenen ende predicatien. [Inc.:] Begheerstu een volcomen mensche te sijn so onthout dese ses punten. — Fol. 202v.

217 bl. pl.m. 288 × 207. Het HS. bestaat uit twee deelen: I. fol. 1-102, pap. en het buitenste en middelste bl. van ieder cahier perk., geschreven in 1455; II. fol. 103-215, pap., geschreven in het 3de kwart der 15de eeuw. — In een houten met bruin leder overtrokken band der 15de eeuw, sporen van twee klampen. Einde 15de eeuw waren de twee HSS. al samen gebonden, want in een lijst van HSS. op het blad vóór fol. 1 wordt het volledige HS. vermeld als: Item sommeleroy vnd de ewyge wysheit. — Met rood, I ook met blauwe en een paar versierde beginletters.

Fol. 101: Dit boec hoert zo greue Johan zo nassou zo vianden vnd sijnre huysvrouwen marie van loen. — Fol. 215: Item dyt boeck huert zo Johan greffe zo nassouw zo vyanden vnd marien synre huysfrauwen. 645

Oranje-Nassau Boekerij (Cat. Huygens 254, Nr 1204; Fr. H. 230, Nr 6; De Oranje-Nassau Boekerij, blz. 10, Nr 10). — Uit de Dillenburgsche bibliotheek.

Van A zijn uittreksels uitgegeven door Van Vloten, Prozastukken, blz. 150vv. en Franck, Mittelniederl. Grammatik, blz. 168vv. en mede naar dit HS. in zijn geheel door D. C. Tinbergen. — F is naar dit HS. gedeeltelijk uitgegeven door Van Vloten, t. a. p. 200vv.

Verg. over dit HS. Tinbergen, Inl. blz. 86-89, 104-107, 171v., 197-199, 211-215; De Vooys, Mnl. Legenden en exempelen, blz. 325; Dolch, Die Verbreitung oberl. Mystikerwerke in Ndl., blz. 70-72.

73 O. L. V. getide e. a.

G 36 A. Hier begint onser lieuer vrouwen ghetide. Aue maria gra. [Inc.:] Gegruet sijstu .... Dne labia. O here du selte. — Fol. 1.

b. Salue. [Inc.:] Ghegruet sijstu coninginne. [Met versikel en collect]. — Fol. 39v.

c. Dit sijn die V corte bliscapen onser lieuer vrouwen. [Inc.:] Wes blide maria maghet vol ghenaden den gods zoen dat woert. — Fol. 40v.

D. [Inc.:] Vrouwe S maria ewige ioncfrouwe der ioncfrouwen moeder der ouerster goedertierenheit ende bermherticheit Ic bidde di .... [fol. 44v.] Nu les vij aue marien onser lieuer vrouwen te eere ende dan noeme die sake diestu begeerste .... [fol. 45r.] Hier om bid ic di o lieue vrouwe dat also als ic zeker bin dat di dijn soen eert. — Fol. 41.

E. Dit sijn die V grueten van onser vrouwen. Aue. [Inc.:] God gruet v goedertieren maria een blenckende dagheraet. — Fol. 46v.

F. Dit ghebet heeft S' bernaert gemaect tot onser vrouwen herte. [Inc.:] Ic spreke tot dijnre herten o maria ende aenbedet. — Fol. 48.

G. So wie .... [aflaten van Bonifacius en Gregorius]. Ende is gheheten een weeninge der saligher maghet marien. Stabat. [Inc.:] Die moeder vol van rouwen stont screyende biden cruce. — Fol. 52.

h. Tot desen gebede is verleent seit men LX^{M}. jaer oflaets. [Inc.:] O du zuetste lustelicste ende alre begeerlic-[54r.]ste maria. — Fol. 53v.

j. Tot desen nauolghenden ghebede is verleent grote gracie van aflaet. [Inc.:] Weest ghegruet alre scoenste alre reynste alre edelste. — Fol. 54v.

K. Hier beghint die seuen psalme vander penitencien dauids. [Inc.:] Here in dijnre verbolgenheit. — Fol. 55.

L. Letanien Kyriel. [Inc.:] Here ontfarme di onser. [Uitvoerig]. — Fol. 66.

m. Salue. [Inc.:] Ghegruet sijstu coninginne der bermherticheit. [Met v. en coll.]. — Fol. 77v.

N. Een zeer goet ghebet vander passien ons lieuen heren. [Inc.:] O almachtige god scepper alre dingen goedertieren verlosser der menscheliker naturen. — Fol. 79.

o. Hier begint dat morch gebet. [Inc.:] O here hemelsche vader ic onweerdighe sondaer begere di huden op te offeren. — Fol. 85.

p. [Inc.:] O milde pellicaen here ihesu xpi ontferme onser. — Fol. 86v.

q. Tot desen iij nauolgenden pr nr seitmen dat S siluester die paeus .... [Inc.:] Dat ierste pr nr selmen spreken inder ghehuechnisse. — Fol. 87.

r. Dese nauolgende drie pr nr seitmen heeft geleert ende dat oflaet daer toe gegeuen calixtus die paeus. [Inc.:] Dat

ierste pr nr selmen spreken te eeren dies bitteren dodes.... [fol. 89] Ende die dit enen anderen voert leert van dien seitmen dat hi vercrighet dat selue oflaet god si geloeft. — Fol. 88.

s. Een goet ghebet vander passien ons heren. [Inc.:] Ic bidde di o alre mynlicste here ihu xpi om der hogher minnen willen. — Fol. 90.

t. Totten heilighen vijf wonden. [Inc.:] Weest gegruet o heilige V wonden myns heren ihu xpi onuerganclike. — Fol. 90v.

u. Dit les alstu coemste voer een crucifix. [Inc.:] O here ihu xpi doer die bitterheit dijnre pinen. — Fol. 91v.

v. Hier beghint dat coelsche pater noster. [Inc.:] Dese naghescreuen nutte gebede seltu eysschen. — Fol. 92.

w. [Inc.:] Here nv begheer ic van gronde mijns herten dat die leuende cracht. — Fol. 100v.

X. Dese nauolgende ghebede les deuotelic eerstu gaeste ten sacramente. [Inc.:] O ouerste priester ende gheware bisscop. — Fol. 101.

y. Een ander eer du gaeste. [Inc.:] God gruet v o alre heilichste lichaem ons heren onthouden. — Fol. 105v.

z. Ghebet. [Inc.:] O milde pellicaen ihu xpi reyne mi. — Fol. 106v.

aa. Nader ontfancnisse des sacraments. [Inc.:] Nu verhoghe di ziel ende lijf.... Dan sprec magnificat ende Nunc dimittis. — Fol. 108.

bb. Gebet. [Inc.:] Here ic vermane di des dattu mi huden hebste gegeuen. — Fol. 108v.

cc. [Inc.:] Here uader dinen eerbaren ghemynden sone. — Fol. 108v.

dd. Een goet gebet. [Inc.:] O here ihu xpi lof si dijnre onsprekeliker minnentliker. — Fol. 109.

ee. Gebet. [Inc.:] O alre mynlicste o alre soetste ende alre goedertierenste here ihu xpi sieh ic onsalighe. — Fol. 110v.

ff. Hier na bidde oetmoedelic den groten here in die camer dijns herten seggende. O lieue gebenediede zuete here ihu xpi die mitten wille dijns vaders. — Fol. 112v.

gg. Alstu ten sacrament hebste geweest of misse gehoert. [Inc.:] Eya ic bidde v nv alre goedertierenste here ihu xpi dat dit ouersoetste sacrament. — Fol. 113.

hh. Gebet. [Inc.:] Eya ic bid v alre goedertierenste here voer alle mijn vriende ende weldaders. — Fol. 113v.

jj. S. Augustinus spreect van der hoger weerdicheit ende nutticheit des heiligen sacraments. [Inc.:] Dat meer en heeft niet. — Fol. 114v.

kk. Dit les dinen engel dagelix te eeren. [Inc.:] Behoede

mi mijn alre heylichste behoeder van alre aenuechtinge . . . . O engel die mijn behoeder biste (met coll.). — Fol. 115.

ll. Van St peter. [Inc.:] O petrus goede herder (met ant., vers. en coll.). — Fol. 115v.

mm. Van St Paulus apl. [Inc.:] O gloriose licht alle der kerken (met vs., vers. en coll.). — Fol. 116v.

nn. Van St adriaen mr. [Inc.:] Dit is waerlic een martelaer (met ant., vers. en coll.). — Fol. 117v.

oo. Van St franciscus. [Inc.:] Sinte franciscus en overtrat dat ewangelium niet (met ant. en coll.). — Fol. 118.

pp. Van St iheronimus. [Inc.:] O lampe der kerken (met ant., vsikel en coll.). — Fol. 118v.

qq. Van St katherinen. [Inc.:] Weest ghegruet coninginne der claerheit (met ant. en coll.). — Fol. 119v.

rr. Van St Cecilia. [Inc.:] O salighe maget Cecilia du uerwonneste (met ant., vers. en coll.). — Fol. 120.

ss. Van St barbera. [Inc.:] Weest ghegruet heilige ioncfrou St barbera spieghel (met verschillende coll.). — Fol. 120v.

tt. Van St dorotheen. [Inc.:] O heiligen zuuer maghet ende martelarster xpi dorothea Com mi (met coll.). — Fol. 121v.

uu. Ymmen van allen heilighen. [Inc.:] Ihesus behouder der werlt den verlosten (met ant. en coll.). — Fol. 122.

VV. Hier begint die vigilie voer die sielen (gewone tekst). — Fol. 123.

WW. Hier leert die ewighe wijsheit den discipel hoe hi hem in sijnre passien sel geliken ende gheesteliken nauolgen ende vertrect hem somme punten van sijnre passien. [Inc.:] Voer den feestdach van paesschen. [Uittr. uit cap. 3 en volg. van de Holl. vert. van Suso's horologium]. — Fol. 162.

xx. Een goede oefeninge der missen. [Inc.:] In den beginne der missen seldi belijen. — Fol. 188v.

yy. Somtijt een aue maria om god. — Fol. 190v.

Pap. 190 bl. 144 × 105. Cahiers meestal van 8 bl. Hollandsch. 2de helft 15de eeuw. Met roode beginletters en versierde letters (penteekening). In den oorspronkelijken houten met bruin leer overtrokken band. De voorzijde is verdwenen en door bordpapier vervangen.

Fol. 190v.: Anna Passer. 646

Coll. Weesp 41.

Zie boven Nr. 271. — Vgl. K. O. Meinsma, MEsche bibliotheken, 814; C. H. Ebbinge Wubben, Vert. v. h. O. T., 176.

78 **J. de Coulande, Horologe de Sapience.**

E 19 Jehan de souhande de la nation dalmaigne frere prescheur. Le liure qui est dit horologe de sapience. [Inc.:] Salomon en son liure de sapience ou premier chappitre dist. Sentite de domino. [Fr. vertaling van Suso's Horologium].

(646-647)

Perk. 142 bl. 324 × 245. Cahiers van 8 bl. 2 colommen. Geschreven in Frankrijk. pl.m. 1480. (De vert. is blijkens een gedicht fol. 141r.-142r. vervaardigd in het jaar „Mil. CCC. quatre vins nuef en la ville du chastel neuf" op verzoek van „Maistre dimenche dit de port"). — Met 1 miniatuur in goud en kleuren, meerdere dito beginletters en randversiering, roode opschriften enz. Band van stadhouder Willem IV met 2 klampen. 647

Misschien het in den catalogus der door Philips van Kleef nagelaten HSS. als Le Trésor de sapience vermelde HS. bij Finot, Inventaire sommaire des archives départementales antérieures à 1790. Nord. Archives civiles. Serie B. Chambre des Comptes de Lille. VIII. Lille 1895. blz. 433v.

Oranje-Nassau-boekerij (H. 12, N. 789; F. H. 214, Nr 30. De O.-N.-boekerij blz. 16, Nr 39). — Behoorde 1798-1818 aan de Fransche Bibliothèque Nationale, waarvan het stempel eenige malen is aangebracht.

Vgl. Jubinal, Lettres à M. le Comte de Silvandy, p. 40, 133.

73 **Ruusbroec, Geert Groet e. a.**

H 16 A. Der cancellier boeck. — Fol. 1-73.

B. Een ander manier van biechten. — Fol. 74-80.

C. Kleine tractaten over de biecht. — Fol. 80-84.

D. Vander schoenheit Gods ende van synen enghelen. — Fol. 84-95.

E. Vanden anxten des oerdels ende vanden ydelheiden der werelt. — Fol. 95-116.

F. Petrus Damianus. Der sunderen spieghel. — Fol. 116v.-119.

G. S. Bernardus. Vander consciencien. Extr. — Fol. 119-121.

H. Die tyen gheboden ons lieuen heren. — Fol. 122-142.

J. Ruusbroec. Vander vier becoringhen. — Fol. 142v.-157.

K. Van lijden ende verduldicheit. — Fol. 157v.-163.

L. S. Basilius. Wie voel nutter dattet is in eyne guede vergaderinghe te sijn dan alleyne. — Fol. 163-166.

M. Dezelfde. Eyne boeck van den eynliken leuen. — Fol. 166v.-176.

N. Tractaat over de bekoring. — Fol. 176v.-181.

O. Ruusbroec. Vanden twaelf dogheden. Extr. — Fol. 181-183.

P. Die reden der heilighen leeres. — Fol. 183v.-206.

Q. Geert Groet. Dit buecksken schreif meyster Geraert der Groet eynen pair luyds om hoerren staet te berichten. — Fol. 206v.-216.

Pap. 216 bl. 215 × 143. 1471. In den oorspronkelijken met bruin leder overtrokken band. Resten van twee klampen.

Uitvoerig beschreven door W. de Vreese, De handschriften van Jan van Ruusbroecs werken (in Kon. Vlaamsche Acad., 3de reeks, nr 24), I blz. 212-223, 256 (HS. M.). 648

Vgl. J. Daniels, Tijds. v. Ned. Taal en Lett. XXII, blz. 48v., 57, 60v., 63v. — Van A. is de inleiding uitg. door Van Vloten, Prozastukken, blz. 328v., vgl. ook Tinbergen, Des Coninx Summe, Inl., blz. 81v., 129, 133, 153, 157. — H. is naar een ander HS. uitg. door G. H, v. Borssum Waalkes in De Vrije Fries, 3de reeks, V (1890), blz. 309vv.; vgl. Tinbergen, t. a. p., blz. 129. — J. is, zonder raadpleging van dit HS., uitg. door Arnswaldt, Hannover 1848, en door David in Maetsch. d. Vlaemsche bibliophilen, 3de serie, Nr 7. — M. in uittreksel uitg. door Van Vloten, Prozastukken, blz. 330vv. — O. uitg. door denzelfde t. a. p., blz. 360vv., en door David, t. a. p., 3de serie, Nr 4. — P. in uittreksel bij Van Vloten, t. a. p., blz. 332vv. — Q. in uittreksel bij denzelfde t. a. p., blz. 328vv., 366vv., en geheel in Nieuw Arch. v. Kerk. Gesch. II, blz. 295vv.
Coll. Maastricht 429.

73 **Ruusbroec, H. van Santen.**

F 28 A. Ruusbroec. Vanden vier becoringhen. — Fol. 5-12.

B. Br. Hynricus van Santen. Vanden scouwenden leven. — Fol. 12-14.

C. 17 Ned. sermoenen. — Fol. 15-167.

D. Merckelike punten ende seer guede leeringen. — Fol. 167-175.

E. Vanden loue der doet ende const wael te steruen. — Fol. 175-192.

192 bl. 202 × 147. 16de eeuw (1ste helft). Uitvoerig beschreven door W. de Vreese, De handschriften enz. I, blz. 240-256. 649

Over de uitgave van A. zie vorig Nr.
Coll. Maastricht 442.

71 **Ruusbroec.**

H 53 A. Ruusbroec. Van eenre gheesteliker bruloft tusschen Gode ende onse naturen. — Fol. 1-138.

B. Exempel vande molenarinne. — Fol. 139-142.

Perk. 142 bl. 138 × 99. 14de eeuw (einde). Uitvoerig beschreven door W. de Vreese, De handschriften van Jan van Ruusbroecs werken II, 1 (Gent, 1902), blz. 459-462. (HS. Aa). 650

C. G. N. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz, 340; K. O. Meinsma, Middeleeuwsche bibliotheken, blz. 171, noot 5.
A. is, zonder raadpleging van dit HS., uitg. door David in Maetsch. d. Vlaemsche bibliophilen, 3de reeks, Nr 12.

75 **Bonaventura (Lud. de Sax.); Ruusbroec.**

E 15 A. Bonaventura. Leven van Jezus. — Fol. 1-108.

B. Ruusbroec. Vanden twaelf dogheden. — Fol. 109-144.

Perk. 144 bl. 268 × 182. pl.m. 1450. Uitvoerig beschreven door W. de Vreese, De handschriften enz. I, blz. 263-265. (HS. b). 651

Voor A. vgl. Moll, Joh. Brugman II, blz. 39, 262vv. — B. is uitg. door David in Maetsch. d. Vlaemsche bibl. 3de serie, Nr 4, zonder raadpleging van dit HS.

73 **Ruusbroec, Vanden twaelf dogheden.**
H 33 Pap. 209 bl. 147 × 105. 15de eeuw (2de helft). Zie: De Vreese, De handschriften enz. I, blz. 239vv., 259 (HS. Y).
Over de uitg. v. David zie aant. vorig Nr. 652
Coll. Maastricht 456.

73 A. **Taulor, 16 sermoenen.** — Fol. 1-53.
H 15 B. Sermoen over de passie. — Fol. 55-59.
C. VII collacien also hier voertijts die oude vadere plaghen te collacien. — Fol. 60-83.
D. Twee devote tractaatjes. — Fol. 83-84.
e. Een exempel vanden enghel. — Fol. 84.
f. Rijmspreuken. — Fol. 84v.
G. Expositie op de tien geboden en op de twaalf raden der Evangelien. — Fol. 85-97.
h. Drie devote tractaatjes. — Fol. 101.
j. Gedicht op Christus' geboorte. — Fol. 101-102.
k. Vier devote tractaatjes. — Fol. 102v.-103.
l. Een goede corte oefeninghe alle daghe te ouerdencken. — Fol. 103v.
M. S. Franciscus vermaninghen. — Fol. 104-107.
N. Van Clymacus leere. — Fol. 108-114.
o. [Albertus Magnus. 7 punten (oorspr. 9 punten). Inc.:] Item bisscob Albrecht Een man die een smadelic wort verdraghet oetmoedelic. — Fol. 114-114v.
P. **Ruusbroec.** Vanden twaelf doechden. — Fol. 115-170.
Pap. 170 bl. 208 × 140. 15de eeuw (2de helft). Zie: De Vreese, De handschriften enz. I, blz. 190-212, 256 (HS. T).
Over de uitgave van P. door David zie boven. 653
W. Dolch, Die Verbreitung oberl. Mystikerwerke, blz. 14 (over O), blz. 81 (over A); B. Kruitwagen, De Katholiek 128 (1905), blz. 164, Nr 8 (over M).
Coll. Maastricht 428.

73 A. **Ruusbroec. Vanden seven sloten.** — Fol. 1-36.
H 25 B. **Ruusbroec.** Vanden rike der ghelieve, C. I-XX. — Fol. 37-67.
C. **Ruusbroec.** Van den seven trappen. — Fol. 68-105.
D. [Ned. sermoen]. — Fol. 106-113.
E. **Taular.** Twee sermoenen. — Fol. 113v.-122.
F. **H. Suso.** Sermoen. — Fol. 123-131.
G. [Ned. sermoen]. — Fol. 131v.-134.
Pap. 134 bl. 217 × 146. 15de eeuw (2de helft). Zie: De Vreese, De handschriften enz. I, blz. 228-235, 258 (HS.W). 654
A, B en C zijn uitgegeven door David in Maetsch. d. Vlaemsche bibliophilen, 3de reeks, Nr 7, zonder raadpleging van dit HS.

W. Dolch, Die Verbreitung Oberl. Mystikerwerke, blz. 80 (over F), 80 en 83 (over E).
Coll. Maastricht 448.

73 A. **Ruusbroec.** Die spieghel der ewigher salicheit. — Fol. 1-77.
H 30 B. Vanden heilighen sacrament. — Fol. 81-106.
C. Vanden heiligen sacrament. — Fol. 106v.-122.
D. [Woorden van Kerkvaders en uit den Bijbel]. — Fol. 122v.-125.
E. Een suuerlijc sermoen op S. Stephanusdach. — Fol. 126-139.
F. [Woorden van Kerkvaders]. — Fol. 139v.-140.
Pap. 140 bl. 151 X 110. 15de eeuw (2de helft). — Zie: De Vreese, De handschriften enz. I, blz. 235-239, 258 (HS. X).
A is uitgegeven door Arnswaldt, Hannover 1848, en door David in Maetsch. d. Vlaemsche bibl., 3de serie, Nr 4, zonder raadpleging van dit HS. — E is een der S. Georgener preeken (Nr 39 van Rieder's uitgave, blz. 109-118) = Nr III der Limb. Sermoenen (blz. 196-210 der uitg. van Kern). 655
W. Dolch, Die Verbreitung Oberl. Mystikerwerke, blz. 29.
Coll. Maastricht 453.

128 A. **Hendrik van Herp.** Dat spyeghel der volcomenheit. —
G 16 Fol. 1-244.
B. **Ruusbroec.** Wtten spieghel der salicheit. — Fol. 244-248.
C. Dat spyeghel der gheestelicheit. — Fol. 248v.-256.
D. Van drie punten die horen tot een volcomen leuen. — Fol. 256-258.
E. Dese drie punten horen tot enen scouwenden leuen. — Fol. 258v.-259.
F. Wt non sum [e. a. excerpten]. — Fol. 259v.-262.
Pap. 262 bl. 139 X 102. pl.m. 1500. Zie: De Vreese, De handschriften enz. II, 1, blz. 478-485 (HS. Dd). — B is uitgegeven als A van het vorige Nr. 656
W. Dolch, Die Verbreitung Oberländischer Mystikerwerke, blz. 18.
Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 21, Nr 20.

73 A. **Ruusbroec.** Vanden gheesteliken tabernakele. — Fol. 1-205.
H 17 B. **Ruusbroec.** Vanden XII doochden. Fragm. — Fol. 209-248.
Pap. 249 bl. 215 X 146. 15de eeuw (2de helft). Zie: De Vreese, De handschriften enz. I, blz. 224-228, 257 (HS. V).
A is uitg. door David in Maetsch. d. Vlaemsche bibl., 3de serie, Nr 1 in 2 dln. — B. door denzelfden t. a. p. Nr 4 zonder raadpleging van dit HS. 657
Coll. Maastricht 431. — Op het voorschutblad: Dit boeck hoert toe den broederen van penitencien te Maestricht; en op fol. 205v.: Toe behoerende den broederen vander derden orden B. Francisci wonende te Maestrecht.

73
G 16
Ruusbroec. Dat boec van den gheesteliken tabernakel.
Perk. en pap. 164 bl. 215 × 144. 1452. Zie: De Vreese, De handschriften enz. I, blz. 260-263 (HS. a). Uitg. door David, zie vorig Nr. 658
Coll. Weesp 28.

129
G 4
Ruusbroec. Van Moyses tabernakel ende vander arcken (Van den gheesteliken tabernakel).
Perk. 207 bl. pl.m. 196 × 144. 1460. Zie: De Vreese, De handschriften enz. II, 1, blz. 462-465 (HS. Bb.). Uitg. door David, als boven. 659
Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 21, Nr 19.

133
F 17
A. **Ruusbroec.** Dat ander stucke van Moyses tabernakel. — Fol. 1-112.
B. **S. Bernardus.** Hoe een mensce syn consciencie ondersueken ende bewaren sal. — Fol. 113-161.
C. Die historie van S. Maria Magdalena. — Fol. 162-185.
D. Vanden rouwe ende wee O. L. Vrouwen. — Fol. 185-188.
E. Vanden seuen droefnisse O. L. Vrouwen. — Fol. 188v.-191.
F. Vanden seuen woerden die God sprac anden cruce. — Fol. 191v.-196.
G. Hoe die urouwen totten graue quamen. — Fol. 196-201.
H. Van enen rebaut. — Fol. 201v.-202.
J. Van ceders tabernakel in Cantica. — Fol. 203-207.
K. Vanden aernen vlucht. — Fol. 207v.-208.
L. Vanden ackerman. — Fol. 208-211.
M. Vanden steruenden leuen. — Fol. 211-214.
N. Sommighe deuoete oefenynghe. — Fol. 214v.-216.
O. Floris Radewijns. Ut heer Florijs oefenynghe (Quaedam notabilia). — Fol. 216v.-219.
P. **Geert Groote.** Uittreksel uit Conclusa et proposita. — Fol. 219-222.
Q. Hoe een mensche om tranen bidden sel. — Fol. 222v.-228v.
R. Wt dien roesengaerde Jhesu. — Fol. 228v.-242.
S. Vander missen. — Fol. 243-249v.
T. Die hystorie des pynxterdaechs. — Fol. 250-270.
U. Teghen wanhope e. a. — Fol. 270-273v.
V. Van een lepelkijn. — Fol. 273v.-274.
W. Een Marialegende e. a. — Fol. 274v.-281.

Perk. en pap. 281 bl. 203 × 137. 1479. Zie: De Vreese, De handschriften van Jan van Ruusbroec's werken II, 1, blz. 464-478 (HS. Cc).

A is uitgegeven door David, zie boven. — Voor R vgl. Kerkhist. Arch. IV, blz. 243. 660

C. G. N. de Vooys, Tijdschr. v. Ned. Taal en Lett. XXII, blz. 6.
Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 38, Nr. 61.

9. OPERA FRATRUM COMMUNIUM ET CAPITULI WINDESEMENSIS.

76
J 55 a. Extravagans vrbani pape quinti Ne in vinea. [Inc.:] Urbanus Episcopus seruus seruorum dei Ad perpetuam rei memoriam Ne in vinea domini. — Fol. 1.

b. Contra proprietarios monachos. [Inc.:] Quidam doctor sacre pagine contra proprietates monachorum Sic inquit In tractatu medele anime vulnerate. [Inc.:] Discutiendum autem super vicio proprietatis cum subditis suis. — Fol. 2.

C. **M. G. Groot** abbati Campensi. [Inc.:] Humiliori mea in xpo Ihesu Recommendatione premissa. Pater et domine Reverende gaudium fuit cordi meo. — Fol. 3.

D. [Inc.:] Tibi in xpo soror vt secundum xpm. — Fol. 8.

E. Epistola **magistri Gerardi groet** missa cuidam religioso tribulato pro consolatione. [Inc.:] Pater dilecte cordi meo in xpo Ihesu. N. litteras angustiarum. — Fol. 11.

F. **G. Groot.** Monita eiusdem cuidam nouiter conuerso transmissa Incipiunt. Nouus monachus debet humiliter esse obediens suis superioribus. — Fol. 16v.

G. **Epistole Magistri Petri Blesensis** non secundum ordinem sed secundum huius scriptoris incumbentem necessitates. Et prima Quam dulcia sunt flagella domini. [Inc.:] Salutem in eo sine quo non est salus. — Fol. 19.

H. Qualiter consolatio claustralium sit sacra Lectio. [Inc.:] Quodam iure nature in contractum amiticie venit. — Fol. 21.

J. Inuitatur nouicius ad feruorem religionis. Cxxxvij. [Inc.:] Salutem et de mundo triumphum Totis medullis anime conuersioni et conuersationi vestre. — Fol. 22.

K. Prologus regule sci Basilii Epi Capadocie. [Inc.:] Satis libenter carissime frater vrsaci aduentantes de partibus orientis. — Fol. 22v.

L. Explicit prologus Incipit regula sancti basilij epi Cappadocie primum cm. [Inc.:] Humanum genus diligens deus. — Fol. 23.

M. Contra proprietates monachorum. [Inc.:] Ayt lex diuina non ymiteris multitudinem vt facias mala. — Fol. 89.

N, Deuotissimis in xpo fratribus ac sororibus venerabilis conuentus sci Egidei monasterii ordinis sci benedicti humilis

earundem adoptione frater theodoricus de monasterio ..... Primum cam continet modum quem vos tenetis in vsu rerum temporalium. [Inc.:] Modus quem vos tenetis est iste. [De vitio proprietatis. Zie Fabricius onder Theodoricus de monasterio]. — Fol. 96.

o. Protestatio **magistri gherardi** dicti teuthonice **groot** super epistolis dictis predicatoribus et sermocinatoribus eius. [Inc.:] Ego gherardus dictus theutonice groet coram omnipotenti deo coram omnibus sanctis. — Fol. 113.

P. Incipiunt epistole **magistri gherardi** dicti cognomine **groot.** Et primo ad guilhelmum de saruarulla cantorem parisiensem archidiaconum in brabantia et canonicum leodiensem in summo. [Inc.:] In xpo et a xpo caritate que non excidit. [Epistolae 66]. — Fol. 113v.

Pap. en eenige bl. perk. 262 bl. 204 × 139. Cahiers van 12 bladen. Waarschijnlijk geschreven in de Nederlanden. Fol. 87 : Altissimo adiuuante a quo bona cuncta procedunt ad honorem sanctorum apostolorum Jacobi et andree et ad communem fratrum vtilitatem finit regula beatissimi patris Basilij Cappadocie Episcopi scripta in presenti volumine per fratrem petrum cortoy. Orate fratres pro anima eius — 1439. 27 septembris. — Met roode beginletters en eenige versierde letters (penteekening). In een bruin lederen band van de 16de of 17de eeuw. Resten van twee klampen. 661

Vgl. Acquoy, Epistolae XIV Gerardi Magni, 1857; W. Prediger, Beitr. z. Gesch. d. religiösen Bewegung in den Niederl. (Abh. Bayer. Ak. III Cl. XXI, I Abt. 7, München 1894 — uitgave van brieven van G. Groote). — Uitgaven naar andere HSS.: Th. A. Clarisse, Arch. v. Kerkgesch. I (1829), blz. 359; Nolte, Tübinger theol. Quartalschr. 1870; De Ram, Compte rendu de la comm. d'histoire III 2 (1861), blz. 66-110. — G. H. M. Delprat, Verh. over de broederschap van G. Groote (Arnhem 1856), blz. 342; K. O. Meinsma, M.E.sche bibl., blz. 136; K. Grube, Gerhard Groote und seine Stiftungen (Koln 1883), blz. 46.

73 **St. Bernaert, Sermoenen** e. a.
F 23 A. Vanden prophecien ende gheloften der toecomst xpi. Hoe dat die ontfermhertighe van beghijnne in allen staten der werlt die geburte xpi in manigerhande wijs belaeft heeft. [Inc.:] Van beghijnne der scheppenisse der natueren als ons ierste alders. — Fol. 1.

B. Vander vuyriger begerten der alder vadern nader toecomst ons heren inden vleische Ende van onser lauwicheit ende tracheit Daer toe spreket sunte bernaerdus inden andern sermoen. op die sange der sangen op die woerde die die bruyt daer spreket Hi zal my cussen mitten cussen sijns monts ende seget. [Inc.:] Als ic stadelic ouerdencken die begerte. — Fol. 7v.

C. Sunte Augustynus in enen ser[9v.]moen vander baetscap der glorioser ioncferen marien. [Inc.:] Alre hoechste ende alre volste Soe solde ic mit recht lauen. — Fol. 9.

D. Sunte bernaert in enen sermoen vander aduent ons heren ihesu cristi. [Inc. 11v.:] Hvden broeders vieren wy tbeghyn der aduent. — Fol. 11.

E. Maximinus die heilige biscop scrijft in enen sermoen vander aduent. [Inc.:] Ghy wet wael hoe grote blitscap ende hoe groten toeloep dattet is. — Fol. 17.

F. Sunte augustynus in enen sermoen [fol. 20v.] vander auent. [Inc.:] O ghij ioeden ic toe spreke v. — Fol. 20.

G. Hyer begynt eyn leerlic capittel hoe dat licham die siele onder danich syn zal. [Inc. fol. 24r.:] Svnte bernaert maecte in synen sermone vander toecomst ons hern een monicien. — Fol. 23v.

h. Dyt seggen die iij persoenen inder godheit totter sielen dit seicht die vader. [Inc.:] Hoert myn dochter ic byn v vader. — Fol. 26.

J. Sunte augustynus in enen sermoen opten kersauent. [Inc.:] O ghij moegede soenen wert begoert ende weset bereit. — Fol. 26v.

K. Hyr begynt vander hochtyt van der gebuerten ons heren ihu xpi. [Inc.:] Inder tyt is wtgegaen een ghebot. — Fol 30v.

L. Sunte bernt in enen sermoen vander gebuerten ons hern. [Inc.:] Vierrehande manieren van dyngen broeders aenmercke ic in deser gebuerten ons hern. — Fol. 32.

M. Sunte Augustynus in enen sermoen vander mensheit ende godheit ons hern ihu xpi opten heiligen kersdach. [Inc.:] Min alre liefste broeders die mensch en is. — Fol. 39.

N. Dyt sermoen bescrijft sunte bernaert die mynlike leere vander gebuerten ons hern ihu x. [Inc.:] Eene stemme der blitscap heuet gheluyt in onsen lande. — Fol. 43.

O. Wat onse lieue here dede des vridaghes nae mijdvasten woe hi lazarum opueruecken vander doet. [Inc.:] Johannes seit datter eyn sieck mensche was heite lazarus. [Hierbij sluit zich een geschiedenis van Jezus naar de evangelien aan, van den Zaterdag na midvasten tot den Woensdag vóór Paschen; hierna een kort overzicht van het gebeurde van Dinsdag na midvasten tot Donderdag vóór Paschen]. — Fol. 49.

p. [Met dezelfde hand, die het voorafgaande schreef:] Dit sal hebben onse erwerdige mater ende seynt v suster wendel amelonx v aerme dochter voer eyn vryndelike gruet. — Fol. 103v.

Q. Hoe mynlick dat die here Ihesus xpus totter doet gecomen is ende wien daer toe bracht. [Inc.:] Ende want den menschen onmoegelic was den gods soen te crucen. — Fol. 104.

r. Albertus Een ynnich ghebet of gepeyns der passien. — Fol. 109.

S. Die heylige geest seecht doer den propheet dauid totten sonders sprekende Neemt aen discipline. — Fol. 109.

T. Van XII meesteren ende hoeren knechte die god wolden enen tempel maken. [Inc.:] Dit sijn die XII meyster ende die XII knechte die wolden onsen heren enen tempel maken. Die yerste knecht die can wael swighen went aen die noet. — Fol. 113.

U. Seraphin. [Inc.:] Johannes apostel ende euangelist... dien wart tot enen male geopenbaert. — Fol. 118.

V. Vander bedingen. [Inc.:] Onse lieue here seit seluen Bidt ende v sal gegeuen werden. — Fol. 120v.

W. Albertus spreect die mensche die na synen verlorenen tijt denct [en andere uitspraken, gedeeltelijk op rijm]. — Fol. 122v.

X. [Inc.:] Decke totten heyligen sacrament te gaen daer behoert toe een afgesceiden leuen [verschillende verhandelingen over het H. Sacrament]. — Fol. 125v.

y. Van XII vruchten des heiligen sacraments. [Inc.:] Die mensche die inder mynnen gods ontfanget ons heren lichaem. — Fol. 131.

z. Ic paus clemens doen te weten dat wi vinden bescreuen ... XII vrijdage sijn int iaer. — Fol. 132.

aa. Wiltu ewelic salich werden laet die sonden [verschillende verhandelingen, deels op rijm]. — Fol. 132v.

bb. [Inc.:] Op der elfdusent meechden dach. Soe was een geestelic priester vander prediker orden Die was inden geest getrect ende sach een wonderlike scone scare Joncheren ende ioncfrouwen. — Fol. 133.

cc. [Inc.:] Onse here seyt dat rijcke gods is in v wat sal ick dan soeken. — Fol. 135.

dd. [Inc.:] Het was op een tijt dat een vrouwe misse hoerde Ende nader eleuacien. — Fol. 136.

ee. [Inc.:] Die sich seluen besittet die is bedrogen Dattu den creaturen bist dat. — Fol. 137v.

ff. [Inc.:] Een geestelic mensche sal sijns selfs nauwe waernemen van bynnen ende swigen. — Fol. 138.

gg. [Inc.:] Die geern na gode denct die ontfanget daer af drie vromen. — Fol. 138.

HH. Van enen armen mensche die tot collen quam om armoede te soeken. [Inc.:] Het quam een arm mensche tot Collen aenden rijn armode te soeken. — Fol. 138v.

jj. Sunte gregorius seit die selden om gode peynst ende geern wandelt mit weerliken luden. — Fol. 143v.

kk. [Inc.:] Het was een goet mensche in een lange quale van siecheiden ende sy bat. — Fol. 144.

ll. Eyn meyster vander godheit van basele predicte ter capittelen tsertoghen bussche ten predicaren ende seyde. [Inc :] Al mocht ick mit mynen sermone ende mit mijnre predicacien. — Fol. 144v.

mm. Van VIII scaden die van eenre yegeliker degheliker souden comen. [Inc. :] Die yerste scade is sy verblinden dat verstentenisse. — Fol. 145.

NN. Item dit sijn VII gebreken daer wi altoes tegen te striden hebben. Dat yerste is onachsamheit. — Fol. 146.

OO. Dit is een geestelic oeffeninge die den mensche leyt tot sijns selfs bekennen van binnen ende tot enen geesteliken leuen gemaect van enen tsartroese. [Inc. :] Soe wie van sijnen sunden gereynicht wesen wil. — Fol. 162.

PP. Dit is van eynre ioncfrouwen die begeerde te spreken mitten engel gabriel ende beghint aldus. [Inc. :] Eya seechde si lieue gabriel helpet my doch dat ic mit dy spreke Ende wilt. — Fol. 172.

QQ. Eyn schoen exempel van sunte Annen. [Inc. :] Het was eyns geweldigen raetsmans soen in eynre groeten stat. [Met twee gebeden aan S. Anna]. — Fol. 185.

RR. [Beschrijving van Jerusalem en andere plaatsen in het H. Land. Inc. :] Want alle redelike creatueren van hoere eygenre natueren wegen. — Fol. 193.

Pap. en 2 bl. perk. 286 bl. 148 × 107. Cahiers van 8, 10 en 12 bl. Limburgsch. 2de helft 15de eeuw. Geschreven door eenige verschillende personen. Met roode beginletters en eenige versierde letters (penteekening). In perkamenten omslag. 662

Coll. Maastricht 459. — Cat. Maeseyck (Flament, Cat. der Stadsbibliotheek te Maastricht I, blz. XIVvv., Nr 85). — Vgl. K. O. Meinsma, M.E.sche bibliotheken, blz. 189.

133 **St. Beernaert, Sermoenen e. a.**

F 27 A. [Gelijktijdige inhoudsopgave van het HS.]. — Fol. 1v.

B. Hier beghinnen somighe sermonen sunte bernts van alrehande materien. Ende dat ierste sermoen is van seer groter bedriechnisse deses teghenwoerdighen leuens. [Hierna ontbr. 1 cahier van 8 bl. en 2 bl. van het vlg. cahier; de tekst begint fol. 2r. :] te denken dant is te spreken of te wercken. — [De eerste volledige preek, fol. 2r. :] Een sermoen van ezechias sanck. [Inc. :] Die bloedighe manne ende die vol boesheiden sin. — Fol. 1v.

C. Hier beghint een sermoen eens gheesteliken broeders dat hy in den ghemenen capittel toe wyndesem dede. Woe wy glorieren sullen in den cruce ons heren. [Inc. 77r. :] Ons behoert te glorieren in den cruce ons heren ih'u xpi.

Daer in is salicheit ende dat leuen ende onse verrisenisse. Dese woerde singhet die hillighe kerke int beghin van eenre missen. — Fol. 76v.

D. Ene corte bedudinghe opt pater noster. [Inc.:] Dat ghebet ons heren is te prisen bouen al ander ghebede om vele saken. Ten iersten om eerweerdicheit. — Fol. 89v.

E. Basilius scrijft van den eenliken leuen. [Inc. 94r.:] My lustet van den verdiensten eens eenliken leuens een luttel te scriuen ende soe wat ic gheuoele. — Fol. 93v.

f. Een exempel van ghedenkenisse des dodes dat clymacus bescrijft. [Inc.:] In der stede choreb ghehieten woende een eensetel die seer versumelike leuede. — Fol. 99.

G. Een sermoen van der edelre doechde der cuischeit. [Inc. 100r.:] Laet ons wat spreken van den loue der cuischeit ende toe oerre schoenheit. — Fol. 99v.

H. Item een sermoen van bewaringhe der cuischeit. [Inc.:] In den voerledenen sermoen hebbe wy wat ghesecht ten loue der cuisheit hopende dat dese doeghet. — Fol. 103.

J. Item een sermoen van den guede des swighens. [Inc.:] Dat swighen is ene vriendynnē der enicheit. — Fol. 107.

K. Hier beghint die prologus of voerreden op den tractaet of boecsken van den weerden hillighen sacramente. [Inc. 111r.:] O hoecheit der wijsheit ende konsten godes. woe onbegripelic sin sine ordele. [Het slot ontbr.] — Fol. 110v.

Perk. 137 bl. 206 × 147. Oostndl. (wellicht Z.-O. Geldersch). Midden 15de eeuw. Het begin en het slot ontbreken. Met roode beginletters enz. en eenige versierde beginletters (penteekening). In den oorspr. houten met bruin leer overtrokken band. Resten van 2 klampen. 663

Coll. Acquoy (Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 44v., Nr 71).

Een uittreksel uit het sermoen (fol. 33r.-36r.) is uitgegeven door D. C. Tinbergen, Des Coninx Summe, blz. 182v., een uittreksel uit D aldaar blz. 170v. (vgl. ook aldaar blz. 165).

129 **St. Bernaert e. a.**

E 4 A. [Varia, grootendeels citaten. Latijn]. — Fol. 1v.-3.

B. [Handleiding van devotie, inc.:] Expergiscendo ad pulsum surgendi dic ex intimo corde. Benedictum sit dulce nomen dni nri ihu xpi. — Fol. 4-13v.

C. De doctrina scholarium. [Inc.:] Prohemium Quam appetenda nobilitas et preclara sit scientia. Articulus primus. [Tractaat in 26 artikels; vooraan inhoudsopgave]. — Fol. 14-60v.

D. Incipit tabula vtilis et compendiosa. ex scorum doctorum regulis tracta. diuersis statibus catholicam viuendi regulam tradens ... [Inc.:] Precepta dni sunt decem sc. Non habebis deos alienos. — Fol. 61-67.

E. Sentenciae doctorum hinc inde collectae. [Inc.:] Ecclesiastica constitucio canonibus nouem constat. — Fol. 67-74.

f. [A]raticuli fidei secundum numerum apostolorum sunt xij principales qui in hiis versibus patent. [Inc.:] Credo deum patrem. genitum patris quoque ihesum [ruim 10 regels]. — Fol. 74.

g. De verbo dei. [Inc.:] Verbum dei continet hanc virtutem scilicet purgatiuam. — Fol. 74v.-75.

H. Incipit epistola prima fratris iohannis schoenhouie quam misit in emsteym. [Inc.:] Dilectissimo michi in xpo symoni nepoti meo. frater d. iohannes seruus inutilis solo nomine et habitu religiosus. Salutem et de bono semper in melius proficere. Magnam mihi leticiam tue dilectionis. — Fol. 81-101v.

J. Incipit secunda epistola missa in emsteym. [Inc.:] Dilectissimo mihi in xpo nepoti meo fratri N[icolao] nouicio in monasterio vallis amoris. frater iohannes seruus inutilis. Salutem et artem celestis regni. virtutum armis comprehendere. — Fol. 103-125v.

K. [Sermo. Inc.:] Nolite diligere mundum neque ea que in mundo sunt prima iohannis secundo capitulo. O vita mundi non vita sed mors. — Fol. 127-144.

l. [Inc.:] Sex sunt que nos ab immoderato diuiciarum appetitu debent retrahere. [18½ regel]. — Fol. 144v.

m. Beatus bernardus ex persona helye monachi ad parentes suos. [Inc.:] Sola causa qua licet non obedire parentibus deus est. — Fol. 145-146.

n. Ad parentes ganfridi. bernardus. [Inc.:] Si deus filium vestrum facit et suum. quid perditis. aut ipse quid perdit? — Fol. 146-146v.

O. [Medidatiën voor de 7 dagen der week. Inc.:] Poteris autem de celesti illa patria similitudines sensibiles assumere a sanctis pro nostra capacitate adiuncta. [Hierbij hoort fol. 155v.-156r.:] Alia discussio. [Inc.:] Examina igitur primo diligenter hominem tuum interiorem. — Fol. 147-156.

p. [Inc.:] Saladinus rex siue soldanus savracenorum cum sciret mortem sibi imminere vocauit signiferum suum dicens [ruim 6 regels]. — Fol. 156v.

q. Bernardus. Tu homo es et habes sertum de floribus [10 regels]. — Fol. 156v.

R. [Onderwerpen ter overdenking voor de 6 werkdagen. Inc.:] Feria II Adventus helie et enoch. Et de conuersione iudeorum. — Fol. 157-160v.

s. [Inc.:] Exulta terra mare sol luna et sydera. [Met muziek. Hierbij sluit aan:] Potencia sit impotens. sit egens diuicia et sitit atque esurit. — Fol. 161v.-162v.

t. Dominica die hymnus petri damiani de regno celorum

et sequentes sunt eius hymni. [Inc.:] Ad perhennis vite fontem mens nunc sitit arida. [Het begin met notenbalken; de tweede hymne voor de feria secunda breekt in het midden af]. — Fol. 165-166.

u. [Inc.:] Hodie sponso iuncta est ecclesia. [Ruim 7 regels; bovendien nog een citaat uit Chrysostomus]. — Fol. 177v.

Pap. en 5 bl. perk. 177 bl. 144 × 105. Cahiers van 8 en 10 bl. Geschreven in Nederland. — Fol. 60v.: Finitus Anno dni M D III in octaua natiuitatis marie Per Cor vy [d. i. Cornelius vyanensis, die fol. 177v. zijn naam heeft geschreven]. — Met roode en blauwe beginletters. In perk. omslag. — Fol. 177v. met de hand van Cornelius Vyanensis: Item iste liber pertinet fratribus sci gregorij in harderwich. 664

In 1884 door het Gemeentebestuur van Harderwijk aan de Kon. Bibl. geschonken. — Vgl. K. O. Meinsma, M.E.sche bibliotheken, blz. 315.

Voor C verg.: Dionysius Carthusianus, De doctrina scholarium, Op. omn. V ex op. min., blz. 337; H is naar een ander HS. uitgegeven door V. Becker, De Katholiek 86 (1884), blz. 204-210, 352-361; 87, blz. 126-141; verg. ook het HS. te Brussel 2165 (15 129) e. v.

73 A. Dit sijn **heer Ian brinclincs collacien.** [Inc.:] Maria
G 24 magdalena sochte den here vroe inden morghen stont. [5 coll.] — Fol. 1.

B. [Preek over de Emmaüsgangers. Inc.:] Was onse herte niet bernende in ons doe hi ons toe sprac inden weghe. Die text vander ewangelien bewijst ons Hoe datter in dien tiden dat was op den paesch dach. — Fol. 51.

C. [Tractaat. Inc.:] Twe van ihesus iongheren ghinghen in dat casteel van emaus. Emaus bedunt also ueel als een begheerte des raets. — Fol. 64.

D. [Behoorend bij het voorafgaande? Inc.:] Inden mensche sijn drie dinghen als lichaem siel ende gheest. Naden eersten leeftmen uleyschelic. — Fol. 66v.

E. [H. Mande]. Hier beghint uoert een boec datmen hiet die seuen weghe der ewicheit. [Inc. fol. 76r.:] Die ghene die tot mi coemt die en werp ic niet uan my. Sinte augustinus seyt dat die redelike natuer. — Fol. 75.

F. [Preek, inc.:] Homo quidam peregre proficissens matheus. Een mensche voer pilgrimaeds ende riep sijn knechte ende beual hem sijn goet. Den enen gaf hi uijf talente. den anderen twie. den derden een talente. Dese mensche is xps ih's die onse menschelike natuer bouen den choren der enghelen verheuen heeft. — Fol. 89.

G. Dit is dat ande sermoen. [Inc.:] Dine Tanden sijn recht als cudden der gheschorerenre scapen die wten weyde opgheclommen sijn. — Fol. 96.

H. Dits dat der sermoen. [Inc. :] Omnes de saba venient ysaye LX. Saba is een riuiere in arabien daer al dat lant saba of ghe[101r.]heten is. ende beduut een bekeringhe. — Fol. 100v.

j. [Bladvulling. Inc. :] Richardus seit ic en weet niet of een mensche in desen leuen meere ghenade van gode ontfanghen mach [½ blz.]. — Fol. 111v.

K. [Preek. Inc. :] Quid existis in desertum videre Mt. XI °. Wat sidi wt ghegaen inder woestinen te sien. Dese woorde bescrijft sinte matheus. — Fol. 112.

Perk. 124 bl. 136 × 98. Cahiers meestal van 8 bl. Hollandsch. Geschreven door verschillende personen: fol. 1-50 1e helft 15de eeuw, fol. 51-88 2de helft 14de eeuw, fol. 89-124 wellicht door twee personen begin 15de eeuw. Met roode beginletters enz. met eenvoudige versiering (penteekening). In een lederen band der 19de eeuw. 665

Coll. Weesp 29. — Op het eerste, overigens onbeschreven blad in een band der 15de eeuw: Dit boec hoert totten ouden susteren te wesep. Op het laatste blad: Dit boec hoert in dat oude conuent te weespt.

Vgl. F. H. G. van Iterson, Stemmen uit den voortijd (Leiden 1857), blz. 179-181, B. is uitg. aldaar blz. 155-166, F. blz. 167-177, G. blz. 140-144, j. blz. 72, K. blz. 145-154; W. Moll, Kerkhist. Archief IV (Amsterdam 1866), blz. 99, A. is uitg. mede naar dit HS. aldaar blz. 111-147; G. Visser, Hendrik Mande (Den Haag 1899), blz. 34, bijlagen blz. 25-43.

Dit HS. is, evenals 71 H 53 Nr. 650, bij den brand der Bibliotheek te Leuven vernietigd.

133 F 21 [**Collatiën van Jan Brinkerink.** Inc. :] Van die kyeringhe tot gode. Maria magdalena sochte den heren vroe inder morghenstont. [Expl. 62v. :] also vele moghen wi hopen dat wi [breekt af in het laatste deel van Nr 7].

Pap. 62 bl. 145 × 105. Cahiers van 8 en van 10 bl. Eenige bladen zonder tekst zijn weggesneden. Aan het slot waarschijnlijk een geheel cahier. Oost-noordndl. Einde 15de eeuw. Met roode beginletters enz. In een modernen band. 666

Coll. Acquoy. — Jaarverslag Kon. Bibl. 1897, blz. 41, Nr 65.

Naar een ander HS. uitgegeven door W. Moll, Kerkhistorisch archief IV (Amsterdam 1866), blz. 111-161.

70 H 24 Incipit prologus tractatus de Arte moriendi. [Inc. :] Cum de presentis exilij miseria mortis transitus propter moriendi imperitiam. — Prima particula [in den rand geschreven. Inc. :] Cum omnium terribilium terribilissima sit mors corporis vt ait philosophus 3° ethicorum mors tamen anime tanto terribilior.

Pap. 14 bl. 212 × 142. 1 cahier van 14 beschreven en 2 onbeschreven bladen. Geschreven in de Nederlanden. Fol. 14v. : Explicit Tractatus de Arte moriendi De quo sit xpisto laus semper honor benedicto Anno domini 1434° In die

sancti Allexij confessoris Per manus Johannis Wailrait presbiteri. — Met roode beginletters enz. In een bruin lederen band (18de eeuw?). 667

Coll. Lupus 45.
Vgl. Cat. Manuscr. Bibl. Univ. Rheno-traj. II (1909), blz. 2, Nr 58.

70 A. [Verklaring van het pater noster. Inc.:] Pater noster
B 20 qui es in celis Ecce carissimi singulis fere diebus clerus et populus viri et mulieres Sed precipue diebus solempnibus gregatim ad ecclesiam conuolant. — Fol. 1.

B. [Henricus Hemb. de Hassia, De septem horis canonicis. Inc.:] Sepcies in die laudem dixi tibi. In ps Quamuis deus semper a nobis sit laudandus. — Fol. 5.

C. De custodia oris. [Inc.:] Verba sacra que in ore hominis debent versari sanctitatem oris requirunt. — Fol. 9v.: Sequitur de blasphemia. [Inc.:] Blasphemia intelligimus verbum in contumeliam dei prolatum. — Fol. 9.

D. Ymago vite. [Inc.:] Flecto genua ad patrem deum. — Fol. 10v.

Pap. 34 bl. 193 × 138. 2 cahiers van 12 bl. en 1 van 10 bl. Waarschijnlijk geschreven in de Nederlanden. 2de helft 15de eeuw. Met roode beginletters enz. Zonder band of omslag. 668

Voor B vgl. HS. 70 E 10 en Catalogus codicum manus scriptorum bibl. Rheno-trajectinae II, 274 (Nr 183).

75 A. **De regimine policie.** [Fol. 1r.-2v. inhoudsoverzicht. Inc.
B 46 fol. 3r.:] Secundum iudicem populi, sic et ministri eius et qualis est rector ciuitatis tales et sunt inhabitantes in ea. In hijs verbis, que ecclesiastici decimo capittulo scripta sunt. scriptura veritatis. — Fol. 1.

B. De vanitate mundi breuitateque vite presentis ex verbis beatissimi Augustini. [Inc.:] Dies nostri quasi umbra sunt super terram et nulla est mora: primo paralippomenon 29° Quemadmodum 13° de ciuitate dei capittulo 10° asserit augustinus Ex quo quisque in hoc corpore morituro ceperit esse. — Fol. 50.

C. De reformacione claustralium. [Inc.:] Omnia honeste et secundum ordinem fiant in uobis. prima corinthiorum quartodecimo Quem admodum ait isidorus. honestum dicitur quasi honoris status. — Fol. 52.

D. De vita solitaria. [Inc.:] Sedebit solitarius et tacebit quia leuabit se super se trenorum tercio Deus nr naturaliter bonus. [Waarschijnlijk van Henricus van Herxen, vgl. Jacobus Traiecti al. de Voecht, Narratio de inchoat. dom. cler. in Zwollis. ed. Schoengen, blz. 181]. — Fol. 80.

E. De honesta conuersatione clericorum. [Inc.:] Obsecro vos in domino vt digne ambuletis vocatione qua vocati estis ad ephesios 4° Quoniam necdum charissime. — Fol. 83.

F. [Hetzelfde tractaat van 50r.-51v., waarschijnlijk als bladvulling later toegevoegd]. — Fol. 85v.

G. [Tractaat over de 10 geboden. Inc.:] Audi ysrael precepta domini et ea in corde tuo quasi in libro scribe et dabo tibi terram fluentem lac et mel. deutereno. VI. In his verbis prepositis spiritus sanctus circa diuina precepta tria tangit. — Fol. 90.

H. Conpendium de vita antichristi Incipit[:] Circa statum et persecutionem antichristi notanda sunt quinque Primo ortus antichristi. — Fol. 183.

Pap. 185 bl. 201 × 143. Cahiers van 12 en van 10 bl. De tractaten van bl. 90-185 vormden oorspronkelijk een afzonderlijk geheel, met een andere hand geschreven. Blijkens den te ruimen band ging aan fol. 1 oorspr. nog een stuk vooraf, blijkens de inhoudsopgave op het 2de schutblad een Biblia pauperum ed. 1490. — Wellicht geschreven in de Nederlanden. 2de helft 15de eeuw. Met roode beginletters enz. In een halflederen band der 17de eeuw. 669

73 **Petrus Gerlacus.**

G 21 A. Incipit soliloquium cuiusdam regularis [Gerlaci Petri] a cordis multiplicitate in vnum summum bonum se continue colligentis et primo per oracionem. [Inc.:] In spiritu humilitatis in animo contrito inclinato. — Fol. 1.

b. [2 bladvullingen. Inc.:] Fortitudo mea sicut fauilla stuppe. — Gregorius XI° moralium. Neque enim humanam mentem debellando. — Fol. 54.

C. [Gerlacus Petrus Breuiloquium. Inc.:] In tumultibus et accidenciis. — Fol. 54.

D. [Varia. Inc.:] Interrogatus quidam quid ageret cum solus esset ait. Numquam minus solus sum. — Fol. 68v.

E. Incipit tractatulus de diuinis moribus sci thome de aquino. [Inc.:] Perfecti estote sicut et pr vr celestis perfectus est. — Fol. 71v.

Pap. 89 bl. 145 × 98. Cahiers meestal van 8 bl.

Fol. 89r: Finitus per petrum zwaninc presbiterum in antiquo conuentu sororum in weesp Anno dni MCCCCLXIX ipso die sci dominici confessoris Oretis prope deum pro scriptore. — Met roode strepen onder de opschriften enz. In een gelijktijdigen perkamenten omslag. 670

Coll. Weesp 26.

C is naar andere HSS. uitgeg. door W. Moll, Kerkhist. archief II (Amsterdam 1859), blz. 174-199.

71 **Petrus Gerlacus.**

H 55 A. Die corte spraecke vanden weerdigen ende verlichten Geerlacus Priester endeReligieus inden Conuente der Regulieren tot windesem. [Inc.:] In alle vuytwendige becommernisse ende opuallen sal hy aerbeyden gerust te syn. — Fol. 1.

b. Sommighe ghebedekens diemen door den dach op verscheyden tyden ende nae verscheyden wercken sal spreecken. Inden eersten alsmen vuyt geweest is, ofte langen tyt ouergebrocht heeft met die menschen te spreken ... [Inc.:] Siet o alderlieste bruydegom. nu verdriet ofte walcht myn [52v.] alle creatuere ... Ende dit geseet hebbende ... [53r.] ... Weest gegroet Iesu o bloyende bruydegom. — Fol. 52.

c. Alsmen op syn werck sidt ende van andere oeffeninge leech is ... [53v.] O alderlieste bruydegom Christe Jesu ghy syt myn tegenwoordich. — Fol. 53.

d. Wanneer alsmen eenich werck sal bestaen soo salmen segghen. [Inc.:] O soete Jesu geeft myn dat ick dit mach. — Fol. 54v.

e. Een ander manier. [Inc.:] O heylige vader Ick beuele v myn seluen ende alle. — Fol. 55.

f. Tot Christum. [Inc.:] O alderlieste bruydegom Christe Jesu die nae v godtheyt. — Fol. 55v.

g. Alst ghedaen is. [Inc.:] O heere Jesu ick beuele v dit werck. — Fol. 55v.

h. Een ander manier. [Inc. 56v.:] O soete Jesu ick beuele dit werck dat Ick gedaen hebbe. — Fol. 56.

j. Wanneer alsmen yet goets leest ofte hoort. [Inc.:] O soete heere Jesu ick loue ende dancke v voor dese heylige leeringe. — Fol. 57v.

k. Alsmen eenighe versmaetheyt ofte teghenheit gheleeden heeft. [Inc.:] O heere Jesu ick offere v dese versmaetheyt verwyt. — Fol. 58.

l. Als ons hert caut ende dorrhe is. [Inc.:] O hemelsche vader ick offere v op voor die dorsicheyt. — Fol. 58v.

m. Alsmen eenighe swaricheyt heeft. [Inc.:] O soete heere Jesu Christi Ick offere v dese swaricheyt. — Fol. 59.

n. In sulcker voeghen sal sy Christum oeck mogen bidden dat hy haer onvolmaectheit veruult segghende: [Inc.:] Och aldersoetste Jesu ick dienne v veel te onvolmaeckt. — Fol. 60v.

O. Alsmen zijn gewoenlicke gebeeden ofte oeffeninge ghehouden heeft. [Inc. 61v.:] O aldersoetste Jesu dese myn gebeden die Ick nu voleyndt hebbe. — Fol. 61.

P. Sommighe oeffeninge waer nae een geestelicke persoon haer daghelickx sal mogen oeffenen. [Inc.:] Al ist saeck dat

een geestelyck mensche altyt (soo veel die menschelycke cranckheyt toelaet) behoort. — Fol. 65.

Q. Een ghebeth op die voorgaende oeffeninge. [Inc.:] O christe Jesu myn heer ende godt Ick boage die knien myns herten. — Fol. 71.

R. [Inc.:] O alder hoochste alder mewerdichtste ende genadichste drieuuldicheyt. — Fol. 79.

S. Sommige toegeestinge ofte vierige geschutten tot godt om verweckt te worden indie liefde gods op elcken dach des weeckx besonder. [Inc.:] Des maenendaechs. O beminde Jesu soete verlosser wast toch myn siel aff. — Fol. 82.

T. Des Dijsdaechs. [Inc.:] Treect myn nae v o myn godt maeckt myn hert. — Fol. 87.

U. Des Woendaechs. [Inc.:] O heer suyuert ende maeckt heylich myn hert. — Fol. 91.

V. Des Donderdaechs. [Inc.:] Licht ende schynt in myn hert o licht mynder oogen. — Fol. 95.

W. Des Vrijdaechs. [Inc.:] O soete Jesu ick bidde v ontfanckt myn in die soete omhelsen vwer lieffde. — Fol. 98v.

X. Des Saterdaechs. [Inc.:] O soete Jesu laet myn v heylige lieffde omgorden. — Fol. 104.

Y. Des Soennendaechs. Joannes Taulerus [doorgehaald. Inc.:] O heer ick hebbe bemint die schoonheyt ws huys. — Fol. 108v.

Z. Sommighe vertroostin voor den gheenen die goet van wille is ende nochtans berooft van alle smakelicke oft gheuoelicke Deuotie. Inden Jersten een gebeth waer mede sy haer dorsicheyt godt dagelyck sullen opofferen. Des maendaechs [doorgehaald. Inc.:] O alder soetste heer myn godt ick beleye dat ick v sculdich ben. — Fol. 116.

AA. Des Dijsdaechs [doorgehaald]. Joannes Ruysbroeck. [Inc.:] Sommige menschen wanneer sy die strengicheyt ende aerbeyt des leuens christi. — Fol. 120.

BB. Des Woendaechs [doorgehaald]. Heinricus Suso. [Inc.:] Laet ons daer toe met ganscher ende met alle liefde, soo veel als ons mogelyck is. — Fol. 129v.

CC. Des Donderdaechs [doorgehaald]. Taulerus. [Inc.:] Waarom wort ghy verterheert ofte bedroeft. — Fol. 132.

DD. Des Vrijdaes [doorgehaald]. Bernardus. [Inc.:] Laet ick v lieff hebben o heer nae v gaeff. — Fol. 135v.

EE. Des Vrijdaehs ende Saterdaechs [doorgehaald]. Augustyn. [Inc.:] O heer ghy dreycht my met die helle. — Fol. 136v.

ff. Meditatie vande ontfanckenisse van onser Lieuer vrouwen. [Inc.:] Ghij sult ouerdencken woe die reijne maecht van ewicheit off van Godt gepredestineert. — Fol. 146v.

gg. Meditatie op Lichmis. [Inc.:] Ouerdenckt mit hoe groote begerte om te volbrengen. — Fol. 147.

hh. Meditatie op den dach van onser L. Vrouwen bootschap. [Inc.:] Ouerdenckt hoe dat alle die heylige Vaders, Propheten, Koningen. — Fol. 148.

jj. Meditatie op onser lijff Vrouwen Visitatie. [Inc.:] Ouerdenckt dat die Joffrou Maria hoe wel sij seer gern in haer enicheit was. — Fol. 149v.

kk. Meditatie op onser Lieuer Vrouwen hemelvaert. [Inc.:] Ouerdenckt hoe kostelick dat voor godt is gewest die doot van Maria. — Fol. 151.

ll. Meditatie opde Geboerte van onser Lieuer vrouwen. [Inc.:] Ghy moecht anmercken dat dese Joffrou is gesproten van Coningen. — Fol. 152v.

mm. Meditatie op onser Lieuer vrouwen presentatie. [Inc.:] Ouerdenckt mit hoe grote voorsorg dat meesken van hare ouders wort gebrocht. — Fol. 154.

nn. Meditatie op onser Lieuer vrouwen Ontfanckenisse. [Inc.:] Ghij moecht ouerdencken hoe die Joffrou Maria van ewicheit van godt verkoren is. — Fol. 155.

Pap. 156 bl. 142 × 97. Cahiers van 8 bl. — Geschreven in de Ndl. in de 16de eeuw, van af f. 146v. in de 17de eeuw. Met roode opschriften en beginletters en gekleurde en versierde beginletters. In een halflederen band van de 17de of 18de eeuw.

Coll. Visser 136. 671

Voor A: verg. Acquoy, Windesheim III, blz. 278, n. 3.

73 **Hendrik Mande e. a.**

G 25 A. Hier beghint een deuoet boecskijn van der bereydinghe ende uercieringhe onser inwendigher woeninghen. [Inc.:] Elegit dns syon. elegit eam in habitacionem sibi Hec requies mea in seculum seculi hic habitabo quoniam elegi eam Dese woirde die spreect die heylighe gheest doir den propheet dauid. — Fol. 1.

B. **[Hendrik Mande.]** Hier beghint een corte enighe sprake der minnender sielen mit haren gheminden. [Inc.:] Och hoe salich es die ziele die in vreden slaept. — Fol. 27v.

C. Dit is dat spieghel des sonders. [Inc.:] O alre liefste broeders want wy sijn in den weghe der vlyender werelt. — Fol. 33v.

D. **[H. Mande.]** Hier beghint een boecskijn van drien staten eens bekierden mensche dair in begrepen is een volcomen gheestlic leuen. [Inc.:] Conuertimini ad me in toto corde vro et scindite corda vra et non vest[i]menta vra. Dit spreect of bedudet aldus in duutsche Wert bekeert. — Fol. 49.

E. [17de Limb. Sermoen. Inc.:] Dns narravit in scripturis

populorum. Dit screef die propheet dauid God sal comen in den scrift der luden Dese woirde moghe wy in twe manieren verstaen. — Fol. 97.

F. [Inc.:] Men vijnt drierhande houerdie die eerste is als die mensch hem seluen alte seer wel behaghet. — Fol. 106.

G. [Inc.:] Onse goede werke sellen wy som tijt den mensch toghen ende som tijt verberghen. — Fol. 108.

h. [Inc.:] Een iongheline sprac tot sinen mejster aldus Meyster du leerste my vreemde conste Leer my dat ic doechtsaem werde. — Fol. 110.

J. Dit is sunte pouwels visioen. [Inc.:] Die heylighe sonnendach dat is een wtuercoren dach ende opten sonnendach so uerloste god onse heer onse oude vaders wt den voirborch vander hellen. — Fol. 111.

K. [Inc.:] Die lichaemlike versakinghe der tijtliker dinghe ende verwandelinghe der steden en vordert ons niet. Ist dat wy die uersakinghe des herten. — Fol. 137.

L. [Inc.:] Wanneer een heylich mensche ghedoot wert. Het sy hoe dattet sy So en wort hem niet quaets ghedaen. [breekt 140v. midden in een zin af.] — Fol. 139.

M. [Inc.:] Onse inwendighe mensche heeft twe hande. — Fol. 140v.

n. [Inc.:] Eens gherechts mans ghemoede en is niet sculdich te wesen gelijc den was of enigher ander weker materien. — Fol. 144v.

o. Van stadelic in der cellen te bliuen. [Inc.:] Men sal stadelic dat woenen inder cellen minnen. — Fol. 145v.

p. [Inc.:] Als een mensche sijn meeste ghebrec uerwonnen heeft so sal hy lichtelic die minste moghen uerwinnen. — Fol. 147v.

q. Van ghedachten. [Inc.:] Sonder gedachten en moghe wy niet wesen. Mer hoe danich. — Fol. 148.

r. Van dat die werlt in enen quade gheset is. [Inc.:] Alle die werelt is in enen quade gheset dat is in enen vuer der begheerlicheyt. [Met oefeningen voor de 7 dagen der week]. — Fol. 149.

S. Vanden sacrament te gaen. [Inc.:] So wye dat minne heeft dicke totten sacrament te gaen. Die moet hem setten tot enen afghescheyden leuen. — Fol. 158.

Pap., het binnenste en buitenste bl. van elk cahier perk. 147 × 185. Cahiers van 12 en 14 bl. Geschreven in Holland, waarschijnlijk te Weesp. Met roode beginletters enz. In den sterk beschadigden oorspronkelijken houten band met bruin leer overtrokken. Resten van een klamp.

Op het tweede voorschutblad: Dit boec echt die susteren van S'ians ewangelisten te Weesp. 672

(672)

Coll. Weesp. 80.

Een inhoudsopgaaf van dit hs. bij: F. H. G. van Iterson, Stemmen uit den voortijd (Leiden 1857), 188-191. — De drie stukken van Hendrik Mande zijn naar dit hs. uitgegeven door W. Moll, Johannes Brugman (Amsterdam 1854). A: blz. 293-306, B: blz. 310-318, D: blz. 268-292. — Over E : J. H. Kern, Tijdschr. voor Ned. Taal en Letterk. XIII, blz. 144-150.

Verg. J. G. R. Acquoy, Het Klooster Windesheim I (Utrecht 1875), blz. 269; N. C. K. de Bazel, Een verloren geacht werkje van Hendrik Mande (Leiden 1886), blz. 11-14; G. Visser, Hendrik Mande (Den Haag 1899), blz. 45, 48, 49.

73 F 27 A. **[Hendrik Mande.]** Eyn openbaringhe dat gheschiede op onser lieuer vrouwen dach dat si te hemel voer. [Inc.:] Het gheschiede op onser lieuer vrouwen dach als sij te hemel voer dat eyne arme broeder. — Fol. 1.

B. **[Hendrik Mande.]** Dese openbaringhe gheschiede op sce ponciaens dach. [Inc.:] Op sce ponciaens dach soe gheschiede dat een brueder in eynen cloester des auents in sijnre sellen ghinc. — Fol. 15v.

C. **[Hendrik Mande?]** Hier beghint noch eyne ander openbaringhe. [Inc.:] Eyn siele waert ghetoghen inder teghewordicheit ons lieuen heren. — Fol. 25.

d. Een exempel. [Inc. 36v:] Het was een alt vader ende hoerde op een tijt een stemme. — Fol. 36.

e. Een exempel. [Inc.] Eyn lantgreue was dien hielden die luden voer enen gueden man. — Fol. 37.

f. Een ander exempel. [Inc.:] Het was een heilighe vrouwe gheheiten maria van oegines. — Fol. 37v.

g. Een exempel hoe een guet mensche sceit van den lichaem. [Inc.:] Een rechtuerdich guet mensche begheerde te sien wie een gheloeuighe guede siele scheidet. — Fol. 39v.

h. Een schoen exempel. [Inc.:] Het was een mechtich lantshere die vander ghenaden gods berouwe creech van sijnen sunden. — Fol. 40v.

j. Van enen man diet woert gods niet en wolde hoeren. [Inc.:] Het was een man die en wolde dat woert gods niet hoeren, wanneer men began te prediken. — Fol. 42v.

k. Van enen priester die totten sielen seer deuoet was. [Inc.:] Mit hoe groter begheerten datten sielen in den veghevuer verlangt dat si. — Fol. 43.

l. Van eenre ionc[44v]frouwe die plach gherne te beden in die kerc. [Inc.:] Het was een ionfrouwe die plach ynnichliken te beden in een winkel in der kerken. — Fol. 44.

m. Een exempel van twe vrouwen. [Inc.:] Het gheschiede tot eenre tijt dat twee vrouwen te[45v]ghens malcander onderlinghe onvrede ghehadt hadden. — Fol. 45.

n. Een exempel van enen priester. [Inc.:] Het was een

priester ende twee mannen die souden rijden enen wech. — Fol. 46v.

O. Een exempel hoe guet ende hoe weert dat ghebet is van enen armen rechtuerdighen mensche. [Inc.:] Men leest van enen seer edelen greue van Campanien, die op een tijt doe hi in verren lande reisen soude. — Fol. 47v.

P. Noch een exempel. [Inc.:] Het was een edel ionfrouwe die hoerde guede lude toe. — Fol. 52v.

Q. Een exempel. [Inc.:] Het was een ridder die had langhe tijt ghedient met enen coninc. — Fol. 55.

R. Een exempel van den rouwen onser lieuer vrouwen. [Inc.:] Het was een nonne ende was rukeloes ende scheen weerlic van buten ende si waert sieck. — Fol. 58.

S. Een schoen collacie van den kint ihu. [Inc.:] In den name ons heren ihu een kijndekijn is ons gheboren ende een sone is ons ghegheuen. — Fol. 59v.

T. Hier beghint Sibkeloe. [Inc.:] Totter eren al der hemelscher borgheren soe wil ic al lispende wat spreken, want die stede is alre hoechste. — Fol. 68.

U. Van seuenuoldighen vallen ende van den opstaen des rechtuerdighen menschen. Dat ierste capittel. [Inc.:] Salomon seecht dat die rechtuerdighe mensche seuenwerf valt in den daghe ende weder op steet. — Fol. 71v.

V. **[Hendrik Mande.]** Die voerrede van desen wege. [Inc.:] Nv sullen wi merken dat die ghene die in ghaen doer die doer in die binnenste ons lieuen heren .... Van mennigherhande weghe die tot deser woeninghe leyden. [Inc.:] Ende want die prophete begheert van onsen lieuen here. — Fol. 165.

W. Dit is van drierhande crucen. [Inc.] Het is te weten dat drierhande crucen sijn die xpus na volghen in gheesteliken staet. — Fol. 201.

x. Een schoen exempel van II broederen. [Inc.:] Het waren II broederen in enen cloester religiose welker een den abt. — Fol. 213.

ij. Dit is een exempel van enen broeder die in sijn wtterste lach. [Inc.:] Het was een minderbroeder obseruant doe hi lach in sijnen wtersten. — Fol. 214v.

z. Noch eyn mynlic exempel. [Inc.:] Het was een susterken gode seer deuoet Ende had by ghehoersamheit enen sieken te verwaeren. — Fol. 216.

aa. Dit is van den sieken menschen. [Inc.:] Wanneer yemant onder v die cracht sijns lichaems verliest. Ende soe sieck wort dat hi der ghemeynten niet gheuolghen en can. — Fol. 217v.

Pap. 218 bl. 145 × 105. Cahiers van 8, 10 of 12 bl.

Limburgsch. Midden 15de eeuw. Met roode beginletters enz. en eenige versierde en gekleurde beginletters (penteekening). In den oorspronkelijken houten, met bruin leer overtrokken band. Resten van een klamp.

Op fol. 219, in een gelijktijdige hand: Dit boecsken hoert toe den besloten regularissen bynnen maeseyck. 673

Coll. Maastricht 457.

A, B en C zijn naar dit hs. uitg. door C. G. N. de Vooys, Ned. arch. voor Kerkgesch. N. S. II (Den Haag 1903), blz. 78-97; Voor A verg. de Latijnsche vertaling door Busch in Chronicon Windesemense, ed. Rosweyde, blz. 457, ed. Grube, blz. 125; B is naar een ander hs. uitg. door H. J. Spitzer, De Katholiek 1886, blz. 169; V is uitg. naar dit hs. door N. C. K. de Bazel, Een verloren geacht werkje van Hendrik Mande (Leiden 1886), en naar nog een ander hs. door G. Visser, Hendrik Mande (Den Haag 1899), bijlagen blz. 26-43; Z is naar dit hs. uitg. door C. G. N. de Vooys, Mnl. Marialegenden II, XLVII en blz. 129. — Verg. Kerkhist. arch. IV, blz. 253; Acquoy, Windesheim I, blz. 268.

71 **Hendrik Mande.**

H 52 A. Hier beghint een boecgin van drie staten een bekeerden mensche dair bescreuen in staet een volmaect ende een volcomen gheestelick leuen. [Inc.:] Conuertimini ad me. — Fol. 1.

B. Hier beghint die heilighe drieuoudicheit seuen psalm. [Inc.:] O heilighe drieuoudicheit waer god vader ende soene ende heilige gheest. Desen drie sel die mensche anropen die hem in sonden kent ende roepen mitten propheet dauid die hem in sonden kende. [Inc.:] O here en besculdich mi niet in dijn gramheit noch en castijt mi niet in dijn toorne. — Fol. 44.

Perk. 62 bl. 128 × 96. Cahiers van 8 en van 6 bladen. Hollandsch. ± 1500. Met roode beginletters enz. eenige blauwe en 2 eenvoudig versierde beginletters (penteekening). In een jongeren bordpapieren band. 674

Cat. P. Bondam, blz. 241, No. 12. — Coll. Romswinckel.

Vgl. W. Moll, Kerkhist. Archief 4 (Amsterdam 1866), blz. 264; Brugman I, blz. 263; J. G. R. Acquoy, Het klooster Windesheim I (Utrecht 1875), blz. 269 (noot bij 268); G. Visser, Hendrik Mande (Haag 1899), blz. 45.

133 **Epistelen en exempelen.**

F 22 A. Een schoen gebet vanden leuen ende lijden ons lieuen heren Ihu xpe Ende is seer nvt gelesen voer die sielen myt ynnicheit. [Inc.:] Salich sijn die sielen dien dit gebet myt groter aendacht ende myt ganser herten gespraken wort, want alle gebet datmen den geloeuigen sielen doet. [Serie van 35 geb., voorafgegaan door een inl.; het eerste gebed inc., f. 2:] O lieue mynlike here Ihu xpe: Ic bidde dy doer alle dijn mynne ende liefte die du alle menschen getoent hebt vanden daege dattu. — [Na de 35 gebeden een 36ste f. 30v:]

Hier beghint een schoen gebet voer die sielen dat nvt gelesen is inder myssen. [Inc.:] O here Ihu xpe soen des ewigen vaders in die weerdige verdienten dynre mensheit ende [31r] uwer passien. — Fol. 1.

B. Hier begynt een deuoete epistel ghescreuen tot sommeghen susteren van iherusalem buten vtrecht die toe diepenven ghesent waren. [Inc.:] Onse suete ende mynlike here ih's xps die een brudegom is der mynnender zielen, die roept ende vermaent die mynnende zielen altoes van bynnen ende secht O doechteren van iherusalem gaet wt. — Fol. 33.

C. Hier beghynt een ander epistel. [Inc.:] Onse lieue heer Ihs xps die leert ons ende seget Salich sijn die reynen van hertten want si sullen gade schouwen Lieue ende gemynden. — Fol. 47.

D. Hie eyndet een deuote geschreuen tot someghen susteren van ihrlm buten vtrecht die ghesent waren ..... Hier beghynt een ander deuoet epistel gheschreuen totten seluen zusteren woe si hem oefenen solden. Inden vaeldaden ende inder passien ons lieuen heren Ihesu cristi. [Inc. 53v:] Selich sijn die ghene den hongert ende dorstet nader gherechticheit want si sullen versadet werden. — Fol. 53.

E. Hier begint een suuerlick sermoen van onser sueter vrouwen geboert. [Inc.:] Ic heb een waert ghespraken inden latijn. et zal een sterre op gaen wt Jacop. Dese waerde staen ghescreuen. — Fol. 66 v.

F. Een gebet van onser vrouwen. [Inc.:] Gegruet sijtstu Joncfrou alre Joncfrouwen Gegruet sijtstu licht alre lichten blijff ghesont du suete lilie. — Fol. 69.

G. [Inc.:] O edel rose mara volt my verblien ... [71r] ... Huden is onfangen die dochter des vaders ... Dat ierste punt is huden is opgeresen ende gebaeren [33 punten]. — Fol. 70 v.

H. XV pr nr ende aue maria aldage van keersdage tot onser vrouwen lichmis dach dat macket ses hondert. Dit is dat schersel. [Allegorische beschouwing van gebeden enz.] — Fol. 78v.

J. [Exempel van 10 meesters. Inc.:] Dat waeren eyns wise leismeysteren bi een ander ende worden toe spreken Soe wat sij van gade wolden spreken. — Fol. 82 v.

k. [Inc.:] Een meyster spreckt beter is die sunde gelaten van mynnen dan also voel daer voer gedaen. — Fol. 84.

L. [Meester Eckhart. Inc.:] Dat was een groet lesmeyster die begeerden van onsen heren gade te weten wyllicker die alre naste waerheit were. — Fol. 84.

m. Merket. [Inc.:] Een iongelijnck sprack tot sijnen

meyster du leerst mij al vremde konsten leert mij dat ic doechsam werde. — Fol. 85v.

N. [Inc.:] Een meyster inder gotheit quam in een stat daer quam een ioncfrouwe van XXII iaeren. Ende begeerden den meyster te spreken. — Fol. 86.

O. Een cleyn alphabeet broeder **Thomas Kempes.** Die discipel sprict Vias tuas domine. [Inc.:] Here dijn wege wijse my ende dijn toepade lere my. [Met een korten epiloog en „benedixie"]. — Fol. 88.

p. Dat leuen ens gueden monincs is een cruce [vier regels]. — Fol. 91.

Q. Een merkelike leringe. [Inc.:] Dat selue dat gi gedaen hebt enen van mijnen mynsten broederen dat hebdy my gedaen. Merket dat woert beteykent geestelike verborgenheit. — Fol. 91.

Pap. 93 bl. 118 × 89. Cahiers van 8, 10 en 12 bl. Limburgsch. ± 1500. Fol. 1-32 is met een andere hand geschreven dan de rest. Met roode beginletters enz.

Samengebonden met een gedrukt boekje: Hier beghint een boecxken geheten onser lieuer vrouwen souter. Gheprent tot leyden in hollant. Bij mi hugo ians sone van woerden [z. j.] Op de laatste blz. van het boekje in een hand van ± 1500: Dit boeck hoert toe den susteren van iherusalem te venray. 675

Aangekocht 1897 (Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 41, Nr. 66).

Over B verg. Acquoy, Windesheim III, blz. 197v, 209v; verg. D. A. Brinkerink, Arch. voor de gesch. van het Aartsbisdom Utrecht 27 (1901), blz. 300-302 (over B, C en D); W. Dolch, Die Verbreitung oberl. Mystikerwerke in Ndl. I (Weida i. Th. 1909), blz. 16 (over J), 39, 46 (over L).

75 **Thomas a Kempis.**

G 70 A. Incipit prologus in dyalogum nouiciorum De contemptu mundi. [Inc.:] Colligite que superauerunt fragmenta ne pereant. Verbum xpi est. [Na den proloog kapittel-overzicht van boek 1, proloog hierop en boek 1 zelf.] — Fol. 1.

B. Incipit prologus secundi libri. In vitam venerabilis magistri **gerhardi magni** volgariter **grosz.** [Inc. prologus:] Auxiliante dno frater karissime de paternis actibus pauca. [Na den proloog kapittel-overzicht, dan het leven van G. G. Hierbij: f. 36r:] Conclusa et proposita, non vota in nomine domini a magistro gerhardo edita. [Inc.:] Ad gloriam et honorem et seruicium dei intendo vitam meam ordinare. — [Fol 46r:] Epistola ad episcopum traiectensem pro magistro gerhardo grosz quando [qn] erat sibi interdictum ne publice predicaret. [Inc.:] Pater precelse pietatis et princeps populi traiectensis. Nuper cum inspirante dno gerhardus magnus. — [Fol. 47r:] Epistola magistri wilhelmi de saluaruilla cantoris parisiensis ad papam vrbanum sextum ad impetrandum magistro gerhardo

preuilegium predicandi. [Inc.:] Sanctissimo in x° patri ac dno nostro dno urbano diuina prouidencia pape sexto. — [Fol. 48r:] Epythauium venerabilis magistri gerhardi magni. [Inc.:] Gherardus magnus vixit sicut pius agnus. — Fol. 12v.

C. Incipit prologus in vitam Reuerendi patris dni florencij deuoti presbiteri et vicarij ecclesie dauentriensis. [Inc. 48v:] Dignum iam arbitror ex ordine promisso aliqua etiam scribere de vita et moribus reuerendi patris. [Na den prologus kapitteloverzicht, dan:] Incipit liber tercius. [Leven van Floris Radewijs. Hierbij: f. 80v.] Incipit epistola eiusdem ad quendam regularem in wyndeszheym. [Inc.:] Karissime quare me sic vexas? Nonne mihi sufficiunt miserie mee? — [Fol. 81v:] Ante prandium cogitabis de passione domini. Post prandium de morte de iudicio de penis inferni. Post cenam de vicijs et peccatis. Quedam notabilia verba dni florencij presbiteri. [Inc.:] Ante omnia cognosce vicia tua. — Fol. 48.

D. Incipit prologus libri quarti de discipulis [86v] domini florencij. [Inc.:] Quia deo donante de venerabilibus patribus ac illustribus viris. [Op den prologus volgt een kapitteloverzicht en dan het 4de boek.] — Fol. 86.

E. Explicit liber quartus deuoti fratris **thome kempis.** Incipit prologus. In soliloquium anime eiusdem. [Inc.:] Consolacionis gracia aliquas sentencias deuotas in vnum coaceruaui libellum. [Op den prologus volgt een overzicht der capitula, dan het soliloquium.] — Fol. 136.

F. Incipit tractatus eiusdem fratris **Thome kempis.** De disciplina claustralium. In quibus consistit disciplina claustralis. Primum capittulum. [Inc.:] Apprehendite disciplinam: nequando irascatur dns et pereatis de via iusta. — Fol. 204.

G. Incipiunt uel sequuntur aliqua notabilia de conuersacione eiusdem. [Inc.:] Hic thomas cognomento heymergyn id est malleus qui velud malleus existens. — Fol. 228v.

H. Incipiunt tituli librorum et tractatuum fratris **thome kempis.** [Inc.:] Liber de tribus tabernaculis qui incipit. Est scriptum in propheta. — Fol. 230v.

J. Incipit Alphabetum deuoti monachi eiusdem **thome kempis.** Discipulus. [Inc.:] Vias tuas dne demonstra michi et semitas tuas. [Met epiloog en benedictie]. — Fol. 231v.

k. Versus de sancta cruce. [Inc.:] Vita boni monachi crux est sed dux paradisi [4 regels]. — Fol. 234.

Pap., het buitenste en binnenste blad van ieder cahier van perkament. 234 bl. 232 × 154. Cahiers van 12 bl. (het laatste is niet volledig). Met roode beginletters en eenige gekleurde en versierde letters, daarvan een gehistorieerd, in Duitschen stijl van het einde der 15de eeuw. In den

oorspronkelijken bruin lederen band (gerestaureerd) met stempels. Een klamp, waarop M A.

Fol. 203v: Explicit soliloquium anime. Scriptum Anno dni 1488. In die sce dorothee virginis. Ex libro qui scriptus est per manus fratris thome kempis.

Fol. 234: Explicit totus liber iste Scriptus per fratrem Nicolaum numan de franckfordia professum in maiori francken-tael Anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo octauo. Ipso die sancte gertrudis virginis.

Op het perkamenten blad voor in het hs. in een hand der 16de eeuw: Iste liber est Monasterij Sanctissimi Johannis Baptiste in Rebdorff. Canonicorum Regularium Ordinis sancti Augustini dyocesis Eystetensis (hieronder een inhoudsopgaaf). 676

Aangekocht 1861 van Tross te Parijs (zie IIde suppl. van den Catal. de la librairie Tross pour 1860, No 1552).

Verg. C. Busken Huet, De Thomas-kwestie, De Gids 1861 II, blz. 488; Acquoy, Windesheim II, blz. 199, n. 5; J. Pohl, Ueber ein in Deutschland verschollenes Werk des Thomas van Kempen (Progr. d. Kön. Gymn. Thomaeum zu Kempen 1894-5), blz. VIII en de daar aangehaalde geschriften.

70 **Gherhardus de Vlederhove.**

H 21 A. Cordiale venerabilis viri et deuoti domini G. de V. ordinis marie theutonicorum. [Deze titel als Explicit, f. 54r. — Inc. f. 1r:] Memorare nouissima tua. — Fol. 1.

B. [**Thomas a Kempis.** De imitatione Christi libri IV. Inc.:] Qui sequitur me non ambulat in tenebris. — Fol. 55.

C. De malogranato. [Inc.:] Notandum quod quamuis tria sint que specialiter hominem impugnent hoc est dyabolus mundus et caro. — Fol. 131v.

136 bl. Pap. en perk. (van de meeste cahiers zijn het binnenste en buitenste dubbelblad van perk., de rest van pap.), 214 × 144. Cahiers meestal van 12 bl. Meerdere bladen z. t. zijn uitgesneden. — Waarschijnlijk geschreven in de Nederlanden, door 2 personen. Met roode beginletters enz. In een donkerbruin-lederen omslag. 677

Vgl. C. M. Vos, De leer der Vier Uitersten (Amsterdam, 1869), blz. 15, noot 4 en 198.

128 **Thomas a Kempis.**

G 17 Incipiunt capitula sequentis libelli tripartiti qui vocatur musica ecclesiastica. Et constat. [Volgt de lijst van de hoofdstukken van boek 1, 2, 3 van Thomas a Kempis, De Imitatione Christi, dan deze drie boeken zelf].

Perk. 140 bl. 229 × 154. Cahiers van 8 bl. 2de helft 15de eeuw. Met roode beginletters enz. In een jongeren halflederen band. 678

Coll. Philipps 9408. — Aangekocht 1898. (Verslag K. B. 1898, blz. 22, No 22).

73 **Jerusalem.**
G 8 A. Profecie beate **hildogardis** et **Joachim abbatis** floriacensis qui spiritum prophecie habuit .... [Inc.:] Anno domini M.CCC.XLIX Iste prophecie presentis temporis extracte sunt ab Apocalipsi et alijs propheciis sanctorum ad eundem finem concordancium Sicut enim viri ecclesiastici. — Fol. 1.

B. Incipit speculum ecclesie compositum a **dno Hugone de sco victore.** [Inc.:] Dicit Apostolus ad ephesios VI. Induite vos armatura dei ut possitis stare aduersus insidias dyaboli Hec armatura est vestis sacerdotalis. — Fol. 8.

C. [Regelen voor plaatsen, die onder interdict staan. Inc.:] Loco Interdicto eiusdem loci parrochia intelligitur interdicta. [F. 29r. als bladvulling eenige Lat. verzen]. — Fol. 27v.

D. De Terra sancta etc. Incipit memoriale sub compendio acquisicionis Ciuitatis sancte Ihrlm tociusque terre sancte per inclitissimum principem dominum Godefridum de Bulion aliosque reges latinos nobiles suos successores Temporis eciam passionis ac lamentabilis eiusdem perdicionis postquam sectatores pseudo prophete Machometi ipsam Ciuitatem seu terram primitus obtinuerunt. [Inc.:] Docet vegetius de re militari quod ideo acta predecessorum commendantur. — [Expl. 37r:] Explicit hoc opusculum scriptum Iherosolimis In Conuentu Sacri Montis Syon. — Fol. 30.

e. [Inc.:] Rex Baldewinus Iudas alter Machabeus [4 hexameters en 1 pentameter. Hieronder:] Versus prescripti continentur sculpti In lapide super sepulcrum primi Regis xpistianorum In Iherusalem postquam xpristiani vltima vice obtinuerunt terram sanctam. — Fol. 37v.

f. Epitaphium ducis Godefridi de Bulion. [Inc.:] Francorum gentis syon loca sacra petentis [10 hexameters]. — Fol. 37v.

g. Hector, alex, Julius, Dauid, Josue, Machabeus, Actur [lees: Artur], Rex karolus et de Bulion Godefridus, Hij vero sunt ter tres: tzmefidei (?) meliores. — Fol. 38.

h. Sculptum in lapide super sepulcrum Baldewini fratris Godefridi. [Inc.:] Rex balduinus (behoudens eenige varianten = de 3 eerste regels van de 5 op fol. 37v). — Fol. 38.

j. In nomine domini Amen Hic infrascripte sunt peregrinaciones Totius terre sancte .... Et primo incipiunt peregrinationes a Joppen vsque ad Ciuitatem sanctam Iherusalem. [Inc.:] In Ciuitate Joppen s. Jaffa Sanctus petrus apostolus resuscitauit a morte. — Fol. 38v.

k. [Inc.:] Vita mori voluit et in hoc tumulo requievit [6 hexameters: hieronder:] Isti versus suprascripti continentur scripti super Tabernaculo sancti sepulcri. — Fol. 48.

L. Hic incipit ordo processionis in ecclesia sancti

sepulcri .... [F. 51r.] Ordo processionis sequitur Incipit Ordo processionis in bethleem et primo descendendo. — Fol. 48.

m. [Versus de Virgine Maria. Daarboven:] Verbum caro factum est de virgine maria. [Inc.:] In hoc anni circulo — Vita datur seculo. — Fol. 53v.

n. Oracio beati nicolay. [Inc.:] O beate nicolae noli me derelinquere. — Fol. 54v.

O. De articulis fidei hoc tenendum est. [Inc.:] Quod sunt XII secundum quod fuerunt XII compositores s. XII apostoli. [Gevolgd door andere godsdienstige leeringen]. — Fol. 55.

P. Incipit tractatus beati bernardi abbatis de conflictu babilonie et iherusalem et obuiacione mie et veritatis et de osculo iusticie et pacis. [Inc.:] Inter babilonem et iherusalem nulla pax. — Fol. 77.

Q. Octo sunt naciones xpianorum in templo ihrlm [gevolgd door mededeelingen voor de reis naar het H. Land]. — Fol. 79v.

R. **[Thomas a Kempis].** De Imitacione xpi et contemptu omnium vanitatum mundi. [Inc.:] Qui sequitur me. [Boek I, II, III en IV, de drie laatsten elk vooraafgegaan door een lijst der hoofdstukken]. — Fol. 89.

s. Nota. [Inc.:] Tanta est pereminencia eterne glorie ad temporales [5 regels]. — Fol. 159v.

t. Nota. [Inc.:] Gregorius dicit super eze. quod peccatum. — Fol. 160.

Pap. 160 bl. 208 × 144. Cahiers van 10 en 12 bl. Het hs. bestaat uit twee oorspronkelijk gescheiden deelen, geschreven door twee verschillende personen: fol. 1-87 en 89-160. Tweede helft 15de eeuw, het eerste deel is ouder dan het tweede. Het eerste deel met roode beginletters. — In een halfledeŕen band der 18de eeuw. Oorspronkelijk samengebonden met gedrukte stukken.

Op het overigens onbeschreven blad na fol. 160: Gedus de bueren Canonicus ecclesie sancti saluatoris traiectensis est possessor huius libri. 679

Coll. Weesp 12.

70 **Thomas a Kempis.**

H 22 [De Imitatione Christi lib. II, III, I. — Inc.:] Regnum dei intra vos est dicit dominus. [Boek III en I voorafgegaan door een lijst der capitula.]

Pap. 96 bl. 205 × 140. Cahiers van 12 bl. Waarschijnlijk geschreven in de Nederlanden. 2de helft 15de eeuw. Met roode beginletters enz. In een perk. band der 17de eeuw. 680

F. 1r: Coll. Paris. Societatis Jesu. — Paraphé au desir de l'arrest du 6. juillet 1763 [ondert.:] Mesnil.

Cat. Clermont, 1764, blz. 198, No DLVIII. — Aangekocht 1824 uit de bibl. van Meerman (Cat. dl. IV, blz. 96, No. 562).

73 **Regula S. Francisci, Thomas a Kempis e. a.**

H 35 A. Incipit regula et vita fratrum minorum, edita a beato francisco: confirmata a domino papa honorio. Prologus. [Inc.:] Honorius eps seruus seruorum dei dilectis filiis fratri francisco et aliis .... In nonime domini: Incipit vita minorum fratrum 1. ca. [Inc.:] Regula et vita minorum fratrum hec est: scilicet dni nri ihu xi sanctum euangelium obseruare viuendo in obediencia. — Fol. 1.

B. Incipit testamentum beatissimi patris nostri francisci: [Inc.:] Dominus dedit mihi fratri francisco ita incipere facere penitenciam: quia cum essem. — Fol. 3v.

c. Quare regula debet seruari ad litteram sine glosa et quomodo beatus franciscus respondit ministris nolentibus obligari ad obseruandum regulam. [Inc.:] Beatus franciscus fecit tres regulas scilicet. [Speculum perfectionis, c. 1.] — Fol. 5.

d. De perfectione paupertatis et primo qualiter beatus franciscus declaret voluntatem suam et intentiones quas habuit a principio usque ad finem super obseruantia paupertatis. [Inc.:] Qualiter beatus franciscus fratrem richerium de marchia nobilem genere. [Speculum perfectionis c. 2.] — Fol. 5v.

e. Quis sit uere frater minor. [Inc.:] Referebat frater qui visitauerat prouinciam angelicanam. [— Hierbij f. 6v.] De misericordia dei. [Inc.:] Augustinus. Hec enim est gracia dei maxima. — Fol. 6.

F. Incipiunt actus sanctorum sociorum sancti patris francisci prout ab eisdem successoribus reuelatum est. De perfecta conuertione et expropriatione fratris bernardi ad predicationem sci francisci. Primum capitulum. [Inc.:] Ad laudem et gloriam domini nostri ihu xpi et sanctissimi patris nostri francisci. hic scripta sunt quedam notabilia. [Actus sociorum c. 70.] — Fol. 7.

g. [Over S. Dominicus en S. Franciscus. Inc.:] Quidam frater minor qui multo tempore socius sci francisci extiterat. pluribus fratribus de ordine predicatorum narrauit dicens. Cum beatus dominicus rome pro confirmatione sui ordinis apud papam instaret. — Fol. 71.

h. Quadam vice dum vir dei dominicus apud bononiam constitutus. [Uit de Legenda Aurea.] — Fol. 71v.

j. Jheronimus ad eustochium: [Inc.:] Quia impossibile est in sensum hominis non irruere. — Fol. 72.

K. Incipiunt aurea verba sci Egidij ordinis frm minorum. [Inc.:] Gracia dei et virtutes sunt scala et via. — Fol. 75.

L. Prologus in legendam sanctorum martirum quinque

fratrum minorum. [Inc.:] Non enim hominis est quibus sane verbis dici possit. quam admirandum sit. — [Na den proloog een gebed en 9 lectiones. De laatste breekt midden in een zin af.] — Fol. 90.

m. Sixtus papa quartus concessit quilibet [sic] dicenti hanc oracionem ante imaginem beate virginis de qualibet vice de vra indulgencia XI mille annorum. [Inc.:] Aue sanctissima maria mater dei regina celi porta paradisi. — Fol. 95.

N. Copia bulle sententie diffinitiue sacri generalis concilij Basiliensis vniuersalem ecclesiam representantis. de sanctissima conceptione gloriosissime dei genetricis virginis marie ab originali peccato. Incipit feliciter. [Inc.:] Sacro sancta synodus Basiliensis in spiritu sancto legittime congregata. — Fol. 95.

O. Deuotissime ac gloriosissime virginis marie familiarissimi beati ancelmi Cantuariensis Archiepiscopi .... epistula de sancta conceptione gloriose virginis Marie celebranda .... [Inc.:] Ancelmus cantuariensis Archiepiscopus et pastor anglorum coepiscopis suis salutem et perpetuam in domino benedictionem. Conceptio veneranda. — Fol. 96.

P. In natiuitate beate marie virginis et in concepcione eius Ad vesperas. [Officium mede voor de presentatio B. M. V., met een preek van Augustinus en van Anselmus]. — Fol. 98.

Q. Incipit liber primus fratris **Thome Kempis** ordinis Regularium sancti Augustini episcopi. De imitacione xpi et de contemptu omnium vanitatum mundi. Cap. I. [Inc.:] Qui sequitur me non ambulat. [Boek I, II, III en IV.] — Fol. 104.

R. Post comunionem. [Inc.:] Gracias tibi ago domine sancte pater omnipotens eterne deus qui me indignum famulum tuum preciosissimo corpore et sanguine [gebeden]. — Fol. 176.

S. De sancto Francisco Oratio. [Inc.:] O Francisce pater sancte qui deuocionis fuisti tante. [Gebeden, antiphonen, versikels]. — Fol. 179v.

T. Soliloquium conuersi et compuncti peccatoris ad deum in septem psalmos ab ecclesia Romana dictos penitenciales humiliter et deuote contemplantis dicentisque. Sequitur introductio. [Inc.:] O celi terreque creator et dominus omnium que in eis sunt. [Na de inleiding volgen de VII psalmen. De volgende psalmen ook elk met een introductie]. — Fol. 180.

U. Incipit intellectus super oratione dominica valde vtilis. [Inc.:] Pater Thomas de aquino. Non dominus quia amari appetit non timeri. Crisostomus. Patrem magis voluit. — Fol. 189.

v. De venerabili sacramento. [Inc.:] Sicut enim in corpore humano calor naturalis consumeret humidum radicale.

[Fragment uit Thomas de Aquino. De sacramento Eucharistiae ad modum decem praedicamentorum. — Breekt midden in een zin af]. — Fol. 193.

W. Incipit libellus Magistri Thome de Aquino de modo confitendi et de puritate consciencie. Prologus. [Inc.:] Quoniam fundamentum et Janua virtutum omnisque gracie ac spiritualis consolationis principium. [Breekt af midden in een zin]. — Fol. 194.

Pap. 211 bl. 158 × 112. Cahiers meestal van 10 bl.

Op het blad vóór fol. 1: Istud deuocionale conscripsit fr. Johannes traiecti laycus pro conuentu limpurgensi et erit finaliter pro choro et pro communitate fratrum. Oretur deo pro anima eius Maestricht. — F. 5r: Explicit testamentum beatissimi patris nostri francisci. B[roeder] J[an] V[an] Maestricht. — F. 71r: Expliciunt actus sociorum beati francisci: B[roeder] J[an] V[an] Maestricht: la[icus]. — F. 89v: Expliciunt aurea verba fratris Egidij ordinis fratrum minorum. Anno dni 1.4.93. Maestricht.

Met roode beginletters enz. en eenige blauwe beginletters.

In den oorspronkelijken houten, met donker bruin leer overtrokken stempelband (beschadigd). Resten van 1 klamp. Eenige bladen zijn uitgesneden.

Op het tegen den achterband geplakte blad: Detur fratri Joanni Orbach de licencia Guardiani pro commoditate.

Voorin: Pro Infirmaria Conuentus lempurgensis maneat nemo vnde tollat sine licencia (doorgeschrapt), — hieronder: Joannes Peranus est possessor huius Libri Anno 1607, — hieronder: modo fr. Joannes Lamberts Crucifer Traiectensis. 681

Coll. Maastricht 452.

Vgl. Cat. Codicum hagiographicorum 15; K. O. Meinsma, M. E.sche bibliotheken, 315, 317; P. fr. Bonaventura Kruitwagen o. f. m., De Katholiek 128 (1905) 179, n. 1; denz., Archivum franciscanum historicum I (1908), 303, 340-409 passim, vooral 319-324, en de aldaar 319 vermelde literatuur.

71 **Thomas a Kempis, St. Aleyde v. S.** e. a.

H 7 A. Sinte Aleijden van Scarenbeke leuen. [Inc.:] De eerwerdeghe nonne sinte aleyden gheheten van scarenbeke Was van harer iongher ioghet zere minlijc ende vrindelijc. — Fol. 1.

B. **[Thomas a Kempis.]** Van na te volghene ihm xpm. Ende versmaetheijt alre ydelheit der werelt dat ijerste capittel. [Inc.:] Die mij na volghet en wandelt niet in donkernessen seet die here. [Vert. van boek I der Imitatio Christi. Expl. 39:] Alsoe vele seldi profijts doen hoe vele ghi v seluen crachten doen. Hien [sic] indet dboexken van sommeghen vermaninghen seer orberlijc tot gheesteliken leuen. Hier trect oft keert v in. ende gheen ghewin en suect van buijten

ontfaet den scat die tijt noch staet ende can besluten. — Fol. 9.

C. Hoe dat niement op deser weerelt en es die gode behaghen wille hi en moet becoringhe liden ende tribulacie. [Inc.:] Onse here ihesus cristus doen hi van sinen lieuen discipelen sceeden soude. — Fol. 39.

d. Van ons heeren bitter passie ouerdinct die. [Inc.:] Xpus dijn passie-cruys-naghelen ende doot. [Gedicht van 4 regels. Daarna nog 24 versregels; onder het Amen:] Een cort iolijt. In deser tijt. hier vercoren. es zekerlijc. voer hemelrijc. te vele verloren. — Fol. 66v.

E. Hier beghint een gheheughenesse gods van enen gheest die na sijnre doot hem openbaerde, dat welke ghesciet es in den lande · van cleue onder dat bisdom van colene bi eender stat gheheten duusborch op een dorp ghenoempt meijrich. Int jaer ons heren dusent vierhondert ende XXXVII. In de maent gheheten nouember. [Inc.:] Daer was een rijc man ghestoruen in voertiden ende hadde doot gheweest, Xii weken min dan XL. Jaer. — Fol. 68.

f. Dit sijn die X ghebode op corste. [Inc.:] Mint ende gheluelt aen enen god [gedicht van 10 regels. — Ndl. vertaling van het Credo]. — Fol. 103v.

Pap. 103 bl. 215 ╳ 147. Cahiers van 12 bl. Zuidnederlandsch. 2de helft 15de eeuw. Met roode beginletters enz. In een perkamenten omslag, aan de voorzijde een inhoudsopgaaf. 682

Coll. Gérard A 81 (1306).

Verg. over B: C. G. N. de Vooys, De Katholiek 121, blz. 367; over E: W. Moll, Kerkhist. archief IV (1866), blz. 282, F, de X geboden zijn naar dit hs. uitg. door D. C. Tinbergen, Des Coninx summe, blz. 124.

70 **Thomas a Kempis.** De imitatione Christi.
H 23 Sequuntur capitula libri quarti de imitacione xpi tractancia de deuotis exhortacionibus ad sacram communionen. [Volgt capittel-overzicht, dan fol. 2r:] Deuota exhortacio ad sacram xpi communionem vox xpi. [Inc.:] Venite ad me omnes qui laborati et onerati estis. [Aan het slot zijn met een andere hand eenige kleine gebeden en devote overdenkingen geschreven].

Pap. 24 bl. 208 ╳ 141. Cahiers van 12 bl. Waarschijnlijk geschreven in de Nederlanden. Fol. 24v: Scriptum opus breue istud Sub anno dni Millesimo quadringentesimo quadragesimo tercio, enz. Met roode beginletters enz. In een papieren omslag. 683

1835 aan de K. B. gekomen, afkomstig van Prof. Tross te Hamm.

70 **Thomas a Kempis.**
H 36 Hier beghinnen deuote ghebede ende oefenynghe vanden heilighen sacrament welke heeft ghemaect die deuote leerre

Thomas kempis. Ende het leert ons om weerdelick te gaen totter hemelscher tafelen. [2r.] Prologus. [Inc.:] Coemt tot mi alle die daer arbeyden ende verladen sijt ick sel v vermaken seit die here. [Imitatio Christi, liber IV.] — Fol. 1.

B. Een schoen ghebet van den heilighen sacrament dat die eerweerdighe leerre anselimus ghemaect heeft nader ontfanginge. [Inc.:] O weerde sacrament leuen makinghe mynre zielen doot. [Hierin ook stukken van Bernardus]. — Fol. 45v.

C. Hier beghint een schoen ghebet van de liden ons heren dat sce ambrosius ghemaect heeft. [Inc.:] Heer ihu xpe leuende gods soen scepper ende verlosser des menschelike gheslachte Dy bewisen wy. — Fol. 52.

D. Hier beghinen die vij bloet stortinghe ons heren. [Inc.:] O alre sueste here ihu xpe inder alre hoechster minnen dat gi v ionghe teder bloet wtstortten. — Fol. 55v.

Pap. en 2 bl. perk. 57 bl. 136 × 99. Cahiers van 8 bl. Noordnederlandsch. ± 1500. Met roode beginletters enz., op f. 2r. een versierde beginletter en randversiering in later 15de-eeuwschen stijl (goudgele rand met ranken, bloemen enz). In een hoornen band (17de-18de eeuw). 684

Catal. I. Le Long (1744), Libri Manuscripti, blz. 30, No. 9. — Coll. Romswinckel.

Zie: C. G. N. de Vooys, De Katholiek CXXI (1902), blz. 369v.

73 **Gerard Zerbolt van Zutphen.** Hijr beghint een deuoet bueck van
H 18 gheestelijken opclymminghe. Dat eerste capittel es van vijf punten die den ghenen die dair in voirt gaen wil noetdroftich sijn. [Inc.:] Salich es die man wes hulpe van dij es heir, hij heuet die opclymminghe.

Pap. 133 bl. 216 × 143. 10 cahiers van 12 bl. (een blad voorin: waarop aan de recto-zijde het oorspronkelijk exlibris — zie hieronder —, aan de verso-zijde een vierkant, in welks midden: *ihs*, hierboven: *i n r i*, er onder: *maria*, in de vier hoeken: *i n r i*, aan elke zijde van *ihs* een bloem) en 2 van 8 bl. Zuid-Limburgsch (Maeseyck). — F. 133r: Gheeyndt int Jaer ons heren M.CCCC XLV. den neghenteenden dach in loemaent op Sinte fabiaen Ende Sebastiaens Auont. Met roode beginletters enz. In den oorspronkelijken houten, met bruin leer overtrokken band. Met 2 klampen. Voorop den band een reepje papier, waarop: Die opclemmynghe.

Op het 1e blad in gelijktijdige hand: Dyt buec behoert toe den susteren by maeseyc Inden besloet. 685

Coll. Maastricht 432.

Vgl. W. Moll, Kerkhistorisch archief IV, 263 vlg.; G. H. J. W. J. Geesink, Gerard Zerbolt van Zutphen (Amsterdam 1879), blz. 144.

133 **Gerard Zerbolt van Zutphen.** Hier beghint een boecsken van
F 19 geestelicken opclymmingen dat yerste capittel is van vijf punten die den genen die daer in voert gaen wil noetdorftich sijn Dat ierste capittel. [Inc.:] Salich is die man wes hulpe van di here is. hi heeft die opclymminge. [Voorafgegaan door een lijst der hoofdstukken].

Pap. 273 bl. 147 × 106. Cahiers van 8 bl. Oost-nederlandsch. Einde 15de eeuw. Met roode beginletters (eenige met penversiering in paars resp. bruin). In den oorspr. houten met bruin leer overtrokken band (aan elke zijde 4 maal een zelfde stempeltje, vierkant, waarin een vogel met uitgespreide vleugels). De rug is gerestaureerd; resten van een klamp. 686

Inliggend eenige aant. van prof. J. G. R. Acquoy.
Coll. Acquoy (Verslag K. B. 1897, blz. 40, No. 63).

128 **Gerard Zerbolt van Zutphen.**
G 19 A. Hier beghinnen die xij capittelen van die inwendighe wanderinge Dat eerste capittel. [Inc.:] Dat rike godes is binnen v seit die here Keer di wt [Ndl. vert. van Thomas a Kempis, De Imitatione Christi, l. II.] — Fol. 1.

B. Hier beghint een goede leringhe vander lydsaemheit ghenomen wt ysaacs boek ende wt ander twee leerres [55v] boecken. [Inc.:] Alle onse geestelike voertganc ende fondament is dat een mensche oetmoedich is ende sacht van binnen. — Fol. 55.

C. Een goede leringe. [Inc.:] Gheen pijn en is swaerre dan een quade consciencie Die quade consciencie pinicht haer seluen. — Fol. 91.

D. Dit is ghenomen wt brueder egidius gulden woerden. [Inc.:] Die ghenade godes ende die doechden sijn recht als een ledder. — Fol. 96v.

E. Dit is ghenomen wtten boec der geesteliker opclymminghe. Van drie ondersoekingen. Ende die eerste is hoe een mensche ouermids gehoechnisse der sonden wede te sinne coemt. [Inc.:] Want naden sonden scadelike blintheit ende onbeuoelicheit volcht Dat die gheen. [**Gerard Zerbolt van Zutphen,** Liber de spiritualibus ascensionibus, cap. 6, 7, 8 der Nederlandsche vert.] — Fol. 114v.

F. Om een sieck becoert ende benauwet mensche mede te vertroesten. [Inc.:] Een leerre seyt in sinen boeck wt enen beleefden gronde. Een mensche en sel in gheenre ma[130r]nijeren cleijnmoedich of onuerduldich. — Fol. 129v.

G. Noch een oerbaerlike leringhe van verduldigen lyden. [Inc.:] Die verduldige mensche dient gheluc voerspoet ende wederspoet. — Fol. 140.

H. Hier beghint suuerlike leringhe vanden heiligen sacra-

ment. [Inc.] Sinte thomas scrijft ende seyt. Dat alle die genade die onse heer ih's xps alle der werelt brochte ende gaf mit dien hi mensche wort. — Fol. 145.

J. Noch vanden heilighen sacrament suuerlike leringe. [Inc.:] Dat wonderlicste een dat in onse gheloue te ghelouen is Dat is in dat heilighe sacrament. — Fol. 150.

K. Noch van den heiligen sacrament. [Inc. 155r:] Het is te weten soe wi mit gheuoelen ende groteliker ghelouen. — Fol. 154v.

L. Datmen niet lichtelic laten en sel dat heilighe sacrament te ontfanghen. [Inc.:] Ghestadelic sel men toeganc hebben totten fonteynen der ontfermherticheit. — [Fol. 167r:] Dit voerscreuen capittel selstu lesen mit naerstigher aendacht op dattu te bet ghetoghen mochste worden tot meerre deuocien. — Fol. 160v.

M. Dese naghescreuen XX punten vercrijcht die mensche die waerdelic ende deuotelic dat lichaem xpi ontfaet. [Inc.:] Dat eerste punt is dat God vergeeft den mensche alle sijn sonden die hi ghebiecht heeft. [Gevolgd door verschilende kleine tractaten en gezegden:] Isidorus seit ...., Gilbertus seyt ...., Ist saec seyt onse heer ...., Onse heer spreect .... [Expl. fol. 172v:] Augustinus Minne onbekent te wesen Deo gracias. — Fol. 167.

Perk. 172 bl. 99 × 65. Cahiers van 8 bl. Hollandsch. ± 1480. Met roode en blauwe beginletters enz. en eenige gekleurde en versierde beginletters (penteekening). In een bruin lederen band der 16de eeuw.

Op het blad vóór fol. 1: Dit boeck behoert toe katrijn claes vrancken dochter op roemburch (± 1500). 687

Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 21, Nr. 21.
Verg. K. O. Meinsma, Middeleeuwsche bibliotheken, blz. 315.
Voor E verg.: Geesink, Gerard Zerbolt, blz. 95v. en 144v.

133 Capitulum generale P. O. C. R.

F 32 Oracio siue Collacio dicta in Synodo capitulo generali Patrum Ordinis Canonicorum Regularium Instituti Windesheimensis. qui tunc prope Nussiam conuenerant in domo Regularium. F. K. L. P. in Rebdorff dixit. Anno 1522. Die Duodecima Maij.

Pap. 24 bl. 198 × 148. Cahiers van ongelijk aantal bladen. 16de eeuw. Misschien autograaf van den auteur. Het begin van de rede, wsch. 1 blad, ontbreekt.

Voorin eenige aanteekeningen van J. G. R. Acquoy en een brief aan dezen van L. W. E. Rauwenhoff, 31 Oct. 1885. 688

Coll. Acquoy (Verslag K. B. 1897, blz. 46, Nr. 76).
Vgl. J. G. R. Acquoy, Handelingen en Meded. der Maatsch. der Nederl. Letterkunde 1886, blz. 62 vlg.

IV.

HISTORIA SACRA.

(RELIGIONIS ET ECCLESIAE).

1. HISTORIA UNIVERSALIS.

70 **J. de Wal.** Commentatio historico-philosophica de quaestione
F 26 a facultate philosophiae theoreticae et litterarum in academia Groningana proposita: sacrificiorum expiatoriorum origo et causae exponantur.
40 bl. 260 × 198. 1833/4. 689
Gedr.: Annales acad. Gron. 1834/5, blz. 1-100. — Coll. de Wal.

130 **K. van Alkemade** en **P. van der Schelling.** Den Batavischen
C 24 altaar, verbeeldende de oude godsdiensten der Batavieren, nu Nederlanderen.
129 bl. 327 × 205. Autograaf van beide. ± 1700. Met een geteekende kaart. 690

74 **Egb. Roelants.** Qualis fuit inter populos in patria nostra sedem
K 36 habentes religionis et sacrorum conditio antequam Christiani erant. (Antwoord op een prijsvraag in 1835 door de Theol. Faculteit te Leiden uitgeschreven).
52 bl. 210 × 166. 1835. 691
Vgl. Annal. Acad. 1835/6, blz. 32v.

130 **A. Pictet.** Le mystère des Bardes de l'île de Bretagne.
G 13 60 bl. 228 × 177. ± 1860. 692

75 **Franciscus van Limborch.** Excerpta e D. Savedrae Symbolis
G 26 politicis, ex Augustini De civitate Dei, ex epistolis Erasmi etc.
Pap. 50 bl. 140 × 92. Begin 18de eeuw. 693
Coll. Bogaers.

74 A. **Isaäc ben Abraham Troki. H[akam] R[abbi] Ishack** morador
G 18 de Lituania. Fortifficacion de la fee, traducido de Hebraico en romance por **Ishack Atias** en Hamburgo anno 5381 (1621/22) y agora copiado en el Haya en los 5487 (1727/28) por el Umilde creado de su dueno Semuel Henriq. (Met index). — Fol. 1r-249v.

B. **Libro** de Dialogus. Son Interlucutores Andres Antonio Obadia [ben] Israel y Simha Su mugex. — Fol. 254r-321v.

C. **Dialogo** Segundo. Interlucutores Andres Antho y Obadia ben Israel. — Fol. 322r-383v.

383 bl. 296 × 234. In een gelijktijdigen bruin kalfslederen band met gouden stempels.

Over den schrijver van A. Isaäc ben Abraham Troki (1533-1594) en over het geschrift zelf verg. The Jewish Encyclopedia XII, blz. 265; over den vertaler, Isaäc Athias aldaar II, blz. 268 en de aangehaalde literatuur. — Voor exemplaren der vertaling zie J. Ch. Wolf. Bibliotheca hebraea III (1727), blz. 546; P. de Gayangos, Cat. of the mss. in the Spanish language in the Br. Mus. II (1877), blz. 531; — aldaar I (1875), blz. 8 wordt een exemplaar van B en C vermeld onder den titel „Dialogos sobre la religion Catolica y Judaica". 694

Heeft behoord aan D. Henriques de Castro Mz. (Catal. 1899, blz. 54, No. 511). — Jaarverslag Kon. Bibl. 1909, blz. XXX, No. 10.

129 **Traité** de la religion juive et chrétienne.
G 12 2 stn., 158 bl. 202 × 155. 18de eeuw. 695

Verslag Kon. Bibl. 1899, blz. 17, No. 16.

2. HISTORIA BIBLICA.

131 [Chronique de la Bible. Inc.:] Me[s]sires li qns Guillaume
A 3 dauvergne qui couoite a avoir ... Et ie moyses filz abraham le rous le yuif. lai tretie ametre en plain franchois. selonc les estoires de la bible et la uerite de Josephus et selonc le liure des makabeus et des batailles dalixandre et les merueilles qui a auenir sont. — F. 123v: Explicit la bible en franchois selon la descricion veritable de Josephus par forme de croniques En ce compris lexposicion des visions de daniel le prophette hystoriees destranges figures.

Perk. 123 bl. 346 ╳ 234. Cahiers van 8 bl. 2 colommen op elke blz. Geschreven in Frankrijk. 14de eeuw. — Met 1 gehistorieerde beginletter op f. 1r, meerdere geschilderde voorstellingen van dieren enz. en vele versierde beginletters in goud, blauw en rood (met grijsblauwe penteekening). — In een 17de eeuwschen leeren band; op den rug in goud: Chronique de la Bible. 696

Coll. Visser 175.

72 **Petrus Pictaviensis.** Summa hystorica biblie. [Inc.:] Generacio
A 11 prima prima etas.

Pap. 21 bl. 320 ╳ 220. 15de eeuw. Waarschijnlijk geschreven in de Nederlanden. Met roode opschriften enz. In omslag. 697

75 Abrégée de la Chronologie et de l'histoire Sainte. [Inc.:]
J 60 Premiere Section. Dem.: Comment peut on diviser le Tems? — Resp.: En deux parties Générales.

Pap. 87 bl. 198 ╳ 155. Cahiers van 8 bl. Blijkbaar ± 1725 geschreven door den lateren stadhouder Willem IV. In een perkamenten band; op de voorzijde: G[uillaume] C[harles] H[enri] F[riso] P[rince] D'Orange. 698

71 Cours d'histoire dedié a Leurs Altesses Sérénissimes Mes-
J 11 seigneurs le Prince Héréditaire et le Prince Frederic d'Orange et de Nassau, par Jean Thomas de Chamfey maître de pension Francoise, à la Haye, 1ere Partie contenant le plan d'étude, une dissertation sur les principes des Sociétés politiques et des Gouvernements, et l'histoire des juifs, jusqu'à la séparation des dix Tribus.

Pap. 47 bl. 234 ╳ 183. Cahiers van 8 bl. Autograaf. 1782. In een rooden marocco-band met goud. Verguld op snee. 699

---

73 **Bonaventura-Ludolphus.**

H 10 a. Dit scrijfft sunte Bernaerdus te loue onser vrouwen. [Inc.:] Salighe maghet maria Alleyne onder den wijuen ghebenedijt alleyne vander ghemeynre maledixien vrij Ende verre vanden smerten der wijue. — Fol. 1.

b. [Inc.:] O ioncfrou hoghe telghe wye hoghe reckestu op dijn heilighe scheidele ya hent tot den die daer sittet. — Fol. 2.

C. [Vert. van het Evangelium Nicodemi, vanaf Cap. XVII. Inc.:] Men leset inden ewangelio van nycodemus wye ons heer die helle schoerden ende nam daer wt sijne vrinde Also onse here verresen was vander doet du stoenden op voel lichamen der heylighen. Onder wilghen twe waeren des gherechtighen Symeons sone die xpm ontfinck inden tempel Ende bij namen hieten sij karinus ende lencius: Dye woerden bracht voer Annas Cayphas Nycodemus Joseph end Gamaliel. — Fol. 3.

D. [Nederl. vertaling (vrije bewerking) van het Bonaventura-Ludolphiaansche leven van Jesus zonder den proloog van den vertaler. — Inc. Proloog van Ludolphus:] Eyn ander fundament en mach nyemant zetten. — [F. 20r. Inc.:] Als ene langhe tijt omtrent vijf dusent jaer Ende twe hondert dat mynscheliche ghesleechte onsalichlike neder lach. — Fol. 12.

Pap. 159 bl. 217 × 140. Cahiers van 12 bl. Zuid-Limburgsch. Fol. 158v: Hijr eendet dit bueke dat het ons (159r) heren leuen ihesu xpi Int iaer ons heren dusent iiij hondert ende XXVij des iiijde dachs uoer magdalenen dach in Junius. — Met roode beginletters enz. In den oorspr. houten met bruin leer overtrokken band. Op den voorband aan de buitenzijde een strookje papier, waarop met verbleekte inkt: [Ihes]us leuen ende lijden. Resten van 2 klampen. Op het eerste schutblad in gelijktijdige hand: Dit bueck behoert den susteren toe bynnen eyck in den besloet. 700

Coll. Maastricht 414. — Verg. Flament, Catalogus der Stadsbibliothe ek te Maastricht I, blz. XIV, No. 23.

W. Moll, Johannes Brugman II (Amsterdam, 1854), blz. 263.

133 **Bonaventura-Ludolphus.**

D 32 [Leven van Jezus. Vrije Ndl. bewerking. Fol. I:] Hier beghint die tafel van desen boke: [Fol. I en II, dan f. 1r proloog van Ludolphus, die van den vertaler ontbr. 1r:] Hier beghint dat prologus int leuen ons heren ih'u xi. [Inc.:] Een ander fondament en mach niemant setten.

Perk. 160 bl. 217 × 151. Cahiers van 8 bl. 2 colommen op elke blz. Hollandsch (wrsch. Haarlem). Midden 15de eeuw. — Met roode beginletters enz. In den oorspr. houten, met

bruin leder overtrokken band (met gerestaureerden rug). Resten van 2 klampen. Op het achterschutblad (15de eeuw): Dit boeck oech mergriet van berkenroed wonende op die spaern (zie den inliggenden brief van C. J. Gonnet aan C. van Leeuwen). — Heeft behoord aan den Leidschen predikant Dr. J. Tichler, daarna achtereenvolgens aan de boekhandelaars Van Doorn (Den Haag) en C. v. Leeuwen (Leiden), daarna aan prof. J. G. R. Acquoy. 701

Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 12v, No. 8.
Zie W. Moll, Johannes Brugman II (Amsterdam 1854), blz. 263v.
Inliggend aantt. van W. Moll en J. G. R. Acquoy.

73 **Bonaventura-Ludolphus.**

E 7 [Nederlandsche vertaling van Ludolphus van Saksen's Vita Ihesu Christi, boek II, vanaf cap. LVIII. Uitvoerige redactie, zich nauw bij het origineel aansluitend.] Hier beghint dat vierde boec van ons liefs heren leuen prologus vander passien ende vanden loue des heilighen crucen: Dat LVIII capittel. [Inc.:] Totter eeren ons liefs heren ihu xpi. Ende tot meerre ynnycheit der menschen. Soe sal hier geseit werden vander heiligher pinen ende passien ons lieuen heren ihu xpe. Welke passie een yghelijc kersten mensche soude ten mynsten seuenwerff inden daghe bedencken. — [Aan het slot een lijst der capitula].

Pap., het binnenste en buitenste dubbelblad van ieder cahier perk. 232 bl. 292 X 218. Cahiers van 12 bl. 2 colommen op elke blz. West-Limburgsch. F. 232r: Hier eyndet dat vierde boeck ende dat leste stuck van ons lieuen heren leuen. Ghescreuen int Jaer der geboerten ons heren ihu xpi M-CCCC. ende LXXij op onser lieuer vrouwen assumpcio auont gheeyndet.

Met roode beginletters enz. en meerdere versierde beginletters (penteekening).

In een band van carton en papier der 18de eeuw.

Fol. 1r onderaan in een gelijktijdige hand (grootendeels uitgekrast): Dit boeck hoert tot den susteren inden besloten cloester tsinte katherinendael binnen den stat van hasselt vander derden ordenen sancte francisce. 702

Coll. Romswinckel.
Vgl. W. Moll, Johannes Brugman II (Amsterdam 1854), blz. 41 noot.

76 **Boneventura-Ludolphus.**

J 14 [Leven van Jesus. Vrijere bewerking. Nederduitsch. F 1r:] Hijr beghint de vorrede van vnses heren leuende. [Inc.:] Dicke wile vnde langhe hebbe ik in mynen synne ghedacht to maken in dudescher talen wt den latyne een tractaet van den leuen vnses leuen heren ihesu xpi. — [F. 1v.:] Hijr beghint

dat fundament van vnses heren leuende. [Inc. 2r:] So als de apostel sante pauwel schriuet in syner ersten epistelen. In den derden capittele to den van Corinthen Nemant enich ander fundament setten mach dan dat fundament.

Pap. 202 bl. 200 × 145. Cahiers van 10 bl. 2 colommen op elke blz. Nederduitsch. ± 1500. Met roode beginletters enz. In den oorspr., houten, met bruin leder overtrokken stempelband (meerdere kleine stempels). Resten van 1 klamp.

Op f. 1r met veel jongere hand (17/18de eeuw): Praeposit: Coenobij B: M: Magdalenae. 703

Dillenburgsche bibl. (exlibris aan de binnenzijde van den voorband).

Vgl. W. Moll, Johannes Brugman II (Amsterdam 1854), blz. 265; C. Borchling, Mnd. Hss. in Norddeutschl. und den Niederlanden, blz. 253v.

73 Leven van Jezus.

H 9 [Evangeliën-synopsis in 241 hoofdstukken. Fol 1:] Hier beghint dat leuen ende leer ende wercken onse leuen heren ihu xpi ende sijn lijden alsoe alst bescreuen hebben die iiij ewangelisten. [Inc.:] Sancte Johannes ewangelium. 1. capitulum Inn den beghinne was dat woert.

Pap. 181 bl. 213 × 145. Cahiers van 8 en 12 bl. Limburgsch (Maeseyck). F. 181r: Gheeynt Int iaer ons heren M. iiij. C LXXiij. Op sce Martijns octaue. Bidt om gods wille voer die scrijuerse.

Met roode beginletters enz. en eenige versierde beginletters. In een gelijktijdigen houten met bruin leer overtrokken band. Resten van 2 klampen. 704

Uit het S. Agnes-klooster te Maeseyck (bij Flament I, XIV vv., No. 25). — Coll. Maastricht 421.

Vgl. W. Moll, Johannes Brugman II (Amsterdam 1854), blz. 11v, 253v.

71 Bonaventura-Ludolphus, St. Bernard.

H 24 [Leven van Jezus, zonder proloog van den vertaler. F. 1r:] Hier beghint dat prologo vanden ons heren ihu xpi. [Inc.:] Een ander fundement en mach nyemant setten dan dat geset is. — Fol. 1.

B. Dit sermoen scrijft Sonte bernaerdus ende is opten Iersten sonnedach vander aduent. [Inc.:] Huden broeders vieren wi tbeghin der aduenten van welken als oec van anderen hoechtijden die naem seer vierlic ende bekent is. — Fol. 150.

C. Maximus die bisscop in synen seermoen vander aduente. [Inc.:] Ghi weet wael hoe groete blijtscap ende hoe groten toeloep dattet is alsmen enen ghebuertichgen dach des keysers deser werlt vieren sal. — Fol. 154.

d. Een exempel. [Inc.:] Sunte augustinus scrijft inden boeke (156v.) sijnre biecht een exempel dat hier nae volghet

Het waeren twee ionghe rijdders die mitten keyser reden. — Fol. 156.

E. Sunte augustinus in enen sermoen van der aduente. [Inc.:] Min alre liefte brueders bi der godliker ghenaden is nv aenstaende die dach in welken wi die ghebuerte ons heren mit vrouden vieren sullen. — Fol. 157.

F. Op sante andriesdach wt sunte gregorius omelien. [Inc.:] Mijn alre liefste broeders ghi hebt ghehoert hoe totter stemmen eens ghebodes peter ende andries achterlaetende ore netten gheuolghet sijn onsen verloeser. — Fol. 163.

G. Sante bernart in enen sermoen van sante andres. [Inc.:] Ghi hebt ghehoert van sante andries doe hi ghecomen was ter steden daer dat cruce bereit was. — Fol. 166v.

H. Sante bernart scrijft in enen sermoen vander toecoemsten ons heren vanden woerden die onse heer sprect doer ysayam den prophete. [Inc.:] Siet een Ioncfrouwe sal ontfanghen ende wynnen een kynt ende syn naem sal heiten (169r) Emanuel. — Fol. 168v.

J. Sante bernaerts sermoen vander gheboerten ons heren. [Inc.:] God der moegentheit dien dat hi hem seluen vernederden en ghelicde hi hem seluen niet alleen den eertschen lichamen der sterfeliker menschen. — Fol. 171v.

K. Sante bernart in enen sermoen van deser hoechtijt. [Inc.:] Een stemme der blijscap heeft gheludet in onser eerden Een stemme der vrouden. — Fol. 174.

L. Item sante bernarts sermoen vander ghebuerten ons heren. [Inc.:] Uwierhande (lees: Twierhande) manieren van dijnghen broeders aenmerke ic in deser ghebuerten ons heren. — Fol. 176v.

m. Exempel. [Inc.:] Men leest een exempel van eenre sundigher vrouwen die langhe in onsuuerheiden gheleeft hadde, dese ten lesten bij der ghenaden gods oer bedachte. — Fol. 181v.

N. Wt sante maxymus sermoen van sunte steuen. [Inc.:] Die propheete dauid sprect inden salter Duerber is inden aensychte des heren. — Fol. 182.

Pap. 186 bl. 215 × 145. Cahiers van 10 bl. — Het hs. bestaat uit twee deelen: Fol. 1-149 met regels over de geheele breedte der bladzijden, en fol. 150-186 met 2 colommen op elke bladzijde. — Oost-Noord-Nederlandsch. 2de helft der 15de eeuw. Met roode beginletters enz. In den oorspronkelijken houten met bruin leer overtrokken band. Met resten van 2 klampen. 705

Coll. Gerard A 79.

133 **Leven van Jezus.**
D 33 [Opstanding, hemelvaart en uitstorting H. G. in gebeden. F. 1r:] Ene prijsinghe des alre hillihsten leuens ons heren ihu xpi ende sijnre gebenedijder ende alre edelster passien. [Inc. prol.:] Isset dattu begeerste volcomelic ghereyniget te werden van dinen ghebrecken. Wilstu ewelike werden rijck ghemaket in doechden. — [F. 1v:] Hier beghinnen ghebede vanden leuen ende der passien ons lieuen heren ihu xpi om god te dancken voer die gauen die hie den menschen gegeuen heeft. Een gebet dat ons verweect god te louen voer sine guetheit. [Inc. 2r.:] Heere mijn god ic begeer di te lauen want ic kenne mi om di te lauen gescapen te wesen. Doe op mine mont.

Pap. en 9 bl. perk. 350 bl. 47 × 101. Cahiers van 8 en 10 bl. Oost-Noord-Nederlandsch. 2de helft 15de eeuw. Met roode beginletters enz. In een met bruin leer overtrokken stempelband der 16de eeuw. Resten van twee klampen. 706

Coll. Acquoy. — Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 18, Nr. 9.

71 **Lijden Christi e. a.**
H 58 A. Utrechtsche kalender. — Fol. 1.

B. [Overpeinzingen naar aanleiding van Xpristus' passie: XXXIII punten; het begin ontbr. Inc. f. 13r:] swetten hi water en bloet. Och als ic dese groete droefheit. — Fol. 13.

C. Een mynlike becommerynghe. [Inc.:] Wi sullen mercken hoe dat got van ewicheit gerust heeft in hem seluen Ende hoe dat die soon gerust heeft. — Fol. 33v.

D. Inden aduent te yersten des manendaechs. [Inc.:] Siende heb ic gesien die bedruckenis mijns volcs. [Handleiding van devotie voor den tijd van advent tot den „h. drieuoldicheit dach", bevattende een devotie-cursus van het leven van Jesus]. — Fol. 38.

E. Een bereydinge vanden heilige sacrament opten 1. biecht dach. [Inc.:] Bereyt den wech des heren maect recht sin toepade. [Eenige gebeden en overpeinzingen, betrekking hebbend op het H. Sacrament]. — Fol. 169v.

F. Een cledinge vanden mynliken liden ons lieuen heren ihu xpi hier op. [Inc.:] O mine alre liefste vader scepper en here alre dingen ic bekenne my voer di te wesen. Een arm schuldich misdadich versumende ondanckber onreyn stinckende creatuer. — [Hierna allerlei andere gebeden en overdenkingen enz.] — Fol. 190v.

G. Hier begint S. augustinus hant boeck Ende dat yerste cappittel is van der bescouwynghe ons heren I. X. [Inc.:] Want wi inden middel der stricken geset sijn soe verconden wi lichtelic vander hemelscher begeerten. — Fol. 334.

H. Vanden liden xpi opten goeden vrydach. [Inc.:] Als

die suete ihs sijn sermoen gedaen had was hi hem haestende ter passien. — Fol. 360.

J. Hoe hem een geestelic mensche in desen punten onder sueken sal. [Inc.:] Oonder suect v ten yersten mael of gi in uwer begeerten yet meer begeert hebt dan gi van buten in gehorsamheit mit orlof besitten moecht. — Fol. 376.

Pap. 393 bl. 102 × 70. Centraal-Noord-Nederlandsch. 2de helft 15de eeuw. Met roode beginletters enz. In een gelijktijdigen houten, met bruin leder overtrokken band. Resten van twee klampen. 707

Coll. Lupus 106.

133 **Lijden Christi e. a.**

E 3 A. Van den aflaet der regulieren Ende die statien die ons verleent sijn wtten stoel van romen int iaer ons heren xiiij hondert ende LXXXIX op onser lieuer sueter vrouwen lichtmis dach. [Inc.:] Die heilige vader ende paeus van romen Engidius die vierde heeft gegheuen allen regulieren cloesteren onder den capittel van windesem. [Hierbij:] Dit sijn die seuen hoeftkerken ... van romen, — [en:] Van onser lieuer sueter vrouwen psalter. [Inc.:] Soe wie onser lieuer sueter vrouwen psalter alle dage leest. — Fol. 1.

B. Hoe die bermherticheit ende den vrede streden teghen die waerheyt. [Inc.:] O deuote siel denct hoe suetelyck dat den raet gehowden waert in die consistory. — Fol. 11.

C. Hoe haer die siel versincken sal in die godlycke dingen. [Inc.:] Godt scouwende ziel versienct dy diep met alle dynen crachten in den afgrondegen wiel der mynnen. Doer welck dat ewege woort der vaders seluer. — Fol. 17.

D. Hoe maria haer nichte elyzabet visiteerde. [Inc.:] Als die gloriose maget maria vanden heylige geest was vruchtbaer geworden Ende met godteliker. — Fol. 32.

E. Hoe Joseph maria verlaten woude om dat sy bevrucht was. [Inc.:] Die heylige ewangelyst matheus ende die ander (37v) leerres seggen na dat maria den soen gods in horen lichaem ontfangen had. — Fol. 37.

F. Van die geboortenisse onser l. vrouwen. [Inc.:] Als die negen maenden ten eynde gecomen waren ende die tyt des barens quam, omscheen ende omlommerde sancta Anna. — Fol. 41.

G. Hoe ons l. vrou inden tempel gepresenteert werdt. [Inc. 44v:] Als nu maria dit suet lieffelyck kyndeken drie vren out was, soo seede Joachim. — Fol. 44.

H. Hier volcht de ootmoedighe geboorte ons heeren ende van syne ootmoedicheit. [Inc.:] Doen die tyt van IX maenden om gecomen was soo gebode de keyser augustus. — Fol. 57v.

J. Een meditatie van het wterste ordel ende pyn der hellen. [Inc.:] Inden eersten sullen wy ouerdencken die toecoempst des richters in synre mogentheit daer niemant tegen staen en mach. — Fol. 90.

K. Vande Insettinge des eerwerdigen heyligen Sacraments. [Inc.:] Doe onsen heer ginck sitten ten taeffelen als een milde werdt met synen discipulen soo werdt hy so vierich. — Fol. 96.

L. S. Augustinus seet. [Inc.:] Wie in sijnre wterster noot leecht ende penitentie begeert wy en weygeren. — [En andere uitspraken van kerkleeraars]. — Fol. 132.

m. Een vertooninge des lydens christi. [Inc.:] Onse lieue heer vertoonden eenen lieuen vrient datter traenen die hy storten van synre gebuerten totten wtganck syns geests dier waren. — Fol. 134.

N. Hier begint een seer deuote oeffeninghe vander Werdiger Passien ende lyden ons liefs Heren Jesu Christi zeer profytelyck om te dagelycx daer in te mediteeren. [Inc.:] Augustinus die heylige vader scryft vander passien ons heren Jesu Christi dat die heylige wonden Christi zijn. [Gebedserie met inleiding.] — Fol. 135;

O. Dese puntengens syn genomen utter heiliger scrichften. [Inc.:] Ende al viel een mensche wt cranchei in sunden die dootelick waren. — [Eindigt fol. 186 midden in een zin; dan:] Sancte bernardus seit o hoe groet is die bermherticheit ons lieuen heeren. — [187:] ... Hier beginnen goede punten. [Inc.:] Dat ierste punt is dat onsen lieuen Heer behaechlyker is dat een mensche sucht. — Fol. 185v.

P. Een meister screeft eenre Ionkfrouwen dese epistel Laet achter dattu ten lesten. [Gevolgd door andere uitspraken van kerkleeraars]. — Fol. 188v.

Q. Een suuerlick deuoet ghebet Dat onse lieue heer ihu xpu seluer enen deuoden mensche gheopenbaert heeft En is seer nvt ghelesen alle menschen. [Inc.:] O mynlicke suete goedertieren vader heer ihu xpi ick beueel my v huyden. En in der vren myns doots myn arm siel in uwen uaderlyken handen. — Fol. 191.

r. Dit is een alten sconen beuelinghe en is alte goet ghelesen en begaeft met veel aflaet Met aendachten En betrouwen leest. [Inc.:] Ik beuel my die mogentheit des vaders Die wysheit. — Fol. 194.

s. Dit ghebet plach maria madelena te lesen alle dach gebet. [Inc.:] Die wysheit gods sy in mynen hoeft Die name des heren sy in mynen monde. — Fol. 195v.

T. Soe wie dit ghebet leest met begertten En met ...

O heer hemelsche vader doer dat heilige gebet dat dyn lief soen dede. — Fol. 196v.

U. Dit gebet heeft gemaect sce augustynus ... O heer ihu xpi ic danck dy Dat ick in den korsten geloue en enen korsten leuen ben. — Fol. 200v.

V. Dit gebeth maeckten Sce Augustynus Die heilige leerre doen hi soude steruen met groten begerten. [Inc.:] O myn scepper my verlosser myn ontfermherticheit en myn toevlucht. — Fol. 203v.

W. Soe wie dit gebet alle sonnedach ynnichliken leest met berouwnisse van herten ... [Inc.:] O heilige mertelaer Sce herassimus Die opten sonnendach god geoffert wordste [Met versikel en collect]. — Fol. 205v.

x. Sce gregorius siet alle dinc neemt verduldelycken want Du en weetste niet die verholentheit gods wt wat liefden hyt v toe seint voor v best. — Fol. 207v.

Y. Doe die paus sce Siluester In synen sterfdach lach Doe quam tot hem een heilige vrouwe ... doen leerden hy der vrouwen En gaf huer deze drie pr nr ende 2 aue maria ... Doe quam een engel en sprac tot hem dat aflaet dat ghy gegeuen hebt dat heeft god self gedubbeleert in drie dagen pr nr Dat yrste pater noster en aue leest voer een crucefix Dien wil ick louen met seuen gauen. Die ierste is ick wil syn behueder syn te water of te lande ... O lieue heer ihus xpus een scepper en een verlosser alle der werelt. — Fol. 208.

z. Is lyden vrucht soe truer ick selden lyden is groote pyn als god wil dan salt vrucht syn wie hem in lyden can verblyden Die is blyde tot allen tyden versint eer ghy begint. — Fol. 211v.

AA. [Inc.:] O heer aen siet ons armoede en aleyndege bangicheiet en tribulacien die. — Fol. 212.

BB. Hier beginnen die pr nr die men leest voer die sielen omden kerchof. [Inc.:] Dat eerste pr nr offer ick v lieue heer ter eren uwes heiligen leuens En uwer heiliger wanderinge. — Fol. 219.

cc. Item met desen drie nauolgenden pr nr offert men dit voergaende gebet op voer die sielen. [Inc.:] Dit ierste pr nr offer ick v lieue heer Der krachten En der mogentheit en der glorien uwer verrisenissen. — Fol. 222.

DD. Hier begint een gebet en is om synre weerdicheit gheheiten dat guldenen gebet daer men een siel mede verlost binnen xxx dagen. [Inc.:] O ontfruchtsaem en verscrickelyke god Dien die engelen ontfruchten. — Fol. 223v.

EE. Hier begint een suuerlick ghebet tot onser lieuer

vrouwen maria En soe wie dattet aendachtelycke leest En sal niet ongetroest van huer scheyden. [Inc.:] O god gruet v maria Joffrouwe alder joffrouwen conynge Der engelen. — Fol. 225.

FF. Een mensche en mach uver meer comen in soe groten anxt ... Leest hy dese drie pr nr. ... [Inc.:] Inder gedenckenisse des gruwelyken anxts die ons (229v) lief heer had voer den bitteren doot. — Fol. 229.

gg. Ons lief heer openbaerden op een tijt Sce gregorius ... drie pr nr en aue maria ... [Inc.:] Dat yerste pr nr en aue ma lese ick lieue heer ter eren en ter werdicheit Dyns heiligen bespogenen aensichs. — Fol. 230v.

HH. Die dit gebet leest voer een belt van onser lieuer vrouwen ter noot met iij pr nr met deuocien syns herten en aendachten die verdien LXXXM jaer aflaets. [Inc.:] O fonteyne der gen[ade] ick offer dy dit ghebet Inder Eren des inwendegen rouwen en Druckx ws moederlyken herten. — Fol. 231v.

JJ. [Over de letters boven het Kruis en de kerk van het H. Kruis te Rome. F. 234, een halve blz. opengelaten, dan:] tytel Ons heren in drie spraken die pylatus scref en deden setten bouen dat cruce. — Fol. 234.

KK. Dit gebet leeden een Engel eenre ioffrouwen en hy seiden huer also dick als syt lase dat sy hebben soude XL (238v) duysent jaer aflaets en datter ... [Inc.:] O du alder suetste mynlike En lustelycste En alre begerlyckste eerlyckste suetste Maria O scoon rosege bloem maria. — Fol. 238.

LL. Hoe goet dat is Dat is hem een mensche dickwil oeffent in die passe ons lieuen heren ihu xpus. [Inc.:] Gheen oeffeninge en is god behageliker of den mensche saliger dan Die passie ons heren. [Met versikel en collect.] — Fol. 240.

MM. Hier beghint die h. cruys ganc ons heeren die alle korsten menschen gherne sullen gaen ... [Inc.:] Als ons Lieue Heer Ihs is ghegaen met synen dicipelen In dat auontmael totten garde om sijnen Hemelschen vader aen te beden. — Fol. 246.

Pap. 251 bl. 93 × 72. Fol. 1-10: ± 1500, de rest door eenige verschillende personen in de 16de eeuw. Cahiers van 8 bl. Zuidnederlandsch. Met roode beginletters enz. In een lederen band der 16de eeuw. 708

Coll. Acquoy. — Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 14, Nr. 12.

133 **Leven en lijden O. L. H.**

E 1 Hier beghynnen seer ynnighe ghebede vanden leuen ende lyden ons lieuen heren Die ghemaket heuet die hillighe abt ende hoeghe honich leerre sce Bernardus want hie was een

bernende vwure. [Inc.:] Here myn god ic begeer w toe lauen ende toe dancken want omme w toe lauen toe dancken Ick my bekenne gheschapen ende ghemaket toe wesen. [Leven en passie van Jezus Christus, grootendeels in gebeden, van verschillenden oorsprong].

Pap. 379 blz. 133 × 98. Cahiers van 8 bl. Oost-noord-nederlandsch. 1ste helft 16de eeuw. Met roode beginletters enz. In een jongeren band. Rood op snee. 709

Achterin: Handschrift 1480 — Willem Hekking 1887. — Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 13, Nr. 10.

133 **Leven van Jesus in gebeden.**

E 2 A. [Inc.:] O mijn heer ende mijn god mijn vader ende schepper van alle creatueren. Doen die Enghelen waeren gheuallen wt v Goddelijcke glorie soe hebdij die weerelt. — Fol. 1.

b. [Inc.:] O mijn heere ende mijn Godt mijn vader ende mijn schepper van heemelrijcke ende van eertrijck: ende alle dat daer in is. Ick dancke v met al soe veel loofs ende eeren. — Fol. 3.

c. [Inc.:] Ic dancke v o eenighe almachtighe godt dat ghij mij gheschaepen ende ghemaect hebt: nae v goddelijcke beelde. — Fol. 4.

d. [Inc.:] O Iesu des leeuende godts die wt den wille dijns vaders medewerckende den heylighen gheest: van den schoote des selfs dijns vaders. — Fol. 5.

e. [Inc.:] O heere Iesu Christe die leeuende gods soone die Johannem Baptistam verlichtes. — Fol. 6.

f. [Inc.:] Ic dancke v ende looue v hondert duijsent fout. O hemelsche vader dat u eenighe soon door liefde ws heylighen gheestes. — Fol. 8.

g. [Inc.:] O hemelsche vader Ick danck v met mijnder hertten ende mijnen monde dat ghy uwen eenighen soon: door die liefde dijn heijlighen geest. — Fol. 9.

h. [Inc.:] O aldergoedertierenste Iesu die vander maeghet ghebooren ten lande van Egipten. — Fol. 12.

j. [Inc.:] O heere Iesu Christe die noch een cleyn kindeken biste veruolginghe. — Fol. 13.

k. [Inc.:] O aldergoedertierenste Iesu die Lazarum vanden vierden daghe stinckende. — Fol. 14.

l. [Inc.:] O heere du hebbes ghedaen een ghemeijn teeken der glorien als du voer ses daghen. — Fol. 15.

m. [Inc.:] O here du hebbes ghedaen een ghemeijn teeken dijnre vreesen alstu met eender gheeselen. — Fol. 16.

n. [Inc.:] O here Iesu Christe die te vespertijde ghedaen hebbes dijn leste auontmael. — Fol. 17.

o. [Inc.:] O saechtmoedighe Iesu exempel der waerachtigher ootmoedicheit: die ghewasschen hebbes die voeten dijnre discipelen. Ick bidde dij heere. — Fol. 19.

p. [Inc.:] O here Iesu Christe die in den strijde der doot water ende bloet ghesweet bebbes. — Fol. 20.

q. [Inc.:] O here wt die groote bangicheijt comende soe spraectij tot uwen discipulen. Staet op ende laet ons hem teghen gaen. — Fol. 22.

r. [Inc.:] O heere der heeren hoe werdij nv inder duijster nacht om die liefde van mij voer Annas presentie gheleijdt. — Fol. 23.

s. [Inc.:] O heere Iesu Christe een vader der bermherttichheit die wt soeter saechtmoedicheijt. — Fol. 25.

t. [Inc.:] O soete ende ghebenedijde Jesu die Ioseph ghestercket hebt. — Fol. 26.

u. [Inc.:] O bedructe moeder ende maghet Maria een dochter des almachtighen vaders een moeder des soons gods ende een bruijt des heijlighen gheest wiens ghebenedijde moederlijcke hertte dat swaert des rouwen heeft doorsteeken. — Fol. 28.

v. [Inc.:] O ghebenedijde Iesu wiens goddelijcke ziele doen sij ghescheijden was. — Fol. 29.

w. [Inc.:] O ghebenedijde soete here Iesu Christe een enighe soeticheijt mijns leeuens die de banden des doots. — Fol. 31.

x. [Inc.:] O ghebenedijde heere Iesu Christe een eenighe soone des vaders die nae v verrijsinghe. — Fol. 32.

y. [Inc.:] O aldergoedertierenste heere O aldersoetste meester alle mijn liefte alle mijn begheertte. — Fol. 34.

z. [Inc.:] O ghebenedijde Iesu die nae dat ghij verresen waert uwen discipulen gaende in Emaus. — Fol. 35.

aa. [Inc.:] O heere Iesu Christe die dij ghetoont hebbes Tomaes twijfelende. — Fol. 37.

bb. [Inc.:] O Iesu hooghe croone die vanden dooden verrijsende opgheclommen biste. — Fol. 38.

cc. [Inc.:] O alderliefste Heere noch inder nacht soe hebben sij met grooter wreetheyt. — Fol. 40.

dd. [Inc.:] O heere der heren doen gaeuen v die wrede heeren den boozen knechten. — Fol. 41.

ee. [Inc.:] O heere Iesu Christe die van Caijphas huijs ghebonden met groter spijticheit wordt geleijdt. — Fol. 43.

ff. [Inc.:] O Iesu die met een wit cleet in spotte ende schimp van Herodes als een dwaes. — Fol. 44.

gg. [Inc.:] O mijn alderliefste here nv hebben zij v een swaer cruijs op u eerwaerdighe schouderen gegeeuen. — Fol. 46.

HH. [Inc.:] O bloedige naecte Jesu die eer dat ghij ghecruijst wordet woudet naect gemaect worden. — Fol. 47.

JJ. [Inc.:] O Heere Iesu Christe des leeuende godts soone die drij daghen. — Fol. 49.

kk. O goede Iesu die vanden gheest geleijdet in der woestijnen vastende XL dagen ende XL nachten. — Fol. 50.

ll. [Inc.:] O Heere doen ghij wederom tot Pylatum quampt soe heeft hij die sententie ghegeeuen. — Fol. 52.

MM. [Inc.:] O lieue here Iesu Christe nv hebt ghij v eerwerdighe hooft te voren gegeeuen. — Fol. 53.

nn. [Inc.:] O soete Iesu wat hebbet ghij doch ghedaen dat v geweyghert is goeden dranck. — Fol. 55.

oo. [Inc.:] O doorghewonde bloedighe Iesu die om mijnen wil inden cruce soe deerlick. — Fol. 56.

pp. [Inc.:] O Heere Iesu Christe een geeuer der gaeuen die in die ghedaente des viers. — Fol. 57.

QQ. [Inc.:] Alder goedertierenste here die bij ongheметender lijdsaemheijt dijnre goetheyt. — Fol. 58.

rr. [Inc.:] Men leest dat was een weerlick mensche. Ende die plach die heijlighe vijf wonden ons liefs heeren Iesu xpi te eeren. — Fol. 60.

SS. Pater noster Aue Maria. [Inc.:] Lof ende dancke sy o alderliefste heere Iesu Christi hondert duijsent werf voer die alder heylichste wonde dijnre weerdiger rechterhandt. — Fol. 61.

TT. Pater noster Aue. [Inc.:] O lieue here Iesu Christe des leeuende gods soone deze vijf pater nosters offer ick v. Ende de vermaninghe. — Fol. 68.

Pap. 70 bl. 97 $\times$ 70. Vlaamsch. $\pm$ 1530. Met roode beginletters enz. 33 miniaturen. In een gelijktijdigen bruin lederen band met eenig goud. 710

Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 13, Nr. 11. — Zie boven Nr. 383.

130 **Passio.**

E 3 A. Initium sancti euangelij: secundum Johannem Gloria tibi domine. [Inc.:] In principio erat verbum et verbum erat apud deum. [Met antiph., versus, resp. en oraties, gevolgd door de gewone sequentiën uit de andere Evangeliën]. — Fol. 1.

B. Passio domini nostri Jesu Christi secundum Johannem. [Inc.:] In illo tempore. Egressus est dominus iesus trans torrentem cedron vbi erat hortus. — Fol. 5.

c. Oratio. [Inc.:] Deus qui manus tuas et pedes tuos. [Breekt midden in een zin af]. — Fol. 10v.

D. Sequitur officium de conceptione beate marie virginis

ad matutinas. [Inc.:] Domine labia. [Het slot van het Completorium ontbr.] — Fol. 11.

E. [Vigiliën: Gedeelte van het eind der 1. nocturn tot het eind der lectiones. Inc.:] Domine quando veneris iudicare terram vbi me abscondam. — Fol. 15.

F. In comendatione animarum. [Inc.:] Responsorium. Subuenite sancti dei occurrite angeli domini suscipientes animas eorum. — Fol. 24.

Perk. 32 bl. 227 × 162. 1ste helft 16de eeuw. Vlaamsch. Met roode opschriften enz., 1 miniatuur, versierde beginletters en randversiering (in goud en kleuren) ged. in lateren stijl. In een jongeren fluweelen band. 711

Coll. Lupus 45. — Zie boven Nr. 384.

70 **Passio.**
G 29 Appendix ad Christi domini nostri Passionem [10 hoofdstukken. Inc. f. 2r.:] Quoniam hec que sequuntur tum ad Euangelice Historie declarationem.

Pap. 6 bl. 195 × 149. 17de eeuw. — Fol. 1r. is met iets jongere hand boven den titel geschreven: Tractatus R. P. Joannis Parys. Soc.tis Jesu. 712

70 **Jordanus van Quedlinburg.** Hier beghinnen die LXV artikelen
H 34 vander passien ons heren ihu xpi. [Inc.:] Inspice et fac secundum exempler quod tibi monstratum est in monte Exodi XXV. Sieh inwaerts ende doch naeden exemplar dat di opten berch is bewijst is. Cristus is inder heiligher scrifturen ghehieten een berch.

Perk. en pap. 128 bl. 204 × 143. 3 cahiers van 8 bl. perk. (f. 1-24), 8 cahiers van 10 bl. waarvan het binnenste en buitenste dubbelblad perk., overigens pap. (f. 25-104), 2 cahiers van 10 bl. en 1 van 4 bl., waarvan het binnenste dubbelblad perk., overigens pap. (f. 105-124 en 125-128).

Hollandsch. — F. 128r: Gheeyndet int Jaer ons heren MCCCCXXXiiij op sinte peters auent ad cathedram per manus Jacobi fily Johannis in anno suo XVij. — Met roode beginletters enz. en 1 blauwe beginletter. In een jongeren halflederen band. Op de recto-zijde van het perk.-blad vóór f. 1 in gelijkt. hand: Dit boec hoert den susteren van sinte katherinen conuente wonende toe leyden in jans volsteghe. — Op een der papier-bl. vóór het hs. in een weinig jongere hand: Dit boeck is den susteren to wesel vpper mathena to marien gaerde. — Op de verso-zijde van het perk.-bl. vóór fol. 7: Tsinte Aechten te Delft 1537. — Voorin het hs. op een pap. bl. Ex Libr. Ms. C. v. Alkemade — P. van der Schelling. 713

Coll. Visser 205.

75 **Bonaventura-Ludolphus.**
G 12 [Laatste gedeelte van de meest verbreide vertaling. Inc.:] Hoe die ioden onsen here wolden stenen doe hi opgheghaen was ter hoechtijt der wyinghe des tempels in iherusalem. [Inc.:] Et was hoechtijt der wyinghe des tempels in iherusalem ende et was winter. Ende toe deser feesten.

Perk. 95 bl. 177 × 123. Oost-noordndl. Op het blad vóór f. 1r.: Dit boec hoert den susteren buten vorster poerten te witen huys. Midden 15de eeuw. Met roode beginletters enz. In een jongeren halfleeren band. 714

Coll. Bogaers.

133 **Passie.**
E 4 A. [Het eerste deel van den proloog ontbr., inc. f. 1r. midden in een zin:] beweecht te werden in dynre cameren Ende suetelicken te weynen.... [Fol. 2r. inc.:] Hoe dat onse lieve here Ihus xpus op enen ezelynnen reet in Jherusalem opten palmsondach ende vort vanden maendaech dijsdach ende goensdach. [Inc.:] Doen die. tijt nakende dat onze here die werelt verlossen wolde. — Fol. 1.

B. Dat prologus vander navolgender epistelen van eynen geistelicken leuen. [Inc.:] Vrede blijtscap ende ewich' leuen Eersammige ende gemynde suster dat ghij van mich begheert dat ich v scriuen soude sommige goede geistelicke puncten. — Fol. 192.

Pap. en 2 dubbelbladen perk. (f. 2 en 7, 192 en 201). 351 bl. 91 × 65. Cahiers van 8 bl. Zuid-Limburgsch. 2de helft 15de eeuw. Met roode beginletters enz., beginletters in kleuren en eenige eenvoudige randversiering. In een jongeren halfledereu band. 715

Coll. Acquoy. (Verslag K. B. 1897, blz. 16, No. 13).

73 **Passie.**
H 8 [Inc.:] Alle dieghene die mynne hebben van dat liden ons heren te horen die soelen horen syn op doen te verstaen die dinghen.

Pap. 190 bl. 221 × 145. Cahiers van 12 bl. Limburgsch. Midden 15de eeuw. Met roode beginletters enz. In den oorspr. houten, met bruin leder overtrokken band. Resten van 1 klamp.

F. 190v: dyt boeck hoert toe den regularissen int besloten cloester by maeseyck. 716

Coll. Maastricht 420. (Flament, Catalogus I, blz. XIV, Nr. 24).

Verg. het boekje, in de 15de eeuw gedrukt, „Van dat liden ende die passie ons Heren" (Campbell, Annales 1163-1168) en „Dat lyden ende die passie ons heren Jhesu Christi. (Uitgegeven door A. Holder: Bibl. v.mnl. letterkunde, Groningen 1877); maar deze werkjes zijn beknopter.

131 **Passie.**
H 17 Hier beghynt die passie ons heren ihu xpi myt eenre corter glosen. [Inc. f. 2r:] Hoc sentite in vobis quod et in xpo ihu. Dese worde bescruet [sic] ons die heylige apostel sunte pauwels ende syn aldus voel ghesproken in duytscher talen.

Pap. 35 bl. 131 × 99. Oostndl. 2de helft 15de eeuw. Met roode beginletters enz., één beginl. met roode penversiering. — In een jongeren zwartlederen band. 717

Geschenk van M. A. J. Bakhuizen.

73 **Passie.**
G 34 [Inc.:] Extendit manum et arripuit gladium ut inmolaret filium suum Genesi capittelo decimo octauo Hi reykede wt die hant ende toech dat zwaert dat hi offerde den soen. — Augustinus seit Cristus nam an hem al onse ghebreke.

Pap. 55 bl. 206 × 140. Hollandsch (wsch. Weesp). Midden of 2de helft 15de eeuw. Met roode beginletters. In modernen band. 718

Coll. Weesp 39.

71 **Passie.**
H 57 A. Hier beginnen die vier passien ons heren Ihu xpi opten hogen palmen sonnendach S. matheus bescryvet die passie in sijn XXiij capittel. [Inc. f. 1r:] In dien tiden seide Ihs sinen discipelen Ghi weet dat het na twie dagen paesschen is. [Passie naar de 4 evangelien van Palmzondag, Dinsdag, Woensdag en Vrijdag der passieweek; na elk een goede lezing of exempel]. — Blad vóór fol. 1.

B. Hier begint den dienst van onser vrouwen lichtmis. [Inc.:] Die heer si mit di Ende mit dijn geest — Dns vobiscum et cum spiritu tuo O heer wi bidden di leer dijn volc. — Fol. 45.

C. Hier begin den dienst van palmen dage. — Der palmen telgen jnt middel geset sel die priester eerst benedien dan sout ende water dan sinctmen Osanna. [Inc.:] Wy bidden di dauidszoen behout ons Gebenedijt is hi die comet in den naem des heren. — Fol. 51v.

D. Hier begint dat ambocht vanden goeden (65r) vrydach. [Inc.:] In haerre bedroefnis sellen si vro opstaen tot mi. — Fol. 64v.

E. Hier begint den dienste uan paesauont Ten eersten slaetmen dat vuer wten steenen ende het wort gebenedijt mit desen orasien Dne sancte. [Inc. 76r:] Geilige heer almachtige vader ewich god In dinen naem. [Aan het slot eenige kleine stukken voor Paaschdag.] — Fol. 75v.

f. Onser vrouwen lof aue regina celorum aue dne [sic] angelorum. [Inc.:] God gruet v coninginne der hemelen. — [Met 3 vaersen op aue regina celorum]. — Fol. 87.

G. Onser vrouwen lof aue maria genetricx. [Inc.:] Gegruet bistu maria goedertieren winster vol gracien. — [Met 3 „vaersen" hierop, dan 3 „vaersen" op regina celi letare, 3 op regina cely [letare?], 3 lessen op r. c. l., 3 vaersen op id. enz. enz.]. — Fol. 87v.

h. Onser vrouwen lof quam pulcra es. [Inc. 95r:] O hoe suuerlic ende schoen bistu O alre liefste. [3 stukjes met vaers en colect]. — Fol. 94v.

J. Een schoen gebet hoe dat god schiep hemel ende aerde dat meer ende alle ander dingen VIIJ d. [Inc.:] O almachtige ewich god O heilige drieuoudicheit. — [Gevolgd door gebeden naar aanleiding van het paradijsverhaal]. — Fol. 96.

K. Hier beginnen die seven woerden die onse here sprac anden cruus dat eerste woert gebet. [Inc.:] Hhere Ihesu xpe een vader der barmharticheit Die wt soeter sachtmoedicheit uwer godliker harten. [Gebed op het 6de woord ontbr.] — Fol. 108.

l. Een gebet vander oplukinge der syden ons heren Ihesu xpi. [Inc.:] O soete gebenedide Jhesu du woutste na dat ghi uwen geest gegeuen hadtste. — Fol. 116.

M. Hier beginnen die seven ween onser lieuer vrouwen Die 1 wee. [Inc.:] Weest gegruet o alre wtvercorenste moeder ende maget maria. — Fol. 117.

N. Een gebet op die seuen ween van onser lieuer soeter vrouwen. [Inc.:] O bedructe moeder ende maget maria. Een dochter des almachtigen vaders Een moeder des zoens. — Fol. 125v.

O. Dit is een deuoet gebet daer een mensche in beclaeget Ende belijt voer gode sijn sondighe leuen Ende sijn uersuymenissen ende verloren tijt. Oracie. [Inc.:] O goedertieren heer Ihu xpe ontfarmhartige god heer jhu xpe Ic onwaerdige sondaer buge uoer v die knyen mijns harten. — Fol. 128.

P. Een deuoet gebet tot onsen heer Ihesum xpm dagelicx te lesen. [Inc.:] O almachtich ewich god goedertieren barmhartige uader ontsienlike rechter. — Fol. 132.

q. Leringe. [Inc.:] Ddie heidensche meester Epicuerius seit Soe wie waerachtige rijcdom .... Die wyse man Dat gout ende suluer wort geprouet. — Fol. 135v.

R. Hier begint onser lieuer vrouwen souter die eerste crens van der geboerten ons heren. [Inc.:] God gruet v

waerde reyne maghet maria conyngynne des hemels Die vanden propheten. — Fol. 135v.

S. Hier begint die anderde crens vander passien ons heren pr. nr. [Inc.:] Die van di sijn bedroefde moeder scheide ende ginc tot sinen auontmael. — Fol. 143.

T. Hier begint die derde crens vander verrijsenis ons heren Jhu xpi pater noster. [Inc.:] Wes alre heilichste ziel nedervoer ter hellen mit groter claerheit. — Fol. 150.

u. Een deuote opofferinge op onser vrouwen souter. [Inc.:] O alre soetste ende alre minlicste heer ihu xpe Ic loue v. Ic danc v Ic gebenedie v ic glorificeer v. — Fol. 157v.

V. Sinte peters kerc inganc. [Inc.:] O heer in die menichuoudicheit uwer ontfarmharticheit zo sel in dinen huus gaen. [Gevolgd door:] Sinte pouwels kerc (f. 163), — Sinte lauwerencius kerc inganc (fol. 166), — Onser vrouwen kerck (fol. 169), — Des heiligen cruus kerck inganc (fol. 172v), — Sinte Jans kerck inganc (fol. 176). — Tot sinte sebastiaens kerck (fol. 179). — Fol. 159.

W. [Inc.:] Pater nr Item XLC waerf buychde ihs syn gebenedide knyen binnen XL dagen ende nachten (7 stukken). — Fol. 183.

X. Hier beghinnen die stacien op een yegelic dach als die paus misse heeft naden omme loep des jaers Ende een yegelic mensche machger mit sijn gebede ende gedachten oetmoedelicken gaen mit vijf pr nr ende aue maria of mit dat hem god int hart geeft. [Inc.:] Item des eersten sonnedaechs inden aduent tot onser vrouwen. — Fol. 184r.

Pap. 189 bl. 139 × 100. Hollandsch. ± 1500. Met eenige roode en eenvoudig versierde beginletters. In den oorspronkelijken met bruin leer overtrokken stempelband. Een klamp en resten van een tweede.

Op de blz. tegenover fol. 1: Dyt boeck hoort toe neeltgen iacopsdochter .... 1379 [lees: 1579?] den 10 december. 719

Aangekocht 1830 op auctie J. W. v. Leeuwen. — Zie boven Nr. 364.

73 **Passion.**

E 6 A. La passion de nostre seigneur Jhesu crist en francoys [Titel f. 59r; inc. f. 1r:] A la loange de dieu et de la vierge souueraine et de tous sains et saintes de paradis Et Noble dame Madame Marguerite de prie prieuse de la ferte a fait Escripre ceste passion de ihus nostre sauueur En francoys Sans y adiouster mouralites histoires exemples ou figures lan mil CCCCLXX prenent mon commencement de la suscitacion dum ladre pource que ycelluy miracles auec les autres. — Fol. 1.

B. Sensuivent les miracles et la vie de saincte Marie

Magdalaine. [Inc.:] Marie magdalaine fut surnommee de magdalon le chastel et fut nee de tres nobles parens. — Fol. 59v.

Pap. 67 bl. 267 × 204. Fransch. 1470 (zie boven). Met roode beginletters enz. In 18de-eeuwschen roodleeren band met goud (Crevenna). Verguld op snee. 720

Catalogue-Crevenna in 8°, IV (Amsterdam 1789), blz. 48, No. 5899. — Coll. Romswinckel.

75 **[Jacques Sirmond?]** In Lucem redeunt Consecrata militanti
F 11 Ecclesiae, Triumphantique, permagna Status Apostolici Monimenta: Renouatis, in Christiano Orbe, Sanctorum Apostolorum laboribus. · et trophaeis. — [F. 2r:] De consecrata terris, coeloque, Status Apostolici Magnitudine. — Totius operis Prolusio. [Inc.:] Errat profanus scriptor, dum magnas vrbes, magnos populos, magnos reges, aeternos proclamat. [Prolusio + 8 boeken + epilogus].

Pap. 455 bl. 256 × 187. 17de eeuw. In een papieren omslag (gelijktijdig). Hierop: manu P. Sirmondi scripta [Jacques Sirmond, wellicht de auteur?] Op elk cahier: Paraphé au desirs de l'arrest du 5. juillet 1763 (ondert.:) Mesnil. 721

Coll. Visser 15.

3. VITAE SANCTORUM.

71 **Vitae** S.S. Richarii, Fursei, Hugberti, Lamberti.
H 66 Perk. 122 bl. 142 × 110. 10de eeuw. Met versierde beginletters. 722
Coll. Lupus 46-49. — Vgl. Cat. cod. hagiogr. bibl. Hag., blz. 51, n. 22. (Exc. ex Ann. Boll. t. VI, 1887).

70 **Vitae** Sanctorum.
H 50 Perk. 143 bl. 205 × 133. 10/11de eeuw. 723
Coll. Lupus 53. — Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 48, n. 21; en H. J. Lawlor, The manuscripts of the vita S. Columbani (Transactions of the Royal Irish Academy XXXII C), blz. 12, 62, passim en Plate VIII.

70 A. Praefatio b. Calixti papae. — Fol. 1-3.
H 45 B. Translatio b. Jacobi ap. (met bijbehoorende stukken). — Fol. 3v-17.
C. Miracula b. Jacobi apostoli. — Fol. 17v-52.
D. Pseudo-Turpini Historia Karoli Magni (met eenige bijbehoorende stukken). — Fol. 53-104, 124-126.
E. Vita Amici et Amelii sociorum. — Fol. 105-124.
F. Gesta episcoporum Tullensium seu Leucorum. — Fol. 126v-159.
Perk. 159 bl. 214 × 155. 12de eeuw. Met gekleurde beginletters. 724
Coll. Lupus 92. — Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 46, n. 19.

76 **Historia** V. et N. Testamenti, vitae et martyria Sanctorum,
F 5 alia fragmenta. — Complainte de Jérusalem contre la cour de Rome.
Perk. 45 bl. 255 × 165. 13de eeuw. Met 45 miniaturen. Fransch (St. Bertin). 725
Coll. Lupus 3. — Vgl. Jubinal, Lettres à M. le Comte de Salvandy, blz. 11; en L. Delisle, Mél. de paléographie, blz. 207.

70 A. Passio S. Matthiae. — Fol. 1.
H 41 b. Translatio S. Matthiae. — Fol. 5.
C. Relatio de tribus magis. — Fol. 6.
Perk. 8 bl. 201 × 152. 13de eeuw. Met gekleurde beginletters. 726
Coll. Lupus 2. — Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 44, n. 16.

78 **Vitae** Sanctorum (22 Juli-25 Nov., benevens Leven van S. Ser-
A 31 vatius met diens translatio).
Perk. 374 bl. 476 × 327. 14de eeuw (einde). Met versierde beginletters. 727
Coll. Maastricht 850. — Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 5, n. 1.

129 **Vitae** Sanctorum.
G 3 Perk. en pap. 137 bl. 213 × 145. 15de eeuw (1ste helft). Met versierde beginletters. 728
Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 13, n. 8.

71 **Vitae** Sanctorum.
A 2 Perk. 219 bl. 449 × 315. 15de eeuw (midden). Met versierde beginletters. 729
Coll. Maastricht 851. — Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 11, n. 2.

70 **Passionale** II, pars aestivalis.
E 21 Pap. 332 bl. 290 × 215. Van fol. 152 af geschreven door Petrus Zwaninc (1461). 15de eeuw (2de helft). 730
Coll. Weesp 14. — Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 16, n. 7; H. J. Lawlor, The manuscripts of the vita S. Columbani (Transactions of the Royal Irish Academy XXXII C), blz. 44; en P. J. Blok, Bijdr. v. vaderl. Gesch. en Oudheidk., 4e R., III, blz. 9.

70 **Vitae Sanctorum.**
H 49 A. Vita S. virginis Katherinae de Senis. — Fol. 1-30.
B. Vita S. Mariae de Oegenes a patre Jacobo Achonensi conscripta. -- Fol. 34-57.
C. Vita S. Elysabeth de Spalbeecq. — Fol. 59-67.
D. Sermo de B. Nicolao. — Fol. 67v-70.
E. Tractatus de VII donis Spiritus Sancti. — Fol. 71-119.
F. Varia. — Fol. 120-128, 149-153, 213-214.
G. Sermones facti per magistrum W. Bloc ad clerum Trajectensem. — Fol. 128-138.
H. Sermones magistri Nicolai Orem. — Fol. 139-149.
J. Tractatus de decem preceptis. — Fol. 154-213.
Perk. en pap. 216 bl. 214 × 142. 15de eeuw. 731
Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 47, n. 20; en Meinsma, Middeleeuwsche bibliotheken, blz. 316.

73 A. **S. Gregorius.** Dialogorum libri IV. — Fol. 1.
G 7 B. **Vita** S. Catharinae. — Fol. 74v.
C. **Ortus** et origo de S. Barbara. — Fol. 78v.
D. **Bonaventura**. Centilogium. — Fol. 85.
E. **Sermo** in dedicatione ecclesie. — Fol. 127v.
Pap. 130 bl. 211 × 145. 15de eeuw (2de helft). 732
Coll. Weesp 11. — Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 16, n. 6.

70 E 3 A. **Jacobus de Voragine.** Legenda aurea. — Fol. 1.
b. **Vita** S. Amoris. — Fol. 270v.
Perk. 271 bl. 274 × 181. 15de eeuw (1ste helft). — b. is in 1478 bijgeschreven. 733
Coll. Maastricht 376. — Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 13, n. 3.

73 F 21 **Jacobus de Voragine.** Legenda aurea.
Perk. en pap. 236 bl. 207 × 142. 15de eeuw (midden). 734
Coll. Weesp. — Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 36, n. 8 noot.

73 E 32 **Jacobus de Voragine.** Legenda aurea.
Pap. 309 bl. 275 × 205. 1469. 735
Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 44, n. 15 noot.

73 G 10 **Jacobus de Voragine.** Legendae aureae pars hiemalis.
Perk. 171 bl. 217 × 158. 15de eeuw (midden). 736
Coll. Weesp 15. — Cat. cod. hagiogr., blz. 36, n. 8 noot.

73 F 20 A. **Jacobus de Voragine.** Legendae aureae pars aestivalis. — Fol. 1-201.
B. **Cronica** Martiniana pulcris addicionibus ornata (Schepping-Hadrianus). — Fol. 204-250.
C. **Sermones.** — Fol. 252-312.
312 bl. 209 × 144. 16de eeuw (begin). 737
Coll. Weesp. — Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 36, n. 8 noot.

71 H 10 **Docora** sacri ordinis Cartusiensis.
256 bl. 193 × 151. 17de eeuw (1ste helft). 738
Coll. Gérard. — Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 43, n. 14.

75 E 17 **Jacobus de Voragine.** Heiligenlevens uit de Legenda aurea, Nederlandsch.
Pap. 184 bl. 252 × 191. 15de eeuw (2de helft). 739
Coll. Bogaers. — Vgl. C. H. Ebbinge Wubben, Over mnl. vertal. v. het O. T., 's-Grav. 1903, blz. 107, noot 1.

133 E 6 **Jacobus de Voragine.** Heiligenlevens uit de Legenda aurea, Nederlandsch.
Pap. 265 bl. 214 × 145. 15de eeuw (2de helft). 740
Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 17, n. 10. — Vgl. Ebbinge Wubben, t. a. p., blz. 107, noot 1.

73 D 9 **Jacobus de Voragine.** Legenda aurea, Zomerstuk, met aanvullingen, Nederlandsch.
Perk. 261 bl. 326 × 227. 1450. Met versierde beginletters en randversiering. 741
Vgl. C. G. N. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 34; Ebbinge Wubben, t. a. p., blz. 107, noot 1.

78 **Jacobus de Voragine.** Legenda aurea (tot S. Christina, 24 Juli),
F 1 Nederl. vertaling.
Pap. 205 bl. 287 × 208. Midden 15de eeuw. Met versierde beginletters. 742
Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1906, blz. 17, n. 21.

75 **Jacobus de Voragine.** Legenda aurea, zomerstuk, Nederl. vertaling.
E 16 Pap. 207 bl. 295 × 213. 1465. 743
Coll. Bogaers. — Vgl. C. G. N. de Vooys, t. a. p., blz. 34; Ebbinge Wubben, t. a. p., blz. 107, noot 1.

73 **Jacobus de Voragine.** Legenda aurea, zomerstuk, Nederl. vertaling.
E 33 Pap. 188 bl. 292 × 213. 15de eeuw (2de helft). 744
Coll. Visser 177. — Vgl. de Vooys en Ebbinge Wubben, als voren.

129 A. **Theodericus de Apolda.** Leven van S. Elizabeth. — Fol. 1-48.
G 9 B. **Heiligenlevens** uit het Zomerstuk der Legenda aurea. — Fol. 48-183.
Perk. 183 bl. 189 × 132. 15de eeeuw (2de helft). 745
Verslag Kon. Bibl. 1899, blz. 10, n. 1. — Ebbinge Wubben, t. a. p., blz. 107, noot 1.

131 **Heiligenlevens** en sermoenen ter hunner eere.
G 11 Pap. 213 bl. 213 × 145. 15de eeuw (einde). 746
Verslag Kon. Bibl. 1901, blz. 19, n. 5.

70 A. **Usuardus.** Martyrologium. — Fol. 1-39.
E 4 B. **Necrologium** ecclesiae S. Mariae Tungrensis. — Fol. 40-51.
C. Lectiones in diebus festivis. — Fol. 52-63, 72-74, 122-127.
D. Vitae Sanctorum. — Fol. 64-71, 97-100, 111-115.
E. Liturgica. — Fol. 75-96, 101-110, 117-121.
Perk. 127 bl. meest 290 × 205. 12de-15de eeuw. Met versierde beginletters. 747
Coll. Maastricht 874. — Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 14, n. 4.

70 **Usuardus.** Martyrologium met kalender, Nederl. vertaling.
H 53 Perk. 134 bl. 200 × 140. 1426, met latere aantt. in den kalender. Met versierde beginletters. 748

73 **Usuardus.** Martyrologium, Nederl. vertaling.
G 40 Perk. 62 bl. 194 × 131. 15de eeuw (midden). 749
Coll. Weesp 45. — Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 36, n. 8; Meinsma, Middeleeuwsche bibliotheken, blz. 317.

131 **Martyrologium,** Nederlandsch.
F 24 Perk. 89 bl. 226 × 169. 15de eeuw (2de helft). Met versierde beginletters. Noordnederl. 750
Verslag Kon. Bibl. 1901, blz. 21, n. 6.

133 **Vaderbook.** Nederl. Heiligenlevens.
E 5 Perk. en pap. 277 bl. 212 × 145. 1470. Met gekleurde beginletters. 751
Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 16, n. 15.

70 A. Dat ander boec van die oude vaderen. — Fol. 1-40.
H 39 B. Wechwiser tot den hemelschen Jerusalem. — Fol. 41-196.
Pap. 196 bl. 194 × 140. 15de eeuw (einde). 752
Voor B. vgl. De Vreese, Ruusbroec-hss. II, 1, blz. 488; en Tinbergen, Conincs Summe, blz. 126 e. v.

70 **Heiligenlevens,** gedeeltelijk gerangschikt naar den kalender.
E 15 Zomerstuk, Nederlandsch. 753
Pap. 218 bl. 289 × 207. 1458.
Coll. Maastricht 395. — Vgl. C. G. N. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 15, 168, 384.

133 **Heiligenlevens,** Nederlandsch.
B 17 Perk. en pap. 236 bl. 271 × 204. 1463. 754
Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 15, n. 14.

70 **Heiligenlevens.** Zomerstuk, Nederlandsch.
E 14 Pap. 341 bl. 298 × 212. 1464. Met versierde beginletters.
Coll. Maastricht 396. 755

73 **Heiligenlevens,** Nederlandsch.
H 11 Pap. 285 bl. 211 × 141. 1478. 756
Coll. Maastricht 422.

71 **Legenden** van de H. Maagd, de H. Katharina e. a. met gebeden
H 64 enz., Nederlandsch.
Perk. 216 bl. 106 × 72. 15de eeuw. Met 1 miniatuur en randversiering (± 1500). Vlaamsch. 757
Vgl. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 77.

72 **Heiligenlevens.**
J 26 A. Dat boec vander lelye der reinicheit ghetoghen wt S. Bernaerts boec gheheten van den blomen ghemaect op die woerde Ego sum vitis vera. — Fol. 1-77.
B. Sinte Cecilien legende in duutsche. — Fol. 77-103.
C. Sinte Agnieten legende in duutsche. — Fol. 104-114.
D. Sinte Claren leven in duutsche. — Fol. 114v-157.
Perk. 157 bl. 152 × 108. 15de eeuw (midden). Met versierde beginletters. 758
Coll. Visser 133.

70 **Heiligenlevens,** enz.
H 48 A. Sinte Elizabeth die wedue van Ungheren legende. — Fol. 4-23.
B. Exempelen. — Fol. 24-27.
C. Die historie van die drie coninghen. — Fol. 28-63.

D. Dat vegheuier dat men hiet Patricius uegheuier. — Fol. 64-84.
E. Sente Anthonius legende die heremite. — Fol. 84-95.
F. Die translacie ende die windighe van sente Anthonius legende. — Fol. 96-111.
G. Van ons heren passie. — Fol. 111v-133.
H. Die legende van Judas. — Fol. 133-136.
I. Van Pilatus legende. — Fol. 136-141.
J. Drie Herodessen ende van haer leuen ende hoe si storwen. — Fol. 141v-143.
K. Van Symen magus. — Fol. 143v-145.
L. Die legende van Sinte Jorys. — Fol. 146-149.
M. Van Sinte Julianus leuen. — Fol. 149-152.
N. Van Salomons leuen. — Fol. 152-157.
O. Van een keyserinne van Rome. — Fol. 157-159.
Pap. 159 bl. 200 × 135. 15de eeuw (2de helft). 759
Coll. Visser 208. — Vgl. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 63, 125, 296.

73 **Heiligenlevens.**
H 13 A. Die legende van der heyligher maecht Sinte Barbaren ende voel scoen myrakelen. — Fol. 1-88.
B. Dat leven der heyligher joncfrouwen Sunte Geertruyden. — Fol. 89-121.
C. Dat leven der heyligher ioncfrouwen Sinte Eufraxia. — Fol. 121v-156.
Pap. 156 bl. 206 × 148. 15de eeuw (einde). 760
Coll. Maastricht 425.

70 **Levens** van de H. Maagd, Apostelen en andere Heiligen,
H 40 Nederlandsch.
Pap. 222 bl. 199 × 134. ± 1500. 761
Coll. Visser 205.

71 **Heiligenlevens.**
H 6 A. Legenden betreffende S. Ursula en de 11000 maagden. — Fol. 1-58.
B. Die legende der werdeger ioncfrouwen Sinte Barbaren, [gevolgd door haar translatie en mirakelen]. — Fol. 59-152.
C. Van Sinte Amelbergen. — Fol. 152v-177.
D. Miraculen van S. Katherinen. — Fol. 178-186.
E. S. Dympne legende. — Fol. 186v-207.
F. Nederl. miraculen. — Fol. 207v-219.
G. Die miraculen van S. Pantaleon. — Fol. 220-231v.
H. Die translacie des.... Sunte Augustijn [met exempelen]. — Fol. 232-234.
I. Van S. Maria Magdalena. — Fol. 235-239.

J. Nederl. Heiligenlevens. — Fol. 240-271.
K. Sunte Claren leven. — Fol. 272-298.
L. Leven van S. Rombout, [gevolgd door zijn mirakelen]. - Fol. 299-330.
Perk. en pap. 330 bl. 210 × 142. ± 1500. Met versierde beginletters. 762
Coll. Gérard. — Vgl. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 49, 68, 87, 98, 113, 272, 309.

71 H 8 **Heiligenlevens.**
A. Dat leven der heyligher deernen Xristi IJde van Nijvele, [met mirakelen en een gedicht te harer eere]. — Fol. 1-57.
B. Dat leven der edelder vrouwen van Romen Sinte Paula dat Sinte Jeronimus bescrijft. — Fol. 58-62.
C. Dat leven van S. Marien van Egipten. — Fol. 63-66.
D. Van Sinte Alexio. — Fol. 66v-70.
E. Die legende van S. Xristine. — Fol. 70v-72.
Pap. 72 bl. 186 × 128. ± 1500. 763
Coll. Gérard.

70 H 42 **Miraculen** van Onser Liever Vrouwen.
Pap. 177 bl. 199 × 134. 15de eeuw (2de helft). Met versierde beginletters. 764
Vgl. J. A. Alberdingk Thijm, Dietsche Warande V, blz. 266, 385; C. Honigh, De Gids 1879, II, blz. 466; C. G. N. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, passim.

71 A 24 **La Vie** des Sains et les miracles Nostre Dame et la Vie des Sains Pères Hermites. (Vert. uit het Latijn door Gautier de Coinsy).
Perk. 189 bl. 432 × 317. ± 1380. Met 122 miniaturen, randversiering en versierde beginletters. 765
Vgl. De Oranje-Nassau-Boekerij, blz. 15, n. 38.

133 A 1 **Vye** des anciens Saintz Pères Hermites nouvellement translatée de Latin en François en la cité de Lyon 1486 (naar Hieronymus).
Perk. 212 bl. 446 × 332. 16de eeuw (begin). Met 30 miniaturen, randversiering en versierde beginletters. Vlaamsch. 766
Vgl. De Oranje-Nassau-Boekerij, blz. 17, n. 46.

75 G 61 **Lijst** van 110 Lat-woorden, samengesteld uit letters van den naam Norbertus, door P. Guil. Mader Roth. (Rothomagensis?) en C. P. de Sterthoge A., — gevolgd door Lat. mededeelingen betreffende S. Norbertus en vele andere Heiligen, ondert.: „Aubertus Miraeus Bruxellensis, Fr. Haraeus Censor approbavit".
8 bl. 186 × 140. 1627/8. 767

70 E 13 **Een deuoet boeck** van den eerbaereghen loue der saliger ende ewelicker maghet Gods moeder Marien.
Pap. 239 bl. 289 × 206. Geschreven door Katrijn van Rade. 1478/9. Met versierde beginletters en eenige randversiering. Noordnederl. 768
Coll. Maastricht 894. — Vgl. C. G. N. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 49, 77, 111, 269.

78 D 15 **Vita** S. Adalberti levitae et confessoris Christi. (Gevolgd door zijn mirakelen enz.).
16 bl. 328 × 210. 16de eeuw (2de helft). Met aantt. van Scriverius. 769
Acta SS. XXV Junii.

76 C 26 A. **Vita** Ailberti, qualiter in pervetusto documento, quod asservat abbatia Rodensis, consignata habetur.
17 bl. 338 × 205. Copie eind 18de eeuw. Met aantt.
B. Gedeeltelijke vertaling van het voorgaande door W. A. van Spaen la Lecq.
5 bl. 330 × 204. ± 1800. Met aantt. 770

70 H 44 **Vita** gloriosissimi patris nostri Athanasii.
Perk. 30 bl. 208 × 152. 12/13de eeuw. 771
Coll. Lupus 3. — Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 45, n. 18.

71 G 62 **Dat leven** des heilighen bisschops ende leerres Sunte Augustini.
Perk. 121 bl. 197 × 132. 15de eeuw (1ste helft). 772
Coll. Gérard.

133 B 13 **Leven** van S. Barbara, Nederlandsch.
Perk. 208 bl. 246 × 173. ± 1450. Met 2 gehistorieerde en versierde beginletters en randversiering. Noordnederl. 773
Verslag Kon. Bibl. 1896, blz. 15, n. 19.

75 H 17 A. **Sermoen** van Sinte Barbara, heeft ghemact die vader ende gardiaen van Mechelen. — Fol. 1-14.
B. **Legende** van Sinte Barbara. — Fol. 15-126.
126 bl. 205 × 140. Geschreven door Suster Anthonnie van Borgundien, 1503. 774

70 H 46 **De S. Bernardo,** (met de drie bullen van Alexander III betreffende de canonisatie van den Heilige, 1164).
Perk. 3 bl. 193 × 148. 13de eeuw. 775
Coll. Lupus 13.

73 G 32 **Theodericus de Apolda.** Dat Boeck van Sunte Elizabeths leuen (uit het Latijn vertaald).
Perk. 95 bl. 143 × 102. 1457. 776
Coll. Weesp 37.

133 **Legende** van S. Euphrosina, Nederlandsch.
E 7 12 bl. 208 × 166. Gecopieërd door Prof. Siegenbeek naar een Arnhemsch hs. 19de eeuw (1ste helft). 777

Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 17, n. 18.

75 **Historia** de S. Euergislo episcopo Coloniensi.
G 50 Pap. 6 bl. 208 × 140. 15de eeuw (2de helft). 778

Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 37, n. 9.

73 **La leggenda** del beato messere Sancto Franciescho.
E 35 Perk. 78 bl. 302 × 220. 15de eeuw. Met 2 miniaturen, 1 gehistorieerde en vele versierde beginletters en randversiering. 779

75 **Leven** van S. Franciscus.
G 13 A. Synte franciscicus [sic] leuen, also alst .... bonauentura vergadert heeft. — Fol. 1-66.

B. Dit sijn die namen van sinte franciscus ghesellen die eerste van hem gheroepen waren toter oerden. — Fol. 66v-117.

C. De spiegel der volcomenheit daer der minre brueders staet in begonnen es. — Fol. 117-144.

D. Sommeghe wonderleke werken die franciscus ende syn yerste ghesellen deden. — Fol. 144-171v. (157-171: Sommege gulden woerde ende zeer stichtelec die dese brueder egidius ghesproken heeft).

E. Sancte franciscus uermaningen. — Fol. 171v-174v.

F. Sancte bernaerts IIII ommelyen, die hi gemaect heeft van onser lieuer vrouwen. — Fol. 178-205v.

G. Een ommelye die orygenes gemaect heeft. — Fol. 205v.-212v.

Pap. 212 bl. ± 215 × 140. 1443. Geschreven door Suster Barbele Sermertens. 780

Coll. Bogaers. — Vgl. C. G. N. de Vooys. Mnl. legenden en exempelen, blz. 137; K. O. Meinsma, Middeleeuwsche bibliotheken, blz. 315 en 317; P.fr. Bonaventura Kruitwagen, De Katholiek 128 (1905), blz. 174 noot 2, 175, 183.

73 **Leven** van S. Franciscus.
H 12 A. Dat leuen des heilighen vaders sinte francisci, alsoet bonauentura versament ende ghemaict heeft. — Fol. 1-95v.

B. Die lessen van sinte franciscus leuen als mense pliecht te holden; [en] Vander insettinghe der oerden, ende van sijnre crachtigher leringhe. — Fol. 95v.-100v.

C. Sinte franciscus testament. — Fol. 100v-102v.

D. Somighe exempelen van sinte franciscus werken. [Extract uit: „Sommighe wonderlike werken", zie het vorige nr., D.] — Fol. 103-114.

E. Dat spiegel der volmaictheit der mynrebrueders. — Fol. 115-195.

F. Hoe dat die salighe franciscus van gode vercreech die gracie a pena et a culpa sijnen iersten cloester ad sanctam mariam de porciuncula alle iaer opten iersten dach van oegste. — Fol. 195-199.

G. Hoe franciscus XII gesellen vercoren hadde die seer heylich waren. — Fol. 205-271v.

Perk. en pap. 271 bl. 206 × 141. Fol. 1-199 geschr. door Johannes de Embrica, 1477/79; fol. 205-271, ongeveer in denzelfden tijd; fol. 204 is een halve pag. door een derde geschreven. Met eenige versierde beginletters, waarvan 2 gehistorieerd, in Ndl. stijl (pent.). 781

Heeft behoord aan het klooster der Tertiarissen te Maastricht. — Coll. Maastricht 424. — Vgl. De Vooys t. a. p. 137; Meinsma t. a. p. 317; Kruitwagen t. a. p. 159, 168, 169, 170, 171 noot 1, 174 noot 2, 175, 181, 183.

73 **Leven** van S. Franciscus.

E 34 A. S. franciscus leuen alsoe alset bonauentura vergadert heeft. — Fol. 1-57v.

B. Die lessen van S. franciscus leuen; [en:] Vander insettingen der orden. — Fol. 57v-60v.

C. S. franciscus testament. — Fol. 60v-61v.

D. Een spiegel der volcomenheit daer der mynderbrueder staet in begonnen is. — Fol. 61v-78.

E. Sommige wonderlike werken, die S. F. ende sijn ierste gesellen plagen te doen. — Fol. 78-96v. (87-95: Sommige gulden woerdekens, die seer stichtich sijn, die dese brueder egidius gesproken heeft).

F. [S. Franciscus vermaningen]. — Fol. 96v-98v.

G. Dit sijn die namen van franciscus gesellen die ierst van hem geropen waren totter orden. — Fol. 101-136v.

H. Vanden heiligen leuen Sancta Elizabethten van dueringen. — Fol. 136v-160v.

J. Die legende der heiliger joncfrouwen Sancta Claren; Der h. maget sinte claren testament; S. claren benedixi tot horen susteren. — Fol. 161-169v.

Pap. 159 bl. 277 × 199. 1490. Geschr. in het klooster S. Berberendael (te Tienen? Vgl. Acquoy, Windesheim III, blz. 195-197. — Veeleer Barbaradal te Eikendonk in de Meierij. Dit was een Tertiarissen-nonnenklooster; dat te Tienen een Windesheimerkl.). — Met versierde beginletters in Nederl. stijl (pent.). 782

Behoorde 1688 aan Dionijs Pauli; later aan I. Le Long (Cat. MSS. blz. 4, No. 20). — Coll. Visser. — Vgl. De Vooys t. a. p. 137; Meinsma t. a. p. 169, 317; Kruitwagen t. a. p. 165, 174 noot 2, 175, 183.

(781-782)

70 **Leven** van S. Franciscus.
H 47 A. Sinte franciscus leuen alsoet die eersame vader bonauentura vergadert heuet. — Fol. 1-132.

B. S. franciscus testament. — Fol. 132-135.

C. Een spieghel der volcomenheit daer der minrebroeder staet in begonnen is. — Fol. 135-176v.

D. Sommige wonderlike werken die S. franciscus ende sijn eerste gesellen deden. — Fol. 176v-198v.

Pap. VIII en 198 bl. 191 × 139. Einde 15de eeuw. 783

Heeft behoord aan broeder Willem ... an sinte anthonius capelle ; — later aan Clignett (vgl. Cat. 1828, blz. 6, No. 17). — Uit diens bibl. 1828 aangekocht door de Kon. Bibl. — Vgl. De Vooys t. a. p. 187 ; Kruitwagen t. a. p. 183.

70 **Leven** van S. Franciscus.
E 16 A. Sante franciscus leuen also alst bonauentura vergadert heeft. — Fol. 1-48v.

B. Dit siin die namen van sante franciscus ghesellen die eerste van hem gheroepen waren totter oerden. — Fol. 48v-85.

C. Een spieghel der volcomenheyt daer der minre broeder staet in begonnen is. — Fol. 85-100.

D. Sommighe wonderlike werken die sancte franciscus ende siin eerste ghesellen deden. — Fol. 100-115 (107v-114v : Sommighe gulden woerden ende seer stichtiliic die dese broeder egidius ghesproken heeft).

E. [S. Franciscus vermaninghen]. — Fol. 115-116v.

F. Nederlandsche sermoenen. — Fol. 117-141v. (Hierin : 132v : Van den dicen dachvaerden ; vgl. Tinbergen, Des conincs summe, 86).

Pap. 141 bl. 290 × 211. Einde 15de eeuw. 784

Heeft behoord aan de nonnen van het Maria-klooster te Hoorn (waarschijnlijk in W. Friesland ; — er was daar een Maria-klooster van nonnen der derde orde van S. Fr.) ; in de 17de eeuw aan het Capucijnerklooster te Hasselt in België. — Coll. Maastricht 397. — Vgl. De Vooys t. a. pl., 137 ; Meinsma t. a. p., 317 ; Kruitwagen t. a. p., 174 noot 2, 175, 183.

129 **Leven** van S. Franciscus.
G 33 A. Dat leuen van synte franciscus also als yt de hilge vader sanctus Bonaventura vergadert hauet. — Fol. 1-119v.

B. Die sese [?] lectien van synte franciscus leuen, — [en :] Van der intsetzyngen der orden. — Fol. 119v-126v.

C. Franciscus testament. — Fol. 126v-129v.

D. Eyn spigel der volkomenheit dair die mynnebroederstaet in begynnen ys. — Fol. 129v-167v.

E. Etzeliche wonderliche wercken die synte franciscus ind syn yerste gesellen plagen tzo wercken ind tzo doyn. — Fol. 167v-189v.

Pap. 189 bl. 207 × 140. Einde 15de eeuw. Geschreven in een Middelfrankisch dialect, naar een Middelnederl. origineel. Het slot ontbreekt. 785
Verslag Kon. Bibl. 1908, blz. 88, n. 8.

71 **Vita** S. Gertrudis Nivellensis.
C 45 125 bl. 318 × 195. Copie voor Gérard van het Brusselsche, nu Parijsche hs. 18de eeuw (2de helft). 786
Coll. Gérard.

75 **Guilielmus Cripius.** Vita S. Gerlaci eremitae et confessoris.
G 55 5 bl. 185 × 136. 1660. 787
Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 42, n. 11.

73 **Vita** S. Gisleni (in dichtmaat).
J 49 Perk. 9 bl. 192 × 153. 11de eeuw. 788
Coll. Lupus 39. — Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 51, n. 28.

76 **Legende** et miracles du Benoit confès. Saint Hubert.
F 10 Perk. 74 bl. 321 × 238. Geschreven door David Aubert. 1463. Met 13 miniaturen, en versierde beginletters. Vlaamsch.
Vgl. Jubinal, Lettres à M. le Comte de Salvandy, blz. 17; F. Winckler, Repertorium f. K. W. 1911, blz. 228; Max Rooses, Ars Una, Flandre, blz. 68, fig. 108. 789

129 **Leven** van S. Jeroen, Nederlandsch.
G 8 Pap. 14 bl. 204 × 137. ± 1500. 790
Vgl. P. J. Blok, Bijdr. v. vad. gesch. en oudheidk., 4de Reeks, III, blz. 9.

76 **Prologus** in vitam S. Jeronis martyris.
D 16 3 bl. 326 × 208. 16de eeuw (einde). 791
Vgl. P. J. Blok t. a. p.

70 **Officium** S. Katharinae (fragment).
H 43 Perk. 2 bl. ± 230 × 160. 13de eeuw. Met zangnoten. 792
Coll. Lupus 24. — Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 45, n. 17.

71 **Leven** van S. Katharina.
H 65 A. Die gheboerte ende dat leven der heiligher maecht Sinte Katherina. — Fol. 1-80.

B. Excerpt uit de Gesta nobilium van Petrus Ravennensis, Nederl. — Fol. 80-83.

C. Een schoon mirakel van Sinte Kathrijn. — Fol. 84-87.

D. De ghetiden van Sinte Katherinen. — Fol. 88-148.

E. Verschillende getijden. — Fol. 149-161.

Perk. en pap. 162 bl. 166 × 115. 15de eeuw (midden en 2de helft). 793
Vgl. de Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 49, 138.

71 H 9 **Johannes** Gerlaci. Dat leven van der maghet te Sciedam (de H. Lidwina).
42 bl. 185 × 136. 16de eeuw (1ste helft). Kap. 20 en het slot ontbreken. 794
Coll. Gérard. — Vgl. Moll, Brugman II, blz. 132, noot 1.

131 G 34 **Leven** van S. Pelagia. — Eyn lustelick lees van pelagien dat eyn meyne wijff was unde bekarde sick unde starff vor eynen clusener.
Pap. 12 bl. 211 × 145. 2de helft 15de eeuw. 795
Verslag Kon. Bibl. 1906, blz. 12, n. 5.

71 G 33 **Het leven** ende doodt van den heylighen Rumoldus (in Nederl. verzen).
4 bl. 199 × 154. 17de eeuw (vóór 1668). Opgeplakt zijn 8 pen- en potloodschetsen en 8 daarnaar uitgevoerde teekeningen in Oostindische inkt door T. Verrijk. 796
Coll. Gérard.

71 E 43
A. **Vita** Theoderici abbatis S. Huberti in Arduenna. — Fol. 1-24.
B. Super cantica canticorum. — Fol. 25-43.
C. Fragment van een Lat. commentaar op Lukas. — Fol. 44-47.
Perk. 47 bl. 282 × 168. 12/13de eeuw. 797
Coll. Gérard. — Vgl. Cat. cod. hagiogr., blz. 42, n. 12.

4. HISTORIA ECCLESIAE CATHOLICAE.

72 a. Testamentum porcelli rarissimum. — Fol. 1.
J 10 b. Sententiae ex iure ecclesiastico. — Fol. 1v.
c. Nomenclator Pontificum (van Petrus tot Johannes XII, † 963). — Fol. 1v-3.
d. Index regionum provinciarum civitatum ecclesiae. — Fol. 3-5.
E. De primatu ecclesiae Romane libri duo. — Fol. 5-48.
Perk. 48 bl. 142 × 112. 12de eeuw (1ste helft). 798
Coll. Lupus 78.
Vgl. Pertz' Archiv, VIII, blz. 567. — a. is gedrukt bij Bücheler, Petronius (3de uitg., 1882). Het schrift is opzettelijk uitgewischt.

75 F 12 **Excerpta** varia historiam ecclesiasticam spectantia continuo ordine scripta manu Sirmondi ex diplomatibus, vetustis ecclesiarum codicibus, kalendariis, epitaphiis cet.
112 bl. 272 × 175. ± 1600. 799
Coll. Visser 54.

72 C 21 **Gisb. Cuper.** Remarques sur le livre de Philon De therapeutis et sur les observations du père Montfaucon, ou l'on prouve que les therapeutes n'ont jamais esté des Chrestiens.
222 bl. ± 310 × 205. Autograaf. ± 1700. 800
Coll. Cuper.

78 J 50 **Canones** conciliorum (met aanteekeningen).
141 bl. 222 × 166. 18de eeuw (1ste helft). 801
Coll. Visser 6.

78 J 51 **Selecti flores** ex Conciliorum tomo I. itemque Vita et Epistolis Decretalibus S.S. Pontificum Romanorum sub quibus habita sunt, edidit R. D. Severinus Binius, Coloniae Agrippinae apud Joan Gymnicum et Anton Hieben. 1606.
323 bl. 230 × 174. 17de eeuw (midden). 802
Coll. Visser 7.

73 E 11 **Acta** S. Concilii quod fuit Constantinopoli adversus eos, qui impie docuerunt unam esse voluntatem et unam operationem in incarnata oeconomia Domini nostri Jesu Christi.
153 bl. ± 278 × 192. ± 1600. 803
Vóór 1763 van de Jezuieten te Parijs.

73 E 12 **Acta** secundi concilii Nicaeae (787).
210 bl. 297 × 202. ± 1600. 804
Coll. Visser 26.

73 **Caesarius Haisterbacensis.** Dialogus miraculorum.
E 36 Pap. 158 bl. 282 × 205. 15de eeuw (einde). 805
Verg. De Vooys, Mnl. legenden en exempelen, blz. 283. — Uit de Nassau-Dillenburgsche Bibliotheek.

74 **Epistola Pii** (II) summi pontificis maximi ad Mahumetem (II),
J 4 Turcorum imperatorem. 1 Juli 1460.
Perk. 48 bl. 204 × 138. 15de eeuw (2de helft). Met versierde beginletter. 806
Coll. Visser 184. — 1e gedateerde druk 1475 (Treviso).

73 **Declarationes** quorundam concilii Tridentini decretorum a cardi-
E 15 nalibus sacrae congregationis ejusdem concilii ad diversos episcopos et praelatos missae, quibus additae sunt nonnullae declarationes Pii IV et Pii V, Gregorii XIII et etiam Sixti V.
254 bl. 254 × 202. 17de eeuw. 807
Coll. Visser 21.

71 **Cronica** presulum et archiepiscoporum Coloniensium.
H 12 Pap. 25 bl. 184 × 132. ± 1500. 808
Coll. Gérard.
Annalen des hist. Vereins f. d. Niederrhein, II, blz. 181-244.

73 Derer vonn der Ritterschafft Bedencken einer Reformation im
A 14 Ertzstifft Magdeburgh. 1563.
514 bl. 307 × 206. Afschrift voor Heinrich von der Asseburgk. Een paar bladzijden aan het slot ontbreken. 809

70 **Politum** [Polium] praebendarum dignitatum personatuum offi-
H 60 ciorum et parochialium ecclesiarum metropolitanae ecclesiae et diocesis Bisuntinae.
45 bl. 261 × 174. 16de eeuw (2de helft). Met 2 losse bladen van 1625. 810
Coll. Visser 24.

75 **Gerardus.** Gesta episcoporum Cameracensium, l. I-II (Caesar-1040).
F 15 Perk. 88 bl. ± 268 × 184. Origineel, met eigenhandige verbeteringen en toevoegsels van den schrijver. ± 1045. Met roode initialen en opschriften. 811
Coll. Lupus 71.
Bethmann in: Mon. Germ. Scriptores VII, blz. 402. Over dit hs. zie aldaar, blz. 398.

75 **Determinatio** facta in curia Romana contra dominum Ricardum
G 52 Ardinachanum archiepiscopum Hibernie per fratrem et magistrum Rogerum Conowey ordinis fratrum minorum ministrum ejusdem ordinis provincie Anglie pro tunc.
Pap. 33 bl. 203 × 140. Geschreven d. Fr. Wolfgangus. 15de eeuw (2de helft). 812

70 G 25 **Julius Pflug.** Oratio funebris in mortem Petri Mosellani. (Met aanteekeningen in den rand).
Pap. 12 bl. 348 ╳ 204. Copie, geschreven te Hamburg, 1676. 813

70 G 27 **Concertatio** Ecclesiae Catholicae in Anglia adversus Calvinopapistas et puritanos, a paucis annis singulari studio cuiusdam Edmundi Campiani doctrina et sanctitate eius renovata. — Lugduni Batavorum per me Jacobum Dasseguin Anno 1586.
A. **Edmundus Campianus**, sacerdos S. J. (Edmund Campion). Epistolae duae, altera ad Reginae Angliae consiliarios, qua profectionis suae in Angliam institutam declarat; — altera ad R. P. Everardum Mercurianum Praepositum generalem S. J. — Fol. 1-9.
B. **Edm. Campianus.** Rationes decem, quibus fretus certamen adversariis obtulit in causa fidei allegatae ad clarissimos viros Anglos academicos ab ipso auctore latine editae (1581). — Fol. 10-52.
53 bl. 111 ╳ 88. De copie van Campion's tractaten is genomen uit: J. Gibbons, Concertatio Ecclesiae Anglicae, verzameling van stukken over R. C. martelaren in Engeland, uitg. te Trier in 1583. — Waarschijnlijk is het hs. voor een herdruk bestemd, die werd verboden. 814

75 G 53 **Passio** quorundam venerabilium patrum Carthusianorum in Anglia (d. Mauritius Chauncy).
18 bl. 174 ╳ 128. 17de eeuw (1ste helft). 815
Verg. Cat. cod. hagiogr., blz. 42, no. 10.

70 H 38 **Epistolae.**
A. Epistola magistri Johannis Rockiczani heretici contra Johannem de Capistrano inquisitorem hereticorum, Pragae 1451. — Fol. 1-7.
B. Responsum ad predictam per religiosum virum Johannes de Capistrano. — Fol. 7-16.
C. Johannes de Capistrano. Responsio ad eandem epistolam, ex Egro 1452. — Fol. 17-34.
Pap. 34 bl. 210 ╳ 143. 15de eeuw (2de helft). 816
Coll. Visser 3. — Over de betrekking van Rokyczana en Johannes de Capistrano zie: Schroeck, Christl. Kirchengesch. XXXIV, blz. 728.

75 G 66 **Réunion** de l'Eglise de Russie. Ecrit présenté au Czar Pierre Alexowitz par plusieurs docteurs de Sorbonne pour être communiqué aux évêques de Russie. 1717.
26 bl. 239 ╳ 191. Copie 19de eeuw (midden). 817
Opuscules de Boursier, 1753, blz. 369-410.

132 **Chronologia** sacra episcoporum Belgii.
F 26 133 bl. 158 × 100. 18de eeuw (einde). Met geteekende wapens. 818

71 **Franciscus Sonnius.**
C 35 A. Diarium itineris Romani (verhaal van zijn reis naar Rome en zijn onderhandelingen over de oprichting der nieuwe Nederlandsche bisdommen in 1558 en 1559, grootendeels autograaf. — Met zijn instructie, nota's en brieven en het Rapport der Commissie van Cardinalen). — Fol. 1-52v.

B. Designationes dotum et finium novorum episcopatuum (door Sonnius verbeterde copie). — Fol. 57-107, 116-125, 147-184.

C. Ratio dotis consignatae simul cum literis missis ad oratorem. — Fol. 110-114v.

D. De limitibus novorum episcopatuum (autograaf). — Fol. 127-139v.

E. Causa divisionis et erectionis episcopatuum per Inferiorem Germaniam (twee redactie's, de eerste door Sonnius verbeterde copie, de tweede autograaf). — Fol. 142-145.

F. Epistula ad S. P. Paulum IV (2 Dec. 1558, met eigenhandig onderschrift). — Fol. 185-186.

189 bl., A. 290 × 210, B.-E. 310 × 210, F. 285 × 310. 1559-1560. 819

Coll. Gérard. — Heeft vroeger gedeeltelijk behoord aan Michaël Brugelius te Antwerpen en sedert 1600 en 1601 aan Henr. van Wou.

A. is naar een ander hs. (in korter vorm) gedrukt bij: Miraeus en Foppens, Opera diplomatica III, blz. 515-540 (het Rapport der Commissie van Cardinalen bovendien, naar een hs. te Rome, in: Archief Aartsbisd. Utrecht IX, 1881, blz. 1-22, en naar een hs. te Haarlem, in: Bijdr. Bisd. Haarlem X, 1882, blz, 355-376); C. is gedrukt bij: Miraeus, t. a. p. blz. 540-542; E. aldaar, blz. 543-545. — Verg. Arn. Havensius, De erectione novorum in Belgio episcopatuum (1609); Miraeus, t. a. p., blz. 515-556.

71 A. **Corn. van Gestel.** Notitie van de aartsbisschoppen en bis-
G 4 schoppen van Nederlandt [van 1559 tot het midden der 18de eeuw]. — Fol. 1-152.

B. **Kroniek** van Mechelen tot 1650, met verschillende andere notities. — Fol. 152v-273.

273 bl. 196 × 154. ± 1750. Met gekleurde wapens en gegraveerde portretten. 820

Coll. Gérard.

73 **Elogia** episcoporum Belgij qui ab erectione novorum in Belgio
D 5 episcopatuum usque nunc sedes sibi destinatas conscenderunt colligente H. C. D. W.

272 bl. 329 × 207. Hier en daar zijn losse blaadjes tusschengevoegd. ± 1710. Met geteekende, gedeeltelijk gekleurde wapens. 821

130 **J. F. Foppens.** Chronologia sacra episcoporum Belgii ab anno 1561
G 20 usque ad 1761. In supplementum opusculi cui titulus: Chronologia sacra cet. Brux. 1761.
72 bl. ± 270 × 205. Autograaf. 1761. Met gegraveerde portretten enz. 822
Verslag Kon. Bibl. 1900, blz. 20, n. 25.

74 **P. C. Bockanberg.** Apostoli divique tutelares aliique in Hollandia,
J 12 Zelandia, Westfrisia et Traiectinia sanctimonia aut singulari pietate religioneve olim clari.
249 bl. 209 × 161. Autograaf. ± 1600. 823

70 **Andr. Schoemaker.** Leevens Beschrijving der Bisschoppen en
H 57 Aartsbisschoppen van Keulen; Leevens Beschrijving der Bisschoppen van Utrecht.
55 bl. 209 × 162. Autograaf. 18de eeuw (begin). 824

131 **Andr. Schoemaker.** Het Leeven der Bisschoppen van Utrecht (-1711).
C 16 425 bl. 330 × 203. Autograaf. ± 1730. Met teekeningen van kerken, kloosters enz. door C. Pronck en A. Houbrake en gegraveerde en gekleurde wapens. 825
Versl. Kon. Bibl. 1900, blz. 20, n. 23.

131 **Andr. Schoemaker.** Korte Beschrijvinge van het Leven en Daden
C 17 der Bisschoppen van Uytrecht en Graaven van Holland (-1711).
209 bl. 319 × 204. Autograaf. 1733. Met titelprent, get. door Serrurier, een teekening van den auteur en gekleurde wapens. 826
Versl. Kon. Bibl. 1900, blz. 20, n. 24.

130 **P. P. Testa.** Apostolicorum vicariorum ac deputatorum ad
G 21 regimen missionis foederati Belgii elenchus chronologico-historicus, 1580-1741. (Met 3 Pauselijke bullen betreffende Adr. Broeckman en Nic. Nelleman, pseudo-episcopi, 1778-9).
77 bl. 227 × 180. Copien. 18de eeuw. 827
Versl. Kon. Bibl. 1900, blz. 21, n. 26.

130 **Status** missionis in foederato Belgio Anno 1701 mense Februario
G 22 S. S. D. N. Clementi XI omni reverentia et obedientia exhibitus per Petrum archiepiscopum Sebastenum in missione praefata vicarium apostolicum.
103 bl. 274 × 195. Gelijktijdige copie, voor den Paus vervaardigd. 828
Versl. Kon. Bibl. 1900, blz. 22, n. 27.
Gedr. naar twee andere hss. door G. Brom in: Arch. v. d. gesch. v. h. Aartsbisdom Utrecht, XVIII, blz. 432; XIX, blz. 1.

70 **[Anthony Slicher?]** Nader Bedenckingen over de inwoning der
G 17 Roomsche Ingesetenen in de Vereenigde Nederlanden, met relatie tot de regering van het land, en securiteyt of peryckel der Protestanten.
53 bl. 205 × 162. 18de eeuw (einde). 829

73 **Liste** en successie der bisschoppen van Ryems, van Doornyck,
D 10 van Atrecht, van Caemerijck en van Teruanen, met den korten kroonyck van het gond 't hunder tijden is ghebeurt in Vlaenderen.
134 bl. 360 × 227. ± 1700. Met geteekende wapens. 830
Coll. Lupus 117.

---

5. MONASTERIA ET ECCLESIAE.

70 **Regel** van S. Augustinus, Nederlandsch.
H 67 Perk. 18 bl. 212 × 146. 1504. Geschreven door Willem Sceps, cellebroeder te Diest. Met versierde beginletters in Nederlandschen stijl. In één hiervan (fol. 1r) is later een wapenschild aangebracht. 831

Coll. Lupus 113.

70 A. **Consuetudines** sororum ordinis Praedicatorum, 1253 et 1256
H 66 (zie beneden Nr. 861). — Fol. 1-19 v.

B. **Regula** S. Augustini, cum commentario Hugonis de S. Victore. — Fol. 20-76. 832

Perk. 76 bl. 180 × 142. ± 1300. Geschreven in Frankrijk.

Heeft behoord aan N. J. Foucault (1643-1721). — Aangekocht 1828 op auctie-Den Hengst, Bibl. J. Koning (vgl. Catal. blz. 107, n. 46).

73 A. **S. Augustinus** reghel mit die gloes [Ndl. vertaling van den
G 6 commentaar van Hugo van S. Victor]. — Fol. 1-52.

B. Zie boven: Nr. 422.

Pap. 52 bl. 220 × 145. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. 833

Coll. Weesp. 8. — Heeft behoord aan het Oude Convent te Weesp. Naar een ander hs. uitgeg. door K. de Flou, Die Bedudinghe naden sinne van Sunte Augustijns Regule (Kon. Vlaamsche Ac. voor Taal- en Letterk.), Gent 1901. Vgl. voor dit hs. aldaar, pag. X.

130 **Regel** van S. Augustinus met Commentaar van Hugo van
E 10 S. Victor, gevolgd door eenige kleinere stukken, Nederduitsch.

Pap. 165 bl. 208 × 142. Midden 15de eeuw. Geschreven in Noord-Duitschland. 834

Uit de Dillenburgsche Bibliotheek.

Vgl. C. Borchling, Mittelniederdeutsche hss. in Nord-Deutschland und den Niederlanden, blz. 268.

73 A. **S. Augustinus** des Heilighen Biscops reghel. — Fol. 1-15 v.
H 2 B. Statuten van het Maria Magdalenaklooster te Hoorn, Nederlandsch. — Fol. 15v-61.

Perk. 61 bl. 182 × 130. Geschr. ± 1464 te Hoorn. 835

Heeft behoord aan het Maria Magdalenaklooster te Hoorn. Coll. Maastricht 418. — Vgl. K. de Flou t. a. p., blz. X, en K. O. Meinsma, Middeleeuwsche bibliotheken (Zutphen 1903), blz 110v.

132 **Charter,** waarbij Philips van Bourgondië de stichting van een
B 13 klooster van regularissen van de Augustijner orde nabij Leiden door Bouden van Zwieten bevestigt. Den Haag, 1 Dec. 1445. Nederlandsch.

Perk. 7 bl. + 290 × 205. Copie. Begin 16de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Met 1 gehistorieerde en 1 versierde beginletter en randversiering in Bourgondisch-Nederlandschen stijl. 836

Coll. Visser 142.

70 **Joh. Busch.** Chronicon Windesemense.
H 70 A. Liber de origine moderne devocionis, de origine monasterii in Windesem ordinis canonicorum regularium et de origine Capituli nostri generalis et eius consummacione.

70 B. Epistula de vita et passione domini nostri Ihesu Xpisti
H 71 et aliis devotis exerciciis.

70 C. Liber de viris illustribus ordinis canonicorum regularium
H 72 monasterii in Windesem diocesis Traiectensis.

Pap. 56, 8 en 107 bl. 217 × 145. Einde 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. Busch schreef zijn Chronicon in de jaren 1456-1464. Zijn vertaling van B. is naar den oorspr. Nederl. tekst (vermoed. van Johannes Vos; vgl. Grube, blz. 226 en 32). 837

A. en B. hebben behoord aan J. Marcus (Cat. 1750, blz. 19, Nr. 85) en zijn in 1777 door P. Bondam aangekocht (Catal. S. Clement en W. ter Borch, Zwolle, blz. 11, n. 146). — C. behoorde in 1676 aan Stev. v. Rhemen te Deventer, later aan P. Bondam (Vgl. Cat. Bondam 1800, blz. 230, n. 93, 95, 96) en Coll. Romswinckel.

Uitgegeven door H. Rosweyde. Chronicon canonicorum regularium ordinis Sancti Augustini capituli Windesheimensis. Antwerpen 1621; — en door K. Grube. Des Augustinerprobstes Iohannes Busch Chronicon Windesheimense und Liber de reformatione monasteriorum. Halle 1886. — Vgl. over dit hs.: J. G. R. Acquoy. Het klooster te Windesheim en zijn invloed I (1875), blz. 314; Grube t. a. p. XXXVIII, n. 2; Muller. Lijst van Kronijken, 82; — over Joh. Busch: Acquoy t. a. p. 289-325; Grube t. a. p. XXXIII-XXXVIII. — Vgl. over C: J. Pohl, Thomas van Kempen ist der Verfasser der Bücher de imitatione Christi (Kgl. Gymn. Thomaeum zu Kempen, Programm 1894), blz. XIV.

70 **J. Busch.** Liber de origine devocionis moderne etc. (als het vorige
H 73 nr. A.)

Pap. 312 bl. + 210 × 160. Copie 18de eeuw. 838

Heeft behoord aan J. Marcus (Cat. 1750, blz. 20, n. 92). — Door P. Bondam aangekocht op auctie-S. Clement en W. ter Borch te Zwolle (Cat. 1777, blz. 15, n. 251).

Cat. Bondam 1800, blz. 236, n. 94. Coll. Romswinckel.

Vgl. over dit hs. Acquoy t. a. p. 315; Muller t. a. p. 82.

70 **J. Busch.** Liber de viris illustribus.
H 77 Pap. 144 bl. 208 × 163. 17de eeuw. Copie, geschr. te Leiden door Ant. Matthaeus. Het slot ontbreekt. 839

Coll. Romswinckel.

Vgl. over dit hs. Acquoy t. a. p. 316; Grube XXXVIII, n. 5; Muller 84; J. Pohl t. a. p. blz. XV.

78 **Privilegia** et Statuta Capituli Generalis Windesemensis (gevolgd
D 32 door privilegiën van het klooster Albergen in Twenthe. 1395-1490, Latijn en Nederlandsch).

Pap. 336 bl. 331 × 206. 18de eeuw. Copie, door P. Bondam geverifieerd, naar een 15de-eeuwsch hs. uit Albergen. 840

Heeft behoord aan P. Bondam (Cat. 1800, blz. 216, n. 76). — Coll. Romswinckel.

Vgl. G. H. M. Delprat, Verhandeling over de Broederschap van Geert Groote en over den invloed der Fraterhuizen (1856), blz. 344; Acquoy, t. a. p. II (1876), blz. 5 en 64.

133 Decreta capitulorum generalium congregationis Windesemensis
C 2 [verzameld door Martinus Schoubben en aangevuld door J. J. Nacken. 1395-1725. Met een vervolg van 1728-1763].

334 bl. 312 × 194. 18de eeuw. Copie naar een ouder hs., dat in het klooster Sulta voor het klooster Daelheim was vervaardigd. Met 3 versch. handen geschreven. 841

Heeft behoord aan de Jezuieten te Paderborn. — Coll. Acquoy (vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 50, n. 83).

Acquoy heeft dit hs. eerst, nadat hij zijn Windesheim had geschreven, leeren kennen.

70 A. **Literae et statuta,** quae pertinent ad capitulum Sion prope Gouda,
H 76 1442-1452. (Met een bul van Paus Martinus V). — Fol. 1-20.

B. **Acta capituli,** 1510-1546. — Fol. 30-42.

Pap. 42 bl. 213 × 146. 15de en 16de eeuw. 842

Waarschijnlijk afkomstig van een vrouwenklooster bij Gouda. — Coll. Visser 220.

Vgl. Acquoy, t. a. p. II, 33-48, en de daar vermelde literatuur.

70 A. **Documenta** quae pertinent ad capitulum Windesheimense.
H 74 1. Epistola de prima institutione monasterii in Windesem (van Wilh. Vornken). 2. Testamentum Theoderici Gravie quarti prioris in Windesem. 3. Proposita Theoderici Gravie. 4. Nomina fratrum choralium Windesemensium. — Fol. 1-26.

B. **Rodolphus Dier** de Muden. Vita magistri Gherardi Groit ac devotorum patrum ei succedencium (met het vervolg, door Petrus Hoorn vervaardigd). — Fol. 33-103.

C. **Joh. Brugman.** Epistolae. — Fol. 105-124.

Perk. 125 bl. 146 × 106. 2de helft 15de eeuw. Geschreven te Windesheim? Met eenige jongere toevoeg. in A 4. 843

Heeft behoord aan P. Bondam. (Vgl. Cat. 1800, blz. 242, n. 31). — Coll. Romswinckel.

A is uitgegeven door Acquoy, t. a. p. III (1880), blz. 235-255, 323-329, 321v, 267-272; B door Dumbar, Anal. (1719) I, 1-87, 114-145; C door W. Moll, Johannes Brugman (1854), I, 198-221.

B en C vindt men ook in hs. 128 G 16, Nr 845.

Vgl. over dit hs. Delprat, t. a. p. 348; Acquoy, t. a. p. 235; Muller, t. a. p. 84.

75 A. **Gabriel Byell.** Tractatus de communi vita Clericorum. —
G 58 Fol. 1-21.

B. **Theodoricus** Graviae. Ammonitio (te Delft gehouden 1475). — Fol. 21-24.

Pap. 24 bl. 144 × 100. Einde 15de eeuw. 844

B is uitgeg. door Acquoy, t. a. p. III, 330-333. Over het hs. vgl. aldaar blz. 330.

128 **Vitae** [van Geert Groote, Floris Radewijns en andere prioren
G 16 van het fraterhuis te Deventer, geschr. door Rodolphus Dier de Muden en anderen, benevens brieven en andere geschriften van en betreffende Broeders des Gemeenen Levens].

Pap. 242 bl. 142 × 103. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in het Meester-Floris-huis te Deventer, door 11 verschillende personen; fol. 94-103 is autograaf van Albertus Lubeck. 845

Heeft behoord aan het Meester Floris-huis te Deventer, aan G. Dumbar (vermoedelijk). Gebruikt door A. G. Hellendoorn I. A. C. Heeft behoord aan prof. H. W. Tydeman. — Aangekocht 1898 (Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 24, n. 26).

Fol. 1-91 en 208-224 vindt men ook in hs. 70 H 74, Nr. 843.

Grootendeels uitgegeven: gedeeltelijk door Dumbar, Analecta I (1719), 1-223; Moll, Johannes Brugman (1854) I, 128-221, 319 v.; Clarisse, Arch. v. Kerk. Gesch. I (1829), 361-368. Vgl. over dit hs. Clarisse, t. a. p. 394-397; Moll, t. a. p. 197 v.; — Mej. M. E. Kronenberg, Ndl. Archief v. Kerkgesch. N. S. 9 (1912), blz. 260-262, 299.

133 **Levensbeschrijvingen** van Geryt die Grote, Here Florens, Johan
G 5 Brinkerinck, Rolof van Muden, Peter van Amsterdam, Here Melys, Lubbert Bosch, Geryt van Sutphen, Henrick Bruun, Jacob van Vianen, Iohannes Kessel, Arnoldus van Schoenhoven.

145 bl. 196 × 147. Copie door Dr. F. A. Stoett van fol. 110-252 van hs. 686 der Prov. Bibl. van Friesland. 846

Coll. Acquoy (Vgl. Versl. Kon. Bibl. 1897, blz. 50, n. 81). — Uitgeg. naar het origineel door D. A. Brinkerink, Arch. v. d. Gesch. v. h. aartsbisdom Utrecht, XXVII, 400-423; XXVIII, 1-37, 225-238, 243-276, 321-343; XXIX, 1-37.

70 **Consuetudines** domus nostre [waarschijnlijk het fraterhuis te Deven-
H 79 ter, gevolgd door allerlei aantt., grootendeels over rekenkunde].

Pap. 35 bl. 139 × 98. 16de eeuw, de Consuet. 1564. Geschr. te Deventer, door verschillende personen. 847

Coll. Visser 132.

Heeft behoord aan Henricus Karel Vicarius Daventriensis.

Vgl. K. O. Meinsma, Middeleeuwsche Bibliotheken, 131 noot; M. Schoengen, Narratio de inchoat. domus cleric. in Zwollis, 59 noot 3; — Mej. M. E. Kronenberg, Ndl. Arch. v. Kerkgesch. N. S. 9 (1912), blz. 262 v.

70 H 75 **Copie litterarum** nostrarum de redditibus nostris [van het Meester Florishuis te Deventer, 1383-1504. Met toevoegsel tot 1533].

Pap. 90 bl. ± 215 × 150. Geschreven te Deventer, met verschillende handen uit de 15de en het begin van de 16de eeuw. Hierbij 2 bl. perkament met origineele stukken van 1383, 1409 en 1482. 848

Heeft behoord aan J. Marcus (Catal. 1750, blz. 20, n. 98). — van 1777-1800 aan P. Bondam (Cat.-Clement en ter Borch, Zwolle, 1777, blz. 11, n. 142, en Cat.-Bondam, 1800, blz. 240, n. 177). — Coll. Romswinckel.

Vgl. G. H. M. Delprat, Verhand. over de Broederschap v. G. Groote (1853), 344; — Mej. M. E. Kronenberg, Ndl. Arch. v. Kerkgesch. N. S. 9 (1912), blz. 262.

133 G 6 Van den doechden der vuriger ende stichtiger susteren van Diepenveen.

193 bl. 200 × 159. Copie, door Acquoy, van het zgn. hs. D. beschreven door Moll, Johannes Brugman, VIII-XI, nu in het Rijks-Archief te Arnhem. 849

Coll. Acquoy (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 50, n. 82).

Gedeeltelijk uitgeg. door Opzoomer, Het klooster van Diepenveen, 1886-87; en geheel door D. A. Brinkerink, Bibl. v. Mndl. Ltk. 70, 72-74 (1902-1904).

70 H 69 **Jacobus Trajecti** alias Voecht. Narratio de inchoatione status nostri et deinde de fratribus huius domus nostre [fraterhuis te Zwolle. 1490-1500].

Pap. 65 bl. 203 × 143. Copie. Eerste jaren 16de eeuw. Geschreven te Zwolle door 2 verschillende personen. 850

Behoorde in de 17de eeuw aan Arnoldus Waeyer te Zwolle, aartspriester van Holland, — in de 18de e. aan Mr. J. Th. Royer. — Aangekocht in 1816.

Uitgegeven door Dr. M. Schoengen, Jacobus Trajecti alias de Voecht. Narratio de inchoat. domus clericorum, in Zwollis (Werken uitg. d. h. Hist. Gen. III, 13), 1908. Vgl. over dit hs. blz. I-LXXXI en de op blz. I-III vermelde litt.

73 G 22 **Modus vivendi**, (Statuten van een Nederlandsch fraterhuis, hoogst waarschijnlijk het „Heer Florenshuis" te Deventer).

Pap. 49 bl. 145 × 106. Einde 15de eeuw. 851

Coll. Weesp 27.

Vgl. K. O. Meinsma, t. a. p. 127-130; Schoengen, t. a. p. CXXVII en CXLIX.

70 H 78 **Scripta** ex dictis sanctorum et determinacionibus doctorum in vnum collecta super modo viuendi deuotorum hominum simul commorancium.

Perk. 47 bl. 224 × 157. Midden 15de eeuw. 852

Heeft behoord aan J. Th. Royer.

Uitgeg. door Preger, Mitteilungen aus dem Stadtarchiv von Köln, XIII (1887). — Vgl. over dit hs. Delprat t. a. p. 343; Fr. Jostes, Hist. Jahrbuch XI (1890), blz. 1-22; 709-717; P. Frédéricq, Corpus documentorum Inquisitionis haereticae pravitatis Neerlandicae II (1896), 159-185, waar gedeelten zijn afgedrukt; C. H. Ebbinge Wubben, Over mndl. vertal. v. h. O. T. (1903), 131.

132 **Dominus Florencius.** Epistola, quedam notabilia uerba (met andere
G 45 Lat. stukken, gedeeltelijk van Broeders des G. Levens afkomstig).

Pap. 23 bl. 144 × 105. Einde 15de eeuw. 853

De geschriften van Floris Radewijns zijn uitgeg. door H. Sommalius, Thomae a Kempis Opera omnia (1615), 964-970.

---

71 A. **Historia** monasterii dicti Paradisus Animae in Zelandia
C 9 [klooster van reguliere kanunniken]. — Fol. 5-18.

B. **A. Dullaert.** Origo monasterii nostrae Dominae de gratia ordinis Cartusiensium juxta Bruxellam. — Fol. 23-59.

C. **Exordium** et origo capellae constructae in Boondale in honore Beatae Dei Genetricis et S. Adriani martyris in parochia de Uckela iuxta villam de Watermale ad miliare iuxta insignem civitatem Bruxellensem, quod fuit a°. 1458. — Fol. 61-79.

79 bl. 320 × 200. Copieën uit het eind van de 18de eeuw, bijeengebracht en hier en daar verbeterd door Gérard. 854

Coll. Gérard.

A. is in Nederl. vertaling uitgegeven door J. Ermerins, Eenige Zeeuwsche Oudheden, IV. Beschrijving van .... Rommerswale (1788), blz. 195-221. — Met B. vgl. No. 894 (Kon. Bibl. hs. 71 G 25). Over A. Dullaert zie Alph. Wauters, Biographie nationale publiée par l'académie royale de Belgique, VI, 272. Het daar meegedeelde, is, voorzoover het dit hs. betreft, niet geheel juist.

71 **G. J. Gérard.** Histoire de l'abbaie de Caudenberg à Bruxelles
C 64 [abdij van Reguliere Kanunniken] — (gevolgd door copieën van grafschriften en een „necrologium" van 1225-1786).

46 bl. Grootendeels 325 × 195. ± 1800. Autograaf. Met een gegraveerde afbeelding van een grafzerk. Achterin eenige bladen met aantt. enz., niet alles door Gérard geschreven. 855

Coll. Gérard.

70 **Stukken** betreffende de geschiedenis van het Cellebroedersklooster
H 63 te Brussel (1368-1462 van de 3de orde van S. Franciscus, daarna volgens den regel van S. Augustinus).

57 bl. 214 × 146. 16de eeuw. Later voortgezet tot 1651. Inliggend een aant. betreffende de jaren 1644-1670. 856

Coll. Lupus 119.

70 **Regulen,** Statuten ende Privilegien der Cellebruerders van
H 64 S. Augustinus regel (te Brussel).

Perk. 23 bl. 244 × 175. 1658. Geschreven te Brussel door G. H. Wilmart. 857

Coll. Lupus 118.

73 **Beschrijf- ende jaerboeck** vant maegdenclooster Bethanie van 1421
D 11 tot 1637, eertijts omtrent de stadt ende alsnu binnen Mechelen (klooster van reguliere kanonikessen).

30 bl. 320 × 205. 2de helft 16de en 17de eeuw. 858

---

133 **Stukken** betreffende de H. Birgitta en de door haar gestichte
G 4 orde. Nederlandsch. Met Ndl. vertaling van „die regel onser alder heijlighsten vaders Augustini", (andere vert. dan No. 831 en 835, Kon. Bibl. hs. 70 H 67 en 73 H 2).

Pap. 288 bl. 154 × 97. 17de eeuw (na 1652). Geschreven in het Oosten van de Nederlanden. 859

Heeft behoord aan S(uster) Anna Birgitta Corstiens. — Auctie-Nijhoff, Februari 1881, blz. 89, n. 2186. — Coll. Acquoy (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 49, n. 80).

78 A. **Martyrologium** Usuardi. — Fol. 1-70v.
F 5 B. **Lectiones** ewangeliorum per totum annum. — Fol. 70v.-92.
C. **Constituciones** ordinis fratrum Sancte Crucis, et: Nove constituciones generalis capituli ordinis S. Crucis, 1410-1498. — Fol. 93-120v.
D. **Regula** beati Augustini episcopi patris nostri. — Fol. 120v.-125.
E. **Modus** et officium in receptione noviciorum. — Fol. 125v.-127.
F. **Necrologium** conventus SS. Cruciferorum Traiecti ad Mosam, 1441-1698. — Fol. 130-166.

Perk. 168 bl. 15de eeuw en ± 1500. Met verschillende handen geschreven. Later bijgevoegd zijn: verschillende aantt., teekeningen in A en B. 6 kolommen aantt. fol. 128v.-129v. en een groot deel van G. Met één gehistorieerde en eenige versierde beginletters, gedeeltelijk penteekening. (Ndl.stijl). 860

Heeft behoord aan het klooster van de kruisbroeders te Maastricht. Coll. Maastricht 375.

A is herhaaldelijk uitgegeven, o. a. door Du Sollier, Venetië 1745; en door Migne, P. Lat. CXXIII, 453vv., CXXIV, 9vv.; C en D o. a. door C. R. Hermans, Annales canonicorum regularium S. Augustini, ordinis S. Crucis, II ('s-Hertogenbosch 1858), blz. 11-59, 305-319, 454v.

70 A. Statuta sororum ordinis Praedicatorum (van het Domini-
H 66 caner vrouwenklooster te Montaigis. 1253 en 1256). — Fol. 1-19.
B. Zie boven Nr. 832.

Perk. 19 bl. 180 × 142. ± 1256. Geschreven in Frankrijk, vermoedelijk te Montaigis. Met versierde beginletters. 861

Heeft behoord aan De (?) Beaussefaict en aan Laroche Souville. Voor de verdere geschiedenis van het hs. vgl. Nr. 832, waarmee dit hs. samengebonden is.

128 **Liber Statutorum** necnon et de institucione siue de origine candidi
G 21 ordinis scilicet Premonstratensis.

Perk. 100 bl. 160 × 118. 1445. Geschreven door broeder Symon Clivis [van Cleef?] in het klooster van reguliere kanunniken te Gaesdonck bij Goch. Op de schutbladen verschillende aantt., o. a. betreffende Merselius de Macharen, den bezitter van het hs. 862

Heeft (in het midden van de 15de eeuw) behoord aan Merselius de Macharen, proost van het klooster Bedburg bij Kleef, later aan de Abdij van Bern [bij Heusden ?], waar M. d. M. abt geworden was. — Aangekocht 1898 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 28, n. 25).

Gedeeltelijk gedrukt bij : Martène. De antiquis ecclesiae ritibus, III, 898v.

71 **Constitutions** des Servantes de la Vierge et de Sainct Joseph [te
H 67 Rouaan].

Pap. 55 bl. 145 × 93. 2de helft 17de eeuw. Copie. 863

Heeft vóór 1763 behoord aan het Jezuïetencollege te Parijs.

Coll. Visser 11.

Vgl. over deze Servantes de la Vierge et de S. J. [F. Farin], Histoire de la ville de Rouen. 3de druk (1781), II, 6, blz. 137v.

---

73 **Regula** Sancti Benedicti abbatis.
H 1 Perk. 70 bl. 218 × 140. Begin 15de eeuw. 864

Coll. Maastricht 400.

131 A. **Statuta** Ordinis S. Benedicti [vastgesteld door Paus
F 15 Benedictus XII, en andere stukken betreffende deze Orde, meer in het bijzonder in de Diocesen Trier en Keulen, 1336-1436]. — Fol. 1-59.

B. **Johannes Cassianus.** De institutis coenobiorum libri XII. [Het begin, tot Boek IV cap. 19, ontbreekt]. — Fol. 60-139.

C. **Bartholomeus de Traiecto,** prior Cartusiensis in Ruremunda. Scripta de potestate concilii seu ecclesiae ad instantiam Domini Coloniensis anno dni MCCCXLII. [Met twee korte aanhangsels]. — Fol. 140-155.

d. Notabile exemplum eruditione plenum [gevolgd door een kort gebed]. — Fol. 157v-158.

E. [Latijnsch tractaat over sterrenkunde en tijdrekenkunde]. — Fol. 159-188.

Pap. 188 bl. 205 × 140. 15de eeuw. Met versierde beginletters. 865

In 1900 overgenomen uit de collectie incunabelen. — De Statuten van Benedictus XII (fol. 1-35) zijn afgedrukt Bullarium magnum I, 233; Tomassetti IV, 348; fol. 36-39 bij Mansi XXVIII. — B. is herhaaldelijk gedrukt, o. a. bij Migne, P. L. Dl. XLIX en L.

71 **Statuta** ad meliorem observationem sanctae regulae S. Benedicti
G 6 abbatis, concinnata authoritate D. Matthiae Hovii Archiepiscopi Mechliniensis, confirmata et sanctimonialibus Anglicis Monasterii Virginis Mariae Bruxellae earumque omnibus successoribus tradita, 1612.

Pap. 74 bl. 215 × 174. 1612. Origineel. 866

Coll. Gérard B 45.

74 **Die oude cronicke** van den goidtshuyse van Vorst [Benedictijnsch]
J 35 van den jaere 1096 [tot 1600].

139 bl. 226 × 180. 1600 of begin 17de eeuw. Op een los blad is de lijst van abdissen voortgezet tot 1760. Aan het einde copieën van eenige stukken van 1565 en 1566. 867

71 **G. J. Gérard.** Histoire abrégée de la prévoté de l'église parois-
C 60 siale de Chapelle. — Y sont joint les diplomes et actes concernant cette prévoté et l'abbaye du S. Sépulchre, tirés d'un Cartulaire reposant dans la dite prévoté, 1078-1605. — [Benedictijnsch].

96 bl. 320 × 195. ± 1800. Autograaf. 868

Coll. Gérard.

71 **G. J. Gérard** en **C. A. de la Serna Santander.** Catalogue des
D 77 Manuscrits de la Bibliothèque de la célèbre abbaie de Gemblours (voor zoover deze in 1795 naar de Bourgondische Bibliotheek te Brussel zijn overgebracht). — [Benedictijnsch].

86 bl. 313 × 195. ± 1800. Geschreven door Gérard. 869

Coll. Gérard.

Over de bibl. van Gemblours vgl. de voorrede van Gérard in dit hs. en C. A. de La Serna Santander, Mémoire historique sur la Bibliothèque dite de Bourgogne. Bruxelles 1809. 4o., 97v en 101.

71 **Statuts** et ordonnances des Chanoniesses seculières du blanc
G 5 soupplis. [Benedictijnsch, te Nivelles].

14 bl. 202 × 151. 1611. Geschreven door Jan Willame. 870

Coll. Gérard.

133 **Ordinarius** [van den dienst], statuta, regulae [van de Benedictyner
E 10 nonnen van de Bursfelder congregatie]. — Duitsch.

113 bl. 225 × 177. 1854. Copie door Gustav Klemm, van hs. L. 92 der Kön. Bibl. te Dresden, afkomstig van het Maria-klooster te Langendorf bij Weissenfels. 871

Coll. Acquoy. — Verslag Kon. Bibl. 1897, bl. 19, n. 24.

75 **XLIII diplomata** Prumiensia in diocesi Trevirensi tum regia tum
F 13 imperialia [Bened. Abdij v. S. Salvator te Prüm].

45 bl. 322 × 217. Copie van ± 1600. 872

Behoorde vóór 1763 aan het college van de Jezuieten te Parijs (Hs. 105 van hun bibl.).

De meeste van deze charters zijn uitgegeven door J. N. ab Hontheim. Historia Trevirensis diplomatica et pragmatica. 1 (1750), blz. 122-266.

129 **Die Stiffter** des Hailigen Römischen Reichs-Gotzhaus Wingarten
C 6 [gevolgd door een Latijnsch geschrift over het H. Bloed en een Lat. beschrijving van de kloosterkerk te Weingarten, Bened. klooster in Würtemberg].

Perk. 55 bl. 264 × 170 en 5 bl. 250 × 180. Begin 16de eeuw. In het laatste gedeelte eenige jongere toevoegingen. Met 40 miniaturen, voorstellende vorsten en vorstinnen uit

het geslacht der Welfen, met later bijgevoegde wapenschilden, een door een anderen kunstenaar geschilderde min., voorstellende keizer Maximiliaan I. 873

1824 op bevel van Koning Willem I overgebracht naar de Kon. Bibl. Vgl. Von Arnoldi, Archiv f. ältere deutsche Geschichtkunde III (1821), 37-47; en Stälin, Festgruss zum 400sten Jahrestag der Universität Tübingen im Jahre 1877 dargebracht v. d. Direction des Geh. Kgl. Haus- und Staats-Archivs zu Stuttgart, blz. 29.

71 E 25 A. **Mémoire** concernant le voiage littéraire que Dom. Berthod vient de faire dans les Pays-Bas, 1774. [Copie]. — Fol. 1-10.

B. **Voyage** de Claude Belin à Bruxelles tiré des 25. et 26. volumes intitulé Mémoires de Granvelle. — Fol. 11-21.

C. **Mémoire** sur quelques manuscrits de la Bibliothèque publique de l'Abbaie de St. Vincent de Besançon, Ordre de St. Benoit, Congrégation de St. Vanne et de St. Hydulphe. — Fol. 23-37.

D. **Notice** de quelques Manuscrits qui se trouvent dans la Bibliothèque de l'Abbaie de St. Bertin à St. Omer. — Fol. 39-47.

E. **Excerptum** ex Cartulario Folquini Sithiensis Monachi. — Fol. 53-64.

F. **Variantes** des Chartres de St. Bertin. — Fol. 65-67.

G. **Privilegia** Comitum de Gisnes in favorem Monasterii Sithiensis. — Fol. 69-73.

73 bl. 318 × 200. ± 1800. Een gedeelte is door Gérard geschreven. 874

Coll. Gérard.

---

70 **Chronicon** Abbatiae Aduardi [Cisters.].

H 65 33 bl. 205 × 163. 18de eeuw. Copie, geschreven door Abraham Gronovius, op fol. 1 aantt. van P. Bondam. 875

Heeft eerst behoord aan A. Gronovius (Cat. Bibl. Gronovianae, Codd. Mss., 1785, blz. 29, n. 41), — daarna aan P. Bondam (Cat. Bibl. P. Bondam, 1800, blz. 236, n. 97). — Coll. Romswinckel.

Uitgegeven door Van Heussen, Historia seu notitia episcopatus Groningensis, blz. 32-48 [Historia episcopatuum foederati Belgii, II, a°. 1719], in het Nederlandsch vertaald door H. van Rijn, Oudheden en gestichten van Groningen, 1724, blz. 211-322; — latere uitgaven zijn die van F. Koppius (Gron. dissertatie van 1850) en die van Dr. H. Brugmans, Bijdr. en Mededeel. v. h. Hist. Gen. XXIII (1902), 1-110. Alleen voor de laatste is ook van dit hs. gebruik gemaakt (zie t. a. p. blz. 83). — Vgl. ook Muller, Lijst van Noord-Nederlandsche Kronijken, blz. 79.

78 E 53 **F. Hebenstreit.** Geschichte und Beschreibung des Klosters Altenberg [Cisters., — gevolgd door een stamboom van de hertogen van Berg, 970-1814].

125 bl. 305 × 227. 1838. Geschreven te Keulen. Autograaf.

Met een opdracht aan Z. M. den Koning der Nederlanden. 876

70 **Le Père A. M.** de la C(ompagnie) d(e) J(ésus). La vie de la Dame
H 68 Marguerite de S. Anne, premièrement Damoiselle de Marguestaud, et despuis Première Prieure du Monastère de S. Scholastique [te Montesquion in Z.-Frankrijk] et de l'Ordre des Religieuses Fueillantines [Cisters.].

96 bl. 200 X 149. 1623. Autograaf. Met opdracht „A très haute et très noble Dame Madame Henriete Cathérine de Joyeuse, Duchesse de Guise et de Joyeuse, Contesse du Bouchage etc." 877

Coll. Visser 10. — Heeft behoord aan de Jezuieten te Parijs.

---

78 **Regel,** Statuten enz. van de Duitsche Orde, met Kalender en
H 37 Inleiding, o.a. betreffende de oprichting van de orde in 1190. Nederlandsch.

Perk. 100 bl. 168 X 122. Midden 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. 878

Aangekocht 1838 op auctie-J. Koning (Cat. I, 1832, blz. 14, n. 85).
Uitgegeven door W. J. d'Ablaing van Giessenburg, De Duitsche Orde (1857), blz. 203-315; vgl. ook aldaar blz. 2-4.

75 A. **Regel,** Statuten enz. van de Duitsche Orde, met Inleiding.
E 73 Nederduitsch. — Fol. 1-41.

B. **Regel** en Statuten van de Duitsche Orde, zooals deze in 1606 gewijzigd zijn door den grootmeester aartshertog Maximiliaan van Oostenrijk. Met Inleiding als A. Hoogduitsch. — Fol. 42v-72.

72 bl. 305 X 202. 16de en 17de eeuw. Geschreven in Duitschland. A. stemt in hoofdzaak overeen met Nr. 878. Het bevat ook jongere statuten. 879

Fol. 21 v. (onderaan) — 29 v. zijn bijna geheel afgedrukt door d'Ablaing van Giessenburg, t. a. p. 316-341. Over de in B. vervatte bepalingen vgl. aldaar blz. 341-348; over dit hs. in zijn geheel blz. 4.

---

75 **Regels** van S. Franciscus, voor de Minderbroeders, Clarissen
G 63 en Tertiarissen, benevens „Synte Franciscus testament". Nederlandsch.

Pap. 48 bl. 144 X 104. 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden. 880

Heeft behoord aan Haes (?) Florijsdochter. — In 1871 door P. J. B. C. Robidé van der Aa aan de Kon. Bibl. gegeven.
Vgl. K. O. Meinsma, Middeleeuwsche Bibliotheken, blz. 317.

73 A. **Regula** et vita fratrum minorum, et Testamentum beatisimi
H 35 patris nostri Francisci. — Fol. 1-6.

B. enz. zie: Nr. 681.

Pap. 211 bl. 158 X 108. Einde 15de eeuw (geheel of gedeeltelijk in 1493). Geschreven te Maastricht, door Johannes

Trajecti laicus, pro conventu Lympurgensi, Minderbroederklooster ?) Verschillende bladen ontbreken. 881

Behoorde in 1607 aan Joannes Peranus, (later aan ?) Joannes Lamberti Crucifer Trajectensis. — Coll. Maastricht 452. — Zie boven: Nr. 681. Vgl. Catal. Codd. hagiographorum 15, waar ook uitgaven van eenige stukken uit dit hs. worden vermeld. — Vgl. ook K. O. Meinsma, t. a. p. 315, 317.

71 H 68 **Concessa et indulta privilegia** diversis temporibus per diversos pontifices et ipsam sedem apostolicam tam per se quam legatos ipsius successive fratribus minoribus de observancia concessa (1415-1506); [met een alphabetisch register van privilegiën enz., opgemaakt door Johannes Jaringon, procurator et sanctissime minorum de observancia cismontanorum generalis commissarius nominatus in Romana curia deputatus].

169 bl. 135 × 102. 1502 met latere toevoeging van een bul van 1506. Geschreven nabij Maastricht. Grootendeels geverifieerd door Johannes Wilhelmi de Stockeymer clericus Leodiensis diocesis et publicus sacra imperali auctoritate notarius. Met versierde beginletters in Ndl. stijl. In de 17de eeuw zijn er aan het eind nog eenige Ndl. gedichten bijgeschreven. — Op fol. 1 een opgeplakt wapenschild. 882

1502 in het bezit van het klooster Mons divinae gratiae bij Maastricht, en ten gebruike afgestaan aan broeder Theodoricus de Buscoducis. Verschillende stukken zijn afgedrukt in het Bullarium magnum en bij Tomassetti.

133 G 1 **Regel en Statuten** van de Orde der Clarissen, benevens kalender gebeden, sermoenen en tractaten [o. a.: Sommighe gulden woerden ende seer stichtelijc die dese brueder Igidius ghesproken hevet, fol. 156r-190v, en: Een suuerlijck tractaetken Bonaventura van boem der minnen, fol. 191r-212r. — Kalender Latijn, overigens Ndl.].

Perk. 226 bl. 77 × 59. ± 1450. Geschreven in de Nederlanden. Met versierde beginletters in Nederlandschen stijl (penteekening). 883

Behoorde in 1460 aan het Clarissenklooster te Hoogstraeten. — Coll. Acquoy (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 46, n. 77). Vgl. K. O. Meinsma, t. a. p. 315.

71 D 9 **G. J. Gérard.** Histoire abrégée de la fondation de l'abbaie de Beaulieu, situé au village de Peteghem en Flandre [bij Oudenaarde] avec la copie authentique des diplomes concernant cette abbaie depuis 1289 jusqu'en 1375.

54 bl. 325 × 200. 1789. Autograaf. Met een origineel charter van den bisschop van Doornik van 1289. 884

Coll. Gérard.

71 **Privilegia** sororum minorum monasterii Sanctae Clarae Parisiis.
H 70 [Brief van paus Nicolaas IV aan de Parijsche Clarissen 1290. — Latijn en Fransch].

83 bl. 151 × 92. 17de eeuw. Geschreven in Frankrijk. 885

Behoorde vóór 1763 aan het college van de Jezuïeten te Parijs.

132 A. **Statuta** fratrum et sororum ordinis Sancti Francisci de
G 44 penitentia nuncupati in diocesi Trajectensi [— gevolgd door een bul van Urbanus V. — Copie]. — Fol. 1-65.

B. **Puncta** in capitulo generali ordinata. — Fol. 71-77.

Pap. 23 bl. 144 × 106. 2de helft 15de eeuw. Geschreven in de Nederlanden, door twee verschillende personen. Hierbij nog een brief van Betgen Symons dochter wonende te Amsterdam in Sinte Claren cloester, over een erfenis. 886

Vroeger een deel van nr. 75 G 63.

133 **Regula** tertii ordinis Francisci, statuta [en andere stukken, be-
G 3 trekking hebbende op deze orde, speciaal in de diocese Utrecht, 1289-1575. Met eenige regels Nederlandsch].

Pap. 111 bl. 215 × 151. 1574, met een toevoegsel betreffende het jaar 1575. Geschreven in de Nederlanden. Fol. 10-21 v., 66-71 komen ook voor in n. 886. 887

De oudste bezitter was Christianus Crucius Adrichomius, laatste overste van het Barbara-klooster te Delft (1574). — „F. Fabiano Deckering s. o. donabat 1787". — Coll. Acquoy (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 47, n. 79).

Fol. 1-7 (bul van Nicolaas IV) gedrukt bij A. Tomassetti, Bullarium rom. IV, 90-93; fol. 88-91 (lijst van kloosters) bij Lindeborn, Historia episcopatus Daventriensis, blz. 251; Oudheden en gestichten van Deventer, blz. 594. — Vgl. K. O. Meinsma, t. a. p. 317.

75 **Memoriale** van Sanct Agnieten t' Amersfoert [bevattende kalender,
H 18 gebeden, verhandelingen enz., lijsten van weldoeners van het klooster van S. Agnes, van paters, maters, biechtvaders, monniken en nonnen van dit en andere kloosters te Amersfoort en te Hattem].

Perk. en pap. 101 bl. 210 × 138. Fol. 1-10 geschreven in de 15de eeuw, het overige ± 1500, voortgezet tot 1602. Met eenige versierde beginletters in Nederlandschen stijl (pent.). 888

Heeft behoord aan Mr. J. Koning (vgl. Catal.-Koning 1832, I, blz. 14, n. 84), daarna aan D. C. en J. J. van Voorst. — Aangekocht 1860 (vgl. Cat.-Van Voorst, 1859, Manuscrits et Autographes, blz. 53, n. 285).

75 Die fondatie van het Convent van Sint Aechten tot Delff.
H 41 Pap. 26 bl. 151 × 100. 17de eeuw. 889

Aangekocht 1867 op auctie-Nijhoff (Vgl. Catal.-Van Berckel en Wijnbeek, blz. 68, n. 1558).

Uitgegeven naar een hs. van ± 1442 door N. C. Kist, Nieuw Archief voor kerk. gesch. II (1854), blz. 381-399. — Vgl. Muller, Lijst van Kronijken, blz. 76.

73 G 1 **Tmemoriboec** des ouden convents der susteren te Weesp [1413-1606].
Pap. 91 bl. 210 × 140. 15-17de eeuw. Bevat behalve memoriën van sterfdagen van 1413 tot 1606 ook die van Geert Groote, 20 Aug. 1384 en Floris Radewijns, 24 Maart 1400.
Coll. Weesp 1. 890
Vgl. N. C. Kist, Arch. v. Kerk. Gesch. X (1840), blz. 183-185, 305-307; R. C. H. Römer, Geschiedk. overz. v. d. kloosters en abdijen in .... Holland en Zeeland I (1854), blz. 539-544; G. G. Honig, Bijdr. voor de Gesch. v. h. Bisdom v. Haarlem, V (1877), blz. 163-171.

73 G 2 **Rekeningboek** van het Oud Convent te Weesp [1540-44, 1550, 1558-70].
Pap. 79 bl. 150 × 103. 16de eeuw. 891
Coll. Weesp 2.
Vgl. Römer, t. a. p. I, blz. 541-545, II, 209-212; Honig, t. a. p. 163, 172, 178.

71 C 33 **Documenta** de origine coenobii Beatae Mariae de Annuntiata [te Brugge, Fransch en Latijn].
12 bl. 385 × 240. Einde 18de eeuw. Met 2 verschillende handen geschreven. 892
Coll. Gérard.

---

71 D 79 **Catalogues** des Manuscrits qui se sont trouvés dans les collèges des ci-devant Jésuites des Pays-Bas après leur suppression.
155 bl. 330 × 208. ± 1800. Gedeeltelijk door Gérard geschreven. Bevat de catalogi van Z.-Nederl. Jezuïetenbibliotheken benevens van een Roermondsche. 893
Coll. Gérard.

71 G 25 **Geschiedenis** van het convent van Ons Vrouwe van Gratien der ordenen vanden Chatroesen gemeynlick genoemt Schuete buyten Brussele [gevolgd door Lat. mededeelingen over de inventaris].
Pap. 201 bl. 118 × 138. ± 1562. Geschreven in het klooster van Lierre. 894
Coll. Gérard.
Vgl. A. Wauters, Biographie Nationale publiée par l'Académie royale de Belgique, VI, 272. Het daar meegedeelde is niet geheel juist. O. a. wordt dit hs. verward met No. 854.

70 H 62 **Consuetudines** seu cerimoniae domus Cartusie, 1497 [te Parijs ?].
Pap. 67 bl. 210 × 150. ± 1500. 895
Behoorde vóór 1763 aan de Fransche Jezuïeten, later aan Desportes. — Coll. Visser 8.

78 H 53 **Chartor.** — Johanni de Monte conceditur participatio omnium bonorum spiritualium [mis, gebed enz.] domus Carthusie Vallis Viridis prope Parisios, 28 April 1494.
Perk. 1 bl. 320 × 325. Origineel. 896

71 **Réglements** de la Congrégation de l'Oratoire de Jésus Christ
H 69 nostre Seigneur establie par nostre très honoré père Monseigneur le Cardinal de Bérulle. — Fransch en eenige pagina's Latijn.

91 bl. 182 × 128. 17de eeuw. Geschreven in Frankrijk. Bevat de reglementen van de „Congr. de l'O." en het daarbij behoorende noviciaat („Institution de l'Oratoire"), opgesteld door den 1sten en 3den supérieur général, den kardinaal de Bérulle (1611-'29) en Fr. Bourgoing (1641-'62). 897

Behoorde vóór 1768 aan de Fransche Jezuïeten. — Coll. Visser 12.

---

71 **G. J. Gérard.** Histoire abrégée de tous les ordres religieux qui
C 8 ont été établis dans les Pais-Bas, contenant l'origine ou fondation de chaque couvent, les endroits où ils étoient situés etc.

218 bl. ± 330 × 200. ± 1800. Autograaf. Handelt over Noord- en Zuid-Nederl. kloosters. 898

Coll. Gérard B 41.

71 **G. J. Gérard.** Liste ou nottice des abbaies et couvens d'hommes
C 8 et de femmes situés dans les provinces de Brabant, de Flandre, de Luxembourg, de Gueldre, de Namur, d'Hainau et dans le Tournesis, avec les dates de leur fondation.

68 bl. 335 × 205. ± 1800. Autograaf. Fol. 45 vlg. en 68 worden kloosters uit Nederlandsch Limburg vermeld, overigens Belgische en eenige Noord-Fransche. 899

Coll. Gérard B 43.

73 **Register** van zielmissen, te lezen in de Pieters-, Hoogelandsche
E 39 en Mariakerk te Leiden.

Perk. 108 bl. 315 × 170. 1386-16de eeuw. Begonnen in opdracht van Vrancke Diedwaren soen en Willem Kerstants soen. Aan het einde verschillende aanteekeningen. 900

Coll. Visser 230.

73 **Register** enz. (als No. 900).
E 40 Perk. 94 bl. 300 × 148. Einde 14de eeuw (1386?)-16de eeuw. Bevat ongeveer hetzelfde als No. 900. Aan het einde eenige aanteekeningen. 901

Coll. Visser.

73 **Register** enz. (als No. 900).
E 41 Perk. 54 bl. 308 × 199. Begin 16de eeuw. Copie (gedeeltelijk naar No. 900 en 901?). Aan het einde aantt. van 1537. 902

Coll. Visser 232.

132 **Statuta** et ordinationes fraternitatis sacerdotum ecclesie S. Servatii
G 35 Traiectensis Leodiensis diocesis, 1324-1441.

Perk. 57 bl. 260 × 190. ± 1450. Geschreven te Maastricht, door eenige verschillende personen. Met 4 miniaturen in Nederlandschen stijl. Op fol. 3 is er nog een andere miniatuur in Nederlandschen stijl van de eerste helft der 15de eeuw ingeplakt, waarschijnlijk uit een getijdenboek afkomstig. Bevat ook sequentiën uit de Evangeliën. 903

Aangekocht 1901 (Vgl. Verslag Kon. Bibl. 1901, blz. 22, No. 8).

70 A. **Extractum** ex resolutionibus capitularibus Ecclesiae S. Servatii
H 61 Trajecti ad Mosam. 1713. — Fol. 1.

B. **Statuta** Venerabilis Ecclesiae S. Servatii Trajectensis, anno 1589 correcta et reformata. — Fol. 3-64.

C. **Juramentum** Canonicorum. — Fol. 65.

D. **Concordia** inter Amplissimum dominum Veusels S. Servatii Trajecti ad Mosam Praepositum et dominum Decanum et capitulum ibidem de A° 1611. — Fol. 66-73.

73 bl. 201 × 157. Copie. Begin 18de eeuw. Door verschillende personen geschreven. 904

Coll. Visser 202.

75 **Eeden**, af te leggen voor het kapittel van S. Servaes te Maastricht,
F 16 Latijn en Nederlandsch.

Perk. 13 bl. 290 × 212. 15de eeuw. Geschreven te Maastricht. Met aanvullingen en wijzigingen van de 16de en het begin van de 17de eeuw. Met 1 versierde en eenige gekleurde beginletters in N.-Nederl. stijl. Bevat ook sequenties uit de Evangeliën.

Coll. Lupus, No. 3 van de nagekomen hss. 905

73 **Registrum** capituli Naeldwicensis. (Register van bezittingen en
E 38 aanwinsten van het kapittel van Naaldwijk, met lijst der dekens van het kapittel, register der bibliotheek enz.).

270 bl. ± 300 × 220. Het grootste deel (over de jaren 1299-1414) is geschreven in het begin van de 15de eeuw. De vervolgstukken hebben betrekking op de jaren 1373-1562. Verder eenige aantt. van 1589-1627. 906

Coll. Visser 140.

Vgl. K. O. Meinsma, Middeleeuwsche Bibliotheken, blz. 262v, waar de Catal., voorkomende op fol. 267 is afgedrukt.

73 **Lijst** van fundatiën van de parochiekerk te Weesp en van de
G 41 daarvoor te lezen zielmissen, met kalender.

Perk. 37 bl. 245 × 165. 15de eeuw en 1ste helft 16e eeuw. De sterijaren van de schenkers loopen van 1400 tot 1549. 907

Coll. Weesp 46.

Een extract hieruit is uitgeg. door G. G. Honig, Bijdr. voor de Gesch. v. h. Bisdom van Haarlem III (1875), blz. 22-43.

---

71 C 7 **G. J. Gérard.** Recherches historiques sur l'origine, fondation etc. de quelques Chapitres, Abbayes et Couvens situés dans [les] Pays-Bas autrichiens. Tirées des Archives des dites maisons et chapitres.
143 bl. ± 325 × 200. ± 1800. Autograaf. 908
Coll. Gérard.

71 D 3 **G. J. Gérard.** Histoire des abbaies et couvens situés dans la ville d'Anvers depuis leur origine jusqu'à leur suppression en 1795.
106 bl. 325 × 200. ± 1800. Autograaf. 909
Coll. Gérard.

71 D 8 **G. J. Gérard.** Histoire de l'hopital d'Audenarde depuis sa fondation en 1202, justifiée par des diplomes.
40 bl. ± 330 × 200. ± 1800. Autograaf. Met door Gérard gemaakte afschriften van charters van 1202-1421. 910
Coll. Gérard.

71 C 63 **G. J. Gérard.** Histoire des couvens religieux qui se trouvoient ci devant dans la ville de Bruxelles.
198 bl. 325 × 195. ± 1800. Autograaf. Met door Gérard gemaakte afschriften van authentieke stukken. 911
Coll. Gérard.

71 F 13 **Recueil** des fondations pieuses de la ville de Bruxelles, contenant leur origine, leur destination, leurs reuenus et les noms des collateurs etc. Extraits des actes de fondation et des comptes des receveurs des biens des dites fondations.
87 bl. 307 × 194. ± 1755. Titelblad, inhoudsopgave en eenige aantt. zijn van de hand van G. J. Gérard. 912
Coll. Gérard.

71 G 24 **Recueil** enz. (Copie naar het voorgaande Hs.).
71 bl. 190 × 137. Einde 18de eeuw. Geschr. door Gérard. 913
Coll. Gérard.

71 F 39 **Instruccion** para el govierno del Hospital Real [te Mechelen], 1685.
41 bl. 306 × 208. 1685. Origineel. Ondert. door Francisco Antonio de Agurto, landvoogd van de Z. Nederlanden, en eenige andere personen, te Brussel. 914
Coll. Gérard.

130 B 9 **Beschrijving** van de Capelle van den Heiligen Nicolaus, gelegen onder het gehugt van den Pennepoel bij de koeij-poort buijten Mechelen.
47 bl. 318 × 193. 18de eeuw. Met copieën van „Bewijsstukken" (1317-1580) en met 2 afbeeldingen (pent.) van de Kapel. 915
Was in 1799 in het bezit van G. J. de Servais. — Catal. de Servais (1808), No. 4294.

70 **Cartularium** ecclesiae cathedralis Atrebatensis (statuten, ordon-
H 54 nantiën, lijsten van beneficiën enz., 1213-1294, later aangevuld tot 1387).

Perk. 110 bl. ± 190 × 135. Einde 13de eeuw, met toevoegsels en vervolgen van de laatste jaren van de 13de eeuw, van de 14de en het begin van de 15de eeuw. Geschreven te Atrecht. 916

Coll. Lupus 101.

---

6. HISTORIA PROTESTANTISMI.

74 **Christian Juncker.** Het leven van Martinus Lutherus, opgeheldert
J 18 en beschreven uit meer dan Twehondert rare Gedenk-Penningen, waaruit t'effens de voornaamste Geschiedenissen der Hervorming nauwkeurig verklaart worden. (Uit het Hoogduitsch vertaald).

187 bl. 211 × 161. 17de eeuw. Nederlandsche vertaling van Chr. Juncker, Goldenes und silbernes Ehrengedächtnisz des Dr. Luther, 1706; dit laatste is weer een omwerking van J.'s Vita D. Martini Lutheri nummis atque iconibus illustrata, 1699. 917

---

78 **Aanteekeningen,** betreffende Ypey en Dermout, Geschiedenis der
J 8 Nederlandsche Hervormde kerk, voornamelijk naar aanleiding van het IIIde en IVde deel.

129 bl. 209 × 124. Geschreven 1836-1846. Veel bladen zijn onbeschreven. 918

Coll. Groen van Prinsterer (niet eigenhandig).

71 **Geschiedenis.** Kerkelijke en wereldlijke — van de Nederlanden,
C 15 van 1517-1637.

256 bl. 318 × 200. 17de eeuw. Het slot ontbreekt. 919

Coll. Gérard B 52.

73 **Repertorium** principalium materiarum synodorum reformatarum
E 10 nationalium et Zuyt-Hollandiae. 1571-1652.

128 bl. 314 × 203. 2de helft 17de eeuw. 920

71 **Repertorium** van de handelingen der nationale en Zuid-Hollandsche
J 39 synoden. 1571-1754. Deel I (A-L).

218 bl. 139 × 161. 2de helft 18de eeuw. 921

Coll. Romswinckel.

131 **Acta** van en stukken betreffende de nationale synoden van Wesel
G 45 (1570), Embden (1571), Dordrecht (1574 en 1578), Middelburg (1581), 's-Gravenhage (1586), en andere stukken betreffende de kerkgeschiedenis van deze periode.

153 bl. 187 × 149. ± 1600. In één band met gedrukte stukken. Behoorde eertijds aan de Classis van Dordrecht. — Later aan G. D. J. Schotel. 922

1906 overgenomen uit de gedrukte stukken.

129 A. **Officieele stukken** betreffende de Synode Nationael van
D 19 Dordrecht (1618-1619) en de Bijbelvertaling en stukken betreffende verschillende provinciale Synoden, grootendeels Correspondentie van de Geldersche Synode met die van andere Gewesten (1607-1646), bijeengebracht door Sebastianus Damman.

B. **Gedicht** van Caspar Barlaeus Sr. aan Godefridus Damman (Latijn). Antwerpen, 29 Maart 1565.

C. **Brief** van Sebastianus Damman aan zijn vader, Godefridus Damman (Latijn). 26 September 1593.

D. **Brieven** en andere stukken, grootendeels betreffende de kerk van Gelderland en den persoon van S. Damman (1604-1647), bijeengebracht door S. Damman.

287 bl. van verschillende grootte. 176 stukken, grootendeels origineel. 923

Aangekocht 1906 (Verslag Kon. Bibl. 1906, blz. 16, No. 9).

70 **Extracten** uijt de acta sijnodi Zuijdholl. gehouden in tien agtereen-
J 16 volgende jaaren, A°. 1730 te Breda, 1731 te Dordrecht, 1732 te Delft, 1733 te Leiden, 1734 te Schoonhoven, 1735 te Schiedam, 1736 te Gorinchem, 1737 te Brielle, 1738 te 's-Gravenhage, 1739 te Woerden.

187 bl. ± 210 × 160. Midden 18de eeuw. 924

71 **Repertorium** ofte register van alle de acten der particuliere
A 20 Noord-Hollandsche Synoden, beginnende van 't jaar MDLXXII, mitsgaders van seker Provinciaal Synodus van Zuid- en Noord-Holland, gehouden binnen Haarlem A°. MDLXXXII, 1572-1684.

248 bl. 409 × 290. Einde 17de eeuw. Exemplaar „Ten dienst van Hare Ed. Groot Mog." 925

73 **Handelingen** vande Christelijcke particuliere Synoode van Noord-
D 3 holland, gehouden binnen de Stadt Enkhuijsen, begonnen den 30sten Julij en geëijndigt den 8sten Augustij 1720.

27 bl. 395 × 262. Gelijktijdige copie. 926

78 **Compendium** vande Saeken in 't classis van Schielandt voorge-
J 53/54 vallen sedert 11 April 1580 tot 13 Februari 1663, waeragter de lijst van de beroepene Predicanten geduurende de gemelde tijdt, alsmeede van de Emeriti, alsmeede van de niet volbragten wegens het afslaen der beroepenen, alsmeede van de preparatoir geëxamineerden item een alphabet van alle de voergemelde saeken.

2 dln. 152 en 157 bl. 210 × 163. 2de helft 17de eeuw. 927

Coll. Visser 20.

76 **Kerkeboek** van de Hervormde Gemeente te Streefkerk, fragment,
H 9 1609/1610.
½ blad. 116 × 149. Geschreven door J. Gijsius, predikant te Streefkerk. 928

1838 aan de Koninklijke Bibl. geschonken door J. G. de Mey van Streefkerk.

131 **Balthasar Bekker.** Reis door de Nederlanden, Engeland en
G 29 Frankrijk, 1683.
79 bl. ± 195 × 155. Autograaf. 929

Aangekocht 1905 (Verslag Kon. Bibl. 1905, blz. 17, No. 22).

131 **P. de Vriese.** Historisch verhael van het leven en sterven van
F 21 Do. Bern. Smijtegeldt, leeraar tot Middelburch (1665-1739).
46 bl. 198 × 157. ± 1740. Autograaf (?). Gedrukt te Middelburg bij W. Eling. 930

Aangekocht 1900 (Verslag Kon. Bibl. 1900, blz. 22, No. 28).

131 **Conferentie** gehouden te S. Omer in het Logis van den Predikant
C 18 W. Huygens den 28 November 1788 tussen den voorn. Pred. en DHeeren Diaconen der Hollandse Vlugtelingen aldaar.
1 bl. 318 × 194. Geschreven door W. Huygens en medeonderteekend door de diakenen van Laar Mahnet en Bourdon. 931

Aangekocht 1900 (Verslag Kon. Bibl. 1900, blz. 22, No. 29).

131 A. **Verzoekschrift** van de Maastrichtsche predikanten J. M. Roux,
G 28 G. Payen, H. Voskuil en R. van Staphorst aan den magistraat van Maastricht, om de gegeven toestemming tot het houden van een tooneelvoorstelling met bal op Zondagavond niet te laten doorgaan.

B. **Verzoekschrift** van P. van Slijpe, president-Kerkvoogd van de Hervormde kerken te Maastricht aan „Citoyen Prisse, Directeur des Contributions" te Maastricht, om vrijstelling van grondbelasting voor de Mattheuskerk, die voor militaire doeleinden gebruikt wordt. 16 Messidor 8 (= 5 Juli 1800). Als ongezegeld teruggezonden.

Elk 1 bl. 198 × 156 en 225 × 183. A. geschr. door J. M. Roux, B. door P. van Slijpe. Beide in het Fransch. 932

1904 aan de Bibliotheek geschonken door Mr. L. M. Rollin Couquerque. (Verslag Kon. Bibl. 1904, blz, 11, No. 2 en 3).

75 **Commentaar** op de Geloofsbelijdenis van de Ned. Herv. Kerk.
G 14 85 bl. 208 × 163. 2de helft 18de eeuw. 933

Coll. Bogaers.

133 **N. C. Kist.** Kleederdragt der Protestantsche Predikanten, bijzonder
G 10 in Nederland.

7 bl. 209 × 173. Autograaf. Midden 19de eeuw. Hierbij nog 10 losse bladen van verschillend formaat met aanteekeningen en afbeeldingen; hieronder een briefje van J. T. Bergman aan Kist, 28 Dec. 1853. 934

Coll. Acquoy (Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 52, no. 87).

---

75 A. **J. Gargon.** Historisch Bericht van de Opkomste, verderen
H 11 Opbouw, Lotgevallen en hedendaegschen Toestand van de Gereformeerde Gemeenten, zoo te Mosco, Archangel, St. Petersburg, Riga, als bij sommige Colonisten in het Russisch Keizer-Rijk. — Fol. 1-52, 75v.

B. **S. L. Majewski.** Preek, 10 Juli 1774 in de Gereformeerde Hoogduitsche kerk te S. Petersburg uitgesproken. Nederlandsche vertaling (2 exemplaren). — Fol. 53-62, 76-92.

C. **J. Gargon.** Afscheidspreek te Petersburg gehouden 3/14 Mei 1773, gevolgd door een gedicht van denzelfde op het herstel van het kerkgebouw, 24 Juli 1771. — Fol. 63-75.

D. **J. W. te Water.** Uittreksel uit A. — Fol. 94-105.

105 bl. van verschillende grootte. A, B 1 en C zijn geschreven door Gargon (A voltooid te Rio-Berbice, 26 Mei 1778), D door Te Water, B 2 door een derde. — A is, met eenige wijzigingen, door N. C. Kist uitgegeven in: Nieuw Archief voor Kerkelijke Geschiedenis I, 3-83. 935

Heeft behoord aan J. W. te Water en N. C. Kist, aangekocht uit de bibliotheek van den laatste in 1861.

---

72 **Recueil** de la discipline Ecclesiastique et des Synodes Nationnaux
A 6 tenues en France par les Eglises Reformees depuis lan 1559, presanté au Synode provincial de Daulphine assamblé a Mens en Trieues le 6 May 1615.

278 bl. 275 × 194. Origineel (?). 936

129 **Denombrement** de tous les Protestans Refugiés de France à
A 1 Amsterdam Avec les nouvelles Fabriques et Manufactures quils y ont aporté despuis l'an 1681.

60 bl. 372 × 228. Einde 17de eeuw. Met supplement. 7 bl. 368 × 239. 19de eeuw. Fransche vertaling van een hs. van het Amsterdamsche Archief van 1684 (Inventaris-Scheltema III, blz. 30, No. 60). Deze vertaling bevat de letters A-R, het supplement S-V. 937

72 A. **Stukken,** betreffende de oprichting van een Waalsche kerk te
A 5 Leeuwarden. 1653-1661 (copiën). — Fol. 1-43.
B. **Conscriptio** exulum Frisiae (extract). — Fol. 63-67.
C. **Stukken,** betreffende het Oud Weeshuis en het St. Christoffelsleen te Leeuwarden, en een register van stukken, betreffende het St. Anthonij-gasthuis aldaar (copiën). — Fol. 68-81.
D. **Register** der Staatsresolutiën Leeuwarden betreffende van 1583 tot 1712. — Fol. 82-86.
E. **Brieven** van Willem Lodewijk aan Maurits, 31 Maart/10 April 1619, van Maurits aan Willem Lodewijk, 13 Mei 1619 (copiën). — Fol. 87-89.
89 bl. 312 ╳ 199. 18de eeuw. E is naar een andere copie uitgegeven in Groen's Archives de la Maison d'Orange-Nassau, II. serie, II, 564-568. — Hierbij gevoegd zijn eenige stukken (gedeelt. orgineel), hs. 32 bl. en 2 gedr. stukken, bijna alle betrekking hebbend op de Waalsche kerk en de refugiés te Leeuwarden. 938

74 **J. P. Fontaine.** Memoire Instructif touchant la Fondation de
B 33 l'Eglise Walonne de la Brille. 1772.
10 bl. 328 ╳ 808. ± 1772. Geschreven door H. van Wijn. Met 8 bijlagen, een eigenhandige brief van Fontaine en aanteekeningen van Van Wijn. — Bijna geheel uitgegeven door H. de Jager, Navorscher 1879, 124-133, het eerste gedeelte door denzelfde, Bulletin de la Commission pour l'histoire des Eglises wallonnes, I (1885), 155v. 939
Coll. Van Wijn.

---

78 **Stukken** betreffende Antoinette Bourignon en haar kring (brieven
C 44 van en aan A. B., verhandelingen, gedichten enz.) 1662-1680.
138 bl. van verschillende grootte. Origineelen en copieën. Bevat o.a. copieën van 2 brieven van A. B. aan A. M. Schuermans, en een „lijst van eenige hss., stukken, brieven, bescheiden van Antoinette Bourignon en hare vrienden, berustende in de bibliotheek van de HH. Enschedé te Haarlem". Hierbij 2 gedrukte bijlagen, een proclamatie van Christiaan Albrecht, hertog van Sleeswijk-Holstein, en een kaart van het eiland Noortstrandt. Deze collectie is niet gebruikt door A. von der Linde, Antoinette Bourignon, Leiden 1895. 940

75 **P. Bakker.** Beschrijving van eenige bezoeken aan de Hern-
H 7/8 hutters te IJselstein en andere stukken, grootendeels betrekking hebbend op de Hernhutters.
2 dln. 33 en 60 bl., grootendeels 240 ╳ 193. Autograaf. 1738-40. Gedeeltelijk gedrukt. 1739 vlg. 941
Gekocht op auctie-Hellingwerf te Alkmaar, 1857.

(938-941)

75 **Steffel Muller** en **Dirk Valk** (Hoofden van de oorspronkelijk
C 81 Polsbroeksche Afgezonderden, weer in drie afdeelingen verdeeld en gevestigd te Puttershoek, Mijdrecht en Papendrecht). Opstellen (afschriften en uittreksels).

73 bl. 210 X 169. 1832. Geschr. d. Prof. J. Heringa. 942

Maart 1909 bij ruiling overgenomen van de Utrechtsche Universiteits-bibliotheek (Catal. Tiele, 1887, blz. 261, No. 1080). — Verslag Kon. Bibl. 1908, blz. XXXI, No. 11.

Vgl. H. P. G. Quack, Verslagen en meded. der Kon. Ak. v. Wetensch., Afd. Letterk., reeks III, deel 19, A'dam 1893, blz. 270-316; — G. P. Marang, De Zwijndrechtsche Nieuwlichters, Dordrecht 1909, blz. 8-11, 288.

SUPPLEMENTUM.

78 **Offitium** B. M. V. quod beata Brigida devote dicebat omni die
F 29 (Latijnsche getijden voor de zeven dagen der week).
Perk. 72 bl. 231 × 176. Begin 15de eeuw. Geschreven in Italië. Met één miniatuur, 6 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Italiaanschen stijl. 943
Verslag Kon. Bibl. 1920.

78 **Horarium** ad usum Romanum (met Latijnschen kalender).
F 30 Perk. 71 bl. 191 × 131. Begin tweede helft der 15de eeuw. Geschreven in de Diocese Noijon (?) Met 13 groote miniaturen, 8 kleine miniaturen, versierde beginletters en randversiering in Noord-Franschen stijl. 944
Verslag Kon. Bibl. 1920.

---

74 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
H 45 Perk. 173 bl. 160 × 108. Midden 15de eeuw. Geschreven te Hoorn in een der vrouwenkloosters aldaar. Met versierde beginletters en randversiering. 945
Verslag Kon. Bibl. 1919, blz. XXVII; A. W. Byvanck, Bulletin van den Oudheidk. Bond, 2de S. XIII (1920), blz. 218-224.

74 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
H 31 Perk. 216 bl. 159 × 118. Omstreeks 1460. Geschreven in Holland. Met 3 miniaturen, 1 gehistorieerde en veel versierde beginletters in goud en kleuren en rijke randversiering.
Verslag Kon. Bibl. 1912, blz. XXI. 946

78 **Getijdenboek** (met Utrechtschen kalender).
F 31 Perk. 169 bl. 178 × 129. Midden van de tweede helft der 15de eeuw. Geschreven in Noord-Nederland. Met 7 miniaturen, 9 gehistorieerde en veel versierde beginletters en randversiering in Noord-Nederlandschen stijl. 947
Verslag Kon. Bibl. 1920.

---

130 **Adriaen Adriaensens.** Eenen gheestelijcken berch allen menschen
G 19 profijtelijck.
90 bl. 290 × 210. 1566. Autograaf. 948
Naar dit handschrift gedrukt, Leuven 1568.
Verslag Kon. Bibl. 1900, blz. 16, n. 12.

131 D 50 A. **Harmen Reynskes van Overwyk.** Aan alle, die hun oeffenen in de kennisse van de godsdienst en genegen sijn onpartijdig te oordeelen, word uyt liefde tot de ware Christelyke godsdienst deze volgende vraag gedaan. (1 blz. fol.)
B. Verklaring van de Openbaring. (Fragment, 4 blz. fol.)
C. Bericht uit Londen aangaande een daar opgestaan profeet. 1¼ blz. fol. 949
Verslag Kon. Bibl. 1900, blz. 16, n. 18.

---

70 E 6 **Sermones** de tempore et de sanctis per totum anni circulum (voorafgegaan door een index).
Pap. 558 bl. 280 × 205. 1487. Waarschijnlijk autograaf van den auteur. — In de lijst der Maastrichtsche handschriften (Catal. der Stadsbibliotheek van Maastricht, blz. LXI) beschreven als Sermones van Soccus (Conradus van Brundelsheim), maar de inhoud van dit handschrift komt niet met de preeken van Soccus overeen. 950
Coll. Maastricht 879.

---

133 B 18 **Leven** van den H. Willebrord.
Pap. 107 bl. 335 × 215. 17de eeuw. Compilatie van weinig beteekenis. 951
In 1897 overgenomen uit het Rijksarchief te Groningen. (Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 17, n. 17).

---

73 E 13 **Tractatus** de causa potestatis ecclesie in prelatos. [Inc.:] Circa questionem qua queritur de potestate apostolorum, utrum fuerit a Petro, et de potestate episcoporum.
Perk. 74 bl. 267 × 189. 14de eeuw. 952
Coll. Clermont 600. — Coll. Visser 25.

---

133 G 7 **Catalogus** der Bibliotheek van het klooster Frenswegen te Nordhorn in Westfalen, behoorende tot de Windesheimsche kloostervereeniging.
Pap. 20 bl. 210 × 131. Geschreven door Dr. K. L. Ph. Tross (1795-1864). — Wat van deze bibliotheek was overgebleven, is in 1874 door den Graaf van Bentheim geschonken aan de Universiteitsbibliotheek te Straatsburg. 953
Verg.: Acquoy, Windesheim, II, blz. 199, en III, blz. 28.
Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 51, n. 84.

131 H 20 A. **Kroniek** van een suster in het Klooster op den Ulenborch (nonnen van de derde orde van S. Franciscus) te 's-Hertogenbosch, 21 Juli 1566-30 Jan. 1576: Dit is een afgryselijcheit, die gheschiet is tegen den heiligen Korsten geloef der Roemser kercken en den geboden Gods ende den seuen sacramenten int lant van Brabant in veel plecken ende steden, soe sal ic wat scrijven van Schertogenbosche, dat daer is gesciet. — Fol. 1-84.

b. Prognosticacie over de toekomst van Holland, ± 1570. — Fol. 87-88.
c. Een pronosticacie van den lantgreef onsen eerwerdige bisschop van Mens overgeset. 1570. — Fol. 88-90v en 92.
d. Sinte Bernardus contemplacie. Des sondaechs (fragment van een ander handschrift, verkeerd gebonden). — Fol. 91 en 86.

Pap. 92 bl. 146 × 104. A: 1566-1576. Geschreven te 's-Hertogenbosch. Origineel, onvoltooid. — b en c: in dezelfde hand. — Later bijgeschreven: op fol. 31v, Zondagsletter van 1586-1600; op fol. 32r en v, aanteekeningen omtrent de inkleeding en professie van nonnen in het Klooster, 13 Juni 1592-18 Juni 1600; fol. 85, aanteekeningen omtrent het opnemen van novitiae, 5 Maart 1591-29 Aug. 1597.

A is een andere kroniek dan „De jammerlycke destructie ende desolatie van den kerken, cloesteren enz." (uitg. door: Hermans, Verzameling van kronieken, charters en oorkonden betrekkelijk de stad en meyerij van 's-Hertogenbosch, Prov. Gen. in N. B., I, blz. XLV, n. 18) en dan „Een oudt gheschreven boeck, binnen de Stadt van 's-Hertogen-bossche, bij een vromen broeder (Dominicus Beijens)... gheschreven" (in uittreksel by: Van Oudenhoven, Beschryvinge der Stadt ende Meyerye van 's-Hertogenbossche, blz. 99; verg. Hermans, t. a. p., n. 19). 954

Fol. 1: „Dit boeck is in bewaringe van juffer Mariken vanden Hueuel opten Ulenborch".
Verslag Kon. Bibl. 1901, blz. 22, n. 9.

133 **Sinte Cecilia gyldt** boexken.
G 8 a. Verhaal van de oprichting van het gild, 1549. — Fol. 2.
b. Reglement van het gild, 28 Oct. 1549. — Fol. 3.
c. Hanrick van der Steech. Brief van zijn neef Adrianus van Kockenghe (copie). — Fol. 8.
d. Naamlijst der leden van het gild. — Fol. 8.
e. Ordenacie van den jaarlijkschen maaltijd. — Fol. 9.
f. Ontvangsten van den patroon. — Fol. 10.

Perk. 10 bl. 126 × 89. 1549 en later. Geschreven te Zaltbommel. 955

Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 51. n. 86.

---

129 **Brieven,** attestatie's en handteekeningen van Ned. Herv. en
D 31 Waalsche predikanten en professoren, 1585-19de eeuw. 956

Uitvoerig beschreven in: Verslag Kon. Bibl. 1906, blz. 12, n. 6.

133 A. **Ottho Werdmuller,** Liber de morte (Ned. vertaling). — Fol. 1-104.
G 9 b. Van de verkiesynge der dienaeren. — Fol. 105-108.
c. Form der bevestynge ende annemynge der Dienaers des Woordts. — Fol. 109-112.

d. Form ende manier hoe dat men die Ouderlyngen die in den woorde niet aerbeyden bevestigen sal. — Fol. 113-114.
e. Form der bevestynge der Diaken. — Fol. 114v-116.
Pap. 116 bl. 129 × 91. 1586. Geschreven te Keulen. 957
Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 51, n. 86.

128
G 22 Schriftelijke onderhandeling nopende het gebruik der reden ontrent de godsdienst gehouden bij brievenwisseling tussen de Heer Philippus van Limborch, Professor der Remonstranten en Johannes Bredenburg. A° 1685 en 1686.
A. J. Bredenburg. Voorreden. — Fol. 1-5.
B. Nader vertoog ofte Tweede deel van de Wederlegging. — Fol. 6-14.
C. De Briefwisseling, 20 Mei 1885-6 Febr. 1686. — Fol. 15-56.
56 bl. 237 × 183. Gelijktijdig afschrift. 958
B. is blz. 25-42 van: Johannis Bredenburgs Noodige Verantwoording op de ongegronde beschuldiging van Abrah. Lemmerman. Tot Rotterdam. By Is. Naeranus, 1684. — Verg.: Van der Linde, Benedictus Spinoza, Bibliographie, n. 214; Pamflet Kon. Bibl., n. 12261.
C. is gedrukt (behalve het „Extract uyt een Brief van de Heer Professor Philippus van Limborgh", dat voorafgaat, en een „Nota", die volgt) in: Schriftelijke onderhandelingen, Tot Rotterdam, Bij Barend Bos, 1686. — Verg.: Van der Linde, t. a. p., n. 217; Pamflet Kon. Bibl., n. 12544.
Verslag Kon. Bibl. 1898, blz. 28, n. 27.

133
G 11 A. **Kerk- en wereldlike proceduren,** gehouden van 1712-1726 (tegen Harmen Reijnskes van Overwijk en David van Heyst, predikanten bij de Doopsgezinde Gemeente te Amsterdam, beschuldigd aanhangers te zijn van Willem Deurhof).
Pap. 40 blz. 209 × 160. 18de eeuw, na 1734. Copie.

B. **Harm. Reijnskes van Overwijk.** De hoofdzakelijke meening, getrokken uit de beschryvinge van den H. Evangelist Mattheus, aangaande de geboorte, leere, wonderwerken, lijden, sterven en opstandinge uit den dooden van onzen Heere Jezus Christus. Te Amsteldam, Bij Jacobus Verheiden, 1722.
Pap. 8 en 252 blz.

C. **LVIII vragen** (gesteld aan) Harman Reinskes en David van Heist, April 1715; met het antwoord, 8 Mei 1715, en eenige bijlagen, 30 Juni 1716 tot 2 Januari 1726.
Pap. 130 blz. 210 × 160. 18de eeuw. Copie.

D. **Cornelis van Heusden.** Een tweede bijvoegzel, vervattende een uittrekzel van het boek van Harmen Reynskes van Overwijk, 13 Juli 1724.
Pap. 10 blz. genummerd 49-58. Fragment van een boek. 959
Verslag Kon. Bibl. 1897, blz. 52, n. 88.

INDICES.

---

1. INDEX NUMERORUM.

71 G 62	772	71 J 71	343	73 E 7	702	73 G 5	466	73 H 4	537
H 6	762	72	230	8	167	6	422	6	539
7	682	73	245	9	176	6	833	7	415
8	763	74	202	10	920	7	732	8	716
9	794	75	332	11	803	8	679	9	704
10	738	76	259	12	804	9	468	10	700
12	808	72 A 5	938	13	952	10	736	11	756
24	705	6	936	15	807	11	517	12	781
29	483	11	697	17	540	12	518	13	760
51	381	16	479	18	427	13	515	15	653
52	674	22	423	19	430	14	515	16	648
53	650	C 21	800	20	67	15	528	17	657
54	385	33	70	21	504	16	597	18	685
55	671	G 13	71	22	577	17	598	19	643
56	336	J 6	260	23	644	18	658	20	591
57	364	7	269	24	645	20	570	21	633
57	719	8	252	25	642	21	670	22	623
58	707	10	798	26	603	22	851	23	565
58	346	12	440	27	605	23	564	24	618
59	361	13	418	28	500	24	665	25	654
60	386	14	446	29	402	25	672	26	34
61	324	15	434	30	426	26	594	27	59
62	610	16	407	31	69	27	358	28	471
64	757	17	511	32	735	28	593	29	595
65	793	18	510	33	744	29	589	30	655
66	722	19	562	34	782	30	611	31	542
67	863	20	567	35	779	31	626	32	609
68	882	22	448	36	805	32	776	33	652
69	897	23	560	38	906	33	377	34	376
70	885	24	566	39	900	34	718	35	681
71	581	25	586	40	901	35	120	35	881
J 11	699	26	758	41	902	36	271	J 42	523
39	921	73 A 14	809	F 20	737	36	646	49	788
43	470	B 24	401	21	734	37	371	74 A 49	462
44	563	D 2	425	22	363	38	365	50	639
45	514	3	926	23	662	39	362	B 33	939
47	50	4	505	24	620	40	749	F 1	185
63	512	5	821	25	625	41	907	2	270
64	588	6	481	26	143	42	516	13	449
65	114	9	741	27	673	43	572	25	580
66	118	10	830	28	649	44	85	G 1	351
67	160	11	858	G 1	890	45	86	2	329
68	136	E 4	40	2	891	H 1	864	3	314
69	330	5	41	3	148	2	835	4	316
70	151	6	720	4	147	3	439	5	213

74 G 6	125	75 C 61	942	75 G 53	815	76 E 22	1	76 G 17	179
7	130	E 7	20	55	787	F 1	43	18	206
8	287	8	42	57	327	2	208	19	215
9	244	9	96	58	844	3	90	20	197
10	129	10	100	60	124	5	725	21	200
13	555	11	534	61	767	6	233	22	212
14	555	12	532	63	880	7	236	23	276
18	694	13	531	64	65	8	56	24	338
19	424	14	612	66	817	9	57	25	294
20	352	15	651	67	103	10	789	26	295
22	218	16	743	70	676	11	188	27	196
24	133	17	739	H 7	941	12	193	28	299
25	159	18	413	8	941	13	25	H 8	325
28	209	20	13	11	935	14	222	9	928
29	210	64	45	15	451	15	199	J 1	1
30	298	73	879	16	571	16	226	2	8
31	157	74	576	17	774	17	223	3	7
32	225	75	574	18	888	18	190	4	54
33	158	76	524	21	559	19	138	5	58
34	278	77	107	39	398	20	224	6	63
35	241	F 11	721	40	27	21	183	7	60
36	248	12	799	41	889	22	192	8	61
37	207	13	872	42	617	23	2	9	39
38	231	15	811	43	181	25	184	10	64
39	232	16	905	44	155	27	198	11	444
H 8	303	G 1	93	45	404	28	31	12	95
28	256	2	323	46	628	29	943	13	104
31	946	3	399	47	117	30	944	14	703
40	250	4	631	48	257	31	947	15	51
41	262	5	535	49	391	G 1	556	16	78
42	253	6	536	67	526	2	4	17	84
45	945	7	545	J 60	698	3	180	18	109
J 4	806	8	599	76 C 26	770	4	221	19	154
12	823	9	337	E 2	81	5	195	20	110
18	917	10	621	3	127	6	115	21	482
35	867	11	590	7	24	7	187	78 A 29	9
56	370	12	714	8	128	8	205	30	168
57	360	13	780	9	584	9	308	31	727
K 2	73	14	933	11	26	10	313	32	134
36	691	26	37	15	406	11	194	33	162
75 A 1	641	28	693	16	11	12	265	34	174
2	66	46	669	17	44	13	312	C 44	940
3	33	48	458	18	175	14	191	D 7	474
34	519	50	778	19	647	15	340	15	769
B 24	431	52	812	20	445	16	307	16	791

78 D 32	840	128 C 6	171	128 C 6	873	130 E 14	326	131 G 29	929
38	15	7	165	D 19	923	15	410	34	795
39	19	8	53	20	477	16	333	41	234
40	77	D 9	533	31	956	17	186	45	922
41	455	19	74	E 3	177	18	264	46	476
43	23	28	97	4	664	19	317	47	113
44	80	29	79	5	558	20	289	H 2	367
45	428	30	82	14	475	21	251	3	243
46	408	F 1	552	18	111	22	331	4	355
E 51	583	G 1	484	19	112	23	396	5	356
53	876	2	498	20	6	25	478	6	328
69	94	3	496	21	119	26	400	8	216
F 1	742	4	495	F 4	318	29	334	9	219
5	860	5	487	5	123	G 12	480	10	296
G 69	557	6	491	8	421	13	692	11	291
74	335	7	492	G 1	283	18	172	12	366
75	122	8	485	2	309	19	948	13	373
H 37	878	9	486	3	728	20	822	17	717
45	503	10	497	4	659	21	827	18	217
53	896	11	499	8	790	22	828	19	629
54	465	12	494	9	745	131 A 3	696	20	954
J 7	266	13	488	10	575	C 16	825	23	290
8	918	14	493	12	695	17	826	25	280
10	156	15	490	31	372	18	931	28	341
43	152	16	845	32	389	D 6	520	29	627
44	178	17	678	33	785	49	135	40	261
45	153	18	656	34	622	50	949	41	98
46	173	19	687	130 B 9	915	51	489	132 B 13	836
47	121	20	554	C 15	170	E 29	411	F 17	624
48	146	21	862	22	166	30	382	21	5
49	204	22	958	23	614	33	634	23	502
50	801	29	28	24	690	F 15	865	26	818
51	802	30	201	D 10	501	18	32	G 1	99
53	927	31	220	11	75	21	930	2	46
54	927	32	239	E 1	229	24	750	35	903
55	661	33	247	2	203	G 1	316*a*	37	311
59	420	34	246	3	384	3	286	38	304
60	412	129 A 1	937	3	711	4	302	44	886
61	403	11	12	4	254	5	301	45	853
62	417	12	14	5	305	6	141	46	436
63	613	19	473	6	405	7	272	133 A 1	766
64	615	C 1	38	7	409	8	240	2	582
65	615	2	92	9	397	10	83	6	585
66	615	3	17	10	834	11	746	B 13	773
128 C 2	18	4	525	13	29	28	932	17	754

133 B 18	951	133 D 27	144	133 E 19	273	133 F 17	660	133 G 27	274
19	108	28	47	20	263	18	602	28	140
C 1	35	29	48	21	255	19	686	29	145
2	841	30	102	22	292	20	337*a*	H 1	350
16	106	31	16	23	284	21	666	2	551
17	105	32	701	24	315	22	675	7	282
D 1	297	33	345	25	392	23	616	8	469
2	268	33	706	26	349	24	637	9	601
3	300	E 1	709	27	278	25	635	10	592
4	339	2	383	28	342	26	636	11	354
5	320	2	710	29	344	27	663	12	388
6	258	3	632	30	606	28	546	13	549
• 7	321	3	708	F 1	347	29	541	15	30
8	322	4	715	2	387	30	553	16	319
9	393	5	751	3	380	31	548	17	310
10	359	6	740	4	379	32	688	18	275
11	249	7	777	5	630	G 1	883	19	395
12	142	8	161	6	357	2	447	20	36
13	394	9	150	7	348	3	887	21	65*a*
14	182	10	871	8	353	4	859	21	543
15	189	11	237	9	375	5	846	21	619
16	235	12	211	10	369	6	849	22	550
17	214	13	228	11	390	7	953	25	116
18	238	14	227	12	568	8	954	30	306
19	638	15	242	13	62	9	957	31	293
22	21	16	279	14	454	10	934		
25	3	17	277	15	452	11	959		
26	137	18	285	16	464	26	139		

2. INDEX NUMERORUM ANTIQUORUM.

A 66	938	G 46	461	J 8	163	K 9	149	K 25	539
67	936	48	668	9	169	10	76	26	415
B 5	697	49	443	10	80	12	640	27	716
10	479	55	813	11	132	14	88	28	704
34	809	57	814	12	131	15	768	29	700
C 1	462	60	712	K 1	87	16	755	30	756
2	639	J 1	9	2	91	17	753	31	781
3	641	2	168	3	733	18	784	32	760
4	66	3	727	4	747	19	89	34	653
5	33	4	134	5	860	20	864	35	648
36	519	5	419	6	529	21	835	36	657
G 3	49	6	729	7	950	22	439	37	685
35	829	7	164	8	435	23	537	38	643

K 39	591	L 36	598	N 152	514	O 82	880	T 42	892
40	633	37	658	154	50	82	886	44	819
41	623	39	570	O 1	20	83	65	67	786
42	565	40	670	2	42	95	817	91	912
43	618	41	851	3	93	96	103	96	868
44	654	42	564	4	96	99	676	99	913
45	34	43	665	5	100	101	941	100	894
46	59	44	672	6	534	104	935	101	911
47	471	45	594	7	323	108	451	102	855
48	595	46	358	8	399	109	571	127	909
49	655	47	593	9	631	110	774	132	796
50	542	48	589	10	535	111	888	140	910
51	609	49	611	11	536	115	559	141	884
52	652	50	626	12	545	131	45	206	914
53	376	51	776	13	532	162	398	233	869
54	681	52	377	14	531	163	27	236	893
54	881	53	718	15	599	164	889	258	874
55	662	54	120	16	337	165	617	287	25
56	620	55	271	17	621	166	181	288	126
57	625	55	646	18	590	167	155	289	44
58	143	56	371	19	612	168	404	290	250
59	673	57	365	20	651	169	628	291	267
60	649	58	362	21	714	170	117	292	374
63	925	59	749	22	743	171	257	293	281
65	133*a*	60	907	23	739	172	391	294	288
L 17	890	61	516	24	413	237	526	295	429
18	891	62	572	25	780	242	940	296	68
19	10	63*a*	85	26	933	262	325	296	441
20	101	63*b*	86	36	13	263	928	297	414
21	148	65	521	39	37	Q 23	800	298	467
22	147	66	522	44	693	39	71	299	513
23	466	67	55	79	669	52	70	304	772
24	422	68	569	81[4]	879	R 10	401	305	797
24	833	70	737	81[5]	576	14	483	311	579
25	538	71	734	81[6]	574	S 52*a*	939	351	762
26	732	72	363	81[7]	524	95	585	352	682
27	679	N 3	557	81[8]	458	96	431	353	763
28	468	8	335	81[10]	778	T 9	820	354	794
29	730	9	122	81[12]	812	10	898	355	738
30	736	63	924	81[13]	815	11	908	361	808
31	517	72	527	81[15]	787	12	899	397	705
32	518	121	699	81[17]	327	13	870	U 36	73
33	515	146	921	81[18]	844	14	866	69	691
34	528	150	470	81[20]	124	15	854	70	689
35	597	151	563	81[21]	767	19	919	V 1	1

V 2	8	V 50	504	X 11	802	X 60	368	X 109	719
3	7	51	577	13	927	61	816	110	346
4	54	52	644	14	661	62	752	110	707
5	56	53	645	19	420	63	761	111	361
6	58	54	642	20	412	64	764	112	386
7	63	55	603	21	403	65	726	113	324
8	57	56	605	22	417	66	792	114	610
9	60	57	821	23[I]	613	67	771	116	757
10	61	58	481	23[II]	615	68	724	117	793
11	39	59	500	24	432	69	775	118	722
12	64	60	402	25	507	70	783	119	863
13	40	61	426	26	561	71	759	120	882
14	444	62	69	27	530	72	731	121	897
15	41	63	482	28	438	73	723	122	885
16	95	66	735	29	506	76	748	123	581
17	94	67	741	30	437	77	916	135	512
18	104	68	744	31	463	78	416	136	588
19	107	69	782	32	573	80	824	137	114
20	720	69*	779	33	508	83	810	138	118
21	702	70	805	34	544	84	904	139	160
22	703	71	830	35	547	85	895	140	136
23	51	73	906	36	509	86	856	141	330
24	78	74[I]	900	37	457	87	857	142	151
25	81	74[II]	901	38	459	88	875	143	343
26	84	74[III]	902	39	460	89	832	144	230
27	109	75	858	40	442	89	861	145	245
28	154	83	721	41	472	90	831	146	202
29	110	85	799	42	456	91	877	147	332
30	167	86	872	43	52	92	850	148	259
31	127	88	811	44	677	93	837	149	260
32	176	89	905	45	680	94	838	150	269
34	920	97	466	46	683	95	843	151	252
35	803	W 51	266	47	667	96	848	153	798
36	425	53	918	48	450	97	842	155	440
37	804	63	474	49	433	98	840	156	418
38	952	X 1	152	50	587	100	839	157	446
40	807	2	178	51	453	101	852	158	434
41	926	3	153	52	596	102	847	159	407
43	408	4	173	53	604	103	381	160	511
44	428	5	121	54	600	104	674	161	510
45	540	6	146	55	607	105	650	162	562
46	427	7	204	56	608	106	385	163	567
47	430	8	253	57	713	107	671	165	436
48	505	9	262	58	578	108	336	165	448
49	67	10	801	59	684	109	364	165	853

X 166	560	Y 413	128	AA 124	184	AA 156	254	AA 192	331
167	566	414	584	125	31	157	305	193	138
168	586	415	53	126	313	158	276	194	396
169	758	416	17	127	307	159	312	196	478
Y 47	769	417	525	128	200	160	294	197	400
48	791	420	873	129	179	161	295	200	334
52	583	421	26	130	199	162	405	232	411
59	876	426	175	131	188	163	409	233	382
112	937	427	171	132	198	164	224	236	634
121	647	428	165	133	195	166	397	254	624
124	11	429	162	134	180	167	834	260	43
125	12	452	170	135	192	170	29	261	725
126	14	461	690	136	205	171	158	262	90
135	473	Z 61	523	137	340	172	226	263	233
144	696	68	788	138	6	173	241	264	236
205	836	92	806	139	206	174	209	265	222
251	406	98	823	140	194	175	326	266	159
284	915	105	917	141	119	176	410	267	5
388	766	122	867	142	221	177	333	268	207
389	765	191	698	143	191	178	231	269	232
390	423	AA 29	878	144	190	179	210	270	789
391	22	52	896	145	215	180	183	271	208
393	582	53	465	146	197	181	186	273	502
397	23	85	717	147	196	182	223	276	818
398	18	103	177	148	187	183	225	282	99
399	445	104	664	149	193	184	248	283	46
400	77	105	558	150	229	185	264	318	552
401	15	114	475	151	212	186	317	344	299
402	19	119	2	152	203	187	298	345	318
405	455	120	4	153	384	188	289	346	123
410	24	121	111	153	711	189	157	351	421
411	38	122	112	154	265	190	251	352	278
412	92	123	115	155	308	191	338		

3. INDEX CODICUM, QUI INDE AB ANNO 1895 USQUE AD ANNUM 1920 BIBLIOTHECAE ACCESSERUNT.

Verslag 1895.		**Verslag 1896.**		**Verslag 1896.**		**Verslag 1896.**		**Verslag 1897.**	
1	278	3	300	9	393	15	189	1	3
2	421	4	339	10	359	16	235	2	137
Verslag 1896.		5	320	11	249	17	214	3	144
		6	258	12	142	18	238	4	47
1	297	7	321	13	394	19	773	5	48
2	268	8	322	14	182	21	638	6	102

Verslag 1897.

7	16
8	701
9	345
9	706
10	709
11	383
11	710
12	632
12	708
13	715
14	754
15	751
16	740
17	951
18	777
19	174
20	161
21	108
22	35
23	150
24	871
25	237
26	211
27	228
28	227
29	242
30	279
31	277
32	285
33	273
34	263
35	255
36	292
37	284
38	315
39	392
40	349
41	378
42	342
43	344
44	606
45	347
46	387
47	380
48	379
49	630
50	357
51	348
52	353
53	375
54	369
55	390
56	568
57	62
58	454
59	452
60	464
61	660
62	602
63	686
64	337*a*
65	666
66	675
67	616
68	637
69	635
70	636
71	663
72	546
73	541
74	553
75	548
76	688
77	883
78	447
79	887
80	859
81	846
82	849
83	841
84	953
85	955
86	957
87	934
88	959

Verslag 1898.

1	28
2	139
3	140
4	145
5	97
6	106
7	105
8	728
9	79
10	82
11	201
12	220
13	239
14	247
15	246
16	274
17	283
18	309
19	659
20	656
21	687
22	678
23	533
24	554
25	862
26	845
27	958
43	74

Verslag 1899.

1	745
2	286
3	302
4	301
5	141
6	272
7	290
8	243
9	316*a*
10	355
11	356
12	328
13	575
16	695

Verslag 1900.

1	32
2	172
3	135
5	240
6	216
7	219
8	296
9	291
10	366
11	273
12	948
13	949
14	489
23	825
24	826
25	822
26	827
27	828
28	930
29	931

Verslag 1901.

1	83
2	174
3	217
4	280
5	746
6	750
7	629
8	903
9	954

Verslag 1904.

1	770
2	932
3	932

Verslag 1905.

1	30
2	36
3	234
4	275
5	293
6	310
7	306
8	319
9	350
10	282
11	395
12	469
13	549
14	550
15	551
16	601
17	592
18	354
19	65*a*
19	543
19	619
20	388
21	742
22	929

Verslag 1906.

1	113
2	341
3	627
4	614
5	795
6	956
7	476
8	477
9	923

Verslag 1907.

1	311
2	304

Verslag 1908.

1	389
2	372
3	785
4	622

Verslag 1909.

1	72
2	166
3	185

Verslag 1909.

4	213
5	244
6	316
7	270
8	352
9	580
10	694
11	942

Verslag 1910.

1	98
2	116
3	156
4	130
5	125
6	129
7	303
8	287
9	314

Verslag 1910.

10	261
11	329
12	351
13	360
14	370
15	424
16	449
17	555

Verslag 1911.

1	256

Verslag 1912.

1	946

Verslag 1915.

1	218

Verslag 1916.

1	133

Verslag 1917.

1	159

Verslag 1919.

1	945

Verslag 1920.

1	943
2	944
3	947

4. INDEX COLLECTIONUM.

1. ORANJE-NASSAU-BOEKERIJ.

Zie: De Oranje-Nassau-boekerij in de Kon. Bibl. (1898).

7	639
8	462
9	641
10	645
12	607
18	22
19	423
26	445
31	525
35	2
37	455
38	765
39	647
41	582
42	585
46	766
53	427
54	805

2. VERZAMELING-MAASTRICHT.

Zie: A. J. Flament, Catalogus der Stadsbibliotheek van Maastricht, I (1888), blz. LII-LV. [Oude nummers J 1-12 en K 1-60.]

349	9
350	727
351	729
352	419
354	132
355	163
357	164
358	169
360	80
361	131
362	134
363	168
364	76
372	91
373	87
374	747
375	860
376	733
377	529
379	950
385	435
386	149
389	640
393	88
394	768
395	753
396	755
397	784
400	864
408	89
413	835
414	700
415	439
417	537
418	539
419	415
420	716
421	704
422	756
424	781
425	760
428	653
429	648
431	657
432	685
433	643
436	633
437	623
438	591
439	565
440	618
442	649
443	654
444	59
445	34
446	471
450	542
451	595
452*a*	881
452*b*	681
453	655
455	609
456	652
457	673
458	376
459	662
460	620
462	625
463	143

3. VERZAMELING-WEESP.

1	890	12	679	25	570	37	776	48	572
2	891	13	468	26	670	38	377	49	85
3	10	14	730	27	851	39	718	50	86
4	101	15	736	28	564	40	120	z. n.	55
5	148	16	517	29	665	41	271	z. n.	363
6	147	17	518	30	672	41	646	z. n.	521
7	466	18	515	31	594	42	371	z. n.	522
8	422	19	515	32	358	43	365	z. n.	569
8	833	20	528	33	593	44	362	z. n.	734
9	466	21	597	34	589	45	749	z. n.	737
10	538	22	598	35	611	46	907		
11	732	23	658	36	626	47	516		

5. INDEX NUMERORUM CATALOGI PRIMITIVI.

Libri Theologici.		27	104	55	109	82	205	111	118
		28	24	56	78	83	194	112	225
1	1	29	703	57	115	84	221	114	114
2	2	30	702	58	119	85	179	115	332
3	6	31	720	59	154	87	190	116	330
4	4	32	51	60	112	88	215	117	179
5	8	33	54	61	173	89	197	118	313
6	7	34	58	62	152	90	196	119	307
7	5	35	63	63	151	91	187	120	340
8	23	36	39	64	178	92	193	121	265
9	22	37	60	65	153	93	200	122	308
10	15	38	61	66	110	94	229	123	253
12	18	39	57	67	84	95	212	124	254
13	17	40	512	68	199	96	203	125	276·
14	19	41	588	69	725	97	209	126	262
15	128	42	53	70	236	98	326	127	105
16	29	43	455	71	222	99	248	128	312
17	38	44	26	72	188	100	226	129	294
18	64	45	77	73	198	101	230	130	295
19	40	46	472	74	195	103	183	131	264
20	444	47	405	75	184	104	186	132	259
21	56	48	167	76	31	105	223	133	260
22	41	49	81	77	233	106	245	134	317
23	200	50	127	78	180	107	136	135	269
24	94	51	176	79	192	108	241	136	252
25	95	53	90	80	204	109	160	137	298
26	107	54	111	81	206	110	202	138	289

139	338	186	457	240	684	843	830	897	789
140	324	187	644	241	331	845	823	898	722
141	343	188	645	242	478	847	858	900	775
142	336	189	67	243	158	848	906	901	402
143	368	190	642	244	157	849	901	1215	764
144	719	191	741	245	232	850	902	1217	748
145	361	192	647	246	207	853	872	1225	396
146	346	193	584	247	231	854	821	1229	671
147	138	194	667	250	69	856	824	1234	92
148	146	195	680	252	25	859	927	1247	504
149	425	196	577	253	126	860	847	1256	724
150	803	197	677	254	44	861	850	1257	723
151	403	198	453	255	208	862	875	1258	434
152	420	199	505	256	250	863	837	1260	561
153	530	200	600	257	267	864	839	1261	460
154	438	201	735	258	374	865	837	1262	459
155	440	202	603	259	281	866	848	1263	52
156	505	203	605	260	288	867	837	1264	798
157	408	204	604	261	429	868	842	1265	437
158	423	205	547	262	441	869	838	1267	832
159	410	206	433	263	414	870	843	1271	562
160	409	207	758	264	467	871	661	1279	461
161	446	208	386	265	513	872	801	1281	49
162	417	209	650	**Libri**	**Juridici.**	873	804	1283	853
163	418	210	381	444	952	874	802	1289	175
164	427	211	385	448	442	875	807	1291	661
165	525	212	567	450	952	876	925	1292	772
166	412	213	560	452	857	877	926	1293	797
167	615	214	566	453	852	879	895	1305	762
168	428	215	610	454	904	880	856	1306	682
169	540	217	608	455	810	882	766	1307	763
170	613	218	607	456	831	883	744	1308	794
171	463	219	587	457	885	884	761	1314	808
172	573	220	752	458	863	885	765	1353	820
174	711	221	596	459	882	886	757	1354	898
175	509	222	585	460	897	887	726	1355	908
176	507	223	426	461	840	888	771	1356	899
177	508	224	816	462	900	889	782	1357	870
178	544	225	805	474	796	890	779	1358	866
179	511	227	432			891	783	1359	854
180	511	230	500	**Libri**	**Historici.**	892	792	1443	894
182	407	231	481	835	721	893	731	1444	911
183	578	237	482	836	799	894	793	1445	855
184	713	238	674	840	875	895	759	1469	909
185	586	239	334	842	916	896	877	1483	884

6. INDEX NUMERORUM CATALOGI VETERIS.

LIBRI THEOLOGICI.

195	460	220	605	248	426	285	797	325	855
195*a*	442	221	604	249	816	286	762	326	854
196	472	222	381	250	478	287	823	327	894
197	456	223	674	251	69	288	796	329	895
198	467	224	650	252	585	289	682	330	856
199	52	225	600	253	482	290	763	331	857
200	677	226	385	261	735	291	794	332	909
201	680	227	671	262	741	293	805	333	875
202	683	228	607	263	752	295	748	334	866
203	513	229	608	264	766	296	799	335	858
204	667	230	713	265	765	297	721	336	870
205	567	231	336	266	761	300	872	338	884
207	505	232	719	267	764	301	808	339	885
208	433	233	346	268	757	302	824	340	863
209	436	233	707	269	726	303	875	341	832
209*a*	853	233*a*	837	270	792	304	916	342	831
210	560	233*b*	578	271	793	305	830	343	882
211	566	234	684	272	771	309	820	344	897
213	577	235	361	273	744	312	821	345	877
214	584	236	386	274	724	314	810	346	850
215	647	237	333	275	772	316	904	347	837
216	586	238	324	276	789	316*a*	905	348	838
217	587	239	338	277	722	317	906	349	843
218	758	240	610	278	775	318	900	350	848
218*a*	453	241	368	279	783	319	901	351	842
218*b*	644	242	138	280	779	320	902	352	840
218*c*	645	243	396	281	782	321	898	353	837
218*d*	642	244	481	282	759	322	908	354	839
218*e*	596	245	500	283	731	323	899	355	852
219	603	247	402	284	723	324	911	356	847

7. INDEX AUCTORUM.

8. INDEX NOMINUM.

9. INDEX LOCORUM.

10. INDEX RERUM.

11. INDEX CODICUM PICTORUM.

A. — 8ste-13de eeuw.

B. — 14de eeuw.

C. — N. Nederland, 15de eeuw.

D. — Z. Nederland, 15de eeuw.

E. — Nederrijn, 15de eeuw.

F. — Frankrijk, 15de eeuw.

G. — Italië, 15de eeuw.

H. — Spanje, 15de eeuw.

J. — N. Nederland, 16de eeuw.

K. — Z. Nederland, 16de eeuw.

L. — Duitschland, 16de eeuw.

M. — Frankrijk, 16de eeuw.

N. — Italië, 17de eeuw.

3 1158 01104 2263